BETÄNKANDE

ANGÅENDE

RIKETS INDELNING I LÄKARDISTRIKT

SAMT

TJÄNSTLÄKARNES ANSTÄLLNING OCH ÅLIGGANDEN

AFGIFVET AF

DEN AF KUNGL. MAJ:T FÖR SÅDANT ÄNDAMÅL
TILLSATTA KOMMITTÉ

I. UNDERDÅNIGT BETÄNKANDE

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1907

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Sid.

Kommitténs underdåniga skrifvelse . . . . . V.

Kommitténs betänkande:

I. Inledning . . . . . 1.

II. Förste provinsialläkarne . . . . . 5.

III. Provinsialläkarne och provinsialläkardistrikten . . . . . 17.

IV. Extra provinsialläkarne . . . . . 87.

V. Förslag till författningsändringar . . . . . 113.

A. Läkarinstruktionen . . . . . 113.

B. Läkartaxan . . . . . 159.

VI. Förslag till pensionskassa för extra provinsialläkarne m. fl. läkare . . . . 161.

VII. Lönestater och anslagsbehof . . . . . 175.

VIII. Kommitténs hemställan . . . . . 181.

IX. Förslag till öfvergångsbestämmelser . . . . . 183.

Reservationer . . . . . 185.

TILL KONUNGEN.

Jämlikt nådigt beslut af den 17 juni 1904 har Eders Kungl. Maj:t funnit godt, bland annat, uppdraga åt en kommitté att verkställa utredning, huruvida genom omreglering af rikets indelning i läkardistrikt eller

ändrade bestämmelser i afseende å läkarnes anställning och åligganden hälso- och sjukvården å landsbygden må kunna bättre än hittills främjas, samt att därefter till Eders Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, hvartill samma utredning må föranleda. Såsom ordförande i denna kommitté förordnade Eders Kungl. Maj:t samtidigt generaldirektören i Medicinalstyrelsen med. doktorn K. Linroth samt till ledamöter i kommittén förste provinsialläkaren i Västmanlands län E. W. Björkman, f. d. öfversten, ledamoten af Riksdagens första kammare A. F. O. Cederberg, extra provinsialläkaren i Rimbo distrikt C. F. Dahlborg, hofmarskalken, ledamoten af Riksdagens första kammare grefve Ph. O. L. Klingspor, landtbrukaren, ledamoten af Riksdagens andra kammare A. Petersson i Påboda och landssekreteraren i Blekinge län, ledamoten af Riksdagens andra kammare G. W. A. Roos.

På kallelse af den sålunda utsedde ordföranden sammanträdde denna kommitté första gången den 1 november 1904, då bland annat företogs val af sekreterare, därtill utsågs notarien hos Medicinalstyrelsen G. Tägtström. Härefter var kommittén in pleno samlad till och med den 20 nyssnämnda november, då den ajournerade sig. Kommittésammanträden hafva därefter hållits under följande tider: 10—20 december 1904, 2 februari—3 mars och 3 juli—2 augusti 1905, 16 oktober—3 november 1906 samt 8—17 juli 1907. Dessutom har kommittén vissa tider bedrifvit arbetet genom underafdelningar, nämligen *dels*, 21 november—9 december 1904, genom en subkommitté, bestående af ordföranden samt ledamöterna Björkman, Cederberg och Dahlborg, och *dels*, emellan kommitténs plena under åren 1905—1907 äfvensom en tid efter det egentliga kommittéarbetets slut, genom ett redaktionsutskott, bildadt af ordföranden jämte ledamöterna Björkman och Cederberg och biträdt af sekreteraren. Vid ett par tillfällen har detta redaktionsutskott förstärkts med några andra kommittéledamöter. Slutligen hafva under våren 1905 hållits några korta sammanträden in pleno för rådplägning angående lämpliga tider och rörande arbetssättet för det då återstående kommittéarbetet.

I kommitténs sammansättning hafva under kommittéarbetets fortgång ägt rum de förändringar, att ledamöterna Petersson och Roos efter därom, i anledning af nåd. kallelser att utöfva statsrådsämbete, gjorda ansökningar blifvit i nåder entledigade från kommittéuppdraget, den förre den 25 augusti 1905 och den senare den 13 juli 1906. I sammanhang härmed blefvo af Eders Kungl. Maj:t till ledamöter i kommittén utsedde, efter statsrådet Petersson landtbrukaren, ledamoten af Riksdagens andra kammare G. Odqvist och efter statsrådet Roos folkskoleinspektören, ledamoten af Riksdagens andra kammare R. Johansson; och hafva dessa sålunda utsedde ledamöter deltagit i det efter resp. nyssnämnda data pågående kommittéarbetet.

Enligt förenämnda ämbetsskrifvelse hade Eders Kungl. Maj:t likaledes funnit för godt att åt en särskild, af fyra uppgifna personer bestående kommitté uppdraga att verkställa revision af de för de rättsmedicinska undersökningarna gällande stadgandena och därefter till Eders Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, hvartill denna granskning kunde föranleda. Då Eders Kungl. Maj:t tillika bestämde, att denna senare kommitté skulle, på kallelse af ordföranden i förstnämnda kommitté (provinsialläkardistriktskommittén) sammanträda med denna för det samarbete, som kunde påkallas, har i anledning häraf den 6 december 1904 hållits ett gemensamt sammanträde mellan provinsialläkardistriktskommitténs subkommitté och kommittén för rättsläkarväsendets ordnande, hvilken senare då genom sin ordförande redogjorde för de principer, hvilka kommittén tänkte lägga till grund för sina förslag och till hvilka provinsialläkardistriktskommittén sedermera tagit hänsyn vid fullgörandet af sitt erhållna uppdrag.

Med stöd af Eders Kungl. Maj:ts vid kommitténs tillsättande lämnade nådiga bemyndigande hafva 19 af rikets samtliga förste provinsialläkare varit, vanligtvis två åt gången, till kommittén inkallade för rådplägning rörande dess då föreliggande, till samtliga förste pro-

vinsialläkare förut i afskrift utdelade förslag till ändrad indelning af riket i provinsialläkardistrikt (öfriga fem förste provinsialläkare, hvilka i infordrade yttranden ej haft något väsentligt att erinra mot det utdelade förslaget, hafva icke ansetts behöfva inkallas).

Såsom biträde åt kommittén vid uppgörandet af här nedan nämnda förslag till pensionskassa för extra provinsial- m. fl. läkare har tjänstgjort lektorn vid Tekniska högskolan, fil. d:r E. Jäderin.

Efter kommitténs tillsättande hafva till densamma, för att tagas i öfvervägande vid fullgörandet af det erhållna nådiga uppdraget, af Eders Kungl. Maj:t öfverlämnats nedannämnda underdåniga framställningar:

af 140 extra provinsialläkare i riket om ändring af gällande bestämmelser rörande extra provinsialläkarinstitutionen (till kommittén remitterad den 1 juli 1904);

i fråga om flyttning af provinsialläkarstationen (och apoteket) i Tible distrikt (rem. 19 augusti 1904);

om medgifvande för Öfver-Torneå och Hietaniemi socknar af Haparanda provinsialläkardistrikt att bilda ett särskildt provinsialläkardistrikt (rem. s. d.);

om delning af nuvarande Öfver-Kalix provinsialläkardistrikt genom utbrytning af Gellivare socken till särskildt provinsialläkardistrikt samt om öfverflyttande af det till extra provinsialläkaren i Gellivare nu utgående årliga statsbidraget på en i Gellivare Malmberg stationerad extra provinsialläkare, m. m. (rem. s. d.);

i fråga om öfverflyttning af ön Hasslö från Ronneby provinsialläkardistrikt till Karlskrona distrikt (rem. s. d.);

rörande flyttning af läkarstationen i Sotholms provinsialläkardistrikt (rem. 18 november 1904);

om flyttning af läkarstationen i Marks provinsialläkardistrikt (och apoteket i Skene) till södra delen af Marks härad, exempelvis till Sundholmens eller Horreds järnvägsstationer (rem. 31 december 1904; jfr nedan);

om tillstånd för Stöde socken i Torps provinsialläkardistrikt att bilda ett extra provinsialläkardistrikt (rem. 20 januari 1905);

om bildandet af ett med statsbidrag understödt extra provinsialläkardistrikt för Gagnefs och Mockfjärds nu till Leksands provinsialläkardistrikt hörande socknar (rem. 7 april 1905);

rörande flyttning af läkarstationen i förenämnda Marks provinsialläkardistrikt, äfven här till det ofvan föreslagna Sundholmen, äfvensom, i anledning af denna framställning, om stationens bibehållande på nuvarande plats vid Skene eller förläggande vid Sandvad (rem. 25 maj 1905; jfr ofvan);

angående uppdelning af området för Kinds och Redvägs härad uti tre provinsialläkardistrikt, i stället för såsom nu i två sådana (rem. 27 oktober 1905);

om inrättande af ett nytt provinsialläkardistrikt, omfattande Linneryds och Elmeboda till Tingsryds (Tingsås) provinsialläkardistrikt hörande socknar samt Nöbbeleds socken i Växjö distrikt (rem. 17 november 1905);

om flyttning af läkarstationen i Tanums provinsialläkardistrikt (rem. s. d.);

i fråga om ordnandet af läkar- (och apoteks-) förhållandena i Orusts provinsialläkardistrikt (rem. 16 februari 1906);

i fråga om ordnandet af läkar- (och apoteks-) förhållandena i Nysätra provinsialläkardistrikt (rem. 30 mars 1906); samt

angående ifrågasatt flyttning af stationen (och apoteket) i Skogs provinsialläkardistrikt (rem. 26 oktober 1906).

De kommitténs förslag eller i öfrigt gjorda uttalanden, hvartill dessa sålunda remitterade underdåniga framställningar föranledt, finnas å erforderliga ställen af motiveringen till det kommittébetänkandet bilagda distriktsindelningsförslaget angifna, och tillåter sig kommittén därför i underdånighet att därtill hänvisa.

Jämväl hafva direkt från kommuner eller enskilda inkommit en del framställningar, åsyftande dels ändringar i nuvarande distriktsindel-

ning dels ock andra, kommitténs uppgifter berörande förhållanden; en dylik framställning (rörande ifrågasatt delning af Örnsköldsviks distrikt m. m.) har till kommittén inkommit genom remiss från Medicinalstyrelsen. Äfven dessa framställningar hafva tagits i betraktande vid uppgörandet af kommitténs förslag.

Slutligen har under fortgången af kommittéarbetet infordrats en mängd yttranden (utom de ofvan redan anförda, af förste provinsialläkarne afgifna), såsom från Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, landstingen, vissa extra provinsialläkare, o. s. v., hvarjämte från Konungens befallningshafvande i de olika länen erhållits begärda utdrag rörande förste provinsial-, provinsial-, biträdande provinsial- och extra provinsialläkares taxering åren 1902—1904.

Såsom resultat af sitt sålunda förehafda arbete får kommittén härmed i underdånighet öfverlämna efterföljande betänkande och därvid fogade reservationer äfvensom fyra till betänkandet hörande bilagor, betecknade med I, II, III a och III b, hvarjämte förenämnda, genom nåd. remiss erhållna handlingar återställas.

Underdånigst

KLAS LINROTH.

ERNST BJÖRKMAN. A. F. O. CEDERBERG. CARL DAHLBORG.

ROBERT JOHANSSON. PHILIP KLINGSPOR. GUST. ODQVIST.

Gustaf Tägtström.

Stockholm den 17 juli 1907.

Kommitténs betänkande.

I. Inledning.

Kommitténs uppdrag, sådant det fastställts i nådiga brefvet den 17 juni 1904, hvarigenom kommittén tillsatts, är att utreda, huruvida genom omreglering af den nuvarande indelningen i läkardistrikt eller genom ändrade bestämmelser i afseende å läkarnes anställning och åligganden hälso- och sjukvården på landsbygden må kunna bättre än hittills främjas. Det är då nödvändigt att till en början kasta en blick på den nuvarande organisationen af landsbygdens hälso- och sjukvård, för så vidt den omhändertagits af staten eller mera direkt främjar statsintressen. Denna organisation består sedan 1891 års ingång och grundar sig på den år 1890 * genomförda reformen. Med däri senare vidtagna jämkningar upptager organisationen: 24 förste provinsialläkare med lika många biträdande provinsialläkare, 115 provinsialläkare, oafsedt de förstnämnda läkarne, hvilka äfven tjänstgöra såsom provinsialläkare, samt ett obestämdt antal extra provinsialläkare, vid årsskiftet 1905—1906 uppgående till 169. Hela antalet för den civila hälso- och sjukvården på landsbygden anställda tjänstläkare var således då 332.

Förste provinsialläkarne äro anställda en för hvarje län och stationerade i respektive residensstäder. Deras hufvudsakliga åligganden i denna egenskap äro att inom länet, icke blott dess landsbygd, utan äfven — med undantag för städerna Göteborg och Malmö, hvilka likasom hufvudstaden erhållit självständig hälsovårdsorganisation — inom dess städer, vaka öfver den allmänna hälso- och sjukvården, att på Medicinalstyrelsens eller vederbörande länsstyrelses förordnande verkställa vissa tjänstförrättningar, att vara länsstyrelsernas och menigheters rådgifvare i hälso- och sjukvårdsfrågor, att uppmärksamt följa den vid det civila medicinalväsendet inom länet anställda personalens tjänstverksamhet, länslasarettens personal dock därifrån undantagen, att söka utröna orsakerna till allmänt

* Genom Kungl Maj:ts den 31 oktober s. å. utfärdade nåd. Instruktion för läkare, som äro för hälso- och sjukvården inom visst område anställde, äfvensom för andre, som utöfva läkarkonsten.

förekommande sjukdomar, att granska och till Medicinalstyrelsen insända berättelser och framställningar från nämnda personal äfvensom att till samma styrelse insända sina egna berättelser och göra framställningar angående länets medicinalväsende. I egenskap af provinsialläkare hafva de, hvar och en för sitt, intill residensstaden belägna distrikt, samma skyldigheter som öfriga provinsialläkare.

Sist nämnda skyldigheter samt vissa af de till förste provinsialläkartjänsten hörande göromålen kan innehafvare af sådan tjänst, därest han finner sig hindrad att personligen taga befattning med dem, öfverlåta åt den vid hans sida ställde *biträdande provinsialläkaren.*

Provinsialläkare har till uppgift att inom honom anvisadt tjänstgöringsdistrikt utöfva närmaste inseendet öfver den allmänna hälso- och sjukvården, att verkställa rättsmedicinska undersökningar och andra tjänstförrättningar, hvartill han af vederbörande förordnas, att inskrida mot spridning af smittosamma sjukdomar äfvensom att på anmodan meddela enskild sjukvård mot ersättning enligt en af Kungl. Maj:t fastställd taxa,* där ej annan öfverenskommelse om arfvode träffats. Provinsialläkare är därjämte skyldig att på förordnande verkställa extra tjänstförrättning äfven inom länsdel, som ej tillhör hans distrikt.

Såväl förste provinsialläkare som provinsialläkare utnämnas af Konungen, åtnjuta löner, reglerade af riksdagen, och hafva rätt till provinsialläkarpension. Biträdande provinsialläkarne förordnas af Medicinalstyrelsen och aflönas med arfvoden**; de sakna pensionsrätt.

Inrättandet af *extra provinsialläkartjänst* beror på Kungl. Maj:ts pröfning i hvarje särskildt fall. Framställning härom skall göras af kommun (kommuner) eller, därest bidrag till läkarens lön af landsting beviljats, af detta, och kan afse antingen endast rätt för tjänstinnehafvaren att vid befordran räkna tjänstår lika med civila läkare i statens tjänst, eller ock, jämte dylik rätt, statsbidrag till läkarens aflöning. Framställningen skall vara åtföljd af dels förslag till läkarens station och tjänstgöringsområde, hvilket senare bildas genom utbrytning af större eller mindre delar från ett eller flera provinsialläkardistrikt, dels ock protokoll öfver vederbörande kommuns (kommuners), eventuellt landstings, beslut att under

---

* Taxa för arfvode åt vissa i civil tjänst anställda läkare för enskild sjukvård och för intyg, meddelade på enskild begäran, äfvensom för tjänstförrättningar, verkställda enligt gällande instruktion eller myndighets uppdrag, af Kungl. Maj:t i nåder gillad och fastställd den 31 oktober 1890.

** Dessa utgå med tillhopa 16,000 kr. af det under sjätte hufvudtiteln uppförda anslaget till bestridande af kostnader för allmän hälso- och sjukvård.

minst fem år med visst belopp bidraga till läkarens lön. Statsbidrag, där sådant förekommer, utgår från ett till Kungl. Maj:ts disposition ställdt förslagsanslag* och beviljas till i allmänhet samma belopp, som från orten utgår, men uti intet fall till mera än 1,500 kronor för år. Kommer tjänsten till stånd, skall förordnande å densamma, därest statsbidrag beviljats, meddelas af Medicinalstyrelsen, eljest af en distriktsstyrelse, tillsatt på sätt Kungl. Maj:t vid distriktets beviljande bestämt, i båda fallen dock endast för den tid, hvarunder tjänstårsberäkningsrätten och eventuellt statsbidraget åtnjutes.

På här ofvan nämnda sätt förfares ock, därest förnyelse af distriktet för ny period skall äga rum.

Extra provinsialläkare har inom sitt tjänstgöringsområde en provinsialläkares skyldigheter. Dock åligger det den ordinarie provinsialläkaren i det distrikt, hvarifrån det extra distriktet utbrutits, att, då den extra provinsialläkartjänsten är ledig samt eljest vid förefallande behof, bestrida hälso- och sjukvård äfven inom det extra distriktet. *Hvarje del af rikets landsbygd (samt städer utan stadsläkartjänst) anses således tillhöra något ordinarie provinsialläkardistrikt.*

Bland de nuvarande extra provinsialläkartjänsterna finnes ännu ett 40-tal före år 1891 såsom distriktsläkartjänster tillkomna, för hvilka rätten till tjänstårsberäkning åt läkarne ej är inskränkt till viss tid.**

Slutligen bör i detta sammanhang erinras, att i städerna den allmänna hälsovården handhafves af stadsläkare och sjukvården af stads- eller stadsdistriktsläkare, alla anställda och aflönade utaf kommunala myndigheter.

Under den tid, som förflutit sedan den nu i korthet angifna organisationen genomfördes och hvilken äfven utmärkts af ett allmänt framåtskridande i vårt land, hafva gifvetvis många kraf framträdt på utveckling inom hälso- och sjukvårdens område och sålunda flera läkarkrafter blifvit af nöden. Den kommitté — af Kungl. Maj:t tillsatt den 6 november 1885 —, som verkställde förarbetena för 1890 års reform, hade emellertid uttalat den åsikten, att statens uppgift på detta område kunde anses vara i väsentlig mån fylld genom anställande af förste provinsialläkare och användande af provinsialläkare till redan befintligt antal. I enlighet härmed har under hela tiden sedan dess icke tillkommit mera än ett enda

* Uppfördt under sjätte hufvudtiteln och vid 1906 års riksdag höjdt från dittills utgående 12,000 kr. till 65,000 kr.

** Dessa distrikt grunda sig i allmänhet å K. Kung. den 17 oktober 1840 »angående befordringsrätt för läkare, som äro antagna för sjukvården hos menigheter samt vid bruk och inrättningar på landet», hvarom vidare i det efterföljande.

nytt provinsialläkardistrikt, nämligen Vittangi distrikt i Norrbottens län. Hela utvecklingen har i öfrigt riktat sig på inrättandet af nya extra provinsialläkardistrikt och har pågått med den raskhet, att i stället för de 56 distriktsläkartjänsterna (enligt 1840 års K. Kung. eller än äldre bestämmelser), hvarom 1885 års kommitté talar, vid slutet af år 1905 funnos 169 extra provinsialläkare, således en ökning med 113.

Då vid sistnämnda distriktsbildning de nya läkarnes tjänstgöringsområden utbrutits från provinsialläkarnes och någon allmän reglering af dessas distrikt icke heller åtföljt äldre tiders gång efter annan vidtagna tillökningar i provinsialläkarnes antal, har under årens lopp uppkommit den tilltagande ojämnhet i distriktsindelningen, hvilken slutligen föranledde 1903 års riksdag att i skrifvelse af den 18 maj hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande provinsialläkardistriktens omreglering och om vidtagande af de åtgärder, som däraf kunde föranledas.

Vid den sålunda af Riksdagen begärda utredningens anbefallande har Kungl. Maj:t funnit nödigt föreskrifva, att kommitterade äfven skulle taga hänsyn till hvad som för hufvudfrågans främjande kunde vinnas genom ändrade bestämmelser i afseende å tjänstläkarnes anställning och åligganden.

I sådant afseende möter först den år efter år allt mera framträdande frågan, huruvida förste provinsialläkarne längre äro att påräkna för den enskilda sjukvården i deras provinsialläkardistrikt, på hvilken fråga särskildt Medicinalstyrelsen riktat uppmärksamheten i sitt på Kungl. Maj:ts befallning öfver Riksdagens förberörda framställning afgifna utlåtande af den 9 mars 1904.

Vidare har af Medicinalstyrelsen i samma betänkande starkt betonats olägenheten för den rättsmedicinska praktiken af den oupphörliga ökningen i tjänstläkarnes antal. Då samtidigt de rättsmedicinska obduktionernas mängd icke tilltagit, blifver nämligen de flesta läkares öfning vid dylika förrättningar alldeles otillräcklig, hvarför det också ifrågasatts att inskränka antalet af de läkare, som skola anlitas för utförande af rättsmedicinska förrättningar. Utredningen af denna fråga har visserligen af Kungl. Maj:t anförtrotts åt särskilda sakkunnige. Men dessa skulle, enligt Kungl: Maj:ts föreskrift, i viss mån samarbeta med kommitterade, och resultatet af den efter dylikt samarbete åstadkomna utredningen af förevarande fråga äger åtminstone den betydelsen för distriktsindelningen, att det hinder för ökningen af läkardistriktens antal, som hänsynen till läkarnes rättsmedicinska uppgifter inneburit, upphör, om skyldigheten

att verkställa hithörande förrättningar varder i enlighet med förutnämnda sakkunniges förslag öfverflyttad från alla provinsial- och extra provinsialläkare (och stadsläkare) till särskilda rättsmedici.

Slutligen har de extra provinsialläkarnes ställning icke kunnat undgå att ådraga sig kommitténs allvarliga uppmärksamhet. Redan år 1900 hafva 140 af dessa läkare genom utsedda ombud till Kungl. Maj:t ingifvit en underdånig skrift, i hvilken de, framhållande huruledes osäkerheten i deras tjänstställning försvårade deras arbete och vållade dem personliga olägenheter, hemställa om åtgärder i syfte att förbättra dessa förhållanden. Denna underdåniga skrifvelse har af Kungl. Maj:t * öfverlämnats till kommittén för att tagas under öfvervägande vid fullgörandet af dess uppdrag. — Äfven för provinsialläkardistriktens reglering äro de nytillkomna extra distrikten af största betydelse. Erfarenheten har också visat, att extra provinsialläkare i stor utsträckning söka befordran till ordinarie provinsialläkartjänster men vid tiden för sådan befordran ofta nått så hög ålder, att de med hittills gällande pensioneringsgrunder för provinsialläkare icke kunnat komma i åtnjutande af pension förr än vid en ålder, då de kanske för längesedan upphört att vara tjänstbara. Kommittén har därför i sammanhang med sina öfriga uppgifter nödgats ägna synnerlig uppmärksamhet åt extra provinsialläkarinstitutionen och medlen att bringa densamma mera i harmoni med organisationen i öfrigt af läkarväsendet för landsbygden.

II. Förste provinsialläkarne.

Redan år 1844 framställde dåvarande Sundhetskollegium ett förslag om inrättandet af förste provinsialläkartjänster. En provinsialläkare i hvarje län skulle jämte vården om eget distrikt hafva det allmänna inseendet öfver länets hälso- och sjukvårdsangelägenheter. Detta förslag, som sedermera vid upprepade tillfällen ånyo framkom utan att lyckas vinna bifall, upptogs slutligen med framgång af 1885 års kommitté. I enlighet med läkarinstruktionen af den 31 oktober 1890 finnes därför numera i hvarje län en i residensstaden stationerad förste provinsialläkare, som i denna sin egenskap skall ej mindre öfva tillsyn öfver allmänna hälso- och sjukvården, dels på sätt den för tjänsten gällande instruktionen bestämmer dels ock på grund af vederbörlig myndighets för särskilda fall

* Genom nådig remiss af den 1 juli 1904

meddelade förordnanden, än ock i egenskap af provinsialläkare sköta ett honom anvisadt distrikt. Därvid kan dock, när förste provinsialläkaren »finner sig hindrad», en af Medicinalstyrelsen förordnad biträdande provinsialläkare anlitas för sjukvård, tjänstresor och andra förrättningar inom provinsialläkardistriktet.

Rörande lämpligheten af denna förening af tvenne tjänster var man redan från början tveksam. Detta framgår ock af 1885 års kommittés yttrande, att »det vore principellt riktigast, att en målsman för den allmänna hälsovården vore helt och hållet skild från all obligatorisk befattning med enskild sjukvård». Ja, sagda kommitté gick ända därhän, att den framhöll, att det »kunde ifrågasättas, huruvida han» (förste prov.-läkaren) »icke genom uttryckligt förbud att mot betalning meddela läkarvård borde förhindras att ägna sig åt annan verksamhet såsom läkare, än den som afser den allmänna hälso- och sjukvården». Kommittén afstod dock från ett dylikt förslag »af ekonomiska skäl» och i tanke, att institutionen skulle behöfva tid att utveckla sig. Olägenheterna skulle afhjälpas genom inrättandet af biträdande provinsialläkarbefattningen, genom hvilken »öfvergången vore beredd» till tjänsternas skiljande, när det »i en framtid skulle visa sig, att förste provinsialläkarne i den allmänna hälsovårdens tjänst blefvo så upptagne och använde, att de alldeles icke vore i stånd att ägna sig åt enskild sjukvård».

Detta yttrande af 1885 års kommitté vittnar om verkligt förutseende. Erfarenheten under de sedan tjänsternas inrättande gångna åren har nämligen bekräftat antagandet, att förste provinsialläkarne skulle komma att mer och mer uteslutande tagas i anspråk för sin hufvuduppgift. Att detta redan nu är förhållandet, åtminstone i de större länen, har Medicinalstyrelsen i sitt förenämnda (se sid. 4) utlåtande till Kungl. Maj:t den 9 mars 1904 framhållit såsom sin åsikt och visat, att göromålens ökning för ifrågavarande tjänstemän varit en naturlig följd af den snabba utveckling, den allmänna hälso- och sjukvården erhållit under de senaste årtiondena.

För kommitténs uppgift att söka åstadkomma en reglering af provinsialläkardistrikten har denna omständighet en väsentlig betydelse. Äro förste provinsialläkarna icke längre att påräkna för enskild sjukvård, då behöfva icke residensstäderna — såsom dock nu är fallet af hänsyn till den täta förbindelse, som är behöflig mellan länsstyrelsen och förste provinsialläkaren — nödvändigt vara provinsialläkarstationer, utan frihet vinnes att, om så anses lämpligt, förlägga dessa orters provinsialläkare till andra platser. Detta kan a priori an-

tagas i somliga fall vara önskvärdt redan af det skäl, att tillgången på läkare i residensstäderna vanligen ändock är tillräcklig för närmast angränsande bygd. Af denna anledning icke mindre än af hänsyn till frågans egen vikt har kommittén ansett sig böra utförligt undersöka och redogöra för förste provinsialläkarens tjänstverksamhet, sådan den för närvarande ter sig.

För att vinna en föreställning om omfattningen af denna verksamhet kan man lämpligen följa paragrafernas ordningsföljd i läkarinstruktionen. Enligt §§ 4 och 5 har förste provinsialläkaren att *afgifva yttranden, som infordras af Medicinalstyrelsen och Konungens befallningshafvande.* Sådana yttranden röra vanligast läkardistrikts och apoteks inrättande, sanitära förhållanden, hälsovårdsordningar, åtgärder mot farsoter, lagförslag m. m. d. Under det sådana utlåtanden år 1891 i medeltal voro blott 4 för hvarje län, uppgingo de redan år 1905 till nära sex gånger detta antal. I de största länen har antalet vuxit till omkr. 30 pr år. — Förste provinsialläkaren skall äfven självmant göra *framställningar i hälso- och sjukvårdsfrågor.* Stundom kräfva dessa ett tidsödande arbete och studium, såsom när det gäller förslag till ordnandet af epidemivården eller afhjälpandet af sanitära missförhållanden, hälsovårdsordningar, ordningsstadgar för slakterier, mejerier o. s. v. — Förste provinsialläkaren skall enligt § 6 *utöfva inseende öfver den för länet anställda civila medicinalpersonalens tjänstverksamhet.* Hit räknas tjänstläkare (dock ej lasarettsläkarne), apotekspersonal, tandläkare, sjukgymnaster, fältskärer, vaccinatörer och barnmorskor, hvartill på senaste tiden kommit sjuksköterskor. Han är skyldig föra förteckning öfver alla dessa och tillse, att de fullgöra föreskrifven rapportskyldighet. Tjänstläkarnes arkiv skola inspekteras. Med ökningen af personalen följer ökning af antalet arkiv och inkommande rapporter. Ensamt antalet läkare inom förste provinsialläkardistrikten har ökats från 620 år 1891 till 878 år 1903. — På grund af § 7 skall förste provinsialläkaren tillsammans med *hälsovårds- och kommunalnämnder* behandla frågor om allmän hälso- och sjukvård samt öfvervaka, att nämnderna fullgöra sina åligganden. Han skall vara dem behjälplig med utredning af hälsovårdsfrågor. Initiativet måste han då mången gång taga själf för att få till stånd epidemisjukstugor, sanitära förbättringar, ordningsstadgar o. d. — Han skall vidare ägna tillsyn åt *sjukvårdsinrättningar* och en del andra anstalter (§ 8). Hit räknas, enligt denna § eller enligt praxis, sjukstugor, epidemisjukhus, sanatorier, alkoholisthem, tuberkuloshem, hem för obotligt sjuka, för lytta och vanföra, blinda och döfstumma, privata anstalter för sinnessjuka och idioter, barnhem, skollofskolonier, bad- och brunnsinrättningar

m. fl. Bortåt 300 anstalter af detta slag omnämnas i Medicinalstyrelsens berättelser, men många finnas, som icke äro upptagna i dessa, och nya tillkomma för hvarje år. Redan 1885 års kommitté hade föreslagit, att hälsovårdsförhållandena äfven vid skolor och fattighus skulle ställas under förste provinsialläkarnes tillsyn. Detta förslag vill nuvarande kommitté upptaga beträffande *skolorna.** Högre allmänna läroverk och vissa städers folkskolor stå redan under läkares uppsikt. Denna fördel bör, så långt möjligt är, komma alla skolor till godo. — Jämlikt § 9 skall förste provinsialläkaren ägna sin uppmärksamhet åt *sundhetsförhållandena i städer och köpingar, vid fisklägen och industriella anläggningar samt å andra ställen med talrik, sammanträngd befolkning.* Antalet sådana ställen växer ständigt. De platser på landet, där hälsovårdsstadgans bestämmelser för stad tillämpas, voro år 1891 blott 45, men hade år 1903 ökats till 120. Vissa län äro synnerligen rika på bruk, sågverk och andra industriella anläggningar, där mycket arbete och omtanke kräfves för att få till stånd bättre hygieniska anordningar, sundare och rymligare arbetarbostäder, folkbad, skolkök och annat, som kan bidraga till förbättrande af särskildt arbetarbefolkningens ställning. — Kampen mot de *smittosamma sjukdomarna* skall öfvervakas och ledas af förste provinsialläkaren (§ 10), som måste företaga därför erforderliga resor. Han skall ständigt vara noga underrättad om de smittosamma sjukdomarnas utbredning inom länet. Han får därför i första hand emottaga och vidare befordra alla till Medicinalstyrelsen ställda rapporter om tjänstresor för sådana sjukdomar. Antalet dylika rapporter uppgick år 1902 till 3,011 och år 1903 till 2,543, hvarjämte under de båda åren inkommo andra reserapporter till ett antal af resp. 876 och 1,159, hufvudsakligen rörande tjänstläkares besök hos sinnessjuka. Två gånger i månaden skall han dessutom från alla läkare i länet (i medeltal 30 à 40 i hvarje län) mottaga epidemirapporter och öfver dessa upprätta ett sammandrag, som insändes till Medicinalstyrelsen och offentliggöres. — För att kunna med framgång bekämpa epidemierna måste han slutligen arbeta för *epidemivårdens ordnande* genom sjukstugor, sjuksköterskor och desinfektörer, till hvilka anslag måste utverkas af kommuner och landsting. Om landstingen ordna denna angelägenhet, är han vanligen självskrifven ledamot i den nämnd, som får bestyret därmed. — Till smittosamma sjukdomar, som förste provinsialläkaren har att öfvervaka, hör äfven *tuberkulosen.* Anmälan om dödsfall och utförande af desinfektion äro föreskrifna

---

* Se härom vidare å sid. 119.

Skola dessa föreskrifter blifva annat än en död bokstaf, måste han med uppoffring af ganska mycken tid taga en ledande ställning såväl vid tillsynen öfver stadgarnas efterlefnad som i tuberkulosstriden i öfrigt inom länet. — *Apoteksväsendet* står under förste provinsialläkarens uppsikt (§ 11). Han skall afsyna hvarje apotek, då det är nyinrättadt eller öfvergått till ny innehafvare, samt årligen visitera alla apoteksinrättningar inom länet. I hela riket har antalet apoteksinrättningar ökats från 242 år 1891 till 315 vid början af år 1905. Afsyningarnas antal plägar vara 20 à 25 pr år. — *Skyddskoppympningen* skall med uppmärksamhet följas af förste provinsialläkaren (§ 12). Årligen skola inkomna vaccinationsjournaler af honom granskas och en summarisk rapport öfver dem upprättas. De anmärkningar, som äro att göra, skola där antecknas, och vid behof skola skrifvelser aflåtas till försumliga nämnder och vaccinatörer. Antalet genom förste provinsialläkarne insända vaccinationsjournaler uppgick år 1902 till 3,053. Att undervisa och examinera vaccinatörer kommer också vanligen på denna tjänstemans lott. Där vaccindepå finnes, anlitas i regel förste provinsialläkaren såsom föreståndare, och han har i denna egenskap att anskaffa och till vaccinatörerna utdela vaccin. När belöningar eller understöd till vaccinatörer ifrågasättas — hvilket regelbundet sker årligen —, infordras däröfver städse hans yttrande. — Förste provinsialläkaren skall desslikes *öfvervaka barnmorskornas verksamhet* (§ 13) och i vissa fall anställa förhör med dem. Vid inträffade fall af barnsängsfeber får han infordra upplysningar och måste ej sällan beifra oexaminerade biträdens verksamhet. Alla berättelser om af barnmorskor utförda instrumentförlossningar skola af honom granskas och förses med erforderliga anteckningar om anmärkningar, innan de sändas vidare till Medicinalstyrelsen. Antalet sådana berättelser var åren 1902 och 1903 resp. 363 och 355. Vid de två gånger årligen anordnade repetitionskurserna för äldre barnmorskor måste förste provinsialläkaren medverka genom att först underrätta länets barnmorskor om tiden för kursen, vidare mottaga ansökningar om deltagande, bland de sökande utse de lämpligaste, anmäla dem till läraren vid barnmorskeundervisningsanstalten och, då dennes svar anländt, ytterligare underrätta de sökande barnmorskorna, huruvida de få tillträde till kursen eller icke. Vanligen måste dessutom anslag utverkas af landstinget för att för de klent aflönade barnmorskorna möjliggöra deltagandet i dessa kurser. — Den för förste provinsialläkarens uppgift mest betydelsefulla delen af hans verksamhet torde utöfvas genom *de årliga inspektionsresorna* (§ 14). För dessa skall han uppgöra en resplan, som underställes Medicinalstyrelsen. Under resorna utföras

inspektioner af den allmänna hälso- och sjukvården i städer och på landsbygd samt visitation af alla apotek och granskning af tjänstläkarnes arkiv, vidare hållas sammanträden med hälsovårds- och kommunalnämnder o. s. v. På detta sätt lär förste provinsialläkaren att närmare känna förhållandena inom länets olika delar och kan, där brister yppas, lämna råd och anvisningar. Dessa resor hafva förut vanligen utförts under sommaren i en eller högst två resturer men få numera till gagn för förste provinsialläkarnes kontrollerande verksamhet fördelas i kortare resturer under olika tider på året. Efter länens storlek taga de en sammanlagd tid af 5 ända till 14 veckor; endast i Gottlands län medhinnes resan på 3 veckor. Efter resornas slut skall en rapport uppsättas om hvad därunder hufvudsakligen förekommit, hvilken jämte apoteksvisitationsprotokollen och en resumé af dessa skall insändas till Medicinalstyrelsen. Utdrag ur berättelsen och, där så erfordras, anvisningar om åtgärder till behöfliga sanitära förbättringar måste sedan, om icke ändamålet med inspektionen skall förfelas, sändas till hälsovårdsmyndigheterna å de besökta platserna. Berättelsens affattande jämte däraf föranledda utdrag och skrifvelser torde kräfva en tid af 2 till 4 veckor. — Alla skrifvelser, rapporter, utlåtanden, apoteksvisitationsprotokoll m. m. måste affattas i dubbla exemplar, då enligt § 15 *konceptbok* skall föras. Denna jämte det *diarium*, som i samma paragraf är anbefalldt, torde i någon mån kunna lämna en föreställning om antalet expeditioner i de olika länen. I de större bland dessa uppgifvas diariiförda handlingar hafva uppgått till 400 à 500, däri dock icke inräknade de 2 gånger i månaden från alla läkare inkommande epidemirapporterna. Antalet utgående expeditioner är vanligen något mindre men har i vissa fall nått ungefär samma höjd. — Liksom de årliga tjänstresorna kunna sägas utgöra en högst betydelsefull del af förste provinsialläkarens verksamhet, så kan detta äfven sägas vara förhållandet med den i § 16 föreskrifna *årsberättelsen*, hvilken af läkarne uppgifves i allmänhet kräfva flera veckors arbete, en uppgift, som i betraktande af dessa berättelsers omfång icke innebär något öfverraskande. De skola nämligen innehålla en öfversikt af förste provinsialläkarens egen verksamhet och ett sammandrag af alla från läkare och hälsovårdsnämnder inkomna årsberättelser samt vissa andra data, hvarjämte de statistiska uppgifterna skola sammanställas till tabeller och felande eller otydliga uppgifter genom skriftväxling kompletteras. Då årsberättelserna numera tryckas, tillkommer arbetet med korrekturläsning. Tryckningen är emellertid under alla förhållanden af mycken nytta, såsom medförande den fördelen, att berättelsen kan utdelas till

alla hälsovårdsmyndigheter i länet. Härigenom få dessa kännedom om brister i hälsovårdsförhållandena och om åtgärder, som företagits till deras afhjälpande, hvarigenom intresset för dessa angelägenheter väckes och underhålles.

År efter år tillkomma göromål, som ej voro förutsedda, då instruktionen skrefs. Så skola t. ex. på grund af stadgan angående sinnessjuka den 14 juni 1901 tjänstläkarnes *resplaner för besök hos sinnessjuka* granskas af förste provinsialläkaren. Efter resornas slut inkomma, såsom ofvan nämnts, äfven rapporterna till granskning. — I flera län har Konungens befallningshafvande förordnat förste provinsialläkaren att utföra alla eller en del af de i lagen ang. minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke den 17 oktober 1900 föreskrifna, årligen återkommande *läkarbesiktningarna å minderåriga vid arbetsplatserna.* Dessa förrättningar skola vara rätt tidsödande, men torde för tids vinnande delvis kunna ställas i samband med öfriga tjänsteresor. — Slutligen plägar förste provinsialläkaren tagas i anspråk äfven på en del andra områden. Så t. ex. förordnas han ofta att såsom civilläkare biträda inskrifningsrevisionen, och hans yttrande brukar infordras i afseende på trafiken å järnvägarna med apotekens s. k. medicinlådor. Han har i uppdrag att förmedla öfverenskommelser mellan Drottning Sophias förening till understödjande af härens och flottans sjukvård och länets sjuksköterskor och skall årligen lämna vissa upplysningar om de i föreningens tjänst antagna sjuksköterskorna; af Medicinalstyrelsen brukar han anmodas utdela cirkulär, författningar o. d. till läkarne inom länet, o. s. v.

Kommittén för rättsläkarväsendets ordnande har enligt af densamma gjordt meddelande (jfr sid. VII och 4) ifrågasatt, att förste provinsialläkarne ytterligare skola få ett viktigt uppdrag. Sagda kommitté anser nämligen, att de *rättsmedicinska förrättningarna* ej längre såsom hittills kunna lämpligen åläggas alla tjänstläkare, en hvar inom sitt distrikt, utan att det för erhållande af rättsmedici med nödig öfning och erfarenhet är oundgängligt, att dessa viktiga förrättningar anförtros åt ett mindre antal mera sakkunniga läkare och att förste provinsialläkarne, af hvilka man hädanefter skulle fordra ökad kompetens på detta område, i främsta rummet skulle härvidlag anlitas. De medikolegala obduktionerna i riket, med undantag för städerna Stockholm, Göteborg och Malmö (hvilka så att säga utgöra egna förste provinsialläkardistrikt), uppgingo under år 1903 till 307, således mindre än en för hvarje tjänstläkare och i medeltal 12 à 13 för hvart och ett af länen. Hvarje förrättning torde, allt efter resans längd, komma att taga i anspråk en tid af 2 à 3 dagar, i de norrländska länen stundom ännu längre tid.

Efter själfva förrättningens slut skall ett utlåtande affattas, hvilket jämte protokollet skall utskrifvas i ytterligare två exemplar. Stundom skola likdelar o. d. tillvaratagas och försändas för vidare undersökning af rättskemisten eller annan fackman.

I medeltal torde tidsåtgången för en sådan förrättning med efterarbeten i form af skrifgöromål således kunna beräknas till 3 à 4 dagar eller för år i ett län af medelstorlek 30 à 40 dagar. Åtminstone för de större länen, där särskildt resorna äro tidsödande, samt i län, där många förrättningar förekomma, (såsom t. ex. i Stockholms och Malmöhus län) skulle således dessa förrättningar taga för mycket af förste provinsialläkarens tid i anspråk, hvarföre kommittén för rättsläkarväsendets ordnande föreslagit, att för sådana län jämte förste provinsialläkaren äfven annan tjänstläkare skall utses att vid behof verkställa hithörande förrättningar. Sådan fördelning torde också blifva nödvändig, om uppdraget ifråga skall kunna läggas på förste provinsialläkarne.

Af den sålunda gifna öfversikten af förste provinsialläkarnes ämbetsverksamhet och den oafbrutna ökning i göromålen, som ägt rum under de hittills förflutna åren af institutionens tillvaro, har kommittén vunnit den öfvertygelsen, att tiden nu är inne för *inrättandet af självständiga förste provinsialläkartjänster*, hvilket kommittén således vill föreslå. För denna sin öfvertygelse har kommittén också hämtat ett stöd från ett af de nuvarande förste provinsialläkarne själfva på ett år 1904 inför Medcinalstyrelsen hållet möte gjordt uttalande, att de »på grund af de under senare åren betydligt ökade expeditionsgöromålen snarast möjligt måtte befrias från skyldigheten att meddela enskild sjukvård».

En sådan ny ordning, genomförd i hela riket, skulle gifvetvis blifva ganska kostsam. Den förutsätter nämligen, att nya förste provinsialläkarlöner skulle anslås i stället för de nu utgående tjänstgöringspenningarna af 1,500 kronor i 21 län och 1,000 kronor i de trenne återstående, hvaremot ingen annan besparing vore att påräkna än den af de jämförelsevis obetydliga arfvoden, som utgå till de biträdande provinsialläkarne. Ty sjukvården i de provinsialläkardistrikt, hvilka hittills varit tilldelade förste provinsialläkarne, måste fortfarande uppehållas, och om än friheten att förlägga läkarstation annorstädes än i residensstaden i en del län kunde tillåta en äfven ekonomiskt fördelaktig reglering af provinsialläkardistrikten, så kan denna omständighet icke tillnärmelsevis uppväga krafvet på de nya högre lönerna för förste provinsialläkarne. Af detta

skäl har kommittén föranledts att tillse, om icke den viktiga reformen tills vidare kunde begränsas till sådana län, där behofvet af självständiga förste provinsialläkartjänster är mest påfallande. En jämförelse har därför gjorts mellan rikets särskilda län med afseende fäst på förste provinsialläkarnes ämbetsverksamhet. Det är en vansklig sak att söka uttryck för en dylik jämförelse i siffror. Kommittén vill emellertid meddela några talförhållanden, som äro ägnade att belysa frågan. I omstående tabell (Tabell 1) hafva länen, för att lätta öfversikten, fördelats i tvenne grupper, hvaraf den ena omfattar 16 län, i hvilka kommittén funnit reformen ej längre kunna undanskjutas, och den andra 8 län, där den ansetts ännu kunna anstå. Att gränsen mellan de olika grupperna icke varit lätt att uppdraga, är gifvet. Särskildt innefattar den senare gruppen vissa län, rörande hvilka kommittén varit tveksam. Men redan i denna tvekan har kommittén sett ett skäl för bibehållande af den hittillsvarande ordningen. Är reformens riktning en gång angifven, lärer densamma nämligen lätt nog kunna utsträckas till de återstående länen, om och när sådant visar sig nödvändigt.

Granskar man närmare tabellen och de förhållanden, densamma afser att belysa, så finner man såsom ytterligheter Gottlands och Malmöhus län.

I *Gottlands* län är folkmängden liksom arealen ringa, medicinalpersonalen, sjukvårdsinrättningarna, hälsovårdsmyndigheterna och apoteken så fåtaliga, att förste provinsialläkartjänsten ensam uppenbarligen icke på långt när kan upptaga tjänstinnehafvarens tid. I *Malmöhus län* däremot är folkmängden mycket stor och på ett för vårt land ovanligt sätt sammanträngd inom en jämförelsevis ringa areal. Särskildt finnas där talrika centra med tätt hopad befolkning, å hvilka samhällen hälsovårdsstadgans bestämmelser för stad tillämpas. Apoteken äro många, sjukvårdsinrättningarna och hälsovårdsmyndigheterna likaså, medicinalpersonalen är mycket stor. Talrika ärenden af alla slag taga till fullo förste provinsialläkarens tid och arbetsförmåga i anspråk.

Mellan dessa båda län gruppera sig de öfriga 22, en del större och folkrikare, en del mindre och folkfattigare. Närmast Malmöhus komma 12 län med omkring 200,000 invånare eller däröfver. Det till folkmängden minsta af dem, *Örebro län*, har visserligen ännu blott 198,000 invånare men visar en tämligen rask folkökning. Länet har däremot en talrik medicinalpersonal, däraf öfver 40 läkare, talrika och stora industricentra, företrädesvis med bruks- och gruvrörelse, samt många sjukvårdsinrättningar o. d. De rättsmedicinska förrättningarna

Tabell 1.

Öfversikt af folkmängd, areal och medicinalpersonal i länen m. fl. förhållanden, som äga betydelse för förste provinsialläkarnes tjänstverksamhet.

	Folkmängd i tusental 31/12 1903.	Areal i kv.-mil. enl. 1903 års statistik.	Antal läkare 1903.	Antal apoteksinrättningar 1905.	Antal barnmorskor 1903.	Städer o. andra ställen, där hälsov.-st. för stad tillämpas 1903.	Medeltal rättsmedicinska förrättningar 1890—1905.
a) *Grupp af lättskötta län:*							
Uppsala	125	53	35	9	71	3	12·1
Södermanlands	168	68	38	15	112	13	8·6
Kronobergs	157	99	21	8	68	4	8·4
Gottlands	53	32	10	4	44	2	4·4
Blekinge	147	31	30	6	53	4	19·1
Hallands	141	49	28	6	75	5	18·2
Västmanlands	149	67	26	13	85	5	8·7
Jämtlands	112	510	34	13	6"	3	9·6
Medeltal för gruppen	**131**	**113**	**28**	**9**	**72**	**5**	**11·1**
b) *Grupp af svårskötta län:*							
Stockholms	184	78	44	16	105	8	38·4
Östergötlands	284	110	54	19	120	12	20·3
Jönköpings	203	115	35	13	86	9	9·0
Kalmar	227	115	37	15	101	9	17·8
Kristianstads	218	63	34	12	180	9	17·4
Malmöhus (utom Malmö stad)	354	48	83	19	309	26	28·3
Göteborgs o. Bohus (utom Göteborgs stad)	212	50	20	14	103	30	21·9
Älfsborgs	279	127	38	15	131	7	15·7
Skaraborgs	240	85	40	12	122	11	22·0
Värmlands	253	193	44	16	132	6	12·0
Örebro	198	91	41	15	94	8	12·7
Kopparbergs	220	298	35	18	103	8	12·0
Gäfleborgs	242	197	44	17	112	3	15·9
Västernorrlands	237	255	47	13	112	7	20·8
Västerbottens	149	590	29	13	101	6	10·0
Norrbottens	144	1,059	31	14	71	6	9·0
Medeltal för gruppen	**228**	**217**	**41**	**15**	**124**	**10**	**17·7**

äro relativt talrika. Den årliga inspektionsresan tager en tid at mer än två månader. Något tvifvel kan således icke råda därom, att en självständig förste provinsialläkarbefattning i länet är behöflig, hvilket också i minst lika hög grad är fallet med de öfriga 11 län, som i fråga om folkmängden ligga mellan Malmöhus och Örebro län.

De tre län (utom Örebro) med lägre befolkningssiffra än 200,000, hvilka af kommittén ansetts böra få självständiga förste provinsialläkartjänster, äro Stockholms, Västerbottens och Norrbottens län. *Stockholms* län har visserligen blott 184,000 invånare, men förhållandena i närheten af hufvudstaden göra länet till ett af de från hälsovårdssynpunkt mest svårskötta i hela riket. Rundt om hufvudstaden uppkomma ständigt nya förstäder, arbetarsamhällen och industriella anläggningar, där hälsovårdsförhållandena ofta påkalla besiktningar och utlåtanden. De från förste provinsialläkarexpeditionen ut- och dit ingående skrifvelsernas antal är också mycket stort. Uti intet annat län förekomma dessutom så talrika rättsmedicinska förrättningar. — Äfven de två nordligaste länen intaga en undantagsställning. Folkmängden är visserligen endast 149,000 personer i *Västerbottens län* och 144,000 i *Norrbottens län*, men arealen uppgår till resp. 590 och 1,059 kvadratmil. Genom de oerhörda distanserna och de föga utvecklade samfärdsmedlen komma tjänstresorna att taga en betydligt längre tid än i andra län med motsvarande folkmängd. Resorna efter resplan fordra här 8 à 9 veckor, under det att resorna i Västmanlands län, med ungefär lika stor folkmängd och lika många apotek, fordra blott 5 veckor. Tillfälliga resor för obduktioner o. d. måste taga relativt mycket lång tid. Dessa båda län måste därför enligt kommitténs åsikt hänföras till de större, där läkarens tid behöfver odeladt tagas i anspråk för förste provinsialläkartjänstens egentliga göromål.

I alla öfriga län med mindre folkmängd än 200,000 invånare anser däremot kommittén, att förste provinsialläkarne ännu kunna bestrida sjukvård; åtminstone kunna de under afsevärda delar af året få tid öfrig för vården af ett provinsialläkardistrikt. Inom dessa län, 8 till antalet, skulle alltså enligt kommitténs uppfattning den nuvarande anordningen tillsvidare kunna bibehållas. För likformighetens skull kunde det väl synas lämpligt att äfven i dessa mindre län skilja de två tjänsterna åt, hvilket åtminstone hvad Uppsala och Västmanlands län angår skulle kunna tänkas ske därigenom, att dessa län sammansloges till *ett* förste provinsialläkardistrikt. Kommittén anser det dock mycket ovisst, om *en* person verkligen skulle hinna med att sköta förste provinsialläkargöromålen i två län.

I hvarje händelse skulle en sådan anordning medföra vissa olägenheter och bör undvikas, emedan den lätta och intima förbindelse med Konungens befallningshafvande, som en i residensstaden bosatt förste provinsialläkare äger och som är af så stor betydelse för hans verksamhet inom länet, därvid skulle komma att gå förlorad i det ena af de två länen. Det synes därför vara bättre att tillsvidare bibehålla den nuvarande anordningen i de mindre länen. Bland dessa stå *Jämtlands* och *Södermanlands* län på öfvergången till de större, det förra genom sin areal, det senare genom sin folkmängd; men Jämtlands län har näst Gottlands den minsta folkmängden, och Södermanlands län har en mycket liten areal, väsentligen mindre än t. ex. arealen af Örebro län, som det närmar sig med afseende på folkmängden. Resorna i länet blifva därför bekväma. Erfarenheten har också visat, att den under flere år t. f. förste provinsialläkaren i detta län tidtals kunnat jämte öfriga åligganden åtaga sig att sköta stadsläkartjänsten i residensstaden. De åtta mindre län, i hvilka enligt kommitténs åsikt den nuvarande anordningen med förening af förste provinsialläkar- och provinsialläkartjänsterna tillsvidare bör kunna bibehållas äro således: Upplands, Södermanlands, Kronobergs, Gottlands, Blekinge, Hallands, Västmanlands och Jämtlands län. I alla de öfriga 16 länen föreslås inrättande af självständiga förste provinsialläkartjänster.

För förste provinsialläkarens ställning i de län, där tjänsterna enligt kommitténs åsikt borde åtskiljas, kunde det möjligen synas fördelaktigt att, såsom redan 1885 års kommitté ifrågasatt, genom förbud för förste provinsialläkarne att mot betalning meddela läkarvård förhindra dessa att ägna sig åt annan läkarverksamhet än den, som afser allmänna hälso- och sjukvården. Så långt anser kommittén det dock icke ännu vara skäl att gå. Kommittén inser visserligen, att å ena sidan den enskilda praktiken lätt kan afleda intresset från förste provinsialläkarens hufvuduppgift och att det å andra sidan genom de år efter år ökade tjänstgöromålen måste blifva allt vanskligare att af den enskilda praktiken beräkna någon väsentlig höjning af förste provinsialläkarens inkomster, men finner sig trots dessa skäl icke kunna föreslå ett dylikt förbud, enär det skulle ställa så betydligt ökade kraf på lönens belopp, att sådant nu icke synes böra ifrågasättas.

Den förändrade ställning, kommittén sålunda föreslår för två tredjedelar af rikets förste provinsialläkare, medför nödvändigheten att vidtaga motsvarande ändringar i nådiga läkarinstruktionen af den 31 oktober 1890. Då ytterligare

ändringar i samma instruktion betingas af kommitténs framställning i andra delar, komma de alla att i ett sammanhang behandlas uti afd. V af detta betänkande, hvarför kommittén här inskränker sig till att hänvisa till den särskilda motivering, som där kommer att intagas.

För de 16 självständiga förste provinsialläkarne föreslår kommittén nya löner och pensioner. Rörande beloppet af bådadera och villkoren för deras åtnjutande kommer förslag att framställas i afd. VII af detta betänkande, i sammanhang med behandlingen af provinsialläkarlönen.

Om det sätt, hvarpå man enligt kommitténs åsikt bör förfara med de provinsialläkardistrikt, som hittills skötts men icke vidare skulle skötas af förste provinsialläkarne, och om indragning af motsvarande biträdande provinsialläkartjänster kommer förslag att framställas i följande afdelning (III) af betänkandet.

III. Provinsialläkarne och provinsialläkardistrikten.

Den svenska *provinsialläkarinstitutionen* är öfver 200 år gammal. De första provinsialläkarne aflönades med statsmedel, men sedermera och ända till år 1773 inrättades äfven provinsialläkartjänster med löner, åstadkomna genom sammanskott. Först med nämnda år erhöll dock institutionen sin verkliga form och stadga. För det nuvarande Sverige bestämdes då provinsialläkarnes antal till 32 med lika många medhjälpare. Det var allmogens klagomål öfver de »frivilliga» sammanskotten, som påskyndade denna förändring af alla provinsialläkarbefattningar till statstjänster. *

I början af adertonhundratalet indrogs den ena medhjälparbefattningen efter den andra, under det att provialläkarnes antal samtidigt ökades, och år 1822 hade detta stigit till 47 mot endast 1 medhjälpare. Därefter gjordes försök med »extra provinsialläkare» (i den tidens mening), alla åtnjutande arfvoden af statsmedel, och tillkommo häraf 8 år 1830, 7 år 1834 och 8 år 1840. Några bland dessa voro samtidigt militärläkare, och de öfriga, som år 1844 voro till antalet 18, öfverflyttades då på ordinarie stat, hvarigenom antalet provinsialläkare blef 65.**

---

* Se *Hjelt:* Svenska och finska Medicinalverkets historia 1663—1812, II, sidd. 58—61.
** Jfr det af förenämnda 1885 års kommitterade den 5 april 1887 afgifna betänkande, sid. 97 o. f.

Ännu fortgick ökningen i antal inom båda kategorierna, så att år 1859 funnos 71 ordinarie och 26 »extra» provinsialläkare. Dels genom de sistnämndas öfverflyttande å ordinarie stat, dels genom inrättandet af nya tjänster stegrades antalet provinsialläkare än vidare, synnerligast under 1860-talet, så att antalet år 1881 (under hvilket år ett nytt distrikt tillkom), utgjorde 137. Därefter hafva endast 2 nya distrikt tillkommit, nämligen ett under hvartdera af åren 1891 och 1901.

Egentligen för att underlätta större arbetsgifvares och kommuners sträfvanden att anställa läkare för enskild sjukvård hade dessutom, hufvudsakligen efter år 1840, tillkommit en annan klass läkare för landsbygden nämligen distriktsläkare. Dessa läkare åtnjöto icke lön af staten men tillerkändes rätt att, vid ansökan till statstjänst, för sin distriktsläkartjänstgöring beräkna tjänstår lika med civila läkare i statens tjänst mot det att de beträffande det dem tilldelade distriktet fullgjorde en provinsialläkares skyldigheter. Efter införandet af 1890 års organisation benämnas äfven distriktsläkarne extra provinsialläkare, till hvilka de jämväl här räknas. Huru extra provinsialläkarnes tjänstgöringsområden utbrytas ur de ordinaries distrikt är förut antydt (sidd. 2 och 3).

I sin ofvan (sid. 4) åberopade skrifvelse till Konungen den 18 maj 1903 anförde Riksdagen, att de ordinarie provinsialläkarnes distrikt vore till areal och folkmängd synnerligen olika icke blott inom skilda landsdelar, utan äfven inom ett och samma län, och att denna olägenhet än mera ökats genom inrättandet af extra provinsialläkartjänster, enär de för dessa afsedda distrikten utbrötos ur provinsialläkarnes. I afseende å extradistrikten kunde dock jämkningar knappast ifrågasättas, huru önskvärda de än i vissa fall vore, men oöfvervinnliga svårigheter borde icke möta mot de ordinarie distriktens omreglering, hvilken för att blifva fullt rättvis kräfde, att ej en landsdel gynnades framför en annan. Reglering borde i många fall kunna åstadkommas genom jämkning af gränserna mellan vissa distrikt, men ock genom läkarstations förflyttning till eventuellt nybildad centralplats. Därest ej ändamålet kunde vinnas utan inrättande af nya distrikt, borde äfven detta utan egentligen ökade kostnader för statsverket kunna åstadkommas genom sammanslagning på sina ställen af därför särskildt ägnade distrikt. På grund däraf anhölle Riksdagen, att Kungl. Maj:t ville bland annat låta uppgöra förslag till omreglering af provinsialläkardistrikten i afsikt att bättre än hittills främja hälso- och sjukvården på landsbygden. — Fråga om reglering af särskilda distrikt är dessutom väckt i ett antal underdåniga framställningar,

hvilka blifvit till kommittén remitterade* och hvilka i det efterföljande skola å erforderliga ställen af motiveringen till kommitténs speciella distriktsindelningsförslag anföras.

I 1885 års förenämnda kommitterades betänkande uttalades, såsom redan nämnts, den åsikten, att all vidare ökning af provinsialläkarnes antal vore obehöflig, enär staten hade att tillgodose i främsta rummet den *allmänna* hälso- och sjukvårdens kraf och dessa kunde anses vara i väsentlig mån fyllda genom anställande af förste provinsialläkare samt anlitande af provinsialläkare till då förefintligt antal, i följd hvaraf det vore för statens ändamål obehöfligt att vidare utveckla provinsialläkarinstitutionen. Det vore för öfrigt förenadt med stora svårigheter att i olika delar af landet anordna nya läkardistrikt med läkare uteslutande eller till större delen aflönade af staten, utan att därigenom gåfves anledning till berättigad klagan från orter, hvarest ökning i läkarkrafterna vore kanske lika behöflig.

I sitt utlåtande öfver 1903 års riksdagsskrifvelse framhåller Medicinalstyrelsen, hurusom läkardistrikten på landsbygden tendera att blifva allt flera, hvilket äfven från *sjukvårdssynpunkt* vore önskvärdt. Men i samma mån som läkarnes antal ökades, i samma mån minskades deras duglighet såsom *rättsmedici* och såsom målsmän för *hälsovården*. De rättsmedicinska förrättningarnas delning på allt för många händer måste nämligen medföra, att hvarje enskild läkares erfarenhet och öfning blefve mindre; och hvad hälsovården anginge, så vore särskildt extra provinsialläkarne allt för beroende af kommunerna för att kunna öfvervinna det motstånd, som så ofta sättes mot sanitära förbättringar. I själfva verket ställa sig således, säger Medicinalstyrelsen, fordringarna på sjukvårdsdistrikt, å ena sidan, samt hälsovårds- och i all synnerhet rättsläkardistrikt, å andra sidan, så olika, att de torde komma att visa sig i längden oförenliga. Styrelsen funne därför tiden nu vara inne att öfvergifva det hittills följda systemet att samtliga tjänstläkare skola förrätta läkaruppgifter af alla slag och ifrågasätter, att provinsialläkarbefattningarna skulle inskränkas till ett mindre antal i hvarje län för viktigare rättsmedicinska förrättningar och hälsovårdsangelägenheter men att sjukvården skulle öfverlämnas åt distriktsläkare, anställda enligt grunder närmast liknande dem, som nu gälla för extra provinsialläkare, och till ett antal, som bestämdes allenast af hänsyn till sjukvårdens behof.

---

* Dessa framställningar uppräknas å sidd. VIII och IX.

Den sålunda till sina hufvuddrag af Medicinalstyrelsen angifna anordningen grundas, liksom 1885 års kommitterades ofvannämnda utlåtande, på åsikten, att statens åtgärder om ej helt och hållet så dock i hufvudsak borde inskränkas till den *allmänna* hälso- och sjukvården och att omsorgen om den *enskilda* borde öfverlåtas åt kommuner eller landsting, hvilka endast i mån af behof skulle hafva att påräkna understöd af staten.

Nuvarande kommitté, som började sina arbeten med att upptaga denna fråga till öfverläggning, vill ej förneka, att den angifna anordningen i viss mån skulle vara befogad, men befarar, att med denna nyhet, hvilken med ett slag komme att bryta den historiska utvecklingen af landsbygdens medicinalväsende, skulle äfventyras mycket af det som med provinsialläkarinstitutionens nuvarande uppgifter vunnits för den enskilda hälso- och sjukvården på landsbygden.

Genom kommitténs utredningar är det exempelvis ådagalagdt, att landstingen i skilda län icke på långt när i samma grad bidraga till extra provinsialläkarinstitutionen. I 14* län har den nämligen lämnats alldeles utan understöd af länsrepresentationerna; i de öfriga 10 växla de pekuniära årsbidragen mellan lägst 200 kronor och högst 10,750 kronor; och denna skillnad mellan olika landstings offervillighet förklaras icke af det genom extratjänsters inrättande ådagalagda större eller mindre behofvet. I de 14 län, där landstingsbidrag ej beviljats, få alltså ogynnsamt belägna kommuner, hvilka ansett sig behöfva anställa särskild läkare, själfva eller med hjälp från statsanslaget till extra provinsialläkares aflöning** bära en börda, som staten helt och hållet åtagit sig för gynnsamt belägna kommuner inom samma län, något som kunnat inom länet eller landstingsområdet fullt utjämnas, om landstingen öfvertagit lönebidragen.

Af det som ofvan anförts ur provinsialläkarinstitutionens historia framgår, att det första försöket bestod i ett slags sjukvårdsdistrikt, som, om icke bildade af orterna själfva, dock förestodos af läkare, hvilkas löner utgingo från medel, som tillkommit genom enskildas sammanskott, samt att det just var allmogens besvär öfver dessa sammanskott, som föranledde staten att öfvertaga aflöningen. Till samma påföljd ledde 1830 års försök med läkare (»extra provinsialläkare»), som först endast i ringa grad erhöllo lön af staten men sedermera blefvo ordinarie provinsialläkare med full statslön. Än i dag förnimmas liknande yttringar af missnöje, då fråga uppstår om ny oktroj för ett redan bildadt extra distrikt,

---

* Denna och andra hithörande siffror afse förhållandet år 1905.
** Se sid. 3.

hvars fortvaro stundom sättes på spel, i det att en eller annan i distriktet ingående kommun vägrar fortsatt bidrag till läkarlönen. Ansökningarna om nya ordinarie distrikt i utbyte mot bestående extradistrikt tala samma språk, d. v. s. att man anser staten böra ensam ansvara för den läkarlön, som garanterar läkares befintlighet å viss ort. Exempel saknas ej heller att kommun, som skulle ha väsentlig nytta af ett extra distrikt, undandrager sig att bidraga till läkarlönen, väl vetande, att öfriga intresserade kommuner därigenom måste öfvertaga högre lönebidrag än som varit rätt och billigt.

Den ifrågasatta anordningen med af kommunerna själfva bildade sjukvårdsdistrikt skulle därför, enligt kommitténs åsikt, antingen medföra en ojämnhet i bidragen till läkarlönen, hvarigenom hela institutionens fortfarande bestånd kunde sättas på spel, eller ock förutsätta lagar, som dels bestämde hvad landsting och kommuner hade att hvar för sig minst åtaga sig, dels ock reglerade samarbetet mellan flera kommuner, där dessa måste samverka, något som alltid blefve händelsen i orter med små kommuner.

Riksdagen torde knappast hafva tänkt sig, att dess år 1903 aflåtna skrifvelse skulle resultera i en sådan lagstiftning. Yrkandena från landsbygden på statslöner för där erforderliga läkare synas städse hafva varit och fortfarande vara grundade på den föreställning, att staten borde å landsbygden tillhandahålla läkare, som kunde mot ersättning meddela enskild sjukvård. Denna mer än sekelgamla föreställning komme nog att från landsbygdens representanter framkalla ett segt motstånd mot lagar, som åsyftade borttagandet af denna fördel, — ett motstånd som, möjligen öfvervunnet, antagligen skulle efterträdas af ett icke obefogadt missnöje.

Ovisst är ock, huruvida omkostnaderna för läkarnes aflöning ens med de antydda lagarna blefve jämnt fördelade. Att den nuvarande fördelningen af provinsialläkarne af Riksdagen anses olika gynna skilda orter, torde kunna slutas af dess skrifvelse. Med ett mindre antal statsmedici, hvilka väl ej skulle förbjudas att biträda hjälpsökande med enskild sjukvård, skulle orterna närmast dessa läkares stationer gratis erhålla en fördel, som man på andra håll måste dyrt betala, och om än samma anmärkning kan göras äfven beträffande provinsialläkarinstitutionen, så ligger dock en väsentlig skillnad däri, att denna institution, rätt ordnad, kan och bör göra statsläkaren för enhvar tillgänglig, hvilket svårligen kan ske med ett litet antal statsmedici i vårt vidsträckta land. Andra ojämnheter kunna antagas uppstå genom sättet, hvarpå de härvid såsom erforderliga antydda

lagarna komme att af respektive landsting tillämpas, i det att man på ett håll inskränkte sig till minimiåtgärderna och öfverläte allt hvad man kunde åt den ojämnt tryckande kommunala beskattningen men på ett annat håll däremot ansåge sig böra i görligaste mån utjämna bördorna på de olika länsdelarna. Ej ens statsbidragen för en sådan organisation kunde rättvist fördelas utan en grundlig undersökning för alla län om verkligen behöfligt antal sjukvårdsdistrikt, så att alla län blefve i lika mån gynnade med statsbidrag, således en undersökning fullt analog med den, som bör ske vid indelning i provinsialläkardistrikt.

Det torde ock möta ej så ringa svårighet att så trygga en af kommuners beslut beroende sjukvårdsläkares ställning, att ej osäkerheten däri hämmande inverkade å tillströmningen till läkarbanan, ty däri låge den måhända största faran för sjukvården å landsbygden, därest denna i hufvudsak öfverlätes åt kommunernas omsorg.

Icke minst beträffande medicinalväsendet torde det kunna sägas, att en bestämd gräns mellan det allmännas och den enskildes verksamhetsfält knappast kan uppdragas. Å andra områden, där ett sådant särskiljande är vida lättare, har man dock ej tvekat att i allt större utsträckning med statens åtgärder bereda enskilda fördelar, fullt motsvarande dem, som å det medicinska området äro förenade med provinsialläkarinstitutionen, exempelvis genom anställandet af landtbruksingenjörer, skogsingenjörer o. s. v., hvilka aflönas af staten ensam och dock hafva till uteslutande uppgift att mot ersättning betjäna enskilda.

Det synes ock uppenbart, att, om och när staten kan komma att minska eller indraga det stöd, den nu i många olika riktningar lämnar enskilda, början bör göras icke på det område, hvarom här är fråga, utan på områden, där den enskilda lättast kan uppskatta den ekonomiska vinsten af arbete eller penningar, nedlagda i hopp om att däraf skörda fördelar.

På grund af dessa skäl, har kommittén ansett *den nuvarande provinsialläkarinstitutionen böra, såsom passande för våra förhållanden, fortfara och bibehållas* vid förut förelagda uppgifter i den mån dessa ej *måste* fyllas af andra organ.

Men skulle allenast det nuvarande antalet provinsialläkare fördelas mellan olika landsdelar, fördelningen måtte ske huru rättvist som helst, så kunde man icke förebygga, att på många håll hälso- och sjukvården äfventyrade att försämras. Ty med en sådan fördelning skulle flerstädes följa indragning af tjänster, hvilka måste förutsättas vara tillkomna efter sorgfällig pröfning angående deras behöflighet.

Någon meningsskiljaktighet torde knappast råda därom, att vid bedömandet af de för en ort nödvändiga läkarkrafternas storlek hänsyn bör tagas särskildt till folkmängd, befolkningstäthet och samfärdsmedel, icke hvar för sig utan gemensamt, så att den omständigheten, att ett distrikt har antingen större folkmängd eller större areal än ett annat, ingalunda i och för sig bevisar, att fördelningen af läkare är orättvis eller ojämn. Ty i tätt befolkad bygd med goda samfärdsmedel kunna *en* läkares krafter vara tillräckliga för långt flera invånare än i bygd med gles befolkning, spridd å vidsträckt areal, där samfärdsmedlen äro dåliga, och omvändt kan en läkare utsträcka sin verksanmhet öfver ett större område, om det är glest befolkadt, än om det har en mera samlad befolkning. Väsentliga olikheter i dessa hänseenden kunna förekomma till och med inom ett och samma län.

Kommittén tilltror sig visserligen icke att kunna med matematisk noggrannhet afgöra, i hvilken grad hvar och en af de för distriktsstorleken bestämmande faktorerna bör tillerkännas inflytande, men har dock ansett lämpligt att i tabellen 2, kol. 11 (se sid. 24 och 25) intaga en af kommitténs ledamot Cederberg utförd jämförelse i siffror mellan de olika länens nuvarande distriktsantal. Denna jämförelse är grundad på antagandet, att detta antal borde vara ungefärligen proportionellt mot de geometriska medeltalen (= medelproportionalerna)* för länens folkmängd och areal, en metod som inom åtskilliga delar af statistiken begagnas för nära analoga fall och som under vissa förutsättningar är i hufvudsak berättigad. Särskildt gäller den förutsättningen, att arealsiffrorna böra ange hela den ytvidd, inom hvilken en läkare måste röra sig för att nå alla bebodda platser inom sitt distrikt, men ej heller mera. Sålunda borde för skärgårdsdistrikt medräknas de i statistiken ej redovisade vattenarealer, som vid hafskusterna och i de stora insjöarna Mälaren, Hjälmaren, Vänern och Vättern skilja boningsplatserna, enär dessa vattenarealer för här ifrågavarande spörsmål ha alldeles samma betydelse som obebodda landområden mellan fastlandets boningsplatser. Däremot borde icke medräknas de i vissa gränslän förekommande öde fjällvidder, som ligga utanför gränserna för bosättningen, enär sådana områden aldrig behöfva af läkare eller sjuka beträdas.

I brist på material ha dessa anspråk icke kunnat vid jämförelsen fullt tillgodoses, utan endast så till vida, att för de båda nordligaste länen särskildt för sig behandlats de socknar, i hvilka öde fjällvidder ingå, hvaremot liknande reduktion ej kunnat göras för Jämtlands och Kopparbergs län. Relativtalen

---

* Medelproportionalen, m, mellan folkmängd, i, och ytinnehåll y får man af: $m = \sqrt{iy}$.

Sammandrag länsvis öfver nuvarande

	1	2	3	4	5
		Distriktens		Länets	
	Län, hvar under distrikten upptagits.	invånare enligt 1903 års statistik.	areal enligt 1903**) års uppgifter.	järnvägar 1902.	allmänna körvägar 1900.
		Antal.	Kv.-mil.	Km.	Km.
1	Stockholms	168,660	78·44	445	2,188
2	Uppsala	96,947	53·13	274	1,717
3	Södermanlands	141,291	68·06	349	2,284
4	Östergötlands	217,271	110·46	521	3,740
5	Jönköpings	175,463	115·22	620	3,698
6	Kronobergs	150,212	99·10	614	3,042
7	Kalmar	195,148	115·43	486	2,905
8	Gottlands	44,484	31·60	156	1,342
9	Blekinge	111,756	31·14	293	980
10	Kristianstads	203,664	63·46	694	1,709
11	Malmöhus	282,314	48·29	783	2,198
12	Hallands	113,439	49·21	390	1,692
13	Göteborgs och Bohus	192,647	50·47	127	1,414
14	Älfsborgs	246,643	127·29	759	4,121
15	Skaraborgs	215,532	84·80	588	3,468
16	Värmlands	229,534	193·24	607	4,036
17	Örebro	168,383	91·24	809	2,152
18	Västmanlands	118,803	67·40	510	1,895
19	Kopparbergs	207,621	298·49	834	2,349
20	Gäfleborgs	196,074	197·24	702	1,866
21	Västernorrlands	212,710	255·32	464	2,207
22	Jämtlands	105,616	509·72	359	1,940
23	Västerbottens	143,170	589·93	273	2,276
24	Norrbottens	131,349	1,058·82	632	2,120
	För alla distrikt	4,068,731	4,387·50	12,289	57,339

*) *Anm.* Vid beräkning af relativtalen för Västerbottens och Norrbottens län äro särskildt för sig behandlade ödebygder saknas. Brist på material har omöjliggjort liknande beräkningssätt för Kopparbergs och betydande skärgårdar (jfr sid. 23).

**) Arealsiffrorna i denna kol. äro hämtade nr häftet för år 1905 (= 1903 års statistik) af »Sveriges officiella hvilket beror därpå, att dessa i förevarande fall äga alldeles samma betydelse som exempelvis småsjöar, skogar o. d.,

och *föreslagen* distriktsindelning. *Tabell 2.*

6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Medeltal för				Distrikt enligt				*Distrikts sammansättning af delar från två län medför nedanstående förändrade*		
länen.		distrikten.		nuvarande indelning.		*föreslagen indelning.*				
Järnvägar å kv.-mil.	Körvägar å kv.-mil.	Folkmängd å kv.-km.	*Folkmängd å kv.-km.*	Antal.	Relativt till riket.	*Antal.*	*Relativt till riket.*			
Km.	Km.	Inv.	*Inv.*					*folkmängd.*	*areal.*	
5·7	27·9	21·5	*21·5*	5	1·101 *)	*8*	*1·314*	—	—	1
5·2	32·3	18·2	*18·2*	4	1·413	*3*	*0·790*	—	—	2
5·1	33·6	20·8	*20·8*	8	2·067 *)	*7*	*1·344*	—	—	3
4·7	33·8	19·7	*19·4*	6	0·982 *)	*9*	*1·073*	*220,903*	*113·33*	4
5·4	32·1	15·2	*15·1*	6	1·070	*7*	*0·914*	*177,678*	*117·58*	5
6·2	30·7	15·2	*15·3*	4	0·832	*6*	*0·908*	*142,418*	*93·93*	6
4·2	25·2	16·9	*17·0*	9	1·520 *)	*10*	*1·222*	*201,059*	*118·27*	7
4·9	42·3	14·1	*14·1*	3	2·027 *)	*3*	*1·302*	—	—	8
9·4	31·4	35·9	*35·9*	3	1·287	*4*	*1·281*	—	—	9
10·8	26·5	32·1	*32·1*	6	1·336	*7*	*1·161*	—	—	10
16·2	45·5	58·5	*58·5*	5	1·084	*7*	*1·139*	—	—	11
8·0	34·4	23·1	*23·6*	3	1·017	*4*	*1·061*	*109,475*	*46·26*	12
2·5	28·0	38·2	*38·2*	6	1·542 *)	*7*	*1·339*	—	—	13
6·0	32·4	19·4	*19·4*	8	1·145	*11*	*1·170*	—	—	14
6·9	40·9	25·4	*25·4*	6	1·126	*8*	*1·116*	—	—	15
3·1	20·9	11·9	*12·4*	9	1·083	*10*	*0·940*	*218,991*	*183·81*	16
8·9	23·6	18·5	*17·7*	5	1·022	*7*	*0·999*	*178,926*	*100·67*	17
7·6	28·1	17·6	*17·6*	3	0·850	*4*	*0·844*	—	—	18
2·8	7·9	7·0	*7·0*	6	0·611 *)	*10*	*0·758*	—	—	19
3·6	9·5	9·9	*9·9*	5	0·643	*8*	*0·767*	—	—	20
1·8	8·6	8·3	*7·6*	7	0·762	*10*	*0·768*	*216,212*	*285·83*	21
0·7	3·8	2·1	*2·1*	7	0·765 *)	*11*	*0·894*	—	—	22
0·5	3·9	2·4	*2·5*	6	0·584 *)	*13*	*0·967*	*139,668*	*559·42*	23
0·6	2·0	1·2	*1·2*	9	0·872 *)	*13*	*0·940*	—	—	24
2·7	**12·6**	**8·9**	—	**139**	**1·000**	*187*	*1·000*	—	—	

de socknar, i hvilka öde fjällbygder ingå; dessa relativtal äro således fullt jämförliga med talen för de län, där Jämtlands län, hvilkas relativtal därför antagligen äro något för låga. Däremot äro de något för höga för län med

statistik i sammandrag» (aftryck ur Statistisk Tidskrift). I kolumnen äro jämväl städernas arealer medräknade, hvilka omslutas af ett distrikt.

(i kol. 11 och 13)* äro därför något för låga för dessa båda län, men något för höga för de län, i hvilka skärgårdar ingå.

Ehuru således talen i fråga icke med full noggrannhet angifva den relativa provinsialläkartillgången i länen, bestyrka de dock, att den nuvarande fördelningen är synnerligen ojämn, samt att sålunda en rättvis fördelning af det nuvarande antalet provinsialläkare komme att medföra väsentliga omflyttningar,** hvarigenom hälso- och sjukvården i de län, där provinsialläkarantalet minskades, skulle mer eller mindre försämras.

För att i hvad på provinsialläkarinstitutionen beror lösa båda de uppgifter, som blifvit kommittén förelagda, nämligen främjande af landsbygdens hälso- och sjukvård samt en rättvis fördelning af statens läkare, så att olika landsdelar blefve därmed något så när lika gynnade, hafva kommitterade, efter flera försök — däribland ett, som gjorts under förutsättning att extra provinsialläkartjänsterna skulle upphöra och som af kommittén underställts samtliga förste provinsialläkares granskning — slutligen enats om det i bilagan 1 detaljerade och på den bifogade kartan åskådliggjorda förslaget. Detta förslag har tillkommit efter öfverläggningar med vederbörande förste provinsialläkare för alla län utom Norrbottens, Västerbottens, Gottlands, Blekinge och Kristianstads län, hvilka dels kunnat regleras med ledning af de skriftliga erinringar, som förenämnda granskning föranledt, dels varit jämförelsevis enkla eller af kommittéledamot i detalj kända.

Vid en ytlig granskning af bil. I med tillhörande karta (bil. II) synas de föreslagna nya distrikten, jämförda med hvarandra i afseende å folkmängd och areal, visa nästan lika stora ojämnheter som de nuvarande distrikten. Ofvan

---

* Relativtalen äro beräknade sålunda:

Antal distrikt i riket = A.
d:o d:o i respektive län = a_1, a_2, a_3, etc.
Medelproportionaler för respektive län mellan folkmängd och areal = m_1, m_2, m_3, etc.
Summan af dessa medelproportionaler = M.

Om $\frac{A}{M}$ sättes = S, så är frågan: med hvilka tal, x_1, x_2, x_3, etc., skall A/M multipliceras för att produkten skall bli lika med $\frac{a_1}{m_1}$ $\frac{a_2}{m_2}$ $\frac{a_3}{m_3}$ etc.?

Ekvationen blir således $x_1 \frac{A}{M} = \frac{a_1}{m_1}$

$$x_1 = \frac{Ma_1}{Am_1}$$

** Omflyttningarna komme antagligen att medföra minskning i 10 län, däraf i 8 med 1 distrikt hvartdera, i 1 med 2 distrikt och i 1 med 4 distrikt, i 6 län skulle nuvarande antal sannolikt bibehållas, i de öfriga 8 ökas.

är emellertid anmärkt, att sådana jämförelser äro vilseledande vid bedömandet af ett distrikts lämpliga storlek enär dessa kvantiteter måste inverka i samband med hvarandra och med samfärdsmedlen. Hvad angår de sistnämnda äro beträffande långa afstånd goda järnvägar med täta tåg och beträffande korta afstånd landsvägar samt dessutom under vissa årstider äfven sjökommunikationer de samfärdsmedel, som göra det möjligt för en läkare att sköta ett långt större klientel än där sådana samfärdsmedel saknas. Sjökommunikationer äro dock mindre pålitliga och ytterst varierande. Där de ombesörjas med ångbåtar i reguljär fart mellan någorlunda stora städer och angränsande skärgårdar, kunna de under högsommaren nära nog jämföras med järnvägar; höst och vår äro de vanligen mindre goda. Ofta måste de emellertid kompletteras med rodd eller segling mellan närmaste ångbåtsstation och den sjukes bostad. Efter ångbåtarnas uppläggning, likasom där ångbåtsleder saknas, återstår ingen annan utväg än rodd eller segling, så länge vattnen äro isfria, men därefter isfärder; ofta nog måste olika färdesätt anlitas för olika delar af vägen. Beroende som sådana färder äro af väderleksförhållandena, äro de ofta tidsödande, nästan alltid oberäkneliga. Dessa omständigheter hafva också föranledt kommittén att mer eller mindre inskränka både areal och folkmängd för de distrikt, i hvilka skärgårdar till större eller mindre del ingå, särskildt å Bohuskusten. Att skärgårdsdistriktens arealer för öfrigt äro större än siffrorna utvisa lärer vara klart af det som förut anförts (jfr sid. 23). — I de norrländska, glest befolkade socknar, som ligga långt från kusten, skulle läkaren kunna anlitas af endast ett fåtal hjälpsökande, därest man ville till ett distrikt sammanföra en folkmängd, jämförlig med den, som kan samlas inom ett distrikt i en mera kultiverad bygd. Afståndet till läkaren skulle nämligen för många blifva allt för stort, hvarmed skulle följa reseersättningar, öfverstigande de hjälpsökandes betalningsförmåga. Härtill kommer, att landsvägsnätet där är föga utveckladt, så att man ofta nog måste tillryggalägga stora sträckor till fots på besvärliga skogsstigar, i små roddbåtar på vatten, stundom upprörda af storm, på skidor eller s. k. trugor. Klart är, att under sådana förhållanden folkmängden i vissa norrlandsdistrikt måst hållas mycket låg.

Vidare har kommittén tagit i betraktande den möjligheten, att landsbygdens befolkning i en del fall är i tillfälle att anlita andra läkare än provinsialläkaren, vanligast de i närliggande städer anställda läkarne. Med hänsyn härtill hafva distrikten omkring de städer, där god läkartillgång finnes, gjorts något

folkrikare än annars kunnat ske, eller ock har ort omkring ett mindre länslasarett eller omkring stad med läkare ej ansetts behöfva ligga i provinsialläkarstations närhet.

Befintligheten å viss plats af extra provinsialläkartjänst har, på grund af dessa tjänsters prekära ställning, icke föranledt kommittén föreslå indragning af å samma plats möjligen befintlig ordinarie provinsialläkartjänst. Kommittén har visserligen velat något förbättra extra provinsialläkarinstitutionen men ej försökt göra tjänsterna så stabila, att statens egna läkares fördelning skulle kunna göras däraf beroende. Där emellertid goda skäl funnits för antagandet att befintlig extra tjänst skulle äga framtida bestånd, har provinsialläkarens distrikt ansetts kunna göras större eller läkarstationen förläggas annorlunda, än eljest varit lämpligt. — Flerstädes finnas centralplatser, såsom municipalsamhällen eller köpingar, hvilka kräft och, så vidt nu kan förutses, fortfarande kräfva särskild läkartillgång. Sådant samhälle kan sägas endast formellt ingå i distrikt, dit det måst förläggas, och däraf förklaras de höga folkmängdssiffrorna i några fall.

Slutligen må erinras, att i olika delar af landet afstånden icke tillmätas alldeles samma betydelse, i det att ett afstånd, som i kultiverad bygd anses högst betydande, i aflägsna skogs- och fjällbygder kan anses nära nog obetydligt, oaktadt samfärdsmedlen vanligen äro bättre i den kultiverade bygden, och kommittén har ansett sig böra taga hänsyn till dessa olikheter i föreställningssätt.

Härmed äro angifna skälen, hvarför de föreslagna nya distrikten med afseende särskildt å folkmängd och särskildt å areal flerstädes förete fullt samma ojämnheter som de nuvararande, speciellt inom vissa län. *Ses däremot de på distriktens storlek inverkande faktorerna alla på en gång*, blir den nya indelningen väsentligen jämnare än den nuvarande, och, länsvis sedd efter samma grunder, torde den befinnas så litet som möjligt gynna någon landsdel framför en annan. Till belysning häraf åberopas de i tabellen 2 kol. 13 förekommande jämförelsetalen, hvilka beräknats efter samma grunder som talen i kol. 11 (jfr sid. 26). Af dessa tal framgår, att de olika länens relativa provinsialläkartillgång, som i nuvarande indelning förhåller sig som 3,5 : 1, i den föreslagna nedbringats till 2 : 1. Den ojämnhet, som sålunda skulle kvarstå, är dock, äfven den, i hufvudsak endast skenbar, enär den utjämnas dels genom annan läkartillgång än provinsialläkare, dels genom andra faktorer, som icke ingått i medeltalsberäkningen.

För att åstadkomma detta resultat nödgas kommittén emellertid föreslå *inrättandet af 48 nya provinsialläkartjänster*, hvarförutom 16 af de nuvarande

kombinerade förste provinsial- och provinsialläkarbefattningarna skulle, såsom redan i föregående afdelning angifvits (se sid. 13 o. f.), förändras till enbart provinsialläkartjänster. Indragning af förutvarande tjänster har däremot endast i så måtto kunnat ske, att provinsialläkarnes antal i hvartdera af Uppsala och Södermanlands län minskats med en, hvarförutan de nyinrättade tjänsternas antal skulle blifvit 50.

I denna ökning ligger en betydande afvikelse från den i 1903 års riksdagsskrifvelse uttalade åsikten att regleringen borde ske utan anmärkningsvärd ökning i tjänsternas antal. Men en rättvis fördelning, på hvilken i samma skrifvelse lägges synnerligen stor vikt, skulle, hållen inom det nuvarande distriktsantalet, såsom redan erinrats, minskat läkarkrafterna för vissa län för att bereda tillgång till deras ökning i andra, hvilka äro vid den nuvarande fördelningen mest ogynnsamt ställda. Äfven om man kan bortse från det missnöje, som den antydda minskningen komme att medföra, lärer det dock icke böra lämnas obeaktadt, att minskning i läkarkrafter, där de ej äro större än nu är förhållandet i flertalet af rikets län, ovillkorligen skulle åstadkomma försämring i hälso- och sjukvården, icke dess främjande, hvilket mål Riksdagen äfven haft i sikte, och den antydda utvägen vore så mycket betänkligare, som den icke på långt när skulle lämna full tillgång för afhjälpande af behofvet i de minst gynnade länen.

Ökningen i distriktens antal förutsätter en motsvarande ökning af statsutgifterna för provinsialläkarinstitutionen. I syfte att åvägabringa besparingar har därför inom kommittén varit ifrågasatt att införa olika lönegrader, i viss mån afpassade efter distriktens storlek. Men denna tanke har öfvergifvits, därför att lönerna i så fall väl måst sättas lägst i de minst folkrika distrikten. Dessa äro dock på samma gång vanligen de mest besvärliga distrikten, med jämförelsevis obetydlig inkomst af praktik för läkaren — omständigheter, som hittills icke blott icke föranledt lägre lön i stora men folkfattiga distrikt utan tvärt om en lönförhöjning under namn af fixa tjänstgöringspenningar. — Hurusom äfven frågan om dessa fixa tjänstgöringspenningar varit föremål för kommitténs behandling, inhämtas af det som anföres under afd. VII, sid. 177.

Till utgångspunkt för regleringen har öfverallt tagits den nuvarande indelningen och tillsetts, huruvida denna borde till större eller mindre del bibehållas, något som ock flerstädes kunnat ske. Där så icke skett, framgå skälen därtill af nedan intagna speciella motivering för de särskilda distrikten, hvilken emellertid torde böra föregås af redogörelse för några särskilda synpunkter, som

vid distriktsregleringen af kommittén beaktats och ej redan i det föregående framhållits.

Rikets hittillsvarande indelning i ordinarie provinsialläkardistrikt har uppgjorts med strängt *iakttagande af länsgränserna*, så att intet distrikt sammansatts af delar från skilda län. (Ett undantag från regeln gjordes, då Näsums socken af Kristianstads län genom K. Br. den 21 september 1894 lades till Jämshögs distrikt af Blekinge län.) Vid början af sitt arbete sökte kommittén iakttaga samma regel. Snart mötte emellertid fall, där länsgränsernas ovillkorliga respekterande visade sig vara till hinder för en lämplig distriktsindelning. Det blef därför nödvändigt att öfverväga, huruvida de skäl, som kunna ligga till grund för det i detta afseende hittills följda systemet, voro så starka, att de fortfarande borde vara bestämmande för distriktsindelningen, eller om undantag vore tillåtliga.

Olägenheterna af ett provinsialläkardistrikts sammansättande af områden från olika län äro gifvetvis att söka däri, att läkaren skulle vara underordnad mera än en länsstyrelse och hafva att aflämna rapporter m. m. till mera än en förste provinsialläkare. Det kan naturligtvis tänkas, att läkaren samtidigt finge från tvenne håll uppdrag att verkställa resor för epidemisk sjukdom, att besöka sinnessjuka eller att utföra andra tjänstförrättningar. De häraf uppkommande svårigheterna kunde dock icke vara väsentligen olika dem, som uppstå, då tjänstförrättningar samtidigt påkallas inom olika delar af ett vanligt distrikt. Med god vilja böra de således kunna öfvervinnas. Äfvenså synas olägenheterna af läkarens åliggande att lämna skilda berättelser och rapporter från de olika länsdelarna af ett distrikt icke vara synnerligen afsevärda. Redan nu finnas flera extra provinsialläkardistrikt, som blifvit sammansatta af socknar från skilda län, och dessa distrikts läkare måste uppgöra parallellrapporter och dela sin årsberättelse i lika många delar som de län, till hvilka distriktet hör.

Fördelarna åter af frihet från länsgränstvång vid bildandet af distrikt bestå däri, att i flera fall naturliga gränser, kommunikationer och andra lokala förhållanden bättre kunna tillgodogöras. Härigenom kunna besparingar åstadkommas, ej blott för staten, på så sätt, att en eljest oundgänglig ökning i provinsialläkardistriktens antal kan undvikas, utan äfven för distriktsinvånarne, som få sin läkare stationerad så, att de verkligen kunna anlita honom, och sålunda komma i åtnjutande af de fördelar taxan erbjuder.

Vid öfvervägande häraf har kommittén icke ansett sig hafva skäl att låta binda sig af något länsgränstvång. Men då det icke kan nekas, att olägenheter

verkligen äro i någon mån förknippade med distrikt, bestående af delar från skilda län, har kommittén i möjligaste måtto sökt inskränka antalet dylika distrikt och icke i något fall föreslagit ett distrikts bildande af delar från mer än tvenne län. Tillsammans föreslås sålunda 7 provinsialläkardistrikt med socknar från tvenne län. Hvart och ett af dessa distrikt bör anses höra till det län, där läkarstationen är belägen, men berättelser och rapporter från läkarne böra för de respektive länsdelarna i vanlig ordning aflämnas till vederbörande i hvartdera länet, hvarom föreskrift bör intagas i läkarinstruktionen.*

Under kommitténs arbete hafva äfven sådana fall förekommit, att det för sjukvårdens ordnande skulle varit fördelaktigt, om *olika delar af samma socken* kunnat tilldelas skilda provinsialläkardistrikt. Exempelvis må erinras, huruledes befolkningen i den söder om sjön Sommen belägna delen af Malexanders socken har lättare att söka läkare i Kisa än i Mjölby, under det att förhållandet är det motsatta för sockendelen norr om Sommen. Delning af en socken har kommittén emellertid icke velat förorda, helst det ofta är svårt att uppdraga en bestämd gräns mellan de sockendelar, som sålunda hafva olika intressen. Från rapportsynpunkt skulle också ganska invecklade förhållanden uppstå, om mera än en läkare skulle hafva att redogöra för en och samma socken. För att likväl i dylika fall vinna hvad vinnas kan, föreslår kommittén, att Kungl. Maj:t måtte, samtidigt med distriktsindelningens fastställande, beträffande de socknar — tjuguen till antalet —, som hafva sådant läge, att olika delar af dem kunde hafva fördel af att få anlita läkare på skilda stationer, föreskrifva, att *båda* de i hvarje fall ifrågakommande provinsialläkarne skola hafva till skyldighet att enligt gällande taxa tillhandagå dessa socknars invånare med *enskild* sjukvård.

Genom särskilda nådiga bref har föreskrifvits, hvarje gång för begränsad tid, att provinsialläkarne i vissa norrländska distrikt vid på förhand bestämda och kungjorda tider skola på statens bekostnad besöka uppgifna, mycket aflägsna platser för att där under några dagar hvarje gång vara tillgängliga för dem, som i sjuk- och hälsovårdsärenden vilja rådfråga provinsialläkaren. Dessa *läkarmottagningar* äro, enligt hvad kommittén erfarit, mycket omtyckta. Väl ligger det i sakens natur, att sådana läkarbesök icke kunna hafva stor betydelse för behandlingen af vanliga akuta sjukdomar, olycksfall och sådant. Men för sina kroniska lidanden kunna dessa aflägsna bygders invånare dock på sådant sätt erhålla sakkunniga råd, vaccination kan vid läkarbesöken utföras, smärre operationer verk-

* Se kommitténs förslag till ändringar i denna instruktion (sid. 128, 131—133 och speciellt sid. 140).

ställas o. s. v. Och då här afsedda bygder höra till de i fråga om sjukvård sämst ställda i landet samt det icke torde vara möjligt att tillgodose deras läkarbehof på samma sätt som mera befolkade orters, så har kommittén ansett, att åtminstone denna form af sjukvårds meddelande borde i dessa trakters intresse gifvas större utsträckning. För den skull föreslår kommittén, att vederbörande provinsialläkare åläggas att på tider, som det torde böra öfverlämnas åt Kungl. Maj:t att, såsom hittills skett, i hvarje fall bestämma, på statens bekostnad besöka vissa platser, som på sidd. 85 o. 86 närmare angifvas. Godkännes kommitténs framställning i denna del, torde nödiga föreskrifter därom böra lämnas i sammanhang med eventuell fastställelse af distriktsindelningsförslaget.

Förändring i läkarstationer har i vissa fall ansetts behöflig, och hafva härvid likasom vid utseende af stationer för nya distrikt valts centralplatser, järnvägsknutar och dylikt. Icke alltid har på detta sätt stationsläget blifvit geografiskt taget fullt centralt inom distriktet, utan valts därför att vägar och rörelse redan äro, eller kunnat antagas snarligen varda riktade åt den valda platsen. Helt naturligt har ock vid sådant val hänsyn tagits till befintliga apotek och sjukstugor. Däremot har icke provinsialläkares station ansetts böra flyttas därför, att extra provinsialläkare anställts på samma eller på närbeläget ställe. Det har nämligen synts kommittén riktigast, att oegentligheter af sådant slag aflägsnas i sammanhang med behandling af frågor om ordnande af sådana extra distrikt.

Namnet å den plats, dit stationen förlagts, har i regel fått bestämma *distriktets namn* och, där så ej skett, har undantaget merendels motiverats af lämpligheten att undvika förväxling, för den händelse precis samma namn förekommer å flera långt skilda platser inom landet.

Beträffande motiven för distriktsindelningsförslagets i bil. I angifna detaljer hafva följande länsvis sammanfattade upplysningar ansetts böra meddelas.

Stockholms län har sedan år 1862 varit indeladt i fem distrikt, hvaremot förslaget nu upptager åtta. Under perioden 1860—1903 har länets folkmängd ökats i nära samma proportion som den föreslagna tillökningen i distriktsantalet, men då folkökningen varit ojämförligt störst i Stockholms närmaste omgifningar, hvilka lätt kunna hämta läkarhjälp från hufvudstaden, och ej på långt när i samma grad träffar den öfriga landsbygden, är det mindre folkökningen, mera nödvändigheten att bättre än hittills tillgodose befolkningen i länets vidsträckta skärgårdar, som föranledt ökningens afsevärda storlek. Däraf har nämligen påkallats

dels bildandet af det för skärgården afsedda *Vaxholms distrikt* med station i staden Vaxholm, där sommartid från flera skilda håll sammanlöpa ångbåtslinjer, af hvilka en och annan äfven under icke allt för stränga vintrar trafikeras med små isbrytande båtar, och dit under andra förhållanden äfven ett par vintervägar sammanlöpa, *dels* ock minskning af vissa kustdistrikt. Till det nya distriktet har räknats bland andra Österåkers socken, där för närvarande en extra provinsialläkare är anställd med station vid Åkersberg. En annan extra provinsialläkare räknar äfven, ehuru bosatt utom det föreslagna nya ordinarie distriktet (vid Gustafsberg i den lika benämnda socknen), tre af Vaxholmsdistriktets socknar till sitt tjänstgöringsområde.

I det område, som nu bildar *Stockholms distrikt*, fanns år 1903 en befolkning på 79,552 personer, bosatt visserligen till en icke ringa del i hufvudstadens närhet, men äfven på stränder af och öar i Mälaren, i vidsträckta delar af den centrala skärgården samt å fastlandet ända ned mot gränsen af Södermanlands län. För att få lämplig storlek på distriktet omkring Stockholm, där en provinsialläkare ansetts böra bibehållas på grund af de mot staden riktade goda kommunikationerna, hafva därifrån afsöndrats, utom den förenämnda till Vaxholms distrikt lagda skärgården, äfven fastlandssocknar så i norr som i söder. Men äfven efter regleringen skulle för distriktet återstå 50,238 invånare, således egentligen alldeles för mycket för *en* läkare. Påtagligt är dock, att hufvudstadens goda läkartillgång och dessutom extra provinsialläkarne inom Sundbybergs och Djursholms köpingar hädanefter som hittills komma att anlitas af befolkningen närmast Stockholm. Den förenämnda extra provinsialläkaren i Gustafsberg, hvilkens tjänst bestått sedan år 1843, verkar inom Gustafsbergs, Bo och Ingarö till det reglerade Stockholmsdistriktet förda socknar.

Af den från nuvarande Stockholms distrikt afskilda södra delen har bildats *Tumba distrikt*, hvars läkare komme att placeras vid Tumba järnvägsstation, uppkallad efter riksbankens i närheten belägna pappersbruk i Botkyrka socken. Där har under lång tid (sedan år 1868) varit stationerad en extra provinsial-(distrikts-) läkare, afsedd för Botkyrka och Salems socknar, hvaremot här är fråga om en provinsialläkare för 11 socknar. För de sydligaste bland dessa ligger Tumba väl långt österut, men olägenheten häraf afhjälpes därigenom, att för de åsyftade socknarna kan anlitas läkartillgången i Södertälje stad. I öfrigt har Tumba det för distriktet lämpligaste läget.

De från Stockholms nuvarande distrikt afskilda norra socknarna hafva sammanförts med hufvudsakligast de från kustdistrikten på förutnämnda skäl afskilda socknarna till ett nytt distrikt, kalladt *Rimbo distrikt* efter den järnvägsstation, där till Uppsala—Länna—Norrtälje järnväg anslutas Stockholm—Rimbo och Rimbo—Sunds järnvägar och där äfven goda landsvägsförbindelser finnas. Äfven här finnes station för en extra provinsialläkare, som nu åtnjuter lönebidrag af statsmedel, men denne, hvilkens befattning naturligtvis skulle indragas, om en ordinarie provinsialläkare stationerades på platsen, är afsedd endast för tio af de tjugu socknar, som skulle ingå i distriktet. För öfrigt verkar inom det här föreslagna distriktet äfven en annan extra provinsialläkare, med station vid Schebo bruk i Ununge socken.

Af de nuvarande distrikten hafva, utom det ofvan behandlade Stockholms distrikt, ytterligare tre undergått vissa förändringar. Ett af dessa är länets nordligaste eller *Östhammars distrikt*, som minskats med 6 socknar. Det har äfven varit ifrågasatt att för det reglerade Östhammars distrikt förflytta stationen till det med järnväg försedda Harg; men enär Östhammar, som, ehuru stad, ingår i distriktet, är lättare åtkomligt från såväl de flesta fastlands- som skärgårdstrakter, har i enlighet med förste provinsialläkarens råd denna tanke öfvergifvits. Regleringen medför ej ändring i de förhållanden, som år 1892 föranledde inrättandet med bidrag af statsmedel af en extra provinsialläkartjänst för Gräsö af öar i hafsbandet bestående socken. Denna tjänsts innehafvare är stationerad i Öregrund, där han hittills äfven varit stadsläkare.

Med afseende å de till det äfvenledes minskade *Norrtälje distrikt* hörande skärgårdssocknarna hade ett östligare stationsläge än Norrtälje stad varit önskvärdt. Men äfven efter regleringen delas distriktet i två delar genom den från hafvet långt in i landet inskjutande Norrtäljeviken, och det har ansetts nödvändigt att såsom station bibehålla den östligaste plats, där de båda distriktsdelarna landfast förenas, nämligen Norrtälje stad. Inom den nordligaste, från läkarstationen mest aflägsna delen af distriktet verkar en sedan år 1905 för Väddö socken anställd extra provinsialläkare (utan statsbidrag).

I afseende å område har slutligen nuvarande Sigtuna distrikt, till hvilket äfven staden Sigtuna hör, undergått några ehuru obetydliga förändringar, men namnet har däremot förändrats till *Märsta distrikt*, enär läkaren ansetts böra placeras vid Märsta station å stambanedelen Stockholm—Uppsala. Därigenom undvikes olägenheten däraf, att en af Mälarens fjärdar skiljer en betydande del

af distriktet från nuvarande läkarstationen i Sigtuna. Skulle en nu (1906) under behandling varande vägfråga komma att lösas på det sätt, att väg anlägges förbi Odensala och vidare öster ut, vore dock sistnämnda plats såsom läkarstation lämpligare än Märsta.

Till område är alldeles oförändradt bibehållet nuvarande Sotholms distrikt, men det är i förslaget upptaget under namnet *Västerhaninge distrikt* efter namnet på platsen, där stationen nu är och äfven ansetts böra förblifva, eller Västerhaninge station å Stockholm—Nynäs järnväg, dit likaledes ortens apotek nyligen flyttats. För de sydligare socknarna i distriktet synes nämligen genom nuvarande och sannolikt för framtiden påräknelig läkartillgång i Nynäs den läkarbrist vara afhjälpt, som framkallat und. framställning* om läkarstationens förflyttning till Ösmo. Denna plats har dessutom mera excentriskt läge inom distriktet än Västerhaninge, hvarför den icke bör ifrågakomma såsom station. Då således inom detta distrikt intet skulle ändras, kvarstå naturligtvis äfven oförändrade de förhållanden, som föranledt inrättandet af den med statsbidrag uppehållna Dalarö extra provinsialläkartjänst.

Uppsala län, som för närvarande är deladt i fyra distrikt, har af kommittén delats i endast tre. Härvid hafva oförändrade bibehållits de två största distrikten. I det ena af dessa, nämligen *Tierps distrikt*, finnes nu en folkmängd af 38,557 personer på 20 kvadratmil, således i själfva verket för mycket för *en* läkare. Men sedan medlet af förra århundradet hafva inom området verkat äfven de tre extra provinsial-(distrikts-)läkarne i Löfsta, Dannemora och Älfkarleö, och så länge dessa fortfara är distriktets minskning obehöflig. Ej fullt så folkrikt är *Uppsala distrikt* med 32,361 invånare på 21 kvadratmil. Det omgifver Uppsala stad med dess rika läkartillgång, som med tillhjälp af de goda järnvägs-, landsvägs- och ångbåtskommunikationerna kan tillgodogöras äfven på rätt långa afstånd från staden, hvarför ej heller detta distrikt behöfver minskas.

De båda öfriga af de nuvarande distrikten, nämligen Enköpings och Tible med respektive 8,1 och 3,7 kvadratmils areal, hafva sammanförts till ett distrikt under namn af *Grillby distrikt* efter den lika benämnda, å Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg befintliga stationen, där läkaren skulle placeras. Inom ett sådant distrikt bör biträde med enskild läkarvård fortfarande kunna påräknas

* Till kommittén remitterad den 18 nov. 1904.

genom annan läkartillgång, såsom från Enköpings stad för distriktets västligaste del, och för dess östligaste del torde nog läkare från Stockholm eller Sundbyberg komma att uppsökas, ehuru dessa platser ligga utanför distriktets gränser.

Under förutsättning att Tible distrikt bibehölles oförändradt har i en und. framställning* från orten begärts läkarens förflyttning från det på järnväg blottade Tible till Bålsta järnvägsstation, hvilket kommittén ock under sagda förutsättning funnit lämpligt men däremot icke kunnat förorda i samband med den nu föreslagna anordningen.

Södermanlands län är nu försedt med åtta provinsialläkare. I förhållande till areal, folkmängdstäthet och kommunikationsmedel samfälldt torde detta vara mera än som beståtts något annat län i riket. Det har heller ej mött svårighet att få en lämplig fördelning af detta län i sju distrikt, hvaremot en ytterligare nedsättning funnits medföra olägenheter. Regleringsförslaget upptager därför en indelning i sju distrikt, bland hvilka tre af de nuvarande distrikten ingå oförändrade.**

Minst bland dessa senare är *Trosa distrikt*, men då skärgård till afsevärd del ingår däri och med hänsyn därtill annan station än Trosa synts olämplig, har distriktet måst bibehållas. — Det andra af de bibehållna, nämligen *Strängnäs distrikt*, är ej heller synnerligen stort, men däri ingå de till länet hörande bebodda mälaröarna, för hvilkas befolkning stora olägenheter skulle uppstå af de stationslägen, som måst väljas, om distriktet uppdelats på andra närliggande distrikt. — Det tredje af de bibehållna, nämligen *Eskilstuna distrikt* med 26,049 invånare på 11 kvadratmil, blir däremot väsentligen större, men läkartillgången i Eskilstuna är god, och för distriktets västra delar kan biträde påräknas af två extra provinsialläkare, stationerade, den ena i Julita socken af Vingåkers distrikt, den andra i den inom Västmanland belägna Kungsörs köping.

Det reglerade *Vingåkers distrikt* skiljer sig från det nuvarande endast däri, att hit öfverförts Stora Malms socken, detta på den grund, att provinsialläkare ej vidare skulle bibehållas i Katrineholm. För orten däromkring, skäligen aflägsen från Vingåker, kan nämligen med fördel anlitas den i Katrineholm stationerade järnvägsläkaren och måhända framdeles en för Katrineholms samhälle

---

* Till kommittén remitterad d. 19 aug. 1904.

** Ett af dessa senare, Eskilstuna, har under år 1906 undergått den förändring, att den till distriktet hörande Fors socken införlifvats med Eskilstuna stad.

med dess 3,000 invånare snart behöflig municipal-(köpings-)läkare,* och aflägsnas därmed olägenheterna af Vingåkers västliga läge. — Ofvan är anfördt, att en extra provinsialläkare är stationerad i Julita socken. Till denna utgår lönebidrag af statsmedel. — Delar af de inom Östergötlands län belägna, till Vingåkers distrikt gränsande socknarna Skedevi och Regna hafva kortare väg till Vingåker än till Tjällmo, till hvars distrikt socknarna i fråga fortfarande skulle höra. Kommittén föreslår därför skyldighet för provinsialläkaren i Vingåker att mot ersättning enligt läkartaxan vårda honom anlitande invånare från dessa socknar.

Med området för nuvarande Daga distrikt har sammanförts större delen af nuvarande Malmköpings distrikt, och hufvudsakligen af dessa beståndsdelar har bildats *Sparreholms distrikt*, så kalladt, emedan provinsialläkaren funnits böra placeras vid Sparreholms järnvägsstation i korsningen mellan västra stambanan och en af länets hufvudvägar. Visserligen komme läkaren sålunda att flyttas 11 km. från Malmköping, men med hänsyn till att detta samhälle räknar endast 605 invånare har stationen icke ansetts kunna bibehållas på en för orten i öfrigt numera så obekväm plats. För närvarande finnas läkare tillgängliga å flera andra platser inom det föreslagna distriktet, nämligen vid Flen en lasarettsläkare, vid Björnlunda en extra provinsialläkare, som åtnjuter stödet af en donation**, och slutligen inom Gnesta municipalsamhälle en järnvägsläkare.

Under namn af *Bettna distrikt* hafva till tjänstgöringsområde för en provinsialläkare sammanförts dels en socken från Malmköpings distrikt dels ock de socknar från nuvarande Katrineholms och Nyköpings distrikt, som ligga omkring Bettna station å Oxelösund—Flen—Västmanlands järnväg, där läkaren skulle placeras. — Inom det sålunda bildade distriktet finnes för närvarande en extra provinsialläkare med lönebidrag af statsmedel, nämligen för Björkviks och Kila socknar, hvilka visserligen genom den betydande sjön Yngaren afskiljas från det öfriga distriktsområdet men hvilka ej heller lämpligen kunnat tillföras annat distrikt.

Det reglerade *Nyköpings distrikt*, som fortfarande skulle skötas af förste provinsialläkartjänstens innehafvare, kommer att få 18,340 invånare, spridda på omkring 9,4 kvadratmil, mot 25,609 invånare på 13 kvadratmil i det nuvarande distriktet. Denna minskning, som ansetts nödvändig för bibehållande af före-

---

* Se ang. köpingsläkartjänster afd. IV, sid. 108.

** Rosenbergska fonden, hvarom se Författningar ang. medicinalväsendet i Sverige för år 1894, af D. M. Pontin, sid. 75 o. f. Jfr ock bil. III a, sid. 57.

nämnda tjänsts förening med provinsialläkartjänsten, inverkar icke på den vid Oxelösund inrättade extra provinsialläkartjänsten, men, i förening med provinsialläkares förläggande till Bettna, antagligen på Aspa extradistrikt, där läkaren är bosatt i Ludgo socken, hvars förbindelse med Nyköping väsentligen kommer att lättas genom den beslutade nya stambanedelen öfver denna stad.

Östergötlands län har å landsbygden nära 54 procent större folkmängd än Södermanlands län, och, om för båda länen stadsbefolkningen afräknas, är befolkningstätheten mindre i Östergötland. Det oaktadt har länet för närvarande endast sex provinsialläkare. Om än den goda läkartillgången i länets största städer möjliggör bildandet af mycket folkrika distrikt omkring dessa, äro å andra sidan vissa länsdelar antingen så afskilda eller så glest befolkade, att äfven distrikt med jämförelsevis liten folkmängd måst ingå i regleringen för att få statsläkare tillgänglig i länets alla delar. Tillämpningen af de allmänna grunderna för regleringen har därför medfört förslag om länets fördelning i nio distrikt. I ett af dem skulle dock ingå tvenne Kalmar län tillhöriga socknar, Gärdserum och Hannäs, belägna på långt afstånd från i öfrigt lämplig station inom eget län.

Nordväst inom länet möter här *Tjällmo distrikt*, i afseende å område en socken mindre än det nuvarande distriktet med samma namn. Tjällmo har, ehuru ej centralt beläget inom distriktet, bibehållits såsom station, enär bygden däromkring är någorlunda rikt befolkad och olägenheten af det långa afståndet till de östra och nordöstra trakterna för dem motväges af tillgång till dels lasarettsläkaren i Finspong dels den sedan år 1860 vid Rejmyre glasbruk anställde extra provinsial-(distrikts-)läkaren. Dessutom hänvisas till den utväg, som af kommittén under Vingåkers distrikt i Södermanland föreslagits angående Skedevi och Regna socknar. — Vid provinsialläkartjänsten i Tjällmo bör enligt kommitténs mening fästas skyldighet för innehafvaren att mot ersättning enligt läkartaxan vårda honom anlitande sjuka från Krigsbergs socken, enär en del af denna ligger närmare Tjällmo än Motala, till hvilken station socknen i öfrigt lämpligast bör hänvisas.

Det reglerade *Söderköpings distrikt* skulle få 43,841 invånare på 17,4 kvadratmil. Motsvarande siffror för det nuvarande distriktet med samma namn äro 60,508 invånare på 27,3 kvadratmil, och detta torde tillräckligt motivera minskningens befogenhet. Hvad som återstår är emellertid, äfven det, i och för sig för mycket, synnerligast för en i Söderköping bosatt läkare, men motiven för det reglerade distriktets relativa storlek äro, att läkartillgången i Norrköpings stad

påtagligen alltid kommer att anlitas af dem, som bo norr om Bråviken, samt i öfrigt af orterna omkring staden, hvilka hysa en betydande folkmängd. Extra provinsialläkaren i köpingen Valdemarsvik torde dessutom fortfarande komma att verka inom därintill belägna orter.

Det mesta af det område, som afförts från nuvarande Söderköpings distrikt, skulle enligt förslaget bilda *Stegeborgs distrikt*, afsedt för skärgården och några kustsocknar. Jämfördt med det föregående distriktet, är det till folkmängd och areal obetydligt, men det är dock i båda hänseendena större än det till Södermanlands län hörande Trosa (skärgårds)distrikt samt innebär en väsentlig utvidgning af det sedan år 1892 bestående extradistriktet med samma namn. Läkaren i detta distrikt har sedan år 1896 af statsmedel åtnjutit ett lönebidrag, som efter första femårsperiodens utgång fördubblats för den nästföljande.

Äfven *Motala distrikt* är nytt och bildadt af de omkring Motala stad belägna socknar, hvilka — med den inskränkning, som föranledes af det under namn af »Motala östra» bestående extradistriktet — nu äro hänvisade till provinsialläkaren i Linköping, hvilkens tjänstgöringsområde på 31,5 kvadratmil med 82,332 invånare påtagligen måste minskas. Äfven till andra föreslagna distrikt ha områden därifrån afförts, men ändock skulle för det reglerade *Linköpings distrikt* återstå 39,488 invånare på mera än 17 kvadratmil, däri dock ingå tre socknar öfverförda från Söderköpings samt en från Kisa och en från Tjällmo nuvarande distrikt. Linköpings goda läkartillgång samt lifliga järnvägs- och landsvägsförbindelser åt skilda håll motivera förslaget om distriktets storlek.

Nytt är däremot *Åtvidabergs distrikt*, upptagande, äfven det, socknar från nuvarande Linköpings, men därjämte ock två från Söderköpings och en från Kisa nuvarande distrikt samt dessutom de förut åsyftade socknarna från Kalmar län, hvilka nu tillhöra Tjusts distrikt. Såsom station för provinsialläkaren skulle väljas Åtvidaberg, där nu finnes en extra provinsialläkare utan lönebidrag af statsmedel.

Ödeshögs distrikt har bibehållits oförändradt.

Däremot har den omständigheten att sjön Sommen på ett läkarvården försvårande sätt afdelar Boxholms nuvarande distrikt föranledt förslag om Boxholms läkarstations förflyttning till Mjölby järnvägsknut och i sammanhang därmed förändring i distriktets gränser. Till ett *Mjölby distrikt* hafva sålunda med nio från Linköpings distrikt vid regleringen afskilda socknar sammanförts de norr om Sommen belägna socknar, som nu ingå i Boxholms distrikt, med undantag dock

af den till nästföljande distrikt förda Malexanders socken. Från en del af denna är dock förbindelsen med Mjölby så mycket lättare än med Kisa, att till provinsialläkarens i Mjölby åligganden bör höra bland annat att mot ersättning enligt läkartaxan bispringa honom anlitande invånare i Malexanders socken.

Till det reglerade *Kisa distrikt* äro förlagda de länets socknar, som ej genom det föregående placerats. Socknarna väster och sydväst om Sommen hafva visserligen mindre bekväm förbindelse med det såsom läkarstation bibehållna och för öfriga delar af distriktet lämpligt belägna Kisa, men olägenheten häraf undanröjes genom Torpa extra provinsial-(distrikts-)läkartjänst, hvars fortsatta uppehållande underlättas genom en donation.*

Jönköpings län är nu indeladt i sex provinsialläkardistrikt, hvaremot regleringsförslaget upptager sju. Folkmängden varierar i de nuvarande distrikten mellan högst 37,858 och lägst 22,328, men i de föreslagna mellan högst 39,081 och lägst 12,061, skillnaderna här som annorstädes beroende på olikheten i läkartillgång i öfrigt, på folkmängdstäthet och samfärdsmedel i länets olika delar. Intet af de nuvarande distrikten har bibehållits med alldeles oförändradt område, oaktadt stationer och således äfven namn bibehållits för fem distrikt, de här närmast i ordning anförda.

Jönköpings distrikt har ökats dels med två norr om det nuvarande distriktet belägna socknar, hvilka f. n. tillhöra Eksjö distrikt, men som ha bekvämare förbindelse med Jönköping än med annan plats, där läkarstation bör väljas, dels ock af samma skäl med ytterligare två socknar, den ena nu tillhörande Värnamo, den andra Vrigstads distrikt. Däremot har från det nuvarande området afförts två socknar, hvilka ha lättare förbindelser med den läkarstation, som enligt kommitténs förslag skulle förläggas i Nässjö. Härmed hafva ej ändrats de förhållanden, som föranledt inrättandet år 1899 af en med lönebidrag af staten uppehållen extra provinsialläkartjänst med station vid Röksberg i Mulseryds socken, hvars tjänstgöringsområde därutöfver omfattar två socknar, som tillhöra Gislaveds distrikt.

Vrigstads distrikt skulle efter regleringen omfatta endast tretton socknar och således minskas med sex socknar. Dessa hafva öfverförts till de omgifvande distrikt, hvilkas stationer äro för de särskilda socknarna lättast tillgängliga. I öfvervägande har tagits, huruvida läkaren borde i enlighet med en förut gjord,

* Tranérska sjukvårdsinrättningen, hvarom se Författningar ang. medicinalväsendet af A. H. Wistrand. Stockholm 1857, sid. 471. Jfr ock bil. III a, sid. 59.

men af Kungl. Maj:t afslagen underdånig ansökan placeras vid Säfsjö järnvägsstation eller tilläfventyrs vid annan plats utmed den genom distriktet löpande stambanan. Men då Vrigstad, ehuru saknande järnvägsförbindelse, är en för orten sedan gammalt betydande handelsplats och då för dem, som bo efter stambanan, järnvägsläkaren i Säfsjö är lätt tillgänglig, har Vrigstad så mycket hellre bibehållits som dess landsvägsförbindelser äro skäligen goda. Då en del af den distriktet tillagda Norra Sandsjö socken har närmare väg till Nässjö, med hvilken ort socknen i sin helhet lär hafva liflig förbindelse, bör provinsialläkaren i Nässjö distrikt tillförbindas att mot ersättning enligt provinsialläkartaxan lämna läkarvård åt honom anlitande personer från ifrågavarande Norra Sandsjö socken.

Hvetlanda distrikt skulle enligt förslaget omfatta alla nu dithörande socknar samt dessutom tre socknar, som nu tillhöra Vrigstads, och två, som tillhöra Eksjö distrikt, för hvilka sistnämnda fem socknar Hvetlanda är lättare tillgängligt än deras förutvarande läkarstationer. Beträffande den redan nu provinsialläkaren i Hvetlanda tilldelade Björkö socken gäller emellertid i hufvudsak detsamma, som här ofvan sagts rörande Norra Sandsjö socken, hvarför provinsialläkaren i det föreslagna Nässjö distrikt bör äfven gentemot Björkö socken åläggas enahanda skyldighet som emot Norra Sandsjö.

Värnamo distrikt har i förslaget endast så till vida ändrats, att den i distriktets nordligaste spets belägna Byarums socken tillförts Jönköpings distrikt. Med bidrag af ett tiotal andra socknar uppehålles f. n. och sedan år 1886 i Värnamo en extra provinsialläkartjänst, hvilken sedan år 1901 har ett till Värnamo köping och landsförsamling samt Åkers och Tofteryds socknar inskränkt tjänstgöringsområde. För länets lämpliga indelning synes emellertid nödvändigt, att det område, som bibehållits för Värnamo ordinarie distrikt, fortfarande får bilda ett af länets provinsialläkardistrikt, och inom detta område finnes för närvarande icke annan lämplig stationsplats än Värnamo. I denna köping behöfves emellertid säkerligen fortfarande två läkare. Skall någon förändring i det nu rådande förhållandet inträda, torde denna således ej böra gå ut på annat än extra provinsialläkartjänstens ombildande till köpingsläkartjänst, * till hvilken eventuellt intresserade socknars bidrag kunde utgå i form af ackord med tjänstinnehafvaren. Om rätt för invånare i Bolmsö socken att mot ersättning enligt läkartaxan anlita läkare inom annat distrikt (Södra Unnaryds) yttrar sig kommittén här nedan.

* Se angående köpingsläkartjänster afd. IV (sid. 108).

Gislaveds distrikt skulle enligt förslaget minskas med de sju sydligaste socknarna, som jämte ett par socknar i Kronobergs län komme att bilda ett nytt distrikt. För det kvarvarande området har Gislaved centralt läge, men från de yttersta socknarna är dock vägen till stationen rätt lång, särskildt från de längst i norr belägna, af hvilka dock två ingå i det under Jönköpings distrikt omförmälda Mulseryds extra provinsialläkardistrikt.

Det nuvarande Eksjö distrikt skulle enligt förslaget något ändras med hänsyn till område, och åt detta ändrade område har gifvits namnet *Nässjö distrikt*, enär provinsialläkaren ansetts bäst placerad vid Nässjö med synnerligen goda förbindelser försedda järnvägsknut. Ehuru mera centralt för det nya distriktet än Eksjö för det nuvarande, är dock Nässjö väl långt aflägset från distriktets nordligaste och östligaste delar. Olägenheterna häraf motvägas dock för den förstnämnda trakten genom närheten till den sedan år 1897 i Tranås anställda extra provinsialläkaren, hvilkens tjänstgöringsområde utgöres af tre bland socknarna i fråga jämte Tranås köping, och för de östligare delarna af distriktet genom kvarvarande läkartillgång i Eksjö stad.

Södra Unnaryds distrikt är det nya distrikt, som ofvan — under Gislaveds distrikt — antydts och som bildats af den från nuvarande Gislaveds distrikt afsöndrade sydligaste delen samt två närliggande socknar (Odensjö och Lidhult) inom Kronobergs län. För dessa områden är den lämpligaste stationsplatsen Södra Unnaryds kyrkby, där för närvarande är stationerad läkaren i det lika benämnda, med statsbidrag understödda och år 1892 inrättade extra provinsialläkardistrikt, som nu utvidgadt skulle ombildas till ordinarie. Till extradistriktet hör en genom den stora sjön Bolmen från Bolmsö socken i öfrigt afskild del af densamma. Socknen är tillagd Värnamo distrikt, men med afseende å den antydda afskilda sockendelens läge vill kommittén föreslå, att socknens invånare skola äga rätt till enskild sjukvård af läkaren i Södra Unnaryd mot ersättning enligt den fastställda taxan.

Kronobergs län torde få anses vara ett bland de län, som hittills minst gynnats med statsläkare. Provinsialläkardistriktens antal är nämligen endast fyra på en långt ifrån koncentrerad landsbygdsbefolkning af ej mindre än 150,212 personer. Minst gynnade äro de västra och sydvästra länsdelarna. För olägenheternas afhjälpande erfordras enligt kommitténs mening sex distrikt för länet, och vid val af stationer för dessa hafva de nuvarande fyra stationerna

kunnat bibehållas. För det ena af de båda nya distrikten har lämpligaste stationsplatsen ansetts vara det inom länet jämförelsevis centralt belägna Vislanda, och för det andra distriktet Markaryd. Denna senare plats ligger ej långt från gränsen mot Hallands län, och har denna omständighet föranledt kommittén att till ett omkring Markaryd anordnadt distrikt räkna äfven de till Halland hörande socknarna Knäred och Hishult, som äro belägna på väl stort afstånd från närmaste station inom det egna länet. I motsats härtill hafva tre socknar (Långasjö, Ljuder och Algutsboda) i länets sydöstra del ansetts lämpligast böra öfverföras till distrikt inom Kalmar län, och under Jönköpings län har anförts, huruledes till Södra Unnaryds i detta län föreslagna distrikt lagts två Kronobergslänssocknar, Odensjö och Lidhult. Sammanlagda invånarantalet för de distrikt, som här upptagas under Kronobergs län, blir därför 144,418 personer, spridda på en areal af nära 93 kv.-mil. Distriktsindelningen skulle således blifva den här nedan nämnda.

Växjö distrikt har, ehuru år 1894 minskadt med fyra socknar, dock i sin nuvarande omfattning 55,483 invånare, hvaraf många bo på långt afstånd från stationen. Detta gäller företrädesvis distriktets sydligaste socknar, som därför enligt förslaget afskilts till andra distrikt, så att för Växjö skulle återstå en folkmängd af 34,664 personer.

Lenhofda distrikt är, sedan tre af de nu dithörande socknarna öfverförts (se ofvan) till distrikt inom Kalmar län, i öfrigt bibehållet oförändradt sådant det reglerats genom K. Br. den 12 okt. 1894, då från Växjö distrikt afskildes och hit öfverfördes fyra socknar. Inom kommittén har varit ifrågasatt, att Lenhofda distrikts station skulle förläggas till det vid Nybro—Säfsjöströms järnväg belägna Målerås, vid hvilken plats för öfrigt, ehuru mera tillfälligt, läkaren förr varit stationerad *; och ytterligare har vid öfverläggningarna med vederbörande förste provinsialläkare denne förordat läkarens placering vid det ingalunda olämpligt belägna Säfsjöström, detta dock under förutsättning, att en föreslagen järnväg mellan Nybro och Lamhult, hvilken skulle beröra den under sådana förhållanden lämpligaste stationsplatsen Lenhofda, icke komme till stånd. Innan emellertid frågan om denna järnväg slutligen afgjorts, synes den nuvarande stationen icke böra förflyttas, synnerligast som där finnas apotek och sjukstuga och dit leda landsvägar från distriktets skilda delar. — Regleringen skulle ej medföra förändring i de förhållanden, som föranledt anställandet af en extra provinsialläkare för Åseda (Åsheda) vid distriktets norra gräns belägna socken. Den

* På grund af K. Br. den 16 nov. 1883.

vid nordöstra gränsen belägna Älghults socken har med ett par socknar inom Kalmar län enats om en i Grönskåra by bosatt extra provinsialläkare.

Tingsryds distrikt (förut kalladt Tingsås distrikt) har på det sätt ändrats, att en socken i dess västligaste del öfverförts till det nybildade distriktet omkring det från socknen i fråga lättast åtkomliga Vislanda samt att till detsamma lagts tre socknar, som nu tillhöra Växjö distrikt men för hvilka Tingsryd är lättare tillgängligt.

Kommittén har således icke kunnat förorda Linneryds, Elmeboda och Nöbbele(d)s socknars und. ansökning* att få utgöra ett särskildt provinsialläkardistrikt, för hvilken anordning orts- och folkmängdsförhållandena därstädes icke synts gifva tillräcklig anledning.

Ljungby distrikt har för närvarande 39,425 invånare, spridda på något mera än 28 kv.-mil. För vissa delar af distriktet äro afstånden till stationen, trots dess centrala läge, alltför stora, och med säkerhet påräknelig annan läkare än provinsialläkaren finnes icke för detta distrikt annorstädes än vid lasarettet i Ljungby. Distriktet har därför minskats, dels genom de två socknarna Odensjö och Lidhults förenämnda öfverföring till Södra Unnaryds distrikt, dels genom Pjätteryds sockens öfverföring till Vislanda nybildade distrikt, dels ock slutligen därigenom att sju andra socknar afförts för att jämte ett par socknar från Hallands län bilda det andra af de föreslagna nya distrikten, Markaryds.

Vislanda distrikt, det ena af de båda nya, är bildadt af det nuvarande Växjödistriktets sydligaste socknar, till hvilka lagts endast två andra, nämligen Härlunda från Tingsryds och Pjätteryd från Ljungby distrikt. Läkaren har placerats vid Vislanda järnvägsknut, där äfven landsvägsförbindelserna äro någorlunda goda. Ehuru tillhörande distriktets nordligare del är dock Vislanda att såsom läkarstation föredraga framför annan plats inom distriktet. — Sedan år 1894 uppehålles med statsbidrag en extra provinsialläkartjänst med station i den till distriktet förda Elmhults köping och sedan år 1895 en annan med station i Ryd. Till båda höra socknar, som ingå i Vislanda distrikt, och till den sistnämnda äfven en vid Tingsryds distrikt bibehållen socken.

Markaryds distrikt, det andra af de båda nya distrikten, skulle få sin station vid den järnvägsknut, som bildats genom Hessleholm—Markaryds och Markaryd—Veinge järvägars anslutning till Skåne—Smålands järnväg. Det består hufvudsakligast af de förenämnda sju socknarna, som ansetts böra afföras från

* Till kommittén remitterad den 17 nov. 1905.

Ljungby distrikt, och för öfrigt af två närliggande socknar, Knäred och Hishult, inom Hallands län. Nära intill Markaryd ligger äfven Fagerhults socken inom Kristianstads län, som tillförts Klippans distrikt. Då likväl Markaryd är för Fagerhults befolkning lättare tillgängligt än Klippan, men kommittén, såsom förut framhållits, icke velat bilda distrikt af delar från mer än två län, synes saken lämpligast böra ordnas på så sätt, att läkaren i Markaryd tillförbindes att mot ersättning enligt läkartaxan meddela enskild sjukvård åt honom anlitande invånare i Fagerhult.

Kalmar län är för närvarande indeladt i nio distrikt, ett antal som vid en ytlig jämförelse med areal- och folkmängdssiffrorna kan synas lämpligt. Det har dock ej lyckats att åstadkomma en tillfredsställande reglering utan distriktens ökning till tio. Till någon del beror detta därpå, att de två små distrikt, i hvilka Öland nu är indeladt, måst båda bibehållas till följd af öns långsträckta form och af omöjligheten att inpassa en eller annan del af ön i något fastlandsdistrikt. Men äfven i öfrigt ha svårigheter mött mot en lämplig fördelning af det öfriga af länet på sju distrikt utan att samtidigt få alltför långa afstånd mellan stationerna och distriktens utkanter. För undvikande häraf hafva till stationer valts eller bibehållits centrala platser, omkring hvilka socknarna kunnat grupperas till lämpliga distrikt. I länets sydligare del, där sådana platser saknas och stationer således måst bibehållas vid kusten, hafva de därifrån mest aflägsna västliga socknarna sammanförts till ett särskildt distrikt, till hvilket lagts äfven de tre socknarna Långasjö, Ljuder och Algutsboda från Kronobergs län, såsom vid detta län anförts. Huruledes i länets nordvästra del ett par socknar, Gärdserum och Hannäs, tillförts distrikt inom Östergötlands län, är likaledes förut anmärkt (se sid. 38).

Förändringarna i de distrikt, som omfatta fastlandsdelen jämte skärgård, äro därför rätt betydande, ehuru i sex fall nuvarande läkarstationer bibehållits och äfven, där så förut ej redan skett, fått bestämma distriktens namn. De största förändringarna äro de, som enligt förslaget skulle träffa Oskarshamns nuvarande distrikt. Detta har nämligen genom det sätt, hvarpå extra-provinsialläkarinstitutionen tillämpats, så styckats, att af dess 19,170 invånare endast 3,300 och af dess areal, 11 kv.-mil, endast 2,4 kv.-mil återstå för provinsialläkaren, som för att nå sitt tjänstgöringsdistrikt måste resa minst 1,4 mil från stationen, hvilken på alla sidor omslutes af Stranda extra provinsialläkardistrikt. Äfven därförutom

synes emellertid Oskarshamn knappast vara en lämplig provinsialläkarstation, hvarför denna förlagts till Mörtfors, omkring hvilket ställe kunnat bildas ett lämpligt distrikt.

Sammanlagda folkmängden för de under Kalmar län upptagna distrikten uppgår till 201,059 personer, fördelade på 118 kv.-mil, i hvilka siffror inräknats dels Borgholms stad, hvilken, såsom saknande stadsläkare, ingår i det norra Ölandsdistriktet, dels ock de till nedannämnda Emmaboda distrikt lagda tre socknarna från Kronobergs län, men däremot icke de länets två socknar, som tillförts Åtvidabergs distrikt i Östergötlands län.

I detalj äro förändringarna följande:

I *Gamleby distrikt*, som skulle ersätta Tjusts distrikt, finnas nu 32,646 personer, spridda på i statistiken angifna 20 kv.-mil, men, om tillhörande skärgårdsvatten medräknas, på icke oväsentligt större areal. Distriktet har minskats genom de från Gamleby aflägsna socknarna Gärdserums och Hannäs meranämnda öfverföring till Åtvidabergs distrikt och de på motsatt håll aflägsna socknarna Gladhammars och Västerrums öfverföring till det distrikt, som skulle få sin läkare stationerad i Mörtfors.

Efter det att till detta sistnämnda förts äfven de två socknarna Hjorted och Tuna, har för det reglerade *Vimmerby distrikt* i öfrigt bibehållits de områden, som jämte de båda nämnda socknarna bilda det nuvarande distriktet med detta namn. Vimmerby är i det minskade området den lämpligaste stationsplatsen, men för de afskilda socknarna är afståndet till Mörtfors kortare.

Förutom förenämnda fyra socknar skulle det nybildade *Mörtfors distrikt* omfatta Misterhults socken med Figeholms köping, utgörande norra delen af Oskarshamns nuvarande, i förslaget uteslutna distrikt. Mörtfors, centralt beläget inom det reglerade distriktet, där järnvägar saknas, är nu och sedan år 1897 station för en extra provinsialläkare, afsedd för endast Hjorteds och Misterhults socknar, och utgör därjämte plats för ett apotek. Äfven om ej afseende fästes vid tillhörande skärgårds vattenarealer, är distriktets ytvidd 12 kv.-mil och dess folkmängd 16,671 personer, således båda väsentligt större än i exempelvis Trosa af kommittén oförändradt bibehållna distrikt inom Södermanland, hvilket likaledes består af fastland och skärgård. Af Tuna ganska vidsträckta socken, som lagts till Mörtfors distrikt, dit den i sin helhet lämpligast bör höra, har emellertid den västligaste delen kortare väg till Vimmerby, hvarför därvarande provinsialläkare bör åläggas skyldighet att mot ersättning enligt den fastställda taxan lämna läkarvård åt inom Tuna socken bosatta, honom anlitande personer.

Målilla distrikt skulle efter regleringen bli något större än för närvarande, enär det komme att i sig upptaga den enda socken af Oskarshamns nuvarande distrikt, Kristdala socken, som efter inrättandet af extradistrikt där lämnats kvar åt provinsialläkaren.

Den del af Oskarshamns nuvarande distrikt, som ej redan enligt det ofvan sagda disponerats, nämligen Döderhults socken med Påskallaviks köping och Mönsterås socken med den lika benämnda köpingen, skulle tilläggas det nuvarande *Högsby distrikt*, hvilket således komme att därmed ökas, dock kanske mera formellt än reellt, enär i Mönsterås sedan år 1822 med stöd af en donation* uppehållits en extra provinsial-(distrikts-)läkartjänst för Stranda härad, innefattande Ålems socken med Pataholms köping, Mönsterås socken och köping samt Döderhults socken med Påskallaviks köping. En liknande tjänst, afsedd för Kråksmåla och Fagerhults socknar, tillhörande Högsby distrikt, samt Älghults socken, tillhörande Lenhofda distrikt i Kronobergs län, uppehålles sedan år 1900 af en i Grönskåra by, Kråksmåla socken, stationerad läkare. För kust- och skärgårdsbefolkning kan påräknas läkarhjälp af den förenämnde läkaren i Mönsterås samt af läkare i Oskarshamns stad.

För reglering af *Kalmar distrikt* har af dess nuvarande område bibehållits tolf socknar med tillsammans 23,346 invånare, fördelade på 11,35 kv.-mils areal. För dessa är Kalmar, ehuru kuststad utan framför liggande skärgård och således på en sida saknande befolkad bygd, dock den lättast tillgängliga platsen, enär såväl landsvägar som järnvägar äro riktade mot denna stad. Afstånden från det föreslagna distriktets västligaste trakter äro ej heller afskräckande, sedan däribland ej vidare komme att räknas de från det nuvarande området till det enda föreslagna nya distriktet afskilda socknarna.

Af liknande skäl upptager det reglerade *Söderåkra distrikt* ej heller de nu därtill hörande, längst i väster belägna socknarna. Däremot har det befunnits lämpligt att till Söderåkra distrikt öfverföra Kalmar nuvarande distrikts två sydligast belägna socknar. Genom dessa anordningar har distriktets folkmängd något minskats, men dess areal är ungefär densamma som förut.

De socknar, som nu bilda Kalmar och Söderåkra distrikts västligaste delar men vid regleringen från dessa distrikt afskilts, bilda hufvuddelen af det föreslagna nya distrikt, som under namn af *Emmaboda distrikt* skulle få sin läkare

* Hofmarskalken A. Rappes donation, hvarom se Författningar ang. medicinalväsendet af A. H. Wistrand, sid. 227. Jfr ock bil. III a, sid. 63.

stationerad vid järnvägsknuten med samma namn, där Kalmar—Emmaboda järnväg anknytes tilll Karlskrona—Växjö järnväg och dit äfven den ifrågasatta sista länken i det järnvägskomplex, som kallas »Östra centralbanan», tänkts blifva inledd. Till samma distrikt hafva i öfrigt förts äfven de tre socknarna Långasjö, Ljuder och Algutsboda, som tillhöra nuvarande Lenhofda distrikt i Kronobergs län men för hvilka en läkarstation vid Emmaboda vore väsentligen lättare tillgänglig än den vid Lenhofda. — Inom distriktet ligger Nybro köping, där sedan år 1886 är anställd en extra provinsialläkare, hvilkens tjänstgöringsområde numera är bestämdt till, utom köpingen, Madesjö, Örsjö och Oskars socknar. Denna läkartillgång är med afseende på provinsialläkardistriktets folkrikhet fortfarande behöflig.

De båda ölandsdistrikten, nu kallade resp. Ölands norra och Ölands södra distrikt, hafva geografiskt bibehållits oförändrade, men af kommittén benämnts det förra *Borgholms distrikt*, enär dess läkare är och fortfarande skulle vara stationerad i Borgholms till distriktet hörande stad, det senare *Mörbylånga distrikt*, enär Mörbylånga köping är mera känd än det så godt som omedelbart därintill belägna Södra Bårby, hvarest läkaren hädanefter som hitintills skulle vara stationerad.

Gottlands län kan anses vara i nära lika grad som Södermanlands län gynnadt genom den nuvarande distriktsindelningen, men en nedsättning i distriktsantalet till två, i stället för nuvarande tre, finge här så mycket ogynnsammare betydelse, som i det långsträckta länets nordligaste och sydligaste distrikt saknas stöd af annan läkartillgång. Indelningen är därför bibehållen oförändrad och likaså stationerna, hvadan fortfarande *Slite*, *Visby* och *Hemse* skulle bli distriktens namn. I mellersta distriktet verkar sedan år 1893 en extra provinsialläkare med station i Klintehamn.

Blekinge län är för närvarande indeladt i tre distrikt med respektive 45,240, 40,253 och 26,263 invånare. God läkartillgång finnes visserligen i länets städer, men alla dessa äro belägna vid kusten, på långa afstånd från länets nordligaste trakter, och denna tillgång kan därför icke för de aflägsnare bygderna afhjälpa de olägenheter, som bero på det ringa antalet statsläkare i de största distrikten. I det inre landet saknas i allmänhet platser, där läkare lämpligen kunna stationeras, enär landsvägar såväl som järnvägar äro riktade mot städerna och öfriga mera betydande efter kusten belägna platser. För att ned-

bringa de största distrikten till lämplig storlek hafva kommitterade således nödgats för länet föreslå ett nytt distrikt, som funnits lämpligast kunna anordnas i länets östra del, och följden däraf har blifvit, bland annat, att distriktsgränserna, som i regeln gå i riktningen från norr till söder, förskjutits något väster ut, hvaraf i sin ordning följt, att en förutvarande station äfven måst flyttas väster ut.

Oförändrad har stationen bibehållits för det reglerade *Jämshögs distrikt*, för närvarande det största i länet, men från hvilket de fyra östligast belägna socknarna ansetts böra afskiljas. Härefter skulle för distriktet återstå nio socknar, däribland en, Näsums socken, tillhörande Kristianstads län och år 1894 tillförd det nu ifrågavarande distriktet. Däruti skulle nu ock bibehållas Kyrkhults socken, för hvilken extra provinsialläkartjänst inrättats år 1904.

De från Jämshögs nuvarande distrikt afskilda socknarna hafva sammanförts med fem socknar från Ronneby nuvarande distrikt, och för dem har en provinsialläkare ansetts böra placeras vid *Bräkne-Hoby* station å Mellersta Blekinge järnväg inom därvarande samhälle, efter hvilket distriktet uppkallats. Det kan anses väl folkrikt för *en* läkare, men denna olägenhet motväges af läkartillgången i Karlshamn och Ronneby, hvilken torde komma att anlitas af befolkningen närmast dessa städer.

De fyra socknar af Ronneby nuvarande distrikt, som ej tillförts Bräkne-Hoby nybildade distrikt, hafva tillagts det område, som fortfarande skulle, med station i residensstaden, bibehållas för det reglerade *Karlskrona distrikt*, hvilket för öfrigt skulle komma att bestå af tio socknar, äfven nu hörande till det så benämnda distriktet. Genom detta förslag har kommittén förordat den af vederbörande länsstyrelse gjorda och af Kungl. Maj:t till dess yttrande öfverlämnade framställningen * om öfverförande från Karlskrona till Ronneby distrikt af Hasslö förutvarande särskilda socken, som numera förenats med Aspö till Aspö-Hasslö socken.

Det kan ej förnekas, att Karlskrona stad har ett i förhållande till distriktets hufvuddelar excentriskt läge, men då förste provinsialläkartjänsten inom detta län af kommittén ansetts fortfarande böra vara förenad med provinsialläkarbefattning, har denna olägenhet ej kunnat undvikas. För öfrigt reduceras denna i hög grad därigenom, att såväl landsvägar som järnvägar från distriktets skilda delar äro riktade mot Karlskrona stad, hvars läge dessutom för den tillhörande betydande skärgården är fördelaktigt.

---

* Till kommittén remitterad den 19 aug. 1904.

De fem i öster belägna socknar, som nu tillhöra Karlskrona distrikt men vid regleringen därifrån afskilts, skulle enligt kommitténs förslag bilda *Jämjöslätts distrikt*, det för länet nya, som uppkallats efter den station vid Östra Blekinge järnväg, där läkaren skulle placeras. Ehuru inom länet det minsta, är distriktet dock större än flera andra, i hvilka likasom här skärgård ingår, hvartill kommer, att samfärdsmedlen ej lämpa sig för distriktets ökning på något håll.

Kristianstads läns indelning, nu upptagande sex distrikt — det folkrikaste med 55,107 invånare, det svagast befolkade med 18,464 invånare —, har i afseende å distriktens antal endast så till vida ändrats, att det folkrikaste distriktet delats i två, af hvilka det ena skulle få 28,608 invånare, det andra 26,499. Regleringsförslaget upptager således sju distrikt, bland hvilka det äfven i afseende å station oförändrade *Kristianstads distrikt* komme att bli det folkrikaste med 40,829 invånare. Detta är visserligen för mycket för *en* läkare men har det oaktadt ej föranledt ändring, enär i det med synnerligen goda samfärdsmedel försedda och tätt befolkade området stadens öfriga läkartillgång kan anlitas för enskild sjukvård. För närvarande uppehålles dessutom dels, sedan år 1896, en extra provinsialläkartjänst i Åhus till distriktet hörande köping dels äfven, sedan år 1880, en annan dylik tjänst i Tollarp.

Alldeles oförändrade såväl till områden som stationer ingå vidare i förslaget *Hessleholms distrikt* och *Broby distrikt*, af hvilka synnerligast det förstnämnda är rikt försedt med järnvägar. En socken (Loshult), tillhörande det sistnämnda, ingår i det område, som utgör distrikt för den under Kronobergs län nämnda extra provinsialläkaren i Elmhult.

Förändring i afseende å stationer och därmed namn har däremot föreslagits för två andra distrikt, hvilkas områden bibehållits sådana de nu äro. För det ena af dessa, efter stationsläget nu kalladt Brösarps distrikt, har läkaren ansetts böra placeras vid Maglehems å Östra Skånes järnväg belägna station, efter hvilken distriktet kallats *Maglehems distrikt.* Förslaget om förflyttningen har tillkommit på hemställan af förste provinsialläkaren, som erinrat, att Brösarps rätt betydliga by, där läkaren nu är stationerad, vore från den lika benämnda järnvägsstationen åtkomlig endast medelst en omkring 2 km. lång, mycket backig väg, hvaremot Maglehems järnvägsstation, 4 km. norr om Brösarps, låge ganska gynnsamt till äfven med afseende å landsvägarna.

I det andra af de nuvarande distrikten, som skulle med bibehållna områden upptagas under förändrade namn, *Gärsnäs distrikt*, så benämndt i stället för Hammenhögs distrikt, har läkaren i enlighet med förste provinsialläkarens tillstyrkan ansetts böra placeras vid Gärsnäs station, där från motsatta håll Ystad—Gärsnäs och Gärsnäs—St. Olofs järnvägar anslutas till Malmö—Simrishamns järnväg. Distriktets station flyttades på grund af nådiga brefvet den 4 juni 1897 från Simrishamn till Hammenhög, som i jämförelse med Gärsnäs ligger närmare distriktets tätast befolkade del. Men afståndet därifrån till det nordligare och något mera centralt i distriktet belägna Gärsnäs är ej sådant, att det hindrar eller ens nämnvärdt försvårar sjukbesök i och från Gärsnäs.

Det är det nuvarande *Ängelholms distrikt*, som, enligt hvad ofvan antydts, blifvit deladt. Därvid har för det omkring staden belägna området bibehållits namn och station såsom förut, ehuru Ängelholms stad, hvilken saknar stadsläkare och därför ingår i distriktet, icke är centralt belägen inom det därtill bibehållna området. Till detta hör bland annat Båstads köping, där för närvarande en extra provinsialläkare är stationerad och i hvilkens distrikt ingå jämväl två socknar från Hallands län.

Centralt ligger ej heller den valda stationen för det frånskilda området, hvilket i regleringsförslaget kallats *Klippans distrikt*, efter järnvägsknuten med detta namn. Trots det excentriska läget är emellertid, på grund af samfärdsmedlen, denna plats den lämpligaste inom området för stationerandet af en provinsialläkare. Sedan år 1862 finnes där en extra provinsialläkare.

Enligt hvad äfven förste provinsialläkaren vitsordat, äro både Ängelholm och Klippan trots de excentriska lägena centralpunkter, en hvar för sitt område, så att lämpligare stationsplatser ej finnas att välja på. Särskildt från den längst från Klippan belägna Fagerhults socken minskas olägenheterna af det långa afståndet till Klippan genom den under Kronobergs län (se sid. 45) föreslagna rätten för socknens befolkning att anlita provinsialläkaren i det föreslagna Markaryds distrikt.

Att Näsums socken ingår i ett af Blekinge läns distrikt är förut anmärkt.

Malmöhus län är nu fördeladt på fem distrikt, i hvilka ingå, utom landsbygden, äfven den lilla staden Skanör med Falsterbo, som saknar stadsläkare. Folkmängden i de fem distrikten uppgår således till 282,314 invårare, eller i

medeltal för distrikt till 56,463. Länets stora befolkningstäthet, den i allmänhet goda läkartillgången i länets städer samt de talrika järnvägarna och landsvägarna tillåta väl folkrikare distrikt inom detta län än inom något annat, men i alla händelser visar redan förestående höga medeltal berättigandet af distriktsantalets ökning. Samma resultat har äfven detaljgranskningen bekräftat, då den ledt till förslag om två nya distrikt, således för länet sammanlagdt sju. Äfven efter en sådan reglering blir medeltalet invånare för distrikt mycket högt, men det har antagits, att de luckor, som provinsialläkarinstitutionen och annan läkartillgång lämnat öppna, skola fyllas af den redan nu i detta län rätt mycket anlitade extra provinsialläkarinstitutionen, underlättadt som sådant varit och är af såväl landtbefolkningens i allmänhet goda ekonomi som ock landstingets hittills visade håg att stödja denna institution.

Vid de sju provinsialläkarnes placering hafva bibehållits tre af de nuvarande stationerna, men för de öfriga fyra hafva valts platser, af hvilka ingen nu är station för provinsialläkare. Kring de sålunda föreslagna stationerna hafva respektive socknar grupperats med hänsyn till de omständigheter, som i hvarje särskildt fall bort verka bestämmande.

Hälsingborgs distrikt skulle sålunda komma att till namnet bibehållas, men det reglerade distriktet skulle af den folkmängd, som det nuvarande distriktet innesluter, 82,366 invånare, upptaga endast 49,013, ett visserligen i och för sig stort antal. Jämte de goda kommunikationerna i den tätt befolkade bygden hafva emellertid den rika läkartillgången i Hälsingborg och för de nordligaste trakterna tillvaron af en antagligen permanent extra provinsialläkartjänst i Höganäs varit de för kommittén hufvudsakligen bestämmande anledningarna att föreslå bibehållandet af ett så stort invånarantal inom det reglerade distriktet. Dessutom finnes för närvarande en extra provinsialläkare stationerad i Bjuf.

Tillsammans med de nordliga delarna af nuvarande Malmö distrikt bildas af de flesta bland de socknar, som frånskilts Hälsingborgs, det föreslagna *Teckomatorps distrikt* med 50,035 invånare. Här är det den säkra läkartillgången i Landskrona, som kan lämna bidrag till enskild sjukvård inom distriktet, inom hvilket för öfrigt för närvarande verka, utom den extra provinsialläkaren i Teckomatorp, två andra extra provinsialläkare, stationerade den ene i Kjäflinge, den andra i Eslöf.

Det andra af de reglerade distrikten, för hvilka bibehållits nuvarande namn och station, är *Hörby distrikt*, hvilket mot dess nu 24,669 invånare skulle få 31,245 och således i motsats till de öfriga af länets distrikt förstoras. Inom

det reglerade distriktet skulle fortfarande komma att ligga Hör och Löberöd, hvardera med en extra provinsialläkare. Distriktets ökning har uppstått därigenom, att dit förlagts några socknar, nu tillhörande Hälsingborgs och Åsums distrikt, en åtgärd som till endast obetydlig del motväges af en Hörbysockens (Gårdstånga) öfverförande till det föreslagna *Lunds distrikt.* Detta senare har i öfrigt bildats uteslutande af socknar från det nuvarande Malmö distrikt, hvilket sistnämnda nu omfattar en folkmängd om 90,659 personer och därför ansetts böra delas. Därvid har det befunnits lämpligt att förlägga läkarstationen för de nordligare af Malmödistriktets socknar till det därefter mera centralt än Malmö belägna Lund, omkring hvilken station kunnat samlas socknar med 51,576 invånare, däribland dock 801 kommit från nuvarande Hörby distrikt (jfr ofvan). Naturligtvis har det påräknats, att den goda läkartillgången i Lund och Malmö skulle fortfarande anlitas i det nya distriktet, hvilket på denna grund kunnat erhålla den föreslagna betydande storleken. I Limhamns betydande köping är därjämte för närvarande stationerad en extra provinsialläkare.

För de västligaste socknarna i det nuvarande Malmödistriktet har en sammanföring med socknar, som tillhöra nuvarande Åsums distrikt, befunnits lämplig. Åsums provinsialläkare är redan nu placerad vid Sjöbo station å Malmö—Simrishamns järnväg, och för det sålunda på nämnda sätt sammanförda området har stationen ansetts böra bibehållas. Häraf har föranledts namnet *Sjöbo distrikt*, som efter regleringen skulle hysa en folkmängd af endast 26,690 invånare. Äfven inom detta distrikt verkar en extra provinsialläkare, denne bosatt i Veberöd.

Mestadels af socknar, som ingå i nuvarande Anderslöfs distrikt, men därjämte af socknar, som nu tillhöra Malmö distrikt, har bildats ett *Svedala distrikt*, som skulle få 45,588 invånare med läkaren placerad vid Svedala station, där Lund—Trelleborgs och Malmö—Ystads järnvägar korsa hvarandra. Detta förslag har tillkommit därigenom, att kommitténs ursprungliga åsikt om den vid flera järnvägars och landsvägars föreningspunkt belägna staden Trelleborgs öfvervägande lämplighet såsom station fått vika för förste provinsialläkarens på mera grundlig lokalkännedom hvilande åsikt att lämpligast vore Svedala framåtgående municipalsamhälle, som onekligen ligger mera centralt än Trelleborg och där för närvarande likasom i Trelleborg en extra provinsialläkare är stationerad. En tredje sådan läkare finnes dessutom inom distriktet, nämligen i Hvällinge.

Till ett *Ystads distrikt* äro sammanförda de delar af Åsums och Anderslöfs nuvarande distrikt, hvilka ej tillagts något af de förenämnda distrikten. Inom detta distrikt är i Skurup en extra provinsialläkare stationerad.

Hallands län är för närvarande indeladt i tre distrikt men skulle enligt förslaget indelas i fyra, enär dels nuvarande indelningen ej i nämnvärd grad tillgodoser de trakter, som gränsa intill Kinds och Västbo härader i Älfsborgs och Jönköpings län, dels ett distrikt, Halmstads, har allt för vidsträckt område och för stor folkmängd. Oförändradt har därför bibehållits endast *Kungsbacka distrikt.* För de båda öfriga af de nuvarande distrikten äro områdena minskade, men namn och stationer bibehållna. I det reglerade *Falkenbergs distrikt* ingå nämligen icke de vid östra gränsen belägna, nuvarande Falkenbergs distrikt tillhörande fjorton socknarna, hvilka tillsammans med två socknar från det återstående af de äldre distrikten — Halmstads — fått bilda ett nytt *Köinge distrikt* med den för landets södra delar afsevärda arealen af 11 kvadratmil, på hvilka bo 14,323 personer. Det är antagligt, att denna indelning ej skall lämna oberörd den nyligen med statsbidrag inrättade extra provinsialläkartjänst, för hvilken station valts vid det inom det här föreslagna distriktet belägna Ullared.

Det reglerade *Halmstads distrikt* skiljer sig från det nuvarande dels däruti, att såsom nyss sagts, två socknar öfverförts till näst föregående distrikt, dels ock däruti att två andra socknar, Knäred och Hishult, öfverförts till det föreslagna Markaryds distrikt i Kronobergs län, på sätt förut omnämnts (se sid. 45). Icke desto mindre skulle för Halmstads distrikt återstå 38,942 invånare på 16,7 kv.-mil, för hvilka dock kan anlitas annan, städse påräknelig läkartillgång i Halmstad och Laholm samt, så länge de finnas, två extra provinsialläkare, stationerade den ene i distriktets nordligare del vid Oskarström, den andre — i hvilkens tjänstgöringsområde ingå två af länets socknar — i närheten af distriktets södra gräns i Båstads köping inom Kristianstads län. Järnvägskommunikationerna från Halmstad äro dessutom ovanligt gynnsamma ut till alla delar af distriktet, hvilket därför kan anses såsom relativt lättskött.

Göteborgs- och Bohus län består, såsom kändt är, till en icke ringa del af skärgård, hvilken i de hänseenden, som här måste tagas i betraktande, kan anses vara mer kräfvande än i något annat län. Och om än hänsynen härtill föranledt förslag om ökning i distriktens antal från nuvarande sex till sju, kan dock svårligen skärgårdsbefolkningen därigenom varda tillräckligt tillgodosedd, hvarför äfven

den föreslagna indelningen på ett par ställen torde kräfva den komplettering, som extra provinsialläkarinstitutionen möjliggör.

Tre distrikt hafva dock ansetts kunna bibehållas. Det ena af dessa, *Göteborgs distrikt*, är emellertid till så areal som i synnerhet invånarantal redan minskadt genom Lundby sockens (11,165 personer) nyligen skedda införlifvande med Göteborgs stad, men i allt fall återstår för distriktet en folkmängd af 45,973 personer. I de intill staden liggande folkrika socknarna bestrides emellertid den enskilda sjukvården till stor del af läkare från staden, i Fässbergs socken af den där anställde extra provinsialläkaren. För de till distriktet hörande ösocknarna Styrsö och Öckerö är inrättad en extra provinsialläkartjänst, hvilken uppehålles af den med statsmedel aflönade karantänsläkaren å Känsö.

Ett annat af de utan föreslagen förändring bibehållna distrikten är *Jörlanda distrikt*, som med sin nuvarande afgränsning ansetts fullt lämpligt, och det tredje af de oförändrade är *Uddevalla distrikt*. Beträffande detta senare har dock någon tvekan rådt, enär däri ingå ett par tämligen långt ut i skärgården belägna socknar, Dragsmark och Bokenäs, hvilka icke lämpligen kunna förläggas till annat distrikt. I dem samt de Orusts ordinarie distrikt tillhörande kommunerna Skaftö, Fiskebäckskil och Grundsund uppehålles emellertid för närvarande, utan statsbidrag, en extra provinsialläkartjänst, med station i Fiskebäckskil. Dessutom uppehålles, likaledes utan statsbidrag, en liknande tjänst med station vid Ljungskile, beläget inom ifrågavarande Uddevalla distrikt. Båda dessa extradistrikt hafva emellertid tillkommit på sista tiden, det förra år 1899, det senare år 1901, hvadan det torde vara ovisst, om de komma att fortfara.

Den mest betydande af de föreslagna förändringarna torde vara, att området för det nuvarande Orusts, af själfva ön Orust med tillhörande smärre öar samt ön Tjörn bestående distrikt fördelats i två. Nu äro uteslutande för detta område anställda ej blott den af staten aflönade provinsialläkaren, stationerad vid Horleby å Orusts sydliga del, där apotek saknas, utan äfven två extra provinsialläkare, båda med statsbidrag till aflöningen och stationerade, den ena vid Kårehogen å ön Orusts västra kust, där apotek finnes, den andra, som tillika åtnjuter stödet af en donation,* vid Lilldal å ön Tjörn. Dessutom bidraga till det nuvarande distriktets sjukvård dels den ofvannämnda extra provinsialläkaren i Fiskebäckskil, i hvilkens distrikt, såsom förut angifvits, ingå tre kommuner från Orusts

* Af fabrikören E. T. Signeul, till boställe åt läkare och apotekare. Se D. M. Pontin, Författningar angående Medicinalväsendet i Sverige år 1892, sid. 46. Se äfven bil. III a, sid, 72.

ordinarie distrikt, dels ock, i någon mån, den likaledes ofvan nämnde läkaren i Ljungskile. Dessa förhållanden visa tydligen, att en enda provinsialläkare här ej motsvarar behofvet och att distriktet bör delas. Lämpligaste gränsen mellan distrikten är tvifvelsutan sundet mellan de stora öarna Orust och Tjörn. För den nordliga delen har valts namnet *Kårehogens distrikt*, efter det förenämnda Kårehogen, där läkaren bör placeras såsom lättare än vid Horleby tillgänglig för befolkningen i den yttre skärgården. Horleby såsom station för det nuvarande Orusts distrikt har på sin tid valts af den med distriktets delning upphörande anledningen, att detta ställe är lättare åtkomligt från Tjörn, som emellertid enligt förslaget skulle bilda särskildt distrikt. För detta senare föreslås benämningen *Tjörns distrikt*, och stationen har förlagts till Lilldal. Folkmängden för distriktet, 10,011 personer, är visserligen låg, men spridd som den är på öar och vid fisklägen i yttersta hafsbandet på en ytvidd, högst väsentligt större än den härför i tabellerna angifna, lärer den få anses fullt upptaga en läkares tid.

Vid uppgörandet af sitt förslag till ändrad indelning af området för här sist nämnda båda distrikt har kommittén tagit i öfvervägande innehållet af Kungl. Maj:ts nådiga remiss till kommittén den 16 februari 1906 rörande från orten begärd reglering af Orusts och Tjörns läkare- och apoteksförhållanden. Kommittén, som saknat anledning att ingå på sistnämnda del af frågan, har, beträffande dess förstnämnda del, såsom af det föregående synes icke kunnat tillmötesgå det i remisshandlingarna uttalade önskemålet att Orust med tillhörande smärre öar skulle fördelas i två ordinarie distrikt, hvaremot, såsom jämväl synes, kommittén förordat framställningen i hvad den afser inrättandet af ett särskildt distrikt på Tjörn. Folkmängden på ön Orust uppgår nämligen till omkring 17,000 personer. Två distrikt här skulle således i medeltal få ett invånarantal hvartdera af endast 8,500, alltså afsevärdt mindre än det rätt låga invånarantalet i det föreslagna Tjörns distrikt.

För länets båda öfriga distrikt äro stationer och således äfven namn bibehållna. Från det sydligare af dessa, nämligen *Håby distrikt*, hafva afsöndrats de tre nordligaste socknarna, från hvilka afståndet till Håby ansetts väl långt, något som ock redan år 1897 föranledt inrättandet af en extra provinsialläkartjänst med station i Fjällbacka, genom regleringen öfverförd till det nordligare distriktet. Under Håby distrikt är däremot bibehållet kapellaget omkring Kungshamn, där för den yttersta skärgårdens befolkning år 1893 inrättades en senare med statsmedel understödd extra provinsialläkarbefattning.

Genom regleringen har *Tanums distrikt*, det nordligaste i länet, ökats på sätt nyss sagts och därmed kommit att få två extra provinsialläkare i stället för som förut endast en, denne stationerad i Strömstad och afsedd bland annat för skärgårdsbefolkningen. Statsbidrag utgår ej till någondera af dessa. Distriktets station skulle, såsom förut antydts, kvarblifva på sin nuvarande plats, vid Tanums kyrka. Kommittén har således icke för sin del kunnat biträda den i Kungl. Maj:ts nåd. remiss till kommittén af den 17 november 1905 innehållna, af Grebbestads municipalsamhälle gjorda framställningen om förflyttning af stationen till Grebbestad. Det område, som efter uttagning af nyssnämnda Strömstads extra distrikt återstår för provinsialläkaren i det nuvarande Tanums distrikt, utgöres af dels Lommelands längst i norr, nära Fredrikshald, belägna socken, genom extradistriktet helt och hållet afskild från provinsialläkarens område, dels ock socknarna Ljur, Tanum med Grebbestads kyrkoområde, Nafverstad och Mo. Samtliga dessa kommuner — undantagandes Lommeland, hvilken så godt som aldrig anlitar läkare i Tanum — hafva afstyrkt bifall till framställningen, flertalet på det allra bestämdaste, hvilket ock är fallet med förste provinsialläkaren i länet. Äfven Konungens befallningshafvande och Medicinalstyrelsen afstyrka, den senare myndigheten med framhållande af att den föreslagna stationsflyttningen skulle lända flertalet af distriktets kommuner till förfång. Den omständigheten att det nuvarande distriktet af kommittén utökats med några socknar söderut, förändrar icke detta förhållande, ty därefter är Tanum ännu mer centralt beläget i distriktet än förut.

Älfsborgs län har efter den nuvarande distriktsindelningens tillkomst förändrats väsentligt i afseende å samfärdsmedel och till någon del äfven med hänsyn till befolkningsfördelning. Detta har föranledt kommittén att å vissa håll föreslå mer eller mindre afsevärda jämkningar i den nuvarande indelningen samt distriktsantalets ökning från åtta till elfva jämte åtskilliga förändringar af läkarstationer och distriktsnamn.

På Dalsland skulle dock bibehållas den nordligaste läkarstationen, efter hvilken namnet *Billingsfors distrikt* antagits för det reglerade distriktet, omfattande endast tio af de sjutton socknar, som nu bilda Norra Dalslands distrikt. En bland dessa tio socknar, Nössemark, lär emellertid hafva bekvämare kommunikationer med den åtskilligt längre bort liggande läkarstationen i det nedannämnda Bäckefors distrikt, och föreslår kommittén därföre, att sistnämnda distrikts

läkare ålägges att mot ersättning enligt fastställd taxa lämna läkarvård åt personer från Nössemark, hvilka honom därom anmoda. För fem bland de återstående socknarna är förbindelsen lättare med stationen i det reglerade *Melleruds distrikt*, hvilken bibehållits, ehuru området på det sätt förändrats att, utom de förenämnda fem socknarna, dit förts de sex nordligaste socknarna från Vänersborgs distrikt, hvaremot från det nuvarande Mellerudsområdet afsöndrats de nio längst i väster belägna. Det har nämligen ansetts lättare för dessa att nå en läkare vid Bäckefors station, där Dalslands och Uddevalla-Lelångens järnvägar skära hvarandra. Denna plats är dessutom bekvämast för sex andra socknar, däraf tvenne nu tillhöra Norra Dalslands och fyra Vänersborgs distrikt. Af dessa omkring nämnda station grupperade socknar har bildats *Bäckefors distrikt*, inom hvars område för närvarande finnas två med bidrag af statsmedel aflönade extra provinsialläkare, stationerade vid Eds och Högsäters järnvägsstationer. Af de distriktet tillagda socknarna hafva de sydligaste, nämligen Torp, Valbo-Ryr och Ödeborg, lättare järnvägs- och landsvägsförbindelser med Uddevalla, läkarstation i det liknämnda provinsialläkardistriktet af Göteborgs och Bohus län. Detta distrikts läkare bör därför tillförbindas att mot ersättning enligt den fastställda taxan meddela läkarvård åt honom anlitande personer från nyssnämnda socknar.

Då det ej vidare skulle vara nödvändigt att för detta län ha en i residensstaden bosatt provinsialläkare, har stationen för det område, som skulle återstå af nuvarande Vänersborgs distrikt, förlagts till det för denna återstod lättast åtkomliga Trollhättan, hvarmed följt namnet *Trollhättans distrikt*, som skulle innesluta äfven ett par socknar från nuvarande Alingsås distrikt. Folkmängden inom det nya distriktet, 33,451, kan under här rådande förhållanden synas hög; men i Trollhättans till arealen obetydliga socken, räknande 6,075 invånare, äro nu stationerade två extra provinsialläkare, och samhällets ombildning till köping eller stad med egna läkare torde vara en snart löst tidsfråga. Trollhättan har fullt så goda kommunikationer som Vänersborg, hvilket ligger väl långt mot norr inom det föreslagna distriktet. I dettas sydligaste del verkar en allt sedan år 1889 vid Lilla Edet stationerad extra provinsial-(distrikts-)läkare för Fuxerna socken.

Till det föreslagna nya *Sollebrunns distrikt* hafva sammanförts de socknar från Vänersborgs och isynnerhet Alingsås nuvarande distrikt, som ligga utefter Västergötland—Göteborgs järnväg, vid hvilkens station Sollebrunn från och med år 1903 är placerad en med bidrag af staten aflönad extra provinsialläkare för

Bjärke härad. Från det nu föreslagna distriktets sydligaste del är afståndet till stationen rätt långt, men järnvägen och en längs denna löpande landsväg minska olägenheterna häraf, och för öfrigt har brist på lämpligare plats, där läkarstation kunnat ordnas, föranledt det träffade valet. Dessutom vill kommittén, i syfte att åt invånarne i de längst söderut, vid länsgränsen, belägna socknarna Stora Lundby, Bergjum och Angered möjliggöra bekvämare läkarvård, föreslå att den för dem betydligt närmare provinsialläkaren i Göteborgs distrikt ålägges att, där så af dem påfordras, mot ersättning enligt fastställd taxa lämna enskild sjukvård.

Mest kommer det reglerade *Alingsås distrikt* att skilja sig från det nuvarande likbenämnda distriktet, hvars område, som är splittradt genom åtskilliga insjöar och andra kommunikationshinder, innesluter en folkmängd af 47,918 personer på 22,3 kvmil. Det har därför hufvudsakligen uppdelats på två distrikt, af hvilka det ena fått behålla den nuvarande stationen med däraf beroende namn. Öfriga förändringar, hvilka i detalj inhämtas af bil. I, motiveras af kommunikationsförhållandena.

Den andra hufvudparten af det nuvarande Alingsåsområdet bildar det föreslagna *Herrljunga distrikt*, med station vid den järnvägsknut, där till västra stambanan ansluta sig Borås—Herrljunga oeh Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga järnvägar. Då sistnämnda järnväg skär gränsen mot Skaraborgs län på ganska kort afstånd från Herrljunga, var af kommittén till en början ifrågasatt, att till ett distrikt med denna station föra äfven några af grannlänets socknar; men sedan båda länens förste provinsialläkare lämnat upplysningar, särskildt om landsvägarnas riktning, öfvergafs denna tanke. I Herrljunga är för närvarande stationerad en extra provinsialläkare med lönebidrag af statsmedel, afsedd för öfver ett trettiotal af de kringliggande små socknarna, bland hvilka några, då ny oktroj för tjänsten söktes, uppgifvas hafva undandragit sig att fortfarande utgöra de lönebidrag, som vid tjänstens första inrättande utfästes.

Det reglerade *Borås distrikt* skiljer sig föga från det nuvarande. Jämkningarna bestå i sju socknars öfverföring till Ulricehamns distrikt, hvars station för dem är lämpligare belägen, och en sockens afskiljande till Alingsås distrikt.

Ulricehamns distrikt skulle ej ändras i annan mån än nyss sagts och således bli något större än förut, och *Svenljunga distrikt* skulle enligt förslaget förbli alldeles sådant det nu är, ehuru i en und. framställning * begärts de båda

* Genom nådig remiss d. 27 okt. 1905 öfverlämnad till kommittén för yttrande.

sistnämnda distriktens fördelning i trenne sådana. Det kan icke förnekas, att afstånden mellan vissa socknar och respektive stationer äro stora; men redan eller snart färdiga järnvägar samt goda landsvägar underlätta sjukbesöken, och tredelningen skulle påtagligen sänka medelsiffran för folkmängden i de ifrågasatta distrikten (mindre än 12,800 med deras nuvarande omfång, 13,500 med det föreslagna omfånget) lägre, än hvad som kan anses lämpligt i orter med de ifrågavarandes befolkningstäthet och samfärdsmedel. Erfordras komplettering i läkartillgången, torde här böra anlitas extra provinsialläkarinstitutionen, för hvilken kostnaderna kunde till större eller mindre del öfvertagas af vederbörande landsting, i den mån detta ansåge dem böra fördelas å andra än endast vederbörande socknemän.

Under det föreslagna *Skene distrikt* inrymmes med ett obetydligt tillägg det nuvarande Marks distrikt, hvars läkare redan är placerad vid Skene station å Varberg—Borås järnväg, å hvilken plats äfven apotek finnes. Af den distriktet tillhörande Öxnevalla kommun har visserligen* ifrågasatts, att stationen med apoteket skulle förflyttas söderut till antingen Sundholmen eller Horred vid sagda järnväg, hvilken förstnämnda plats äfven förordats af Kungsäters kommun**; men någon fördel häraf synes ej vara att påräkna. Från nordligare delen af distriktet har ock afgifvits bestämd protest** mot stationens förflyttning söderut och i stället föreslagits vägknuten vid Sandvad, hvilken senare plats emellertid synes kommittén vara lika litet att förorda. Inom detta distrikt uppehålles efter år 1894 utan statsbidrag en extra provinsialläkartjänst med station i Kinna, endast 4 km. norr om Skene och afsedd för 5 af detta distrikts socknar.

Skaraborgs län har indelats i åtta distrikt, således två mera än enligt den nuvarande indelningen. Efter medeltal räknadt skulle Skaraborgsdistrikten blifva folkrikare än näst föregående läns distrikt, hvilket förhållande torde vara fullt berättigadt, då här folkmängdstätheten är något större och samfärdsmedlen bättre.

Under namn af *Älgarås distrikt* har i förslaget med oförändrad areal upptagits det nuvarande Hofva distrikt, enär läkarstationen ansetts böra förflyttas från Hofva till Älgarås vid västra stambanan belägna station, som för dithörande

---

* I und. skrifvelse, till kommittén remitterad den 31 dec. 1904.
** I und. skrifvelse, till kommittén remitterad den 25 maj 1905.

område i dess helhet är lättare åtkomlig än Hofva. — Vid Töreboda stationssamhälle i Björkängs socken är sedan år 1893 placerad en extra provinsialläkare, som aflönas utan anlitande af statsbidrag och hvilkens distrikt under skilda år haft något olika sammansättning.

För de öfriga nuvarande distrikten varierar folkmängden mellan högst 40,436 och lägst 34,390 och är således i alla mycket hög. Därtill kommer, att extra provinsialläkarinstitutionens allmännare anlitande för läkarbristens afhjälpande möter svårigheter i den omständigheten, att socknarna i allmänhet äro mycket små, hvadan för sådant ändamål skulle kräfvas mera håg för samarbete, än som kan påräknas. Särskildt ett af de nuvarande distrikten har därför ansetts böra delas, och från andra hafva afskilts en del socknar, hvarefter ny gruppering ägt rum omkring nya stationer.

Det föreslagna *Grästorps distrikt* utgöres sålunda i hufvudsak af det nuvarande Vara distrikts ena hälft, till hvilken lagts ett par socknar från det nuvarande Lidköpings distrikt. För det sålunda sammanförda området finnes lämplig centralplats i Grästorps köping, där för närvarande och sedan ett tiotal år utan lönebidrag af statsmedel verkar en extra provinsialläkare. Dennes tjänst har dock tidvis legat nere.

Med bibehållande af namnet upptager det reglerade *Vara distrikt* återstoden af det nuvarande, och hafva därtill lagts några socknar, som ansetts böra afskiljas från Lidköpings distrikt.

Väsentligen minskadt är äfven *Mariestads distrikt*, ehuru dit öfverförts några socknar från det nuvarande Lidköpingsområdet. Mer eller mindre betydande minskningar ha äfven träffat områdena kring de öfriga af de bibehållna stationerna, så att folkmängdssiffrorna efter regleringen skulle bli för *Lidköpings distrikt* 31,810 mot nu 40,436, för det intill sjön Vättern i öster gränsande *Hjo distrikt* 22,508 mot nu 39,992 samt för *Falköpings distrikt* 35,632 mot nu 38,359. Minskningen af sistnämnda distrikt är måhända väl liten och bör därför möjligen föranleda komplettering i läkartillgången genom anställande af extra provinsialläkare. För närvarande finnes en läkare af denna kategori i Tidaholms köping inom Hjo distrikt.

De socknar, som ansetts ej kunna tillfredsställande betjänas med provinsialläkare vid någon af de ofvan nämnda stationerna, bilda det föreslagna nya *Sköfde distrikt*, med läkaren stationerad i staden Sköfde, omkring hvilken socknarna äro belägna.

Företrädesvis i sistnämnda stad är tillgång till flera läkare, men äfven från länets öfriga städer liksom från Karlsborgs fästning torde af stads- eller militärläkare kunna påräknas biträde för enskild sjukvård.

Värmlands län har i förslaget fördelats på tio provinsialläkardistrikt, således *ett* mera än för närvarande. Härvid äro dock områdena för tre distrikt bibehållna och likaså stationerna, men distrikten i fråga hafva uppkallats efter dessa, så att för nuvarande Dalby distrikt, på grund af namnlikheten stundom förväxladt med trakten omkring Dalby poststation i Malmöhus län, antagits namnet *Persby distrikt*, för Öfre Fryksdalens distrikt namnet *Torsby distrikt* och för Nedre Fryksdalens distrikt namnet *Sunne distrikt.*

Det är således missförhållandena med de öfriga sex distrikten, som föranledt de föreslagna förändringarna. Bland dessa hafva två, Arvika och Silbodals distrikt, tillsammans 68,896 invånare på en så ansenlig areal som 53 kv.-mil, där samfärdsmedlen icke äro de bästa. Sedan från dessa områden afskilts de socknar, för hvilka Säffle är bättre beläget än någon annan plats, där för dem läkarstation kunde komma i fråga, har återstoden på följande sätt fördelats i tre distrikt. Under namn af *Charlottenbergs distrikt* hafva afskilts fyra socknar från Arvika och två från Silbodals område, för hvilka läkaren skulle placeras vid Charlottenbergs station, ej långt från norska gränsen. Vid denna plats är för närvarande stationerad en extra provinsialläkare, delvis aflönad med statsmedel, och i Järnskog en annan på liknande sätt aflönad läkare. — För resterna af de distrikt, som sålunda skulle minskas, äro stationerna bibehållna. Den ena af dessa bestämmer redan nu namnet *Arvika distrikt.* Den andra stationen däremot, Årjeng i Silbodals socken, skulle först nu föranleda namnet *Årjengs distrikt* för det minskade Silbodaldistriktets område.

I Arvika är allt sedan år 1855 äfven stationerad en extra provinsialläkare (utan statsbidrag), hvars tjänst dock närmast torde kunna betecknas såsom köpingsläkartjänst, * och hinder lärer ej möta mot tjänstens bibehållande i denna egenskap och ej heller mot ackord emellan honom och kommuner eller enskilda, för hvilka provinsialläkarens biträde ej anses tillräckligt. På liknande sätt d. v. s. utan statsbidrag uppehålles inom ifrågavarande Arvika ordinarie distrikt f. n. och efter år 1898 en extra provinsialläkartjänst i Glafva.

---

* Se ang. köpingsläkartjänster afd. IV, sid. 108. Jfr ock bil. III a, sid. 77.

Äfven inom det reglerade Årjengs distrikt finnes en extra provinsialläkartjänst, nämligen i Töcksmarks gränssocken, med station i Töcksfors. Till denna tjänst, som bildades år 1900, utgår statsbidrag.

Det reglerade *Filipstads distrikt*, som föreslagits något mindre än det nuvarade, skulle få 38,576 invånare, spridda på den ansenliga arealen af 40 kv.-mil. Endast den omständigheten, att i detta fall så godt som full säkerhet finnes för extraprovinsial-(distrikts-)läkartjänstens i Uddeholm framtida bestånd, har föranledt kommittén att frångå sin första afsikt att föreslå det för en enda läkare allt för stora provinsialläkardistriktets delning. Tjänstens uppehållande bekostas sedan år 1843 af Uddeholms aktiebolag, som innehar vidsträckta possessioner inom de nordvästra socknarna, och bolagets styrelse likasom nuvarande tjänstinnehafvaren hafva i yttranden till förste provinsialläkaren afböjt en ifrågasatt förändring. Så länge denna tjänst består, är ock distriktet faktiskt deladt, med det större området förlagdt under extra provinsialläkaren.

Däremot har kommittén icke kunnat undvika väsentliga förändringar för trakterna omkring Karlstad. Dessa hafva numera så utvecklats, att de ej kunna nöjaktigt betjänas med allenast *en* provinsialläkare, bosatt i Karlstad. Det nuvarande distriktet med den för trakten i fråga betydande folkmängden af 47,593 personer har därföre i hufvudsak fördelats mellan två stationer med sådana lägen, att de äfven föranledt några sockenomflyttningar vid gränserna mot andra distrikt. För den östligare delen af Karlstadsområdet har föreslagits namnet *Molkoms distrikt*, i hvilket äfven komme att ingå ett par socknar, som vid regleringen frånskilts Filipstads distrikt, samt ytterligare en socken, Ölme, från Visnums enligt förslaget upphörande distrikt. Detta distrikts station kan nämligen ej från socknen i fråga nås, utan att först passeras den mycket närmare liggande Kristinehamns stad, i hvilken läkare finnas. Det kan ej nekas, att Molkom, ehuru den tjänligaste stationsplatsen, dock är beläget på ganska afsevärdt afstånd från två bland distriktets socknar, men olägenheterna häraf äro för närvarande afhjälpta för en af dessa socknar, Ransäter, genom den vid Munkfors bruk stationerade extra provinsialläkaren, och för den andra, Alsters socken, minskas de genom närheten till Karlstad. I Molkom finnes redan apotek, och nu är en extra provinsialläkare där placerad.

Det västligare Karlstadsområdets hufvuddel skulle under namn af *Kils distrikt* få sin station vid Kil, där Bergslagernas järnväg korsar nordvästra stambanan och där förbindelsen med ångbåtslinjen å Frykensjöarna förmedlas genom ett grenspår till sistnämnda bana. Försedd med apotek och goda kommunikationer

är platsen för distriktets hufvuddel såsom station lämpligare än Karlstad, hvilken stad endast för invånare i Karlstads landsförsamling och Hammarö socken skulle äga företräde och hvars läkartillgång de därför allt framgent torde komma att anlita. — För närvarande äro i Kil och i Malsjö stationerade extra provinsialläkare, båda utan statsbidrag.

För Näs nuvarande, synnerligen obetydliga distrikt är läkarstationen förlagd till Säffle köping, och då stationsförändring ej ifrågasättes, har vid regleringen upptagits namnet *Säffle distrikt* för det nya område, som uppkommit därigenom, att till det äldre lagts närmare Säffle belägna socknar från Arvika och Karlstads nuvarande distrikts områden. — Extra provinsialläkare finnes i Gillberga, aflönad utan statsbidrag.

I de nu under Värmlands län föreslagna distrikten ingår endast en af de sju socknar, som tillhöra Visnums distrikt. De öfriga hafva nämligen ansetts lämpligen kunna sammanföras med två socknar inom Örebro län till ett distrikt, som skulle få sin station vid det i sagda län belägna Strömtorp, under hvars rubrik således socknarna i fråga återfinnas.

Örebro län är nu fördeladt på fem provinsialläkardistrikt, hvaremot regleringsförslaget upptager sju. Då likväl i ett af dessa senare ingår större delen af det nyssnämnda Värmlandsdistriktet, är den på länet i och för sig belöpande ökningen i distriktsantalet något mindre än hvad de anförda siffrorna omedelbart visa.

Oförändradt till såväl område som station är bibehållet *Grythytteheds distrikt*, trots stationens excentriska läge. Denna olägenhet har hittills aflägsnats därigenom, att i Ljusnarsberg (Nya Kopparberget) sedan år 1863 uppehålles en extra provinsial-(distrikts-)läkartjänst, och har anledning saknats att förutsätta denna tjänsts upphörande.

Då äfven *Askersunds distrikt*, inom hvilket en extra provinsialläkare, med större delen af Hammars socken till tjänstgöringsområde, från år 1868 varit stationerad vid Åmmeberg, bibehållits sådant det nu är, träffa de föreslagna förändringarna således de tre öfriga af de nuvarande distrikten. Af dessas namn och stationer har endast *Nora distrikts* bibehållits för det vid regleringen uppkomna området, i hvilket ingå endast tre socknar från det gamla området. De öfriga hafva hit öfverförts från det nuvarande Örebro distrikt. — För de återstående orterna har det befunnits lämpligast att välja andra läkarstationer än de nuvarande, och

skulle således provinsialläkare ej vidare stationeras i residensstaden, sedan förslaget att förste provinsialläkaren i detta län skulle befrias från skyldigheten att sköta distrikt möjliggjort sådan förändring och enär omgifvande bygd är fullt tillgodosedd med den vård, som kan lämnas af öfriga i staden bosatta läkare.

De nordost om Örebro belägna, i de förenämnda distrikten ej ingående orterna hafva sammanförts till ett *Frövi distrikt*, med läkaren placerad vid järnvägsknuten Frövi. — Inom det reglerade distriktet ligga stationer för ej mindre än tre extra provinsialläkare, nämligen Ramsberg, Lindesberg och Fellingsbro, af hvilka endast den sistnämnde kan antagas beröras af, möjligen göras obehöflig genom förändringen.

De västligaste trakterna af länet jämte hufvuddelen af det område, som nu tillhör Visnums distrikt i Värmland, skulle bilda *Strömtorps distrikt* med läkaren placerad vid järnvägsknuten Strömtorp, som jämförd med det närbelägna Degerfors visserligen är en obetydlig plats, men som föredragits på grund af dess lättare järnvägsförbindelser, särskildt med de sydligare Värmlandssocknarna. Karlskoga, beläget efter järnväg 13 km. norr om Strömstorp, skulle sålunda ej längre vara provinsialläkarstation. Skulle på denna grund anses behöfligt att ånyo inrätta en förut befintlig men numera upphörd extra provinsialläkartjänst för Karlskoga, underlättas detta genom en donation.*

De närmare Örebro belägna västra socknarna, särskildt de sydvästra, skulle bilda *Fjugesta distrikt*, uppkalladt efter den lika benämnda järnvägsstation, där Edsbergs extra provinsialläkare nu är placerad. Af de till detta distrikt förda sexton socknarna tillhöra nu tre Karlskoga distrikt, de öfriga Örebro distrikt, bland dem några, som äro belägna nära staden och därför torde komma att anlita dess läkartillgång.

Enahanda torde ock bli förhållandet med några bland de socknar, som i förslaget räknats till det nya *Pålsboda distrikt*, hvilket uteslutande består af socknar från det nuvarande Örebro-området. Om lämpligheten såsom läkarstation torde Hallsberg kunnat täfla med Pålsboda — båda platserna äro såsom bekant järnvägsknutar —, men för nuvarande extra provinsialläkares bibehållande i Hallsberg är sannolikheten större än för inrättande af ny extra tjänst i Pålsboda, hvars läge dessutom är något mera centralt. För öfrigt finnas inom disriktet stationer för

---

* Oxelbergska fonden, afseende bl. a. att bereda läkarvård åt de fattiga i Karlskoga och Bjurtjärns socknar.

två extra provinsialläkartjänster, den ena i Asker, den andra vid Hjortkvarn, af hvilka den förra torde genom regleringen blifva obehöflig.

Västmanlands län är för närvarande indeladt i tre, med hänseende till storlek mycket ojämna distrikt, i det att ett, nämligen Västerås distrikt, är synnerligast med hänsyn till folkmängd — cirka 66,000 personer — men äfven till areal större än de båda öfriga tillsammans; och dock minskades detsamma enligt nådiga brefvet den 6 juli 1894 med sexton socknar, som då tillades ett af de öfriga båda distrikten. Dessa senare hafva emellertid hvar för sig lämplig storlek, hvarför olägenheteten af Västeråsdistriktets omfång kunnat aflägsnas endast genom dess delning i två distrikt. På grund häraf upptager regleringsförslaget fyra distrikt, således ett mera än förut; och det är endast den omständigheten, att från de å olika håll belägna städerna läkarhjälp kan för därintill belägna orter påräknas samt sannolikheten för de nuvarande extratjänsternas permanens, som föranledt kommittén att ej föreslå en längre gående delning.

Området för nuvarande Norbergs distrikt är sålunda icke ändradt, men det har nu benämts *Ängelsbergs distrikt.* En station vid Ängelsberg är nämligen för distriktet lämpligare belägen än en sådan vid det efter järnvägen 14 km. nordligare belägna Norberg, hvars lasarettsläkare vid behof bör kunna anlitas i den närmast däromkring belägna orten. Geografiskt fördelaktigare än Ängelsberg vore möjligen järnvägsknuten vid Snyten, men ännu saknas vid denna senare plats nämnvärd befolkning och andra betingelser för en provinsialläkarstation. — Inom distriktet finnes en i Västanfors stationerad extra provinsialläkare.

I afseende å såväl område som station oförändradt är *Heby* distrikt, inom hvilket finnes en med statsbidrag aflönad extra provinsialläkare i Östervåla, där före år 1894 distriktets provinsialläkare var stationerad.

Det reglerade *Västerås distrikt* skulle med 35,228 invånare på 16,4 kv.-mil utgöra omkring hälften af det nuvarande. I det från stationen 38 km. efter järnväg aflägsna Ramnäs är för närvarande placerad en extra provinsialläkare, och i trakten omkring Strömsholm kan biträde i sjukvården påräknas af den vid hingstdepån anställde läkaren.

Af återstående socknar har bildats området för *Bernshammars distrikt*, uppkalladt efter den i Heds socken belägna stationen å Köping—Uttersbergs järnväg, där provinsialläkaren skulle vara bosatt. Invånarantalet är 31,078 personer, spridda på 16,9 kv.-mil. — Inom distriktet finnas två extra provinsial-

läkare, den ene i Skinnskatteberg, den andre i Kungsör, hvilket senare samhälles afsöndring till köping är i hufvudsak afgjord. Till den sistnämnde läkarens aflöning lämnar staten f. n. bidrag.

Kopparbergs län är ett bland dem, i hvilka folkmängden är synnerligen ojämnt fördelad, så att exempelvis i trakten omkring Hedemora i medeltal 19 à 20 personer kunna beräknas för en kv.-kilometers areal, medan motsvarande medeltal för Älfdalens och Särna socknar kan beräknas obetydligt öfverstiga 2. Det är klart, att under sådana förhållanden vid regleringen för de glest befolkade orterna främst måst tillses, att ej åt distrikten gifves så stor utsträckning, att man därigenom för vissa delar däraf alldeles omöjliggör provinsialläkarens anlitande; i de rikare befolkade länsdelarna åter måste största vikten läggas på förhållandet mellan folkmängd och läkartillgång. — Den ojämnhet, som framgår af en omedelbar jämförelse mellan de reglerade distriktens folkmängds- och arealsiffror hvar för sig, är således enligt kommitténs mening fullt motiverad. Förslaget upptager tio distrikt, således fyra mer än enligt nuvarande indelning. Att man kunnat stanna vid denna ökning har till stor del berott därpå, att anställandet af extra provinsialläkare för en och annan aflägsen socken underlättas genom afkastning af skogsmedelsfonder, så att erforderlig lön ej behöfver utgå genom beskattning.

Af de nuvarande distrikten har Mora distrikt med 117,5 kv.-mils areal det största området. Vid distriktets reglering hafva därifrån, under namn af *Älfdalens distrikt*, afskilts två socknar med hvar sitt tillhörande kapellag, tillsammans upptagande 68,7 kv.-mils areal, således mera än hvad för *en* läkare är lämpligt, hvarföre förslaget förutsätter bibehållandet af extra provinsialläkare i Särna. Liknande tjänst uppehålles för närvarande äfven i Älfdalen.

Det reglerade *Mora distrikt* skulle, utom återstoden af det nuvarande, omfatta äfven Ore socken, nu tillhörande distriktet omkring Leksand, och sålunda få 58,5 kv.-mils areal, å hvilken äro bosatta 25,419 invånare. Påtagligen är således äfven detta distrikt olämpligen stort för *en* läkare, men då här finnas järnvägar i olika riktningar och goda skäl föreligga för antagandet, att den sedan år 1896 för Orsa inrättade extra-tjänsten fortfarande skall uppehållas, har vidare delning ansetts kunna undvikas.

Äfven det nuvarande Nås distrikt med 69,5 kv.-mils areal och 27,029 personers folkmängd har fördelats i två distrikt, det västligare kalladt *Malungs*

distrikt, med läkaren förlagd vid Malung, där nu finnes en extra provinsialläkare till hvilkens aflöning staten bidrager. I det hit afskilda området, 42,9 kv.-mil, ingå bl. a. Lima och Transtrands socknar, 24,6 kv.-mil, för hvilka på grund af K. Br. den 1 februari 1878 nu uppehålles Lima extra provinsialläkartjänst. Denna tjänsts framtida bestånd anses tryggadt; och äro därmed, i den mån sådant kunnat ske, olägenheterna af de stora ytvidderna afhjälpta.

Benämningen *Nås distrikt* är jämte förutvarande station bibehållen för det område, som efter Malungsdistriktets frånskiljande återstår af det nuvarande Nås distrikt.

Äfven det nuvarande Leksands distrikt, i hvilket på 32,2 kv.-mil bo 30,993 personer, har ansetts böra delas, bl. a. med hänsyn därtill, att kommunikationen mellan Leksand och synnerligast distriktets norra delar icke är den bästa, hvilket ock redan år 1891 föranledde anställandet i Rättvik af en med statsbidrag aflönad extra provinsialläkare. Med förläggande af en provinsialläkarstation å sistnämnda plats har kommittén därföre föreslagit, att de norr om sjön Siljan belägna socknarna skulle bilda ett *Rättviks distrikt* och att endast de öfriga (dock med undantag för Gagnefs socken med Mockfjärds kapell) skulle bibehållas för det reglerade *Leksands distrikt*, däribland således äfven den lika benämnda socknen. Från en del af denna är dock vägen kortare till Rättvik än till läkarstationen i Leksand, och föreslås därföre skyldighet för provinsialläkaren i Rättvik att mot ersättning enligt taxan bispringa honom anlitande invånare i Leksands socken.

Slutligen har äfven det nuvarande Falu distrikt ansetts böra delas, enär dess på 36 kv.-mil spridda befolkning uppgår till 54,311 personer. För den nordligare delen skulle bibehållas nuvarande namnet *Falu distrikt* och likaså stationen, ehuru det ej kan förnekas, att särskildt från Svärdsjö och Envikens socknar afståndet till Falun är rätt afsevärdt, något som också föranledt inrättandet redan år 1882 af en extra provinsialläkartjänst med station i Svärdsjö. Befolkningsfördelningen inom distriktet är dock sådan, att provinsialläkarens station ansetts böra förblifva där den nu är.

Af det nuvarande Faludistriktets sydligare del jämte en socken, som nu tillhör Leksands distrikt, har bildats det nya *Borlänge distrikt*, med läkaren förlagd till Borlänge köping, nu platsen för extra provinsialläkaren i Stora Tuna och belägen vid den järnvägsknut, där Siljans och Södra Dalarnes järnvägar anslutas till Bergslagernas järnväg. Beträffande detta distrikt har kommittén tagit i öfvervägande genom nåd. remiss den 7 april 1905 erhållna handlingar rörande

för fem år begärdt årligt statsbidrag af 1,500 kronor för en extra provinsialläkare i ett af Gagnefs socken med Mockfjärds kapell bestående distrikt, med station i Komtillmåtta gästgifvaregård, event. i endera af de något östligare belägna byarna Näset och Mjälgen. Nämnda socknar, f. n. tillhörande Leksands provinsialläkardistrikt, äro af kommittén öfverförda till Borlänge distrikt och hafva därmed fått sin provinsialläkare förlagd på närmare håll än förut eller omkring 25—30 km. från Gagnefs sockens centralare delar. Då emellertid det föreslagna Borlänge distrikts folkmängd, 31,389 personer, blifver rätt betydlig, kan kommittén för sin del icke annat än finna det önskvärdt, att en extra provinsialläkartjänst kommer till stånd i nämnda del af distriktet — naturligtvis dock med iakttagande af de villkor rörande bildandet af extra distrikt i allmänhet, hvilka kommittén längre fram i betänkandet kommer att föreslå (se sid. 104 o. f.).

De båda återstående af de nuvarande distrikten hafva till sina områden lämnats oförändrade, men för det ena, nu benämndt Grangärde distrikt och med läkarstation vid det under äldre förhållanden jämförelsevis betydande Sunnansjö samhälle i Grangärde socken, har kommittén föreslagit stationens förflyttning till Ludvika järnvägsknut, där en extra provinsialläkare nu är placerad. I samband härmed skulle distriktet benämnas *Ludvika distrikt.* Förändringen har föranledts däraf, att Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg vid Ludvika skär Bergslagernas järnväg och att där är ändpunkten för Frövi—Ludvika järnväg, hvilken söderut har nära gemensam sträckning med den sistnämnda järnvägen. Till det af betydande industriella anläggningar omgifna stationssamhället borde således äfven förflyttas och till självständigt apotek förändras det nuvarande medikamentsförrådet i Sunnansjö, hvaremot den föreslagna förändringen ej inverkar å de förhållanden, som föranledt anställandet af extra provinsialläkare i Smedjebacken (år 1876) och Grängesberg (år 1900).

I det äfven med afseende å station oförändrade *Hedemora distrikt* verka för närvarande tre extra provinsialläkare, placerade en i Avesta köping, en i Husby och en i By, å hvilkas behöflighet regleringen således ej inverkar.

Gäfleborgs län har på landsbygdens 197 kv.-mil med dess 196,074 invånare endast fem provinsialläkare. I likhet med öfriga norrländska län har äfven detta län väsentligen olika befolkningstäthet för särskilda länsdelar, och följden däraf har vid regleringen blifvit den under sådana förhållanden naturliga, att hufvudsakligaste afseendet å ett håll måst fästas vid distriktens arealer och samfärdsmedel,

å ett annat vid distriktens folkmängd och samfärdsmedel samt å båda hållen å de större eller mindre utsikterna för erhållande af annan läkarvård än statsläkarens.

Då sådana utsikter icke finnas för den längst i nordväst belägna delen af Järfsö nuvarande distrikt och samfärdsmedlen i samma del äro landsvägar, som omedelbart beröra endast några få bebyggda platser, har kommittén ansett området böra under namn af *Los distrikt* erhålla egen provinsialläkare. Tjänstgöringsdistriktet skulle blifva detsamma, som för den sedan år 1893 i Los extra distrikt anställde och hittills i Grufby by stationerade läkaren, hvilkens aflöning, ehuru delvis utgående af statsmedel, hårdt trycker den fåtaliga befolkningen.

För hvad som därefter återstår af Järfsö distrikt har föreslagits stationens förflyttning till det efter järnvägen 15 km. norr om Järfsö belägna Ljusdals municipalsamhälle, på grund hvaraf föreslagits namnet *Ljusdals distrikt*. Därigenom varder läkaren något lättare än förut tillgänglig för de ändock skäligen aflägsna men på båda sidor om norra stambanan belägna nordligaste bygderna. För de sydligare torde äfven kunna anlitas en för Järfsö sjukhus för spetälska fortfarande behöflig läkare. Denna anstalt, ursprungligen afsedd för sjuka endast från Gäfleborgs län, men numera en statsanstalt, som mottager spetälska äfven från andra landsdelar, skötes nu af den i Järfsö placerade provinsialläkaren, som härför uppbär särskildt arfvode. Detta, som f. n. utgår med 750 kronor, skulle antagligen behöfva ökas efter sjukhusläkartjänstens skiljande från provinsialläkartjänsten, men då afsevärd enskild praktik i Järfsö torde vara att påräkna, skulle denna uppoffring från statens sida säkerligen icke blifva så stor, att tanken på provinsialläkarstationens flyttning till Ljusdal på grund däraf bör öfvergifvas. — Regleringen inverkar ej på de nu bestående extra-tjänsterna i Arbrå och Färila, hvilkas tillvaro jämte de från Ljusdal utgående järnvägarna möjliggöra det nu föreslagna Ljusdals distrikts betydande utsträckning.

Äfven det nuvarande Hudiksvalls distrikt med 43,886 invånare på 40 kv.-mil har ansetts böra delas, och har härvid af den nordligaste delen bildats *Bergsjö distrikt*, med läkaren stationerad vid Bergsjö, ändpunkten för den från Hudiksvall utgående Norra Hälsinglands järnväg. Sedan år 1879 har där varit stationerad en extra provinsial-(distrikts-)läkare, i hvilkens tjänstgöringsområde dock icke ingår Ilsbo socken, i regleringsförslaget lagd till det nya distriktsområdet.

För det därigenom minskade *Hudiksvalls distrikt* skulle ändock återstå 29,177 invånare på 25,4 kv.-mil. För de från staden aflägsna socknarna Delsbo,

Bjuråker och Norrbo har olägenheten af det långa afståndet till den i Hudiksvall bibehållna provinsialläkarstationen icke genom regleringen undanröjts. Denna olägenhet föranledde nämnda socknar redan år 1873 att sammansluta sig om en ännu bestående extra provinsial-(distrikts-)läkartjänst med station i Delsbo. Dessutom finnes för Enångers socken en extra provinsialläkare aflönad, med statsbidrag.

I det nuvarande Alfta distrikt är för närvarande provinsialläkarstationen förlagd till Alfta kyrkby och stationssamhälle vid den från Bollnäs utgående Dala—Helsinglands järnväg. Distriktets område, nära 30 kv.-mil med 24,254 invånare, har ej ansetts böra förändras, men läkarstationen har synts böra förflyttas västerut till den vid förenämnda järnväg, i Ofvanåkers socken, belägna Edsbyn, hvaraf följt det nya namnet *Edsbyns distrikt.* För distriktets östliga delar finnes nämligen tillgänglig extra provinsialläkaren i Bollnäs samhälle, som icke heller för framtiden lärer kunna undvara en där stationerad läkare.* Däremot skulle nuvarande extra provinsialläkaren i Ofvanåkers distrikt, boende i Edsbyn, som ligger någorlunda centralt inom det stora området, genom regleringen blifva öfverflödig.

Det för provinsen Hälsingland återstående *Söderhamns distrikt* har ansetts vara i befintligt skick lämpligt, och har regleringen således ej heller inverkat på Ljusne extra provinsialläkartjänst.

Provinsen Gästrikland med 66,149 invånare på 44 kv.-mil utgör för närvarande ett enda distrikt, med provinsialläkaren bosatt i residensstaden. Hufvudsakligen för de inom området belägna betydande industriella verken hafva varit anställde distriktsläkare, som senare öfvergått till extra provinsialläkare, och inom provinsen finnas nu fyra läkare af denna kategori, nämligen vid Hofors, Sandviken, Gysinge och Ockelbo. Vid den nordligaste af dessa läkares stationer, Ockelbo, har kommittén ansett en provinsialläkare böra placeras, för att vara städse tillgänglig för det omkring stambanan liggande område, som nu ingår i det alltför stora Gäfle distrikt, och därför föreslagit ett *Ockelbo distrikt.* Enligt upplysning af förste provinsialläkaren lärer snart vara att vänta framställning om förflyttning af extradistriktets station till det vid kusten belägna Norrsundet, och har kommittén däri funnit ett ytterligare skäl för sitt nyssnämnda förslag. Att stationen ansetts böra förläggas så nordligt som till Ockelbo, beror därpå, att för distriktets sydligare delar lämplig läkartillgång synes vara betryggad genom tre af de förenämnda extratjänsterna.

* Se ang. köpingsläkartjänster, afd. IV. sid. 108.

För det reglerade *Gäfle distrikt* skulle visserligen återstå 35,909 invånare på 19,5 kv.-mil, men af dessa äro många koncentrerade i socknarna närmast omkring Gäfle, hvars goda läkartillgång kan för dem tillgodogöras. Ifrågasatt har varit att förlägga distriktets station något sydligare, enär extra provinsialläkartjänstens i Gysinge fortvaro ansetts något oviss, men då sydväst om Gäfle saknas en för läkarstation fullt lämplig plats, har denna fråga fått förfalla.

Västernorrlands län sträcker sig icke in i den egentliga fjällbygden, där å stora vidder befolkning saknas; det är mera likt Gäfleborgs län, särskildt däruti att befolkningstätheten är för skilda trakter synnerligen olika, exempelvis i orterna omkring Sundsvall mellan 28 och 29 invånare pr kv.-kilometer mot 2,7 à 2,8 i länets nordvästra hörn, Bodums och Tåsjö socknar. Vid regleringen har detta förhållande utöfvat det vanliga inflytandet. Härtill kommer att äfven å länets landsbygd folkmängden ökats ovanligt hastigt eller under åren 1866—1903 från 118,849 till 209,871. Följden af allt detta har blifvit, att i regleringsförslaget måst upptagas tio distrikt mot nuvarande sju.

I ett af de föreslagna nya, nämligen *Hotings distrikt*, ingår dock äfven från Västerbottens län Dorotea socken med därtill hörande Risbäcks kapellag, hvilka icke ansetts böra bilda särskildt distrikt och för hvilkas hufvuddelar Hoting är lättare tillgängligt än någon plats (utom Dorotea) inom det egna länet. I öfrigt äro hitförda Tåsjö och Bodums till Västernorrlands län hörande socknar, f. n. tilldelade Fjällsjö distrikt. Af dessa är Tåsjö nu tjänstgöringsområde för en nyligen anställd, delvis med statsmedel aflönad extra provinsialläkare med station nära Tåsjö kyrka. Det är med hänsyn till denna sockens befolkning, som Hoting valts till provinsialläkarstation, ehuru det på några kilometers afstånd från Hoting belägna Valå ock kunnat komma i fråga. I förenämnda Dorotea socken är sedan år 1897 inrättad en med stats- och landstingsbidrag understödd extra provinsialläkartjänst, senast oktrojerad för åren 1907—1911, och är innehafvaren af denna tjänst ålagd att mot resekostnadsersättning af statsmedel vissa gånger årligen anordna mottagningar vid Risbäcks kapell. Kommittén, som förutsätter att extra provinsialläkartjänsten i Dorotea skulle upphöra, föreslår, att denna skyldighet bindes vid provinsialläkartjänsten i Hoting, att iakttagas om och när mottagningarna i Risbäck ej vidare uppehållas på annat sätt.

Utom Tåsjö och Bodums socknar höra till det nuvarande Fjällsjö distrikt Fjällsjö, Junsele, Ramsele och Edsele socknar, med läkarstationen förlagd till Backe vid Fjällsjö kyrka, där äfven ett mindre lasarett finnes. Sedan de båda längst mot nordväst belägna socknarna afskilts, och då lasarettsläkaren i Backe lärer meddela läkarvård i de orter, som ha lättaste förbindelserna med denna plats, har det ansetts lämpligt att förflytta läkarstationen mot sydost till det med extra provinsialläkare försedda Ramsele och till det sålunda uppkommande *Ramsele distrikt* förlägga äfven Ådals-Lidens socken, hvarigenom äfven beredts en välbehöflig lättnad för nuvarande Sollefteå distrikt. Till extratjänsten i Ramsele utgår bidrag af statsmedel, som naturligtvis skulle indragas.

Det reglerade *Sollefteå distrikt* skiljer sig från det nuvarande endast däri, att, såsom nyss sagts, Ådals-Lidens socken öfverförts till Ramsele nya distrikt. Detta inverkar ej på de förhållanden, som föranledt inrättandet af extra provinsialläkartjänsten i Ytterlännäs, för hvilken stationen allt från början (år 1870) är förlagd till Nylands municipalsamhälle.

För länets norra och nordöstra del finnes nu en i Örnsköldsviks stad stationerad provinsialläkare, hvars tjänstgöringsområde är 68,1 kv.-mil med 46,530 invånare, hvaraf på den i distriktet ingående staden komma 2,839 invånare. Med anledning af dessa olämpligt höga siffror har år 1892 i Anundsjö inrättats en extra provinsialläkartjänst, för hvilken ock statsbidrag utverkats. Äfven under förutsättning af områdets lämpliga fördelning hafva minst två läkare ansetts här behöfliga, och föreslås sålunda ett nytt *Anundsjö distrikt* med läkaren stationerad vid Anundsjö järnvägsstation, omkring 3 à 4 km. från socknens kyrka. Distriktet skulle bestå af fem vidsträckta socknar med sammanlagt 48 kv.-mils areal. Deras sammanförande till *ett* distrikt har möjliggjorts därigenom, att i närheten af fyra utaf socknarnas kyrkor finnas järnvägsstationer, från hvilka socknarnas hufvudvägar äro lätt tillgängliga. Med ifrågavarande tjänst bör förenas skyldighet för tjänstinnehafvaren att mot ersättning enligt den fastställda taxan bispringa honom anlitande personer från Mo socken, af hvilken en mindre del ligger lämpligt till för en läkare i Anundsjö, under det att socknen i öfrigt är så belägen, att den måst tillföras det reglerade *Örnsköldsviks distrikt*, för hvilket dessutom skulle bibehållas de invid eller i närheten af kusten belägna socknarna.

Beträffande *Skogs distrikt* hafva tre af dess i norr eller nordost belägna socknar begärt* stationens förflyttning till Ullånger. Olägenheterna för de södra

* I und. skrifvelse, som den 26 okt. 1906 till kommittén remitterats.

och västra socknarna af denna förflyttning synas emellertid kommittén så öfvervägande, att stationen bibehållits vid det för distriktet i sin helhet tämligen centralt belägna Skog.

Oförändradt är ock *Härnösands distrikt*, till hvilket höra äfven några socknar från provinsen Medelpad. — Inom distriktets område finnes extra provinsialläkartjänsten i Gudmundrå, på hvilken regleringen således ej skulle inverka.

Provinsen Medelpad är med nyss nämnda undantag nu indelad i två distrikt. Det ena af dem är Torps distrikt — i kommitténs förslag benämndt *Fränsta distrikt*, efter läkarstationens postadress — med 21,341 invånare på 39,4 kv.-mils område. Den lättnad, som beredts befolkningen genom de vid Ånge järnvägsknut sammanlöpande statsbanorna, har föranledt förslaget om detta distrikts bibehållande sådant det nu är.

Af de distriktet tillagda fyra socknarna är den östligast belägna Stöde. Denna socken, med cirka 5,000 invånare på öfver 6 kv.-mils areal, har i underdånig, af Kungl. Maj:t den 20 januari 1905 till kommittén remitterad ansökning anhållit att få utgöra ett extra provinsialläkardistrikt, med station i närheten af Stöde järnvägsstation. Såväl vederbörande provinsial- och förste provinsialläkare som ock Konungens befallningshafvande i länet hafva i infordrade yttranden afstyrkt bifall på den grund, att intet verkligt behof skulle finnas för upprättandet af ett sådant extra distrikt. Och då afståndet mellan Stöde kyrkplats och ordinarie provinsialläkarens station är, efter järnväg räknadt, omkring 25 km. samt äfven direkt landsvägsförbindelse finnes, har kommittén för sin del ansett socknen i fråga hafva tillräckligt god tillgång till läkarvård genom att fortfarande betjänas af provinsialläkaren i Fränsta distrikt. Kommitténs förslag förutsätter således icke tillvaron af någon extratjänst i Stöde socken. Skulle sådan ändock komma till stånd, får kommittén därvidlag hänvisa till hvad å sid. 69 sagts om ett begärdt Gagnefs extra distrikt.

Af de nuvarande Sundsvalls distrikt tillhörande, från stationen mest aflägsna socknarna Indals-Liden och Holm har kommittén, efter tillägg af en tredje socken, Indal, bildat *Indals-Lidens distrikt* med 6,692 invånare på 13,2 kv.-mil. Afsikten att hit kunna föra äfven Ljustorps socken från Härnösands distrikt har måst öfvergifvas på grund af bristen å vägar. — Förstnämnda båda socknar utgöra sedan år 1902 ett extra provinsialläkardistrikt, till hvilket statsbidrag utgår.

Härefter återstår för det reglerade *Sundsvalls distrikt* 43,427 invånare på 15,1 kv.-mil, således alldeles för mycket för *en* läkare. Men utom provinsial-

läkaren finnas här två extra provinsialläkare, den ena vid Vifsta varf, där läkare varit stationerad sedan år 1870, den andra vid Alnö, sedan år 1892, båda således i närheten af de nordligare sågverken med deras talrika arbetare. Då härtill kommer, att för trakterna närmast söder och väster om Sundsvall, där äfven finnes en någorlunda koncentrerad befolkning, stadens läkartillgång anlitas, har ytterligare delning ansetts kunna undvikas.

Jämtlands län är närmast omkring Storsjön samt utefter Indalsälfven jämförelsevis väl, men å öfriga trakter svagt befolkadt, och närmast norska gränsen förekomma flerestädes stora fjällvidder mellan bostadsplatserna. Länet är nu indeladt i sju distrikt, bland hvilka fyra gränsa mot Norge. Väl tillmätas afstånden i fjällbygder icke ens tillnärmelsevis samma betydelse som i kulturbygder, men i de jämtländska gränsdistrikten äro dock afstånden till respektive stationer från vissa delar af distrikten sådana, att biträde af provinsialläkaren svårligen kan anlitas. Två af dessa distrikt hafva därför, efter tillägg af en socken från ett tredje, ansetts böra uppdelas i sex nya, och att delning ej föreslagits af det till arealen största (Undersåkers), beror därpå, att detta distrikt genomskäres af stambanan till norska gränsen. Genom den föreslagna regleringen skulle länet således erhålla elfva distrikt.

Från Ströms distrikt, som nu består af fem socknar och är det nordligaste af de nuvarande distrikten samt där till och med landsvägar endast sparsamt förefinnas, har sålunda först afsöndrats ett *Gäddede distrikt*, bestående af den mot riksgränsen stötande Frostvikens socken med 2,300 invånare på 48 kv.-mil. Denna sockens afskilda läge har redan år 1890 påkallat anställande därstädes af en extra provinsialläkare, till hvilkens aflöning staten bidrager. Till dennes åligganden hör för närvarande bland annat att mot reseersättning af statsmedel årligen hålla mottagningar två gånger vid Ankarede kapell och en gång vid Sjougdnäsets kapell, och hemställer kommittén, att vid den föreslagna provinsialläkartjänsten fästas samma åligganden.

För återstående hufvuddelen af nuvarande Ströms distrikt, nämligen Ströms och Alanäs socknar, nära 25 kv.-mil med 6,539 invånare, har provinsialläkaren vid Ströms kyrkbygd bibehållits, men distriktsnamnet har för undvikande af förväxling ändrats till *Strömsunds distrikt* efter den invid läkarstationen belägna poststationens namn.

För de två därefter återstående socknarna af Ströms distrikt finnes likasom för Frostviken anställd en af staten delvis bekostad, år 1893 tillkommen extra provinsialläkare med station vid Hammerdals kyrka. Då kommittén ansett, att från denna station likaledes bör kunna bäst skötas äfven Borgvattnets närbelägna (nu till Ragunda distrikt hörande) socken, ehuru körväg dit sommartiden saknas, har ett *Hammerdals distrikt* bildats genom sammanförande af Hammerdals, Gåxsjö och Borgvattnets socknar. Det är sannolikt, att »inlandsbanans» anläggning här skulle kunna möjliggöra de båda sistnämnda distriktens sammanhållande, men detta beror på banans definitiva sträckning.

Inom länet folkrikast är det nuvarande Östersunds distrikt med 36,311 invånare på 92,4 kv.-mil. Af dess fjällbygd, Föllinge socken med Hotagens och Laxsjö kapell, har bildats *Föllinge distrikt* med 4,383 invånare på 35,1 kv.-mil och med station i Föllinge kyrkby. Den nuvarande med bidrag af staten sedan år 1898 uppehållna extratjänsten för samma område skulle således öfvergå till ordinarie.

Men äfven af den mot Västernorrlands län gränsande, från läkarstationen aflägsna delen af ifrågavarande Östersunds distrikt bör, enligt kommitténs mening, bildas ett nytt distrikt, som efter platsen, där läkaren komme att stationeras, skulle benämnas *Bräcke distrikt* och erhålla 8,405 invånare på 25,4 kv.-mil.

För det reglerade *Östersunds distrikt* skulle ändock återstå 23,523 invånare på nära 32 kv.-mil, men då dels stambanan dels landsvägar i olika riktningar här finnas, torde distriktet kunna, under förutsättning att äfven stadens öfriga läkartillgång anlitas, skötas utan ytterligare frånsöndringar. — Inom distriktet finnes ett sedan år 1900 bestående extradistrikt för Näskotts och Alsens socknar, med station inom den förstnämnda.

Genom hvad ofvan föreslagits beträffande Borgvattnets socken har det reglerade *Ragunda distrikt* blifvit något mindre än det nuvarande, men det skulle dock få kvar 13,240 invånare på 34,1 kv.-mil. — För närvarande uppehålles med bidrag af staten en extra provinsialläkartjänst för Stuguns i Ragunda distrikt bibehållna och Borgvattnets till Hammerdals distrikt öfverförda socknar. För denna extra tjänst, som bestått sedan år 1887, är stationen i Stuguns kyrkby.

Oförändrade äro i förslaget upptagna *Hede distrikt* med 4,901 invånare på fullt 70 kv.-mil samt *Svegs distrikt* med 7,874 invånare på nära 70 kv.-mil. Det förstnämnda är delvis ett fjälldistrikt, det sistnämnda mera ett skogsdistrikt, i hvilket Orsa—Svegs under byggnad varande järnväg kommer att väsentligen underlätta distriktsvården.

Endast till namnen förändrade äro de två återstående distrikten, i det att det ena, nuvarande Undersåkers distrikt, efter den bibehållna platsen för läkarstationen benämnts *Mörsils distrikt.* Distriktet räknar 17,930 invånare på nära 109 kv.-mils område och har trots den stora arealen ansetts kunna bibehållas därför, att en stambana framgår genom hela den dalgång, i hvilken befolkningens hufvudmassa är koncentrerad. I öfrigt finnas här stora fjällvidder. — Det andra, som nu kallas Bergs distrikt, har efter den vid läkarstationen belägna poststationen kallats *Hofverbergs distrikt* för att undvika de förväxlingar, hvartill det nuvarande mångenstädes förekommande namnet ger anledning. — De omständigheter, som föranledt inrättandet år 1898 af ett extradistrikt i Rätan, för hvilket sedan år 1899 statsbidrag anvisats, kvarstå således oförändrade.

Västerbottens län har för sin landsbygd med dess 143,170 invånare på 590 kv.-mils areal endast 6 provinsialläkare. Huru litet detta motsvarar behofvet, lärer framgå bland annat däraf, att kommuner och landsting gemensamt underhålla fjorton extra provinsialläkare — ett antal, dubbelt så stort som de ordinaries — och att till tretton af dessa utgå statsbidrag. I ofvan uppgifna ytvidd ingå visserligen obebodda fjällvidder men däremot icke hafsytorna i länets befolkade skärgårdar. Då ödebygderna måste upptaga väsentligen mindre yta än de 280 kv.-mil, som utgöra hela den sammanlagda arealen för de af 17,881 personer bebodda socknar, i hvilka ödebygderna ingå, så torde häraf kunna dragas den slutsats, att den areal, till hvilken härvidlag hänsyn bör tagas, ej särdeles mycket understiger den ofvan för länet uppgifna landarealen, synnerligast som befolkning finnes äfven på öar och halföar i hafvet, så att vid läkarbesök måste passeras äfven vissa hafsvatten, hvilkas areal ej är medräknad. Detaljgranskningen har ock öfvertygat kommittén, att länet ej kan anses någorlunda likställdt med de öfriga utan en högst väsentlig ökning af provinsialläkarnes antal; och endast därigenom, att Dorotea lappmarkssocken kunnat hänvisas till den för Västernorrlands län föreslagna provinsialläkaren i Hoting, har förslaget kunnat begränsas till sju nya distrikt.

Härvid har det område, som nu bildar Lycksele distrikt, blifvit, sedan en socken afförts åt annat håll, fördeladt på tre distrikt, däraf två nya. I nordväst skulle således *Sorsele distrikt* bildas af Sorsele socken med dess 3,102 invånare på något mera än 78 kv.-mil. Ifrågasatt har varit att med Sorsele sammanföra Stensele och Tärna socknar, men denna tanke har öfvergifvits, enär i alla händelser läkar-

station måst väljas vid endera af de i skilda ådalar belägna sockenkyrkorna, där han, åtminstone förr än den s. k. »inlandsbanan» sammanbundit två af kyrkplatserna, knappast skulle kunna anlitas af befolkningen i den andra ådalen, en olägenhet så mycket större, som befolkningen i hufvudsak är koncentrerad i ådalarna. Dessa, Ume älfs och Vindelälfvens dalar, skiljas nämligen väster om Stensele och Sorsele kyrkor af mest öde fjällbygder, och den förbindelseled, som vanligen begagnas, består af vinterväg eller gång- och roddled i en lång omväg österut. Det föreslagna distriktet sammanfaller således med det nuvarande lika benämnda extradistriktet. Dettas läkare är skyldig att två gånger årligen mot reseersättning af statsmedel anordna mottagningar vid Ammarnäs kapell, och föreslår kommittén, att denna skyldighet bindes vid provinsialläkartjänsten.

Af nyssnämnda skäl har kommittén därjämte föreslagit ett *Stensele distrikt* att bildas af socknarna Stensele och Tärna, hvilka nu hvar för sig äro särskilda extra distrikt, båda med bidrag af staten till läkarnes aflöning. Tärna extradistrikt har, till och med under hittillsvarande läkartillgång, ofta nog varit vakant, och då socknen är allt för liten för att bilda ordinarie distrikt samt ovisst är, om eller i hvad mån extratjänsten kan uppehållas, föreslås, att provinsialläkaren i Stensele med afseende å Tärna får motsvarande skyldighet, som nyss föreslagits för läkaren i Sorsele beträffande Ammarnäs, dock här begränsad till de tider, då särskild tjänstläkare ej finnes i Tärna.

Det reglerade *Lycksele distrikt* skulle således omfatta endast Lycksele och Örträsks socknar med 8,300 invånare på 59 kv.-mil och med läkaren såsom förut stationerad i Lycksele, dit landsväg äfven från Örträsk inom kort torde vara fullbordad.

Till ett föreslaget *Norsjö distrikt* har öfverflyttats den för en läkarstation i Norsjö lämpligt belägna Malå socken. Öfriga området skulle utgöras af Norsjö och Jörns socknar, så att distriktet i sin helhet komme att bestå af tillsammans tre socknar med 11,845 personer, på nära 54 kv.-mil. Hvar och en af dessa socknar är nu försedd med en egen extra provinsialläkare. Utom landsvägar har man här norra stambanan, som underlättar samfärdseln mellan vissa delar af distriktet, men af Jörns socken ligger dock ett mindre område bekvämare till för provinsialläkaren i det föreslagna *Byske distrikt*, hvars område, Byske socken, och station sammanfalla med det nuvarande extradistriktets af samma namn. Kommittén föreslår därför åläggande för provinsialläkaren i Byske att mot ersättning enligt taxan lämna läkarvård åt honom anlitande invånare i Jörn.

Hvarken de till Norsjö distrikt lagda socknarna Norsjö och Jörn eller Byske socken ingå således i det reglerade *Skellefteå distrikt*, till hvars provinsialläkare de nu äro hänvisade. Här återstår således endast Skellefteå socken med 20,554 invånare på 17 kv.-mil.

Ofvan är sagdt, att Dorotea socken med Risbäcks kapell kunnat förläggas till distrikt inom annat län. Mellan denna socken och Stensele ligger Vilhelmina socken, som af kommittén ansetts böra bilda *Vilhelmina distrikt.* Detta distrikts område och station sammanfalla sålunda med det lika nämnda extradistriktets, i hvilket tjänsten uppehålles med bidrag af staten. Innehafvaren af denna tjänst åligger bland annat att mot reseersättning af statsmedel två gånger årligen anordna mottagningar vid Fatmomacke kapell och Dikanäs kapell; liknande åliggande föreslås nu i stället för en blifvande provinsialläkare.

Det reglerade *Åsele distrikt* skulle således omfatta endast Åsele och Fredrika socknar med 5,838 invånare på 46 kv.-mil, sedan Dorotea och Vilhelmina ej vidare komme att tillhöra den i Åsele stationerade provinsialläkarens tjänstgöringsområde.

Äfven Nysätra nuvarande distrikt har ansetts böra till sitt område minskas på det sätt, att under namn af *Burträsks distrikt* därifrån afskiljes Burträsks socken, där för närvarande en delvis med statsmedel aflönad extra provinsialläkare är anställd.

Stationen för det förenämnda Nysätra distrikt är nu vid Nysätra kyrka, och det kan ej förnekas, att densamma för återstående tre socknar där är mest centralt belägen, på samma gång som den ej är allt för långt aflägsen från någondera, synnerligast i betraktande af nu pågående väganläggningar. Icke desto mindre har den nordligast belägna Löfångers socken ansett sig behöfva egen läkare och bildat eget extradistrikt, det enda inom länet, som ej åtnjuter statsbidrag, hvaremot statsbidrag utgår till en i Bygdeå socken vid Robertsfors bruk stationerad läkare. Kommittén har ansett Nysätra socken med 3,402 invånare på 4 kv.-mil vara alldeles för liten för att lämnas ensam kvar åt en provinsialläkare och därför föreslagit stationens förläggande till förenämnda bruk inom den största och folkrikaste socknen, hvaraf följt namnet *Robertsfors distrikt.* Kommittén antager emellertid, att äfven därefter statsbidrag möjligen kommer i fråga för en extra provinsialläkare, hvars station och tjänstgöringsområde då kan lämpas efter behofvet för distriktets nordligaste delar.

Vid regleringen af det område, som nu utgöres af Nysätra distrikt, har kommittén haft att taga i öfvervägande från Kungl. Maj:t genom nådig remiss af den 30 mars 1906 erhållna handlingar rörande distriktets läkar- (och apotekar-) förhållanden. Bland dessa handlingar finnes framställning af Bygdeå kommun om stationens förflyttning just till Robertsfors, vidare flera mot denna, af samtliga hörda tjänstläkare men ej af Konungens befallningshafvande förordade, framställning afgifna protester från Nysätra och Löfånger äfvensom från vissa personer i Bygdeå och slutligen petitioner från åtskilliga personer i Löfånger med förordande af flyttningen under förutsättning att statsbidrag beviljas för och medikamentsförråd anordnas inom Löfångers extra distrikt. Meningarna hafva således, till och med inom samma socken, varit delade rörande stationens lämpligaste läge, men synas emellertid öfvervägande hafva varit *för* den ifrågasatta och af kommittén nu föreslagna förflyttningen af stationen till Robertsfors.

En af länets extra provinsialläkare har till tjänstgöringsområde Degerfors socken med 7,640 invånare på något mera än 29 kv.-mil. Det har ansetts lämpligt att äfven här få en ordinarie provinsialläkare, och har därför föreslagits ett *Vindelns distrikt*, benämndt efter den järnvägs- och poststation, invid hvilken läkaren skulle stationeras. Innehafvaren af den nu föreslagna tjänsten bör få till åliggande bland annat att mot ersättning enligt den fastställda taxan vårda äfven honom anlitande invånare i Säfvars socken, af hvilken en del ligger väsentligen närmare Vindeln (Degerfors) än stationen i det reglerade *Umeå distrikt*, dit socknen i öfrigt lämpligast förlägges. Från det nuvarande distriktet med sist anförda namn skiljer sig det reglerade endast däruti, att vid regleringen Degerfors socken afförts såsom eget distrikt.

Under namn af *Nyåkers distrikt* har i förslaget intagits nuvarande Nordmalings distrikt, hvars läkare är stationerad vid hafskusten i närheten af Nordmalings kyrka, invid den efter kusten gående landsväg, å hvilken i kyrkans närhet från flera håll utmynna vägar, som längre in i landet beröra eller utgå från stambanans särskilda stationer. En betydande del af distriktets invånare är ock bosatt utefter kusten, och stationsläget är således lämpligt för kustbefolkningen samt äfven för många af dem, som inom Nordmaling bo på visst afstånd inåt landet. För den till distriktet hörande Bjurholms socken är förhållandet motsatt, och olägenheterna häraf ha föranledt anställandet af en extra provinsialläkare, i hvilkens tjänstgöringsområde ingå socknarna Bjurholm och Örträsk, den senare hörande till Lycksele distrikt. I syfte att få den ordinarie läkaren

närmare Bjurholm har därför kommittén föreslagit läkarstationens förläggande till Nyåker inom Nordmalings socken, där stambanan korsar landsvägen mellan Bjurholm och Nordmaling och dit socknarnas gemensamma tingsställe förlagts, på grund hvaraf antagas kan, att flera dit ledande vägar varda anlagda, så vida ej stambanan anses tillfredsställande fylla det lokala kommunikationsbehofvet.

Vid läkarstationen i Nordmaling finnas apotek och sjukstuga, och deras förflyttning till Nyåker torde bli nödvändig, därest ej möjligen särskild extra läkare skulle komma att antagas för kustbefolkningen och de vid kusten befintliga industriella verken, hvilkas samlade bärkraft torde bättre motivera därmed förenade uppoffringar än Bjurholms och Örträsks socknars.

Norrbottens län har enligt de statistiska uppgifterna 1,059 kv.-mils areal, å hvilken år 1903 bodde 131,249 invånare, utom de i städerna bosatta. Arealen för de socknar, i hvilka öde fjällbygder ingå, är uppgifven till 709 kv.-mil, å hvilka år 1903 voro bosatta nära 28,400 invånare, däraf dock närmare hälften koncentrerad i Gellivare kyrkby samt Malmbergets och Kiruna grufsamhällen. Häraf torde kunna dragas den slutsatsen, att de öde fjällvidderna i detta län med en ganska stor procent ingå i den uppgifna arealen. Å andra sidan förekommer dock äfven i detta län en bebodd skärgård, hvars hafsvattenarealer ej ingå i de statistiska uppgifterna, men dessa arealer torde här i jämförelsevis mindre grad inverka. Länet har nu nio provinsialläkare, bland hvilka, såsom förut sagts, en tillkom samtidigt med ikraftträdandet af 1890 års organisation och en annan tio år senare, men utom dessa läkare finnas i länet nio extra provinsialläkare, alla utom en med lönebidrag af statsmedel. Regleringsförslaget upptager tretton ordinarie distrikt, till hvilket antal det kunnat begränsas endast under förutsättning, att en och annan extra provinsialläkartjänst fortfarande kommer att finnas.

Dylik ytterligare läkartillgång förutsättes först och främst inom det från och med år 1901 tillkomna *Vittangi distrikt*, hvilket omfattar Jukkasjärvi och Enontekis socknar med 7,319 invånare på mera än 198 kv.-mil. Inom den förstnämnda socknen ligger Kiruna grufsamhälle, där redan — från år 1903 — en extra provinsialläkare är anställd och väl allt framgent torde komma att finnas, måhända dock i egenskap af municipalläkare (jfr sid. 108). Den ordinarie läkarens station har därför bibehållits i Vittangi by. Realiseras planerna på en bibana från Luleå—Kiruna—Riksgränsen-banan till Svappavaara, torde fråga om statio-

nens förflyttning till denna senare plats böra tagas i öfvervägande. Provinsialläkarens skyldighet beträffande mottagningar i Enontekis kyrkby, Karesuando, bör i alla händelser bibehållas.

Pajala distrikt är bibehållet oförändradt sådant det bestämdes genom K. Br. den 1 juni 1900. Hit höra således Muonionalusta och Tärendö kapellförsamlingar, hvilka enligt kommitténs mening böra hvardera tillerkännas fördelen af åtminstone två årliga mottagningar vid respektive kyrkor, där provinsialläkaren hade att infinna sig mot reseersättning af statsmedel.

Det föreslagna *Gellivare distrikt* med station i Gellivare kyrkby är däremot nytt och skulle omfatta den lika benämnda socknen med dess 13,670 invånare på nära 170 kv.-mil, allt på sätt som från orten begärts.* Där finnes nu en af de ofvan nämnda extra provinsialläkarne, hvilkens tjänst skulle upphöra genom antagandet af kommitténs förslag. — På den för Malmberget anställda extra provinsialläkarens tjänst, den enda inom länet, till hvilken ej statsbidrag utgår, inverkar däremot regleringsförslaget icke. Måhända kan dock denna tjänst på grund af hvad i annat sammanhang föreslås öfvergå till municipalläkartjänst (jfr sid. 108).

Efter inrättandet af det sist nämnda distriktet skulle det reglerade *Öfverkalix distrikt* komma att utgöras af endast Öfver-Kalix och Korpilombolo socknar med station såsom förut vid Öfver-Kalix kyrka på cirka 150 kms landsvägsafstånd från den i distriktet nu ingående Gellivare sockens kyrka.

Till provinsialläkarens i Haparanda tjänstgöringsområde höra nu fyra mot Finland gränsande socknar med en utsträckning från norr till söder af omkring 13 mil. Befolkningen är till hufvudsaklig del koncentrerad längs gränsälfven samt utefter hafskusten väster om älfvens utlopp. Kommittén har ansett olämpligt att vid regleringen taga hänsyn till möjligen tillgängliga finska läkare, och hafva därföre de svenska läkarkrafterna såsom förut stationerats i ådalen vid gränsen. Men områdets långa utsträckning har föranledt kommitténs förslag om det ifrågavarande områdets delning, på sätt från orten begärts**, på två distrikt: det ena benämndt *Matarengi distrikt* efter den vid Öfver-Torneå kyrka belägna by, där provinsialläkaren skulle stationeras och som nu är station för en extra provinsialläkare med samma tjänstgöringsområde som det nu föreslagna; det andra med bibehållande af nuvarande namnet *Haparanda distrikt*, med station i Haparanda stad samt omfattande Neder-Torneå och Karl Gustafs sockar.

---

* I und. framställning som den 19 augusti 1904 till kommittén remitterats.
** » » » » » » » » » » »

Oförändrade så till stationer som områden äro däremot bibehållna både *Neder-Kalix distrikt* och *Råneå distrikt*, hvartdera omfattande den socken, som gifvit distriktet namn. Då emellertid från en mindre del af Neder-Kalix socken vägen till Råneå är kortare och mindre besvärlig än vägen till Neder-Kalix, så föreslås nu skyldighet för provinsialläkaren i Råneå att mot ersättning enligt taxan vårda honom anlitande sjuka från Neder-Kalix socken.

Med förste provinsialläkarens för Norrbottens län befrielse från skötsel af provinsialläkardistrikt, på sätt kommittén föreslagit, upphör anledningen för Neder- och Öfver-Luleå socknars fördelning på olika distrikt. Kommittén föreslår därför, att dessa båda socknar tillsammans med Edefors från Öfver-Luleå distrikt för några år sedan utbrutna socken må bilda område för en provinsialläkare med station vid Gammelstaden och därför benämndt *Gammelstadens distrikt.* Platsen har järnvägsstation med samma namn, och landsvägar från olika delar af den jämförelsevis rikt befolkade kustbygden stöta här samman. Läget är dock icke centralt eller bekvämt för speciellt Öfver-Luleå och Edefors socknar. Den förstnämnda af dessa bör emellertid kunna få behofvet af läkarvård fylldt genom militärläkarne i Boden, och därest Edefors socken skulle fortfarande som hittills ej anse sig tillfredsställd med läkartillgången i Boden, återstår för denna socken den nu begagnade utvägen att anställa extra provinsialläkare.

Däremot har den i Öfver-Luleå distrikt nu ingående, aflägset belägna Jockmocks socken med Kvickjocks kapell, omfattande tillsammans 194 kv.-mil med 4,940 invånare och redan nu utgörande tjänstgöringsområde för en extra provinsialläkare, ansetts böra bilda område för ett *Jockmocks distrikt*, med läkaren stationerad tills vidare i närheten af Jockmocks kyrka. Provinsialläkaren bör tillika åläggas att mot reseersättning af statsmedel två gånger årligen anordna mottagning i Kvickjocks kyrkby. På utvecklingen af frågan om bergverksrörelse i Kvickjock lärer böra göras beroende framdeles möjligen behöfliga förändringar i den nu föreslagna anordningen.

Piteå härad och lappmark bilda nu tillsammans ett distrikt, sträckande sig tvärs genom landets hela bredd från Bottenhafvet till norska gränsen, ett område af 257 kv.-mil med 31,952 invånare. Dessa talförhållanden motivera tillräckligt områdets fördelning mellan flere statsläkare. Kommittén får därföre föreslå först ett *Öjebyns distrikt*, bildadt af Piteå landsförsamling och Älfsby socken, med läkarstationen bibehållen i den vid Piteå landsförsamlings kyrka belägna Öjebyn, där vägar sammanlöpa från olika håll. Antagligen skall behof af extra provinsial-

läkare för Älfsby socken fortfarande, på sätt nu är fallet, göra sig kännbart, men det synes ej vara lämpligt att stationera provinsialläkaren i Älfsbyn, och ej heller kunna andra platser än Öjebyn för närvarande komma i fråga.

Någon tvekan har rådt, huruvida återstoden af Piteå nuvarande distrikt, Arvidsjaurs och Arjepluogs socknar, hvar för sig borde bilda särskildt distrikt eller sammanföras till ett.

De stora arealerna, det betydande afståndet mellan socknarnas centralplatser — 95 km. — samt befolkningens fördelning och dess ringa antal inom den minst befolkade socknen, Arjepluog, hvilken skulle göra den flerestädes föreslagna nödfallsutvägen med ett visst antal mottagningar årligen så godt som betydelselös, har föranledt kommittén att stanna vid förstnämnda alternativ och föreslå dels ett *Arvidsjaurs distrikt* för Arvidsjaurs sockens 5,627 invånare på nära 61 kv.-mil med station i närheten af socknens kyrka, dels ock ett *Arjepluogs distrikt* för den liknämnda socknens på 147 kv.-mil spridda 2,424 invånare, likaledes med station i kyrkans närhet. Å hvardera platsen är nu en extra provinsialläkare anställd.

Innan kommittén lämnar distriktsindelningsförslaget, må därur några sammanställningar och utdrag göras.

Provinsialläkardistriktens antal har ökats i 22 län och minskats i 2. Ökning har skett med 1 ny tjänst i hvartdera af 8 län, med 2 tjänster i hvartdera af 4 län, med 3 tjänster i 5 län, 4 tjänster i 3 län samt slutligen med 7 tjänster i ett län, Västerbottens. — Minskningen i de två länen, Uppsala och Södermanlands, utgör en tjänst i hvartdera. Företrädesvis har tillökningen kommit rikets nordliga delar till godo, i det att af de 48 nya distrikten icke mindre än 25, således 52 %, kommit på de fem norrländska länen samt Kopparbergs län.

Delar ur skilda län ingå uti sammanlagdt 7 af de föreslagna provinsialläkardistrikten, nämligen:

Åtvidabergs	distrikt	(delar	ur	Östergötlands	och	Kalmar	län).
Södra Unnaryds	»	»	»	Jönköpings	»	Kronobergs	»
Markaryds	»	»	»	Kronobergs	»	Hallands	»
Emmaboda	»	»	»	Kalmar	»	Kronobergs	»
Jämshögs	»	»	»	Blekinge	»	Kristianstads	»
Strömtorps	»	»	»	Örebro	»	Värmlands	»
Hotings	»	»	»	Västernorrlands	»	Västerbottens	»

Beträffande tjuguen socknar hafva vid regleringen förhållandena tett sig sådana, att kommittén funnit sig böra föreslå tillämpning af den i det föregående (se sid. 31) angifna utvägen att, ehuru socknarna tillförts ett distrikt, deras invånare lämnas frihet att mot ersättning enligt taxan anlita äfven provinsialläkaren i närliggande distrikt, till hvars läkarstation *en del* af socknen (undantagsvis hela socknen) har bekvämare kommunikationer. Dessa socknar äro:

Regna	s:n	af	Tjällmo	distr.	får	äfven	anlita	läkaren	i	Vingåkers	distr.
Skedevi	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Krigsbergs	»	»	Motala	»	»	»	»	»	»	Tjällmo	»
Malexanders	»	»	Kisa	»	»	»	»	»	»	Mjölby	»
Bolmsö	»	»	Värnamo	»	»	»	»	»	»	Södra Unnaryds	»
Norra Sandsjö	»	»	Vrigstads	»	»	»	»	»	»	Nässjö	»
Björkö	»	»	Hvetlanda	»	»	»	»	»	»	»	»
Tuna	»	»	Mörtfors	»	»	»	»	»	»	Vimmerby	»
Fagerhults	»	»	Klippans	»	»	»	»	»	»	Markaryds	»
Nössemarks	»	»	Billingfors	»	»	»	»	»	»	Bäckefors	»
Torps	»	»	Bäckefors	»	»	»	»	»	»	Uddevalla	»
Valbo-Ryrs	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Ödeborgs	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Stora Lundby	»	»	Sollebrunns	»	»	»	»	»	»	Göteborgs	»
Angereds	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Bergjums	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Leksands	»	»	Leksands	»	»	»	»	»	»	Rättviks	»
Mo	»	»	Örnsköldsviks	»	»	»	»	»	»	Anundsjö	»
Jörns	»	»	Norsjö	»	»	»	»	»	»	Byske	»
Säfvars	»	»	Umeå	»	»	»	»	»	»	Vindelns	»
Neder-Kalix	»	»	Neder-Kalix	»	»	»	»	»	»	Råneå	»

Läkarmottagningar på statens bekostnad några få gånger årligen i aflägsna delar af vissa norrländska distrikt hafva föreslagits för följande platser:

Karesuando	som	skulle	besökas	af	prov.-läkaren	i	Vittangi
Muonionalusta	»	»	»	»	»	»	Pajala
Tärendö	»	»	»	»	»	»	»
Kvickjock	»	»	»	»	»	»	Jockmock

Tärna (eventuellt*)	som	skulle	besökas	af	prov.-läkaren	i Stensele
Ammarnäs	»	»	»	»	»	» Sorsele
Fatmomacke	»	»	»	»	»	» Vilhelmina
Dikanäs	»	»	»	»	»	» »
Ankarede	»	»	»	»	»	» Gäddede
Sjougdnäset	»	»	»	»	»	» »
Risbäck	»	»	»	»	»	» Hoting

Rörande kostnaden för regleringen, hvilken gifvetvis blifver ganska ansenlig, hänvisas till afd. VII, där i ett sammanhang redogöres för det ekonomiska resultatet af kommitténs förslag. Här må allenast erinras, att hela kostnaden för de nya provinsialläkarlönerna icke skulle blifva en ny statsutgift. Uti icke mindre än 31 fall har det nämligen befunnits lämpligt att välja provinsialläkarstationer på ställen, där för närvarande äro placerade extra provinsialläkare med lönebidrag af statsmedel, hvilka bidrag naturligtvis skulle upphöra. Dessa platser jämte de till läkarnes aflöning nu utgående bidragen af statsmedel framgå af nedanstående öfversikt:

Station:	*Rimbo*	lönebidrag:	500	Station:	*Hammerdal*	lönebidrag:	1,500
»	*Stegeborg*	»	1,000	»	*Föllinge*	»	1,500
»	*Södra Unnaryd*	»	1,500	»	*Sorsele*	»	1,500
»	*Orust (Kårehogen)*	»	1,500	»	*Stensele*	»	1,500
»	*Tjörn*	»	1,500	»	*Norsjö*	»	1,500
»	*Sollebrunn*	»	1,500	»	*Byske*	»	1,000
»	*Herrljunga*	»	1,000	»	*Vilhelmina*	»	1,500
»	*Charlottenberg*	»	1,000	»	*Burträsk*	»	1,500
»	*Malung*	»	1,500	»	*Bygdeå*	»	1,000
»	*Rättvik*	»	1,400	»	*Degerfors*	»	1,200
»	*Los*	»	1,500	»	*Gellivare*	»	1,500
»	*Tåsjö*	»	1,500	»	*Matarengi*	»	1,500
»	*Ramsele*	»	700	»	*Jockmock*	»	1,500
»	*Anundsjö*	»	1,000	»	*Arvidsjaur*	»	1,500
»	*Indals-Liden*	»	1,000	»	*Arjepluog*	»	1,500
»	*Gäddede*	»	1,500				

* Se sid. 78.

Sammanlagdt 40,800 kronor utgå således redan nu af statsmedel för läkarvården på ifrågavarande 31 stationer, hvartill kan läggas den besparing, som kan uppkomma därigenom att en del statsbidrag kan indragas till följd af det förändrade läge, som gifvits några provinsialläkarstationer.

Det förslag till rikets indelning i provinsialläkardistrikt, som kommittén sålunda utarbetat, kan, om det genomföres, af helt naturliga skäl icke tänkas blifva för en längre framtid tillfyllestgörande. Uppkomsten af nya befolkningscentra, nya kommunikationsleder o. s. v. måste fastmer, hädanefter som hittills, kräfva nya distrikt eller förändringar i de gamla. Härförutan skulle snart uppkomma olägenheter af samma slag som de, hvilka föranledt kommitténs arbete.

För de jämförelsevis fåtaliga ändringar, som funnits behöfliga i läkarinstruktionens bestämmelser för provinsialläkare, hänvisas till den särskilda afdelning (V.), hvilken ägnats denna instruktion.

IV. Extra provinsialläkarne.

I det föregående har redan flera gånger anledning förekommit att beröra extra provinsialläkarinstitutionen. Här torde dock i ett sammanhang böra lämnas en öfversikt af institutionens uppkomst och utveckling.

Namnet *extra provinsialläkare* träffas först år 1829. Rikets ständer beslöto då att, intill dess en allmän reglering af provinsialläkarvården kunde erhållas, söka tillmötesgå de alltjämt återkommande anspråken på förbättrad sjukvård å landsbygden genom att anslå en summa till fördelning i smärre löner åt extra provinsialläkare (i den tidens mening). Lönens otillräcklighet ville man motväga därigenom, att tjänstinnehafvarne skulle äga rätt att med tjänsten förena annan befattning, vanligen den såsom bataljonsläkare. Dessa extra provinsialläkare voro, som sagdt, aflönade af statsverket. De öfverflyttades också efter hand på ordinarie stat, därigenom att tjänsterna blefvo förändrade till vanliga provinsialläkartjänster, under det samtidigt nya extra läkare kunde anställas på andra håll. Vid midten af 1870-talet hade dock nybildning af sådana distrikt upphört och alla äldre utom ett öfvergått till ordinarie.

De ordinarie och extra provinsialläkarne fyllde dock icke behofvet af läkarvård på landsbygden. Kommuner och industriella inrättningar, som lågo aflägset från läkarstationerna, hade svårt att bereda sig tillgång till nödig sjukvård. Läkarne ville nämligen äfven då för tiden ogärna binda sig vid sådana enskilda tjänster, som icke medförde merit till befordran i statens tjänst, och endast för några få innehafvare af läkarbefattningar, som icke voro statstjänster, hade man före år 1840 lyckats af Kungl. Maj:t utverka rätt till tjänstårsberäkning i likhet med civila läkares i statens tjänst. Då klagan öfver läkarbristen blifvit allt för högljudd, anhöllo därför Rikets ständer i skrifvelse den 15 juli 1839 hos Kungl. Maj:t, att sådan tjänstårsberäkning skulle i större utsträckning än förut lämnas åt läkare, som anställdes af kommuner och industriella inrättningar på landet. Kungl. Maj:t villfor denna begäran, och genom K. Kung. af den 17 oktober 1840 lades grunden till *distriktsläkarinstitutionen* på landsbygden. Kommuner och ägare af bruk eller fabriker fingo därigenom rätt att, med angifvande af distriktets utsträckning och station, hos Kungl. Maj:t göra ansökan om tjänstårsberäkning för läkare, som af dem anställdes. Om en dylik läkartjänst pröfvades behöflig, beviljades distriktet den sökta rättigheten, som sedan utan förnyad ansökan bibehölls äfven vid ombyte af läkare. Läkaren skulle i sitt distrikt fullgöra samma åligganden som en provinsialläkare. Antagandet skedde mot villkor, som bestämdes genom »aftal», och vanligen utgick läkarens ersättning i form af årsackord för sjukvården. Han tillsattes icke för viss tidsperiod utan behöll nästan alltid tjänsten, så länge han själf önskade. Dock fanns stundom kontrakt med bestämmelse om uppsägningstid, som emellertid endast i ett eller annat sällsynt fall kommit att tillämpas. Tillsättningen skedde i vissa fall genom en enda person — en bruksägare eller disponent — i andra fall fanns en distriktsstyrelse. — Af de i denna ordning tillkomna tjänsterna finnas ännu 43 kvar, ehuru deras innehafvare numera benämnas, äfven de, extra provinsialläkare (i nutidens mening).

Redan från den tid, då 1885 års kommitté började sitt arbete, beviljades i några fall rätten till tjänstårsberäkning åt distriktsläkare *endast för vissa år*, efter hvilkas utgång dessa tjänster fullt likställdes med de här nedan omnämnda, efter år 1890 tillkomna extra provinsialläkartjänsterna.

Genom 1890 års redan förut omtalade reform, stödd på utredning af 1885 års kommitté, borttogs fullständigt inrättandet af nya distriktsläkartjänster för obestämd tid. I stället infördes den nuvarande *extra provinsialläkarinstitutionen*, med tjänstetillsättning för allenast vissa år. Den nya läkarinstruktionen (§§ 41—

44) bereder nämligen kommunerna stor frihet att bilda distrikt för kort tid, dock minst för 5 år. De behöfva blott anslå en viss lön för dessa år och jämte uppgift därom samt om det önskade distriktets omfattning och station ingå till Kungl. Maj:t med framställning om rätt till tjänstårsberäkning för läkaren. Denna framställning skall dock utgå från landstinget, om detta lämnar bidrag till lönen. Statsbidrag till lönen kan jämlikt K. Kung. den 31 oktober 1890 beviljas till belopp, i allmänhet motsvarande det från orten därtill utfästa bidrag i penningar, men får i intet fall öfverstiga 1,500 kronor. Då ett distrikt fått statsanslag, utses distriktsstyrelsen af landstinget, och läkaren förordnas af Medicinalstyrelsen, hvarvid afseende skall fästas såväl å distriktsstyrelsens förord som å skicklighet och förtjänst. Då statsbidrag icke ifrågakommer, utse kommunerna själfva läkare och styrelse för distriktet. Vid slutet af den period, för hvilken lön anslagits och tjänstårsberäkning beviljats, måste, om distriktet skall fortfara, samma åtgärder ånyo vidtagas, som erfordrades för dess nybildning, nämligen beslut af kommuner och eventuellt landsting om lön för ny period, ansökan hos Kungl. Maj:t o. s. v. — Extra provinsialläkaren skall inom sitt distrikt fullgöra de göromål, som tillhöra en provinsialläkare.

Den efter denna plan organiserade extra provinsialläkarinstitutionen vann en synnerligen rask utveckling, så att, då vid 1890 års slut riket hade 137 ordinarie provinsialläkare men blott 73 extra provinsialläkare (då kallade distriktsläkare), vid slutet af 1905 funnos 169 extra provinsialläkare* mot 139 ordinarie.*

Tvenne omständigheter samverkade till framkallande af denna snabba utveckling. Å ena sidan hade behofvet af läkare på landsbygden stegrats till ovanlig höjd, sedan staten upphört att lämna anslag till nya ordinarie provinsialläkartjänster. Under det att förut tid efter annan — särskildt på 1860-talet men äfven på 1870-talet — bildats nya ordinarie distrikt, afstannade därefter utvecklingen af denna statsinstitution, så att, såsom förut meddelats, endast tre ordinarie distrikt sedan dess tillkommit, nämligen ett under hvartdera af åren 1881, 1891 och 1901. Därjämte fortfor rikets folkmängd under tiden att växa, så att landsbygdens befolkning sedan år 1880 ökats med ungefär en fjärdedels miljon, och behofvet af läkare äfven därför allt mera tilltagit. Å andra sidan hade, sedan under 1870- och början af 1880-talet tilloppet till universiteten af medicine

* Antalet var oförändradt vid 1906 års slut.

studerande varit ovanligt litet, den därigenom alstrade läkarbristen i sin tur framkallat en stark tillströmning till läkarbanan, som på 1890talet följdes af synnerligen god tillgång på unga läkare. Dessa behöfde verksamhet, och kommunerna behöfde läkare. I bådaderas gemensamma intressen begagnades då den nyskapade extra provinsialläkarinstitutionen, som medgaf läkardistrikts inrättande på så kort tid som 5 år, hvadan sådant kunde ske t. o. m. försöksvis. Att läkarne i många fall föredrogo de besvärliga och osäkra tjänsterna på landsbygden framför den lika indräktiga och vida bekvämare praktiken i en stad eller ett stadsliknande samhälle, berodde till största delen på den högt skattade förmånen att få räkna tjänstår, hvarigenom vanns utsikt till befordran i statens tjänst, såsom provinsialläkare, och därmed rätt till pension.

Emellertid hade den nya extra provinsialläkarinstitutionen fyllt den uppgiften att åtminstone tills vidare förbättra sjukvården på landsbygden. Detta är dess goda sida. Men de år, som gått efter institutionens tillkomst, hafva äfven röjt vissa väsentliga brister i organisationen, hvilka äfvenledes böra här belysas.

En oegentlighet, om också icke af större vikt, ligger redan däri, att *benämningen* extra provinsialläkare är gemensam för läkare tillsatta efter tre olika principer. Några antagas fortfarande i enlighet med K. Kung. af den 17 okt. 1840, vare sig af en enda person eller af en distriktsstyrelse, och för obestämd tid. De öfriga tillsättas enligt läkarinstruktionen af år 1890 och på vissa år, men de, till hvilkas aflöning statsbidrag utgår, förordnas af Medicinalstyrelsen och de, som aflönas af orterna ensamma, antagas af kommunerna eller genom af kommunerna valda styrelser.

Aflöningsförhållandena äro också mycket olika. I vissa äldre distrikt (omkring 20 af de före år 1890 bildade) finnes ingen egentlig lön, utan ersättningen utgår såsom årsackord från bruk eller fabriker, hvarom garanti lämnas före läkarens antagande. I de öfriga distrikten (alla nyare och några af de äldre) uppbär läkaren lön. Denna kan i några distrikt uppgå till blott 800—1,000 kr. men i andra ända till 4,000 kr. Om ett medelvärde beräknas för bostad m. m., som utgår in natura, kunna löneförmånerna för de återstående 149 extra provinsialläkarne anslås till omkring 340,000 kr., hvaraf 71,750 kr. utgöra statsbidrag (år 1906). Endast 58 af samtliga de 169 extra provinsialläkarne få del af statsbidraget, hvilket sålunda i medeltal uppgår till 1,237 kr. Allt det öfriga — omkring 268,250 kr. jämte hvad som af de förstnämnda 20 läkarnes ackorder bör anses motsvara lönerna för de 149 — betalas af kommuner och landsting. — Den fördel, som i statens provinsial-

läkardistrikt ligger i läkarnes afskedstagande efter fullgjorda pensionsvillkor, saknas dessutom helt och hållet i de extra distrikten. Utan rätt till pension nödgas nämligen en extra provinsialläkare att, äfven sedan han blifvit mindre tjänstbar, hålla sig kvar på sin plats.

Det är lätt förklarligt, att missnöje kan af här omförmälda förhållanden alstras — och äfven har alstrats — hos de kommuner, som hafva att betala läkarlönerna, då andra trakter hafva af staten helt och hållet aflönade och pensionerade läkare. Och ser man till, hvilka orter, som i detta hänseende äro mer eller mindre gynnade, så finner man bland de förra företrädesvis sådana, som af gammalt haft en jämförelsevis stor folkmängd och därför tidigt blifvit försedda med provinsialläkare. Bland de senare åter träffas många, där befolkningen först sedan utvecklingen af provinsialläkarinstitutionen afstannat nått en så stor tillväxt, att behofvet af läkare gjort sig starkare gällande. Dessa orter äro likväl af naturliga skäl till stor del just sådana, som äro i ekonomiskt afseende mindre väl lottade. I den motion, som gifvit anledning till den förut* omnämnda 1903 års riksdagsskrifvelse, yttras: »vissa trakter hafva genom statens mellankomst fått det synnerligen väl sörjdt för sitt behof af läkare, under det andra trakter måste göra afsevärda uppoffringar för att skaffa sig nödig tillgång till läkarvård». Och vidare: »Rättvist synes vara, att staten tillser, det behofvet af läkarvård tillgodoses så likformigt och så vidsträckt som möjligt är, utan att somliga landsändar särskildt betungas med ganska dryga bidrag till läkares aflöning, under det andra trakter gå alldeles fria från sådant tillskott, utöfver hvad statsbudgeten kan kräfva för aflöning åt de ordinarie provinsialläkarne». Dessa motionärens åsikter delades ock påtagligen af Riksdagen, som i sin underdåniga skrifvelse särskildt betonat vikten af statsläkarnes *rättvisa* fördelning, så att alla orter blefve i lika mån gynnade.

Om man således kan säga, att extra provinsialläkardistrikten orättvist betunga vissa orter, kan man också säga, att utgifterna för läkarnes löner äro synnerligen ojämnt fördelade på olika kommuner inom samma distrikt. Visserligen torde vid bildning af ett nytt distrikt saken vanligen ordnas så, att den kommun, dit läkarstationen förlägges och som sålunda har mest direkt nytta af läkaren, betalar en större del af lönen än från läkarbostaden aflägsnare kommuner. Men så är icke alltid händelsen. Synnerligen vanligt är, att kommuner, som genom sitt läge hafva att påräkna stor nytta af ett extra provinsialläkardistrikts

---

* Sid. 4.

bildande, dock antingen alldeles undandraga sig att lämna bidrag till läkarlönen eller ock deltaga däri med proportionsvis allt för ringa belopp. Stundom förekomma afprutningar, då fråga är om förnyelse af ett distrikt, till hvilket anslag beviljats för en föregående femårsperiod. Dylika af lokala och personliga förhållanden ej sällan färgade förhandlingar hafva i synnerhet förekommit i trakter med små socknar, där årsbidragens storlek uppgå till allenast några 10-tal kronor, ja mindre. Bristen på stadga och reda i hela systemet blifver i slika fall särdeles påfallande.

Häraf uppkomma också stundom stor ojämnhet och bristande ändamålsenlighet i *distriktens sammansättning*. Med undantag för en socken eller ett samhälle, som bildar så att säga distriktets kärna, kunna nämligen dess beståndsdelar i öfrigt betänkligt växla från en period till en annan, ett förhållande, som tydligt framgår af den historik öfver de särskilda distrikten, hvilken såsom bilaga IIIa åtföljer detta betänkande. Exempel finnas äfven att kommuner, som ännu höra till det ordinarie provinsialläkardistriktet, blifvit genom ett därifrån utbrutet extra distrikt helt och hållet skilda från den ordinarie läkarens station. Ett sådant exempel utgör Svanskogs socken i Värmland, som genom Gillberga extra distrikt är skild från Arvika ordinarie, ett annat är Östra Strö socken i Skåne, som genom Löberöds distrikt skiljes från Hörby. På ett ställe (Kinna) är det extra distriktet deladt i två delar, skilda af det ordinarie. Fall finnas också, då en extra provinsialläkare är stationerad mycket nära en provinsialläkarstation, t. ex. i Marks (Skene) ordinarie och Kinna extra distrikt på 0·4 mils, samt i Gnesta ordinarie och Björnlunda extra distrikt på 0·9 mils afstånd från hvarandra.

Både för vederbörande myndigheter och för distrikten själfva är den ofta återkommande *förnyelsen af distrikten* i hög grad besvärlig. Efter 5 (eller 10) år måste kommunerna fatta nya beslut om anslag till läkarlön och hos Kungl. Maj:t göra ansökan om tjänstårsberäkning för en ny period, Medicinalstyrelsen och andra myndigheter skola yttra sig om saken, och sedan Kungl. Maj:t lämnat sitt bifall till distriktets förnyelse, skall läkarplatsen anslås ledig och ånyo sökas. Om då en eller annan kommun vid periodens slut nekar att anslå lön för nästa period, uppkomma de ofvan antydda svårigheterna.

Extra provinsialläkarne skola fullgöra en provinsialläkares åligganden. Följaktligen skola de äfven såsom *statens organ* hafva tillsyn öfver allmänna hälso- och sjukvården inom kommunerna. Men femårsperioderna med de därmed följande omvalen göra dem *beroende af kommunerna* eller de därstädes

styrande. Deras ställning är därför så svag och osäker, att de ofta nog ej kunna göra sina åsikter gällande, om en kommuns eller enskilda maktägandes intressen skulle stå i strid med det allmännas. Sådant kan lätt inträffa, äfven där ett energiskt ingripande skulle vara af nöden, såsom vid åtgärder mot en farsot.

En annan för staten menlig följd af extra provinsialläkarinstitutionen har varit dess efterhand men starkt framträdande *inverkan på den ordinarie provinsialläkarkårens tjänstduglighet* Extra provinsialläkarne hafva, såsom ofvan anförts, i allmänhet liten lön och sakna all rätt till pension. De eftersträfva därföre i regel att vinna transport till provinsialläkartjänster. Antalet transportsökande har ock varit mycket större än antalet lediga platser. Af de 139 nu befintliga provinsialläkartjänsterna hafva under de 15 åren 1891—1905 i medeltal 6 à 7 per år blifvit lediga. Transportsökande åter hafva varit icke blott extra provisialläkare (nu 169 till antalet), utan äfven stadsläkare, biträdande provinsialläkare, yngre lasarettsläkare m. fl. Då således endast några få bland dessa kunnat årligen befordras, har en hastig stegring i befordringsåldern följt. Då denna i medeltal under åren 1891—93 var 40·4 år, 1894—96 41·6 år, 1897—99 43·7 år och 1900—02 44 år, har den under åren 1903—04 stigit till 44·5 år i medeltal; sannolikt ökas den snart till 50 år, om förhållandena förblifva oförändrade. Då blifva således de yngsta provinsialläkarne 50 år! Och mången måste, med de hittills bestående pensionsförhållandena, stå kvar i tjänst till 70 à 75 års ålder. Man kan icke vänta stor tjänstduglighet hos en sådan kår. — Om den nya pensionslagens betydelse härutinnan skall nedan talas.

I den till kommittén remitterade petitionen* från rikets extra provinsialläkare hafva dessa själfva uppvisat de olägenheter, som följa af institutionens nuvarande organisation, och Medicinalstyrelsen har i sitt utlåtande bekräftat deras uttalanden. Särskildt betona de extra provinsialläkarne det ogynnsamma inflytande organisationen haft på tjänstinnehafvarnes ställning. Denna blefve ytterst osäker, då ett distrikt kunde komma att upphöra efter förloppet af en kort period. Äfven om distriktet fortfore, kunde läkaren ej vara säker att få behålla sin plats. Han kunde riskera både att icke blifva omvald och att utan giltig anledning blifva afskedad, stundom af en enda person. Få tjänstemän hade en så osäker ställning. Så godtyckligt kunde icke en präst, en folkskollärare eller en klockare afskedas, som extra provinsialläkare blifvit vid olika tillfällen. Att felet icke alltid varit läkarens, syntes framgå däraf, att flera läkare efter hvarandra kunnat blifva upp-

* se sid. 5.

sagda i samma distrikt eller att en läkare, som på ett håll afskedats, kunnat blifva väl omtyckt på ett annat håll. Läkarens osäkra ställning inverkade ogynnsamt på hans verksamhet såsom en statens tjänsteman för öfvervakande af allmän hälso- och sjukvård. Hur lätt kunde han icke ådraga sig ovilja och fiendskap genom ett under en smittosam sjukdom nödvändigt ingrepp i en familjs personliga frihet eller genom en i hälsovårdshänseende behöflig, men något kostsam anordning, som han måste söka få till stånd t. ex. vid ett mejeri eller dylikt. Läkaren frestades då att i första rummet taga hänsyn till möjligheten att blifva omvald och att sålunda sätta den allmänna hälso- och sjukvården i andra rummet. Äfven i ekonomiskt afseende vore extra provinsialläkartjänsterna ofta föga betryggande. Lönen vore ibland så liten, att den ej räckte till vikaries aflönande vid sjukdom. Pensionsrätt saknades. För att blifva vald nödgades läkaren ibland att gå in på en öfverenskommelse om en särskildt låg taxa. För allt detta skulle tjänstårsberäkningen lämna honom ersättning. Utsikten till befordran till ordinarie provinsialläkartjänst och till pensions erhållande hade dock visat sig vara i raskt aftagande. Redan nu behöfdes 14 à 15 tjänstår för att kunna få en sådan tjänst och inom kort skulle 20 år erfordras, om ingen förändring skedde, o. s. v.

En institution, som visat sig behäftad med så stora brister och under sin utveckling medfört så betydande olägenheter som den ifrågavarande, syntes kommittén vid början af dess arbete icke vara att hålla på, om det stegrade behofvet af läkartillgång på landsbygden på annat sätt kunde fyllas. Kommittén tog därför till en början under öfvervägande, om den åsyftade regleringen af statens provinsialläkardistrikt skulle kunna utsträckas därhän, att extra provinsialläkare blefve obehöfliga. Härvid var det dock genast uppenbart, att läkare, som anställts för vissa köpingar och större municipalsamhällen lika litet som stadsläkare kunde undvaras eller ersättas genom provinsialläkarväsendets utveckling. Men sådana platsers läkare kunde möjligen gifvas en ställning närmast liknande stadsläkarnes. Vidare borde uppenbarligen hinder icke läggas mot bibehållande af vissa läkare vid bruk och andra större industriella etablissement på landsbygden, som tillkommit på grund af 1840 års ofvan åberopade kungörelse. Med dessa inskränkningar tänkte sig emellertid kommittén möjligheten af att extra provinsialläkarinstitutionen kunde afskaffas.

Det redan i det föregående* omtalade försök kommittén med sådan utgångspunkt företog att reglera de ordinarie provinsialläkardistrikten i syfte äfven att göra de egentliga extra provinsialläkardistrikten obehöfliga, utföll emellertid myc-

* se sid. 26.

ket ogynnsamt. Antalet nya ordinarie distrikt skulle därigenom blifvit så stort och statens utgifter därför så ansenliga, att en dylik reglering icke borde ifrågasättas och, ifrågasatt, enligt kommitténs uppfattning skulle saknat hvarje utsikt att vinna bifall. Fastmer blef det under kommittéarbetets gång tydligt, att extra provinsialläkarinstitutionen icke kunde undvaras. Kommitténs definitiva förslag till reglering af provinsialläkardistrikten förutsätter rent af dess fortbestånd. I många af de reglerade distrikten har sålunda läkarstation valts eller bibehållits på viss plats just på grund af förefintligheten af en eller flera extra provinsialläkartjänster i andra delar af distriktsområdet, och flera ordinarie distrikt hafva fått en folkmängd, som skulle varit orimlig, om icke tillgång funnits till extra provinsialläkare. Ja, kommittén har i några fall till och med trott sig böra hänvisa till framtida bildande af extra distrikt.

Äfven extra provinsialläkarinstitutionen måste således, enligt kommitténs mening, bibehållas vid sidan af statens provinsialläkardistrikt.

Emellertid komme regleringen af de sistnämnda att utöfva ett betydande inflytande på den förra, i det att antalet behöfliga extra distrikt till en början skulle i afsevärd mån minskas. Enligt regleringsförslaget skulle nämligen ordinarie provinsialläkare komma att stationeras på 49 platser,* där f. n. endast extra provinsialläkare äro boende. Af dessa 49 extra distrikt, som utan tvifvel komme att upphöra, äro 31 understödda med statsbidrag och försedda med oktroj för fem år, 9 äro likaledes oktrojerade för fem år (utom Grästorps distrikt, som från 1899 skall bestå i nio år) men sakna statsbidrag, och de återstående 9 äro medgifna på obestämd tid (f. d. distriktsläkartjänster). Dessutom komme antagligen ett mindre antal (omkring 10) extra distrikt att försvinna till följd af den placering af närmaste ordinarie provinsialläkares station, regleringsförslaget innebär. Så Ullareds extra distrikt (ersatt af Köinge ordinarie), Eds och Högsäters extra distrikt (ersatta af Bäckefors ord.), Dorotea extra distrikt, (ersatt af Hotings ord.) m. fl. extra distrikt, hvilkas statsbidrag således också torde komma att upphöra.

Men äfven efter sådan reduktion skulle af de nuvarande 169 extra distrikten återstå omkring 110, som antingen alls icke skulle beröras af regleringen eller som åtminstone efter all sannolikhet skulle finnas fortfarande behöfliga. Bland dem äro 34 på obestämd tid beviljade (distriktsläkarplatser). De öfriga hafva oktroj för fem år hvartdera, undantagandes Nybro, Östervåla, Gudmundrå och

* Särskild förteckning öfver dessa finnes å sid. 109 o. f.

Stuguns distrikt, som bildats för tio år. Ett 20-tal af dessa kvarstående extra distrikt åtnjuter f. n. statsbidrag; omkring 15 tillhöra den kategori, hvilkens läkare, enligt hvad nyss anfördes, möjligen kunde tilldelas en ställning liknande stadsläkares.

Extra provinsialläkarinstitutionen, som också i framtiden antagligen skulle utveckla sig raskare än statens provinsialläkarväsende, komme således äfven efter en eventuell reglering att få den stora omfattning, att dess här ofvan påvisade fel utan gensägelse böra om möjligt afhjälpas, och går kommittén nu att redogöra för sina förslag i sådant afseende.

Viktigast bland dessa torde det vara, som afser *extra provinsialläkarnes pensionering*. Det är ett af erfarenheten bekräftadt sakförhållande, att flertalet landsbygdsläkare är ur stånd att utan stödet af en pension sörja för sin egen ålderdom. Af personer, som ägna sig åt studier, pläga de fleste vara obemedlade ynglingar, och läkarkursen är lång och kostsam. Läkaren kommer därför jämförelsevis sent till praktisk verksamhet och är då vanligen belastad med studieskulder. Yrkets beskaffenhet gör därtill förvärfstiden ovanligt kort. En gammal eller med mindre god hälsa utrustad läkare kan icke på nöjaktigt sätt betjäna allmänheten och blir därför lätt öfvergifven af sina patienter, om han icke själf i tid kan och vet att draga sig tillbaka. Inkomsterna måste därför under läkarens krafts dagar vara mycket goda, för att han skall hinna samla något för ålderdomen — bättre än de i regeln kunna blifva för den läkare, som har sin verksamhet förlagd till landsbygden. Dessa i korthet antydda förhållanden göra, att knappast någon lefnadsställning i samma mån som landsbygdsläkarens kräfver pension. Riksdagen har också beaktat detta och anvisade år 1884 åt provinsialläkarne en, med afseende på den dåvarande lönen, mycket god pension af 4,000 kronor, att uppbäras efter allenast 25 år i statens tjänst och vid en så tidig lefnadsålder som 60 år. Det har också otvifvelaktigt uti cke ringa mån varit önskan att förr eller senare komma i åtnjutande af denna pension, som förmått extra provinsialläkarne att eftersträfva befordran till provinsialläkartjänst.

Här ofvan har visats, hvilken ogynnsam verkan denna sträfvan haft på befordringsåldern för provinsialläkare och därmed på deras faktiska pensionsålder. Denna olägenhet kommer genom den nya pensionslagen att på sätt och vis undanrödjas. Däri stadgas nämligen, att provinsialläkare, som uppnått 62 lefnadsår, är pliktig att afgå, äfven om han icke innehar så många (hädanefter 27) tjänstår, att de berättiga honom till hel pension, ja, till och med om han icke alls är be-

rättigad till pension, hvilket blott den är, som vid 62 års ålder redan tjänstgjort minst 10 år i någon statens tjänst.

Om man således, enligt den nya ordningen, icke vidare behöfver befara, att provinsialläkarkåren skall fyllas af öfveråriga och därför mindre tjänstbara personer, och icke af sådan anledning har skäl att vidtaga någon åtgärd, så förtjänar i stället en annan af lagen framkallad, ny olägenhet så mycket större uppmärksamhet, nämligen den, att de till sin tjänst sent befordrade provinsialläkarne komma att erhålla alldeles otillräckliga pensioner. I motsats till hvad som hittills varit fallet kommer nämligen pensionen att utgå med olika belopp allt efter tjänstålderns längd, så att t. ex. den, som tjänstgjort blott 10 år, i pension erhåller $\frac{10}{27}$ af hel pension. Och äfven beloppet af hel pension kan växla. Skulle, såsom kommittén föreslår, provinsialläkarlönen blifva 3,000 kronor (utom tjänstgöringspenningar) med två ålderstillägg å 500 kronor, så blifver hel pension för den, som undfått båda ålderstilläggen, 4,000 kronor, för den, som fått *ett* ålderstillägg, 3,500 kronor samt för den, som icke erhållit något ålderstillägg, 3,000 kronor; $\frac{10}{27}$ häraf blifver alltså, med vederbörlig afrundning, resp. 1,490, 1,300 och 1,120 kronor. Ju äldre en extra provinsialläkare blifver, innan han befordras till ordinarie, desto mindre blifver således den pension, han kan vänta att erhålla af staten.

Ej mindre för de extra provinsialläkare, som eftersträfva befordran, än för dem, som önska bibehålla sina tjänster hos landsting och kommuner, är det därför af den största betydelse, att möjlighet beredes dem till erhållande af pension äfven på annan väg. För de förra kräfves tillägg till den efter sen befordran otillräckliga statspensionen och för de senare ett pensionsbelopp någorlunda motsvarande en läkares anspråk.

För målets nående har kommittén tänkt sig, att en pensionskassa för extra provinsialläkare skulle inrättas efter mönstret af lasarettsläkarnes år 1903 bildade motsvarande kassa. Dennas ändamål skulle alltså vara dels att bereda pension vid viss ålder åt extra provinsialläkare och med dem jämförliga läkare, dels att förskaffa tilläggspension åt dem bland delägarne, som öfvergått till provinsialläkarkåren men vid afgången ur statens tjänst icke kommit i åtnjutande af hel pension. Pliktig att i kassan ingå skulle hvarje extra provinsialläkare vara, hvilkens aflöning, enligt hvad här nedan föreslås, skulle utbetalas af landsting. Såsom fakultativa delägare skulle därjämte stadsläkare och vissa andra läkare kunna i kassan upptagas. Årsbidragen till kassan skulle, liksom beträffande lasaretts-

läkarnes pensionskassa är bestämdt, utgå dels från staten, dels från läkarne själfva, dels äfven från orterna. För bidrag från staten synas minst lika goda skäl finnas som för motsvarande bidrag till lasarettsläkarnes pensionering, måhända bättre, om man tager i betraktande, att de extra provinsialläkarne hafva samma plikter i afseende på allmän hälso- och sjukvård inom sina distrikt som statens egna provinsialläkare inom sina. Staten har för öfrigt åtagit sig bidrag till pensionering af medlemmarne i åtskilliga andra, till egentlig statstjänst ej hörande tjänstekategorier, såsom folkskollärare, sjuksköterskor m. fl. Då de sedan år 1891 till extra provinsialläkarnes aflöning utgående allt större statsbidragen genom regleringen skulle till stor del bortfalla och därefter, enligt kommitténs förslag, sparsammare utdelas, har kommittén tänkt sig, att staten i stället skulle hädanefter rikta sitt understöd till extra provinsialläkarinstitutionen på vidmakthållande af ifrågavarande pensionskassa. Statens kostnader skulle icke blifva afskräckande. Om från det ofvan antagna antalet af 110 efter regleringen kvarstående extradistrikt afräknas dels 34 för obestämd tid medgifna distrikt, dels ytterligare åtminstone 14 distrikt, bestående af köpingar eller municipalsamhällen, ej hörande till nästföregående kategori af distrikt, så skulle bidrag från staten behöfva utgå till en början för högst 62 distrikt efter 200 kronor för hvartdera, således med 12,400 kronor om året. Såsom nedan skall visas, torde det dock kunna antagas, att en del af de efter regleringen återstående 34 på grund af 1840 års kungörelse bildade distrikten efter hand skola komma att ombildas till vanliga extra provinsialläkardistrikt, i hvilket fall för pensionering af äfven dessa distrikts läkare framdeles skulle erfordras statsbidrag. — Läkarnes egna afgifter skulle naturligtvis blifva obligatoriska, men då en delägare befordrades till provinsialläkare och således hade att utgöra pensionsafgift till staten, skulle hans årsafgifter kunna upphöra och hans utsikt till större eller mindre tilläggspension från kassan grundas på de för honom redan inbetalda beloppen. — Bidragen från orterna skulle, enligt här nedan lämnad motivering, utbetalas af landstingen.

Extra provinsialläkarpensionen har kommittén ansett sig böra föreslå till samma belopp, som tillkommer provinsial- och lasarettsläkare, således 4,000 kronor, dock så att efter samma grunder, som antagits för lasarettsläkare, endast afkortad pension skulle tillkomma delägare, som icke uppfyllt villkoren för att komma i åtnjutande af hel pension. Pensionsåldern hade kommittén helst velat bestämma till 62 år, eller den ålder, som hädanefter skulle komma att gälla för provinsialläkare. Afgifterna skulle emellertid då blifvit så dryga, att kommittén

af denna anledning nödgats att, för det närvarande, gå ända till 65 år, som äfven är den ålder, vid hvilken lasarettsläkarne erhålla full pension. Eventuell nedsättning af pensionsåldern torde böra i stället bero på framtida erfarenhet.

För öfrigt hänvisar kommittén till afd. VI af detta betänkande, hvari kommittén med biträde af lektorn d:r E. Jäderin lämnat nödiga matematiska beräkningar för pensionskassans bildande och öfriga motiv därtill. Erforderliga bestämmelser hafva gifvits *dels* i ett på samma ställe intaget förslag till reglemente för extra provinsialläkarnes pensionskassa, *dels* uti det af kommittén utarbetade förslaget till ändrad lydelse af 41 § af allm. läkarinstruktionen den 31 okt. 1890, *dels* slutligen i de i sammanhang med förslag till ny lönestat för förste provinsialläkare och provinsialläkare intagna villkoren för åtnjutande af de nya löneförmånerna.

Af stor betydelse för en nöjaktig pensionering af provinsialläkare, som befordrats från extra provinsialläkarbefattning, är särskildt frågan om *rätt att icke blott vid befordran utan äfven vid pensionering i viss omfattning få räkna extra provinsialläkartjänstgöring såsom statstjänst*, hvilken fråga redan förut varit föremål för statsmakternas öfvervägande. Vid 1904 års riksdag hemställde nämligen Kungl. Maj:t om rätt för extra provinsialläkare att efter befordran till ordinarie provinsialläkare få för pension räkna sig till godo 5 af sina tjänstår såsom extra provinsialläkare. Framställningen grundade sig på en underdånig begäran i den förut* omnämnda, af C. Dahlborg jämte 139 andra extra provinsialläkare till Kungl. Maj:t ingifna petitionen. Såsom stöd för denna del af petitionen anfördes af sökandena, att, med dåvarande bestämmelser om rätt till provinsialläkarpension, en extra provinsialläkare, som erhållit provinsialläkartjänst, i regel måste innehafva sistnämnda befattning i 25 år för att kunna erhålla pension, enär han endast i undantagsfall före befordringen bestridt statstjänst i egentlig mening — t. ex. militär-, fängelse- eller järnvägsläkartjänst. I betraktande häraf och enär det knappast funnes någon möjlighet att före 42—45 års ålder blifva provinsialläkare, skulle endast ett fåtal af de befordrade lefva till pensionsåldern och ännu färre hafva förmåga och kraft att så länge nöjaktigt uppehålla tjänsten.

I häröfver infordradt yttrande förklarade Medicinalstyrelsen sig anse det vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att såväl extra provinsialläkare — i första rummet de, till hvilkas aflönande statsbidrag utginge, men äfven de öfriga — som ock stadsläkare tillerkändes rätt att vid öfvergång till

* Sid. 5 och 93.

provinsialläkartjänst beräkna fem af sina tjänstår i de resp. tjänsterna såsom tjänstår i statens tjänst, berättigande till pension. Båda dessa kategorier af läkare vore nämligen enligt gällande läkarinstruktion pliktiga att inom sina tjänstområden fullgöra en provinsialläkare åliggande tjänstförrättningar. Styrelsen framhöll äfvenledes den redan af petitionärerna påpekade omständigheten, att den af dem nu begärda förmånen tillkomme andra läkare med mindre omfattande verksamhet, såsom fängelse- och järnvägsläkare. Beviljandet af ifrågavarande förmån skulle dessutom medföra, att ändamålet med den dåvarande pensionsordningen bättre ernåddes, i det att mången provinsialläkare då ej behöfde kvarstå i tjänst så länge som nu vore fallet, till skada för läkarvården på landsbygden, hvilken fordrade rörliga och kraftiga läkare.

Äfven Statskontoret, hvars yttrande jämväl infordrats, fann sig, hufvudsakligen på samma grunder som Medicinalstyrelsen, böra tillstyrka framställningen, dock under villkor, att med de befattningar, på grund af hvilka de fem årens tjänstgöring bestridts, varit förenad rätt att vid befordran räkna tjänstår lika med civila läkare i statens tjänst.

Med afseende å hvad i ärendet förekommit hemställdes i den kungl. propositionen om den förändring, bland andra, i bestämmelserna om provinsialläkarpensions utgående, »att provinsialläkare, som uppnått 60 år och tjänstgjort i 25 år, af hvilka minst 20 år såsom provinsialläkare och återstående tiden i annan statens tjänst eller i extra provinsialläkartjänst eller sådan stadsläkarbefattning, med hvilken varit förenad rätt att vid befordran räkna tjänstår lika med civila läkare i statens tjänst, skall vara berättigad att vid afgång från tjänsten erhålla pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 4,000 kronor».

Statsutskottet, som hade att yttra sig öfver Kungl. Maj:ts sålunda gjorda förslag, förklarade sig ej hafva funnit anledning till erinran mot detsamma och hemställde därför om Riksdagens bifall. Reservation häremot var emellertid anförd af 10 utskottsledamöter från Andra kammaren, hvilka yrkade afslag, enär det vore »olämpligt att nu, beträffande provinsialläkarnes pensionering, fastslå bestämmelser, som tilläfventyrs kunde komma att stå i strid med grunderna i det allmänna förslag till civila tjänstemäns pensionering, hvilket inom den närmaste framtiden torde vara att förvänta».

Utskottsmajoritetens hemställan blef af Första kammaren utan votering bifallen men afslogs i Andra kammaren efter diskussion med 138 röster mot 60, som voro för utskottets mening, hvadan frågan förföll.

Förhållandena äro numera visserligen i många stycken förändrade genom den nya pensionslagens bestämmelser. Men fordringarna på vissa tjänstår för att komma i åtnjutande af statspension finnas fortfarande och skulle, om ej särskilda mått och steg vidtoges, bringa de extra provinsialläkarne i en t. o. m. ogynnsammare ställning än förut, enär de efter befordran till provinsialläkartjänst skulle nödgas afgå vid 62 års ålder, huru ringa den »afkortade» pensionens belopp än kunde blifva. I viss mån skulle denna olägenhet afhjälpas genom kommitténs förslag till pensionskassa för extra provinsialläkare. Kassans ena uppgift skulle nämligen blifva att bereda tilläggspension åt sådana delägare, som vid afgången från provinsialläkartjänst ej komme i åtnjutande af hel statspension å 4,000 kronor. Denna tilläggspension skulle för hvarje delägare, för hvilken afgifterna till kassan blifvit ordentligen guldna, blifva så stor, att den tillsammans med den afkortade statspensionen uppginge till förut nämnda belopp af 4,000 kronor. Härigenom skulle också behofvet att såsom till pension berättigande tjänstår få räkna extra provinsialläkartjänstgöring bortfalla för nytillkommande extra provinsialläkare, som före fyllda 35 år erhölle tjänst.

Erfarenheten har dock visat, att en stor del extra provinsialläkare först sedan de fyllt 35 år, många långt senare, erhålla sina tjänster. Tidvis råder nämligen stort missförhållande mellan tilloppet af nya läkare och antalet tillgängliga platser. Vid en i samband med uppgörandet af förslaget till pensionskassa företagen undersökning visade det sig, att af 163 extra provinsialläkare ej mindre än 76 voro i nämnda afseende öfveråriga. Alla dessa måste till den ifrågasatta pensionskassan betala mer eller mindre dryga tilläggsafgifter för att erhålla den beräknade tilläggspensionen vid afgången från en eventuellt erhållen ordinarie provinsialläkartjänst; ingen af dem skulle hinna förvärfva de föreskrifna 27 åren i statstjänsten. Redan för den, som exempelvis nått 40 år, innan han såsom extra provinsialläkare kunnat vinna delägarrätt i kassan, blefve tilläggsafgiften så stor, att läkaren väl i allmänhet, helst om han vore belastad med studieskuld, nödgades välja den formen för tilläggets inbetalning, som består i årliga afgifter under hela tjänstetiden. Utom den ordinarie årsafgiften (200 kr.), under tjänstgöring såsom extra, och den årliga pensionsafgiften (160 kr.), under tjänstgöring såsom ordinarie provinsialläkare, måste han då betala ett tillägg af 276 kronor för år. Från sistnämnda börda kunde han, efter vunnen befordran till statstjänst, i afsevärd mån befrias genom den åsyftade beräkningen af 5 tjänstår för pension.

Då tjänstgöringen såsom extra provinsial- eller stadsläkare i mycket är likställd med den såsom provinsialläkare — hvilket ock i viss mån erkänts af Kungl. Maj:t och Riksdagen genom den nyss refererade behandlingen af ifrågavarande ärende vid 1904 års riksdag —, så synas dessa läkare med någon rätt kunna begära att äfven i pensionshänseende få tillgodoräkna sig en del af sin tjänstgöring före befordran till en statens tjänst, så mycket mera som den nya pensionslagen uttryckligen medgifver, att äfven tiden för extra anställning eller förordnanden i statens tjänst får medtagas vid beräknande af tjänstår för pension.

I likhet med de myndigheter, hvilkas yttranden här ofvan anförts, finner kommittén det sålunda vara med billigheten öfverensstämmande, att fem års tjänstgöring såsom extra provinsialläkare eller stadsläkare få i pensionshänseende räknas som tjänstår, och har därför i sitt förslag (afd. VII) till ny lönestat för förste provinsialläkare och provinsialläkare intagit en bestämmelse i berörda syfte.

Genom här angifna åtgärder — inrättandet af en pensionskassa och tillerkännandet allmänt åt extra provinsial- m. fl. läkare af rätt att såsom till pension berättigande tjänstår få räkna fem år af sin tjänstgöring före befordran till provinsialläkarbefattning — skulle pensionsförhållandena blifva tillfredsställande för alla här ifrågavarande tjänstläkare undantagandes de extra provinsialläkare, som vid den nya ordningens införande vore för gamla att såsom delägare ingå i pensionskassan. Retroaktivafgifterna till denna kassa komma med högre lefnadsålder att hastigt stiga. En 45-åring skulle sålunda hafva att betala (om det skedde på en gång) 7,830 kronor, en 50-åring 13,180 kronor o. s. v. Det inses lätt, att dylika afgifter skulle omöjliggöra inträde i kassan för de till högre ålder komna extra provinsialläkarne. Skall något göras för dem, måste det därför bestå i *undantagsåtgärder*, och kommittén finner det rättvist att öfvergångsstadganden i sådant syfte göras. Dessa läkare hafva nämligen ingen skuld i den ogynnsamma ställning hvari de råkat. Någon pensionskassa hafva de under yngre år icke haft att anlita. Från pensionsbidrag till dem skulle statsverket äfven vara befriadt och synes då i stället böra på annat sätt för dem öppna en väg att komma i åtnjutande af en lämplig pension.

Vid ordnandet af lasarettsläkarnes pensionering stötte man på ett motsvarande förhållande. Frågan löstes då på det sätt, att retroaktivafgifterna för lasarettsläkare, som vid tiden då deras pensionskassa trädde i verksamhet ej öfverskridit 45 lefnadsår, skulle betalas af staten, landstingen och läkarne själfva till en tredjedel hvardera (under det att nytillkommande läkare ensamma få betala

eventuella retroaktivafgifter) och att än äldre lasarettsläkare, utan att behöfva ingå i kassan, tilldelades lägre pension på 3,000 kronor, att utgå till hälften från statsverket och till hälften från landstingen.

Att föreslå ett liknande tillvägagångssätt för extra provinsialläkare har kommittén icke ansett möjligt, då hvarken retroaktivafgifter eller pensioner lära kunna åläggas de landsting eller kommuner, som betalat de äldre af de nuvarande extra provinsialläkarnes löner.

Kommittén har i stället tänkt sig, att denna angelägenhet skulle kunna ordnas så, att extra provinsialläkare, som vid pensionskassans trädande i verksamhet öfverskridit 41 lefnadsår, tillerkändes rätt att räkna *flera än 5* af sina redan förvärfvade tjänstår såsom eventuellt berättigande till statspension. Därigenom skulle de bland dessa läkare, som vunne befordran till provinsialläkartjänst, kunna komma i åtnjutande af skälig, om ock afkortad statspension. Och då det stode hvarje extra provinsialläkare fritt att söka provinsialläkartjänst samt befordran till dylik tjänst väl i allmänhet också skulle vinnas, helst om antalet provinsialläkardistrikt ökades i enlighet med kommitténs förslag, så torde staten genom ett sådant medgifvande hafva uppfyllt alla billiga anspråk.

I fråga om det högsta antal tjänstår, som sålunda skulle under öfvergångsåren medgifvas, har kommittén tagit hänsyn till det förhållandet, att befordran till provinsialläkartjänst hittills endast i undantagsfall skett senare än vid 50 års ålder. Enligt kommitténs förslag till löner skulle vidare en hvar, som senast vid 51 års ålder blefve provinsialläkare, kunna räkna på att vid 62 år — afgångsåldern — hafva ett s. k. pensionsunderlag af 4,000 kr. Tillerkändes honom då rätt att utom sina 11 tjänstår i statens tjänst räkna 10 år af förutgången extra provinsialläkartjänstgöring, skulle han vid afgången räkna 21 tjänstår, och pensionen skulle jämlikt pensionslagen blifva $^{21}/_{27}$ af 4,000 kronor = 3,120 kronor, således något större än för de lasarettsläkare, som ansetts för gamla att ingå i den för sådana läkare afsedda pensionskassan.

Om därför tio år bestämdes till maximum, så anser kommittén dock, att så många år icke böra medgifvas andra än dem, som vid kassans trädande i kraft, öfverskridit 45 år. För de yngre skulle svårigheten att ingå i kassan aftaga med hvarje lägre lefnadsår men dock vara mycket afsevärd ända ned till 40 år. Kommittén föreslår därför såsom öfvergångsbestämmelse, att åt extra provinsial- och med dem jämförliga läkare, som 3 månader efter den nya pensionskassans trädande i verksamhet öfverskridit 41 lefnadsår, medgifves rätt att, efter befordran

till förste provinsialläkar- eller provinsialläkartjänst, såsom till pension från staten berättigande tjänstår tillgodoräkna sig af sin extra provinsialläkartjänstgöring:

om	de	vid	nämnda	tidpunkt	fyllt	41	men	ej	42	år	. . . .	6	tjänstår
»	»	»	»	»	»	42	»	»	43	»	. . . .	7	»
»	»	»	»	»	»	43	»	»	44	»	. . . .	8	»
»	»	»	»	»	»	44	»	»	45	»	. . . .	9	»
»	»	»	»	»	»	45	år	. . . . .				10	»

För att bereda ökad stadga åt extra provinsialläkarinstitutionen äro därnäst, enligt kommitténs åsikt, *förändringar i villkoren för distriktsbildningen* behöfliga. Ovedersägligt är, att den kommunerna nu lämnade friheten att efter behag sluta sig samman till distrikt för så kort tid som fem år mången gång ledt till bildande af läkardistrikt, som icke varit af förhållandena tillräckligt motiverade. Kändt är numera också, att distrikt kunnat tillkomma på initiativ af yngre läkare, som på detta sätt sökt bereda sig en verksamhetskrets, där de fått åtnjuta den högt skattade förmånen af tjänstårsberäkningsrätt. Den vid hvarje ny oktroj för vissa distrikt uppkomna olikheten i deras sammansättning och i de skilda kommunernas pekuniära bidrag ådagalägger likaledes, att nödig betänksamhet saknats vid distriktens ursprungliga bildande. För att råda bot på härmed sammanhängande olägenheter föreslår kommittén dels att distriktsbildning på så kort tid som fem år icke vidare må tillåtas, dels att den formella initiativrätten till distriktsbildning öfverflyttas från kommunerna till landstingen, som sålunda i första hand få pröfva frågan om det befogade i kommunernas önskningar.

Enligt nuvarande lydelsen af 41 § i läkarinstruktionen äger på landet en kommun eller flera kommuner tillsammans att hos Kungl. Maj:t göra ansökan om ett distrikts bildande, allenast denna kommun eller dessa kommuner beslutat att under minst fem år med visst belopp bidraga till läkarens aflöning. Den korta tiden och den stora friheten vid distriktens sammansättning torde stundom haft med sig, att ärenden af detta slag både för kommuner och myndigheter tett sig något provisoriska. För att härutinnan vinna rättelse föreslår kommittén, att såväl ansökningsrätten vid nybildning af distrikt som ock garantien för läkarlönen och den föreslagna pensionsafgiften tilläggas landstingen. Dessa måste nämligen antagas skola med större både objektivitet och sakkunskap än de enskilda kom-

munerna bedöma behofvet af nya läkardistrikt. Om landstingen därtill blefve ekonomiskt ansvariga för läkarlönerna och ortsbidragen till pensioneringen, skulle de också däraf föranledas att ägna dylika frågor en omsorgsfull pröfning. Kommittén har emellertid, som nämndt, tänkt sig landstingens ansvarighet närmast som en garanti, i det att tingen borde vara oförhindrade att med de närmast intresserade kommunerna träffa aftal om återbärande, helt eller delvis, af de gjorda utläggen. — Vidare föreslår kommittén, att nytt distrikt skulle bildas för obestämd tid, dock icke kortare än 10 år, efter hvilken tids förlopp distriktet må *kunna*, på ansökan af landstinget, få upphöra. Vore distriktet verkligen behöfligt, kunde det således utan ny ansökan fortfara så länge som helst, men å andra sidan funnes för landstinget resp. kommunerna möjlighet att efter 10 år blifva kvitt sina förbindelser och få distriktet upplöst — och för så pass lång tid bör man väl med fog fordra, att de skulle vara bundna. På samma gång undginge man periodiciteten för distrikten, hvilken visat sig i hög grad besvärlig både för kommuner och myndigheter och ibland gifvit anledning till intriger och stridigheter kommuner emellan. För det nu antydda fall, att ett distrikt efter 10 år skulle upphöra, finner kommittén det visserligen rimligt, att den läkare, som sålunda blefve utan tjänst, finge åtnjuta någon uppsägningstid, t. ex. af ett år. Då ett distrikts upphörande emellertid blott i undantagsfall lärer komma att inträffa och läkaren under förhandlingarna därom icke gärna kunde blifva i okunnighet om hvad som förehades, har kommittén likväl icke trott, att någon särskild bestämmelse för dylikt fall vore af nöden.

Till *förbättring af extra provinsialläkarnes ställning* skulle redan de nyss föreslagna förändringarna i afsevärd grad bidraga, särskildt den, som skulle medföra periodicitetens afskaffande — en omständighet som läkarne i sin petition själfva betecknat såsom en angelägenhet af väsentlig betydelse. Till förbättring af läkarnes ställning syftar vidare ett förslag, som kommittén vill framställa, nämligen att distriktsstyrelsen alltid skulle utses af vederbörande landsting på samma sätt som nu är fallet, då statsbidrag utgår till läkarens aflöning; en sådan anordning borde nämligen göra läkaren mindre beroende af de trängre lokalintressena. Fördelaktigast vore, enligt kommitténs uppfattning, om i hvarje fall en gemensam styrelse utsåges för alla extra distrikt i ett och samma län (landstingsområde), på samma sätt som i en del län är bestämdt rörande ärenden, tillhörande veterinärväsendet. Men kommittén har icke velat framlägga ett förslag, som skulle förhindra landstingen från att välja särskilda styrelser, om så skulle pröfvas

lämpligt, och har därför gifvit sitt förslag till § 41 mom. 1 i allm. läkarinstruktionen sådan ordalydelse, att landstingen kunna förfara efter sig företeende omständigheter. — Kommittén finner ej heller någon betänklighet vid att tillmötesgå extra provinsialläkarnes i petitionen uttalade önskan, att deras tillsättning och entledigande skulle för alla distrikt uppdragas åt Medicinalstyrelsen på sätt redan nu äger rum för distrikt med statsbidrag. Föreskriften att ämbetsverket vid tjänstetillsättning skall fästa afseende vid distriktsstyrelsens förord synes nämligen innebära garanti, att all rimlig hänsyn skulle tagas till ortens önskningar, på samma gång som trygghet vunnes mot obehörigt inflytande af personliga intressen. Slutligen skulle de för entledigandet ändrade bestämmelser, som intagits i kommitténs förslag till läkarinstruktionens § 41, tillförsäkra läkarne den ökade självständighet, de behöfva för att i sina distrikt tillvarataga det allmännas befogade intressen vid epidemier m. m.

I petitionen anhålla de extra provinsialläkarne att vid tillsättning af ordinarie provinsialläkarbefattningar särskildt afseende måtte fästas vid långvarig och väl vitsordad tjänstgöring såsom extra provinsialläkare. Medicinalstyrelsen framhåller med anledning häraf, huruledes, då den enskilda sjukvården ännu är provinsialläkarens hufvuduppgift, den erfarenhet, som vunnits genom tjänstgöring på andra områden, t. ex. å sjukhus eller såsom stadsläkare, kan vara väl så värderik för en blifvande provinsialläkare som den utbildning, hvilken erhålles i somliga extra distrikt, och anser därför, att ingen sådan ändring som den begärda bör göras i bestämmelserna för förslags uppsättande till provinsialläkartjänster. Kommittén anser visserligen, att extra provinsialläkartjänstgöring bör räknas såsom merit vid befordran till ordinarie provinsialläkartjänst men att, på grund af extradistriktens olika storlek och de olika kraf de ställa på läkarens tjänstduglighet, den merit tjänstgöringen i dessa distrikt innebär icke kan bedömas utan en omsorgsfull värdering i hvarje särskildt fall. Detta har synts kommittén böra föranleda till någon modifikation i den uti § 19 mom. 2 af allmänna läkarinstruktionen förekommande föreskriften att vid uppsättande af *förslag till provinsialläkartjänst* hänsyn endast får tagas till de sökandes tjänstålder. Denna modifikation synes äfven påkallad af en punkt i det af Riksdagen godkända förslaget till lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension. Jämlikt sagda lagförslag får en provinsialläkare efter 27 års tjänstgöring i statens tjänst, hvaraf allenast 5 behöfva vara förvärfvade i provinsialläkartjänstgöring, uppbära provinsialläkarpension. Hittills har samma förmån vunnits efter 25 års

statstjänst, hvaraf dock 20 skolat förvärfvas i tjänstgöring såsom provinsialläkare. Till följd af ändringen kan det väntas, att järnvägsläkare, fängelseläkare, militärläkare m. fl. innehafvare af sådana statstjänster, som icke kunnat bibringa någon rikare erfarenhet om provinsialläkartjänstgöring, efter t. ex. 21 års tjänstgöring söka provinsialläkarbefattningar för att efter 6 år komma i åtnjutande af den därmed följande pensionen. Bibehölles då stadgandet, att tjänstårens antal ensamt skall bestämma förslagsrummen, så är det därför fara värdt, att sökande af nyssnämnda kategorier skulle i många fall från förslag undantränga personer, som under lång tid tjänstgjort i de vanligen vida mera kräfvande befattningarna såsom extra provinsialläkare.

För att råda bot på denna olägenhet föreslår kommittén sådan ändring af läkarinstruktionens § 19 mom. 2, att Medicinalstyrelsen vid förslags upprättande till provinsialläkartjänster skall taga hänsyn både till tjänståldern och till arten af föregående tjänstgöring, hvilket förslag således i viss mån går i den riktning, som petitionärerna åsyftat.

Kommittén tillåter sig ytterligare hemställa, att denna ändring uti läkarinstruktionen måtte vidtagas så snart som möjligt och utan afvaktan på den mera omfattande behandling, som kommitténs förslag i öfrigt torde komma att underkastas. Endast därigenom torde ändringen kunna erhålla hela den verkan, kommittén därmed afsett.

Ett annat i extra provinsialläkarnes petition uttaladt önskemål anser kommittén i likhet med Medicinalstyrelsen icke böra föranleda till någon åtgärd. Det rör lönens belopp, som läkarne vilja hafva bestämdt till minst 1,500 kronor jämte skälig hyresersättning. Praxis är nämligen redan nu den, att nya distrikt icke beviljas med lägre lön än 1,500 kronor, och en föreskrift i antydd riktning kunde komma att tolkas som en anvisning om lönens rätta storlek, hvilket vore mindre lämpligt, då förhållandena påkalla olika lön på olika orter och denna dessutom i viss mån bör rätta sig efter distriktet och äfven efter penningvärdet.

Statens bidrag till extra provinsialläkares aflöning har alltsedan Riksdagen år 1890 för ändamålet beviljade ett förslagsanslag af 12,000 kronor* varit i stigande och utgick år 1906 med 71,750 kronor. Enligt redan lämnad redogörelse skulle en del häraf genom regleringen göras obehöflig. Då kommittén icke kan förorda indragning äfven af understöden till de efter regleringen ännu behöfliga extra

* Vid 1906 års riksdag ökadt till 65,000 kronor.

distrikt, som hittills erhållit understöd, och för öfrigt anser, att till Kungl. Maj:ts förfogande bör finnas någon summa för understödjande i särskildt behjärtansvärda fall äfven af nybildadt distrikt, så föreslår kommittén, att ett *förslagsanslag högst* af 30,000 kr. afses såsom bidrag till extra provinsialläkares aflöning att utdelas med belopp, i allmänhet, såsom nu, motsvarande orternas lönebidrag men i intet fall öfverstigande 1,500 kronor. Härvid får kommittén tillika erinra, att af sagda summa minst 21,000 kronor blefve behöfliga för fortsatta bidrag till äldre distrikt. Behöfves framdeles höjning i anslaget, torde denna böra göras till föremål för Riksdagens beslut.

I ofta anförda § 41 mom. 1 af läkarinstruktionen, sådan den för närvarande lyder, återfinnas orden: »Önskas bidrag af staten till dylik läkares aflöning, ankommer det» etc. Dessa ord torde verka nästan som en inbjudning till kommunerna att vid ansökan om distriktsbildning begära statsbidrag och hafva säkerligen åstadkommit, att ansökan om dylikt bidrag gjorts i många fall, då det ej bort ifrågakomma. Talrika sådana ansökningar hafva också under årens lopp afslagits. Kommittén har nu vid paragrafens omredigering uteslutit de citerade orden. Deras frånvaro lärer icke utgöra hinder för vederbörande att vid verkligt behof ändå göra ansökan om statsbidrag.

Vid genomförandet af 1890 års reformer på det civila läkarväsendets område lämnades de dittills varande *distriktsläkartjänster*, som tillkommit på grund af 1840 års kungörelse eller tidigare, oförändrade utom i fråga om läkarbefattningarnas benämning. Kommittén anser visserligen samma förfaringssätt fortfarande böra iakttagas, men har dock genom ett tillägg till sista mom. af § 41 läkarinstruktionen velat anvisa en väg för äfven dessa distrikt att kunna öfvergå till vanliga distrikt. Då härigenom vissa fördelar för distrikten otvifvelaktigt vore förenade, torde det kunna antagas, att de gamla distrikten småningom skulle försvinna och hela extra provinsialläkarinstitutionen blifva enhetlig.

Af de extra provinsialläkartjänsterna återstå nu endast att tala om den kategori, som i det föregående vid flera tillfällen betecknats såsom *köpings- och municipalläkare*. Sådana läkare, t. ex. de, som äro anställda för Sundbyberg, Hvetlanda, Trollhättan, Tidaholm, Arvika, Bollnäs m. fl. likartade samhällen, hafva numera fullt så mycket som stadsläkarne i de mindre städerna sin verksamhet koncentrerad till berörda samhällen, och läkarnes befattningar öfverensstämma så-

ledes onekligen vida mer med stads- än med provinsialläkartjänster. Det har därför också synts lämpligt att öfverensstämmelsen med den förra kategorien fullständigas. Därhän syftar den nya § 53, som kommittén infört i sitt förslag till ändringar i läkarinstruktionen. Enligt denna paragraf skulle en köping eller ett municipalsamhälle, för så vidt de hafva minst 1,200 invånare, liksom stad utan vidare åtnjuta förmånen af tjänstårsberäkningsrätt för *en* läkare. Erfordrades mera än en läkare — såsom redan nu är fallet med Trollhättan —, skulle det bero på Kungl. Maj:ts särskilda pröfning, om en andre läkare skulle få åtnjuta samma rätt. Dylikt samhälle med ringare invånarantal än 1,200 skulle komma i åtnjutande af tjänstårsberäkning för egen läkare, endast om Kungl. Maj:t på ansökan pröfvade sådant kunna ske. Samhälle af ifrågavarande slag utan egen läkare skulle, liksom de minsta städerna utan stadsläkare, tillhöra kringliggande provinsialläkardistrikt; det kunde ock förena sig med andra landtkommuner om en extra provinsialläkare.

Till sist meddelas en förteckning* på de nuvarande extra provinsialläkardistrikten, grupperade efter det inflytande på dem, som den föreslagna regleringen af provinsialläkardistrikten kan antagas komma att utöfva.

1. Extradistrikt, som antagligen komme att upphöra, emedan provinsialläkarstation skulle inrättas på samma plats, där extra provinsialläkaren bott.

Botkyrka (Tumba) D	—	Trpt 13 distr. Kr.	6,000
Rimbo	500	Bjärke härad (Sollebrunn)	1,500
Stegeborg	1,000	Herrljunga	1,000
Motala östra D	—	Grästorp	—
Åtvidaberg D	—	Charlottenberg	1,000
Nässjö D	—	Molkom	—
S:a Unnaryd	1,500	Kil	—
Mörtfors	—	Edsberg (Fjugesta) D	—
Klippan D	—	Älfdalen	—
Teckomatorp	—	Malung	1,500
Svedala	—	Rättvik	1,400
Orust (Kårehogen)	1,500	Stora Tuna (Borlänge) D	—
Tjörn	1,500	Ludvika	—
Trpt 13 distr. Kr.	6,000	Trpt 25 distr. Kr.	12,400

* De i denna förteckning efter vissa distrikts namn förekommande siffertalen beteckna storleken af de till dessa distrikt utgående årliga statsbidragen. Bokstafven D efter ett distrikts namn betecknar, att detta redan före år 1891 bildats på obestämd tid, med distriktsläkare jämlikt 1840 års kungörelse eller än äldre bestämmelser, och ännu bibehåller samma natur.

Trpt 25 distr. Kr.	12,400	Trpt 37 distr. Kr.	24,100
Los	1,500	Stensele	1,500
Bergsjö D	—	Norsjö	1,500
Ockelbo D	—	Byske	1,000
Ofvanåker (Edsbyn)	—	Vilhelmina	1,500
Tåsjö (Hoting)	1,500	Burträsk	1,500
Ramsele	700	Bygdeå (Robertfors)	1,000
Anundsjö	1,000	Degerfors	1,200
Indals-Liden	1,000	Gellivare	1,500
Frostviken (Gäddede)	1,500	Öfvertorneå (Matarengi)	1,500
Hammerdal	1,500	Jockmock	1,500
Föllinge	1,500	Arvidsjaur	1,500
Sorsele	1,500	Arjepluog	1,500
Trpt 37 distr. Kr.	24,100	Summa 49 distr. Kr.	40,800

2. Distrikt, som antagligen skulle blifva obehöfliga.

Aspa	1,000	Trpt 5 distr. Kr.	5,200
Elmhult	1,000	Högsäter	1,200
Ryd	700	Fellingsbro	—
Ullared	1,500	Asker	—
Ed	1,000	Bjurholm	1,500
Trpt 5 distr. Kr.	5,200	Dorotea	1,500
		Summa 10 distr. Kr.	9,400

3. Distrikt med statsbidrag, hvilka antagligen fortfarande skulle behöfvas.

Gräsö	500	Trpt 10 distr. Kr.	9,050
Dalarö	1,000	Enånger	1,000
Julita	1,000	Rätan	1,000
Björkvik	1,000	Stugun	1,500
Mulseryd	1,500	Tärna	1,500
Kungshamn	500	Malå	1,500
Järnskog	1,000	Jörn	1,500
Töcksmark	750	Kiruna	1,500
Östervåla	1,000	Edefors	1,500
Kungsör	800	Älfsbyn	1,500
Trpt 10 distr. Kr.	9,050	Summa 19 distr. Kr.	21,550

4. Af regleringen oberörda distrikt utan statsbidrag.*

Åkersberg (Österåker) D	—		Trpt 35 distr. Kr. —
Värmdö (Gustafsberg) D	—	Trelleborg D	—
Sundbyberg	—	Hvällinge	—
Djursholm	—	Skurup D	—
Skebo	—	Oskarström	—
Väddö	—	Fässberg (Mölndal) D	—
Löfsta D	—	Fiskebäckskil	—
Dannemora D	—	Ljungskile	—
Älfkarleö D	—	Fjällbacka	—
Nyfors	—	Strömstad	—
Björnlunda	—	Styrsö-Öckerö**	—
Oxelösund	—	Trollhättan 1, D	—
Rejmyra D	—	» 2	—
Valdemarsvik	—	Lilla Edet D	—
Torpa D	—	Kinna	—
Värnamo	—	Töreboda	—
Tranås	—	Tidaholm	—
Hvetlanda	—	Arvika D	—
Åsheda	—	Glafva	—
Stranda (Mönsterås) D	—	Uddeholm D	—
Grönskåra	—	Gillberga D	—
Nybro	—	Ransäter	—
Klintehamn	—	Malsjö	—
Kyrkhult	—	Ljusnarsberg D	—
Åhus	—	Ämmeberg D	—
Båstad D	—	Ramsberg D	—
Tollarp	—	Lindesberg D	—
Höganäs D	—	Hallsberg	—
Bjuf	—	Hjortkvarn (Bo)	—
Käflinge	—	Västanfors	—
Eslöf D	—	Ramnäs D	—
Hör	—	Skinnskatteberg	—
Löberöd	—	Särna	—
Limhamn	—	Orsa	—
Veberöd	—	Lima D	—
Trpt 35 distr. Kr.	—	Trpt 69 distr. Kr.	—

* Flertalet blifvande köpings- och municipalläkardistrikt ingå häri.
** Tjänsten bestrides af karantänsläkaren å Känsö.

Trpt 69 distr. Kr.	—	Trpt 80 distr. Kr.	—
Svärdsjö D	—	Hofors (Storvik) D	—
Smedjebacken	—	Gysinge D	—
Grängesberg	—	Bollnäs	—
Avesta	—	Ytterlännäs D	—
Husby D	—	Gudmundrå	—
By	—	Vifstavarf D	—
Arbrå	—	Alnö	—
Färila	—	Nätra	—
Delsbo D	—	Löfånger	—
Ljusne D	—	Näskott	—
Sandviken D	—	Malmberget	—
Trpt 80 distr. Kr.	—	Summa 91 distr. Kr.	—

V. Förslag till författningsändringar.

Ändring föreslås visserligen endast beträffande vissa §§ af nåd. läkarinstruktionen och nåd. läkartaxan — båda af den 31 oktober 1890 — men för öfversiktlighetens skull intages här den förstnämnda författningen i sin helhet, såväl med nuvarande lydelse som med den affattning densamma skulle erhålla genom bifall till kommitténs hemställanden.

Då motiveringen till de föreslagna förändringarna — hvilka, för så vidt de icke bestå i uteslutningar, angifvas med *kursiv stil* — till stor del redan förekommer i själfva kommittébetänkandet, har det ansetts tillräckligt att här endast i form af noter till hvarje ändrad § i korthet anföra motiven, med hänvisning i erforderliga fall till viss sida i betänkandet.

A. Läkarinstruktionen.

*Nuvarande lydelse.**

Kungl. Maj:ts nådiga instruktion för läkare, som äro för hälso- och sjukvården inom visst område anställda, äfvensom för andra, som utöfva läkarkonsten.

Föreslagen lydelse.

Kungl. Maj:ts nådiga läkarinstruktion.

I.

Förste provinsialläkare.

§ 1.

1. I hvarje län skall finnas en i länets residensstad stationerad förste provinsialläkare, hvilken tillika innehar tjänst såsom provinsialläkare inom honom anvisadt tjänstgöringsdistrikt. Honom åligger i egenskap af förste provinsialläkare:

1. I hvarje län skall finnas en i länets residensstad stationerad förste provinsialläkare. Honom åligger:[1]

Tjänståliggande i allmänhet.

att, på sätt denna instruktion närmare bestämmer, inom länet utöfva tillsyn öfver den allmänna hälso- och sjukvården;

att verkställa de inspektioner, undersökningar och andra tjänstförrättningar, som enligt denna instruktion på honom ankomma eller hvilkas utförande af myndighet åt honom uppdrages;

---

* Lika med ursprungliga, den 31 okt. 1890 fastställda lydelsen jämte ändringar enligt Kungl. Kungörelserna den 19 okt. 1894, 22 nov. 1901, 6 juni 1902, 13 mars 1903 samt 9 och 16 juni 1905.

[1] Ändringen betingas af förslaget att för 16 län skulle inrättas självständiga förste provinsialläkartjänster, se afd. II i betänkandet (spec. sid. 14 o. f.).

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

att med råd och anvisningar rörande allmänna hälso- och sjukvården tillhandagå Konungens Befallningshafvande och menigheter inom länet;

att med uppmärksamhet följa den vid det civila medicinalväsendet inom länet anställda personalens tjänstverksamhet; samt

att insamla och bearbeta statistiska uppgifter rörande länets allmänna hälso- och sjukvård och med ledning af dessa uppgifter söka utröna orsakerna till allmännare förekommande sjukdomar.

2. Finner förste provinsialläkare sig af hvad honom i sådan egenskap åligger för särskildt fall eller för viss kortare tid hindrad att, jämlikt instruktionen för provinsialläkare, inom sitt provinsialläkardistrikt meddela enskild sjukvård eller verkställa tjänstresor, hvarom han af ordförande i kommunalnämnd eller hälsovårdsnämnd eller af prästerskapet anmodas, vare han fri från skyldighet i dessa hänseenden.

2. *Därest förste provinsialläkare, som tillika innehar provinsialläkartjänst, skulle för särskildt fall eller för viss kortare tid finna sig vara genom sina åligganden såsom förste provinsialläkare*[2] hindrad att, jämlikt instruktionen för provinsialläkare, inom sitt provinsialläkardistrikt meddela enskild sjukvård eller verkställa tjänstresor, hvarom han af ordförande i kommunalnämnd eller hälsovårdsnämnd eller af prästerskapet anmodas, vare han fri från skyldighet i dessa hänseenden.

3. *Angående skyldighet för förste stadsläkaren i Göteborg och stadsläkaren i Malmö att för dessa städer fullgöra en förste provinsialläkares tjänståligganden finnes särskildt stadgadt.*[2]

§ 2.

Biträdande provinsialläkare.

1. Såsom biträde åt förste provinsialläkare skall af Medicinalstyrelsen förordnas en legitimerad läkare, lika-

1. Såsom biträde åt förste provinsialläkare, *hvilken tillika innehar provinsialläkartjänst,*[3] skall af Medicinal-

[2] Genom nådiga bref den 19 juni 1891 och den 10 maj 1901 har Kungl. Maj:t undantagit dessa städer från vederbörande förste provinsialläkares områden.

[3] Se not 1.

Nuvarande lydelse.	*Föreslagen lydelse.*
ledes med station i länets residensstad, samt med åliggande:	styrelsen förordnas en legitimerad läkare, likaledes med station i länets residensstad, samt med åliggande:

att, då förste provinsialläkaren finner sig hindrad, inom provinsialläkardistriktet meddela enskild sjukvård och på anmodan af ordförande i kommunalnämnd eller hälsovårdsnämnd eller af prästerskapet verkställa tjänstresor; samt

att, vid förfall för förste provinsialläkaren, dels upprätta och till Medicinalstyrelsen insända de i § 10 mom. 4 omförmälda sammandrag af uppgifter angående sjukdomsfall af smittosam art, dels ock, enligt förordnande, verkställa särskilda provinsialläkare tillkommande tjänstförrättningar;

och har biträdande provinsialläkare att därvid ställa sig till efterrättelse hvad i nu nämnda hänseenden finnes för förste provinsialläkare och provinsialläkare i denna instruktion föreskrifvet.

2. Är förordnande för biträdande provinsialläkare gifvet tills vidare och vill han därifrån varda fri, göre han därom anmälan minst två månader före den tid, då han önskar entledigas från förordnandet.

§ 3.

Tillsättning och tillträde af tjänsten.

1. Förste provinsialläkarbefattning tillsättes i den ordning, som för tillsättning af provinsialläkartjänst finnes i § 19 bestämd; börande, vid upprättande af förslag till förste provinsialläkarbefattning, gälla i främsta rummet aflagda kunskapsprof eller eljest ådagalagd skicklighet och därnäst tjänstårens antal samt arten af föregående tjänstgöring och det sätt, hvarpå densamma bestridts. Bland de sökande äger Medicinalstyrelsen förorda den, som anses till tjänsten bäst ägnad.

2. I fråga om tjänstens tillträdande gäller hvad därom för provinsialläkare är i § 20 stadgadt.

§ 4.

Förhållande till Medicinalstyrelsen.

Förste provinsialläkare har att i frågor angående allmän hälso- och sjukvård till Medicinalstyrelsen afgifva infordrade förslag och utlåtanden och, om anledning därtill förekommer, självmant göra framställning; att fullgöra hvad i öfrigt af Medicinalstyrelsen åt honom i tjänsten uppdrages; samt att till Medicinalstyrelsen afgifva rapporter, anmälningar och berättelser i enlighet med hvad i denna instruktion föreskrifves.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

§ 5.

Förhållande till Konungens Befallningshafvande.

1. Förste provinsialläkare skall i rådgifvande egenskap biträda Konungens Befallningshafvande vid handläggning af länets hälsovårdsangelägenheter och i sådant afseende dels på anmodan afgifva yttrande i mål och ärenden, som angå sundhetsförhållandena inom länet, och dels bringa till denna myndighets kännedom sanitära missförhållanden, hvarom han erhållit vetskap, samt föreslå sättet för deras afhjälpande; och åligger det i öfrigt förste provinsialläkare att öfvervaka iakttagandet af hvad i afseende å hälsovården af Konungens Befallningshafvande föreskrifves samt att utan dröjsmål verkställa de förrättningar, hvartill förordnande af samma myndighet meddelats honom. Har Konungens Befallningshafvande utan särskildt förordnande uppdragit åt förste provinsialläkare viss undersökning eller förrättning, skall han upptaga densamma i den reseplan, hvilken, enligt hvad i § 14 sägs, bör af honom årligen upprättas.

2. Förste provinsialläkare skall vara skyldig att efter förordnande af Konungens Befallningshafvande ej mindre biträda den revision, som har att pröfva frågor angående inskrifning af värnpliktige, än äfven förrätta den besiktning af minderåriga, hvilken föreskrifves i § 11 af lagen angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke den 17 oktober 1900.[4]

2. Vill förste provinsialläkare för tjänstresa inom länet lämna sitt hemvist utöfver tre dagar, skall han, där resan ej är föranledd af meddeladt förordnande eller godkänd reseplan, före

3. Vill förste provinsialläkare för tjänstresa inom länet lämna sitt hemvist utöfver tre dagar, skall han, där resan ej är föranledd af meddeladt förordnande eller godkänd reseplan, före

[4] Af de i detta nytillagda moment omnämnda funktionerna tillkommer den förra redan nu förste provinsialläkarne i deras egenskap af provinsialläkare (se § 34 af instruktionen); och såväl detta uppdrag som besiktningen af minderåriga — hvilken funktion tillkommit efter 1890 års läkarinstruktion — har redan i allt större utsträckning uppdragits åt förste provinsialläkarne. Då häremot icke synes vara något att erinra, har det ansetts lämpligt att i instruktionen intaga bestämmelse härom. (Jfr sid. 11 i betänkandet).

Nuvarande lydelse.

afresan hos Konungens Befallningshafvande anmäla, hvarest han under tiden må kunna träffas, och, om resan beräknas kräfva längre tid än en vecka, afvakta Konungens Befallningshafvandes medgifvande till resans företagande.

Föreslagen lydelse.

afresan hos Konungens Befallningshafvande anmäla, hvarest han under tiden må kunna träffas, och, om resan beräknas kräfva längre tid än en vecka, afvakta Konungens Befallningshafvandes medgifvande till resans företagande.

§ 6.

Förhållande till medicinalpersonalen inom länet.

1. Förste provinsialläkare tillkommer att utöfva inseende öfver de vid civila medicinalväsendet inom länet anställda läkares tjänstverksamhet, dock icke öfver hospitals- och lasarettsläkares tjänstverksamhet i denna deras egenskap; att årligen inspektera de till provinsial-, extra provinsial- och stadsläkartjänster hörande arkiv och granska däröfver upprättade förteckningar; att tillse, att de, som inom länet enskildt utöfva läkarkonsten, behörigen iakttaga hvad enligt gällande instruktioner och författningar dem åligger, samt att jämväl, då sådant lämpligen kan ske, ägna tillsyn åt den verksamhet, som utöfvas af den öfriga medicinalpersonalen inom länet, såsom apoteksföreståndare och deras medhjälpare, tandläkare, sjukgymnaster, fältskärer, vaccinatörer och barnmorskor; skolande förste provinsial-

1. Förste provinsialläkare tillkommer att utöfva inseende öfver de vid civila medicinalväsendet inom länet anställda läkares tjänstverksamhet, dock icke öfver hospitals- och lasarettsläkares tjänstverksamhet i denna deras egenskap; att *företaga nödiga inspektioner af*[5] de till provinsial-, extra provinsial-, stads-, *köpings- och municipal*läkartjänster hörande arkiv och granska däröfver upprättade förteckningar; att tillse att de, som inom länet enskildt utöfva läkarkonsten, behörigen iakttaga hvad enligt gällande instruktioner och författningar dem åligger, samt att jämväl, då sådant lämpligen kan ske, ägna tillsyn åt den verksamhet, som utöfvas af den öfriga medicinalpersonalen inom länet, såsom apoteksföreståndare och deras medhjälpare, tandläkare, sjukgymnaster, fältskärer, vaccinatörer,

[5] Den förutvarande bestämmelsen om årliga inspektioner har understundom nödgat förste provinsialläkaren att endast för detta ändamål företaga en kanske rätt lång och dyrbar tjänsteresa. På grund häraf och då en tillfredsställande kontroll öfver arkiven synes kunna vinnas, äfven om inspektion icke hvarje år äger rum, har ifrågavarande ändring föreslagits. Se för öfrigt vid § 53.

Nuvarande lydelse.	*Föreslagen lydelse.*
läkare, där han finner anledning till anmärkning, söka åstadkomma rättelse och, om så erfordras, anmäla förhållandet hos Medicinalstyrelsen.	barnmorskor *och sjuksköterskor*;[6] skolande förste provinsialläkare, där han finner anledning till anmärkning, söka åstadkomma rättelse och, om så erfordras, anmäla förhållandet hos Medicinalstyrelsen.

2. Vid inspektion af arkiv, hvarom ofvan förmäles, må förste provinsialläkare bestämma, hvilka af de inkomna och mer än tio år i arkivet förvarade handlingarna kunna såsom värdelösa därifrån skiljas och förstöras.

3. Från läkare inom länet, som äro anställda i civil tjänst, äger förste provinsialläkare infordra de utlåtanden, rapporter och uppgifter, som äro behöfliga för hans ämbetsutöfning.

4. Förste provinsialläkare skall föra förteckning ej mindre öfver enskildt praktiserande läkare än äfven öfver apotekare, apoteksföreståndare och deras medhjälpare, tandläkare, sjukgymnaster, fältskärer, vaccinatörer och barnmorskor inom länet. (K. K. 22 nov. 1901.)	4. Förste provinsialläkare skall föra förteckning ej mindre öfver enskildt praktiserande läkare än äfven öfver apotekare, apoteksföreståndare och deras medhjälpare, tandläkare, sjukgymnaster, fältskärer, vaccinatörer, barnmorskor *och sjuksköterskor*[7] inom länet.

§ 7.

Förhållande till hälsovårds- och kommunalnämnder.

1. Förste provinsialläkare äger äska sammanträde med hälsovårds- eller kommunalnämnd för behandling af ärende angående allmän hälso- eller sjukvård; och skall sådant sammanträde skyndsamt äga rum och förste provinsialläkaren i god tid erhålla underrättelse om tiden och stället för detsamma. Har viss tid för sammanträdet blifvit af förste provinsialläkaren föreslagen, bör sammanträdet hållas å denna tid eller, om hinder därför möter, å närmast följande för sammanträde lediga, efter öfverenskommelse med förste provinsialläkaren bestämda dag.

2. Finner förste provinsialläkare, på grund af skedd anmälan eller eljest, att hälsovårds- eller kommunalnämnd underlåter fullgöra sina åligganden i afseende

[6] Sjuksköterskor på landsbygden funnos ej till nämnvärdt antal den tid, då nuvarande läkarinstruktion tillkom. På senare tider hafva emellertid, företrädesvis genom landstingens föranstaltande, å landsbygden i flere län stationerats under vederbörande tjänstläkares kontroll ställda epidemisjuksköterskor.

[7] se not 6.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

å allmänna hälso- och sjukvården, och kan rättelse icke af honom åstadkommas, äger han att hos Konnugens Befallningshafvande anmäla förhållandet.

3. Anlitas förste provinsialläkare af menighet för undersökning eller för afgifvande af utlåtande och förslag rörande allmän hälso- eller sjukvård, äger han med vederbörande hälsovårds- eller kommunalnämnd öfverenskomma om förrättningens utförande. Kan ej sådan öfverenskommelse träffas, må menigheten göra framställning i ärendet hos Konungens Befallningshafvande, som äger att, om med hänsyn till allmän hälsovård så pröfvas skäligt, uppdraga förrättningen åt förste provinsialläkaren för upptagande i den årliga reseplanen eller, därest Konungens Befallningshafvande finner med förrättningens utförande icke kunna så länge anstå, förordna honom att utan dröjsmål verkställa densamma.

§ 8.

Förste provinsialläkare skall inom länet ägna tillsyn åt de af kommuner, föreningar eller enskilda personer upprättade sjukvårdsinrättningar och andra anstalter, såsom sjukhus, sjukstugor, sjukhem, vård- och kuranstalter för sinnessjuke och idioter, uppfostringsanstalter för blinde och döfstumme samt anstalter, där barn mot ersättning fostras, äfvensom åt de vid brunns-, bad- och andra dylika kuranstalter för hälso- och sjukvården vidtagna anordningar; och äger han, när han finner besiktning å stället nödig, upptaga sådan förrättning i den reseplan, han skall årligen upprätta. (K. Kung. 6 juni 1902).

Förste provinsialläkare skall [8] ägna tillsyn åt de af kommuner, föreningar eller enskilda personer upprättade sjukvårdsinrättningar och andra anstalter, såsom sjukhus, sjukstugor, sjukhem, *sanatorier, vård- och kuranstalter för sinnessjuka samt vård- och uppfostringsanstalter för idioter, blinda, döfstumma, lytta och vanföra*, åt de vid brunns-, bad- och andra dylika kuranstalter för hälso- och sjukvården vidtagna anordningar *äfvensom åt skolor, barnhem, barnkrubbor, räddningshem* samt anstalter,[9] där barn mot ersättning fostras; och äger han, när han finner besiktning å stället nödig, upptaga sådan förrättning i den reseplan, han skall årligen upprätta.

Tillsyn öfver sjukvårds- och andra anstalter.

[8] Orden »inom länet» hafva såsom öfverflödiga strukits.

[9] Större delen af de i denna § tillagda inrättningar och anstalter inspekteras redan nu af förste provinsialläkarne. Detta synes ock vara lämpligt. Beträffande speciellt inspektion af skolor hänvisas till sid. 8 i betänkandet.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

§ 9.

Åtgärder för allmän hälsovård.

1. Förste provinsialläkare skall med oaflåtlig uppmärksamhet vaka öfver iakttagandet af de för allmänna hälso- och sjukvården meddelade stadganden och jämväl i öfrigt ägna tillsyn åt sundhetsförhållandena i allmänhet, synnerligen i städer, köpingar, uthamnar, fiskelägen eller å andra ställen med större sammanträngd befolkning äfvensom vid industriella anläggningar med större arbetsstyrka; börande han vinnlägga sig om att utröna de orsaker, som nedsätta befolkningens lifskraft, och söka motarbeta för hälsan skadliga vanor och fördomar.

2. Då missväxt, otjänligt bärgningsväder, vattuflöden eller andra ogynnsamma omständigheter inom länet inträffa, hvaraf farsot eller allmännare sjuklighet kan befaras uppkomma, skall förste provinsialläkaren hos Konungens Befallningshafvande, för kungörande inom länet, anmäla hvad han anser böra iakttagas till bevarande af befolkningens hälsa.

3. För att vinna noggrann kännedom om förhållandena angående den allmänna hälso- och sjukvården inom länet bör förste provinsialläkare, då tjänstresa af honom företages, söka att inom de kommuner, som ligga i hans väg eller utan resans oskäliga förlängande kunna af honom besökas, sammanträffa och samråda med ordförande i hälsovårds- och kommunalnämnder, läkare, prästerskap eller andra personer, som må kunna lämna tillförlitliga upplysningar i nämnda hänseende.

§ 10.

Åtgärder för allmän sjukvård.

1. Är smittosam sjukdom gängse inom länet, skall förste provinsialläkare, med ledning af de till honom inkomna rapporter och uppgifter om sjukdomsfall af smittosam art, söka, där sådant finnes nödigt, inhämta närmare upplysning om de åtgärder, som vidtagits till förekommande af smittans utbredning. Har vidtagande af sådana åtgärder uraktlåtits eller förekommer eljest därtill anledning, har förste provinsialläkaren att skriftligen meddela nödiga råd och anvisningar samt, där så erfordras, hos Konungens Befallningshafvande göra anmälan om förhållandet och hemställa om förordnande för sig eller ortens provinsialläkare att verkställa undersökning och anordna lämpliga åtgärder.

2. Kommer förste provinsialläkare under tjänstresa i närheten af ort, där svårare farsot utbrutit, eller där farsot vunnit större utbredning eller varaktighet,

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

eller där han befarar att sådan sjukdom icke rätteligen bekämpas, äger förste provinsialläkaren, ändå att förordnande därtill icke meddelats honom, på statens bekostnad utan uppskof besöka orten för att i samråd med vederbörande läkare och kommunalmyndighet tillse, att de åtgärder vidtagas, hvartill omständigheterna kunna föranleda.

3. Efter tagen kännedom af inkomna rapporter angående tjänstförrättningar skall förste provinsialläkare utan dröjsmål öfverlämna samma rapporter med därvid fogade räkningar och andra handlingar till Konungens Befallningshafvande.

4. Förste provinsialläkare åligger att i början och medlet af hvarje månad upprätta och till Medicinalstyrelsen insända sammandrag af de till honom från vederbörande läkare inkomna uppgifter om sjukdomsfall af smittosam art. I fråga om enstaka fall af pest och kolera skall dock förste provinsialläkaren ofördröjligen och med anlitande på statens bekostnad af telegraf lämna Medicinalstyrelsen noggrann underrättelse. Har sådan farsot vunnit spridning inom länet, skall sammandrag öfver de hos förste provinsialläkaren anmälda fallen hvarje vecka till Medicinalstyrelsen insändas. (K. Kung. 16 juni 1905.)

§ 11.

En gång årligen skall förste provinsialläkare i därför föreskrifven ordning visitera hvarje apoteksinrättning inom länet, där ej sådan visitation författningsenligt skall af annan verkställas; ägande förste provinsialläkare kalla provinsial-, extra provinsial- eller stadsläkare i orten att vid visitationen biträda efter hvad för dem utfärdad instruktion närmare bestämmer.

En gång årligen skall förste provinsialläkare i därför föreskrifven ordning visitera hvarje apoteksinrättning inom länet, där ej sådan visitation författningsenligt skall af annan verkställas; ägande förste provinsialläkare kalla provinsial-, extra provinsial-, stads-, *köpings- eller municipal*-läkare[10] i orten att vid visitation biträda efter hvad för dem utfärdad instruktion närmare bestämmer. Apotek.

[10] Se vid § 53.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

§ 12.

Skyddskoppympningen.

Förste provinsialläkare skall med uppmärksamhet följa skyddskoppympningen inom länet och medverka till dess behöriga handhafvande; och har han att öfver de till honom inkomna, på grund af vaccinationsjournalerna uppgjorda summariska förteckningar, enligt formulär upprätta och, på sätt i § 16 sägs, till Medicinalstyrelsen insända sammandrag med de anmärkningar, hvartill fog må förefinnas.

§ 13.

Barnmorskeväsendet.

1. Vid utöfvandet af tillsynen öfver barnmorskeväsendet inom länet äger förste provinsialläkare att, då han finner anledning därtill vara för handen, anställa pröfning af barnmorskas kunskaper i den ordning gällande reglemente för barnmorskor bestämmer och, om hon därvid befinnes okunnig i yrket, anmäla förhållandet hos Medicinalstyrelsen.

2. Förste provinsialläkare äger att, på anmälan af provinsial-, extra provinsial- eller stads-läkare att barnmorska gjort sig skyldig till stor försumlighet eller svårare förseelse, till förhör inför sig kalla barnmorskan samt, efter omständigheterna, meddela henne tillrättavisning eller om förhållandet göra anmälan hos Medicinalstyrelsen. Kan förseelsen anses hafva förorsakat svårare sjukdom eller död, skall sådant jämväl hos Konungens Befallningshafvande anmälas.

2. Förste provinsialläkare äger att, på anmälan af provinsial-, extra provinsial-, stads-, *köpings- eller municipal*läkare[11] att barnmorska gjort sig skyldig till stor försumlighet eller svårare förseelse, till förhör inför sig kalla barnmorskan samt, efter omständigheterna, meddela henne tillrättavisning eller om förhållandet göra anmälan hos Medicinalstyrelsen. Kan förseelsen anses hafva förorsakat svårare sjukdom eller död, skall sådant jämväl hos Konungens Befallningshafvande anmälas.

3. Till förste provinsialläkare inkommen berättelse om verkställd instrumentalförlossning skall af honom, efter skedd granskning, till Medicinalstyrelsen insändas.

---

[11] Se vid § 53.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

§ 14.

1. De genom denna instruktion förste provinsialläkare ålagda inspektioner och apoteksvisitationer äfvensom de tjänsteresor, hvilka erfordras för verkställande af dels de förrättningar, som af Medicinalstyrelsen anbefallts eller af Konungens Befallningshafvande utan särskildt förordnande åt honom uppdragits, och dels de undersökningar i öfrigt, hvilka förste provinsialläkaren på grund af meddelanden från läkare inom länet eller eljest vunna upplysningar anser behöfliga, böra så ordnas, att, till undvikande af tidspillan och onödig kostnad, särskilda förrättningsställen kunna, i den mån deras inbördes läge sådant medgifver, under en resetur besökas. Årliga resor enligt reseplan.

2. I enlighet härmed har förste provinsialläkare att upprätta och inom april månads utgång till Medicinalstyrelsen för granskning och godkännande insända förslag till reseplan för året; skolande i denna reseplan, såvidt ske kan, angifvas den tid, som å hvarje förrättningsställe äfvensom för resan mellan de särskilda förrättningsställena beräknas komma att åtgå.

3. Efter fullbordad resa skall förste provinsialläkare till Konungens Befallningshafvande aflämna till Medicinalstyrelsen ställd rapport öfver hvad under resan hufvudsakligen förekommit äfvensom reseräkning och protokoll öfver verkställda apoteksvisitationer, hvilka handlingar därefter af Konungens Befallningshafvande insändas till Medicinalstyrelsen.

4. Förste provinsialläkare må icke under resa, som i denna § omförmäles, eller under tjänstresor, hvilka på grund af förordnande af honom verkställas, mot ersättning meddela enskild sjukvård utom det honom anförtrodda provinsialläkardistrikt.

4. Förste provinsialläkare må icke under resa, som i denna § omförmäles, eller under tjänstresor, hvilka på grund af förordnande af honom verkställas, mot ersättning meddela enskild sjukvård; *gällande detta förbud dock icke förste provinsialläkare, som tillika är provinsialläkare, vid resor inom det honom anförtrodda provinsialläkardistrikt.* [12]

---

[12] Omredigeringen betingad af det i not 1 angifna förhållandet.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

§ 15.

Till tjänstarkivet hörande böcker och handlingar.

1. Af förste provinsialläkare skola föras:

diarium öfver inkommande handlingar efter stadgadt formulär samt

konceptbok öfver utlåtanden, tjänstrapporter, berättelser, till myndigheter afgifna intyg och andra till hans tjänstverksamhet hörande expeditioner.

2. Det åligger förste provinsialläkare att förteckna alla till honom i tjänsten ankommande cirkulär och författningar, hvilka jämte ofvannämnda diarium och konceptbok äfvensom den i § 6 mom. 4 omförmälda förteckning samt från myndigheter inkomna skrifvelser skola af honom behörigen förvaras och vårdas såsom ett till tjänsten hörande arkiv samt vid afgång från tjänsten till efterträdaren öfverlämnas.

§ 16.

Årsberättelse.

1. Inom april månads utgång hvarje år skall förste provinsialläkare till Medicinalstyrelsen afgifva berättelse, enligt af Medicinalstyrelsen fastställdt formulär, om sin verksamhet under det förflutna året; och skola vid denna berättelse fogas såväl de från länets i civil tjänst anställda läkare inkomna årsberättelser samt årsberättelse för förste provinsialläkarens eget provinsialläkardistrikt som ock från hälsovårdsnämnder inkomna årsberättelser äfvensom sammandrag af de på grund af vaccinationsjournalerna upprättade, till honom inkomna summariska förteckningar.

2. Förste provinsialläkare skall af sin till Medicinalstyrelsen ställda årsberättelse, så fort ske kan, gifva Konungens Befallningshafvande och länets landsting del medelst afskrifter af densammma.

§ 17.

Tjänstledighet och afgång från befattningen.

1 Åtnjuter förste provinsialläkare semester såsom provinsialläkare, vare han under samma tid, under förutsättning att hinder icke möter för befattningens behöriga uppehållande under

1. *I fråga om semester och annan tjänstledighet gäller för förste provinsialläkare hvad för provinsialläkare i sådant hänseende är i § 40 stadgadt. Förste provinsialläkare, som tillika är*

Nuvarande lydelse.	*Föreslagen lydelse.*
ledigheten, berättigad till semester såsom förste provinsialläkare.	*provinsialläkare, äger dock icke rätt till särskild semester i hvardera egenskapen.*[13]
2. I fråga om annan tjänstledighet gäller för förste provinsialläkare hvad för provinsialläkare i sådant hänseende är i § 40 stadgadt.	
3. Önskar förste provinsialläkare att på grund af framskriden ålder eller försvagad hälsa eller af annan anledning varda fri från sin befattning såsom förste provinsialläkare, men vill fortfarande bestrida sin provinsialläkartjänst, må han därom hos Kungl. Maj:t göra ansökning. Därest ansökningen bifalles, förordnar Kungl. Maj:t annan legitimerad läkare att uppehålla förste provinsialläkarbefattningen.	2. *Önskar förste provinsialläkare, som tillika innehar provinsialläkartjänst,* att på grund af framskriden ålder eller försvagad hälsa eller af annan anledning varda fri från sin befattning såsom förste provinsialläkare, men vill fortfarande bestrida sin provinsialläkartjänst, må han därom hos Kungl. Maj:t göra ansökning. Därest ansökningen bifalles, förordnar Kungl. Maj:t annan legitimerad läkare att uppehålla förste provinsialläkarbefattningen.

II.

Provinsialläkare.

§ 18.

Tjänståliggande i allmänhet.

Provinsialläkare åligger att inom det honom anvisade tjänstgöringsdistrikt utöfva närmaste inseendet öfver den allmänna hälso- och sjukvården, verkställa rättsmedicinska undersökningar och andra tjänstförrättningar samt mot ersättning efter fastställd taxa, där ej annorlunda öfverenskommes, meddela enskild sjukvård och utfärda tjänstintyg; varande provinsialläkare pliktig att efter förordnande af Medicinalstyrelsen eller Konungens Befallningshafvande verkställa extra tjänstförrättning jämväl inom annan del af länet.

[13] Ändringen hufvudsakligen betingad af det i not 1 angifna förhållandet.

Nuvarande lydelse.

§ 19.

Tillsättning.

1. Provinsialläkare utnämnes af Kungl. Maj:t på förslag af Medicinalstyrelsen.

2. Ledighet af provinsialläkartjänst kungöres af Medicinalstyrelsen i Post- och inrikes tidningar; och äga kompetente sökande att inom trettio dagar från den, då kungörelse varit första gången i tidningarna införd, till Medicinalstyrelsen ingifva eller med allmänna posten insända sina till Kungl. Maj:t ställda ansökningar jämte kunskapsbetyg och behörigen styrkta meritförteckningar. Medicinalstyrelsen uppför på förslaget efter tjänståldern tre bland de sökande, där så många anmält sig, och tilldelar sitt förord åt den bland de sökande, som med afseende på aflagda kunskapsprof eller eljest ådagalagd skicklighet äfvensom föregående tjänstgöring och lämplighet för tjänsten anses böra vid tillsättningen komma i åtanke; hvarefter samtliga handlingar till Kungl. Maj:t öfverlämnas.

Föreslagen lydelse.

2. Ledighet af provinsialläkartjänst kungöres af Medicinalstyrelsen i Post- och inrikes tidningar; och äga kompetente sökande att inom trettio dagar från den, då kungörelse varit första gången i tidningarna införd, till Medicinalstyrelsen ingifva eller med allmänna posten insända sina till Kungl. Maj:t ställda ansökningar jämte kunskapsbetyg och behörigen styrkta meritförteckningar. Medicinalstyrelsen uppför på förslag tre bland de sökande, där så många anmält sig, *börande därvid hänsyn tagas både till tjänståldern och till arten af föregående tjänstgöring. Sitt förord tilldelar Medicinalstyrelsen*[14] den bland de sökande, som med afseende på aflagda kunskapsprof eller eljest ådagalagd skicklighet äfvensom lämplighet för tjänsten anses böra vid tillsättningen komma i åtanke; hvarefter samtliga handlingar till Kungl. Maj:t öfverlämnas.

3. Provinsialläkartjänst, som i brist på kompetenta sökande icke kunnat tillsättas, kungöres hvarje år under maj månad ånyo till ansökning ledig, där ej särskild anledning förekommer till sådant kungörande å annan tid af året.

---

[14] Rörande anledningen till förändringen i denna paragraf hänvisas till det å sid. 106 o. f. af kommitténs betänkande härutinnan anförda.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

§ 20.

Utnämnd provinsialläkare tillträder tjänst och lön med månaden näst efter den, då utnämningen skedde. Innehar han redan vid utnämnandet sådan tjänst, kvarstår han i densamma, till dess han tillträder den nya tjänsten. Så snart utnämnd provinsialläkare inträdt i tjänstgöring, skall han ofördröjligen därom hos Medicinalstyrelsen och Konungens Befallningshafvande göra anmälan. **Tjänstens tillträdande.**

§ 21.

1. Provinsialläkardistrikt omfattar det område, som därför af Kungl. Maj:t blifvit bestämdt eller kan komma att bestämmas. **Tjänstgöringsdistrikt och station.**

2. Inom provinsalläkardistrikt belägen stad, där stadsläkartjänst är inrättad, anses, äfven om tjänsten är ledig, icke tillhöra distriktet, därest icke Kungl. Maj:t annorlunda bestämmer. Stad, där stadsläkartjänst icke är inrättad, räknas däremot till det provinsialläkardistrikt, inom hvilket han är belägen.

2. Inom provinsialläkardistrikt belägen stad *eller i § 53 omnämndt samhälle med egen läkartjänst*[15] anses, äfven om tjänsten är ledig, icke tillhöra distriktet, därest icke Kungl. Maj:t annorlunda bestämmer. Stad *eller i § 53 omnämndt samhälle utan sådan tjänst*[15] räknas däremot till det provinsialläkardistrikt, inom hvilket *platsen* är belägen.

3. Är för någon del af provinsialläkardistrikt extra provinsialläkare anställd, besörjer denne därstädes de provinsialläkaren tillkommande göromål. Dock åligger det provinsialläkaren att, då extra provinsialläkartjänst är ledig eller eljest vid förefallande behof, bestrida hälso- och sjukvård äfven inom denna del af provinsialläkardistriktet; skolande provinsialläkaren genom Konungens Befallningshafvande underrättas om extra provinsialläkares tillträde till och afgång från tjänsten.

4. Provinsialläkare skall hafva sin bostad å den af Kungl. Maj:t för distriktet bestämda station. Vid provinsialläkares frånvaro från sitt hemvist skall

---

[15] Ändringen betingad af kommitténs förslag till en ny § 53.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

han hafva fogat anstalt därom, att i hans bostad underrättelse må kunna erhållas om såväl stället, dit han rest, som tiden, då han kan antagas återkomma.

§ 22.

Biträde i tjänsten.

Är till följd af svårare eller mera utbredd farsot inom distriktet provinsialläkare i behof af biträde i sjukvården, skall han hos Konungens Befallningshafvande göra hemställan om åtgärd för extra läkares förordnande.

§ 23.

Förhållande till öfverordnade myndigheter.

1. Provinsialläkare vare pliktig att ställa sig de af Medicinalstyrelsen och Konungens Befallningshafvande honom meddelade förordnanden och gifna åläggganden till noggrann efterrättelse; äfvensom att, därest förste provinsialläkaren från honom infordrar utlåtande, rapport eller uppgift i tjänsten, därmed skyndsamt inkomma; och vare det provinsialläkare obetaget att till förste provinsialläkaren, Konungens Befallningshafvande eller Medicinalstyrelsen ingå med de framställningar och förslag i hälso- eller sjukvårdsärende rörande distriktet, hvartill fog må förefinnas.

1. Provinsialläkare vare pliktig att ställa sig de af Medicinalstyrelsen och Konungens Befallningshafvande honom meddelade förordnanden och gifna åläggganden till noggrann efterrättelse; äfvensom att, därest *vederbörande förste provinsialläkare*[16] från honom infordrar utlåtande, rapport eller uppgift i tjänsten, därmed skyndsamt inkomma; och vare det provinsialläkare obetaget att till förste provinsialläkaren, Konungens Befallningshafvande eller Medicinalstyrelsen ingå med de framställningar och förslag i hälso- eller sjukvårdsärende rörande distriktet, hvartill fog må förefinnas.

2. Rapport, utlåtande eller annan handling, som genom Konungens Befallningshafvande blifvit infordrad från provinsialläkare, skall denne till Konungens Befallningshafvande insända för att genom samma myndighets försorg till vederbörande befordras.

---

[16] Enär i flera fall provinsialläkardistrikt, enligt kommitténs förslag, skulle bestå af delar från två län. Jfr sid. 30 o. f.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

3. Har uppgift, rapport eller annan handling, som enligt gällande föreskrift skall till provinsialläkare insändas, icke i behörig tid inkommit, äger provinsialläkare hos Konungens Befallningshafvande begära handräckning för bekommandet af handlingen.

§ 24.

Förhållande till hälsovårds- och kommunalnämnder.

1. Provinsialläkare, som har sin station inom samhälle å landsbygden, för hvilket hälsovårdsstadgan i hvad den rörer stad är i tillämpliga delar gällande, skall vara ledamot af hälsovårdsnämnden på stället.

1. Provinsialläkare, som har sin station inom samhälle å landsbygden, för hvilket hälsovårdsstadgan i hvad den rörer stad är i tillämpliga delar gällande *och som icke har egen läkare med tjänstårsberäkningsrätt anställd*,[17] skall vara ledamot af hälsovårdsnämnden på stället.

2. Finner provinsialläkare sammanträde med hälsovårds- eller kommunalnämnd, hvaraf han ej är ledamot, vara för behandling af ärende angående allmän hälso- och sjukvård af behof påkalladt, äger han därom hos nämnden göra framställning; och skall sådant sammanträde skyndsamt äga rum och provinsialläkaren i god tid erhålla underrättelse om tiden och stället för detsamma. Vill han för inställelse vid sådant sammanträde eller vid sammanträde, hvartill han af kommunalnämnd blifvit kallad, åtnjuta ersättning af allmänna medel, skall han anmäla ärendet till Konungens Befallningshafvandes pröfning för erhållande af dess förordnande att öfvervara sammanträdet.

§ 25.

Mottagningar utom stationen.

Provinsialläkare skall söka träffa öfverenskommelse med aflägse belägna kommuner inom distriktet om anordnande på lämpliga ställen af regelbundet återkommande mottagningar för meddelande af läkarvård. Önskar kommun anordnande

[17] Tillägget har skett med anledning af den tvekan, som stundom uppstått, huruvida i fall, som här afses, en i samhället stationerad provinsialläkare eller den för samhället antagne, likaledes där stationerade extra provinsialläkaren, bör vara ledamot af hälsovårdsnämnden på stället. Att härvidlag företräde bör gifvas åt samhällets egen tjänstläkare, såsom på ett alldeles direkt sätt intresserad i samhällets hälsovårdsförhållanden, synes uppenbart.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

af dylika mottagningar, men har öfverenskommelse med provinsialläkaren därom icke kunnat bringas till stånd, må kommunen före den 1 oktober göra framställning i ämnet hos Konungens Befallningshafvande, som, efter det vederbörande blifvit hörda, före årets utgång till Medicinalstyrelsen insänder samtliga under året från länet inkomna sådana framställningar med därtill hörande handlingar jämte eget utlåtande. Vid framställning, hvarom nu är nämndt, skall, såvida afseende därå må kunna fästas, vara fogadt vederbörande kommuns eller kommuners i behörig ordning gjorda åtagande att besörja eller bekosta läkarens fortskaffning till och från mottagningsstället och att kostnadsfritt tillhandahålla honom lämplig och under kall årstid eller väderlek uppvärmd mottagningslokal, hvarjämte tillika bör uppgifvas om och i sådant fall hvilka ytterligare förmåner af kommun erbjudas läkaren för hans inställelse. Medicinalstyrelsen äger därefter afgöra, om sådan mottagning, som i denna paragraf afses, skall äga rum eller icke, och må Medicinalstyrelsen jämväl, på därom af vederbörande kommun eller provinsialläkare genom Konungens Befallningshafvande gjord framställning, bestämma, huruvida påbjuden mottagning skall såsom icke vidare motsvarande sitt ändamål upphöra.

§ 26.

Åtgärder för allmän hälsovård.

1. Provinsialläkare skall gifva noga akt på de förhållanden, hvilka kunna inverka på befolkningens hälsa, och vid alla lämpliga tillfällen härutinnan meddela upplysningar och råd.

2. För sådant ändamål bör provinsialläkare bereda sig kännedom om distriktets naturbeskaffenhet; befolkningens lefnadssätt, vanor och fördomar; beskaffenheten af bostäder, vatten, som till dryck eller matlagning användes, födoämnen och njutningsmedel; barnens vård och fysiska uppfostran m. m.; samt om däraf härflytande hälsofientliga förhållanden.

3. För främjande af hvad till allmän sundhet hörer skall provinsialläkare söka medverkan af Konungens Befallningshafvande och förste provinsialläkaren samt kommunalmyndighet och prästerskap i distriktet.

4. Provinsialläkare har att ägna tillsyn åt efterlefnaden af de för allmänna hälso- och sjukvården meddelade stadganden och föreskrifter; och bör han, där försumlighet i sådant afseende eller eljest sanitära missförhållanden af honom

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

iakttagas, efter sakens beskaffenhet söka bereda rättelse därutinnan eller ock anmäla förhållandet hos förste provinsialläkaren.

5. Under sina tjänstresor inom distriktet bör provinsialläkare, när tid och omständigheter medgifva, undersöka sundhetsförhållandena i de anstalter och lägenheter, som omförmälas i § 8, samt därvid fästa vederbörandes uppmärksamhet å de för hälsotillståndet skadliga missförhållanden, som af honom iakttagas.

6. Har provinsialläkare under en tid af ett år icke genom tjänstresa eller annorledes kommit i tillfälle att besöka viss del af distriktet, och anser han undersökning med hänsyn till den allmänna hälsovården vara därstädes nödig, äger han anmäla förhållandet hos Konungens Befallningshafvande, som, efter förste provinsialläkarens hörande och därest omständigheterna därtill föranleda, förordnar om sådan undersökning.

6. Har provinsialläkare *icke genom tjänstresa eller annorledes varit i tillfälle att verkställa undersökning, som han med hänsyn till den allmänna hälsovården anser nödig,*[18] äger han anmäla förhållandet hos *vederbörande* Konungens Befallningshafvande, som, efter förste provinsialläkarens hörande och därest omständigheterna därtill föranleda, förordnar om sådan undersökning.

§ 27.

Åtgärder för allmän sjukvård.

1. Uppkommer inom provinsialläkaredistrikt allmännare sjuklighet eller utbryter därstädes farsot eller smittosam sjukdom, har provinsialläkaren att ställa sig till noggrann efterrättelse hvad honom i sådant afseende enligt särskilda författningar angående allmänna hälso- och sjukvården åligger.

2. Varder provinsialläkare vid inträffadt eller misstänkt fall af sådan smittosam sjukdom, som omförmäles i § 20 mom. 1 af Kungl. förordningen angående åtgärder mot införande och utbredning af smittosamma sjukdomar bland rikets invånare den 19 mars 1875, af vederbörande kommunalnämnds eller hälsovårdsnämnds ordförande eller af prästerskapet skriftligen anmodad att besöka orten, och har tillika upplysning lämnats om sjukdomens beskaffenhet samt den insjuknades namn, ålder och bostad, skall provinsialläkaren, därest han finner

[18] Ändringen betingas däraf, att behof af inspektion lätteligen kan uppstå äfven på plats, som af provinsialläkaren besökts under loppet af ett år.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

sådan smittosam sjukdom, som nu afses, antagligen vara för handen, så fort ske kan besöka orten samt meddela, jämte föreskrifter om den eller de sjukes vård, anvisning om de åtgärder, hvilka böra vidtagas till förekommande af sjukdomens utbredning. Kostnad för sådan resa, som nu är sagd, bestrides af staten.

3. Finner provinsialläkaren sjukdomen icke vara af den beskaffenhet, att resa bör efter bestämmelserna i näst föregående moment företagas, skall han därom skriftligen underrätta kommunalnämnden eller hälsovårdsnämnden och, där sjukdomen är af smittosam art, tillika meddela nödiga råd och anvisningar.

4. Har provinsialläkare erhållit kännedom därom, att sjukdomsfall af pest, kolera, smittkoppor eller fläckfeber inom distriktet inträffat, äger han att på statens bekostnad till stället företaga resa jämväl utan särskild kallelse af vederbörande i orten eller förordnande af Konungens Befallningshafvande. (K. Kung. 16 juni 1905.)

5. Sedan tjänstresa enligt mom. 2 och 4 eller sådan resa för smittosam sjukdom, hvartill Konungens Befallningshafvande meddelat förordnande, verkställts, skall provinsialläkare ofördröjligen till förste provinsialläkaren insända sin till Medicinalstyrelsen ställda rapport därom, med angifvande af tid och ort för resan, sjukdomens art och de omständigheter, under hvilka den uppträder, antalet insjuknade inom hvarje hushåll, förefunna sanitära missförhållanden samt i afseende därå vidtagna åtgärder; och bör vid rapporten fogas reseräkning äfvensom vederbörandes skriftliga anmodan eller Konungens Befallningshafvandes förordnande, om resan däraf varit föranledd.

5. Sedan tjänstresa enligt mom. 2 och 4 eller sådan resa för smittosam sjukdom, hvartill Konungens Befallningshafvande meddelat förordnande, verkställts, skall provinsialläkare ofördröjligen till *vederbörande förste provinsialläkare*[19] insända sin till Medicinalstyrelsen ställda rapport därom, med angifvande af tid och ort för resan, sjukdomens art och de omständigheter, under hvilka den uppträder, antalet insjuknade inom hvarje hushåll, förefunna sanitära missförhållanden samt i afseende därå vidtagna åtgärder; och bör vid rapporten fogas reseräkning äfvensom vederbörandes skriftliga anmodan eller Konungens Befallningshafvandes förordnande, om resan däraf varit föranledd.

---

[19] Se not 16.

Nuvarande lydelse.

6. Provinsialläkare skall, då farsot eller smittosam sjukdom inom distriktet är gängse, söka inhämta upplysning om sjukdomens fortgång och antalet insjuknade och döde. Finner provinsialläkaren därvid ytterligare tjänstebesök på stället erforderligt, skall han anmäla sådant hos Konungens Befallningshafvande; och bör vid svårare farsot provinsialläkaren utöfver de uppgifter om sjukdomsfall, som det enligt § 59 punkten 5 åligger honom att afgifva, hvar eller hvarannan vecka till förste provinsialläkaren insända särskild rapport angående sjukdomsförhållandet.

Föreslagen lydelse.

6. Provinsialläkare skall, då farsot eller smittosam sjukdom inom distriktet är gängse, söka inhämta upplysning om sjukdomens fortgång och antalet insjuknade och döde. Finner provinsialläkaren därvid ytterligare tjänstebesök på stället erforderligt, skall han anmäla sådant hos Konungens Befallningshafvande; och bör vid svårare farsot provinsialläkaren utöfver de uppgifter om sjukdomsfall, som det enligt § 59 punkten 5 åligger honom att afgifva, hvar eller hvarannan vecka till *vederbörande förste provinsialläkare*[20] insända särskild rapport angående sjukdomsförhållandet.

§ 28.

Åtgärder mot venerisk sjukdom.

1. Har, efter Konungens Befallningshafvandes förordnande, provinsialläkare besiktigat personer, misstänkta för venerisk sjukdom, skall han till kommunalnämndens ordförande skriftligen uppgifva, till namn och vistelseort, de af sjukdomen angripna, hvilka icke inom viss, af läkaren utsatt kort tid tillförlitligen styrkt, att de betjäna sig af ändamålsenlig sjukvård; börande provinsialläkaren tillika förständiga kommunalnämnden att dels draga försorg därom, att de sålunda antecknade varda skyndsamt intagna till vård å kurhus eller kurhusafdelning vid länets lasarett, och dels, då sådant skett, därom underrätta provinsialläkaren. Vägrar någon för sjukdomen skäligen misstänkt person att låta besiktiga sig, anmäles sådant hos Konungens Befallningshafvande för den åtgärd, som af omständigheterna påkallas.

2. Till förekommande af venerisk sjukdoms spridning bör provinsialläkare i allmänhet vid anträffadt sjukdomsfall söka utröna, huru smittan tillkommit, samt på lämpligt sätt verka för den sjukes intagande till vård å sjukhus; hvar-

[20] Se not 16.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

jämte provinsialläkaren, där den sjuke undandrager sig behandling eller icke följer därvid gifna föreskrifter, och synnerlig fara för smittans utbredning förefinnes, bör om förhållandet underrätta hälsovårds- eller kommunalnämnden.

§ 29.

Förråd af läke- och desinfektionsmedel å landsbygden m. m.

1. Provinsialläkare skall söka förmå kommunalnämnd i socken, som är belägen aflägse från apotek eller medikamentsförråd, eller där smittosam sjukdom utbrutit eller allmännare sjuklighet är gängse, att anskaffa och mot inköpspris, där ej betalningen till större eller mindre del af kommunen efterskänkes, tillhandahålla kommunens medlemmar nödiga läke- och desinfektionsmedel, däribland dock icke må ingå sådana, som i gällande farmakopéer och medicinaltaxor äro betecknade med giftmärke; och skall provinsialläkaren för medlens inköp å apotek, på begäran af kommunalnämnden, meddela rekvisition å desamma jämte skriftlig anvisning huru medlen böra användas samt, såvidt möjligt, tillse ej mindre att andra medel icke i sådant förråd förvaras eller därifrån utlämnas, än de som äro tjänliga för de med förrådet afsedda ändamål, än ock att medlen varda genom kunnig sjuksköterska eller annan pålitlig person utdelade.

2. Provinsialläkare skall, där så finnes behöfligt, söka främja aftal mellan apotekare och kommunalnämnd om expedition af läkemedel medelst s. k. medikamentslåda eller på annat lämpligt sätt.

3. Vid rekvisition, hvarom i mom. 1 sägs, äfvensom vid föreskrifvande i allmänhet af läkemedel, särskildt sådana som skola af kommun eller mindre bemedlade betalas, bör provinsialläkare, synnerligen i fråga om valet af läkemedel, formen för tillredningen och sättet för utlämnandet däraf, iakttaga all den sparsamhet, som är förenlig med ändamålets vinnande.

§ 30.

Apotek.

1. Provinsialläkare tillhör att hafva närmaste uppsikt öfver de inom distriktet befintliga apoteksinrättningar samt för detta ändamål genom besök på stället öfvertyga sig om apotekets ordentliga skötsel och ägna uppmärksamhet åt beskaffenheten och taxeringen af utlämnade läkemedel.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

2. Vid den årliga visitation, som af förste provinsialläkare å apoteksinrättning hålles, skall provinsialläkare på kallelse af förste provinsialläkaren biträda. Har vid sådan visitation apotekaren förelagts att inom viss utsatt tid hafva rättat befunna felaktigheter, skall provinsialläkaren tillse, att detta föreläggande behörigen fullgöres, och, om han därom af förste provinsialläkaren anmodas, efter den föresatta tidens utgång till denne anmäla hvad af apotekaren blifvit i anmärkta hänseendet åtgjordt.

3. Inom distriktet bosatt apoteksföreståndares frånfälle, iråkade obestånd eller annat förfall för apotekets behöriga skötande skall provinsialläkare hos Medicinalstyrelsen och förste provinsialläkaren anmäla, så snart han därom erhållit kännedom.

4. Får provinsialläkare vetskap om bedrifven olaga försäljning af läkemedel eller om kvacksalfveri, som idkats till allmänhetens men eller hvaraf uppkommit skadliga följder för enskildas hälsotillstånd, skall han därom göra anmälan hos Konungens Befallningshafvande.

§ 31.

1. Provinsialläkare åligger att utöfva noggrann tillsyn öfver skyddskoppympningen inom distriktet samt meddela undervisning i ympningens verkställande åt dem, som kunna vara i fråga att till vaccinatörer antagas. Skyddskoppympningen.

2. Sedan vaccinationsjournalerna för distriktet genom Konungens Befallningshafvandes försorg kommit provinsialläkare till handa, tillkommer det honom: att granska desamma och tillse, att de äro behörigen affattade och styrkta; att, om journal befinnes i ofullständigt skick, förelägga den försumlige att ofördröjligen fullgöra hvad i förevarande hänseende uraktlåtits och, där rättelse ej sker inom utsatt tid, anmäla förhållandet hos Konungens Befallningshafvande för dess åtgärd; att, efter verkställd granskning, öfver journalerna upprätta en summarisk förteckning med uppgifter enligt fastställdt formulär, hvilken förteckning jämte journalerna bifogas den årsberättelse, som enligt § 39 skall till förste provinsialläkaren insändas.

3. Finner provinsialläkare skyddskoppympningen i någon kommun vara försummad eller därom gifna föreskrifter eljest åsidosatta, skall han söka däri

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

åstadkomma rättelse eller, där så erfordras, anmäla förhållandet hos Konungens Befallningshafvande för vidtagande af nödiga åtgärder.

4. Vid yppad farsot af smittkoppor skall provinsialläkare tillse, att vaccination och revaccination företagas, och i sådant afseende söka hälsovårds- och kommunalnämnds medverkan.

§ 32.

Barnmorskeväsendet.

1. Öfver barnmorskor inom distriktet utöfvar provinsialläkare närmaste tillsyn i enlighet med hvad i särskildt reglemente finnes föreskrifvet; och skall han, då barnmorska efter sin bosättning inom distriktet hos honom anmäler sig, därom göra anteckning å barnmorskebrefvet och införa henne å förteckningen öfver distriktets barnmorskor, från hvilken förteckning hon åter afföres, då hon upphör att vara bosatt inom distriktet.

2. Vid öfvervakandet af det sätt, hvarpå barnmorska fullgör sina skyldigheter, skall provinsialläkare, då barnmorska beträdes med mindre förseelse, meddela henne tillrättavisning och erinran om hennes åligganden, men, i händelse hon gjort sig skyldig till stor försumlighet eller svårare förseelse, därom göra anmälan hos förste provinsialläkaren.

3. Får provinsialläkare kännedom därom att af barnmorska vårdad kvinna blifvit angripen af barnsängsfeber, skall han erinra barnmorskan om hennes skyldighet att under minst en veckas tid efter det hon upphört att vårda den sjuka afhålla sig från all praktik och att jämväl i öfrigt noga iakttaga de till förekommande af barnsängsfebers spridning för barnmorska föreskrifna försiktighetsmått. Har provinsialläkare anledning misstänka, att barnmorska genom uraktlåtet iakttagande af dessa försiktighetsmått spridt smitta till annan barnsängskvinna, äger han att för viss tid, högst fjorton dagar, förbjuda barnmorskan att utöfva yrket och om förhållandet göra anmälan hos förste provinsialläkaren.

4. Af barnmorska till provinsialläkare insänd berättelse om verkställd instrumentalförlossning skall af honom utan dröjsmål granskas och, sedan föreskrifna upplysningar inkommit, till förste provinsialläkaren insändas, åtföljd af provinsialläkarens utlåtande, hvari äfven böra omnämnas de åtgärder, hvilka han med anledning af berättelsen må hafva vidtagit.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

5. Vid afgifvande af det i gällande reglemente för barnmorskor omförmälda intyg, huruvida den, som ämnar söka inträde såsom lärling vid statens läroanstalter för undervisning i barnmorskekonsten, är frisk, har stadig hälsa och är fri från kroppslyten, skall provinsialläkare, efter tagen kännedom om kvinnans kunskapsbetyg, söka utröna hennes fattningsgåfva samt på grund af den föregångna undersökningen och pröfningen äfvensom med ledning jämväl af öfriga för ansökningen nödiga intyg, angifva huruvida hon synes vara lämplig, mindre lämplig eller synnerligen lämplig till barnmorska.

6. Provinsialläkare bör söka medverka därtill, att behörigen examinerade barnmorskor af kommunerna antagas samt att oexamineradt förlossningsbiträde icke anlitas, där barnmorska är att tillgå. Finner provinsialläkare, att oexamineradt förlossningsbiträde genom okunnighet eller vårdslöshet vid förlossningen vållat modrens eller barnets död, bör han sådant hos Konungens Befallningshafvande anmäla för anställande af åtal.

§ 33.

Tillsyn öfver sinnessjuka och öfver utackorderade barn.

1. I enlighet med gifna föreskrifter har provinsialläkare att tillse, huruvida behörig vård ägnas inom distriktet befintliga sinnessjuka, hvilka icke äro intagna å offentlig eller med Kungl. Maj:ts tillstånd inrättad enskild anstalt för sådana sjuka.

2. Äfvenledes bör provinsialläkare under tjänstresor inom distriktet söka inhämta upplysningar om det sätt, hvarpå utackorderade barn, i synnerhet späda sådana, vårdas, och, när tid och omständigheter det medgifva, däråt ägna tillsyn.

§ 34.

Biträde vid inskrifningsrevision angående värnpliktige.

Provinsialläkare är skyldig att efter förordnande biträda den revision, som har att pröfva frågor angående värnpliktiges inskrifning till vapentjänst.

Provinsialläkare är skyldig att efter förordnande biträda den revision, som har att pröfva frågor angående *inskrifning af värnpliktige.*[21]

[21] Revisionen afser icke blott dem, som inskrifvas till *vapen*tjänst utan äfven andra värnpliktige, hvadan en ändring synts behöflig.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

§ 35.

Rättsmedicinska undersökningar.

1. Provinsialläkare tillkommer att på förordnande af Konungens Befallningshafvande, domare eller, i stad som tillhör distriktet, polismyndighet utföra rättsmedicinsk undersökning af död människas kropp i enlighet med gällande bestämmelser angående hvad vid sådan undersökning bör iakttagas. Det utlåtande, som på grund af undersökningen skall af provinsialläkaren eller, i händelse af laga förfall för honom, af annan därtill förordnad läkare afgifvas, bör vara så affattadt, att vid hvarje däri förekommande slutledning hänvisas till de i obduktionsprotokollet eller i protokollet öfver rättskemisk eller annan undersökning, därest sådan ägt rum, anförda omständigheter, hvarpå slutledningen stöder sig. Protokoll jämte utlåtande eller behörigen styrkta afskrifter af desamma skola till den myndighet, som förordnat om undersökningen, af provinsialläkaren öfverlämnas inom en vecka efter förrättningens afslutande eller, om undersökning af rättskemisten ägt rum, inom samma tid efter det dennes protokoll kommit provinsialläkaren tillhanda. Behörigen styrkt afskrift af handlingarna skall därjämte ofördröjligen af provinsialläkaren genom Konungens Befallningshafvande insändas till Medicinalstyrelsen.

2. Likaledes skall provinsialläkare utan dröjsmål å lefvande person verkställa undersökning, hvartill han af Konungens Befallningshafvande, domare eller, i stad som tillhör distriktet, polismyndighet förordnas. Sådan förrättning må utföras utan vittnen, sedan nödig bevisning förebragts för bestyrkande af personens identitet. De vid undersökningen gjorda iakttagelser, hvilkas affattande i särskildt protokoll icke erfordras, skola efter förda minnesanteckningar intagas i utlåtande, som därefter öfverlämnas till den myndighet, som förordnat om undersökningen. Därjämte skall afskrift af utlåtandet, jämte förordnandet och räkning å ersättning för förrättningen, ofördröjligen insändas till Konungens Befallningshafvande för att till Medicinalstyrelsen befordras.

3. Utlåtande eller intyg, som på grund af rättsmedicinsk undersökning till myndighet afgifves, skall af provinsialläkare bestyrkas med orden: »hvilket härmed på heder och samvete intygas»; och bör afskrifts enlighet med hufvudskriften af provinsialläkare styrkas med orden: »å tjänstens vägnar».

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

§ 36.

Utlåtande och intyg till myndigheter.

Utlåtande, intyg eller upplysningar, hvilka provinsialläkare af Medicinalstyrelsen, Konungens Befallningshafvande, förste provinsialläkaren, domare eller, i stad som tillhör distriktet, polismyndighet anmodas lämna, skall han, sedan de i sammanhang därmed föreskrifna besiktningar eller eljest nödiga undersökningar blifvit utförda, skyndsamt afgifva så fullständigt och i så bestämda ordalag affattade, som låter sig göra, samt med angifvande af de grunder, hvarpå uttalade åsikter stödjas; och bör provinsialläkare för sådant ändamål äga tillgång till alla de rannsaknings- eller andra handlingar, hvilka kunna tjäna till upplysning i ärendet.

§ 37.

Intyg till enskilda personer.

Intyg, som på enskild persons begäran af provinsialläkare utfärdas, skall grunda sig på föregången undersökning samt, med angifvande af dess ändamål, vara i så bestämda och tydliga ordalag affattadt, att läkarens åsikt med visshet kan af intyget inhämtas. Däri bör ock vara intagen uppgift om tiden och stället för undersökningen, och skall intyget, om det är afsedt att åberopas inför domstol eller annan offentlig myndighet, vara bestyrkt på sätt i § 35 sägs.

§ 38.

Till tjänstarkivet hörande böcker och handlingar.

1. Af provinsialläkare skola föras:

diarium öfver inkommande handlingar efter stadgadt formulär;

konceptbok öfver tjänstrapporter, utlåtanden, berättelser, obduktionsprotokoll, till myndigheter afgifna intyg och andra till hans tjänstverksamhet hörande expeditioner; samt

journal öfver den sjukvård, som af honom utöfvas.

2. Till provinsialläkare i tjänsten ankommande cirkulär och författningar skola af honom förtecknas och, jämte ofvannämnda diarium och konceptbok äfvensom de från kommunalnämnder och prästerskap årligen inkommande uppgifter, barnmorskornas dagböcker och från myndigheter inkomna skrifvelser, såsom ett till tjänsten hörande arkiv behörigen förvaras. Af inkomna handlingar, som mer än tio år i arkivet förvarats, må dock sådana förstöras, som af förste provinsialläkaren vid inspektion af arkivet därtill bestämmas.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

3. Arkivet skall i enlighet med däröfver upprättad inventarieförteckning vid provinsialläkares afgång från tjänsten öfverlämnas till efterträdaren, som har att, efter det han inträdt i tjänstutöfning, ofördröjligen till förste provinsialläkaren insända en afskrift af inventarieförteckningen. Till efterträdarens ledning vid affattandet af årsberättelsen skall jämväl till honom aflämnas utdrag af journalen för den tid, hvaröfver berättelse ännu icke blifvit uppsatt.

§ 39.

Årsberättelse.

1. Inom mars månads utgång hvarje år skall provinsialläkare till förste provinsialläkaren insända till Medicinalstyrelsen ställd berättelse för det sistförflutna året rörande hälso- och sjukdomsförhållandena inom distriktet, verkställda tjänstförrättningar m. m., i enlighet med det för sådan berättelse fastställda formulär.

1. Inom mars månads utgång hvarje år skall provinsialläkare till förste provinsialläkaren insända till Medicinalstyrelsen ställd berättelse för det sistförflutna året rörande hälso- och sjukdomsförhållandena inom distriktet, verkställda tjänstförrättningar m. m., i enlighet med det för sådan berättelse fastställda formulär. *Omfattar distriktet delar ur skilda län, skall särskild berättelse afgifvas för hvardera länsdelen.*[22]

2. Till grund för denna berättelse skola läggas:

a) provinsialläkares diarium, konceptbok och sjukjournal för den tid, som är i fråga;

b) de skriftliga uppgifter, hvilka skola inom januari månads utgång aflämnas till provinsialläkaren af kommunalnämnder inom distriktet;

c) de från prästerskapet till Konungens Befallningshafvande före januari månads utgång inkomna och därefter till provinsialläkaren öfverlämnade vaccinationsjournaler; samt

d) de förteckningar å sinnessjuka och idioter, hvilka prästerskapet har att före utgången af januari månad årligen öfversända till provinsialläkaren.

3. Möter hinder för provinsialläkare att vid föreskrifven tid aflämna sin årsberättelse, skall han inom samma tid därom göra anmälan hos förste provinsial-

[22] Se not 16.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

läkaren med uppgift om orsaken till dröjsmålet och tiden, då aflämnandet antagligen kan ske.

§ 40.

1. Provinsialläkare må utan särskildt tillstånd begifva sig utom sitt distrikt på högst ett dygn i sänder, dock att sådan tjänstledighet icke får åtnjutas för längre tid än sammanlagt femton dygn om året. Tjänstledighet.

2. Semester må, när sådant utan hinder för tjänstens behöriga uppehållande kan ske, af Medicinalstyrelsen, på därom gjord framställning, beviljas ordinarie provinsialläkare från och med året näst efter det, hvarunder han blifvit till provinsialläkare utnämnd och tjänsten tillträdt, under antingen en månad årligen eller två månader hvart annat år, med skyldighet för provinsialläkaren att tillhandahålla eller bekosta fri bostad för vikarien. (K. Kung. 9 juni 1905.)

3. Annan tjänstledighet må af Konungens Befallningshafvande beviljas provinsialläkare för högst fjorton dagar, därest ledigheten icke för statsverket medför utgift till vikaries aflönande; ägande Konungens Befallningshafvande att, på förslag af provinsialläkaren, till vikarie förordna en legitimerad läkare. Om ledigheten och förordnandet samt tiden därför och anledningen därtill skall Konungens Befallningshafvande skyndsamt insända skriftlig anmälan till Medicinalstyrelsen. (K. Kung. 19 okt. 1894.)

3. Annan tjänstledighet må af Konungens Befallningshafvande beviljas provinsialläkare för högst *trettio*[23] dagar, därest ledigheten icke för statsverket medför utgift till vikaries aflönande; ägande Konungens Befallningshafvande att, på förslag af provinsialläkaren, till vikarie förordna en legitimerad läkare. Om ledigheten och förordnandet samt tiden därför och anledningen därtill skall Konungens Befallningshafvande skyndsamt insända skriftlig anmälan till Medicinalstyrelsen.

4. Är legitimerad läkare för förordnande icke att tillgå, eller skulle tjänstledighet under tid, som i mom. 3 är nämnd, föranleda utgift för statsverket, eller är provinsialläkare i behof af längre ledighet, skall ansökning om ledighet ingifvas till Konungens Befallningshafvande för att af denna myndighet, jämte eget yttrande,

[23] Då ingen olägenhet synes kunna uppkomma däraf, att Konungens Befallningshafvande lämnar provinsialläkare tjänstledighet under så lång tid som trettio dagar, men en viss bekvämlighet däraf kan vinnas, har ändringen företagits. Den öfverensstämmer för öfrigt med en motsvarande ändring i § 43, rörande extra provinsialläkare.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

öfversändas till Medicinalstyrelsen, som, då ledigheten icke afser längre tid än sex månader, äger bevilja densamma, men i annat fall öfverlämnar ansökningen, jämte eget utlåtande, till Kungl. Maj:t.

5. När provinsialläkartjänst är ledig så ock vid tjänstledighet, som af Kungl. Maj:t eller Medicinalstyrelsen beviljas, äfvensom när Konungens Befallningshafvande anmäler behof af vikarie, äger Medicinalstyrelsen förordna om tjänstens bestridande.

III.

Extra provinsialläkare.

§ 41.

Tillkomst af extra provinsialläkartjänst och tillsättning däraf m. m.

1. Uppstår å landet fråga att för sjukvården inom en eller flera kommuner få anställd extra provinsialläkare med rätt att vid befordran räkna tjänstår lika med civila läkare i statens tjänst, och önskas bidrag af staten till dylik läkares aflöning, ankommer det på länets landsting, därest bidrag till aflöningen äfven af landstinget beviljas, men eljest på vederbörande kommun eller kommuner, att i ärendet till Kungl. Maj:t göra underdånig framställning; börande denna åtföljas af dels förslag rörande station och tjänstgöringsområde för läkaren, dels ock vederbörande kommuns eller kommuners laga kraft ägande beslut att med visst belopp bidraga till läkarens aflöning under minst fem år. Varder statsbidrag till ifrågavarande ändamål beviljadt, har landstinget att för hvarje af staten sålunda understödd extra pro-

1. Uppstår å landet fråga att för sjukvården inom en eller flera kommuner få anställd extra provinsialläkare med rätt att vid befordran räkna tjänstår lika med civile läkare i statens tjänst, *ankommer det på länets landsting att i ärendet till Kungl. Maj:t göra underdånig framställning*, börande denna åtföljas af dels förslag rörande station och tjänstgöringsområde för läkaren, *dels ock landstingets beslut att, intill dess Kungl. Maj:t på framställning af landstinget annorlunda bestämt, dock under minst tio år, årligen erlägga ej mindre visst belopp till läkarens aflöning än äfven bestämd afgift till extra provinsialläkarnes pensionskassa, landstinget obetaget att af den eller de kommuner, som utgöra läkarens tjänstgöringsområde, betinga sig godtgörelse, helt eller delvis, för landstingets utlägg.*

Nuvarande lydelse.

vinsialläkartjänst inom länet utse en styrelse af i orten boende män för handhafvande af ärenden angående tjänsten.

2. På anmälan af den i näst föregående mom. omförmälda styrelse äger Medicinalstyrelsen att om tjänstens tillsättande för tid, som af styrelsen föreslagits, utfärda kungörelse i enlighet med hvad i § 19 mom. 2 finnes stadgadt. Sedan ansökningstiden tilländagått, skola de inkomna ansökningshandlingarna af Medicinalstyrelsen, med bifogande af dess yttrande om de sökandes kompetens, öfverlämnas till förenämnda af landstinget utsedda styrelse, som har att, med förordande af en bland de sökande, återställa handlingarna, hvarefter Medicinalstyrelsen till tjänstens bestridan de under den i kungörelsen utsatta tid förordnar den, som på grund af det gifna förordet äfvensom skicklighet och förtjänst anses böra komma iåtanke.

Föreslagen lydelse.

Varder ansökningen beviljad, har landstinget att bland i länet boende män utse en styrelse för handhafvande af ärenden angående tjänsten. Sådan styrelse kan vara gemensam för flera distrikt.

Åsyftas bildandet af ett extra provinsialläkardistrikt af kommuner, tillhörande olika län, skall framställning, som ofvan sägs, göras af landstinget i det län, där läkarstationen skall ligga, och bör framställningen innehålla förslag jämväl rörande sättet för styrelsens utseende.[24]

2. På anmälan af den i näst föregående mom. omförmälda styrelse äger Medicinalstyrelsen att om tjänstens tillsättande[24] utfärda kungörelse i enlighet med hvad i § 19 mom. 2 finnes stadgadt. Sedan ansökningstiden tilländagått, skola de inkomna ansökningshandlingarna af Medicinalstyrelsen, med bifogande af dess yttrande om de sökandes kompetens, öfverlämnas till förenämnda af landstinget utsedda styrelse, som har att, med förordande af en bland de sökande, återställa handlingarna, hvarefter Medicinalstyrelsen till tjänstens bestridande[24] förordnar den, som på grund af det gifna förordet äfvensom skicklighet och förtjänst anses böra komma i åtanke.

[24] Beträffande motiven till de i denna § 41 föreslagna ändringarna får kommittén hänvisa till hvad i betänkandet anförts under rubriken IV. Extra provinsialläkarne (speciellt sid. 104 o. f.).

Nuvarande lydelse.

3. Entledigande från extra provinsialläkartjänst, hvarom i ofvanstående mom. förmäles, meddelas af Medicinalstyrelsen.

4. Vill kommun utan anspråk på statsbidrag till aflönande af den läkare, som af kommun för sjukvården anställes, bereda denne, såsom extra provinsialläkare, rätt till tjänstårsberäkning, som i mom. 1 sägs, må kommun därom göra underdånig ansökning med förslag rörande station och tjänstgöringsområde samt sättet för styrelses utseende och läkarens antagande äfvensom uppgift om utfästa löneförmåner; och vill Kungl. Maj:t därefter i ärendet vidare besluta.

5. Är, då denna instruktion träder i kraft, för sjukvården inom en eller flera kommuner eller del af kommun inrättad distriktsläkartjänst med rätt till tjänstårsberäkning, gäller i fråga om innehafvare af sådan tjänst hvad för tjänsten kan vara särskildt föreskrifvet samt i öfrigt hvad i denna instruktion om extra provinsialläkare sägs. Blifver tjänsten ledig under längre tid än ett år, upphör rätten till tjänstårsberäkning för samma tjänst, och skola för återvinnande af sådan rätt äfvensom för tjänstens tillsättning tillämpas de i mom. 1 och 2 eller mom. 4 gifna bestämmelser.

[25] Se not 24.

Föreslagen lydelse.

3. Entledigande från extra provinsialläkartjänst meddelas af Medicinalstyrelsen.[25]

4. Är för sjukvården inom en eller flera kommuner eller del af kommun *före 1891 års ingång* inrättad distriktsläkartjänst med rätt till tjänstårsberäkning, gäller i fråga om innehafvare af sådan tjänst hvad för tjänsten kan vara särskildt föreskrifvet samt i öfrigt hvad i denna instruktion om extra provinsialläkare sägs. Blifver tjänsten ledig under längre tid än ett år, upphör rätten till tjänstårsberäkning för samma tjänst, och skola för återvinnande af sådan rätt äfvensom för tjänstens tillsättning tillämpas de i mom. 1 och 2 gifna bestämmelser. *Så förfares ock, om för distrikt, som i detta mom. afses, åstundas ombildning till vanligt extra provinsialläkardistrikt.*[25]

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

§ 42.

Extra provinsialläkare åligger att inom det honom anvisade tjänstgöringsområde besörja de provinsialläkaren tillkommande göromål och därvid ställa sig till efterrättelse hvad i denna instruktion finnes för provinsialläkare föreskrifvet. Åliggande.

§ 43.

Extra provinsialläkare må beviljas tjänstledighet af den för handhafvande af ärenden angående hans tjänst tillsatta styrelse, åliggande därvid extra provinsialläkaren att, såvida styrelsen ej annorlunda bestämt, till tjänstens uppehållande under ledigheten föreslå en legitimerad läkare, med hvilken extra provinsialläkaren i sådant afseende träffat öfverenskommelse. Afser tjänstledighet ej längre tid än fjorton dagar, må styrelsen förordna den föreslagna vikarien, men vid ledighet för längre tid, äfvensom då legitimerad läkare icke är att tillgå, skola framställning och förslag angående förordnandet af styrelsen göras hos Medicinalstyrelsen. I distrikt, där särskild styrelse för handhafvande af ärenden angående extra provinsialläkartjänst ej finnes, skall hvad som enligt denna

Extra provinsialläkare må af den för handhafvande af ärenden angående hans tjänst tillsatta styrelsen beviljas tjänstledighet för högst trettio dagar, såvida läkaren såsom vikarie föreslagit legitimerad läkare, som då må af sagda styrelse förordnas att under ledigheten uppehålla tjänsten. Är legitimerad läkare icke att tillgå eller afser tjänstledigheten längre tid än trettio dagar, skola framställning om ledigheten och förslag angående förordnandet, åtföljda af läkardistriktsstyrelsens yttrande, af läkaren göras hos Medicinalstyrelsen.[26] I distrikt, *för hvilket*[26] styrelse för handhafvande af ärenden angående extra provinsialläkartjänst ej finnes, skall hvad som enligt denna och nästföljande paragraf tillkommer sådan styrelse fullgöras af den eller dem, som äga tillsätta tjänsten. Tjänstledighet.

[26] I sammanhang därmed, att alla extra provinsialläkare enligt kommitténs förslag skola förordnas af Medicinalstyrelsen, bör äfven meddelandet af tjänstledighet, längre än 30 dagar, öfvergå till samma styrelse. Däremot har läkardistriktsstyrelsens befogenhet att förordna vikarie utsträckts till hela den tid, för hvilken denna styrelse hädanefter skulle äga att meddela läkaren ledighet.

Nuvarande lydelse.

och nästföljande paragraf tillkommer sådan styrelse fullgöras af den eller dem, som äga tillsätta tjänsten. Beviljad tjänstledighet må icke i något fall medföra utgift för statsverket. (K. Kung. 19 okt. 1894.)

Föreslagen lydelse.

Beviljad tjänstledighet må icke i något fall medföra utgift för statsverket.

§ 44.

Anmälan om tillträde till och afgång från tjänsten äfvensom om tjänstledighet.

Extra provinsialläkares tillträde till och afgång från tjänsten skall af den utsedda styrelsen utan dröjsmål anmälas hos Medicinalstyrelsen och Konungens Befallningshafvande; och skall anmälan på enahanda sätt göras, då extra provinsialläkare erhåller ledighet från tjänsten. (K. Kung. 19 okt. 1894.)

IV.

Stads- och stadsdistriktsläkare.

Stads- och stadsdistriktsläkare *samt köpings- och municipalläkare.* [27]

§ 45.

Tjänstårsberäkning.

1. Rätt att vid befordran räkna tjänstår lika med civila läkare i statens tjänst tillkommer, utan särskildt tillstånd, i hvarje stad allenast *en* af staden antagen och aflönad läkare.

2. Önskar stad bereda rätt till sådan tjänstårsberäkning jämväl åt en andre stadsläkare eller därutöfver åt en eller flere stadsdistriktsläkare, ankommer på stadsfullmäktige att därom göra ansökning hos Kungl. Maj:t, som efter pröfning af vidden af de göromål, hvilka skola tillkomma läkaren, vill i ärendet besluta.

§ 46.

Tillsättning och afsked.

1. Stadsläkartjänst kungöres af magistraten med ansökningstid af trettio dagar från den, då kungörelsen varit första gången i post- och inrikes tid-

1. Stadsläkartjänst kungöres af magistraten med ansökningstid af trettio dagar från den, då kungörelsen varit första gången i post- och inrikes tid-

[27] Se vid § 53.

Nuvarande lydelse.

ningar införd. Efter ansökningstidens utgång insänder magistraten inkomna ansökningar till Medicinalstyrelsen, för inhämtande af dess utlåtande om de sökandes kompetens, och öfverlämnar efter handlingarnas återbekommande desamma jämte infordradt yttrande från hälsovårdsnämnden och eget utlåtande till stadsfullmäktige. Dessa äga därefter att bland de kompetenta sökande till stadsläkare utse en, för hvilken magistraten, sedan valet vunnit laga kraft, utfärdar fullmakt eller förordnande.

Föreslagen lydelse.

ningar införd. Efter ansökningstidens utgång insänder magistraten inkomna ansökningar till Medicinalstyrelsen, för inhämtande af dess utlåtande om de sökandes kompetens, och öfverlämnar efter handlingarnas återbekommande desamma jämte infordradt yttrande från hälsovårdsnämnden och eget utlåtande till stadsfullmäktige. Dessa äga därefter att bland de kompetenta sökande till stadsläkare utse en, för hvilken magistraten, sedan valet vunnit laga kraft, utfärdar fullmakt.[28]

2. Stadsdistriktsläkare utses i nyss nämnda ordning likaledes af stadsfullmäktige. Har i stad förvaltningen af den allmänna sjukvården uppdragits åt hälsovårdsnämnden, kunna stadsfullmäktige jämväl åt nämnden öfverlåta antagandet af stadsdistriktsläkare.

3. Då utsedd stads- eller stadsdistriktsläkare sin tjänst tillträder eller därifrån afgår, skall magistraten därom göra anmälan hos Medicinalstyrelsen och Konungens Befallningshafvande samt tillika, där flera stadsläkare finnas, hos nämnda myndigheter vid tillträdet till sådan tjänst tillkännagifva hvilken af läkarne åligger verkställa rättsmedicinska undersökningar.

4. Afsked eller entledigande från stadsläkartjänst meddelas af magistraten.

§ 47.

Biträde i läkarvården under farsot.

Hemsökes stad af så svår eller utbredd farsot, att där anställda läkare behöfva biträde i läkarvården, äger magistraten att om extra läkares förordnande på statens bekostnad göra framställning hos Konungens Befallningshafvande, som, med bifogande af eget yttrande, anmäler förhållandet hos Medicinalstyrelsen.

---

[28] Anställningen har synts kommittén böra vara likartad för alla stadsläkare, och då flertalet torde hafva fullmakter, hafva de nu efter ordet »fullmakt» förekommande orden »eller förordnande» ansetts böra utgå.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

§ 48.

Åligganden.

1. Stadsläkare tillkommer att ägna sorgfällig uppmärksamhet åt den allmämma hälso- och sjukvården inom staden och dess område, att därstädes efter förordnande verkställa rättsmedicinska besiktningar och undersökningar samt att åt stadens invånare lämna läkarvård; och har stadsläkaren att i utöfning af sin befattning ställa sig till efterrättelse ej mindre gällande författningar angående allmänna hälso- och sjukvården än äfven för stadens läkare i vederbörlig ordning utfärdad särskild instruktion samt i tillämpliga delar de för provinsialläkares tjänstutöfning gifna stadgand en.

2. I öfverensstämmelse härmed åligger stadsläkare:

1:o att såsom ledamot af stadens hälsovårdsnämnd hos densamma anmäla sanitära missförhållanden inom staden och föreslå åtgärder däremot; att på anmodan af nämnden afgifva utlåtande i sanitära frågor och deltaga i beslutade besiktningar; att vid hotande eller utbruten farsot föreslå de med anledning däraf erforderliga åtgärder och vid deras utförande biträda och dem öfvervaka; att, om enstaka fall af pest eller kolera skulle yppa sig i staden, därom genast underrätta förste provinsialläkaren; att taga kännedom om de till nämnden inkomna anmälningar om fall af smittosam sjukdom och däröfver i fråga om pest och kolera hvarje måndag samt beträffande öfriga hithörande sjukdomar den 1 och den 16 i hvarje månad upprätta sammandrag och ofördröjligen insända detsamma till förste provinsialläkaren; samt att biträda vid affattandet af den berättelse om hälsotillståndet i staden under sist förflutna året, som det åligger nämnden att inom februari månads utgång hvarje år till förste provinsialläkaren afgifva (K. Kung. 16 juni 1905);

2:o att i stad, där vaccindepå icke finnes inrättad, ansvara för skyddskoppympningens behöriga handhafvande och, där biträde af vaccinatör erfordras, efter anmälan hos magistraten antaga sådan för att under stadsläkares inseende biträda vid ympningen; att öfver vaccinationsjournalerna upprätta eu summarisk förteckning, hvilken jämte journalerna bifogas den årsberättelse, som skall af honom till förste provinsialläkaren afgifvas; samt att i öfrigt fullgöra hvad enligt författningarna angående skyddskoppympningen åligger stadsläkare;

3:o att utöfva närmaste tillsyn öfver de inom staden praktiserande barnmorskor och, då de hos honom anmäla sin bosättning i staden, därom å barnmorske-

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

brefvet göra anteckning samt att vid öfvervakandet af det sätt, hvarpå barnmorska fullgör sina skyldigheter, iakttaga hvad i sådant afseende för provinsialläkare blifvit föreskrifvet;

4:o att hafva närmaste uppsikt öfver de i staden befintliga apotek, för detta ändamål tid efter annan besöka dem, ägna uppmärksamhet åt därifrån utlämnade läkemedels beskaffenhet och taxering samt, på kallelse af förste provinsialläkaren, biträda vid de apoteksvisitationer, som af denne verkställas, äfvensom i fråga om tillsyn å afhjälpandet af anmärkta felaktigheter iakttaga hvad i § 30 mom. 2 blifvit för provinsialläkare föreskrifvet; börande stadsläkare, där till hans vetskap kommer, att i staden bedrifves sådan försäljning af läkemedel eller kvacksalfveri, hvarom i § 30 mom. 4 sägs, därom göra anmälan hos magistraten;

5:o att hafva inseende öfver de i staden befintliga tandläkare, sjukgymnaster och fältskärer samt, då de för sitt yrkes utöfvande bosatt sig inom staden eller därstädes sig uppehålla, mottaga deras anmälningar därom och taga kännedom om deras tillståndsbref, äfvensom att jämlikt särskilda föreskrifter närvara vid förhör med lärling i yrket;

5:o att hafva inseende öfver de i staden befintliga tandläkare, sjukgymnaster och fältskärer samt, då de för sitt yrkes utöfvande bosatt sig inom staden eller därstädes sig uppehålla, mottaga deras anmälningar därom och taga kännedom om deras tillståndsbref; [29]

6:o att, på förordnande af Konungens Befallningshafvande, rådstufvurätt eller polismyndighet, inom staden och dess område verkställa besiktning å lefvande person eller undersökning af död människas kropp, därvid stadsläkare har att ställa sig till efterrättelse hvad för provinsialläkare angående dylika förrättningar är föreskrifvet; och äger stadsläkare att för dessa förrättningar åtnjuta ersättning af statsmedel lika med provinsialläkare i de fall, där förrättningen påkallats i rättsligt ändamål. Har besiktning å personer, misstänkta för venerisk smitta, af stadsläkare förrättats, skall han tillse, att de med sådan sjukdom behäftade varda befordrade till nödig vård, där de icke själfva förskaffa sig sådan;

7:o att beträffande medikamentsräkningar, hvilka skola med stadens medel

7:o att beträffande medikamentsräkningar, hvilka skola med stadens medel

[29] Då fältskärsförhör icke vidare ifrågakomma, hafva slutorden i punkten strukits.

Nuvarande lydelse.	*Föreslagen lydelse.*
betalas och för granskning insändas till Medicinalstyrelsen, attestera deras öfverensstämmelse med utfärdade recept;	betalas,[30] attestera deras öfverensstämmelse med utfärdade recept;

8:o att i afseende på den enskilda sjukvården ställa sig utfärdad särskild instruktion, hvarom i § 49 sägs, till efterrättelse;

9:o att på begäran lämna biträde åt prästerskapet till dödsorsakernas bestämmande för anteckning i dödboken samt hålla hand däröfver att dödbevis varda hos hälsovårdsnämnden behörigen förvarade; samt

10:o att, i likhet med hvad för provinsialläkare i § 38 stadgas, föra diarium, konceptbok och sjukjournal samt förvara arkivhandlingar och enligt inventarieförteckning öfverlämna desamma jämte utdrag af sjukjournalen till efterträdaren; skolande rapport, utlåtande eller annan handling, som genom magistraten blifvit infordrad från stadsläkaren, af denne insändas till magistraten för att till vederbörande befordras.

§ 49.

Särskild instruktion.

Förslag till särskild instruktion för stadsläkare skall, där sådan instruktion saknas eller innehåller bestämmelse, stridande mot hvad i denna instruktion finnes om stadsläkare stadgadt, af stadsfullmäktige efter hälsovårdsnämndens hörande upprättas, hvarefter magistraten har att med bifogande af dess utlåtande underställa förslaget Medicinalstyrelsens pröfning och godkännande. Finnas i staden två stadsläkare anställda, böra i instruktionen bestämmas såväl fördelningen mellan dem af de allmänna förrättningarna som ock omfånget af den läkarvård, som det åligger hvar och en af dem eller endera att inom staden meddela. Likaledes skall i dylik instruktion fördelning af läkarvården ske mellan stadsdistriktsläkare, om sådana finnas, samt föreskrift meddelas om deras tjänstförhållande till förste stadsläkaren. Särskildt böra i instruktionen stadgas villkoren för åtnjutande af läkarvård eller medikamenter på stadens bekostnad.

---

[30] Strykningen af de härefter förekommande orden »och för granskning insändas till Medicinalstyrelsen» betingas däraf att dylik granskning ej längre äger rum. Jfr sista punkten i § 13 af Kungl. Maj:ts förnyade nåd. Instruktion den 31 december 1900 för Medicinalstyrelsen.

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

§ 50.

1. Inom februari månads utgång hvarje år skall stadsläkare till förste provinsialläkaren afgifva berättelse för det sist förflutna året rörande hälso- och sjukdomsförhållandena inom staden, verkställda förrättningar m. m., i enlighet med det för sådan berättelse fastställda formulär. Årsberättelse.

2. Denna berättelse bör grundas på stadsläkarens diarium, konceptbok och sjukjournal, de anmälningar om fall af smittosam sjukdom, som till hälsovårdsnämnden inkommit, samt från prästerskapet inkomna vaccinationsjournaler och förteckningar å sinnessjuka och idioter.

3. Finnas i stad flere läkare anställda, tillkommer det förste stadsläkaren att, med ledning af de särskilda årsberättelser, hvilka det skall åligga andre stadsläkaren äfvensom stadsdistriktsläkare att före januari månads utgång aflämna till förste stadsläkaren, sammanfatta årsberättelsen angående hälso- och sjukdomsförhållanden inom staden och vid insändandet till förste provinsialläkaren af samma berättelse bifoga förenämnda särskilda årsberättelser.

4. Möter hinder för stadsläkare att inom föreskrifven tid insända sin årsberättelse till förste provinsialläkaren, skall han inom samma tid hos denne därom göra anmälan med uppgift om dröjsmålet och om tiden, då aflämnandet antagligen kan ske.

§ 51.

1. Tjänstledighet för tid inom en vecka kan af magistratens ordförande meddelas stadsläkare, då denne med annan legitimerad läkare aftalat om göromålens bestridande under tiden. Längre tjänstledighet må af magistraten efter hälsovårdsnämndens hörande beviljas, åliggande därvid stadsläkaren, såvida ej i särskild instruktion finnes annorlunda bestämdt, att till tjänstens uppehållande under ledigheten föreslå

1. Tjänstledighet för tid inom en vecka kan af magistratens ordförande meddelas stadsläkare, då denne med annan legitimerad läkare aftalat om göromålens bestridande under tiden. Längre tjänstledighet må af magistraten efter hälsovårdsnämndens hörande beviljas, åliggande därvid stadsläkaren, såvida ej i särskild instruktion finnes annorlunda bestämdt, att till tjänstens uppehållande under ledigheten föreslå Tjänstledighet.

Nuvarande lydelse.

en legitimerad läkare, med hvilken stadsläkaren i sådant afseende träffat öfverenskommelse; och må, därest ledigheten ej afser längre tid än fjorton dagar, magistraten förordna den föreslagna vikarien att under tiden bestrida tjänsten, men skall i annat fall magistraten hos Medicinalstyrelsen göra framställning och förslag angående förordnandet. (K. Kung. 19 okt. 1894.)

Föreslagen lydelse.

en legitimerad läkare, med hvilken stadsläkaren i sådant afseende träffat öfverenskommelse; och må, därest ledigheten ej afser längre tid än *trettio dagar*,[31] magistraten förordna den föreslagna vikarien att under tiden bestrida tjänsten, men skall i annat fall magistraten hos Medicinalstyrelsen göra framställning och förslag angående förordnandet.

2. Om stadsläkares tjänstledighet och förordnande af annan läkare under ledigheten skall underrättelse af magistraten eller dess ordförande meddelas såväl Medicinalstyrelsen som Konungens Befallningshafvande och hälsovårdsnämnden. (K. Kung. 19 okt. 1894.)

3. Angående ledighet för stadsdistriktsläkare må föreskrift meddelas i den särskilda instruktion, som för sådan läkare bör af stadsfullmäktige utfärdas på sätt i § 49 närmare bestämmes.

§ 52.

Bestämmelse för vissa städer.

I stad, där stadsfullmäktige ej finnas, har allmänna rådstugan att fullgöra hvad enligt denna instruktion eljest tillkommer stadsfullmäktige.

Undantag för Stockholm.

§ 52.

1.[32] I stad, där stadsfullmäktige ej finnas, har allmänna rådstugan att fullgöra hvad enligt denna instruktion eljest tillkommer stadsfullmäktige.

2.[32] I fråga om tillsättning af stads- och stadsdistriktsläkare i Stockholm samt deras tjänstledighet gäller hvad därom särskildt finnes stadgadt.

---

[31] I öfverensstämmelse med de föregående förslagen (se §§ 40 och 43) att Konungens Befallningshafvande skall äga att bevilja provinsialläkare och läkardistriktsstyrelse extra provinsialläkare trettio dagars tjänstledighet, har denna ändring vidtagits.

[32] Nuvarande §§ 52 och 53 hafva, för att bereda plats åt en ny § 53 (om »köpingsläkare» m. fl.), sammanslagits till en § 52, indelad i 2 mom.

Nuvarande lydelse.

§ 53.

I fråga om tillsättning af stads- och stadsdistriktsläkare i Stockholm samt deras tjänstledighet gäller hvad därom särskildt finnes stadgadt.

De sammandrag, hvilka det jämlikt § 48 punkt. 2 mom. 1 åligger stadsläkare att den 1 och 16 i hvarje månad upprätta, skola i Stockholm af vederbörande stadsläkare insändas omedelbart till Medicinalstyrelsen. För Stockholm afgifves jämväl den i § 50 omförmälda årsberättelse omedelbart till Medicinalstyrelsen, och må i Stockholm tiden för berättelsens afgifvande utsträckas till mars månads utgång.

Föreslagen lydelse.

De sammandrag, hvilka det jämlikt § 48 punkt. 2 mom. 1 åligger stadsläkare att den 1 och 16 i hvarje månad upprätta, skola i Stockholm af vederbörande stadsläkare insändas omedelbart till Medicinalstyrelsen. För Stockholm afgifves jämväl den i § 50 omförmälda årsberättelse omedelbart till Medicinalstyrelsen, och må i Stockholm tiden för berättelsens afgifvande utsträckas till mars månads utgång.

§ 53.[33]

Köpings- och municipalläkare.

1. Aflönar köping med ett invånarantal af minst 1,200 eller municipalsamhälle med minst lika stor befolkning en egen läkare, tillkommer honom samma rätt att för befordran räkna tjänstår som den, hvilken tillkommer stadsläkare. Läkare, som kommit i åtnjutande af dylik rätt, bibehåller denna för sin tjänstetid hos köpingen eller municipalsamhället, äfven om invånarantalet skulle nedgå under 1,200.

2. Önskar köping eller municipalsamhälle med mindre invånarantal än 1,200 bereda sådan rätt, som i mom. 1 sägs, för en af samhället aflönad läkare,

---

[33] Beträffande motiven till denna nya § 53 får kommittén hänvisa till sitt betänkande, sid. 108 o. f.

Nuvarande lydelse.

Föreslagen lydelse.

eller större sådant samhälle enahanda rätt för mer än en läkare, skall ansökning därom göras hos Kungl. Maj:t, som efter pröfning af ärendet vill däruti besluta.

3. För köpings- och municipalläkare gäller i tillämpliga delar hvad i §§ 46—51 är stadgadt beträffande stadsläkare; skolande kommunal-(municipal-)fullmäktige, om sådana äro utsedda, men i annat fall kommunal-(municipal-)stämma fullgöra hvad som enligt dessa §§ tillkommer stadsfullmäktige, samt kommunal-(municipal-)nämnd hvad som tillkommer magistraten.

V.

Militär-, hospitals- m. fl. läkare.

§ 54.

Militär-, hospitals- m. fl. läkare.

Vid armén och flottan anställda läkare äfvensom hospitals-, fängelse-, järnvägs-, lasaretts- samt bad- och brunnsläkare hafva att iakttaga hvad i gällande författningar och för dem utfärdade särskilda instruktioner finnes föreskrifvet.

VI.

Allmänna bestämmelser.

§ 55.

Behörighet att utöfva läkarkonsten.

Behörighet att utöfva läkarkonsten och från apotek förskrifva jämväl häftigt verkande eller giftiga läkemedel tillkommer endast den, som inom riket af-

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

lagt medicinsk licentiatexamen eller, utan att hafva aflagt sådan examen, antingen af Kungl. Maj:t erhållit särskild tillåtelse att inom riket utöfva läkarkonsten eller blifvit af Kungl. Maj:t utnämnd till läkartjänst eller ock af Medicinalstyrelsen förordnats att tjänstgöra såsom vikarie eller extra läkare vid armén, flottan eller den civila sjukvården; dock gäller för sålunda förordnad vikarie eller extra läkare hans behörighet endast för den tid, det för honom utfärdade förordnande bestämmer.

§ 56.

Förhållande till Medicinalstyrelsen.

Hvarje innehafvare af läkartjänst eller befattning, äfvensom alla de, hvilka eljest utöfva läkarkonsten, äro beträffande utöfningen däraf ställda under Medicinalstyrelsens inseende och pliktige att efterkomma hvad styrelsen i kraft af gällande författningar och instruktioner föreskrifver dem; därifrån likväl undantagna lärare vid de medicinska läroverken samt de vid serafimerlasarettet i Stockholm anställda läkare i hvad en hvar af dem i sådan egenskap åligger.

§ 57.

Behörighet till befordran och tjänstårsberäkning m. m.

1. Endast legitimerade läkare kunna uppföras på förslag till läkartjänst, som af Kungl. Maj:t eller Medicinalstyrelsen tillsättes, eller antagas till läkartjänst, med hvars innehafvande tjänstårsberäkning är förenad.

2. Innehafvare af de i nästföregående moment omförmälda befattningar, med undantag af dem, som nedan i mom. 4 angifvas, samt de af Kungl. Maj:t förordnade läkarvikarier, äfvensom de biträdande provinsialläkare, vikarier och extra läkare, hvilka förordnas af Medicinalstyrelsen och antingen äro medicine licentiater eller efter aflagd medicinsk kandidatexamen fullgjort den för licentiatexamen föreskrifna tjänstgöring vid universitet, så ock de vikarier, som i nämnda befattningar förordnas af annan vederbörande och äro legitimerade läkare, äga vid fråga om befordran på läkarbanan åtnjuta tjänstårsberäkning för den tid, de befattningen innehaft eller förestått, dock, hvad vikarier och extra läkare vidkommer, endast under villkor att tjänstgöringen varar minst femton dagar i följd samt att de med vederbörliga originalhandlingar hos Medicinalstyrelsens ombudsman styrka, när denna tjänstgöring börjat och slutat. För dem af ofvannämnda vikarier, som

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

förordnas af annan än Kungl. Maj:t eller Medicinalstyrelsen, gäller dessutom för rätten till tjänstårsberäkning det villkor, att de omedelbart efter förordnandets emottagande och senast inom åtta dagar efter det deras tjänstgöring i anledning däraf börjat därom själfva afsända skriftlig anmälan till Medicinalstyrelsen.

Professorer och extra ordinarie professorer vid de medicinska fakulteterna och Karolinska mediko-kirurgiska institutet äga jämväl att för den tid de innehaft sina ämbeten, vid fråga om befordran på läkarbanan, beräkna tjänstår lika med civila läkare i statens tjänst.

Vid tjänstårsberäkning, hvarom här förmäles, skall afdrag göras för den tid, som belöper på tjänstledighet, hvilken omfattar mer än nittio dagar af ett kalenderår och icke är att hänföra till semester eller föranledts af särskildt offentligt uppdrag.

3. Legitimerade läkare, hvilka göra utrikes studieresor för att förvärfva ytterligare insikter och erfarenhet i sin konst eller som genomgå fullständiga studiekurser för vinnande af behörighet till förste provinsialläkarbefattning eller eljest för speciell utbildning i läkarkonsten, äga att för den tid, som härtill åtgått, vid fråga om befordran på läkarbanan beräkna tjänstår lika med civila läkare i statens tjänst, om och i den mån Medicinalstyrelsen, efter granskning af vederbörliga berättelser eller intyg, hvilka det åligger dem, som vilja på någon af nämnda grunder komma i åtnjutande af sådan förmån, att till Styrelsen insända inom sex månader efter studieresornas eller kursernas afslutande, finner dylik tjänstårsberäkning böra i anledning däraf dem tillkomma.

4. Beträffande den rätt till tjänstårsberäkning lika med civila läkares i statens tjänst, som genom särskilda nådiga bref för befordran på läkarbanan medgifvits åtskilliga lärare, amanuenser och assistenter vid de medicinska undervisningsanstalterna, sundhetsinspektör i Stockholm äfvensom läkare, anställda vid hofvet, vid vissa sjukhus eller andra inrättningar eller såsom amanuenser hos Medicinalstyrelsen, gäller hvad därom särskildt är eller varder föreskrifvet, dock att vid sådan tjänstledighet, hvarom förmäles i sista stycket af mom. 2 i denna paragraf, afdrag skall göras i öfverensstämmelse med hvad där stadgas. För tjänstgöring i egenskap af underläkare, amanuens eller assistent vid anstalt eller inrättning af nämnda slag må dylik rätt likväl icke tillgodokomma någon, som därför ej äger uppbära aflöning enligt stat eller särskildt stadgande, eller åtnjutas

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

af en och samma person för längre tid än tre år. Hvad ofvan i mom. 2 af denna paragraf stadgas för vissa läkarvikarier angående den kortaste tid, för hvilken tjänstårsberäkning får äga rum, om anmälan af mottaget förordnande samt om styrkande af tid, när tjänstgöring börjat och slutat, skall såsom villkor för rätt till tjänstårsberäkning, hvarom här förmäles, jämväl gälla ej mindre för vikarier i här afsedda befattningar än äfven för underläkare, amanuenser och assistenter vid nämnda sjukvårdsinrättningar och anstalter.

5. Om ledighet, som af annan än Medicinalstyrelsen beviljas från tjänstgöring, hvilken får beräknas för befordran på läkarbanan, skall i fall, hvarom icke redan så är stadgadt, skriftlig anmälan, med uppgift om den tid och det ändamål ledigheten afser, till Medicinalstyrelsen skyndsamt insändas af den, som ledigheten beviljat. (K. Kung. 13 mars 1903.)

§ 58.

Behörighet att verkställa rättsmedicinsk undersökning af död människas kropp m. m.

I fråga om behörighet att verkställa rättsmedicinsk undersökning af död människas kropp samt om hvad iakttagas bör vid meddelande af intyg för sinnessjuks intagande å hospital eller asyl och af tillstånd till liks balsamering gäller hvad därom särskildt är stadgadt.

§ 59.

Åligganden i allmänhet.

Hvarje läkare, antingen han är i tjänst anställd eller enskildt meddelar läkarvård, åligger:

1:o att åt sjuk, som af honom vårdas, meddela de råd och, så vidt möjligt är, ägna den behandling, som den sjukes tillstånd fordrar och som med vetenskap och beprövad erfarenhet öfverensstämmer;

2:o att vid hvarje under hans behandling kommande fall af pest, kolera, smittkoppor, fläckfeber (tyfus), nervfeber (tyfoidfeber), scharlakansfeber, elakartad halssjukdom (difteri), rödsot (dysenteri), spetälska eller barnsängsfeber föreskrifva och, så vidt ske kan, anordna tjänliga åtgärder mot smittans spridande samt, där gällande författning sådant föreskrifver, hos hälsovårdsnämnd göra skriftlig anmälan om inträffadt sjukdomsfall eller till ordförande i kommunalnämnd lämna skriftlig underrättelse om förhållandet jämte anvisning om de åtgärder, hvilka böra vidtagas till förekommande af sjukdomens utbredning; (K. Kung. 16 juni 1905.)

Nuvarande lydelse. *Föreslagen lydelse.*

3:o att vid läkemedels föreskrifvande iakttaga hvad angående receptets innehåll och form finnes särskildt stadgadt;

4:o att, när någon aflidit, hvilken läkaren vårdat närmast före dödsfallet, ofördröjligen och kostnadsfritt meddela ett efter stadgadt formulär affattadt intyg öfver dödsorsaken;

5:o att, om enstaka fall af pest eller kolera skulle komma till hans kännedom, därom genast underrätta vederbörande förste provinsialläkare samt att till honom, enligt formulär, insända uppgift dels, därest någon af nämnda farsoter är gängse, hvarje måndag å de fall af farsoten, hvilka å landet eller i stad, där stadsläkare ej finnes, under näst föregående vecka kommit under hans behandling, dels i öfrigt den 1 och den 16 i hvarje månad å de fall af andra i § 20 mom. 1 af Kungl. förordningen den 19 mars 1875 omförmälda smittosamma sjukdomar, hvilka å sådan ort under näst föregående halfva månad af honom behandlats; (K. Kung. 16 juni 1905.)

6:o att till Medicinalstyrelsen skyndsamt inkomma med de upplysningar, förklaringar eller underrättelser, Medicinalstyrelsen kan i särskilda fall finna anledning begära;

7:o att vid afgifvande af infordrade upplysningar och förklaringar, äfvensom vid utfärdande af intyg, afsedt att företes inför domstol eller annan offentlig myndighet, iakttaga hvad i §§ 36 och 37 eller i särskild författning är i sådant afseende föreskrifvet; samt

8:o att, då läkarens boningsort icke är bestämd genom hans tjänst, hos Medicinalstyrelsen och förste provinsialläkaren i länet anmäla den ort, där han bosätter sig eller dit han flyttar.

§ 60.

Läkares tystlåtenhet.

Ej må läkare yppa hvad honom i denna hans egenskap blifvit i förtroende meddeladt, ej heller i oträngdt mål uppenbara hvad han angående sjukdom eller dess uppkomst själf funnit; dock att genom denna läkarens plikt någon inskränkning icke får äga rum i hans skyldighet att verkställa förrättning och afgifva utlåtande eller intyg samt därvid förfara enligt gällande författningar och instruktioner.

B. Läkartaxan.

Nuvarande lydelse.

Taxa för arfvode åt vissa i civil tjänst anställde läkare för enskild sjukvård och för intyg, meddelade på enskild begäran, äfvensom för tjänstförrättningar, verkställda enligt gällande instruktion eller myndighets uppdrag.

Föreslagen lydelse.

Kungl. Maj:ts nådiga läkartaxa.

A. För enskild sjukvård och på enskild begäran meddelade intyg.

§ 1.

Förste provinsialläkare, provinsial-, extra provinsial- eller biträdande provinsialläkare, eller vikarie för sådan läkare äger att för enskild sjukvård, som inom distriktet lämnas, äfvensom för intyg, som på enskild begäran meddelas, erhålla arfvode och i särskilda fall reseersättning enligt här nedan gifna bestämmelser, där ej annorlunda öfverenskommes.

Förste provinsialläkare, *som tillika är provinsialläkare*, provinsial-, extra provinsial- eller biträdande provinsialläkare, eller vikarie för sådan läkare äger att för enskild sjukvård, som inom distriktet lämnas, äfvensom för intyg, som på enskild begäran meddelas, erhålla arfvode och i särskilda fall reseersättning enligt här nedan gifna bestämmelser, där ej annorlunda öfverenskommes.

§§ 2—13 oförändrade.)

B. För tjänstförrättningar, verkställda enligt gällande instruktion eller myndighets uppdrag.

§ 14.

För tjänstförrättning, som, för allmän hälso- eller sjukvård, af de i § 1

För tjänstförrättning, som, för allmän hälso- eller sjukvård, af *förste*

Nuvarande lydelse.

omförmälde läkare på grund af gällande instruktion eller myndighets uppdrag utföres å ställe på längre afstånd från läkarens bostad än två kilometer, utgår ersättning efter den klass i gällande resereglemente, som är för provinsialläkare bestämd, men för tjänstförrättning, utförd på afstånd ej öfverstigande två kilometer från hans bostad, utgår, där ej för vissa tjänstförrättningar särskildt arfvode, enligt hvad i § 15 sägs, är bestämdt, ersättning med 5 kronor i dagtraktamente, utan rätt för läkaren att beräkna reseersättning.

Föreslagen lydelse.

provinsialläkare äfvensom de i § 1 omförmälde läkare på grund af gällande instruktion eller myndighets uppdrag utföres å ställe på längre afstånd från läkarens bostad än två kilometer, utgår ersättning efter den klass i gällande resereglemente, som är för provinsialläkare bestämd, men för tjänstförrättning, utförd på afstånd ej öfverstigande två kilometer från hans bostad, utgår, där ej för vissa tjänstförrättningar särskildt arfvode, enligt hvad i § 15 sägs, är bestämdt, ersättning med 5 kronor i dagtraktamente, utan rätt för läkaren att beräkna reseersättning.

VI. Förslag till pensionskassa för extra provinsialläkarne m. fl. läkare.

Såsom ofvan blifvit sagdt* har kommittén för denna kassa tänkt sig ett tvåfaldigt ändamål, nämligen dels och i första rummet pensionering af extra provinsialläkare (och af vissa andra med dem jämförbara läkare), dels beredande af tilläggspension åt provinsialläkare, som vid tjänstens frånträdande icke komm i åtnjutande af hel pension.

Anställningens art, sättet på hvilket aflöningen skulle utgå m. fl. omständigheter erbjuda sådana jämförelsepunkter emellan lasarettsläkarne och de extra provinsialläkarne, att det vid uppgörandet af förslag till pensionskassa för de senare legat nära till hands att till förebild välja den redan befintliga pensionskassan för lasarettsläkarne. Såsom underlag för detta förslag har därför lagts Kungl. Maj:ts reglemente för lasarettsläkarnes pensionskassa den 13 november 1903 jämte betänkande och motivering till det af kommitterade afgifna förslag till samma reglemente.** Beräkningarna, som utförts af lektorn d:r E. Jäderin, äro, såsom för nämnda kassa, stödda på 1881—1890 års svenska dödlighet för män i hela riket samt på 3,5 % räntefot. Vidare har till ledning vid förslagets uppgörande utarbetats en — här dock icke tryckt — förteckning öfver samtliga extra provinsialläkare i riket hösten 1905, tillika innehållande uppgift om hvarje extra provinsialläkares födelsedag samt om den dag, då han första gången utnämndes till sådan befattning.

---

* Jämför sid. 96 o. följ.

** Underdånigt betänkande med förslag till lasarettsstadga, sjukstugestadga samt reglemente för lasarettsläkarnes pensionskassa, afgifvet den 30 januari 1899 af därtill i nåder utsedde kommitterade.

Nyss nämnda förteckning upptager 163 extra provinsialläkare, hvilkas ålder vid utnämningen är på följande sätt fördelad:

Ålder vid utnämningen.	Antal.	Ålder vid utnämningen.	Antal.	Ålder vid utnämningen.	Antal.
26 år	1	35 år	11	44 år	0
27 »	4	36 »	15	45 »	2
28 »	4	37 »	15	46 »	1
29 »	5	38 »	7	47 »	2
30 »	13	39 »	7	48 »	0
31 »	12	40 »	2	49 »	0
32 »	16	41 »	5	50 »	0
33 »	19	42 »	2	51 »	1
34 »	13	43 »	6		

Medelåldern vid utnämningen var således 34,73 år, som här afrundats till 35 år. Af hela antalet, 163 fall, komma 128 fall på åldrarna från och med 30 till och med 39 år.

Efterföljande beräkningar grundas därför, i likhet med hvad förhållandet var för lasarettsläkarnes pensionskassa, på en normal inträdesålder af 35 år.

Af skäl, som ofvan (å sid. 98 och 99) angifvas, har kommittén funnit sig böra föreslå pensionsåldern till 65 år samt beloppet af hel pension till 4,000 kronor.

För 35-årig person skall årligen intill pensionsåldern rent netto förskottsvis erläggas för en pension om 1 krona årligen

$$P = \frac{N_p}{N_{35} - N_p} \text{ kronor,}$$

då p är pensionsåldern och då, såsom i försäkringstekniska räkningar är brukligt, N betecknar summan till lefnadens slut af de i dödlighetstabellen upptagna lefvandes till 0 år diskonterade antal.

Enligt här förut uppgifna beräkningsgrunder och för 4,000 kronors pension blir då den årliga afgiften för pension från 65 år kronor 523,04.

Om denna årliga nettokostnad belastas med 14,7 % — belastningen afsedd dels såsom säkerhetstillägg för afvikelser från antagen dödlighet och räntefot m. m.,

dels att betäcka nödiga förvaltningskostnader* — så blifver den årliga bruttokostnaden för att med 4,000 kronor årligen pensionera nu 35-åriga personer från 65 år 600 kronor.

Denna afgift är, såsom nyss angifvits, beräknad för personer, som vid utnämningen äro 35 år gamla. För en vid utnämningen öfver 35-årig person blir kostnaden gifvetvis större och en *tilläggsafgift* (retroaktivafgift) måste bestämmas, så afpassad, att den fullt motsvarar pensionens fördyrande. Å andra sidan kunde visserligen anses riktigt, att personer, som vid utnämningen äro under 35 år, borde betungas endast med en något billigare årsafgift. Men för kassans säkerhets skull och i analogi med hvad inom andra pensionsinrättningar på goda skäl är brukligt, torde böra anses, att den för 35-åringar beräknade afgiften också är den minsta, som någon af delägarne bör erlägga.

Om, såsom vid lasarettsläkarnes pensionskassa är stadgadt, tilläggsafgiften för vid inträdet mer än 35-åriga personer bestämmes att utgå med en afgift antingen på en gång eller under vissa år, så blir densamma i förra fallet

$$S_1 = P \cdot \frac{N_{35} - N_{35+r}}{D_{35+r}},$$

i senare fallet

$$S_n = P \cdot \frac{N_{35} - N_{35+r}}{N_{35+r} - N_{35+r+n}},$$

då $35 + r$ är inträdesåldern och n det antal år, under hvilket afgiften skall erläggas, samt D de lefvandes till födelsen diskonterade antal.

I de fall, då tilläggsafgiften icke erlägges i ett belopp på en gång, kan den lämpligen fördelas på 5 eller på 10 år (då således n är $= 5$ resp. 10) eller ock på hela den till pensionsåldern återstående tiden, således till 65 års ålder. Då emellertid kassan som en af sina hufvudsakliga uppgifter äfven har att bereda tilläggspension åt delägare, som befordrats till provinsialläkare, men som på grund af den väntade nya pensionslagens bestämmelser måste afgå från denna tjänst vid 62 års ålder och eventuellt med afkortad pension, så har kommittén funnit det lämpligast att tilläggsafgiften under alla förhållanden är slutbetald, då delägaren fyllt 62 år, och därför grundat beräkningen i reglementets § 4 på ett sådant förhållande.

---

* Se förenämnda kommittés betänkande och motivering, sid. 103.

Tilläggsafgiftens årliga belopp blir då

$$S_{27-r} = P \cdot \frac{N_{35} - N_{35+r}}{N_{35+r} - N_{62}}.^{*}$$

I detta uttryck, liksom tillförene, betecknar P de 35-åriga inträdandes årliga nettoafgift, hvilken dock i efterföljande numeriska räkningar anses böra ingå med 10 % belastning, alltså med värdet 575.34. Som vidare reglementet förutsätter inbetalningen af tilläggsafgiften, då den ej göres i ett belopp på en gång, böra ske kvartalsvis, antages här af de skäl, som inom lifförsäkringsrörelsen i allmänhet anses bestämmande, kvartalsafgiften böra vara 0.26 af den såsom helårig beräknade afgiften.

Enligt §§ 19 och 20 af reglementsförslaget äro vissa delägare, för hvilka icke alla de i § 4 bestämda afgifterna blifvit till fullo inbetalade, berättigade till afkortad pension eller tilläggspension, svarande i hvart fall i värde mot den för dem enligt kassans beräkningsgrunder afsatta reserven, pensionen i vissa fall utgående från den ordinarie pensionsåldern 65 år, i vissa fall från 62 år och i andra fall (nämligen då delägaren i följd af iråkad sjukdom eller invaliditet måste lämna sin tjänst eller icke längre äger förmåga att med sitt arbete försörja sig) från lägre ålder. Det årliga belopp, till hvilket pensionen då kan uppgå, beror af delägarens ålder och af de vid tillfället för honom inbetalade afgifternas värde samt måste således för hvarje särskildt fall beräknas. Denna fråga förenklas dock för de fall, då delägaren antingen inträdt i pensionskassan vid icke fyllda 35 års ålder eller då han inträdt vid högre ålder samt till följd däraf haft att erlägga tilläggsafgift, men redan hunnit slutbetala densamma. Reserven för delägaren är nämligen äfven i senare fallet lika stor som för delägare, hvilken inträdt vid 35 års ålder. Äfven i dessa för räkningen enklare fall kunna dock två olika lägen uppkomma, nämligen å ena sidan då den ordinarie årsafgiften influtit ända intill den tidpunkt, då delägaren söker erhålla pension (i allmänhet i de fall, som betecknas af § 19 *c*,), och å andra sidan då de ordinarie årsafgifterna tidigare än då pensionen sökes helt eller delvis upphört att inflyta (i allmänhet de fall, som betecknas af § 19 *a*, *b* och *d* samt af § 20,).

---

* Vid tillämpningen af de här gifna matematiska uttrycken är att märka, att inträdesåldern $35 + r$ år bör enligt bruket beteckna »ålder nästa födelsedag», så att den mot denna svarande verkliga åldern är i medeltal $35 + r - 1/2$ år. Mot en inträdesålder lika med fyllda 41 år eller 42 år nästa födelsedag sättes således $35 + r$ lika med 41.5. På grund af bestämmelsen i reglementets § 9 bör då ock i uttrycket för den årliga tilläggsafgiften till 62 år införas $N_{61.5}$ i stället för N_{62}.

Om tilläggsafgift icke ålegat delägaren eller är slutbetalad och om ordinarie årsafgifter äro betalade ända till den ålder t år, vid hvilken han söker pension, så är den reserv kassan för honom afsatt

$$P \cdot \frac{N_{35} - N_t}{D_t}$$

och det årliga belopp, som högst kan tillerkännas honom såsom pension från nyssnämnda ålder

$$P\left(\frac{N_{35}}{N_t} - 1\right).$$

Sålunda är t. ex. delägare, som för sjukdom lämnar tjänsten och söker pension enligt reglementets § 19 *c*, om han ej häftar för tilläggsafgifter och alla ordinarie årsafgifter till afskedet äro inbetalade, berättigad att i årlig pension uppbära

vid 50 år	763	kronor,		vid 62 år	2,827	kronor,
» 55 »	1,323	»		» 63 »	3,166	»
» 60 »	2,266	»		» 64 »	3,554	»
» 61 »	2,529	»				

Har däremot delägare, som icke är skyldig erlägga tilläggsafgift, vid åldern t år blifvit befordrad till provinsialläkare och alla ordinarie årsafgifter för honom blifvit erlagda till tiden för befordran, så äger han vid 62 års ålder att af kassan erhålla uti tilläggspension

$$P \cdot \frac{N_{35} - N_t}{N_{62}},$$

dock högst så mycket af detta belopp, som erfordras för att fylla hans af staten erhållna pension till 4,000 kronor. Har hans befordran ägt rum vid följande åldrar, så äger han sålunda i tilläggspension erhålla högst:

vid 40 år	810	kronor,		vid 60 år	2,722	kronor,
» 45 »	1,464	»		» 61 »	2,776	»
» 50 »	1,987	»		» 62 »	2,827	»
» 55 »	2,401	»				

Om däremot delägaren betalar en tilläggsafgift, hvilkens årliga nettobelopp är S, och om hans inträdesålder var $35 + r$ år, så är den för honom vid t års ålder afsatta reserven

$$(P+S)\frac{N_{35+r}-N_t}{D_t}.$$

Utnämnes han vid åldern t år till provinsialläkare, så blir han vid 62 års ålder berättigad till en tilläggspension om högst

$$(P+S)\frac{N_{35+r}-N_t}{N_{62}}.$$

Beträffande motivering af valet utaf de försäkringstekniska grunder, på hvilka förslaget till pensionskassan hvilar, kan kommittén åtnöja sig med att hänvisa till de motiv, som anförts i förslaget till pensionskassa för lasarettsläkarne.* Med afseende å den utveckling, de båda kassorna i framtiden kan väntas gå till mötes, synes — trots all likhet dem emellan i flera andra afseenden — en olikhet dock förefinnas, i det nämligen särskild anledning kan finnas att för extra provinsialläkarnas pensionskassa vänta ett icke oväsentligt öfverskott, orsakadt af delägarnas befordran till provinsialläkare, i hvilket fall de nämligen antingen icke alls kunna göra anspråk på pension ur kassan eller ock blott på en afkortad pension, stundom ej fullt uppgående i värde till den för delägaren afsatta reserven. Det kan därför måhända synas, att man vid förslagets uppgörande hade bort fästa afseende vid detta framtida affall och taga dess inverkan i beräkning för att sänka den ordinarie årsafgiften. En hållbar statistik kan dock knappast erhållas för att beräkna verkan af affallet, detta desto mindre som i framtiden befordringsförhållandena torde komma att omgestalta sig högst väsentligt.

I stället har kommittén genom reglementets § 38 sökt att på lämpligt sätt öfverlåta åt framtiden att bestämma huru med det förmodade öfverskottet skall förfaras, och har kommittén tänkt sig att då kunde ifrågasättas att höja pensionerna eller måhända grunda en änke- och pupillkassa eller möjligen minska afgifterna. Någon säker grund kan kommittén dock ännu icke ha för att bilda sig en åsikt om betydelsen af ett sådant eventuellt öfverskott.

---

* Se förut anförda betänkande, sid. 118 och följ.

Efter dessa erinringar får kommittén meddela sitt förslag till

Reglemente för pensionskassan.

Art. I.

Om kassans ändamål.

§ 1. Extra provinsialläkarnas pensionskassa, hvilken träder i verksamhet den 1..... 19.., har till ändamål dels att bereda pension åt extra provinsialläkare och med dem jämförbara läkare, dels äfven att bereda tilläggspension åt sådana delägare i kassan, som befordras till provinsialläkare, men som vid afgången från denna befattning icke komma i åtnjutande af hel pension å 4,000 kronor.

Art. II.

Om delaktighet i kassan.

§ 2. *Mom. 1.* Delägare i kassan är, så länge han kvarblifver i tjänst, hvar och en som, efter det kassan trädt i verksamhet, blifvit i vederbörlig ordning första gången antagen till extra provinsialläkare i distrikt, där läkarens aflöning helt eller delvis utgår från landsting, och som icke fyllt 45 år.

Mom. 2. Delägare i kassan är därjämte hvarje annan extra provinsialläkare äfvensom stads-, stadsdistrikts-, köpings- och municipalläkare, som inom tre år efter det kassan trädt i verksamhet eller sedermera, inom ett år efter det anställning af det slag i denna § afses första gången tillträdts, gör anmälan om inträde, därvid dock för dem som i § 6 afses där angifven förbindelse skall aflämnas.

Mom. 3. Delägare som befordras till provinsialläkare fortfar att vara delägare i kassan, dock med den begränsning i afseende å skyldigheter och rättigheter, som nedan sägs.

Mom. 4. Indrages extra provinsialläkarbefattning, hvilkens innehafvare är delägare i kassan, äger denne, om han så önskar, kvarstå som delägare med de förändrade skyldigheter och rättigheter som nedan stadgas.

Art. III.

Om kassans inkomster.

§ 3. Kassans inkomster utgöras af:

a) delägarnas afgifter;

b) bidrag från landsting, landskommuner, städer, köpingar eller andra samhällen;

c) bidrag af staten;

d) gåfvor, med hvilka kassan kan varda ihågkommen; samt

e) räntor.

Art. IV.

Om afgifter till kassan.

§ 4. *Mom. 1.* Delägare betalar till kassan en ordinarie årsafgift om 200 kronor.

Mom. 2. Delägare, hvilkens ålder vid inträdet i kassan öfverstiger 35 år, erlägger därjämte enligt följande tabell en tilläggsafgift, antingen medelst ett belopp en gång för alla eller i kvartårliga poster.

Delägarens ålder vid inträdet i kassan.	Tilläggsafgiftens belopp ifall den erlägges på en gång vid inträdet.	Tilläggsafgiftens belopp för hvarje kvartal ifall den erlägges		
		under de första		till 62 års ålder.
		5 åren	10 åren	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Fyllda 35 år	290	17	9	5
» 36 »	910	51	28	15
» 37 »	1,540	87	48	27
» 38 »	2,210	125	69	39
» 39 »	2,910	165	91	53
» 40 »	3,640	206	114	69
» 41 »	4,400	249	139	86
» 42 »	5,200	295	164	105
» 43 »	6,030	342	191	126
» 44 »	6,910	392	219	150
» 45 »	7,830	445	249	178
» 46 »	8,790	500	280	209
» 47 »	9,800	558	313	245

Delägarens ålder vid inträdet i kassan.	Tilläggsafgiftens belopp ifall den erlägges på en gång vid inträdet.	Tilläggsafgiftens belopp för hvarje kvartal ifall den erlägges		
		under de första		till 62 års ålder.
		5 åren.	10 åren.	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Fyllda 48 år	10,870	620	348	287
» 49 »	11,990	685	385	337
» 50 »	13,180	753	425	396
» 51 »	14,430	826	467	467
» 52 »	15,750	903	—	554
» 53 »	17,150	985	—	665
» 54 »	18,640	1,073	—	807
» 55 »	20,220	1,167	—	999
» 56 »	21,910	1,268	—	1,268
» 57 »	23,720	—	—	1,674
» 58 »	25,670	—	—	2,353

Mom. 3. Delägare, hvilken af sådan orsak som i § 2 mom. 4 angifves afgått från sitt delägarskap och hvilken på nytt inträder i kassan genom senare tillträdande af annan befattning, med hvilken följer skyldighet eller rättighet att blifva delägare, erhåller den minskning uti tilläggsafgiften, hvilken af kassans styrelse för hvarje fall bestämmes.

Mom. 4. Den som kvarstår som delägare enligt § 2 mom. 4 skall fortfara att till kassan inbetala ordinarie årsafgift och tilläggsafgift samt äger, om han så önskar, därjämte själf inbetala de bidrag, som enligt § 6 i öfrigt skolat för honom inbetalas, om befattningen ej blifvit indragen.

§ 5. *Mom. 1.* Vederbörande landsting skall till kassan årligen inbetala 200 kronor för hvarje inom landstingsområdet befintlig extra provinsialläkarbefattning, hvilkens innehafvare är delägare i kassan och för hvilken aflöningen utgår från landstinget.

Mom. 2. Enahanda årliga afgift om 200 kronor erlägges af staten till kassan för hvarje sådan extra provinsialläkarbefattning, som här ofvan sagts.

§ 6. För delägare i kassan, hvilkens aflöning icke utgår från landsting, skola vederbörande kommun (kommuner) eller samhälle årligen till kassan inbetala de afgifter, hvilka enligt § 5 eljest skolat åligga landstinget och staten, dock att kommunen (kommunerna) eller samhället endast efter till kassans styrelse ingifven skrift-

lig förbindelse har skyldighet att utgöra dessa afgifter, och äger kommunen (kommunerna) eller samhället rätt att af läkaren godtgöra sig intill 100 kronor årligen af afgifternas belopp.

§ 7. Den som upphör att vara delägare af orsak som i § 2 mom. 4 sägs, äger återfå de af honom själf till kassan erlagda afgifterna, dock utan ränta. I öfriga fall kunna erlagda afgifter icke återfås och vederlag för dem icke erhållas i annan ordning än detta reglemente bestämmer.

§ 8. *Mom. 1.* Ordinarie årsafgift beräknas för delägare enligt § 2 mom. 1 från och med den dag lönen tillträdes och för delägare enligt § 2 mom. 2 från och med den dag anmälan om inträde i kassan göres.

Mom. 2. Afgifterna upphöra att utgå med den dag, då i följd af delägares frånfälle eller eljest inträffade afgång ur tjänsten lönen af honom frånträdes eller, för delägare enligt § 2 mom. 4, då han blir pensionsberättigad.

Mom. 3. Afgifter som erläggas af staten, landsting, landskommuner, städer, köpingar eller andra samhällen utgå för samma tid som delägares ordinarie årsafgifter.

§ 9. Tilläggsafgift, som erlägges kvartalsvis, beräknas alltid utgå ett helt antal år, således i ett antal poster som är hel multipel af talet 4.

§ 10. Delägare skall, om han är skyldig erlägga tilläggsafgift, ofördröjligen efter inträdet anmäla, på hvilket af de i § 4 mom. 2 angifna sätten han önskar betala densamma. Tilläggsafgift, beträffande hvilken sådan anmälan icke gjorts sist inom 3 månader efter inträdet, skall anses i sin helhet till inbetalning genast förfallen.

§ 11. Delägare, som befordrats till provinsialläkare och som alltså därmed upphör att betala ordinarie årsafgift, äger, om han så önskar, fortfara att betala tilläggsafgift.

§ 12. Delägare åliggande ordinarie årsafgift och tilläggsafgift — den senare såvida den är på flera år fördelad — skola i den omfattning som nedan sägs af vederbörande läkardistrikts styrelse till kassan inlevereras för löpande år under senare hälften af november månad, ägande nämnda styrelse att för sådant ändamål, vid hvarje utbetalning af delägares lön, af densamma, så långt den räcker, innehålla det belopp, som motsvarar ifrågavarande afgifter för den tid, för hvilken lönen utbetalas.

§ 13. Delägare åliggande afgifter, som icke kunna afdragas å lönen, skola af honom själf inbetalas kvartalsvis i förskott den 1 i månaderna januari, april, juli

och oktober. Brister delägare i denna betalningsskyldighet utöfver 3 månader, skola afgifterna, jämte ränta efter 5 procent för året, inbetalas senast inom 6 månader. Äro afgifterna då icke inbetalade, upphör delägare att erlägga i denna § afsedda afgifter samt får vidkännas den minskning i rättigheter som nedan stadgas.

§ 14. De afgifter till kassan, hvilka icke åligga delägare, skola erläggas på rekvisition, som af kassans styrelse göres, hvad statens bidrag angår, hos Statskontoret samt, hvad öfriga här afsedda bidrag och afgifter angår, hos vederbörande landsting, kommun (kommuner) eller samhälle, som betalningsskyldighet i detta afseende åligger, och böra nämnda rekvisitioner aflåtas omedelbart efter det nedan omförmälda årsuppgifter från distriktsstyrelserna inkommit och hunnit granskas samt i hvarje fall vara åtföljda af förteckning öfver de läkarbefattningar, för hvilka afgifter rekvireras.

§ 15. Läkardistrikts styrelse skall samtidigt med inleverering af delägares afgifter till pensionskassans styrelse enligt formulär, som af denna fastställes och tillhandahålles, insända årsuppgifter angående distriktet tillhörande läkarbefattning (läkarbefattningar) och dess innehafvare samt dessutom i förekommande fall hos samma styrelse genast anmäla inträffande förändringar genom afgång från eller tillträde till dylik befattning. Hvad i denna § äfvensom för öfrigt i detta reglemente sagts om läkardistrikts styrelse gäller, beträffande distrikt, för hvilket sådan styrelse ej finnes, den myndighet eller person, som i andra afseenden ombesörjer dylik styrelse tillkommande åligganden.

§ 16. Pensionskassans styrelse skall med ledning af förutnämnda årsuppgifter låta upprätta och före december månads utgång vederbörande distriktsstyrelse tillställa debiteringslängder å afgifter till kassan för nästföljande år.

Art. V.

Om pensionsbelopp och villkoren för pensions erhållande.

§ 17. Delägare erhåller vid pensionsrättens inträffande hel pension, afkortad pension eller tilläggspension.

§ 18. Berättigad till hel pension å fyra tusen kronor årligen blifver efter tjänstens frånträdande vid fyllda sextiofem lefnadsår delägare, för hvilken fullgjorts i § 4 stadgade inbetalningar.

§ 19. Berättigad till afkortad pension till belopp under fyra tusen kronor, motsvarande den i kassan för delägaren afsatta reserven, är:

a) efter uppnådda sextiofem lefnadsår delägare enligt § 2 mom. 4, som icke enligt § 18 är berättigad till hel pension;

b) vid tjänstens frånträdande och efter uppnådda sextiofem lefnadsår delägare, som brustit i den betalningsskyldighet i § 13 afses;

c) delägare som på grund af sjukdom eller försvagad hälsa nödgas före sextiofem års ålder afgå från tjänsten;

d) delägare enligt § 2 mom. 4 vid icke uppnådda sextiofem lefnadsår, hvilken styrker sig genom iråkad obotlig sjukdom eller invaliditet icke längre kunna med sitt arbete uppehålla sig.

§ 20. Berättigad att uppbära tilläggspension är till provinsialläkare befordrad delägare, hvilken, enligt lagen angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension, vid tjänstens frånträdande icke kommer i åtnjutande af hel pension å 4,000 kronor; uppgående tilläggspensionen till belopp motsvarande den för delägaren i kassan afsatta reserven, dock högst till sådant belopp att den tillsammans med af staten åtnjuten pension utgör fyra tusen kronor årligen.

§ 21. Pension utgår från den dag pensionsrätten inträder till och med den månad, under hvilken delägaren aflider.

Art. VI.

Om pensionsbref.

§ 22. Delägares ansökning om pension ställes till kassans styrelse, åtföljes af åldersbevis och andra handlingar, som äro ägnade att styrka pensionsrätten, samt ingifves genom läkardistriktets styrelse, som öfver ansökningen afgifver yttrande, hvarefter kassans styrelse meddelar beslut om pensionsrätten.

§ 23. Ansökning om afkortad pension enligt § 19 c) och d) skall åtföljas af läkarbetyg.

§ 24. Sedan pensionsrätten blifvit pröfvad och sedan afsked ur tjänsten blifvit delägaren meddeladt, utfärdar kassans styrelse pensionsbref, som genom läkardistriktets styrelse delägaren tillställes.

§ 25. I händelse pensionsbref förkommer eller varder pensionstagare afhändt, skall denne på egen bekostnad låta i ett nummer af den allmänna tidning, i hvilken legala kungörelser skola införas, kungöra dödandet af pensionsbrefvet och inför pensionskassans styrelse förete detta tidningsnummer, hvarefter styrelsen har att utfärda nytt pensionsbref.

Art. VII.

Om utbetalning af pension.

§ 26. Pension skall utbetalas i pensionskassan kvartalsvis i mars, juni, september och december månader till pensionstagaren eller hans behörigen befullmäktigade ombud. Därvid skola företes dels pensionsbrefvet till påtecknande af utbetalningen och dels prästbevis att pensionstagaren vid ingången af sista månaden i kvartalet ännu lefde eller, därest han under kvartalet aflidit, om dagen då dödsfallet inträffade.

Pensionstagare, som är boende utom hufvudstaden, är berättigad att, efter anmälan hos pensionskassans styrelse och uppgifvande af adressort, få, mot afdrag af porto, pensionsbeloppet med allmänna posten i assureradt bref sig tillsänd; åliggande det den, som vill af sådan förmån sig begagna, att, för hvarje gång pension skall lyftas, insända, förutom pensionsbref och prästbevis, kvitto enligt af styrelsen fastställdt formulär.

§ 27. Pensionstagare, som i tio på hvarandra följande år underlåtit uttaga sin pension, går förlustig de outtagna beloppen.

§ 28. Pension må ej för gäld tagas i mät.

Art. VIII.

Om förvaltningen och redovisningen af pensionskassan.

§ 29. Extra provinsialläkarnas pensionskassa förvaltas af direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning; och gälla därvid i afseende å alla de omständigheter, om hvilka icke i detta reglemente finnes särskildt stadgadt, enahanda föreskrifter som enligt reglementet för nämnda inrättning äro gifna för densamma samt dess förvaltning och redovisning.

§ 30. Styrelsen skall låta föra en matrikel öfver delägarna och en öfver pensionstagarna.

§ 31. Efter årsräkenskapens afslutande skall styrelsen ofördröjligen till Kungl. Maj:t afgifva underdånig berättelse rörande pensionskassans förvaltning under det föregående året jämte en tabellarisk öfversikt af kassans ekonomiska ställning. Denna berättelse skall tryckas i allmänna tidningarna.

§ 32. Öfver styrelsens beslut må besvär anföras hos Kungl. Maj:t, hvilka besvär skola vid talans förlust ingifvas till Civildepartementet inom tid och på

sätt som är föreskrifvet för besvärs anförande i mål, som handläggas af förvaltande myndigheter och ämbetsverk.

Art. IX.

Om särskild revision af pensionskassan.

§ 33. Till öfverseende af pensionskassans förvaltning och räkenskaper för den tid, densamma icke undergått sådan granskning, förordnar Kungl. Maj:t hvart tredje år, på framställning af kassans styrelse, tre revisorer, af hvilka minst en bör vara delägare eller pensionstagare i kassan. Dessa revisorer sammanträda i hufvudstaden första måndagen i juli månad det år revisionen skall ske.

§ 34. Före hvarje revisions början skall genom styrelsens försorg upprättas och revisorerna tillställas en efter försäkringstekniska grunder verkställd uträkning af kassans förbindelser till delägare och pensionstagare vid senast afslutade räkenskapsårets utgång.

§ 35. Förutom den i § 33 omförmälda granskningsrätt tillkommer revisorerna jämväl rättighet att hos Kungl. Maj:t föreslå de ändringar i reglementet för pensionskassan eller i afseende å kassans förvaltning och räkenskaper, hvilka de anse af behofvet påkallade.

§ 36. Efter afslutad förrättning, hvilken icke må upptaga längre tid än sex dagar, skola revisorerna till Kungl. Maj:t afgifva underdånig berättelse om den verkställda revisionen.

Uti denna berättelse skall särskildt angifvas, huruvida, med afseende å kassans ställning, höjning eller sänkning i de till kassan ingående afgifter bör ifrågasättas.

§ 37. Revisorerna åtnjuta för sitt uppdrag enahanda reseersättning och dagtraktamente, som tillkomma Riksdagens revisorer.

§ 38. På grund af sådan utredning öfver kassans ställning som i § 34 säges må kassans styrelse i samråd med revisorerna, dock tidigast tio år efter det kassan började sin verksamhet, för Kungl. Maj:t framlägga förslag beträffande särskilda bestämmelser angående användandet för framtiden af de öfverskott, som framgå af senast gjorda och kommande matematiska utredningar, hvarefter Kungl. Maj:t därom beslutar.

VII. Lönestater och anslagsbehof.

Genomförandet af kommitténs förslag kräfver förhöjningar i en del af de nuvarande anslagen till rikets medicinalväsende, och vill kommittén här i ett sammanhang redogöra för dessa förhöjningar.

Aflöningen för *förste provinsialläkartjänsterna* har hittills utgått endast såsom tjänstgöringspenningar, i 21 län med 1,500 kr. för år, i de öfriga 3 länen med 1,000 kr. Denna ersättning för det med tjänsten förenade arbetet står tydligen icke i rimligt förhållande till dettas omfång. Förste provinsialläkarne hafva emellertid hittills tillika innehaft hvardera en provinsialläkarbefattning och uppburit den därmed förenade lönen samt för denna tjänsts skötande åtnjutit biträde af en s. k. biträdande provinsialläkare.

Då kommittén nu föreslagit att åtskilja de båda tjänsterna i 16 län, måste skälig lön beräknas åt dessas förste provinsialläkare, och kommittén föreslår lönens belopp till 6,000 kronor, hvaraf 2,000 kr. skulle utgöra tjänstgöringspenningar. Denna lön måste anses vara så lågt beräknad som möjligt, då den åt förste provinsialläkarne bibehållna rättigheten att idka enskild praktik icke kan antagas i någon afsevärdare grad komma att bidraga till inkomstens höjande, emedan de många tjänstresorna ofta komma att störa och för långa tider afbryta praktiken. Af de taxeringslängder öfver samtliga tjänstläkarnes på landsbygden inkomster, kommittén granskat, visar det sig, att läkare med framstående duglighet äfven på landsbygden af sin praktik kunna erhålla vida större inkomster än dem, en förste provinsialläkare med den föreslagna lönen kan hoppas att ernå. Skola därför tillräckligt framstående förmågor kunna påräknas såsom sökande till förste provinsialläkartjänster, få löneförmånerna icke sättas lägre än nu föreslagits.

De öfriga 8 förste provinsialläkarne, som fortfarande skulle sköta hvar sitt provinsialläkardistrikt, böra alla utom provinsialläkarlönen erhålla 1,500 kr. såsom tjänstgöringspenningar för förste provinsialläkarbefattningen. Således skulle tjänstgöringspenningarna i Gottlands, Blekinge och Hallands län höjas med 500 kronor.

Ålderstilläggen, som hittills utgått först efter resp. 10 och 15 års provinsialläkartjänstgöring, anser kommittén härefter böra med oförändradt belopp af 500 kr. tilldelas de 16 förste provinsialläkare, som icke skulle hafva provinsialläkardistrikt, efter resp. 5 och 10 tjänstår såsom förste provinsialläkare. Motivet till de tidigare ålderstilläggen ligger i den nu allt högre lefnadsålder, vid hvilken befordran till dessa tjänster enligt hvad erfarenheten visat erhålles. De förste provinsialläkare, som fortfarande skulle bestrida provinsialläkartjänster, borde äfven efter regleringen erhålla sina ålderstillägg i sin egenskap af provinsialläkare.

Semester bör af förste provinsialläkare åtnjutas som hittills, d. v. s. under antingen en månad hvarje år eller två månader hvartannat år. Då det kan befaras, att det i län, där ingen biträdande provinsialläkare komme att finnas, skulle möta svårighet att anskaffa lämplig vikarie under semestern för det hittills vanliga dagarfvodet af 6 kronor, hemställer kommittén att för semestervikarie i sådant län hädanefter måtte få utbetalas 10 kronor om dagen.

Pensionens belopp för de 16 förste provinsialläkarne utan provinsialläkardistrikt synes kommittén böra bestämmas efter de grunder, som fastställts i den nya pensionslagen, så att pensionen skulle utgå med belopp motsvarande själfva lönen jämte ålderstillägg vid uppnådd pensionsålder. En förste provinsialläkare, som kommit i åtnjutande af båda ålderstilläggen, skulle alltså hafva att påräkna såsom hel pension 5,000 kronor.

Den ålder, då en förste provinsialläkare bör tilldelas rätt att komma i åtnjutande af hel pension, har kommittén ansett böra sättas lika med den, som i pensionslagen bestämts för bland andra universitetslärare och länsveterinärer, således sextiofem lefnads- och tjugufem tjänstår. — I allt öfrigt torde pensionslagens bestämmelser kunna omedelbart tillämpas.

Förste provinsialläkares änka och barn böra i likhet med provinsialläkarnes erhålla pension från civilstatens änke- och pupillkassa enligt vanliga grunder.

De icke självständiga förste provinsialläkarbefattningarnas innehafvare skulle fortfarande pensioneras såsom provinsialläkare.

Arfvodet åt de åtta biträdande provinsialläkare, som skulle bibehållas, föreslås skola utgå lika åt alla, med 1,000 kronor.

Provinsialläkarnes lön är nu 2,500 kr., däraf 625 kr. utgöra tjänstgöringspenningar, jämte 750 kronor såsom hyresersättning. Två ålderstillägg finnas å 500 kr., det förra efter 10, det senare efter 15 års tjänstgöring. Under några af de senare åren har Riksdagen därtill beviljat s. k. dyrtidstillägg med 10 % af

löneförmånerna, alltså 325 kronor, hvarigenom aflöningen utan ålderstillägg sålunda uppgått till 3,575 kronor.

Det synes kommittén vara lämpligt, att lönen höjes med ett belopp, något större än nämnda dyrtidstillägg jämte den pensionsafgift, 160 kronor om året, som komme att åligga provinsialläkarne, och att hädanefter den förenklingen vidtages, att hyresersättningen inräknas i den öfriga aflöningen, som sålunda föreslås till 4,000 kronor, hvaraf 3,000 kronor såsom lön och 1,000 kronor såsom tjänstgöringspenningar. Proportionen mellan lön och tjänstgöringspenningar betingas såsom förut däraf, att dessa läkares inkomster beräknats till väsentlig del böra bestå i ersättning för lämnad läkarvård. Då numera befordran till provinsialläkare erhålles och väl alltjämt torde komma att erhållas senare än förr, synes det kommittén rättvist, att ålderstilläggen lämnas tidigare, således efter resp. 5 och 10 år i stället för resp. 10 och 15 år, som hittills varit fallet.

Provinsialläkarpensionen utgår sedan år 1884 med 4,000 kronor efter 60 lefnads- och 25 tjänstår, hvaraf 20 såsom provinsialläkare. Efter den föreslagna löneregleringen skulle densamma gifvetvis komma att utgå i enlighet med den nya pensionslagens bestämmelser, hvilka emellertid äro sådana, att pensionsbeloppet — därest lönen sättes till 3,000 kr. — för den, som kommit i åtnjutande af båda ålderstilläggen, skulle blifva densamma som nu eller 4,000 kr. Pensionsåldern är bestämd till 62 lefnads- och 27 tjänstår, hvaraf 5 såsom provinsialläkare.

De s. k. fixa tjänstgöringspenningarna, som år 1906 utgingo till 18 provinsialläkartjänster med tillsammans 16,000 kronor, anser kommitten kunna väsentligen minskas och stöder denna sin uppfattning på uppgifterna i förenämnda taxeringslängder. Endast till 13 tjänster, som enligt dessa uppgifter synas lämna innehafvaren alltför knapp utkomst, vill kommittén föreslå sådana fixa tjänstgöringspenningar med sammanlagdt 7,000 kronor, hvaraf skulle utgå till:

Ramsele	distrikt	500 kronor	Sorsele	distrikt	500 kronor
Hotings	»	500 »	Stensele	»	500 »
Hede	»	500 »	Öfverkalix	»	500 »
Föllinge	»	500 »	Vittangi	»	1,000 »
Gäddede	»	500 »	Jockmocks	»	500 »
Lycksele	»	500 »	Arjepluogs	»	500 »
Vilhelmina	»	500 »			

På grund af det nu anförda har kommittén uppgjort följande

Förslag till ny lönestat för förste provinsialläkare och provinsialläkare.

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
1 Förste provinsialläkare . . .	4,000	2,000	6,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
15 d:o d:o . .	60,000	30,000	90,000	
1 d:o d:o . .	—	1,500	1,500	
7 d:o d:o . .	—	10,500	10,500	
Summa	**64,000**	**44,000**	**108,000**	
1 Provinsialläkare	3,000	1,000	4,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
186 d:o	558,000	186,000	744,000	
Fixa tjänstgöringspenningar för 12 distrikt	—	6,000	6,000	à 500 kr. för hvarje distrikt.
Fixa tjänstgöringspenningar för 1 distrikt	—	1,000	1,000	
Summa	**561,000**	**194,000**	**755,000**	
Summa summarum	**625,000**	**238,000**	**863,000**	

Beträffande villkoren för åtnjutande af de i denna stat omförmälda aflöningsförmåner har kommittén föreslagit endast några ändringar i hvad som hittills ägt rum och som fastställts genom Kungl. Brefvet den 31 okt. 1890. Dessa villkor, hvari de ändrade ställena äro utmärkta genom kursivering, hafva följande lydelse:

att provinsialläkare skall vara underkastad såväl den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet och jämkning i åligganden som ock den reglering af tjänstgöringsområde, som kunna varda föreskrifna;

att med *förste provinsial- eller* provinsialläkartjänst icke må förenas annan tjänst å rikets eller riksdagens stat, ej heller annan tjänstbefattning, med mindre Medicinalstyrelsen finner densamma icke vara hinderlig för tjänstgöringen såsom *förste provinsial- eller* provinsialläkare;

att de med tjänsten förenade tjänstgöringspenningar få uppbäras för den tid, tjänstens innehafvare verkligen tjänstgjort eller begagnat semester, men skola

för den tid, under hvilken han eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som tjänsten förrättat;

att *tjänstinnehafvare*, som af sjukdom hindras att förrätta sin tjänst, äger uppbära hela lönen, hvaremot tjänstinnehafvare, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, kan förpliktas att under ledigheten, utöfver sina tjänstgöringspenningar, till vikarien afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att, där förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt, väl vitsordadt innehafvande af *förste provinsial- eller* provinsialläkartjänst anses böra medgifvas, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda *fem* år efter utnämningen till *tjänsten*, under villkor att innehafvaren mer än fyra femtedelar af denna tid själf bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst, och för andra förhöjningen efter ytterligare fem år på samma villkor, med rätt för löntagaren att tillgodoräkna sig den tid, under hvilken han åtnjutit semester, under iakttagande, hvad såväl den ena som den andra förhöjningen angår, däraf, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, under hvilket den stadgade tjänståldern blifvit uppnådd; börande löntagaren därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya statens utfärdande förflutit från det han till *tjänsten* utnämndes;

att pensionen för förste provinsialläkare och provinsialläkare bestämmes genom lagen angående civile tjänstinnehafvares rätt till pension; dock så, att förste provinsialläkares rätt att komma i åtnjutande af pension inträder vid sextiofem lefnads- och tjugufem tjänstår, samt att förste provinsialläkare eller provinsialläkare, som innehaft extra provinsialläkartjänst eller sådan stads-, köpings- eller municipalläkartjänst, med hvilken varit förenad rätt att vid befordran räkna tjänstår lika med civile läkare i statens tjänst, skall såsom till pension berättigande tjänstår tillgodoräknas fem af de år, hvarunder han innehaft dylik tjänst; och

att semester må, när sådant utan hinder för tjänstens behöriga uppehållande kan ske, af Medicinalstyrelsen, på därom gjord framställning, beviljas *tjänstinnehafvare* under antingen en månad årligen eller två månader hvart annat år, med skyldighet för provinsialläkare att tillhandahålla eller bekosta fri bostad för vikarien.

Till sist får kommittén framlägga en öfversikt af alla de förändringar å olika utgiftstitlar, som skulle blifva en följd af förestående förslag.

			Ökning.	Minskning.
Enligt den nya *lönestaten* skulle till förste provinsial- och provinsialläkare komma att utgå		kr. 863,000		
Häremot svara enligt 1906 års riksstat:				
Löner till provinsialläkare	260,625			
Tjänstgöringspenningar till förste provinsial- och provinsialläkare	121,375			
Hyresersättning åt provinsialläkare	104,250			
Fixa tjänstgöringspenningar för 18 distrikt . . .	16,000	» 502,250	360,750	—
Dyrtidstillägg à 325 kr. hafva varit anvisade åt 139 provinsialläkare (af hvilka tillägg dock en del på grund af bestämmelserna för deras åtnjutande icke utgått). Utgiften bortfaller med högst			—	45,175
Alderstillägg kunna antagas efter regleringen behöfvas för				
a) förste provinsialläkare	10,000			
b) provinsialläkare, 70 med 1,000 kr. och 30 med 500 kr. hvar	85,000	kr. 95,000		
mot år 1906 40 tillägg å 1,000 kr. och 35 å 500		» 57,500	37,500	—
Biträdande provinsialläkares arfvoden, som utgå af anslaget till bestridande af kostnader för allm. hälso- och sjukvård, belöpa sig nu till 16,000 kronor, fördelade på 24 läkare, men skulle efter regleringen minskas till 8,000 kr. åt 8 läkare			—	8,000
Till *semester* äro nu berättigade 139 provinsialläkare under i medeltal 30 dagar årligen. De nytillkommande 48 läkarne skulle äga samma förmån, som efter en vikariatsersättning af 6 kr. om dagen skulle kosta staten 8,640 kronor. Äfven de självständiga 16 förste provinsialläkarne skulle äga rätt till lika lång semester, men då för dessa icke vidare finnas biträdande provinsialläkare att tillgå, skulle vikariatsersättningen komma att uppgå till 10 kr. om dagen således summa 4,800 kr., som jämte nyssnämnda summa gör			13,440	—
Ersättning till *vikarier vid sjukdom*, som skall af staten betalas, har med anledning af det ökade antalet läkare ansetts blifva ökad med			4,000	—
Till *lönebidrag åt extra provinsialläkare* utbetalades år 1906 ett belopp af		kr. 71,750		
Efter regleringen skulle för ändamålet utgå högst . . .		» 30,000	—	41,750
		Transport	415,690	94,925

	Ökning.	Minskning.
Transport	415,690	94,925
I stället begäres *bidrag till extra provinsialläkarnes pensionskassa*, som, då antalet öfveråriga försvunnit, beräknats till	12,400	—
Summa	**428,090**	**94,925**
Drages summan för minskningen från ökningen	**94,925**	
återstår såsom den totala ökningen i statsutgifter kr.	**333,165**	

Denna ökning i statsutgifterna, 333,165 kronor, skulle emellertid icke komma att inträda med ett slag utan successivt inträda under en följd af år. I synnerhet bör erinras, att ett mycket stort antal af de nya provinsialläkartjänsterna icke skulle tillsättas förr än i mån af utgången af oktrojerna för extradistrikt, som de delvis skola ersätta.

Vidare bör erinras, att, ehuruväl sistanförda siffra angifver ökningen i *statsverkets* utgifter, *det allmännas* utgifter icke skulle i lika måtto ökas. För landsting och kommuner skulle nämligen genom de nya ordinarie provinsialläkarnes tillkomst, enligt en inom kommittén verkställd beräkning, uppkomma en minskning i utgifter af omkring 78,000 kronor, på så sätt att, då enligt kommitténs förslag till distriktsindelning ordinarie provinsialläkare skulle i flera fall stationeras *på samma plats*, där nu finnes extra provinsialläkare, denne senare därigenom torde blifva obehöflig. Finge äfven sådana extra distrikt medräknas, i hvilkas *närhet* en ordinarie provinsialläkare skulle stationeras, stege utgiftsminskningen till 92,000 kronor.

VIII. Kommitténs hemställan.

Sammanfattas de i föregående utredning framställda olika förslagen, så gå de ut på:

1:o) *att* 16 självständiga förste provinsialläkartjänster inrättas för de län kommittén angifvit;

2:o) *att* 48 nya provinsialläkartjänster inrättas, och att rikets landsbygd enligt bilagan I till detta betänkande indelas i 187 provinsialläkardistrikt;

3:o) *att* ny lönestat för förste provinsialläkare och provinsialläkare godkännes så, som den å sid. 178 angifvits, samt att såsom villkor för de i staten bestämda löneförmånernas åtnjutande fastställes hvad å sidd. 178 och 179 föreslagits;

4:o) *att* till ersättning åt vikarier under semester för förste provinsialläkare, som icke tillika äro provinsialläkare, af statsmedel måtte få utbetalas ett till 10 kronor förhöjdt dagtraktamente;

5:o) *att* vid eventuellt fastställande af förslaget till distriktsindelning nådig kungörelse måtte utfärdas angående skyldighet för provinsialläkarne *dels* i de på sid. 85 först uppräknade 21 distrikten att tillhandagå invånarna i de på samma ställe angifna resp. socknarna med enskild sjukvård såsom om socknarna tillhörde deras egna distrikt, *dels* ock i de sist på nyssanförda sida samt först å sid. 86 uppräknade 11 distrikten att på tider, som af Kungl. Maj:t bestämmes, hålla läkarmottagningar på vid hvarje distrikt angifna platser;

6:o) *att* förslagsanslaget till bidrag till extra provinsialläkares aflönande ändras till ett *förslagsanslag högst* af 30,000 kronor;

7:o) *att* en pensionskassa för extra provinsialläkare bildas och att för densamma dels utfärdas ett nådigt reglemente i enlighet med förslaget sid. 167—174 dels beviljas ett förslagsanslag af 12,400 kronor såsom bidrag till årsafgifterna för läkarne i sådana extra provinsialläkardistrikt, som på landstings framställning af Kungl. Maj:t beviljats;

8:o) *att* läkarinstruktionen af den 31 okt. 1890 ändras i enlighet med förslaget sidd. 113—158 och särskildt att Kungl. Maj:t måtte omedelbart, utan af-

vaktan på behandlingen i öfrigt af kommitténs olika hemställanden, godkänna förslaget till ändring i § 19 mom. 2 af nämnda instruktion och därom utfärda nådig kungörelse, samt

9:o) *att* läkartaxan af den 31 okt. 1890 ändras i enlighet med förslaget sid. 159.

IX. Förslag till öfvergångsbestämmelser.

Ett förslag af den omfattning, som det nu af kommittén framlagda, kan helt naturligt icke på en gång genomföras, och vill kommittén beträffande fall, som kunnat förutses, nu föreslå det tillvägagående, som synts böra följas vid öfvergången från den nu gällande till den nya organisationen.

1. Om förste provinsialläkaren i något af de 16 län, där självständiga förste provinsialläkarbefattningar skulle inrättas, icke samtycker att ingå på ny stat, så må han oförändradt bibehållas vid sina förenade befattningar och de därför nu anslagna löneförmåner, till dess att han jämlikt nu gällande föreskrifter är pliktig att afgå från tjänsterna; först därefter tillämpas inom länet den nya ordningen.

2. Beträffande tillsättning af provinsialläkare i distrikt, å hvilkas stationer endast extra provinsialläkare förut funnits, bör iakttagas, att därmed i regel må anstå, till dess att oktrojen för hvarje distrikt gått till ända eller extratjänsten eljest blifvit ledig; dock bör, äfven innan oktrojen för ett dylikt extra distrikt utlupit, öfvergång till ordinarie distrikt kunna få ske i det fall att såväl tjänstinnehafvaren som läkardistriktsstyrelsen hos Kungl. Maj:t anhålla därom. I distrikt, där enligt 1840 års K. Kung. läkaren har tjänstårsberäkningsrätt för obestämd tid, synes Kungl. Maj:t i hvarje särskildt fall böra föreskrifva, när den nya provinsialläkarplatsen skall anslås ledig. Intill dess i distrikt, som här afses, provinsialläkare blifvit tillsatt, bör förut medgifvet statsbidrag till den extra provinsialläkarens aflöning fortfara att utgå, så länge han i sistnämnda egenskap tjänstgör. Vid tillsättning af provinsialläkartjänst i sådant distrikt anser kommittén billigheten fordra, att extra provinsialläkarens omedelbart föregående tjänstgöring å platsen räknas honom såsom särskild merit vid ansökning till den ordinarie tjänsten.

3. Flyttning af station (t. ex. från Sigtuna till Märsta och från Katrineholm till Bettna) bör icke åläggas vederbörande provinsialläkare med mindre han ingår på den nya lönestaten.

4. Provinsialläkare i det föreslagna Grillby distrikt, uppkommet genom sammanslagning af nuvarande Tibble och Enköpings provinsialläkardistrikt, bör icke tillsättas, förr än endera af läkarne i de båda sistnämnda distrikten afgått; och bör den nye läkaren, så länge den äldre kvarstår i tjänst, till tjänstgöringsområde hafva endast den senast ledigblifna delen af det nya distriktet, med rätt för honom att, så länge två provinsialläkare finnas i Grillby distrikt, vara bosatt antingen i Grillby eller å den äldre stationen, resp. Tibble eller Enköping. — Likaså bör med tillsättning af provinsialläkare i det föreslagna Sparreholms distrikt, bildadt hufvudsakligen af delar ur nuvarande Gnesta och Malmköpings provinsialläkardistrikt, anstå till dess att endera af läkarne i dessa senare båda distrikt lämnat sin tjänst.

5. På Kungl. Maj:t bör för öfrigt ankomma att föreskrifva tidpunkten för de nya provinsialläkartjänsternas tillsättning. Det kan nämligen icke vara lämpligt, att ett större antal samtidigt anslås lediga, och särskilda omständigheter kunna göra det önskvärdt, att vissa tjänster tillsättas tidigare, andra senare. I sådant afseende synes det böra tillses, att provinsialläkare först tillsättas i sådana orter, där behofvet af läkarkrafternas förstärkande gjort sig mest kännbart.

6. Slutligen får kommittén, under hänvisning till sitt yttrande å sid. 102—104, föreslå, att extra provinsialläkare, som tre månader efter den för sådana läkare m. fl. ifrågasatta pensionskassans trädande i verksamhet öfverskridit 41 lefnadsår, medgifves rätt att, efter befordran till förste provinsial- eller provinsialläkartjänst, såsom till statspension berättigande tjänstår tillgodoräkna sig af sin extra provinsialläkartjänstgöring:

om	de	vid	förstnämnda	tidpunkt	fyllt	41	men	ej	42	år	. .	6	tjänstår
»	»	»	»	»	»	42	»	»	43	»	. .	7	»
»	»	»	»	»	»	43	»	»	44	»	. .	8	»
»	»	»	»	»	»	44	»	»	45	»	. .	9	»
»	»	»	»	»	»	45	. .	. .	. .	. .	. .	10	»

dock att härvid endast sådan tjänstgöring får räknas, som icke bestridts samtidigt med statstjänstgöring, medförande rätt till tjänstårsberäkning.

Reservationer

af ordföranden samt ledamöterna Björkman och Dahlborg, Cederberg och Odqvist.

Undertecknad har icke biträdt kommitténs kritik på sidd. 20—22 öfver Medicinalstyrelsens uti dess yttrande öfver 1903 års riksdagsskrifvelse framställda förslag, att riket borde indelas i sjukvårdsdistrikt efter ett enhetligt system med distriktsläkare, aflönade af orterna med eller utan bidrag af staten.

Visserligen anser jag, att äfven genom kommitténs förslag, enligt hvilket såväl den hittillsvarande provinsialläkarinstitutionen som extra provinsialläkarinstitutionen, efter nödig utvidgning af den förra och förbättring af den senare, skola bibehållas, läkarvården på landsbygden kan på ett tillfredsställande sätt ordnas. Men jag tror icke, att den af kommittén föreslagna anordningen skall — i lika grad som den af styrelsen ifrågasatta organisationen säkerligen skulle blifvit — visa sig vara mäktig af en det städse växande sjukvårdsbehofvet motsvarande jämn utveckling. Med bibehållande af det nuvarande dubbelsystemet, enligt hvilket statens myndigheter ensamma råda öfver ett slags distrikt och ortsmyndigheterna till väsentlig del öfver ett annat slag, lärer det icke dröja länge, innan ojämnheter på nytt skola framträda, som kräfva nya omfattande regleringsarbeten.

Stockholm den 16 juli 1907.

Klas Linroth.

I en fråga af stor vikt hysa vi en från kommitténs flertal afvikande mening, hvilken vi anhålla få framlägga i följande reservation.

Åtgärder för allmän hälsovård äro kända hos forntidens äldsta kulturstater. Redan den tidens tänkare och vetenskapsmän framhöllo, att staten vore skyldig att skydda sina invånares hälsa och därför borde anställa tjänstemän att öfvervaka den allmänna hälsovården. Samlifvet måste ordnas så, att icke den ene genom sitt lefnadssätt komme att skada den andre. Kontrollen häröfver tillkomme staten.

Dessa åsikter hafva sedan under olika tidsåldrar gjort sig mer eller mindre gällande ända till våra dagar. På senare tider hafva de vunnit ett allt starkare stöd i de resultat, hvartill den medicinska forskningen kommit. Denna visar oss allt klarare, att det ofta är svårt, ja omöjligt för läkarkonsten att genom sina åtgärder befria den sjuke från verkningarna af det i kroppen inkomna sjukdomsgiftet, och att det följaktligen bör vara läkarens förnämsta uppgift att motarbeta sjukdomsgiftets uppkomst och spridning samt höja befolkningens motståndskraft mot detsamma. Detta åskådningssätt vinner dock endast långsamt insteg hos den stora allmänheten, som ännu till en del bibehåller den gamla nedärfda föreställningen, att mot sjukdomar intet annat behöfves än medicin, och därför villigt underkastar sig de största uppoffringar för sådan, medan den har svårt att förstå nyttan och behofvet af liknande utgifter för den allmänna hälsovården och dess öfvervakande. Det bör dock vara lätt att inse, hvilken stor statsekonomisk vinst det vore, om sjukdomarna kunde förekommas och minskas och om folkets hälsotillstånd och arbetskraft kunde förbättras. Däremot är det icke lika lätt att till ett visst värde i penningar uppgifva denna vinst, som det är att beräkna statsverkets utgifter för de åtgärder, som vidtagas. Behofvet af sådana åtgärder måste dock göra sig allt mera bemärkt, ju mer industrien utvecklas och befolkningen kommer att lefva under onaturliga förhållanden, sammanträngd i tätbebyggda samhällen och ansträngd af forceradt arbete inom osunda lokaler.

Med full insikt om behofvet af den allmänna hälsovårdens höjande har vår högsta medicinska myndighet gång på gång under det förflutna århundradet hos statsmakterna gjort framställning om anslag till förste provinsialläkare, som skulle hvar och en inom sitt län söka befordra och öfvervaka den allmänna hälso- och sjukvården. Det som ofvan anförts kan möjligen förklara, att framställningen flera gånger lämnades utan afseende och att, när målet slutligen nåddes, ekonomiska hänsyn gjorde, att den viktiga tjänsten såsom en bisyssla sammankopplades med provinsialläkartjänsterna i residensstäderna, och att lönen tillmättes så knapp, att den icke kunde bereda tjänstens innehafvare tillfälle att någorlunda odeladt ägna sig åt sin viktiga uppgift, öfvervakandet och befrämjandet af den allmänna hälsovården. I sitt betänkande yttrade likväl 1885 års kommitté: »ändamålsenligast från den allmänna hälso- och sjukvårdens synpunkt hade varit, om dessa tjänstemän kunnat få uteslutande ägna sig åt sådan (allmän) hälso- och sjukvård», men kommittén måste föreslå, stt de äfven skulle ägna sig åt den *enskilda* hälso- och sjukvården, emedan den fruktade, att kostnaderna eljest skulle ånyo blifva ett hinder för in-

stitutionens införande. Samma tanke återkommer med ännu mera skärpa i samma kommittés motivering till förslaget, där det säges: »principiellt riktigast vore, att en målsman för den allmänna hälsovården vore helt och hållet skild från all obligatorisk befattning med enskild sjukvård, likasom det ock kunde ifrågasättas, huruvida han icke genom uttryckligt förbud att mot betalning meddela läkarvård borde hindras att ägna sig åt annan verksamhet såsom läkare än den, som afser den allmänna hälso- och sjukvården. Af ekonomiska skäl hafva dock kommitterade ansett sig icke böra föreslå så hög aflöning för en förste provinsialläkare, att han ensamt däraf kunde finna sin bärgning.» Det framhölls dock uttryckligt, att den ifrågasatta anordningen borde betraktas som en nödtvungen öfvergångsform. Kommittén yttrade härom: »Skulle i en framtid visa sig, att förste provinsialläkarne i den allmänna hälsovårdens tjänst blefve så upptagna och använda, att de alldeles icke vore i stånd att ägna sig åt enskila sjukvård, vore genom den biträdande provinsialläkarbefattningen öfvergången beredd till skiljandet af förste provinsialläkarbefattningen från provinsialläkartjänsten.»

Denna af 1885 års kommitté förutsedda tidpunkt synes oss nu vara kommen. Förste provinsialläkarne uttalade vid sitt möte år 1904, att det på grund af tjänstgöromålens ökning vore önskvärdt, att de måtte befrias från skyldigheten att utöfva läkarpraktik. Beträffande de större länen har också nuvarande kommitté velat uttala sig för bifall till denna begäran och föreslå de nu förenade tjänsternas åtskiljande. Så långt äro alla i kommittén eniga, men vi önska gå ännu längre och vilja föreslå *förbud för förste provinsialläkarne att praktisera.* I de mindre länen vill kommitténs flertal bibehålla den nuvarande anordningen. Vi däremot önska full *likställighet för alla förste provinsialläkare*, med undantag däraf att några skulle få distrikt sammansatta af två län.

Kärnpunkten i hela frågan synes oss vara, att förste provinsialläkarne, hvilkas tjänst inrättats för den allmänna hälso- och sjukvården, äfven verkligen få odeladt ägna sig åt denna viktiga verksamhet. Man bör ej genom ovis sparsamhet lägga hinder i vägen härför. Inkomsterna måste vara sådana, att tillräckligt framstående förmågor kunna erhållas för tjänsten, och att dessa icke till förfång för sin egentliga verksamhet nödgas söka sig andra förvärfskällor. Denna åsikt uttalades och vann allmän tillslutning vid Allm. Svenska Provinsialläkarföreningens möte år 1906.

En vanlig provinsialläkare har enligt en i år i Allmän Svensk Läkartidning offentliggjord uppgift en medelinkomst af 7,135 kr. för år. En förste provin-

sialläkares inkomst borde väl något litet öfverstiga detta belopp, men kommittén har äfven för de större länen icke beräknat lönen till mer än 6,000 kr. med två ålderstillägg à 500 kr. Den felande summan skulle ersättas genom tillåtelsen att praktisera. Redan i 1885 års kommitté yttrar en reservant härom: »Tusenårig erfarenhet har till fullo visat, att ingen kan tjäna två herrar, och kommitterade (*1885 års*) hafva själfva medgifvit, att en kollision lätteligen uppstår mellan kraf, som med lika rätt ställas på samme läkare för den enskilda sjukvårdens och den allmänna hälsovårdens båtnad.»

Förste provinsialläkarnes erfarenhet har bekräftat riktigheten af detta yttrande, och flera af dem hafva därför nödgats afstå från enskild praktik, eller ock har praktiken efter hand aftagit och gått ifrån dem till följd af de ständiga afbrott, resorna och hälsovårdsgöromålen medföra, samt den ovana vid läkarpraktik, som däraf vållas. Rättigheten att skaffa sig extra inkomst genom enskild praktik synes således vara af skäligen illusoriskt värde. Om en eller annan verkligen skulle kunna bibehålla en afsevärd praktik, så måste detta enligt vår åsikt blifva till skada för hans verksamhet i den allmänna hälso- och sjukvårdens tjänst.

Den utveckling medicinens olika grenar nått gör det numera omöjligt för *en* läkare att omfatta dem alla. För att vinna någon större duglighet och sakkunskap måtte han begränsa sig till vissa områden. Bland dessa områden är det, som omfattar allmän hälso- och sjukvård, ett af de allra vidsträcktaste, och dess studium erbjuder särskilda svårigheter därigenom, att det rör sig icke endast inom den rent medicinska utan äfven inom gränserna för de tekniska och sociala vetenskaperna. Den allmänna hälsovården kräfver således sina målsmäns hela intresse och odelade arbetsförmåga. — Å andra sidan är det en känd sak, att en läkare, som blifvit något mera anlitad för enskild sjukvård, endast med svårighet hinner följa vetenskapens utveckling i alla de delar, som behöfvas för hans praktik. Det synes oss därför orimligt att fordra, att förste provinsialläkarne skola kunna, utan att tjänsten blir lidande däraf, dela sig mellan de till denna hörande talrika göromålen och den enskilda praktiken. Det bör kanske här ytterligare påpekas, att de äfven måste ägna en del arbete och studium åt den farmaceutiska vetenskapen och åt rättsmedicinen. Allt detta under en tid splittrad af expeditionsgöromål och resor!

Men enligt vår tanke gör sig behofvet af specialisering gällande icke blott under förste provinsialläkarens verksamhet utan redan vid utbildningen för tjänsten. Den nu fordrade 3-månaderskursen synes oss omöjligt kunna bereda nödig kompetens. Vida grundligare förstudier på hälsovårdslärans område synas oss

böra blifva ett villkor för tjänstens ernående. Men för att studierna skola kunna ordnas så, att större tid ägnas åt detta ämne med åsidosättande af sådana ämnen, som endast afse den vanliga praktiserande läkarens verksamhet (såsom kirurgi och dylikt), måste likväl utsikt finnas till erhållande af sådana tjänster, där nödig inkomst står att vinna utan privat sjukvård.

De större städerna, Stockholm, Göteborg och Malmö, hafva förste stadsläkare, som äro förbjudna eller genom sin tjänst helt och hållet förhindrade att praktisera och aflönade i förhållande därtill (7,500—10,000 kr. jämte ålderstillägg). Dessa befattningar motsvara förste provinsialläkartjänsterna. Det torde väl vara lika viktigt för staten som för dessa städer att tillse, att dess hälsovårdstjänstemän få uteslutande ägna sig åt sin tjänst med förbud för privatpraktik. Det skäl, som afhållit kommitténs flertal från ett dylikt förbud, synes helt och hållet vara af ekonomisk art, *det skulle blifva för dyrt.* Staten bör likväl hafva lika god råd därtill som de större städerna. Då den kan gifva jämförelsevis god aflöning åt brännvins-, öl- och sockerkontrollörerna, för hvilkas befattning ingen större vetenskaplig underbyggnad och inga fortsatta studier torde kräfvas, borde den äfven kunna gifva full lön för fullt arbete åt dem, som skola arbeta för och ägna tillsyn åt hälsovården. Resultatet af en väl ordnad hälsovård visar sig bäst i framtiden och kan möjligen då uppskattas till sitt värde, äfven om detta icke står att direkt afläsa i budgetens siffror liksom de inkomster, som öfvervakas af ofvannämnda kontrollörer.

För att icke mer än nödigt öka statsverkets kostnader föreslå vi, att förste provinsialläkarnes antal inskränkes till *18*, och att 6 af deras distrikt bildas genom sammanförandet af två län till ett distrikt. De af kommittén föreslagna 16 självständiga förste provinsialläkarne skulle alla bibehållas, men 4 af dem skulle jämte det större länet, i hvilket de äro stationerade, få ett mindre län att sköta. Af de återstående 4 län, där kommittén velat bibehålla nuvarande anordning, föreslå vi, att två och två sammanföras till ett distrikt.

Mot en sådan anordning hafva två skäl anförts:

1) *en* läkare hinner icke sköta *två* län; 2) den lätta och intima förbindelse med Konungens Befallningshafvande, en i residensstaden bosatt förste provinsialläkare äger och som är af så stor betydelse för hans verksamhet inom länet, skulle komma att gå förlorad i det ena af de två länen.

Det första af dessa skäl synes oss ej äga stor beviskraft, då saken ännu är opröfvad. Det är dock klart, att mycken tid vinnes, när förste provinsialläkaren

befrias både från göromålen inom sitt provinsialläkardistrikt och från hela den privata sjukvården. De distrikt, vi föreslå, synas oss icke komma att medföra allt för stora svårigheter att sköta. *Ett* distrikt, det som skulle bildas af Västernorrlands och Jämtlands län, blir visserligen mycket vidsträckt, men stora områden i Jämtlands län äro mycket glest befolkade. Järnväg finnes där redan, och en ny af stor betydelse skall snart byggas. Skulle i framtiden behof däraf visa sig, så kunna ju distrikten då delas.

Den svårighet, som skulle härröra af, att läkaren ej nog lätt kommer i personlig beröring med Konungens Befallningshafvande i ena länet, synes oss vara af ringa betydelse. Det finnes ju numera öfverallt utmärkta förbindelser genom järnvägar, telefon och telegraf, och under sina tjänstresor får läkaren ofta tillfälle att, när så behöfves, personligen inhämta länsstyrelsens åsikt i viktigare frågor eller framlägga sina egna förslag. Äfven andra tjänstemän hafva distrikt omfattande mer än ett län, t. ex. öfverjägmästare, yrkesinspektörer, tjänstemän i väg- och vattenbyggnadskåren m. fl., utan att detta visat sig medföra någon större olägenhet.

Då Gottlands län vissa år fått sina förbindelser med fastlandet afbrutna för någon kortare tid, kunde för en dylik eventualitet provinsialläkaren i Visby åläggas att biträda förste provinsialläkaren i Kalmar, till hvars distrikt ön skulle höra, vid öfvervakandet och ledandet af epidemivården inom länet.

På grund af de skäl, vi nu anfört, vilja vi föreslå:

1:o) att följande 18 förste provinsialläkardistrikt inrättas

Stockholms distrikt,
Östergötlands d:o,
Jönköpings d:o,
Växjö d:o, omfattande Kronobergs och Hallands län,
Kalmar d:o, till hvilket Gottlands län lägges,
Kristianstads d:o, till hvilket Blekinge län lägges,
Malmöhus d:o,
Göteborgs (*o. Bohus*) *d:o*,
Älfsborgs d:o,
Skaraborgs distrikt,
Värmlands d:o,
Örebro d:o, till hvilket Södermanlands län lägges,
Västerås d:o, omfattande Västmanlands och Uppsala län,

Kopparbergs d:o,
Gäfleborgs d:o,
Härnösands d:o, omfattande Västernorrlands och Jämtlands län,
Västerbottens d:o och
Norrbottens d:o;

2:o) att för hvarje distrikt anställes en förste provinsialläkare, som *förbjudes* att *mot betalning* ägna sig åt enskild sjukvård;

3:o) att aflöningen för dessa läkare bestämmes till 7,500 kr. för år med två ålderstillägg à 500 kr. efter resp. 5 och 10 års tjänstgöring såsom förste provinsialläkare;

4:o) att denna aflönings fördelning i lön och tjänstgöringspenningar bestämmes så, att $^2/_3$ af beloppet beräknas som lön, $^1/_3$ som tjänstgöringspenningar;

5:o) att pensionen beräknas utgå efter uppnådda 65 lefnads- och 25 tjänstår;

6:o) att semester och semesterarfvode bestämmes så, som kommittén föreslagit;

7:o) att alla biträdande provinsialläkartjänster indragas, men att provinsialläkaren i Visby skall vara skyldig att mot ett mindre arfvode biträda förste provinsialläkaren i distriktet vid öfvervakandet af epidemivården inom Gottlands län.

Enligt vårt förslag skulle statsverket få omkring 20,000 kr. större årlig utgift än enligt kommitténs förslag.

Stockholm den 13 juli 1907.

Ernst Björkman. *Carl Dahlborg.*

Då vi vid den förnyade behandling, pensionsfrågan på grund af den nya pensionslagen måste underkastas å kommitterades sista sammanträden, icke lyckades vinna tillslutning från kommitténs flertal i nedan berörda fråga, önska vi här framlägga vår afvikande mening och motiven för densamma.

Extra provinsialläkarne hafva i en år 1900 ingifven underdånig petition framhållit sina bekymmer rörande de förminskade utsikterna till pensions erhållande efter befordran till ordinarie tjänst och äfven framlagt förslag till olägenheternas afhjälpande. Deras däri uttalade önskan att få såsom berättigande till pension tillgodoräkna sig 5 år från sin tjänstetid såsom extra provinsialläkare har kommittén också sökt tillgodose i sitt förslag. Att de ej då begärde mer än fem år berodde på, att detta under då gällande bestämmelser var det högsta antal år, en provinsialläkare kunde få medräkna från sin tjänstgöringstid såsom extra. Af de 25 tjänstår, som behöfdes för pension, måste nämligen 20 vara förvärfvade från provinsialläkartjänst.

Men sedan kommitterade fattade sitt beslut, har genom den nya pensionslagens antagande af årets Riksdag frågan fått ett helt förändradt läge.

Nämnda pensionslag bestämmer nämligen bland annat: *att* rättighet till åtnjutande af hel pension inträder för provinsialläkare vid 62 lefnads- och 27 tjänstår med skyldighet att afgå från tjänsten vid fyllda 62 år; *att*, därest icke 27 tjänstår kunna presteras, provinsialläkare, som dock måste hafva minst 10 tjänstår, endast erhåller afkortad pension samt »*att tjänstår för erhållande af pension enligt denna lag beräknas icke allenast för tid, under hvilken tjänstinnehafvaren innehaft tjänst, som i denna lag afses, utan äfven för tid, under hvilken han innehaft annan statstjänst eller ock i statens tjänst haft extra ordinarie anställning eller förordnande*».

Om sistnämnda bestämmelse skall tolkas så, att extra provinsialläkartjänst kan betraktas som *extra ordinarie anställning eller förordnande i statens tjänst*, är en ännu oafgjord fråga. Oss synes, som om fullt giltiga skäl föreligga för en sådan uppfattning.

Af ålder, ända från provinsialläkarinstitutionens tillkomst, har nämligen handhafvandet af den allmänna hälso- och sjukvården å Sveriges landsbygd betraktats såsom en statsangelägenhet och de tjänstemän, åt hvilka dess handhafvande anförtroddes, såsom statens tjänare, äfven under tider, då de, vid perioder af ekonomiskt betryck, måste aflönas genom lönetillskott af enskilda personer. — De äldre extra provinsialläkarne ansågos, och detta med full rätt, som statstjänstemän.

Nuvarande extra provinsialläkarinstitution (tillkommen efter år 1890) synes äfven hafva uppfattats såsom en statsinstitution, enär staten förbehållit sig rättigheten att bestämma läkarens tjänstgöringsskyldigheter, hans tjänstgöringsområde, tillsättning och aflöning. Ja, läkarinstruktionens § 42 ålägger extra provinsial-

läkaren »att inom det honom anvisade tjänstgöringsområde besörja de provinsialläkaren tillkommande göromål och därvid ställa sig till efterrättelse, hvad i denna instruktion finnes för provinsialläkare föreskrifvet».

I enlighet härmed skall han företaga af staten ersatta tjänstresor vid farsoter, verkställa rättsmedicinska förrättningar, utöfva tillsyn öfver sinnessjuka och idioter, öfvervaka allmän hälsovård inom sitt distrikt, ägna sin uppmärksamhet åt apotekares, vaccinatörers, barnmorskors och sjuksköterskors verksamhet, deltaga i apoteksvisitationer och öfver sin verksamhet årligen afgifva ämbetsberättelse. Han är också underkastad statskontroll och *läkartaxan.* Genom denna taxa begränsas hans fria rätt till ersättning för utfördt arbete. Sålunda är han till sin verksamhet inom sitt distrikt likställd med provinsialläkaren — något som väl borde berättiga honom att få anses som en extra ordinarie statstjänsteman.

Den enda reella skillnaden mellan den ordinarie och den extra provinsialläkarens tjänst är aflöningssättet. Den förre aflönas helt och hållet af staten, den senare dels ensamt af kommuner, dels gemensamt af kommuner och stat; den förre får pension af staten, den senare icke.

Det synes dock riktigast, att *verksamheten* i statens tjänst och icke aflöningssättet borde vara det, som ensamt gåfve honom egenskap af statstjänare. I likhet med andra statens tjänare har han äfven af staten erhållit rätt til tjänstårsberäkning för befordran. Konsekvensen häraf borde leda till, att han äfven finge räkna tjänstår för pension. Att aflöningen och sättet för dess erhållande icke kunna utgöra ett hinder för pensionsrätten visas däraf, att extra ordinarie i statens ämbetsverk, äfven de som sakna arfvode, äga att för sin tjänstgöring såsom sådana tillgodoräkna sig tjänstår i och för pension. Staten har äfven visat sig hylla en liknande princip, då den tillerkänt pension åt exempelvis kommissionslandtmätare, ehuru de icke äro af staten aflönade. Likaledes lämnar staten pensionsbidrag åt åtskilliga andra tjänstinnehafvare, i hvilkas aflöning den ej deltager, såsom barnmorskor och sjuksköterskor. Några kategorier af läkare, som nu anses äga rätt att räkna alla sina tjänstår för erhållande af pension, när de vunnit anställning såsom provinsialläkare, äro vida mindre statstjänare än extra provinsialläkare, nämligen järnvägs- och fängelseläkare m. fl. Arten af deras tjänstgöring är icke ens sådan, att de genom denna förvärfva sig duglighet eller kompetens för provinsialläkartjänst, något som kommitterade äfven genom sina i öfrigt framställda förslag erkänt.

Skulle å andra sidan *aflöningssättet* vara det, som gåfve en tjänst karaktär af statstjänst, då borde åtminstone de extra provinsialläkartjänster, som åtnjuta statsbidrag till läkarens aflöning, betraktas som statstjänster.

Rättmätigheten af vår åskådning, att extra provinsialläkare borde få betraktas såsom statstjänstemän, synes vinna ett visst stöd af ett yttrande af en framstående statsutskottsledamot under debatten i föreliggande fråga vid sista riksdagen. Efter att hafva anfört de i pensionslagförslagets § 17 uppställda villkoren för pensions erhållande, säger han: »Det är väl ett så generöst medgifvande i fråga om tjänstårsberäkning, att man väl icke kan önska sig något mera. Vill man, såsom här är antydt, få med äfven tjänstgöring såsom extra provinsialläkare — det har visserligen icke framställts något yrkande i den delen, men meningen är väl den, kan jag tro, — så får jag framhålla, att det är en särskild fråga. *De extra provinsialläkarne äro ännu icke statens tjänstemän, men de kunna bli det.* Är det så, att Riksdagen, när frågan om de extra provinsialläkarne kommer före, vill medgifva, att dessa blifva statens tjänstemän, ja, då få provinsialläkarne räkna tjänstår, på sätt här är föreskrifvet, äfven för hela den tid, de tjänstgjort såsom extra provinsialläkare. *Det är en sak, som ännu står öppen.*»

Denna fråga skulle sålunda stå öppen, hvarför vi anse rätt och billigt, att kommitterade ville uttala sig för, att åt extra provinsialläkaren bör beviljas rättighet att från sin tjänstgöring som sådan tillgodoräkna sig alle sina tjänstår för statspension med de villkor i öfrigt, som pensionslagen föreskrifver.

Ett sådant kraf har också enhälligt framställts på innevarande års provinsialläkarmöte i Sundsvall.

Skulle icke en sådan rättighet vinnas, skola så betydliga olägenheter på grund af pensionslagens nuvarande bestämmelser uppstå, att man kan hafva fog för den förmodan, att statsmakterna hvarken insett eller afsett dem.

Föreskriften, att provinsialläkaren är skyldig afgå från tjänsten vid 62 års ålder, äfven om han då icke hunnit erhålla 27 tjänstår, och i senare fallet åtnöja sig med en i förhållande till pensionsåren afkortad pension, kommer att göra det omöjligt för dem, som hädanefter inkomma på provinsialläkarbanan, att erhålla *hel* pension. Befordran till ordinarie provinsialläkare vinnes nu af en extra först vid en genomsnittsålder af 47 år, hvarför han, om han förut ej innehaft annan statstjänst, vid 62 års ålder endast skulle kunna erhålla 15 tjänstår, motsvarande $^{15}/_{27}$ af hel pension, d. v. s. ungefär 2,200 kr. Men utsikterna komma allt framgent att försämras under nuvarande förhållanden. Efter några få år torde befordringsmedel-

åldern blifva 50 år, ja sannolikt därntöfver, och reduktionen af pensionen i enlighet därmed.

För afhjälpande af dessa olägenheter har kommittén föreslagit följande åtgärder: extra provinsialläkarne skulle få beräkna 5 år af sin tjänstgöring såsom tjänstår för pension; deras befordringsrätt skulle tillgodoses genom en sådan förändring i läkarinstruktionens § 19, att vid förslags uppsättande till provinsialläkartjänst hänsyn skulle tagas ej blott till tjänståldern utan äfven till arten af föregående tjänstgöring, och slutligen skulle en pensionskassa med understöd af statsmedel upprättas för extra provinsialläkarne.

Hvad nu beträffar tillgodoräknandet af de nämnda 5 tjänståren, så torde af det sagda framgå, att den afsedda förbättringen icke därmed är till fullo vunnen. En vid 47 år befordrad provinsialläkare skulle trots tillhjälp af dessa 5 år endast kunna erhålla $^{20}/_{27}$ af hel pension.

Den anförda förändringen af § 19 kan möjligen medföra någon förbättring i afseende på det förhållande, att lagens medgifvande att få räkna alla i statstjänst förvärfvade tjänstår för pension (utom möjligen de 5 sista) eljest skulle såsom sökande till provinsialläkartjänst locka en mängd järnvägs-, fängelse-, hospitals- och militärläkare, af hvilka nu icke såsom förr fordras, att de för pensions erhållande skola i minst 20 år vara provinsialläkare. Därmed kan dock icke under närmaste årtionde någon minskning motses i extra provinsialläkarnes höga befordringsålder och ej heller några förbättrade utsikter till pension.

Pensionskassan kommer otvifvelaktigt att i framtiden, men också *först då*, medföra bättring i nu rådande missförhållanden. Till följd af de för hvarje lefnadsår ansenligt stegrade tilläggsafgifterna, som äldre läkare måste erlägga, kan knappast en läkare äldre än 44 år bereda sig inträde i kassan. Vid kassans trädande i verksamhet komme således blott de yngre att få nytta af densamma.

Till belysande af detta påstående må nämnas, att af nuvarande extra provinsialläkarkår är endast 0.2 i en ålder under 41 år. I åldern 41—45 år befinna sig 0,5 och öfver 45 år ej mindre än 0,3. 69 stycken äro i en ålder af öfver 44 år.

Äfven när riksdagen med bifall till kommitténs förslag inrättat ett större antal ordinarie provinsialläkartjänster, torde verkningarna i pensionshänseende af en sådan anordning kunna inträda först 12 à 13 år härefter. Åtminstone under så lång tid blifva de befordrade fortfarande för gamla för att komma i åtnjutande af *hel* pension. Den raskare befordringsmöjlighet, som inträder i och med de

föreslagna nya provinsialläkartjänsternas inrättande, torde ock tämligen snart komma att neutraliseras genom den snabba tillväxt af extra tjänster, hvilken framdeles som hittills kan emotses. Den raskare befordran kan för öfrigt äfven i någon mån motverkas genom de 2 år, hvarmed tjänstetiden ökats.

Sålunda se vi, att kommittén otillräckligt sörjt för de äldre medlemmarne af nuvarande extra provinsialläkarkår.

Den med statsmedel understödda pensionskassa, som kommittén föreslagit skulle upprättas för extra provinsialläkare m. fl., skulle, äfven om dessa finge efter befordran till ordinarie provinsialläkare för pension tillgodoräkna sig sina tjänstår såsom extra provinsialläkare, icke blifva öfverflödig, då ju en afsevärd del af dem aldrig öfvergår till statens tjänst. Det borde också vara i statens intresse att motverka, att de vid äldre år söka transport till statstjänst, enär den ordinarie provinsialläkarkåren eljest skulle komma att fortfarande, såsom nu sker, rekryteras af blott till åren komna tjänstemän.

På grund af hvad nu anförts våga vi föreslå, att *provinsialläkare skola få för statspension tillgodoräkna sig alla år, de tjänstgjort såsom extra provinsialläkare.*

Stockholm den 17 juli 1907.

Ernst Björkman. *Carl Dahlborg.*

Beträffande nedannämnda delar af kommitténs betänkande får jag härmed afgifva följande reservationer:

a) vid punkten 3:o i kommitténs hemställan (se sid. 182).

Kommittén har föreslagit fullt så många förste provinsialläkare och provinsialläkare, som den ansett behöfliga för det rent allmänna statsintressets tillgodoseende, nämligen den allmänna hälsovården. För extra provinsialläkartjänsterna återstår således egentligen endast att afhjälpa eventuell brist i läkartillgång för enskild sjukvård, och det är för att statsläkaren skall kunna ägna mera tid åt enskild sjukvård, som extraläkare skulle för visst område öfvertaga statsläkares funktioner. Extra provinsialläkarinstitutionen har således enligt kommitténs förslag icke att tillgodose ett egentligt statsintresse, och tjänstgöring i sådan egenskap kan därför icke vid statspensionering tilläggas samma betydelse som statstjänst, och så länge extratjänster kunna inrättas till obegränsadt antal och utan Riksdagens hörande i hvarje särskildt fall, möta ytterligare betänkligheter mot ett sådant medgifvande.

Kommittén har ock afstyrkt generellt stadgande därom, men däremot tillmötesgått yrkande från samma håll, att vid statspensionering viss del af extra provinsialläkares tjänstgöringstid skulle värderas lika med provinsialläkares, ehuru för afstyrkande af sistnämnda förslag enligt min mening föreligga samma skäl som tala mot det generella stadgandet.

Men det tillstyrkta synes mig därjämte både obehöfligt och skadligt, förutsatt att kommitténs förslag i vissa andra hänseenden antagas. Det är obehöfligt därför, att en sent utnämnd provinsialläkare, som förut varit extra provinsialläkare, vid afgång från statstjänsten skulle ha att påräkna tilläggspension från den föreslagna »extra provinsialläkarnes pensionskassa», det är skadligt därför, att det komme att minska lusten för anslutning till nämnda kassa och öka den under nu rådande förhållanden förklarliga benägenheten för öfvergång vid jämförelsevis hög ålder från extratjänst till provinsialläkartjänst.

b) vid punkten 6. i förslaget till öfvergångsbestämmelser (se sid. 184).

Väl möta ej fullt samma betänkligheter mot den tjänstårsberäkning, hvarom här är fråga, enär den tillhör ett öfvergångsstadgande, men förslaget är enligt min mening otillräckligt, hufvudsakligast därför, att det ej hjälper de vid pensionskassans bildande öfveråriga extra provinsialläkare, som till pensionsåldern kvarstå i sådan tjänst. Att så skulle mera än förut bli fallet har varit ett bland hufvudsyftena med kommitténs förslag beträffande extra provinsialläkarinstitutionen, men det här föreslagna verkar enligt min mening i motsatt riktning. Jag har därför inom kommittén påyrkat öfvergångsstadgande, som underlättade pensionering äfven af dem, till hvilka i det beslutade förslaget hänsyn ej tagits. Alternativa förslag voro ock framlagda, hvilka anslöto sig till motsvarande stadganden beträffande lasarettsläkares pensionering, men dessa vunno ej anslutning.

Stockholm den 17 juli 1907.

A. F. O. Cederberg.

Vid kommitténs principdebatt rörande förste provinsialläkarinstitutionen och vid fattandet af beslut i denna sak var jag ej ledamot af kommitten, hvarför det måhända vore onödigt att till betänkandet foga min från beslutet afvikande mening.

Då jag emellertid anser, att förste provinsialläkarne böra, fortfarande såsom hittills, vara tilldelade provinsialläkardistrikt och utöfva praktik, har jag ansett mig böra angifva de skäl, på hvilka jag stöder denna min åsikt.

Kommittén har, dels vid den öfversikt den gjort rörande förste provinsialläkarnes ämbetsverksamhet under de hittills förflutna åren af institutionens tillvaro, dels på grund af en resolution, som förste provinsialläkarne fattat vid ett under år 1904 i K. Medicinalstyrelsen hållet möte och i hvilken de förklara, att deras göromål till den grad ökats, att de snarast möjligt borde befrias från skyldigheten att meddela enskild läkarvård, kommit till det resultat, att självständiga förste provinsialläkare borde anställas i 16 af de större länen.

Som förut nämnts, anser jag, att förste provinsialläkarne skola fortfarande vara tilldelade provinsialläkardistrikt och utöfva praktik, och då kommittén ställer i utsikt, att såväl löner som pensionsförhållanden skola betydligt förbättras för provinsialläkarne, bör man kunna fordra, att dessa senares göromål och åligganden i någon mån ökades, hvarigenom åter lindring kunde ske uti förste provinsialläkarnes arbete. En stor del utaf de i kommittébetänkandet uppräknade göromål, som skulle åligga förste provinsialläkarne, såsom t. ex. apoteksvisitationer, skyddskoppympningen med hvad därtill hörer, öfvervakandet af barnmorskornas verksamhet, inspektionen rörande minderårigas och kvinnors användande i industriellt yrke, renhållningsväsendet m. m., kunde enligt min åsikt utföras af provinsialläkarne. I sammanhang härmed skulle större delen af de journaler, tabeller, statistiker och berättelser, som angå utförandet af nyssnämnda göromål, kunna afgifvas utaf provinsialläkarne, som då hade att insända desamma till förste provinsialläkaren. Om kommittén hade utgått ifrån att bibehålla institutionen som den är, så hade reglerandet af distrikten varit lättare utfördt, och genom den reducering af statsutgifterna, hvilken därigenom kunnat åvägabringas, hade än flera välbehöfliga distrikt kunnat inrättas.

Gust. Odqvist.

BETÄNKANDE

ANGÅENDE

RIKETS INDELNING I LÄKARDISTRIKT

SAMT

TJÄNSTLÄKARNES ANSTÄLLNING OCH ÅLIGGANDEN

AFGIFVET AF

DEN AF KUNGL. MAJ:T FÖR SÅDANT ÄNDAMÅL
TILLSATTA KOMMITTÉ

II. BILAGOR

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1907

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Sid.

Bil. I. Förslag till rikets indelning i provinsialläkardistrikt med sockenfördelning, areal och folkmängd m. m. . . . . 1.

Bil. II. Karta öfver förslaget till rikets indelning i provinsialläkardistrikt . . . . . —.

Bil. III. a. Redogörelse för de extra provinsialläkardistrikten . . . . . 49.

Bil. III. b. Förteckning öfver de extra provinsialläkardistrikten med dithörande socknars folkmängd m. m. . . . . 103.

FÖRSLAG

TILL

RIKETS INDELNING I PROVINSIALLÄKARDISTRIKT

MED

SOCKENFÖRDELNING, AREAL OCH FOLKMÄNGD M. M.

Arealuppgifterna äro hämtade från Statistiska Centralbyråns und. berättelse för år 1890, andra afdelningen. Vid arealberäkningen äro hafvets, Vänerns, Vätterns, Mälarens och Hjälmarens vattenytor ej medräknade.

Folkmängdsuppgifterna äro hämtade från Statistiska Centralbyråns und. berättelse för år 1903 och afse således folkmängden den 31 december s. å.

Socknarna (köpingarna etc.) äro inom hvarje distrikt upptagna i samma ordningsföljd som i sistnämnda und. berättelse. Stafningssättet af sockennamnen är det därstädes använda, hvarjämte en del andra namnformer upptagits inom parentes eller i fotnoter.

Distriktens ordningsföljd är geografisk, från norr till söder och från väster till öster.

Tecknet * framför en sockens namn utmärker att, enligt kommitténs förslag, socknens invånare skulle berättigas att mot ersättning enligt fastställd taxa erhålla läkarvård *jämväl* af provinsialläkare i annat, angränsande distrikt, till hvars läkarstation *en del* af socknen har bekvämare kommunikationer. (Jämför förteckning å sid. 85 af betänkandet.)

Förslag till rikets indelning i provinsialläkardistrikt

med sockenfördelning, areal och folkmängd m. m.

Stockholms län.

Östhammars distrikt. Station: Östhammar.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdtäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Börstil	216·03	3,731		Östhammar.
Gräsö	114·98	1,310		»
Harg	194·12	2,265		»
Edebo	137·07	2,118		»
Hökhufvud	116·56	1,213		»
Valö	174·20	1,915		»
Forsmark	75·87	1,229		»
Häfverö	146·47	2,843		»
Singö	34·42	672		»
Östhammars stad	1·33	803		»
Hela distriktet	**1,211**·05	**18,099**	**14**·94	—

Rimbo distrikt. Station: Rimbo.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdtäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Närtuna	54·62	957		Sigtuna.
Gottröra	51·12	745		»
Kårsta	59·13	847		»
Markim	26·46	423		»
Orkesta	22·42	435		»
Frösunda	41·05	898		»
Vallentuna	68·41	1,331		Stockholm.
Vada	19·62	315		»
Angarn	18·66	326		»
Össeby-Garn	117·69	1,379		Stockholm.
Almunge	173·01	2,142		Östhammar.
Knutby	145·31	1,668		»
Faringe	66·41	871		»
Bladåker	101·66	881		»
Ununge	89·29	1,692		»
Edsbro	105·08	1,617		»
Skederid	52·14	816		Norrtälje.
Rimbo	79·37	1,713		»
Rö	47·17	824		»
Fasterna	112·32	1,403		»
Hela distriktet	**1,450**·94	**21,283**	**14**·68	—

Norrtälje distrikt. Station: Norrtälje.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdtäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Väddö	146·64	3,911		Norrtälje.
Söderby-Karl	118·52	1,813		»
Estuna	75·88	1,358		»
Lohärad	62·25	949		»
Malsta	15·77	332		»
Husby-Lyhundra	45·69	823		»
Roslags-Bro	116·76	2,080		»
Vätö	112·36	2,708		»
Frötuna	114·69	1,653		»
Rådmansö	88·66	1,990		»
Länna	135·28	2,384		»
Blidö	53·19	1,705		»
Riala	87·11	1,025		»
Hela distriktet	**1,172**·80	**22,781**	**19**·88	—

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Märsta distrikt. Station: Märsta.				
Lagga	44·97	738		Sigtuna.
Östuna	48·97	796		»
Husby-Långhundra	81·17	1,118		»
Alsike	35·21	615		»
Knifsta	43·30	867		»
Odensala	53·57	1,185		»
Husby-Ärlinghundra	38·64	900		»
Norrsunda	35·86	845		»
Vassunda	31·30	781		»
Haga	18·86	406		»
S:t Olof	22·49	388		»
S:t Per	12·75	253		»
Skepptuna	38·66	796		»
Lunda	36·19	613		»
Vidbo	30·33	580		»
Skånela	40·43	681		»
Fresta	23·56	429		Stockholm.
Hammarby	23·48	752		»
Ed	42·31	827		»
Sollentuna	52·35	1,434		»
Sigtnna stad	4·59	567		Sigtuna.
Hela distriktet	**758·99**	**15,571**	**20.52**	—
Stockholms distrikt. Station: Stockholm.				
Lofö (m. Drottningholms kapell)	28·21	1,021		Stockholm.
Ekerö	44·66	1,507		»
Munsö	28·46	625		»
Adelsö	30·63	637		»
Färentuna	20·95	683		»
Hilleshög[1]	14·57	563		»
Sånga	26·97	1,155		»
Skå	18·74	518		»
Spånga	50·55	3,880		»
Järfälla	47·86	1,210		Stockholm.
Bromma	25·05	2,219		»
Sundbybergs köping		3,031		»
Täby	62·81	1,343		»
Danderyd	26·41	826		»
Djursholms köping		1,757		»
Solna (med Karlbergs slott och Ulriksdals kapell)	18·20	9,821		»
Gustafsberg	[3]) 37·00	2,187		»
Ingarö [2])	[3]) 67·03	729		»
Bo	36·68	735		»
Brännkyrka	80·82	10,714		»
Nacka	64·74	5,077		»
Hela distriktet	**730·34**	**50,238**	**68·79**	—
Vaxholms distrikt. Station: Vaxholm.				
Östra Ryd	75·31	1,130		Stockholm.
Lidingö	29·20	1.514		»
Österåker	142·93	2,462		Norrtälje.
Roslags-Kulla	43·80	645		»
Ljusterö	94·41	1,714		»
Värmdö	[3]) 182·70	2,481		Stockholm.
Vaxholms landsförs.	13·22	569		»
Djurö	54·15	1,099		»
Möja	48·82	772		»
Hela distriktet	**684·54**	**12,386**	**18·09**	—
Tumba distrikt. Station: Tumba.				
Grödinge	115·83	1,738		Stockholm.
Botkyrka	89·38	2,731		»
Salem	68·11	1,246		»
Huddinge	143·65	2,017		»
Östertälje [4])	49·54	650		»
Västertälje [4])		616		»

[1]) Hillersjö. — [2]) Pilhamns kapell. — [3]) Arealen ungefärlig. — [4]) Östertälje och Västertälje bilda Södertälje landsförsamling.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstätthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Tveta	45·90	745		Stockholm.
Öfver-Järna	61·83	1,182		»
Ytter-Järna	43·35	758		»
Vårdinge	107·00	1,852		»
Turinge	122·33	1,747		»
Hela distriktet	**846·92**	**15,282**	**18·04**	—

Västerhaninge distrikt. Station: Västerhaninge.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstätthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Österhaninge	157·25	1,930		Sotholm.
Ornö	72·55	466		»
Nämdö	38·31	256		»
Utö	44·41	274		»
Tyresö	75·51	732		»
Dalarö	18·00	759		»
Västerhaninge	120·24	2,084		»
Muskö	41·42	449		»
Ösmo	157·78	2,858		»
Sorunda	171·47	2,837		»
Torö	29·24	425		»
Hela distriktet	**926·18**	**13,070**	**14·11**	—

Uppsala län.

Tierps distrikt. Station: Tierp.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstätthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Vendel	169·30	2,840		Tierp.
Söderfors (länsdel)	87·39	1,868		»
Tierp	374·49	7,273		»
Västland (Vessland)	184·51	2,597		»
Tolfta	123·06	1,780		»
Älfkarleby	230·38	9,663		»
Dannemora	71·44	1,326		»
Film med Österby bruk	131·79	2,453		»
Tegelsmora	111·45	1,990		Tierp.
Öster-Löfsta (med Löfsta bruk)	275·68	3,720		»
Hållnäs	235·08	3,047		»
Hela distriktet	**1,994·57**	**38,557**	**19·33**	—

Uppsala distrikt. Station: Uppsala.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstätthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Gryta	36·13	716		Uppsala.
Balingsta	21·46	517		»
Hagby	24·04	416		»
Ramsta	21·01	396		»
Väster-Åker	10·26	232		»
Dalby	21·84	506		»
Skogs-Tible	68·25	718		»
Åland	37·27	425		»
Järlåsa	93·87	872		»
Bondkyrka [1])	39·75	1,460		»
Börje	47·07	788		»
Uppsala-Näs	29·48	443		»
Vänge	54·87	781		»
Läby	13·74	188		»
Jumkil	84·77	698		»
Åkerby	14·53	255		»
Bälinge	142·48	1,720		»
Skuttunge	78·54	1,082		»
Gamla Uppsala	33·70	1,009		»
Vaksala	47·24	1,105		»
Danmark	54·31	1,006		»
Rasbo	118·46	1,822		»
Rasbokil	75·53	753		»
Fundbo	59·89	990		»
Tensta	104·76	1,327		»
Viksta	68·91	1,078		»
Björklinge	116·93	1,493		»
Ärentuna	36·62	675		»

[1]) Hel. Trefaldighet.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Lena	66·12	1,319		Uppsala.
Harbo (länsdel)	0·73	20		»
Skäfthammar (Skepth.)	43·42	837		»
Ekeby	79·98	1,028		»
Alunda	148·53	2,788		»
Morkarla	92·32	975		»
Tuna	56·87	1,057		»
Stafby	66·25	866		»
Hela distriktet	**2,109·93**	**32,361**	**15·34**	—

Grillby distrikt. Station: Grillby.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Kalmar	23·51	651		Tibble.
Öfver-Gran	55·46	1,060		»
Ytter-Gran	11·90	332		»
Häggeby	21·24	456		»
Skokloster	26·31	435		»
Håtuna	46·36	928		»
Håbo-Tible	38·21	691		»
Bro	47·55	915		»
Lossa	26·89	547		
Västra Ryd	45·37	885		»
Stockholms-Näs	30·59	642		»
Hacksta	15·63	460		Enköping.
Löt	21·98	599		»
Veckholm	45·71	1,111		»
Torsvi	16·42	227		»
Kungs-Husby	26·48	487		»
Härkeberga	18·54	414		»
Litslena	63·91	1,096		»
Husby-Sjutolft	27·49	667		»
Villberga	27·21	1,131		»
Lillkyrka	14·91	295		»
Boglösa	36·33	773		»
Vallby	34·44	747		»
Arnö	19·25	263		Enköping.
Tillinge	62·93	1,449		»
Svinnegarn	18·28	641		»
Enköpings-Näs	28·27	651		»
Teda	19·70	407		»
Sparrsätra	32·66	655		»
Bred	28·56	672		»
Vårfrukyrka	53·10	1,306		»
Långtora	22·67	603		»
Nysätra	62·37	938		»
Biskopskulla	23·42	625		»
Fröslunda	16·24	431		»
Giresta	18·88	577		»
Fitja	10·60	269		»
Hjälsta	20·73	496		»
Holm	8·73	165		»
Kulla	12·72	332		»
Hela distriktet	**1,181·55**	**26,029**	**22·03**	—

Södermanlands län.

Eskilstuna [1]) distrikt. Station: Eskilstuna.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Torshälla landsförs.	35·76	2,141		Eskilstuna.
Gillberga	54·58	1,248		»
Lista	47·17	983		»
Tumbo	49·28	1,148		»
Råby-Rekarne	23·12	367		»
Öja	87·01	1,601		»
Västermo	86·87	1,760		»
Jäder	51·06	1,644		»
Barfva	53·54	873		»
Kjula	72·37	1,507		»
Sundby	15·52	599		»

[1]) Från detta distrikt har afförts Fors socken, (32·97 kv.-km., 7,671 inv.), hvilken under år 1906 införlifvats med Eskilstuna stad.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdetät-het per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Vallby	21·97	635		Eskilstuna.
Hammarby	10·00	314		»
Stenkvista	54·08	1,181		»
Ärla	139·75	2,109		»
Husby-Rekarne	99·52	2,102		»
Näshulta	145·80	1,804		»
Kloster	50·55	4,033		»
Hela distriktet	**1,097·95**	**26,049**	**23·72**	—
Strängnäs distrikt. Station: Strängnäs.				
Åker	127·57	2,300		Strängnäs.
Länna	103·38	1,114		»
Vansö	27·45	705		»
Härad	61·10	993		»
Fogdö	51·11	1,240		»
Helgarö	27·59	550		»
Strängnäs landsförs.	58·25	976		»
Toresund	74·93	1,275		»
Öfver-Selö	52·80	1,279		»
Ytter-Selö	47·35	1,108		»
Aspö	34·61	658		»
Kärnbo	44·69	970		»
Taxinge	44·90	534		»
Öfver-Enhörna	32·73	585		»
Ytter-Enhörna	49·47	874		»
Hela distriktet	**837·93**	**15,161**	**18·09**	—
Vingåkers distrikt. Station: Vingåker.				
Västra Vingåker	345·56	8,179		Vingåker.
Östra Vingåker	109·15	2,690		»
Julita	174·77	3,207		»
Österåker	65·90	1,696		»
Stora Malm	202·63	6,410		Katrineholm.
Floda	272·98	3,889		Vingåker.
Hela distriktet	**1,170·99**	**26,071**	**22·26**	—

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdetät-het per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Sparreholms distrikt. Station: Sparreholm.				
Ripsa	69·49	786		Nyköping.
Gåsinge	108·15	1,608		Daga.
Dillnäs	45·89	437		»
Frustuna	96·54	2,707		»
Kattnäs [1])	25·59	341		»
Björnlunda	109·64	1.930		»
Gryt	121·20	1,688		»
Helgesta	72·92	1,065		Malmköping.
Hyltinge	80·04	1,355		»
Dunker	138·14	1,854		»
Lilla Malma	80·69	1,358		»
Malmköping		605		»
Årdala	71·00	1,055		»
Lilla Mellösa	117·07	2,201		»
Flen	51·18	2,126		»
Hela distriktet	**1,187·54**	**21,116**	**17·78**	—
Bettna distrikt. Station: Bettna.				
Kila	164·11	2,113		Nyköping.
Björkvik	224·19	3,654		Katrineholm.
Halla	33·14	314		Nyköping.
Stigtomta	88·04	1,916		»
Nykyrka	28·66	480		»
Lerbo	61·68	1,295		Katrineholm.
Skyllinge	81·99	2,836		»
Blacksta	25·98	594		»
Vadsbro	46·53	970		»
Husby-Oppunda	69·03	1,116		Nyköping.
Bettna	84·08	1,929		Katrineholm.
Vrena	19·21	544		Nyköping.
Forsa	44·91	723		Malmköping.
Hela distriktet	**971·55**	**18,484**	**19·03**	—

[1]) Katrinenäs.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdtäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Nyköpings distrikt. Station: Nyköping.				
Tuna	52.72	902		Nyköping.
Bergshammar	31·53	664		»
Tunaberg	94·70	1,644		»
Lunda	85·67	1,484		»
Bärbo	31·11	752		»
S:t Nikolai [1])	103·01	4,036		»
Lid	41·77	689		»
Runtuna	63·81	1,204		»
Lndgo	79·41	1,135		»
Spelvik	12·37	288		»
Tystberga	87·33	1,183		»
Sätersta	29·94	477		»
Bogsta	30·36	485		»
Råby-Rönö	56·22	935		»
Svärta	96·89	1,411		»
Helgona [2])	39·95	1,051		»
Hela distriktet	**936**·79	**18,340**	**19**·58	—
Trosa distrikt. Station: Trosa.				
Bälinge	93·50	1,252		Trosa.
Torsåker	38·19	456		»
Lästringe	38·14	574		»
Hölö	93·38	1,580		»
Mörkö	56·38	1,328		»
Västerljung	99·36	1,318		»
Trosa landsförs.	45·96	878		»
Vagnhärad	56·84	1,013		»
Hela distriktet	**521**·75	**8,399**	**16**·10	—

[1]) Nyköpings landsförs. — [2]) Allhelgona.

Östergötlands län.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdtäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Tjällmo distrikt. Station: Tjällmo.				
Godegård	218·53	3,012		Tjällmo.
Tjällmo	202.88	3,052		»
Hällestad	326·24	4,981		»
Risinge (med Finspångs bruk)	372·97	7,260		»
*Regna	200·38	2,023		»
*Skedevi	319·65	4,006		»
Hela distriktet	**1,640**·65	**24,334**	**14**·83	—
Söderköpings distrikt. Station: Söderköping.				
Västra Husby	58·68	1,047		Söderköping.
Drothem	92·37	1,957		»
Skinberga	55·50	1,191		»
Ringarum (med Gusums bruk och Valdemarsviks köping)	322·28	5,268		»
Mogata	79·83	1,315		»
Gårdeby	29·29	550		»
Kuddby	51·68	1,209		»
Å	25·02	541		»
Tåby	27·11	778		»
Konungsund	18·96	508		»
Häradshammar	90·77	1,473		»
Östra Husby	70·67	1,676		»
Kvarsebo	70·66	820		»
Östra Stenby	37·48	881		»
Styrestad	20·64	847		»
S:t Johannes	37·61	3,000		»
Dagsberg	26·49	735		»
Krokek	93·31	1,739		»
Tingstad	23·13	597		»

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Fyringstad	18·90	525		Söderköping.
Östra Eneby . . .	82·04	7,833		»
Kvillinge	128·46	4,333		»
Simonstorp	161·70	945		»
Kullerstad	39·68	1,736		»
Borg	76·26	2,337		»
Hela distriktet	1,738·52	43,841	25·22	—
Motala distrikt. Station: Motala.				
Västra Stenby . .	31·85	1,211		Linköping.
Hagebyhöga . . .	19·51	595		»
Fifvelstad	18·34	855		»
Orlunda	13·08	526		»
Hvarf	32·18	642		»
Styra		350		»
Ask	9·09	252		»
Vinnerstad	20·85	962		»
Motala landsförs. .	90·38	9,353		»
Västra Ny [1]) . . .	97·15	[2])1,551		»
Brunneby	42·59	1,180		»
Skeppsås	13·77	513		»
Älfvestad	20·54	729		»
Vallerstad	22·16	720		»
Fornåsa	25·52	741		»
Lönsås	19·32	588		»
Ekebyborna . . .	36·70	874		»
*Kristberg (Krigsberg)	166·40	2,292		»
Hela distriktet	679·43	23,934	35·23	—
Linköpings distrikt. Station: Linköping.				
Vårdnäs	117·67	1,971		Kisa.
Nykil	126·28	1,869		Linköping.
Gammalkil	61·87	1,284		»
Rappestad	22·07	742		»

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Sjögestad	20·28	687		Linköping.
Vikingstad med Rakered	38·48	1,285		»
Ledeberg	12·22	437		»
Vreta kloster . . .	57·32	2,309		»
Stjernorp	118·64	1,150		»
Ljung	98·40	1,571		»
Flistad	17·06	670		»
Björkeberg	9·55	367		»
Östra Skrukeby . .	26·26	472		»
Lillkyrka	8·89	165		»
Törnevalla	30·81	807		»
Östra Harg	63·12	690		»
Rystad	53·90	1,177		»
Vårdsberg	29·19	858		»
Askeby	22·94	585		»
Bankekind [3]) . . .	58·72	1,182		»
Ortomta	59·90	1,268		»
Slaka	33·38	1,121		»
Skeda	71·96	1,543		»
Kärna	25·67	1,200		»
Kaga	18·39	603		»
S:t Lars	58·65	3,097		»
Landeryd	31·49	1,065		»
Vist	90·89	1,620		»
Skärkind	65·53	1,546		Söderköping.
Gistad	23·61	742		»
Vånga	155·93	2,657		Tjällmo.
Kimstad	67·66	1,573		Söderköping.
Klockrike	35·52	1,175		Linköping.
Hela distriktet	1,732·25	39,488	22·79	—
Åtvidabergs distrikt. Station: Åtvidaberg.				
Kättilstad	161·94	1,646		Kisa.
Grebo	70·57	1,171		Linköping.

[1]) Nykyrka. — [2]) Hit räknas Örebro länsdel af Västra Ny, 8 personer. — [3]) Kallades före 1904 »Svinstad».

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Värna	37·48	923		Linköping.
Björsäter	119·83	1,425		»
Åtvid	164·87	3,540		»
Östra Ryd	131·08	1,704		Söderköping.
Yxnerum	101·73	960		»
Gärdserum [1])	153·04	2,235		Tjust.
Hannäs [1])	133·89	1,397		»
Hela distriktet	**1,074**·43	**15,001**	**13**·96	—
Stegeborgs distrikt. Station: Stegeborg.				
Börrum	34·48	424		Söderköping.
Gryt	178·91	2,449		»
Skällvik	72·97	1,213		»
S:t Anna	123·26	1,997		»
Östra Ny	49·85	866		»
Rönö	51·83	670		»
Jonsberg	91·84	1,523		»
Hela distriktet	**603**·14	**9,142**	**15**·16	—
Ödeshögs distrikt. Station: Ödeshög.				
Svanhals	42·67	1,160		Ödeshög.
Kumla	12·62	248		»
Rök	51·75	959		»
Heda	22·24	955		»
Stora Åby	105·85	2,114		»
Ödeshög	99·14	2,572		»
Trehörna	88·28	871		»
Västra Tollstad	33·83	822		»
Rogslösa	26·28	1,251		»
Väfversunda	19·21	390		»
Herrestad (Hårstad)	14·70	425		»
Källstad	17·06	281		»
S:t Per	15·49	543		»
Strå	17·37	668		»
Örberga	19·54	725		Ödeshög.
Nässja	9·26	277		»
Hela distriktet	**595**·29	**14,261**	**23**·96	—
Mjölby distrikt. Station: Mjölby.				
Västra Harg	119·82	1,685		Linköping.
Östra Tollstad	46·94	1,121		»
Sya	16·77	650		»
Veta	21·21	936		»
Viby	24·24	948		»
Normlösa	22·43	724		»
Härberga	11·70	544		»
Västerlösa	30·95	1,078		»
Mjölby (med Sörby)	59·74	4,165		»
Ekeby	111·79	3,587		Boxholm.
Blåvik	86·72	445		»
Rinna	92·01	1,315		»
Åsbo	123·86	2,590		»
Högby	33·23	1,063		»
Hogstad	26·11	802		»
Järstad	11·01	371		»
Allhelgona	32·51	941		»
Bjälbo	22·31	749		»
Väderstad [2])	43·27	1,335		»
Hof	30·05	845		»
Appuna	11·93	382		»
Hela distriktet	**978**·60	**26,276**	**26**·85	—
Kisa distrikt. Station: Kisa.				
Horn	193·74	2,584		Kisa.
Hycklinge	126·56	1,665		»
Tirserum (Tidersrum)	153·21	1,423		»
Västra Eneby	129·88	1,526		»

[1]) Tillhör Kalmar län. — [2]) Med Harstad.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Kisa	234·79	3,486		Kisa.
Hägerstad	38·82	633		»
Oppeby	130·65	1,459		»
Tjärstad	140·41	2,108		»
Västra Ryd	134·39	1,344		Boxholm.
Svinhult	142·38	811		»
Sund	124·66	1,193		»
Asby	142·02	1,598		»
Torpa	110·32	1,293		»
Norra Vi	127·27	960		Kisa.
*Malexander (Malgesanda)	200·10	1,182		Boxholm.
Ulrika	129·99	1,369		Linköping.
Hela distriktet	**2,259**·19	**24,634**	**10**·90	—

Jönköpings län.

Jönköpings distrikt. Station: Jönköping.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Svarttorp	62·49	1,039		Jönköping.
Lekeryd	69·79	1,055		»
Järsnäs	90·21	1,143		»
Forserum	61·77	2,299		»
Ljungarum	32·07	1,063		»
Järstorp	36·56	597		»
Bankeryd	36·38	942		»
Rogberga	76·45	1,675		»
Öggestorp	52·22	705		»
Barnarp	77·07	2,290		»
Månsarp	65·98	927		»
Sandseryd	52·32	1,185		»
Hakarp (med Huskvarna faktori)	40·55	5,785		»
Visingsö	24·54	1,228		»
Grenna landsförs.	139·06	2,747		»
Skärstad	95·26	2,242		Jönköping.
Ölmestad	47·83	1,404		»
Bottnaryd	[1]) 159·14	1,227		»
Mulseryd	115·21	774		»
Angerdshestra	85·39	544		»
Bonstorp	100·46	577		»
Vireda	65·12	1,043		Eksjö.
Hagrida (Haurida)	39·56	492		»
Ödestuga	93·93	778		Vrigstad.
Byarum	230·25	2,416		Värnamo.
Hela distriktet	**1,949**·61	**36,177**	**18**·56	—

Nässjö distrikt. Station: Nässjö.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Barkeryd	99·75	1,340		Jönköping.
Nässjö	104·45	5,070		»
Lommaryd	120·25	1,812		Eksjö.
Bälaryd	74·76	932		»
Frinnaryd	40·58	789		»
Adelöf	118·16	1,468		»
Askeryd	120·05	1·227		»
Bredestad	30·52	568		»
Marbäck	64·80	859		»
Linderås	103·92	1,708		»
Säby med	216·97	5,187		»
Tranås köping		1,901		»
Ingatorp	147·74	1,993		»
Bellö	41·48	465		»
Häsleby	97·22	1,780		»
Hult	118·44	1,350		»
Edshult	81·68	756		»
Höreda	142·47	1,623		»
Eksjö landsförs.	106·06	1,324		»
Flisby	113·90	1,680		»
Norra Solberga	109·35	2,569		»

[1]) I »Sveriges kommuner», nionde årgången, af K. Sidenbladh uppgifves arealen till 151·43 kv.-km.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Malmbäck	180·16	2,112		Vrigstad.
Almesåkra	62·12	568		»
Hela distriktet	2,294·83	39,081	17·03	—
Gislaveds distrikt. Station: Gislaved.				
Stengårdshult . . .	95·46	561		Gislaved.
Norra Unnaryd . .	87·68	675		»
Valdshult	34·27	213		»
Öreryd	69·75	418		»
Norra Hestra . . .	38·29	442		»
Åsenhöga	129·60	1,300		»
Källeryd	71.25	577		»
Södra Hestra . . .	97·07	1,335		»
Gryteryd	40·01	465		»
Burseryd	88·12	1,044		»
Sandvik	27·61	205		»
Bosebo	33·10	303		»
Villstad	168·64	2,453		»
Båraryd	77·98	1,359		»
Våthult	45·27	447		»
Reftele	153·60	1,777		»
Anderstorp	95·07	1,489		»
Kulltorp	94·13	1,306		»
Gnosjö	60·85	1,004		»
Bredaryd	79·27	1,561		»
Hela distriktet	1,587·02	18,934	11·93	—
Södra Unnaryds distrikt. Station: Södra Unnaryd.				
Södra Unnaryd . .	213·99	2,168		Gislaved.
Jäluntofta	50·69	404		»
Femsjö	72·94	788		»
Långaryd	242·75	3,398		»
Färgaryd	86·05	1,255		»
Ås	89·18	1,290		»

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Kållerstad	37·95	543		Gislaved;
Odensjö [1])	115·53	1,008		Ljungby.
Lidhult [1])	120·21	1,207		»
Hela distriktet	1,029·29	12,061	11·72	—
Värnamo distrikt. Station: Värnamo.				
Tofteryd	125·67	2,116		Värnamo.
Fryele	126·66	1,230		»
Hagshult	70·02	672		»
Rydaholm	216·74	3,208		»
Gällaryd	105·46	1,373		»
Värnamo med	207·97	3,721		»
Värnamo köping .		1,045		»
Växtorp	113·27	1,331		»
Tånnö	46·70	504		»
Kärda	105·91	1,063		»
Hånger	59·36	716		»
Åker	158·42	1,742		»
Käfsjö	112·84	982		»
Forsheda	51·10	793		»
Torskinge	62·49	686		»
*Bolmsö	145·72	1,034		»
Dannäs	47·27	539		»
Tannåker	30·92	373		»
Hela distriktet	1,786·52	23,128	12·95	—
Vrigstads distrikt. Station: Vrigstad.				
*Norra Sandsjö . .	168·53	3,588		Vrigstad.
Vallsjö	45·66	1,484		»
Hultsjö	106·67	1,652		»
Skepperstad . . .	52·35	851		»
Hjärtlanda	24·53	307		»
Hjälmseryd	178·71	3,100		»
Stockaryd	55·35	1,030		»

[1]) Tillhör Kronobergs län.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Vrigstad	120·34	1·522		Vrigstad.
Nydala	146·87	1,359		»
Svennarum	186·71	2,034		»
Bringetofta	117·51	1,547		»
Norra Ljunga	46·42	1,087		»
Hylletofta	62·78	777		»
Hela distriktet	**1,312·43**	**20,338**	**15·50**	—

Hvetlanda distrikt. Station: Hvetlanda.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Mellby (Medelby)	54·11	666		Eksjö.
Hvetlanda	110·48	3,931		Hvetlanda.
*Björkö	99·61	1,356		»
Näfvelsjö	65·75	1,099		»
Karlstorp	115·32	1,227		»
Kråkshult (Kråxhult)	69·47	1,081		Eksjö.
Alseda	137·32	2,320		Hvetlanda.
Skeda	76·63	1,364		»
Ökna	80·88	1,028		»
Skirö	58·37	836		»
Nye	53·91	973		»
Näshult	73·71	1,122		»
Stenberga	51·80	862		»
Korsberga	122·02	1,525		»
Lemnhult	74·45	755		»
Bäckseda (Bexheda)	44·76	949		»
Näsby	49·39	718		»
Myresjö	65·58	858		»
Lannaskede	50·32	705		»
Frö(de)ryd	81·08	1,400		Vrigstad.
Bäckaby	61·35	919		»
Ramkvilla	113·67	1,565		»
Södra Solberga	50·99	700		Hvetlanda.
Hela distriktet	**1,760·97**	**27,959**	**15·87**	—

Kronobergs län.

Växjö distrikt. Station: Växjö.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Hofmantorp	165·98	2,613		Växjö.
Furuby	145·69	974		»
Hemmesjö	101·63	747		»
Tegnaby		558		»
Växjö landsförsamling	74·66	2,171		»
Östra Torsås	79·13	1,644		»
Öjaby	41·01	507		»
Bergunda	64·52	1,007		»
Öja	47·84	1,136		»
Vederslöf	54·34	1,225		»
Dänningelanda	18·69	291		»
Täfvelsås	58·98	1,182		»
Kalfsvik	64·34	1,282		»
Berg	80·35	1,174		»
Ormesberga	22·46	419		»
Aneboda	58·78	864		»
Tolg	80·53	1,347		»
Tjureda	58·92	760		»
Asa	136·00	1,572		»
Gårdsby	113·18	1,374		»
Söraby (S. och N. Rottne)	65·59	1,049		»
Lekaryd	36·47	701		»
Aringsås	48·97	2,100		»
Hjortsberga	103·34	1,312		»
Kvenneberga	35·66	549		»
Slätthög	138·10	1,995		»
Mistelås	52·21	707		»
Moeda (Moheda)	89·50	2,414		»
Ör	31·99	771		»
Härlöf	14·54	219		»
Hela distriktet	**2,083·40**	**34,664**	**16·64**	—

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Lenhofda distrikt. Station: Lenhofda.				
Åseda (Åsheda) . .	263·68	3,384		Lenhofda.
Älghult	400·00	4,664		»
Helleberga	173·26	2,273		»
Lenhofda	283·53	2,273		»
Ekeberga	176·46	2,108		»
Dädesjö [1])	172·21	1,516		»
Herråkra	74·59	432		»
Sjösås [1])	86·31	1,233		»
Dref [1])	33·66	432		»
Hornaryd [1])	27·41	442		»
Nottebäck	211·22	1,957		»
Granhult		322		»
Hela distriktet	**1,902**·33	**21,036**	**11**·06	—
Ljungby distrikt. Station: Ljungby.				
Hvittaryd	69·30	673		Ljungby.
Berga	178·61	2,966		»
Dörarp	67·73	541		»
Ryssby	176·36	2,577		»
Tntaryd	40·23	536		»
Agunnaryd	149·93	1,737		»
Vrå	142·26	1,172		»
Annerstad	138·00	1,228		»
Torpa	119·21	1,284		»
Angelstad	124·61	1,592		»
Ljungby (med Ljungby köping) . . .	56·26	2,399		»
Känna	57·50	765		»
Södra Ljunga . . .	124·14	1,651		»
Hela distriktet	**1,435**·14	**19,121**	**13**·32	—
Vislanda distrikt. Station: Vislanda.				
Skatelöf	150·84	2,816		Växjö.
Virestad	303·72	4,075		»
Stenbrohult	122·79	2,458		Växjö.
Elmhults köping .		987		»
Vislanda	122·61	2,675		»
Blädinge	80·64	1,073		»
Västra Torsås . .	208·32	3,391		»
Härlunda	124·68	1,602		Tingsås.
Pjätteryd	148·41	1,963		Ljungby.
Hela distriktet	**1,262**·01	**21,040**	**16**·67	—
Markaryds distrikt. Station: Markaryd.				
Göteryd	162·46	2,987		Ljungby.
Traryd (Traheryd)	113·42	2,382		»
Hallaryd	110·52	1,704		»
Markaryd	186·18	4,257		»
Hinneryd	231·43	2,368		»
Nöttja	69·07	684		»
Hamneda	129·24	1,744		»
Knäred [2])	201·94	2,227		Halmstad.
Hishult (länsdel) [2])	92·56	1,737		»
Hela distriktet	**1,296**·82	**20,090**	**15**·49	—
Tingsryds distrikt. Station: Tingsryd.				
Nöbbele	104·14	1,744		Växjö.
Elmeboda	165·66	3,020		Tingsås.
Linneryd	187·78	3,162		»
Södra Sandsjö . .	122·25	2,540		»
Väckelsång	125·12	2,483		»
Tingsås	157·22	3,205		»
Uråsa	26·15	697		Växjö.
Jät	58·50	903		»
Urshult	240·88	4,823		Tingsås.
Almundsryd . . .	209·11	3,890		»
Hela distriktet	**1 396**·81	**26,467**	**18**·95	—

[1]) Dessa 4 socknar tillfördes nuvarande Lenhofda distrikt genom K. br. 12 okt. 1894. — [2]) Tillhör Hallands län.

Kalmar län.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Gamleby distrikt. Station: Gamleby.				
Dalhem	170·92	1,598		Tjust.
Ukna	167·24	2,343		»
Västra Ed	182·98	3,404		»
Östra Ed	107·50	1,243		»
Tryserum	187·88	2,303		»
Lofta	144·80	2,886		»
Loftahammar . . .	115·46	2,057		»
Hallingeberg . . .	166·45	3,111		»
Odensvi	147·37	1,756		»
Törnsfall(Törnesfalla)	100·17	1,454		»
Gamleby (med Gamleby köping)	113·48	2,890		»
Hela distriktet	**1,604**·20	**25,045**	**15**·61	—
Vimmerby distrikt. Station: Vimmerby.				
Locknevi	173·60	2,215		Vimmerby.
Blackstad	83·49	1,294		»
Rumsknlla	163·59	1,640		»
Vimmerby landsförs.	159·71	2,164		»
Pelarne	57·39	702		»
Södra Vi	260·87	2,912		»
Djursdala	75·60	985		»
Frödinge	154·48	1,855		»
Hvena	263·91	4,363		»
Hela distriktet	**1,392**·64	**18,130**	**13**·02	—
Mörtfors distrikt. Station: Mörtfors.				
Hjorted	268·79	3,918		Vimmerby.
Gladhammar . . .	135·26	2,970		Tjust.
Västerrum	148·37	1,699		»
Misterhult med	404·49	5,625		Oskarshamn.
Figeholms köping .		384		»
*Tuna	247·06	2,775		Vimmerby.
Hela distriktet	**1,203**·97	**16,671**	**13**·85	—
Målilla distrikt. Station: Målilla.				
Kristdala (Krigsdala)	238·71	3,300		Oskarshamn.
Mörlunda	285·19	3,981		Målilla.
Tveta	76·75	948		»
Målilla	289·62	2,334		»
Gårdveda		797		»
Lönnberga	92·36	1,224		»
Virserum	167·36	2,906		»
Järeda	80·52	884		»
Hela distriktet	**1,230**·51	**16,374**	**13**·31	—
Högsby distrikt. Station: Högsby.				
Högsby	339·56	5,203		Högsby.
Fågelfors	89·89	1,370		»
Långemåla	152·44	1,816		»
Fliseryd	267·07	3,428		»
Fagerhult	201·22	2,523		»
Kråksmåla	200·39	1,973		»
Mönsterås med	167·82	3,294		Oskarshamn.
Mönsterås köping .		1,295		»
Döderhult	295·15	5,272		»
Påskallaviks köping				
Hela distriktet	**1,713**·54	**26,174**	**15**·27	—
Kalmar distrikt. Station: Kalmar.				
Dörby	31·88	1,153		Kalmar.
Kläckeberga . . .	37·51	1,036		»
Kalmar landsförs. .	16·01	442		»
Förlösa	56·40	1,356		»

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Kristvalla	119·68	1,529		Kalmar.
Åby	124·27	2,504		»
Bäckebo	225·84	2,279		»
Ryssby	160·33	2,968		»
Ålem (med Pataholms köping)	177·02	4,899		»
Ljungby	126·17	3,780		»
S:t Sigfrid	44·32	791		»
Hossmo	15·64	609		»
Hela distriktet	1,135·07	23,346	20·57	—
Emmaboda distrikt. Station: Emmaboda.				
Långasjö [1])	143·44	2,280		Lenhofda.
Ljuder [1])	105·29	2,261		»
Algutsboda [1])	332·74	5,002		»
Vissefjärda	262·65	5,746		Söderåkra.
Oskar	74·93	1,461		»
Madesjö med	388·44	6,778		Kalmar.
Nybro köping		808		»
Örsjö		1,495		»
Hela distriktet	1,307·49	25,831	19·76	—
Söderåkra distrikt. Station: Söderåkra.				
Torsås	228·54	5,267		Söderåkra.
Gullabo	140·68	2,564		»
Söderåkra	104·58	4,524		»
Halltorp	52·95	1,143		»
Växtorp	13·72	694		»
Arby	180·93	1,489		»
Karlslunda		1,664		»
Hagby	24·04	1,050		Kalmar.
Mortorp	101·19	1,682		»
Hela distriktet	846·63	20,077	23·71	—

[1]) Tillhör Kronobergs län.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Borgholms distrikt. Station: Borgholm.				
Böda	124·40	1,635		Ölands norra.
Högby	66·40	2,156		»
Källa	26·28	874		»
Persnäs	55·52	1,751		»
Föra	36·01	1,020		»
Löt	32·50	817		»
Ekby (Egby)	11·70	257		»
Gärdslösa	51·56	1,263		»
Bredsätra	27·90	693		»
Långlöt	31·63	479		»
Runsten	45·62	967		»
Alböke	41·78	639		»
Köping	48·12	1,257		»
Borgholms stad	0·59	1,003		»
Repplinge	43·17	855		»
Högsrum	40·10	753		»
Hela distriktet	683·28	16,419	24·03	—
Mörbylånga distrikt. Station: Bengtstorp.				
Norra Möckleby	35·79	843		Ölands södra.
Sandby	43·65	490		»
Gårdby	19·89	396		»
Hulterstad	52·01	860		»
Stenåsa	43·76	603		»
Resmo	35·80	508		»
Mörbylånga med	28·99	633		»
Mörbylånga köping		198		»
Vickleby	37·46	631		»
Torslunda	55·98	1,330		»
Glömminge	36·23	859		»
Algutsrum	40·89	864		»
Segerstad	34·12	371		»
Gräsgård	34·13	655		»
Ås	24·16	472		»

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Ventlinge	21·09	485		Ölands södra.
Smedby	26·18	399		»
Södra Möckleby . .	35·75	1,445		»
Kastlösa	56·44	950		»
Hela distriktet	662·32	12,992	19·62	—

Gottlands län.

Slite distrikt. Station: Slite.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Hejnum	45·17	287		Slite.
Bäl	24·03	198		»
Källunge	18·43	246		»
Vallstena	27·49	319		»
Stenkyrka	56·04	796		»
Tingstäde	42·76	504		»
Othem	53·53	1,128		»
Boge	37·14	470		»
Hangvar	83·73	920		»
Hall	33·96	267		»
Lärbro	104·11	1,315		»
Hellvi (Hellvik) . .	39·51	550		»
Rute	63·92	487		»
Fleringe	68·20	390		»
Bunge	33·78	526		»
Fårö med Gotska Sandön	147·36	1,108		»
Gothem	70·89	633		»
Norrlanda	39·84	300		»
Hörsne med Bara .	36·53	411		»
Hela distriktet	1.026·42	10,855	10·58	—

Visby distrikt. Station: Visby.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Visby landsförsamling	14·58	169		Visby.
Endre	23·37	331		»
Hejdeby	22·41	215		Visby.
Barlingbo	16·95	452		»
Ekeby	16·76	331		»
Roma	23·41	635		»
Björke	11·99	337		»
Follingbo	36·85	507		»
Akebäck	10·76	146		»
Fole	27·97	445		»
Lokrume	33·53	380		»
Västkinde	39·54	738		»
Bro	22·88	325		»
Martebo	26·96	379		»
Lummelunda . . .	25·14	413		»
Dalhem	29·51	560		»
Ganthem	22·47	296		»
Halla	14·58	297		»
Sjonhem	18·21	360		»
Viklau	17·38	182		»
Vänge	39·71	612		»
Buttle	31·25	368		»
Guldrupe	16·01	255		»
Östergarn	28·55	591		»
Gammelgarn . . .	37·54	434		»
Ardre	38·66	465		»
Kräklingbo	46·72	380		»
Ala	30·97	302		»
Anga	29·78	288		»
Stenkumla	31·40	464		»
Västerhejde	27·50	450		»
Träkumla	15·25	243		»
Vall	19·90	308		»
Hogrän	22·06	325		»
Atlingbo	14·73	221		»
Eskelhem	38·15	706		»
Tofta	38·27	551		»

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Sanda	40·18	819		Visby.
Mästerby	22·85	382		»
Västergarn	12·07	288		»
Hejde	63·40	550		»
Väte	34·02	563		»
Klinte	28·98	1,162		»
Fröjel	43·52	561		»
Hela distriktet	**1.206**·72	**18.786**	**15**·57	—

Hemse distrikt. Station: Hemse.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Öja	37·87	882		Hemse.
Hamra	19·51	329		»
Vamlingbo	53·83	688		»
Sundre	20·92	183		»
Hafdhem	35·54	717		»
Näs	36·53	375		»
Grötlingbo	34·45	629		»
Fide	14·95	307		»
Rone	45·10	1,005		»
Eke	18·67	254		»
Alfva	23·38	472		»
Hemse	24·41	874		»
Hablingbo	52·41	561		»
Silte	28·00	330		»
Eksta (Eista)	45·34	603		»
Sproge	24·30	308		»
Fardhem	20·45	352		»
Linde	22·61	320		»
Lojsta	22·05	296		»
Levede	31·85	521		»
Gerum	13·37	176		»
När	36·25	911		»
Lau	27·38	491		»
Burs	41·69	824		»
Stånga	39·80	658		»
Alskog	37·81	461		»
Lye	19·33	306		»
Garde	29·59	462		»
Etelhem	46·52	548		»
Hela distriktet	**903**·91	**14 843**	**16**·42	—

Blekinge län.

Jämshögs distrikt. Station: Jämshög.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Mörrum	67·90	4,527		Jämshög.
Elleholm	7·38	398		»
Jämshög (Gemsjö)	200·71	5,693		»
Kyrkhult	217·85	5,020		»
Gammalstorp	60·10	2,485		»
Ysane	24·66	1,132		»
Mjällby (Marieby)	75·61	5,947		»
Sölvesborgs landsförsamling	13·86	548		»
Näsum [1])	99·44	2,440		»
Hela distriktet	**767**·51	**28,190**	**36**·73	—

Bräkne-Hoby distrikt. Station: Bräkne-Hoby.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Edestad	33·10	1,129		Ronneby.
Ronneby landsförs.	188·77	8,706		»
Backaryd	107·91	2,962		»
Bräkne-Hoby	181·09	5,793		»
Öljehult	72·40	1,970		»
Hällaryd	78·32	3,316		Jämshög.
Åryd	91·30	2,869		»
Asarum	126·04	8,724		»
Ringamåla	127·47	2,141		»
Hela distriktet	**1,006**·40	**37,610**	**37**·37	—

[1]) Tillhör Kristianstads län; blef till distriktet öfverförd redan genom K. Br. den 21 sept. 1894.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Karlskrona distrikt. Station: Karlskrona.				
Sturkö	18·67	2,042		Karlskrona.
Tjurkö	6·09	1,272		»
Augerum (med Flymens kapell) . .	117·94	3.886		»
Rödeby	132·35	3,987		»
Fridlefstad	105·79	2,983		»
Sillhöfda	100·56	2,695		»
Nättraby	44·98	2,255		»
Hasslö } [1])	8·26	1,145		Ronneby.
Aspö }	8·28	914		Karlskrona.
Listerby	41·78	2,556		Ronneby.
Förkärla	30·08	850		»
Hjortsberga	67·16	1,152		»
Tving	150·07	3,808		Karlskrona.
Eringsboda	124·55	2,605		»
Hela distriktet	**956**·56	**32,150**	**33**·61	—
Jämjöslätts distrikt. Station: Jämjöslätt.				
Kristianopel (med Kristianopels köping)	90·48	2,799		Karlskrona.
Torhamn (Torrum) .	61·15	3,497		»
Ramdala	81·90	2.935		»
Jämjö	87·22	2,622		»
Lösen	39·75	1,953		»
Hela distriktet	**360**·50	**13,806**	**38**·30	—

Kristianstads län.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Ängelholms distrikt. Station: Ängelholm.				
Hishult (länsdel) .	14·68	226		Ängelholm.
Källna	11·59	640		»
Össjö	39·37	1,033		»
Tosjö	91·64	1,470		Ängelholm.
Munka-Ljungby . .	45·89	1,975		»
Tostarp	22·03	700		»
Höja	25·07	1,366		»
Ängelholms stad .	10·72	3,251		»
Starby	11·09	511		»
Ausås	33·36	1,461		»
Ströfvelstorp . . .	41·63	2,137		»
Barkåkra	32·23	1,922		»
Rebbelberga . . .	12·03	935		»
Förslöf	32·43	1,972		»
Grefvie	45·58	1,741		»
Hjärnarp	62·84	1,822		»
Västra Karup . .	57·62	2,817		»
Torekov	5·03	478		»
Båstad (med Båstads köping)	6·51	1,056		»
Hof	25·58	1,095		»
Hela distriktet	**626**·92	**28,608**	**45**·63	—
Klippans distrikt. Station: Klippan.				
Riseberga	139·08	3,684		Ängelholm.
Färingtofta	68·13	1,388		»
Oderljunga	108·77	1,778		»
Perstorp	52·96	1,158		»
*Fagerhult	79·33	1,058		»
Örkelljunga	152·86	3,480		»
Rya	60·59	1,006		»
Östra Ljungby . .	29·24	1,166		»
Gråmanstorp . . .	43·92	2,696		»
Vedby	67·40	1,465		»
Björnekulla	16·92	1,956		»
Västra Broby . . .	15·48	1,397		»
Kvidinge	55·81	2,351		»

[1]) Numera sammanslagna till Aspö-Hasslö socken.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Västra Sönnarslöf .	25·07	1,254		Ängelholm.
Stenestad	31·34	662		»
Hela distriktet	**946·90**	**26,499**	**27·99**	—
Hessleholms distrikt. Station: Hessleholm.				
Sörby	18·58	526		Hessleholm.
Gumlösa	25·57	659		»
Vinslöf	72·60	2,519		»
Näflinge	37·13	814		»
Norra Mellby . . .	74·50	2,122		»
Tjörnarp	41·29	1,030		»
Brönnestad	52·14	975		»
Matteröd	55·19	1,007		»
Häglinge	51·54	978		»
Stoby [1])	90·72	4,220		»
Norra Sandby . .	34·04	759		»
Vankifva [1])	64·31	1,891		»
Ignaberga	29·58	786		»
Finja	57·82	1,841		»
Hörja	61·40	873		»
Röke	119·18	1,693		»
Torup	72·94	980		»
Norra Åkarp . . .	55·55	1,603		»
Vittsjö	156·85	2,175		»
Visseltofta	84·13	1,130		»
Verum	77·57	1,476		»
Farstorp	78·07	1,619		»
Hela distriktet	**1,410·70**	**31,676**	**22·45**	—
Broby distrikt. Station: Broby.				
Hästveda	61·40	1,821		Broby.
Osby (Ousby) . . .	177·73	4,276		»
Loshult	104·87	1,955		»
Östra Broby . . .	72·54	2,043		»
Emislöf (Emitslöf) .	28·34	937		Broby.
Glimåkra	162·01	3,238		»
Örkene (Örkened) .	238·86	4,472		»
Hjärsås	84·49	1,764		»
Knislinge	41·63	1,170		»
Kviinge	31·95	951		»
Gryt	31·52	580		»
Hela distriktet	**1,035·34**	**23,207**	**22·41**	—
Kristianstads distrikt. Station: Kristianstad.				
Önnestad	38·28	1,775		Kristianstad.
Ifvetofta	72·43	2,241		»
Ifö	30·18	360		»
Kiaby	38·17	893		»
Trolle-Ljungby . .	51·88	1,605		»
Gualöf	19·79	559		»
Oppmanna	52·30	1,623		»
Vånga	115·10	1,740		»
Österslöf	45·66	1,269		»
Fjälkinge	24·32	1,187		»
Nymö	10·64	414		»
Fjälkestad	54·81	1,675		»
Gustaf Adolf . . .	14·93	812		»
Rinkaby	24·03	879		»
Åhus (med Åhus köping)	77·27	3,678		»
Nosaby	38·48	2,564		»
Färlöf	41·84	1,860		»
Norra Strö	25·48	814		»
Vä	33·71	1,707		»
Norra Åsum . . .	45·47	2,881		»
Skepparslöf	26·71	1,275		»
Västra Vram . . .	55·85	2,500		»
Östra Vram	7·89	394		»
Köpinge	42·16	1,714		»

[1]) Af Hessleholms köping höra 1,931 personer till Stoby och 366 personer till Vankifva församling.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Lyngsjö	17·56	384		Kristianstad.
Esphult	39·12	930		»
Linderöd	40·58	1,007		»
Träne	44·54	1,294		»
Djurröd (Görröd) .	29·92	795		»
Hela distriktet	1,159·10	40,829	35·22	—
Maglehems distrikt. Station: Maglehem.				
Hufvaröd	38·90	1,028		Brösarp.
Vidtsköfle	47·01	1,009		»
Degeberga	39·25	1,287		»
Hörröd	26·08	667		»
Maglehem	31·46	1,159		»
Efveröd	29·75	1,315		»
Östra Sönnarslöf .	53·97	1,006		»
Raflunda	36·63	806		»
Brösarp	44·04	1,325		»
Södra Mellby . . .	29·61	1,840		»
Hvitaby	30·40	1,752		»
Andrarum	48·74	1,187		»
Äljaröd	24·32	624		»
S:t Olof	36·63	1,733		»
Fågeltofta	31·68	912		»
Rörum	20·06	814		»
Hela distriktet	568·53	18,464	32·48	—
Gärsnäs distrikt. Station: Gärsnäs.				
Glemminge	20·07	972		Hammenhög.
Tosterup	12·97	470		»
Hammenhög . . .	11·17	946		»
Hannas	7·27	347		»
Östra Hoby . . .	16·38	2,095		»
Ingelstorp	15·91	1,070		»
Valleberga	20·37	1,384		»
Löderup	41·84	2,127		»
Hörup	13·34	721		Hammenhög.
Tranås	21·00	1,073		»
Onslunda	19·43	1,456		»
Kverrestad	20·92	1,046		»
Smedstorp	43·06	2,070		»
Tryde	35·99	3,173		»
Spjutstorp	15·65	713		»
Ullstorp	12·52	816		»
Bollerup	13·85	419		»
Öfraby	12·72	543		»
Benestad	16·59	439		»
Östra Herrestad . .	13·58	554		»
Östra Ingelstad . .	13·22	611		»
Borrby	35·84	2,207		»
Simris (Cimbris) .	11·78	1,270		»
Östra Nöbbelöf . .	13·34	1,279		»
Gladsax	24·23	1,452		»
Östra Tommarp . .	25·11	1,227		»
Järrestad	7·20	453		»
Stiby	13·66	1,051		»
Vallby	18·69	901		»
Bolshög	8·75	493		»
Östra Vemmerlöf .	28·85	1,003		»
Hela distriktet	585·30	34,381	58·74	—

Malmöhus län.

Hälsingborgs distrikt. Station: Hälsingborg.				
Välluf	13·00	632		Hälsingborg.
Råhus (Raus) . . .	20·48	6,387		»
Hälsingborgs landsförsamling . . .	21·74	3,154		»
Bårslöf	13·50	551		»
Fjärestad	13·68	603		»
Frillestad	11·02	582		»
Häslunda	14·02	582		»

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Risekatslösa . . .	12·62	616		Hälsingborg.
Kropp	38·44	1,133		»
Mörarp	13·44	754		»
Allerum	53·43	2,478		»
Flenninge	22·14	1,460		»
Höganäs bruksförs.	49·98	4,570		»
Väsby		3,674		»
Viken	3·95	970		»
Brunnby (med Arilds kapell)	38·29	3,313		»
Farhult	19·58	1,186		»
Jonstorp	29·05	1,731		»
Välinge	35·73	2,018		»
Kattarp	23·42	2,042		»
Södra Vram . . .	51·16	3,539		»
Norra Vram . . .		1,027		»
Bjuf	17·27	3,437		»
Kvistofta	19·86	1,503		»
Glumslöf	10·41	1,071		»
Hela distriktet	**546**·21	**49,013**	**89**·77	—
Teckomatorps distrikt. Station: Teckomatorp.				
Ekby (Ekeby) . .	35·54	4,749		Hälsingborg.
Kågeröd	65·88	1,744		»
Halmstad	26·67	761		»
Ottarp	28·80	1,617		»
S:t Ibb [1])	7·51	1,132		»
Herslöf	24·32	1,419		»
Säby	6·21	417		»
Vadensjö	6·55	268		»
Örja	9·60	634		»
Asmundtorp . . .	21·76	1,441		»
Tofta	9.40	434		»
Billeberga	20·38	1,440		»
Tirup	11·42	589		»

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Felestad	4·97	251		Hälsingborg.
Norra Svalöf . . .	25·27	1,551		»
Sireköpinge	23·26	1,265		»
Annelöf	16·05	1,027		»
Norrhvidinge . . .	18·93	1,055		»
Kells-Nöbbelöf . .	7·60	491		»
Torrlösa	52·26	1,789		»
Norra Skreflinge .	7·60	825		»
Reslöf	23·48	1,816		»
Östra Karleby [2]) .	6·47	352		»
Trollenäs (Näs och Gullarp)	24·16	1,594		Malmö.
Bosarp	28·30	1,300		Hälsingborg.
Västra Strö	11·99	489		»
Konga	41·04	728		»
Ask	23·58	907		»
Västra Sallerup med	37·02	3,731		Malmö.
Eslöfs köping . . .		2,113		»
Remmarlöf	6·91	271		»
Lilla Harrie . . .	7·80	433		»
Stora Harrie . . .	12·83	888		»
Virke (Virkie) . .	6·88	294		»
Hög (Höj)	6·51	422		»
Käflinge	8·23	1,909		»
Västra Karleby [3]) .	26·07	1,359		»
Saxtorp	17·64	1,101		»
Söderhvidinge . . .	9·05	565		»
Dagstorp	7·99	396		»
Barsebäck	14·04	902		»
Hofterup	12·49	576		»
Löddeköpinge (Lyddeköpinge)	18·84	999		»
Lackalänga	10·54	1,626		»
Västra Hoby . . .	7·65	365		»
Hela distriktet	**799**·49	**50,035**	**62**·58	—

[1]) Ön Hven. — [2]) Östra Karaby. — [3]) Västra Karaby.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1908.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsiallakardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Hörby distrikt. Station: Hörby.				
Billinge	40·88	1,134		Hälsingborg.
Röstånga	26·70	848		»
Hallaröd	29·51	630		»
Stehag	36·17	1,382		»
Fulltofta	45·36	829		Hörby.
Östra Espinge . .	34·65	890		»
Hörby med	64·80	1,915		»
Hörby köping . . .		1,447		»
Lyby	25·25	1,153		»
Östra Sallerup . .	51·98	1,399		»
Svensköp	36·23	820		»
Högseröd	29·84	1,817		»
Norra Rörum . . .	67·82	1,154		»
Södra Rörum . . .	47·12	968		»
Hör	62·06	2,450		»
Munkarp	29·46	673		»
Bosjökloster . . .	59·73	1,008		»
Harlösa	36·94	1,280		»
Hammarlunda . . .	24·43	1,028		»
Östra Strö	16·09	948		»
Skarhult	21·43	607		»
Gudmundtorp . . .	31·01	1,262		»
Hurfva	11·36	681		»
Holmby	17·91	851		»
Borrlunda	15·15	531		»
Skeglinge	6·23	157		»
Västerstad	31·54	1,714		Åsum.
Långaröd	50·34	1,669		»
Hela distriktet	**949·99**	**31,245**	**32·89**	—
Lunds distrikt. Station: Lund.				
Västra Klagstorp .	9·46	781		Malmö.
Bunkeflo	16·98	1,542		»
Hyllie [1])	10·08	7,517		Malmö.
Fosie	13·50	1,963		»
Husie	12·82	1,038		»
Västra Skreflinge .	9·95	4,392		»
Särslöf	5·37	228		»
Södra Sallerup . .	12·35	931		»
Örtofta	13·66	830		»
Refvinge	16·42	456		»
Hardeberga	20·27	636		»
Södra Sandby . .	34·19	1,719		»
Igelösa	6·68	267		»
Västra Odarslöf . .	15·11	663		»
Stäfvie	11·87	622		»
S:t Peters kloster .	6·74	795		»
Norra Nöbbelöf . .	6·43	334		»
Håstad	6·48	631		»
Borgeby	11·15	710		»
Stångby	8·95	507		»
Vallkärra	14·52	783		»
Dalby	25·40	1,549		»
Bonderup	17·85	877		»
Fjelie	20·54	1,032		»
Flädie	5·83	608		»
Lunds landsförs. .	12·50	1,634		»
Stora Råby	7·38	426		»
Bjällerup	9·84	422		»
Gödelöf	20·15	596		»
Gårdstånga	16·56	801		Hörby.
Genarp	63·38	2,042		Malmö.
Knästorp	5·87	422		»
Tottarp	9·54	675		»
Kyrkheddinge . .	14·09	880		»
Esarp	13·98	701		»
Mölleberga	5·02	216		»
Görslöf	5·24	269		»

[1]) Med Limhamns kapell.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Burlöf	16·57	4,116		Malmö.
Stora Uppåkra	21·98	1,033		»
Flackarp		232		»
Brågarp	4·73	418		»
Nefvishög (Näfvitsh.)	13·50	1,558		»
Bjärshög	3·48	120		»
Lomma	17·19	3,604		»
Hela distriktet	593·60	51,576	86·88	—
Sjöbo distrikt. Station: Sjöbo.				
Silfåkra	20·27	631		Malmö.
Hällestad	25·74	1,026		»
Efverlöf	26·74	800		»
Veberöd	39·91	1,498		»
Blentarp	49·10	1,493		»
Brandstad	20·67	987		Åsum.
Södra Åsum	29·03	2,329		»
Löfvestad	54·35	2,522		»
Öved med Skartofta	36·06	1,167		»
Vanstad	25·86	1,810		»
Tolånga	40·62	1,493		»
Ilstorp	10·58	235		»
Björka	9·61	242		»
Våmb	41·20	542		»
Rödinge	22·36	591		»
Ramsåsa	12·45	508		»
Östraby	43·00	1,993		»
Frenninge	57·85	2,384		»
Vollsjö	19·80	1,627		»
Östra Kärrstorp	21·71	1,204		»
Söfde	77·62	1,608		»
Hela distriktet	684·53	26,690	38·99	—
Svedala distrikt. Station: Svedala.				
Västra Ingelstad	10·53	728		Malmö.
Östra Grefvie	6·08	678		»
Mellan-Grefvie	4·41	252		»
Södra Åkarp	11·87	643		»
Gessie	6·49	414		»
Eskilstorp	7·80	304		»
Arrie	7·34	363		»
Hököpinge	10·26	1,035		»
Tygelsjö	12·73	1,118		»
Lockarp	5·07	269		»
Oxie	11·02	846		»
Törringe	7·12	217		»
Västra Kärrstorp	11·94	599		»
Glostorp	11·00	577		»
Svedala	46·54	4,433		Anderslöf.
Hammarlöf	10·53	681		»
Västra Vemmerlöf	7·08	309		»
Trelleborgs landsförsamling	7·53	4,391		»
Maglarp	11·52	600		»
Västra Tommarp	6·25	204		»
Skegrie	7·87	544		»
Reng	19·25	767		»
Skanör med Falsterbo	16·49	911		»
Stora Hammar	10·49	468		»
Håslöf	11·85	427		»
Bodarp	7·63	372		»
Hvellinge	15·72	1,410		»
Fuglie	9·25	521		»
Västra Alstad	14·16	1,239		»
Fru Alstad	9·86	607		»
Anderslöf	29·34	2,189		»
Bösarp	14·22	664		»

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdetäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Gylle	8·77	533		Anderslöf.
Kyrkoköpinge	5·40	538		»
Stora Slågarp	6·49	289		»
Lilla Slågarp	17·19	799		»
Dalköpinge	3·89	136		»
Gislöf	13·59	956		»
Lyngby	19·39	1,103		Malmö.
Skabersjö	26·20	876		»
Bara	18·10	864		»
Hyby	55·34	2,153		»
Simlinge	6·80	254		Anderslöf.
Hemmingsdynge (Hemmesdynge)	8·34	441		»
Södra Åby	13·55	590		»
Östra Torp	5·10	853		»
Lilla Isie	8·93	835		»
Östra Klagstorp	15·50	1,205		»
Gärdslöf	27·23	1,017		»
Grönby	15·14	1,185		»
Gustaf	60·36	2,181		»
Hela distriktet	**714·55**	**45,588**	**63.80**	—

Ystads distrikt. Station: Ystad.

Espö	4·83	309		Anderslöf.
Kellstorp	15·46	795		»
Lilla Bedinge	10·93	763		»
Önnarp	5·61	390		»
Tullstorp	13·54	885		»
Svenstorp	8·30	507		»
Östra Vemmenhög	24·15	1,228		»
Västra Vemmenhög	5·79	432		»
Skifarp	16·00	2,025		»
Örsjö	8·33	910		»
Solberga	9·32	326		»
Hasle-Bösarp	4·02	198		»
Slimminge	32·24	1,677		Anderslöf.
Skurup	35·91	3,382		»
Villie	29·70	1,507		Åsum.
Västra Nöbbelöf	11·39	711		»
Sjörup	14·92	1,237		»
Katslösa	9·52	541		»
Balkåkra	10·42	787		»
Snårestad	12·19	836		»
Skårby	19·99	1,029		»
Stora Köpinge	30·96	2,005		»
Stora Herrestad	21·12	1,045		»
Borrie	4·08	113		»
Öja	7·12	517		»
Hedeskoga	7·74	549		»
Söfvestad	43·06	1,088		»
Bromma	9·69	621		»
Högestad	13·21	433		»
Baldringe	22·40	530		»
Bjeresjö	18·55	791		»
Hela distriktet	**480·49**	**28,167**	**58.62**	—

Hallands län.

Kungsbacka distrikt. Station: Kungsbacka.

Värö	64·67	2,937		Kungsbacka.
Stråvalla	18·77	308		»
Veddige	81·19	1,823		»
Ås	36·99	1,182		»
Sällstorp	23·77	428		»
Ölmevalla	33·10	1,221		»
Landa	17·68	637		»
Frillesås	45·53	1,117		»
Gällinge	33·10	688		»
Idala	25·70	413		»

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsiallakardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Fjäråås	144·52	3,357		Kungsbacka.
Förlanda	53·02	904		»
Hanhals	19·49	753		»
Tölö	72·36	1,443		»
Lindome	78·39	2,716		»
Älfsåker	47·20	1,227		»
Onsala	50·55	2,073		»
Vallda	52·55	1,783		»
Släp	42·01	1,284		»
Hela distriktet	**940·59**	**26,294**	**27·95**	—
Falkenbergs distrikt. Station: Falkenberg.				
Slöinge	19·50	1,245		Falkenberg.
Eftra	41·00	1,349		»
Skrea	37·49	1,835		»
Årstad	38·43	1,540		»
Asige	69·17	835		»
Abild	67·69	676		»
Vessige	59·69	1,174		»
Ljungby	55·48	1,632		»
Alfshög	15·02	647		»
Vinberg	38·43	1,700		»
Stafsinge	43·31	2,463		»
Morup	45·00	2,561		»
Sibbarp	49·87	1,006		»
Dagsås	34·52	459		»
Grimeton	38·64	883		»
Hvalinge	29·64	891		»
Stamnared	11·09	409		»
Tvååker	52·48	2,659		»
Spannarp	19·64	761		»
Hunnestad	15·72	651		»
Gödestad	8·77	313		»
Lindberg	44·52	1,749		»
Torpa	16·31	505		Falkenberg.
Träslöf	30·79	1,973		»
Hela distriktet	**882·20**	**29,916**	**33·91**	—
Köinge distrikt. Station: Köinge.				
Torup	222·45	2,960		Halmstad.
Kinnared	28·03	580		»
Askome	31·61	366		Falkenberg.
Drängsered	113·40	1,182		»
Krogsered	81·14	638		»
Gallared	85·35	875		»
Gunnarp	106·07	1,257		»
Fagerred	73·94	834		»
Källsjö	25·73	406		»
Ullared	52·72	646		»
Okome	61·27	1,062		»
Köinge	26·59	577		»
Svartrå	36·05	483		»
Rolfstorp	56·45	1,274		»
Nös(s)linge	38·45	390		»
Skällinge	57·86	793		»
Hela distriktet	**1,097·11**	**14,323**	**13·06**	»
Halmstads distrikt. Station: Halmstad.				
Veinge	197·46	2,970		Halmstad.
Tjärby	18·88	768		»
Laholms landsförs.	75·80	2,106		»
Renneslöf	68·73	2,294		»
Ysby	37·35	978		»
Östra Karup	45·82	1,247		»
Skummeslöf	29·56	795		»
Hasslöf	38·31	795		»
Växtorp	136·35	2,463		»
Öfraby	11·74	557		»

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Holm	25·42	879		Halmstad.
Söndrum	36·91	2,071		»
Vapnö	24·14	742		»
Harplinge	61·70	3,127		»
Steninge	14·10	661		»
Getinge	41·10	1,287		»
Refvinge	19·50	649		»
Slättåkra	130·49	2,627		»
Kvibille	39·51	970		»
Eldsberga	48·18	1,419		»
Tönnersjö	122·62	883		»
Snöstorp	76·81	3,210		»
Trönninge	12·00	622		»
Enslöf	192·95	3,265		»
Bredared	160·60	1,557		»
Hela distriktet	**1,666**·03	**38,942**	**23**.37	—

Göteborgs och Bohus län.

Tanums distrikt. Station: Tanum.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Skede (Skee)	267·85	6,459		Tanum.
Tjärnö	48·46	2,290		»
Näsinge	44·80	1,185		»
Hogdal	72·38	1,669		»
Lommeland	33·41	946		»
Tanum	247·20	7,117		»
Lur	105·00	1,952		»
Kville (med Fjällbacka kapell)	159·95	5,824		Håby.
Svenneby	29·24	1,503		»
Bottna	17·96	650		»
Nafverstad	275·94	2,963		Tanum.
Mo	97·29	970		»
Hela distriktet	**1,399**·48	**33,528**	**23**.96	—

Håby distrikt. Station: Håby.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Foss	94·90	3,907		Håby.
Svarteborg med Tose	141·29	2,538		»
Håby	38·40	924		»
Bro	74·53	2,743		»
Brastad	51·21	2,620		»
Lyse	[1]) 53·13	4,001		»
Krokstad	154·74	2,383		»
Sanne	46·75	925		»
Hede	82·07	1,152		»
Tossene	65·65	4,515		»
Askum	69·55	3,880		»
Kungshamns kapell (f. d. Grafvarne ell. Gustaf Adolf)		2,926		»
Bärfendal	22·13	605		»
Hela distriktet	**894**·35	**33,119**	**37**.03	—

Uddevalla distrikt. Station: Uddevalla.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Forshälla	118·43	2,546		Uddevalla.
Resteröd	17·45	530		»
Ljung	41·95	1,471		»
Grinneröd	42·50	800		»
Hjärtum	132·97	3,093		»
Västerlanda	70·59	1,996		»
Lane-Ryr	82·93	1,638		»
Bäfve	59·46	1,389		»
Skredsvik	84·97	1,836		»
Herrestad	90·28	1,839		»
Högås	18·87	504		»
Bokenäs	48·78	1,468		»
Dragsmark	14·25	570		»
Hela distriktet	**823**·43	**19,680**	**23**·90	—

[1]) Häri inräknadt det område, som nu tillhör Lysekils stad.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Kårehogens distrikt. Station: Kårehogen.				
Myckleby	55·97	2,186		Orust.
Torp	36·59	1,956		»
Långelanda	41·27	1,690		»
Stala	50·88	1,593		»
Tegneby	56·47	2,100		»
Röra	46·48	1,734		»
Morlanda	87·21	3,538		»
Gullholmens kapell		729		»
Käringöns »		592		»
Mollösunds »		1,006		»
Skaftö med	25·41	1,341		»
Fiskebäckskil och		645		»
Grundsund		1,051		»
Hela distriktet	**400·28**	**20,161**	**50.37**	—
Tjörns distrikt. Station: Lilldal.				
Stenkyrka	79·35	6,478		Orust.
Rönnängs kapell				»
Klädesholmens »				»
Valla	48·35	2,071		»
Klöfvedal	31·96	1·462		»
Hela distriktet	**159·66**	**10,011**	**62.70**	—
Jörlanda distrikt. Station: Jörlanda.				
Kareby	36·55	1,279		Jörlanda.
Romelanda	80·25	2,057		»
Ytterby	33·25	1,425		»
Torsby	50·89	2,001		»
Harestad	20·66	756		»
Lycke	36·15	889		»
Solberga	60·70	2,268		»
Hålta	29·51	958		»
Jörlanda	55·78	1,641		»
Spekeröd	57·90	1,316		Jörlanda.
Ucklum	70·93	1,373		»
Ödsmål	46·69	1,664		»
Norum	31·04	1,383		»
Hela distriktet	**610·30**	**19,010**	**31.15**	—
Göteborgs [1]) distrikt. Station: Göteborg.				
Fässberg	52·33	6,578		Göteborg.
Västra Frölunda .	32·61	3,201		»
Nya Varfvet . . .	0·76	380		»
Askim	35·60	1,141		»
Kållered	26·17	601		»
Råda	31·12	1,400		»
Styrsö	18·53	2,223		»
Tufve	17·48	655		»
Rödbo	20·79	572		»
Säfve	51·15	1,727		»
Backa	15·12	961		»
Björlanda	41·13	1,100		»
Torslanda	22·67	620		»
Öckerö	24·25	3,847		»
Örgryte	21·76	15,048		»
Landvetter	88·92	1,449		»
Partille (Partilled) .	73·11	3,301		»
Härryda	87·41	1,169		»
Hela distriktet	**660·91**	**45·973**	**71.08**	—

Älfsborgs län.

Billingsfors distrikt. Station: Billingsfors.				
Edsleskog (Hässelsk.)	103·13	960		Norra Dalsland.
Fröskog	56·34	1,061		» »
*Nössemark	212·26	1,904		» »

[1]) Från distriktet har afförts Lundby socken (27·87 kv.-km., 11,165 inv.), hvilken numera införlifvats med Göteborgs stad.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Håbol	136·79	1,415		Norra Dalsland.
Vårvik	122·43	1,293		» »
Torrskog	126·53	1,611		» »
Laxarby	209·12	2,529		» »
Steneby	128·68	3,001		» »
Ärtemark	174·03	3,484		» »
Tisselskog	103·94	961		» »
Hela distriktet	**1,373**·25	**18,219**	**13**·27	—
Melleruds distrikt. Station: Mellerud.				
Ör	114·40	2,048		Mellerud.
Gunnarsnäs	28·80	862		»
Dalskog	115·51	1,463		»
Skållerud	71·18	2,005		»
Holm	56·39	2,502		»
Järn	24·96	617		»
Bolstad	62·00	1,621		Vänersborg.
Grinstad	55·06	1,509		»
Gestad	62·71	1,707		»
Erikstad	30·98	844		»
Brålanda	67·07	2,021		»
Sundals-Ryr	90·45	1,598		»
Mo	61·30	860		Norra Dalsland.
Åmåls landsförs.	77·13	1,409		» »
Tössö (Tösse)	87·01	1,255		» »
Tydie		665		» »
Ånimskog	122·19	1,861		» »
Hela distriktet	**1,127**·14	**24,847**	**22**·04	—
Bäckefors distrikt. Station: Bäckefors.				
*Torp	81·37	1,092		Vänersborg.
*Valbo-Ryr	88·93	758		»
Färgelanda	117·29	3,048		»
*Ödeborg	71·49	1,205		»

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Högsäter	119·33	2,443		Mellerud.
Rennelanda	51·42	1,023		»
Råggärd	57·48	962		»
Lerdal	61·54	1,006		»
Järbo	88·58	1,181		»
Rölanda	93·35	1,596		»
Gesäter	27·42	511		»
Dals-Ed	252·98	2,742		Norra Dalsland.
Töftedal	148·27	978		» »
Ödsköld	97·98	1,113		Mellerud.
Bäcke	47·95	825		»
Hela distriktet	**1,405**·38	**20,483**	**14**·57	—
Trollhättans distrikt. Station: Trollhättan.				
Romeled	17·83	593		Vänersborg.
Fors	45·47	1,707		»
Upphärad	56·25	1,507		»
Fuxerna	22·78	2,417		»
Åsbräcka	10·44	315		»
Västra Tunhem	94·25	3,036		»
Norra Björke	33·53	851		»
Väne-Åsaka	76·55	2,022		»
Gärdhem	59·29	2,499		»
Trollhättan	10·02	6,075		»
Vassända-Naglum	109·33	4,928		»
Väne-Ryr	27·12	666		»
Ale-Sköfde	65·29	1,569		Alingsås.
S:t Peter [1])	14·59	804		»
Frändefors	215·21	4,462		Vänersborg.
Hela distriktet	**857**·95	**33,451**	**38**·99	—
Sollebrunns distrikt. Station: Sollebrunn.				
Stora Mellby	82·60	2,092		Vänersborg.
Magra	44·79	1,061		»

[1]) = Gamla Lödöse.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängden 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Erska	42·97	1,101		Vänersborg.
Lagmansered	52·77	945		»
*Stora Lundby	110·25	1,710		Alingsås.
*Angered	47·75	1,318		»
*Bergjum	55·75	1,077		»
Skepplanda	95·71	2,257		»
Hålanda	85·44	1,107		»
Tunge	22·28	608		»
Starrkärr	72·45	2,646		»
Kilanda	44·43	522		»
Nödinge	32·54	2,179		»
Östad	86·39	1,100		»
Bergstena	30·02	417		»
Långared	89·94	1,962		»
Hela distriktet	**996·08**	**22,102**	**22·19**	—

Alingsås distrikt. Station: Alingsås.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängden 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Skallsjö	82·79	2,008		Alingsås.
Lerum	74·45	2,566		»
Algutstorp	22·90	480		»
Hol	39·58	812		»
Siene	28·58	571		»
Horla	21·35	413		»
Norska skogsbygden	38·89	480		»
Lena	39·54	991		»
Fullestad	19·38	344		»
Alingsås landsförs.	109·02	1,705		»
Rödene (Rödinge)	17·72	250		»
Bälinge	25·35	425		»
Ödenäs	39·37	653		»
Hemsjö	64·89	1,742		»
Nårunga	43·31	613		»
Töllesjö	105·56	1,413		Borås.
Hela distriktet	**772·68**	**15,466**	**20·02**	—

Herrljunga distrikt. Station: Herrljunga.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängden 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Herrljunga	17·81	1,081		Alingsås.
Tarsled	15·07	456		»
Remmene	14·39	357		»
Fölene	16·67	422		»
Äggvena	19·26	417		»
Kullings-Sköfde	27·34	1,171		»
Tumberg	15·39	354		»
Södra Härene	26·50	530		»
Bråttensby	10·51	329		»
Landa	5·72	134		»
Södra Björke	13·36	216		»
Vesene	34·14	458		»
Grude	15·32	276		»
Gällby	16·24	169		»
Hudene	49·36	1,161		»
Hällestad	32·68	455		»
Skölfvene	19·38	357		»
Hof	33·55	507		»
Norra Säm	13·52	144		»
Källunga	35·03	396		»
Eriksberg	29·66	562		»
Broddarp	16·21	310		»
Mjäldrunga	21·40	414		»
Od	47·35	906		»
Öra	15·42	321		»
Alboga	25·36	422		»
Målla	41·50	602		»
Ljur	17·27	488		»
Ornunga	30·06	540		»
Kvinnestad	22·06	390		»
Asklanda	12·43	244		»
Hela distriktet	**709·96**	**14,589**	**20·55**	—

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Borås distrikt. Station: Borås.				
Rångedala [1]) . . .	40·73	1,001		Borås.
Toarp	87·91	2,252		»
Espered	25·87	726		»
Tärby	14·58	275		»
Varnum	18·78	407		»
Brämhult	20·86	404		»
Gingri	21·57	611		»
Fenneslunda . . .	21·43	350		»
Grofvare	16·81	269		»
Seglora	122·93	2,279		»
Kinnarumma . . .	99·99	2,241		»
Fristad	53·51	1,547		»
Borgstena	37·39	703		»
Torpa	86·24	2,183		»
Bredared	73·11	1,215		»
Tämta	32·74	439		»
Vänga	35·19	469		»
Sandhult (med Hedared) [2]) . . .	110·59	2,173		»
Bollebygd	190·47	3,276		»
Björketorp	79·07	1,931		»
Hela distriktet	1,189·77	24,751	20·80	—
Ulricehamns distrikt. Station: Ulricehamn.				
Södra Ving (med Töfve) [3])	67·39	1,374		Borås.
Härna	17·18	468		»
Hällstad	37·43	793		»
Murum	27·00	504		»
Södra Vånga . . .	8·76	165		»
Möne	19·49	360		»
Kärråkra	16·21	310		»
Länghem	94·34	1,204		Ulricehamn.
Dannike	27·94	714		»
Månstad	37·86	594		»
Södra Åsarp . . .	17·61	439		»
Gällstad	75·65	1,593		»
Grönahög	53·04	640		»
Södra Säm	32·97	588		»
Finnekumla . . .	26·72	382		»
Tvärred	74·56	1,289		»
Marbäck	39·30	614		»
Dalstorp	59·10	930		»
Hulared	19·27	216		»
Ölsremma	45·55	296		»
Ljungsarp	74·83	703		»
Nittorp	77·42	740		»
Norra Åsarp . . .	38·35	868		»
Kölaby	31·13	727		»
Solberga	13·69	199		»
Smula	9·19	237		»
Blidsberg	26·09	666		»
Dalum	30·90	630		»
Humla	16·71	322		»
Timmelle (Timmelhed)	56·65	1,071		»
Vist	16·70	299		»
Brunn	28·50	600		»
Böne	23·38	389		»
Knätte	26·28	523		»
Liared	42·38	594		»
Kylingared (länsdel)	60·15	726		»
Fiflered	36·67	517		»
Hösna	62·77	917		»
Gullered	46·83	483		»
Strängsered . . .	56·77	523		»
Hela distriktet	1,572·76	25,207	16·03	—

[1]) = Ragnhildsdal. — [2]) Hedared var förr särskild socken, men ingår nu i Sandhult. — [3]) Töfve var förr särskild socken, men ingår nu i Södra Ving.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Skene distrikt. Station: Skene.				
Frisla (Fritsla) . .	35·83	2,788		Mark.
Skepphult	46·03	733		Borås.
Örby	134·53	4,408		Mark.
Kinna	37·56	2,073		»
Torestorp	65·26	1,389		»
Öxabäck	90·84	1,413		»
Ellekulla	48·61	630		»
Kungsäter	36·11	798		»
Gunnarsjö	45·12	682		»
Grimmared	31·21	513		»
Karl Gustaf [1]) . .	59·27	948		»
Istorp	43·97	1,571		»
Öxnevalla	47·97	1,115		»
Horred	44·20	1,179		»
Sätila	146·77	2,840		»
Hysna	79·31	1,905		»
Berghem	38·91	1,158		»
Hajom	39·96	1,207		»
Surteby	50·80	931		»
Kattunga		528		»
Fotskäl (Foutskäll) .	49·07	1,153		»
Tostared	20·26	433		»
Hela distriktet	**1,191**·59	**30,395**	**25**·51	—
Svenljunga distrikt. Station: Svenljunga.				
Kalf	128·07	1,158		Svenljunga.
Mårdaklef	69·23	772		»
Håksvik	114·91	827		»
Östra Frölunda . .	81·52	1,066		»
Mjöbäck	72·17	812		»
Holtsljunga	75·56	939		»
Älfsered	52·62	622		»
Svenljunga	43·77	1,140		»
Ullasjö	57·75	822		Svenljunga.
Örsås	93·63	1,048		»
Refvesjö (Räfvesjö) .	39·41	418		»
Redslared	57·80	535		»
Sexdräga	84·85	1,350		»
Ljushult	52·80	864		»
Roasjö	34·97	485		»
Hillared	39·24	620		»
Tranemo	132·01	1,552		»
Måssebo	90·04	632		»
Ambjörnarp . . .	72·42	762		»
Sjötofta	69·04	709		»
Hela distriktet	**1,461**·81	**17,133**	**11**·72	—

[1]) = Skedeskamma.

Skaraborgs län.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Älgarås distrikt. Station: Älgarås.				
Fredsberg	78·32	2,131		Hofva.
Björkäng	36·26	2,141		»
Bäck	32·39	472		»
Lyrestad	97·08	2,407		»
Annehärad	115·40	2,579		»
Hofva	217·43	3,115		»
Finnerödja	248·92	2,901		»
Älgarås	119·16	1,727		»
Undenäs	350·98	4,675		»
Halna	33·79	861		»
Tived	148·99	1,285		»
Hela distriktet	**1,478**·72	**24,294**	**16**·43	—
Grästorps distrikt. Station: Grästorp.				
Särestad	22·42	793		Vara.
Tång	12·33	335		»
Håle	12·77	486		»

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Flo	64·08	1,443		Vara.
Ås	18·83	676		»
Sal	9·53	412		»
Vänersnäs	48·20	1,103		»
Tun	22·65	613		»
Karaby	9·43	423		»
Friel	17·70	540		»
Tengene med	24·09	935		»
Grästorps köping		481		»
Trökörna	42·56	950		»
Malma	28·69	913		»
Längnum	7·98	310		»
Hyringa	21·47	730		»
Främmestad	53·94	1,373		»
Levene	33·48	1,347		Lidköping.
Flakeberg	17·35	703		Vara.
Bjärby	11·49	343		»
Sparlösa	30·26	1,123		»
Slädene	10·58	290		Lidköping.
Hela distriktet	**519·83**	**16,322**	**31·40**	—

Lidköpings distrikt. Station: Lidköping.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Bjärka [1])	32·67	395		Lidköping.
Saleby	50·08	1,556		»
Härjevad		326		»
Trässberg	20·08	768		»
Marnm	18·11	420		»
Synnerby	30·62	1,020		»
Skallmeja	14·73	631		»
Skånings-Åsaka	37·69	1,006		»
Händene	23·07	573		»
Skara landsförs.	17·68	382		»
Källby	14·48	583		»
Broby	6·21	189		»
Skeby	9·40	263		Lidköping.
Hangelösa	25·94	959		»
Husaby	22·08	914		»
Skälfvum (Skelfvum)	14·34	465		»
Ofva	12·88	323		»
Norra Härene med Skofteby	31·55	1,036		»
Hofby	15·96	570		»
Säfvare	28·64	930		»
Lindärfva	13·30	440		»
Hasslösa	21·06	713		»
Medelplana	22·66	1,144		»
Västerplana	7·05	242		»
Österplana	20·52	1,350		»
Kestad	7·32	162		»
Kinne-Klefva	8·18	357		»
Sil	8·73	279		»
Vättlösa	33·58	840		Marlestad.
Ledsjö	28·09	812		»
Järpås (Hjärpås)	43·25	1,180		Lidköping.
Ufvered	17·26	595		»
Häggesled	11·95	402		»
Tådene	14·37	421		»
Tranum	14·04	380		»
Lavad	17·69	401		»
Norra Kedum	9·63	229		»
Örslösa	28·64	763		»
Söne	17·68	501		»
Gillstad	15·14	388		»
Väla(n) (Våla)	13·91	349		»
Råda	29·47	907		»
Kållands-Åsaka	15·09	500		»
Mellby	21·78	699		»
Rackeby	20·85	513		»
Skalunda	10·13	269		»

[1]) Bjärka och Härlunda (se Vara distrikt) pläga tillsammans benämnas *Bjärklunda;* båda äro i kyrkligt afseende annex till Skara stad.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Sunnersberg . . .	32·43	989		Lidköping.
Gösslunda	19·73	658		»
Strö	20·54	394		»
Otterstad [1]) (Kållandsö)	66·04	1,624		»
Hela distriktet	1,036·32	31,810	30·70	—

Mariestads distrikt. Station: Mariestad.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Ekby	22·34	549		Mariestad.
Utby	24·67	422		»
Ullervad	33·19	1,086		»
Ek	27·27	572		»
Leksberg	28·87	937		»
Björsäter	37·40	1,260		»
Torsö (Viksala) med Torsö kapell . .	89·04	1,479		»
Hassle	70·58	1,091		»
Enåsa kapell . . .		280		»
Berga	23·60	497		»
Färed	13·34	233		»
Tidavad (Tjåfva) .	16·57	368		»
Låstad	15·90	413		»
Berg	42·72	1,046		»
Böja	12·91	449		»
Timmersdala . . .	10·34	468		»
Fägre	67·64	2,074		»
Trästena	32·80	575		»
Bellefors	49·23	950		»
Beateberg (Hunnekulla)	69·75	904		»
Ekeskog	35·52	548		»
Hjälstad	15·78	555		»
Mo	11·61	429		»
Vad	10·89	374		»
Svenneby	14·77	274		»
Götene	11·78	458		Mariestad.
Holmestad	43·81	1,126		»
Forshem	62·01	1,871		Lidköping.
Fullösa	19·58	912		»
Kinne-Vedum . . .	24·43	752		»
Lugnås	56·08	1,247		Mariestad.
Bredsäter	17·65	375		»
Hela distriktet	1,012·07	24,574	24·28	—

Sköfde distrikt. Station: Sköfde.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Horn	18·21	529		Mariestad.
Frösve	21·13	654		»
Säter	25·91	600		»
Odensåker	23·28	589		»
Binneberg	4·70	139		»
Flistad	19·70	462		»
Götlunda	45·29	1,317		»
Väring	41·06	1,117		»
Locketorp	32·62	838		»
Lerdala	30·71	787		»
Ransberg	127·61	2,586		Hjo.
Mölltorp	77·21	2,306		»
Karlsborg	9·84	1,998		»
Sköfde landsförs. .	42·45	1,870		»
med Öm		330		»
Ryd	11·21	257		»
Hagelberg	12·39	325		»
Norra Kyrketorp .	22·27	550		»
Våmb (Vårfruhem) .	15·55	691		»
Sventorp	58·96	1,514		»
Forsby	12·96	396		»
Varola	32·28	831		»
Kyrkefalla	110·69	2,998		»
Stenstorp	19·41	1,000		Falköping.

[1]) Med S:t Marie kapell.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdtäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Brunnhem	15·99	328		Falköping.
Dala	24·59	631		»
Borgunda	30·38	768		»
Sjogerstad	18·05	529		Hjo.
Rådene	14·60	303		»
Norra Ving	11·99	630		Mariestad.
Stenum	28·10	515		»
Skärf	23·54	576		»
Skarke (Varnhem) .	27·58	790		»
Eggby	19·61	534		»
Istrum	27·56	405		»
Öglunda	15·94	346		»
Norra Lundby . .	24·38	612		»
Häggum	20·71	516		»
Bolum	32·48	743		»
Hela distriktet	1,150·94	32,910	28·59	—

Vara distrikt. Station: Vara.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdtäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Jung	23·66	884		Lidköping.
Fyranga	13·35	573		»
Öttum	21·05	708		»
Vinköl	32·88	957		»
Vorra Vånga . . .	83·70	1,567		Vara.
Edsvära	39·64	1,088		»
Kvänum	29·28	1,018		»
Västra Gerum . .	17·66	481		Lidköping.
Härlunda [1])	32·55	728		»
Bäreberg	25·83	895		Vara.
Eling	20·07	492		»
Lekåsa	22·60	487		»
Barne-Åsaka . . .	25·56	821		»
Fåglum	22·94	714		»
Kyrkås	12·16	216		»
Essunga	50·18	1,968		»
Ryda	32·38	1,297		Vara.
Södra Kedum . . .	24·87	1,030		»
Naum	29·25	1,063		»
Long	16·81	609		»
Skarstad	20·02	785		»
Hällum	11·67	413		»
Önum	23·19	920		»
Vara med	13·02	683		»
Vara köping . . .		721		»
Larf	86·61	1,801		»
Längjum	23·81	816		»
Tråvad	20·02	775		Lidköping.
Södra Lundby . .	18·81	608		Vara.
Öster-Bitterna . .	47·83	652		»
Väster-Bitterna . .		535		»
Laske-Vedum . . .	24·61	1,177		»
Hela distriktet	866·01	27,482	31·73	—

Falköpings distrikt. Station: Falköping.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdtäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Gudhem	21·44	610		Falköping.
Östra Tunhem . .	7·65	270		»
Ugglum	12·45	470		»
Torbjörntorp . . .	9·38	396		»
Friggeråker . . .	13·00	483		»
Falköpings västra landsförsamling .	7·10	1,016		»
Bjurum	30·69	612		»
Broddetorp	8·35	238		»
Hornborga	16·98	355		»
Sätuna	11·19	239		»
Segerstad	19·39	565		»
Håkantorp	7·01	260		»
Valtorp	11·57	375		»
Södra Kyrketorp .	6·05	235		»
Högstena	11·31	292		»

[1]) Se noten å sid. 33.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Åsle	20·56	620		Falköping.
Mularp	11·60	196		»
Tiarp	12·14	291		»
Hvarf	11·72	701		»
Kungslena	21·06	575		»
Hömb	17·08	374		»
Dimbo	24·80	661		»
Ottravad (Ottrafva)	11·27	323		»
Hångsdala	10·07	292		»
Skörstorp	10·95	293		»
Östra Gerum	8·66	204		»
Habo	179·61	2,779		»
Gustaf Adolf [1])	86·11	1,420		»
Sandhem	102·30	1,998		»
Utvängstorp	29·39	448		»
Härja	59·34	729		»
Nykyrka	29·79	739		»
Kylingared (länsdel)	13·75	111		»
Bjurbäck	41·64	635		»
Hvalstad	21·72	600		»
Vättak	14·93	347		»
Kymbo	19·80	365		»
Suntak	13·39	294		»
Yllestad	32·11	650		»
Visttorp	27·56	318		»
Näs	8·99	288		»
Vartofta-Åsaka	24·68	592		»
Kälfvene	6·64	223		»
Slöta	33·58	1,217		»
Karleby	22·31	806		»
Falköpings östra landsförsamling	9·44	275		»
Luttra	15·75	409		»
Kinneved	41·15	931		»
Vårkumla	12·41	333		»
Börstig	35·13	793		Falköping.
Brismene	25·50	362		»
Vilske-Klefva	43·11	999		»
Ullene	24·38	416		»
Gökhem	30·67	1,032		»
Marka	21·41	501		»
Sörby	14·03	405		»
Floby	29·09	1,139		»
Göteve	22·53	580		»
Trevattna	24·50	483		»
Jäla	28·43	555		»
Grolanda	36·78	914		»
Hela distriktet	**1,535**·42	**35,632**	**23**·21	—
Hjo distrikt. Station: Hjo.				
Värsås	49·63	1,235		Hjo.
Mofalla	25·61	589		»
Gredbäck	46·89	907		»
Bredvik	52·91	1,421		«
Norra Fågelås	116·32	1,327		»
Södra Fågelås		1,415		»
Hjo landsförs.	36·13	1,182		»
Ljunghem [2])	15·79	271		»
Edåsa [2])	25·88	485		»
Acklinga	26·30	521		»
Agnetorp (Ångarp) m.	50·54	1,734		»
Tidaholms köping [3])		4,384		»
Baltak	20·12	740		»
Fröjered	62·46	1,281		»
Fridene	26·67	806		»
Korsberga	42·32	1,170		»
Daretorp	86·07	1,225		»
Velinge	46·24	892		»
Brandstorp	72·65	923		»
Hela distriktet	**802**·53	**22,508**	**28**·05	—

[1]) = Fiskebäck. — [2]) Socknarnas gemensamma kyrka benämnes Edhem. — [3]) Tidaholms köping ligger inom Agnetorps och Baltaks socknar.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Värmlands län.				
Persby distrikt. Station: Persby.				
Norra Ny	749·11	2,951		Dalby.
Nyskoga kapell . .	179·27	604		»
Dalby	780·04	3,442		»
Södra Finnskoga .	660·50	1,721		»
Norra Finnskoga kapell	680·63	1,632		»
Hela distriktet	**3,049·55**	**10,350**	**3·39**	—
Torsby distrikt. Station: Torsby.				
Fryksände	522·13	6,395		Öfre Fryksdalen.
Östmark	396·51	4,321		» »
Lekvattnets kapell	195·52	920		» »
Hvitsand	216·45	2,066		» »
Hela distriktet	**1,330·61**	**13,702**	**10·30**	—
Charlottenbergs distrikt. Station: Charlottenberg.				
Skillingemark . .	129·29	1,016		Silbodal.
Järnskog	241·00	2,782		»
Köla	239·90	2,675		Arvika.
Eda	288·19	6,231		»
Gunnarskog . . .	411·89	5,048		»
Bogens kapell . .	84·64	320		»
Hela distriktet	**1,394·91**	**18,072**	**12·96**	—
Sunne distrikt. Station: Sunne.				
Sunne	572·73	9,874		N. Fryksdalen.
Östra Emtervik . .	126·68	2,413		» »
Västra Emtervik .	135·45	2,012		» »
Gräsmark	407·43	3,861		» »
Lysvik	201·83	3,757		» »
Hela distriktet	**1,444·12**	**21,917**	**15·18**	—
Filipstads distrikt. Station: Filipstad.				
Färnebo [1])	490·32	5,315		Filipstad.
Nordmark	252·26	2,514		»
Rämen	305·58	2,704		»
Brattfors	219·02	1,273		»
Gåsborn	244·43	1,559		»
Kroppa	256.53	3,123		»
Lungsund	191·16	1,701		»
Ekshärad	949·20	7,284		»
Norra Råda . . .	568·31	8,787		»
Sunnemo	250·53	1,901		»
Gustaf Adolfs kapell	275·40	2,415		»
Hela distriktet	**4,002·74**	**38,576**	**9·64**	—
Årjengs distrikt. Station: Årjeng.				
Sillerud	414·18	3,691		Silbodal.
Holmedal	142·86	2,207		»
Västra Fågelvik .	107·13	1,117		»
Töcksmark	133·37	1,746		»
Östervallskog . . .	149·07	1,187		»
Karlanda	202·07	2,146		»
Blomskog	155·75	1,870		»
Trankil	98·95	1,106		»
Silbodal	259·43	2,345		»
Hela distriktet	**1,662·81**	**17,415**	**10·47**	—
Arvika distrikt. Station: Arvika.				
Stafnäs	220·50	3,102		Arvika.
Högerud (Hurud) .	71·97	780		»
Glafva	303·33	3,569		»
Värmskog	106·48	1,459		»
Arvika (landsförs.)	193·55	3,769		»
Arvika köping . .		3,715		»
Ny	105·35	1,503		»

[1]) = Filipstads landsförsamling.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Älgå	174·55	1,630		Arvika.
Brunskog	267·64	3,899		»
Mangskog (Magnskog)	135·16	1,595		»
Boda	83·02	1,726		»
Hela distriktet	**1,661·55**	**26,747**	**16·09**	—
Kils distrikt. Station: Kil.				
Stora Kil	172·05	3,579		Karlstad.
Frykerud	147·07	3,016		»
Karlstads landsförs.	52·37	869		»
Grafva	170·78	6,862		»
Hammarö	51·52	1,560		»
Nor	106·04	3,386		»
Segerstad	63·63	879		»
Grums	175·24	3,067		»
Hela distriktet	**938·70**	**23,218**	**24·73**	—
Molkoms distrikt. Station: Molkom.				
Ölme	179·38	2,620		Visnum.
Väse	258·73	4,041		Karlstad.
Alster	128·53	1,542		»
Östra Fågelvik	85·25	1,896		»
Öfre Ullerud	236·48	2,644		»
Ransäter	147·23	4,613		»
Nedre Ullerud	131·46	3,151		»
Nyed	327·14	4,556		Filipstad.
Älfsbacka	70·88	868		»
Hela distriktet	**1,565·08**	**25,931**	**16·57**	—
Säffle distrikt. Station: Säffle.				
Borgvik	61·35	1,427		Karlstad.
Ed	91·23	2,441		Näs.
Gillberga	208·09	2,648		Arvika.
Långserud	223·88	2,374		»
Svanskog	133·31	1,640		Arvika.
Millesvik	34·71	426		Näs.
Eskilsäter	63·85	867		»
Ölserud	49·50	664		»
Botilsäter	79·04	932		»
By med	89·21	2,148		»
Säffle köping		1,579		»
Bro	99·76	1,268		»
Södra Ny	57·52	696		»
Huggenäs	36·89	576		»
Kila	164·22	2,086		»
Tveta	75·03	1,283		»
Hela distriktet	**1,467·59**	**23,055**	**15·71**	—

Örebro län.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Grythytteheds distrikt. Station: Grythyttehed.				
Hjulsjö	248·84	2,908		Grythyttehed.
Grythyttan (med Rockesholms bruk)	447·43	4,402		»
Hällefors	455·73	4,754		»
Ljusnarsberg [1])	665·71	11,252		»
Hela distriktet	**1,817·71**	**23,316**	**12·83**	—
Nora distrikt. Station: Nora.				
Kil	148·32	2,198		Örebro.
Eker	19·61	456		»
Axberg	97·26	1,835		»
Hofsta	29·19	729		»
Nora landsförs.	403·35	5,671		Nora.
Vikers kapell	148·57	2,168		»
Järnboås	133·34	1,889		»
Ervalla	70·13	1,582		Örebro.
Hela distriktet	**1,049·77**	**16,528**	**15·74**	—

[1]) = Nya Kopparberget.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Frövi distrikt. Station: Frövi.				
Glanshammar . . .	75·76	2,068		Örebro.
Rinkaby	28·62	880		»
Götlunda	159·44	3,042		»
Lillkyrka	59·45	1,371		»
Ödeby	33·90	321		»
Lindesbergs landsförsamling (med Guldsmedshyttans kapell)	492·44	8,987		Nora.
Ramsberg	509·66	3,889		»
Fellingsbro	370·81	7,050		Örebro.
Näsby	68·15	1,620		»
Hela distriktet	**1,798·23**	**29,228**	**16·25**	—
Strömtorps distrikt. Station: Strömtorp.				
Varnum [1])	218·40	2,088		Visnum.
Visnum [2])	190·91	3,257		»
Visnums-Kil [2]) . .	97·58	1,192		»
Rudskoga [2])	79·38	1,489		»
Nysund [3])	296·82	2,978		»
Södra Råda [2]) . . .	60·19	1,361		»
Karlskoga med Karlsdals kapell o. Degerfors » .	562·20	14,306		Karlskoga.
Bjurtjärn	182·05	1,800		»
Hela distriktet	**1,687·53**	**28,471**	**16·87**	—
Fjugesta distrikt. Station: Fjugesta.				
Mosjö (Mosås) . .	35·28	1,183		Örebro.
Täby	22·75	710		»
Vintrosa	49·42	1,706		»
Tysslinge	116·43	1,701		»
Gräfve	22·42	427		»
Längbro	30·49	1,049		»
Ånsta	19·48	617		»
Hardemo	54·84	1,919		Örebro.
Kräklinge	39·14	1,155		»
Hackva(d)	19·39	679		»
Edsberg	47·79	1,755		»
Knista	83·66	1,957		Karlskoga.
Hidinge	132·88	2,105		»
Kvistbro	194·86	3,794		»
Tångeråsa	53·48	642		Örebro.
Skagershult . . .	145·50	1,601		»
Hela distriktet	**1,067·81**	**23,000**	**21·54**	—
Pålsboda distrikt. Station: Pålsboda.				
Almby	35·85	1,390		Örebro.
Asker	171·14	[4])5,108		»
Lännäs	98·51	2,287		»
Stora Mellösa . . .	100·75	3,790		»
Norrbyås	32·60	1,073		»
Ekeby	40·11	1,280		»
Gällersta	46·13	1,329		»
Svennevad	194·44	2,008		»
Bo	152·64	1,725		»
Sköllersta	103·75	3,011		»
Hallsberg	111·79	3,145		»
Kumla	119·26	8,011		»
Hela distriktet	**1,206·97**	**34,157**	**28·30**	—
Askersunds distrikt. Station: Askersund.				
Lerbäck	315·26	6,468		Askersund.
Viby	152·48	4,313		»
Bodarne	139·68	2,302		»
Askersunds landsförsamling . . .	264·36	3,076		»
Hammar	192·24	5,910		»
Snaflunda	114·96	2,157		»
Hela distriktet	**1,178·98**	**24,226**	**20·55**	—

[1]) = Kristinehamns landsförsamling; tillhör således Värmlands län. — [2]) Tillhör Värmlands län. — [3]) Denna socken är fördelad på Värmlands län, med 1,164 invån., och på Örebro län, med 1,814 invån. — [4]) Med Brefvens bruk.

Västmanlands län.

Ängelsbergs distrikt. Station: Ängelsberg.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Norberg Avesta (länsdel) . .	314·54	6,452		Norberg.
Västanfors	162·67	5,233		»
Karbenning	139·90	1,675		»
Västervåla	136·68	1,651		»
Väster-Färnebo . .	310·40	4,607		»
Hela distriktet	**1,064**·19	**19,618**	**18**·43	—

Heby distrikt. Station: Heby:

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Torstuna	70·57	1,397		Heby.
Härnevi	14·33	410		»
Österunda	48·85	783		»
Hvittinge	144·25	2,185		»
Väster Löfsta . . .	163·57	3,705		»
Enåker	100·45	1,036		»
Norrby	96·62	1,588		»
Tärna	54·94	1,139		»
Simtuna	115·65	2,146		»
Altnna	54·43	921		»
Fröshult	23·47	585		»
Kumla	61·45	1,559		»
Kila	[1]) 129·34	1,801		»
Sala landsförsaml.	78·43	1,231		»
Möklinta	270·73	2,655		»
Östervåla	247·81	3,711		»
Nora	296·57	3,273		»
Harbo (länsdel) . .	126·97	1,337		»
Huddunge	121·27	1,417		»
Hela distriktet	**2,219**·70	**32,879**	**14**·81	—

Bernshammars distrikt. Station: Bernshammar.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Munktorp	115·38	3,152		Västerås.
Arboga landsförs. .	60·71	1,581		»
Säterbo	51·31	936		»
Köpings landsförs.	50·34	1,814		»
Kungs-Barkarö . .	18·76	640		»
Björskog	50·89	1,666		»
Bro	106·35	1,894		»
Kung Karl [2]) . . .	73·16	2,720		»
Torpa	59·25	1,362		»
Himmeta	48·60	1,001		»
Malma	30·33	2,130		»
Medåker	62·56	1,333		»
Odensvi	127·47	1,780		»
Västra Skedvi . .	146·89	1,317		»
Skinnskatteberg . .	357·01	4,004		»
Gunnilbo	224·09	1,690		»
Hed	107·80	2,058		»
Hela distriktet	**1,690**·90	**31,078**	**18**·38	—

Västerås distrikt. Station: Västerås.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Västerås-Barkarö .	33·29	772		Västerås.
Dingtuna	78·50	2,004		»
Lillhärad	51·23	586		»
S:t Ilian	26·57	1,234		»
Lundby	20·78	458		»
Badelunda	43·63	1,076		»
Hubbo	25·53	752		»
Irsta	48·71	1,293		»
Kungsåra	30·76	487		»
Kärrbo	39·30	639		»
Tillberga	34·31	824		»
Björksta	59·50	1,151		»

[1]) Härtill kommer någon del af Sala stad förut tillhörigt område. — [2]) Karlskyrka, Kungsör.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängden 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Tortuna	36·49	903		Västerås.
Sevalla	38·65	608		»
Ängsö	21·18	502		»
Kolbäck	49·56	3,014		»
Svedvi	77·49	2,561		»
Säby	20·28	764		»
Berg	63·28	1,114		»
Rytterne	60·67	1,313		»
Ramnäs	252·17	2,911		»
Sura	115·42	2,604		»
Fläckebo	126·81	1,272		»
Haraker	78·14	1,464		»
Romfartuna	93·43	1,789		»
Skultuna	87·96	2,724		»
Skerike	22·17	409		»
Hela distriktet	**1,635**·81	**35,228**	**21**·54	—

Kopparbergs län.

Älfdalens distrikt. Station: Älfdalen.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängden 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Älfdalen	2,513·26	4,822		Mora.
Evertsbergs kapell				
Särna	4,352·87	2,209		»
Idre kapellag				
Hela distriktet	6,866·13	7,031	1·02	—

Malungs distrikt. Station: Malung.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängden 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Malung [1])	1,830·66	6,791		Nås.
Tyngsjö kapell				
Lima	1,413·37	2,659		»
Transtrand	1,048·47	1,937		»
Hela distriktet	**4,292**·50	**11,387**	**2**·65	—

Mora distrikt. Station: Mora.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängden 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Ore	967·17	2,936		Leksand.
Mora	[2])1,152·68	9,366		Mora.
Lillhärdal (länsdel)		51		»
Våmhus	764·00	2,044		»
Sollerön	496·05	1,909		»
Venjan	689·21	1,958		»
Orsa	1,783·21	7,155		»
Skattunge kapell				
Hela distriktet	**5,852**·32	**25,419**	**4**·34	—

Rättviks distrikt. Station: Rättvik.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängden 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Rättvik	1,202·26	8,822		Leksand.
Dådrans kapell				
Bingsjö »				
Boda		2,248		»
Hela distriktet	**1,202**·26	**11,070**	**9**·21	—

Leksands distrikt. Station: Leksand.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängden 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
*Leksand	1,305·06	11,129		Leksand.
Djura kapell				
Siljansnäs		2,731		»
Ål	146·61	2,227		»
Hela distriktet	**1,451**·67	**16,087**	**11**·08	—

Nås distrikt. Station: Nås.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängden 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Nås	526·08	2,717		Nås.
Järna	755·14	5,556		»
Säfsnäs	608·67	3,325		»
Floda	390·33	2,453		»
Äppelbo	376·44	1,591		»
Hela distriktet	**2,656**·66	**15,642**	**5**·89	—

[1]) = Öfvermalung och Yttermalung med Öje kapell. — [2]) Arealen ungefärlig.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Borlänge distrikt. Station: Borlänge.				
Torsång	73·70	1,256		Falun.
Stora Tuna med Amsbergs kapell och	810·10	16,808		»
Borlänge köping .		1,156		»
Silfberg		1,721		»
Gustaf	108·07	2,435		»
Gagnef	411·35	8,013		Leksand.
Mockfjärds kapell .				
Hela distriktet	**1,403·22**	**31,389**	**22·37**	—
Falu distrikt. Station: Falun.				
Falu landsförs. . .	281·46	4,799		Falun.
Aspeboda	95·93	1,130		»
Svärdsjö	952·10	5,829		»
Svartnäs bruksförs.				
Enviken	370·54	2,317		»
Sundborn	193·19	2,387		»
Vika	226·37	3,592		»
Hosjö kapell [1]) . .				
Bjursås	91·54	2,868		»
Hela distriktet	**2,211·13**	**22,922**	**10·37**	—
Ludvika distrikt. Station: Ludvika.				
Grangärde	713·66	10,887		Grangärde.
Ludvika	216.87	5,841		»
Norrbärke	494·44	8,491		»
Söderbärke	430·05	4,525		»
Malingsbo	137·25	694		»
Hela distriktet	**1,992·27**	**30,438**	**15·28**	—
Hedemora distrikt. Station: Hedemora.				
Säters landsförs. .	117·62	1,706		Hedemora.
Stora Skedvi . . .	213·85	3,278		Falun.
Husby	413·18	5,348		Hedemora.
Hedemora landsförs.	334·04	5,712		»
Garpenberg	145·99	2,574		»
Grytnäs	105·25	2,462		»
Avesta (länsdel) .	11·66	3,945		»
Folkärna	210·66	5,718		»
By	327·36	5,493		»
Hela distriktet	**1,879·61**	**36,236**	**19·28**	—

Gäfleborgs län.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Los distrikt. Station: Los.				
Kårböle kapell . .	[2]) 333·00	[2]) 325		Järfsö.
Los	1,417·47	2,514		»
Hamra kapellag . .				
Hela distriktet	**1,750·47**	**2,839**	**1·62**	—
Ljusdals distrikt. Station: Ljusdal.				
Ljusdal	1,177·02	9,721		Järfsö.
Ramsjö	764·69	1,766		»
Färila	[2]) 951·32	[2])4,836		»
Arbrå	482·68	5,073		»
Undersvik	129·96	1,284		»
Järfsö	739·89	7,279		»
Hela distriktet	**4,245·56**	**29,959**	**7·06**	—
Bergsjö distrikt. Station: Bergsjö.				
Ilsbo	61·49	507		Hudiksvall.
Harmånger	137·43	2,747		»
Jättendal	98·84	1,261		»
Gnarp	333·29	4,071		»
Bergsjö	394·15	3,930		»
Hassela	438·00	2,193		»
Hela distriktet	**1,463·20**	**14,709**	**10·05**	—

[1]) = Sandviks kapell. — [2]) Uppgiften ungefärlig.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Hudiksvalls distrikt. Station: Hudiksvall.				
Enånger	298·50	2,878		Hudiksvall.
Njutånger	111·33	3,152		»
Nianfors kapell		380		»
Helsingtuna	105·71	4,175		»
Idenor	51·20	1,313		»
Forsa	264·60	3,883		»
Hög	82·28	703		»
Rogsta	228·77	2,132		»
Norrbo	197·58	1,160		»
Bjuråker	744·26	3,830		»
Delsbo	454·81	5,571		»
Hela distriktet	**2,539**·04	**29,177**	**11**·49	—
Edsbyns distrikt. Station: Edsbyn.				
Alfta (med Svabensverks kapell)	1,010·23	5,811		Alfta.
Ofvanåker (med Öjungs kapell)	825·30	4,309		»
Voxna (med Matsmyra kapell)	264·74	1,509		»
Bollnäs (med Annefors kapell o. Katrinebergs kapell)	893·58	12,625		»
Hela distriktet	**2,993**·85	**24,254**	**8**·10	—
Söderhamns distrikt. Station: Söderhamn.				
Segersta	108·53	1,341		Söderhamn.
Hanebo	312·99	4,360		»
Skog (med Lingbo kapell)	451·44	3,879		»
Söderala (med Ljusne kapell)[1])	279·13	10,651		»
Mo	100·00	1,781		Söderhamn.
Rengsjö	126·38	1,695		»
Norrala	164·12	3,551		»
Trönö	174·95	1,729		»
Hela distriktet	**1,717**·54	**28,987**	**16**·88	—
Ockelbo distrikt. Station: Ockelbo.				
Ofvansjö	447·14	7,725		Gäfle.
Jäderbo (Järbo)	140·12	2,124		»
Torsåker	436·45	7,293		»
Ockelbo	600·58	8,712		»
Åmots kapell	435·77			»
Hamrånge	386·41	4,386		»
Hela distriktet	**2,446**·47	**30,240**	**12**·36	—
Gäfle distrikt. Station: Gäfle.				
Hille (med Oslättfors kapell)	247·45	4,512		Gäfle.
Valbo	517·48	12,239		»
Hedesunda	489·24	4,946		»
Söderfors (länsdel)	7·95	360		»
Öster-Färnebo	350·20	3,792		»
Högbo (med Sandvikens bruk)	109·74	7,615		»
Årsunda	230·46	2,445		»
Heïa distriktet	**1,952**·52	**35,909**	**18**·39	—
Västernorrlands län.				
Hotings distrikt. Station: Hoting.				
Bodum	712·16	1,409		Fjällsjö.
Tåsjö	996·97	3,243		»
Dorotea (med Risbäcks kapell)[2])	3,050·90	3,502		Åsele.
Hela distriktet	**4,760**·03	**8,154**	**1**·71	—

[1]) Maråkers kapell. — [2]) Tillhör Västerbottens län.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Ramsele distrikt. Station: Ramsele.				
Ådals-Liden . .	527·39	2,237		Sollefteå.
Junsele	1,278·23	3,419		Fjällsjö.
Ramsele	1,037·33	3,827		»
Edsele	468·43	1,730		»
Fjällsjö	795·27	2,205		»
Hela distriktet	**4,106**·65	**13,418**	**3**·27	—
Anundsjö distrikt. Station: Anundsjö.				
Sidensjö	394·16	2,585		Örnsköldsvik.
Skorped	513·75	2,137		»
Anundsjö	2,703·88	6,929		»
Björna	939·69	2,808		»
Trehörningsjö . . .	261·68	1,668		»
Hela distriktet	**4,813**·16	**16,127**	**3**·35	—
Örnsköldsviks distrik. Station: Örnsköldsvik.				
Nätra	362·12	5,443		Örnsköldsvik.
Själevad	320·70	6,798		»
*Mo	177·29	2,019		»
Arnäs	335·95	6,135		»
Gideå	490·47	3,050		»
Grundsunda . . .	309·23	4,119		»
Örnsköldsviks stad	2·37	2,839		»
Hela distriktet	**1,998**·13	**30,403**	**15**·22	—
Sollefteå distrikt. Station: Sollefteå.				
Torsåker	101·89	1,305		Sollefteå.
Ytter-Lännäs . . .	234·66	6,010		»
Dal	111·53	1,096		»
Boteå (med Gålsjö bruksförs.) . . .	188·95	1,825		»
Öfver-Lännäs . . .	144·43	1,068		»
Sånga	77·70	744		»
Sollefteå [1])	211·14	4,221		Sollefteå.
Multrå	142·83	1,238		»
Ed	178·79	1,343		»
Långsele	157·79	2,777		»
Graninge	392·03	1,746		»
Resele	540·61	2,507		»
Helgum	435·54	3,008		»
Hela distriktet	**2,917**·84	**28,888**	**9**·90	—
Skogs distrikt. Station: Skog.				
Nora	184·53	3,527		Skog.
Bjertrå	157·62	4,613		»
Skog	62·08	966		»
Styrnäs	149·41	1,571		»
Nordingrå	205·00	3,699		»
Ullånger	164·64	1,887		»
Vibyggerå	227·22	2,124		»
Hela distriktet	**1,150**·50	**18,387**	**15**·98	—
Indals-Lidens distrikt. Station: Liden.				
Indal	305·36	2,684		Sundsvall.
Indals-Liden . . .	709·60	2,711		»
Holm	302·55	1,297		»
Hela distriktet	**1,317**·51	**6,692**	**5**·08	—
Härnösands distrikt. Station: Härnösand.				
Ljustorp (med Lagfors bruk) . .	481·25	2,593		Hernösand.
Hässjö (med Lögdö bruk) . .	159·48	3,709		»
Tynderö	52·40	1,464		»
Säbrå	234·45	4,760		»
Stigsjö	208·70	2,020		»
Viksjö	249·01	1,187		»

[1]) Här inbegripen Sollefteå köping med 1,271 inv.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängden 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Häggdånger . . .	102·19	1,097		Härnösand.
Gudmundrå	234·28	8,442		»
Högsjö	226·23	3,674		»
Hemsö	52·76	429		»
Hela distriktet	**2,000·75**	**29,375**	**14·68**	—
Fränsta distrikt. Station: Fränsta.				
Stöde	685·14	4,947		Torp.
Torp	1,168·75	8,143		»
Borgsjö	1,013·40	5,663		»
Hafverö	1,076·09	2,588		»
Hela distriktet	**3,943·38**	**21,341**	**5·41**	—
Sundsvalls distrikt. Station: Sundsvall.				
Selånger	147·97	2,650		Sundsvall.
Sättna	216·13	2,061		»
Tuna	220·36	3,488		»
Attmar	383·37	3,138		»
Njurunda (med Galtströms bruk o. Svartviks skeppsv.)	326·93	8,253		»
Skön (med Skönsmons kapell) . .	47·32	11,358		»
Alnö	69·33	6,770		»
Timrå	102·11	5,709		»
Hela distriktet	**1,513·52**	**43,427**	**28·69**	—

Jämtlands län.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängden 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Gäddede distrikt. Station: Gäddede.				
Frostviken	4,798·84	2,028		Ström.
Frostvikens lappförs.		272		»
Hela distriktet	**4,798·84**	**2,300**	**0.48**	—
Föllinge distrikt. Station: Föllinge.				
Föllinge	3,513·07	2,243		Östersund.
Laxsjö		1,053		»
Hotagen		927		»
Hotagens lappförs. .		160		»
Hela distriktet	**3,513·07**	**4,383**	**1·25**	—
Strömsunds distrikt. Station: Strömsund.				
Ström	2,489·73	4,938		Ström.
Alanäs		1,601		»
Hela distriktet	**2,489·73**	**6,539**	**2·63**	—
Mörsils distrikt. Station: Mörsil.				
Hallen	960·78	1,400		Undersåker.
Undersåker	2,222·46	2,761		»
Mörsil	324·68	1,264		»
Åre	2,115·65	2,486		»
Kall	2,580·72	2,073		»
Undersåkers lappförsamling . . .	— [1])	253		»
Offerdal	2,066·29	3,974		»
Alsen	479·02	2,440		»
Mattmar	127·38	1,279		»
Hela distriktet	**10,876·98**	**17,930**	**1·65**	—
Östersunds distrikt. Station: Östersund.				
Brunflo	330·16	3,940		Östersund.
Marieby	43·53	604		»
Lockne	186·10	1,651		»
Näs	138·12	1,238		»
Lit	807·57	3,001		»
Kyrkås	127·95	431		»
Häggenås	481·76	2,012		»
Rödön	197·98	2,427		»

[1]) Församlingen är ej territoriell.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängden 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Näskott	106·70	1,093		Östersund.
Aspås	234·77	1,089		»
Ås	112·53	1,342		»
Sunne	152·06	1,305		»
Frösön	108·53	2,559		»
Norderön	55·29	291		»
Marby	102·82	540		»
Hela distriktet	**3,185·87**	**23,523**	**7·38**	—
Hammerdals distrikt. Station: Hammerdal.				
Borgvattnet	406·47	717		Ragunda.
Hammerdal	1,556·30	4,221		Ström.
Gåxsjö		830		»
Hela distriktet	**1,962·77**	**5,768**	**2·94**	—
Ragunda distrikt. Station: Ragunda.				
Ragunda	949·12	4,489		Ragunda.
Fors	504·04	2,442		»
Hällesjö	841·96	2,248		»
Håsjö	408·30	1,419		»
Stugun	706·01	2,642		»
Hela distriktet	**3,409·43**	**13.240**	**3·88**	—
Hede distrikt. Station: Hede.				
Hede	1,869·80	1,471		Hede.
Hede lappförsaml.		156		»
Storsjö	1,978·21	526		»
Vemdalen	1,098·43	1,052		»
Tännäs (Tennäs) (med Ljusnedals bruksförs.)	2,139·75	1,696		»
Hela distriktet	**7,086·19**	**4,901**	**0·69**	—
Hofverbergs distrikt. Station: Hofverberg.				
Hackås	397·90	1,520		Berg.
Gillhofs kapell				
Oviken	818·20	2,123		Berg.
Myssjö	153·20	1,138		»
Berg	1,197·25	2,860		»
Åsarne		572		»
Rätan	1,014·81	1,490		»
Klöfsjö	257·38	1,050		»
Hela distriktet	**3,838·74**	**10,753**	**2·80**	—
Bräcke distrikt. Station: Bräcke.				
Refsund	812·94	2,430		Östersund.
Sundsjö	542·31	1,860		»
Bräcke	597·03	2,217		»
Bodsjö	591·09	1,169		»
Nyhem		729		»
Hela distriktet	**2,543·37**	**8,405**	**3·30**	—
Svegs distrikt. Station: Sveg.				
Sveg	1,526·84	2,078		Sveg.
Linsell	1,182·06	1,050		»
Älfros	435·15	826		»
Lillhärdal	2,407·19	[1]) 1,642		»
Ytter-Hogdal (med Ängersjö kapell)	1,193·26	1,935		»
Öfver-Hogdal	220·60	343		»
Hela distriktet	**6,965·10**	**7,874**	**1·13**	—

Västerbottens län.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängden 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Sorsele distrikt. Station: Sorsele.				
Sorsele	7,835·09	3,102		Lycksele.
Hela distriktet	**7,835·09**	**3,102**	**0·40**	—

[1]) Ytterligare 51 personer i Lillhärdal, hvilka dock räknas till Kopparbergs län (Mora prov.-läkardistrikt).

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Norsjö distrikt. Station: Norsjö.				
*Jörn	1,785·84	4,052		Skellefteå.
Norsjö	1,860·20	5,134		»
Malå	1,729·40	2,659		Lycksele.
Hela distriktet	**5,375·44**	**11,845**	**2·20**	—
Byske distrikt. Station: Byske.				
Byske	1,118·66	9,022		Skellefteå.
Hela distriktet	**1,118·66**	**9,022**	**8·07**	—
Stensele distrikt. Station: Stensele.				
Stensele	8,357·73	3,148		Lycksele.
Tärna kapell . . .		1,269		»
Hela distriktet	**8,357·73**	**4,417**	**0·53**	—
Skellefteå distrikt. Station: Skellefteå.				
Skellefteå landsförs.	1,699·47	20,554		Skellefteå.
Hela distriktet	**1,699·47**	**20,554**	**12·09**	—
Vilhelmina distrikt. Station: Vilhelmina.				
Vilhelmina	8,751·42	6,860		Åsele.
Hela distriktet	**8,751·42**	**6,860**	**0·78**	—
Lycksele distrikt. Station: Lycksele.				
Lycksele	5,896·87	7,264		Lycksele.
Örträsk		1,036		»
Hela distriktet	**5,896·87**	**8,300**	**1·41**	—
Burträsks distrikt. Station: Burträsk.				
Burträsk	2,015·15	8,509		Nysätra.
Hela distriktet	**2,015·15**	**8,509**	**4·22**	—
Åsele distrikt. Station: Åsele.				
Åsele	3,378·08	4,533		Åsele.
Fredrika	1,221·01	1,305		»
Hela distriktet	**4,599·09**	**5,838**	**1·27**	—

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Vindelns distrikt. Station: Vindeln.				
Degerfors	2,939·69	7,640		Umeå.
Hela distriktet	**2,939·69**	**7,640**	**2·60**	—
Robertsfors distrikt. Station: Robertsfors.				
Bygdeå (med Robertsfors bruksförsamling) . .	912·20	6,334		Nysätra.
Nysätra	394·25	3,402		»
Löfånger	552·76	4,157		»
Hela distriktet	**1,859·21**	**13,893**	**7·47**	»
Nyåkers distrikt. Station: Nyåker.				
Nordmaling	1,370·14	9,803		Nordmaling.
Bjurholm	1,334·75	4,234		»
Hela distriktet	**2,704·89**	**14,037**	**5·19**	—
Umeå distrikt. Station: Umeå.				
Umeå landsförsaml. med Hörnefors och Strömbäcks bruk	1,408·50	16,491		Umeå.
Holmsunds kapell .				
Vännäs » .	555·02	5,498		»
*Säfvar » .	765·35	3,227		»
Holmö » .	49·24	435		»
Hela distriktet	**2,778·11**	**25,651**	**9·23**	—

Norrbottens län.

Vittangi distrikt. Station: Vittangi kyrkoby.				
Jukkasjärvi	14,177·01	6,085		Vittangi.
Enontekis	5,672·75	1,234		»
Hela distriktet	**19,849·76**	**7,319**	**0·37**	—

Socken.	Areal i kv.-km.	Folkmängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Gellivare distrikt. Station: Gellivare.				
Gellivare	16,967·09	13,670		Öfver-Kalix.
Hela distriktet	**16,967**·09	**13,670**	**0**·81	—
Pajala distrikt. Station: Pajala.				
Tärendö	1,684·40	1,403		Pajala.
Pajala (med Muonionalusta kapell) . . .	4,817·79	4,708		»
Hela distriktet	**6,502**·19	**6,111**	**0**·94	—
Jockmocks distrikt. Station: Jockmock.				
Jockmock (med Kvickjocks kapell)	19,413·70	4,940		Öfver-Luleå.
Hela distriktet	**19,413**·70	**4,940**	**0**·25	—
Öfver-Kalix distrikt. Station: Öfver-Kalix.				
Öfver-Kalix . . .	2,883·77	5,768		Öfver-Kalix.
Korpilombolo kapell	1,513·06	2,016		»
Hela distriktet	**4,396**·83	**7,784**	**1**·77	—
Matarengi distrikt. Station: Matarengi:				
Öfver-Torneå . .	1,540·14	3,499		Haparanda.
Hietaniemi . . .	940·77	2,024		»
Hela distriktet	**2,480**·91	**5,523**	**2**·23	—
Neder-Kalix distrikt. Station: Neder-Kalix.				
*Neder-Kalix . .	1,808·69	13,736		Neder-Kalix.
Hela distriktet	**1,808**·69	**13,736**	**7**·59	—
Haparanda distrikt. Station: Haparanda.				
Neder-Torneå . . .	439·73	3,488		Haparanda.
Karl Gustaf . . .	471·72	2,390		»
Hela distriktet	**911**·45	**5,878**	**6**·45	—
Arjepluogs distrikt: Station: Arjepluog.				
Arjepluog	14,683·74	2,424		Piteå.
Hela distriktet	**14,683**·74	**2,424**	**0**·17	—
Gammelstadens distrikt. Station: Gammelstaden.				
Neder-Luleå . . .	1,182·21	12,596		Öfver-Luleå.
Öfver-Luleå . . .	1,299·52	11,527		» »
Edefors	1,631·00	2,515		» »
Hela distriktet	**4,112**·73	**26,638**	**6**·48	—
Råneå distrikt. Station: Råneå.				
Råneå	2,175·99	7,798		Råneå.
Hela distriktet	**2,175**·99	**7,798**	**3**·58	—
Arvidsjaurs distrikt. Station: Arvidsjaur.				
Arvidsjaur	6,090·12	5,627		Piteå.
Hela distriktet	**6,090**·12	**5,627**	**0**·92	—
Öjebyns distrikt. Station: Öjebyn.				
Piteå landsförsaml.	3,226·42	18,686		Piteå.
Älfsby	1,688·09	5,215		»
Hela distriktet	**4,914**·51	**23,901**	**4**·86	—

Bil. II.

KARTA

ÖFVER FÖRSLAG TILL

RIKETS INDELNING I PROVINSIALLÄKARDISTRIKT

(ÅTERFINNES I SLUTET AF HÄFTET.)

REDOGÖRELSE

FÖR

DE EXTRA PROVINSIALLÄKARDISTRIKTEN

PÅ KOMMITTÉNS UPPDRAG

UTARBETAD AF

DESS SEKRETERARE.

Redogörelse

för de extra provinsialläkardistrikten, på kommitténs uppdrag utarbetad af dess sekreterare.

Ifrågavarande redogörelse, omfattande tiden till och med år 1906, utgör hufvudsakligast en sammanställning af i de tryckta medicinalförfattningarna intagna K. Br. och ämbetsskrifvelser rörande extra provinsialläkardistrikten i riket. Ur nämnda källor, som beträffande hvart och ett af distrikten anföras efter tidsföljden, hafva hämtats uppgifter rörande de olika tidsperioder, för hvilka tjänstårsberäkning medgifvits resp. distrikt, dessas omfattning och stationer under ofvannämnda tidsperioder, läkarnes aflöningsförmåner, läkardistriktsstyrelsens sammansättning m. m. Beträffande de distrikt, som grunda sin rätt på förut omnämnda K. Kung. den 17 oktober 1840 »angående befordringsrätt för läkare, som äro antagna för sjukvården hos menigheter samt vid bruk och inrättningar på landet», och således åtnjuta till tiden obegränsad tjänstårsrätt, äro de K. Bref — samtliga före läkarinstruktionen af år 1890 utfärdade —, som angå dessa distrikt, något kortfattade. Speciellt innehålla de inga eller åtminstone endast knapphändiga uppgifter angående läkardistriktsstyrelse och dess sammansättning, läkarnes aflöningsförmåner m. m. Dessutom har ofta nog äfven tjänstområdet för eller stationen i dessa distrikt under tidernas lopp faktiskt undergått förändringar, dels till följd af nytillkomna andra extra distrikt, dels ock på grund af andra omständigheter, utan att dock uppgifter om dessa senare förändringar kunnat hämtas ur medicinalförfattningarna. För att därför angående dessa äldre — hufvudsakligen 1840 års — distrikt kunna meddela upplysningar i samma omfattning som rörande öfriga extra distrikt, har kommittén låtit till läkarne i de förra distrikten utsända frågeformulär och dymedelst erhållit önskade upplysningar (afseende förhållandena vid 1904 års slut). Ett sammandrag af dessa har införts under hvart och ett af ifrågavarande äldre distrikt, under rubrik »Uppgifter från distriktets läkare».

Uti förevarande Redogörelse hafva användts, bl. a., följande

förkortningar:

best. = bestämmelse.
bidr. = bidrag.
C. Dt = K. Civildepartementets ämbetsskrifvelse till K. Medicinalstyrelsen.
distr. = distrikt.
e. = extra.
E. Dt = K. Ecklesiastikdepartementets ämbetsskrifvelse till K. Medicinalstyrelsen.
ers. = ersättning.
fortf. = fortfarande.
fr. = från.
föreg. = föregående.
förs. = församling.
hyresers. = hyresersättning.
instr. = instruktion.
järnv.-st. = järnvägsstation.
K. = Kungl.
K. Bfde = Konungens Befallningshafvande.
K. Br. = Kungl. Bref(vet).
K. K. = Kungl. Kungörelse(n); *K. K. 1840* = Kungl. Kungörelsen den 17 oktober 1840 (se ofvan).
kom. = kommun eller kommunal-.
kom.-st:a = kommunalstämma.
kontr. = kontrakt.
kr. = kronor.
ldmt, ldmtr = ledamot, ledamöter.
läk. = läkare.
läk.-instr. 1890. = Allmänna läkarinstruktionen af den 31 oktober 1890.
läk.-styr. = läkardistriktsstyrelse.
lönef. = löneförmåner.
Med.-Styr. = K. Medicinalstyrelsen.
munic.-samh. = municipalsamhälle.
ord. = ordinarie.
pers. = personer.
prov. = provinsial-.
s:en = socken; *s:nar* = socknar, o. s. v.
st. = station.
st.-bidr. = statsbidrag.
styr. = styrelse.
tj.-omr. = tjänstgöringsområde.
tj.-årsb. = tjänstårsberäkning(srätt).
uppg. = uppgift(er).
öfr. = öfrigt(t).

Tecknet † framför ett extra distrikts namn utmärker, att distriktet åtnjuter till tiden obegränsad tjänstårsberäkningsrätt, vanligen i öfverensstämmelse med ofvannämnda 1840 års generella K. Kung., i några fall på grund af tidigare utfärdade speciella K. Bref rörande extra distrikt eller ock annan omständighet.

Tecknet * framför distriktsnamnet utmärker, att distriktet åtnjuter, jämte tjänstårsberäkningsrätt för viss tid, äfven statsbidrag, hvadan läkartjänsten där tillsättes af K. Medicinalstyrelsen.

Stockholms län.

† Botkyrka.

K. Br. 8/8 *1842:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840. Tj.-omr. Botkyrka och Salems s:nar. Ans. gjord af »Direktionen för läkarinrättningen i Botkyrka och Salems församlingar».

Uppg. från distr:ets läkare: St:s läge är invid Tumba järnv.-st. »Läkardirektionen skall enligt en gammal förordning utgöras af: kyrkoherden och komministern i församlingarna, förvaltaren på Riksbankens pappersbruk samt ägarne af godsen Sturehof i Botkyrka och Fogelsta i Salems socken. Direktionen äger att vid tillsättning af läkare, sedan Kungl. Medicinalstyrelsen yttrat sig om de sökandes kompetens, uppsätta tre på förslag och ge förord; val sker sedan på allmän stämma inför direktionens ordförande (valberättigade lära egentligen endast 'säteriägare' vara); de väljande äro därvid ej bundna af direktionens förslag.» — Läk. antages t. v., utan uppsägn.-tid och utan kontr. — Lönef.: fri bostad samt 150 kr. »ur en gammal donationsfond». (Härför fri läkarvård åt Botkyrka s:ens understödstagare.) Dessutom fast, af riksdagen bestämdt ackord för riksbankens pappersbruk vid Tumba.

† Värmdö.

K. Br. 22/4 *1843:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840. Tj.-omr. Värmdö skeppslag; st. vid Gustafsberg. Ans. gjord af »intressenterna i Gustafsbergs porslinsfabrik».

Uppg. från distr:ets läkare: Läk.-styr. finns ej; »motsvar. myndighet utgöres af Akt.-bol. Gustafsbergs fabriks intressenter genom dess disponent». Läk. antages af nämnda intressenter, t. v., utan kontr. el. uppsägn.-tid. — Ingen bestämd lön, blott ackord (Värmdö kom. 2,000 kr., Ingarö 600, fr. Gustafsberg 2,400 kr.; öfriga kom:er betala intet); dessutom fri bostad »af fabriken, som därjämte betalar läkarens utskylder». För ackordsummorna fri läkarvård inom de betalande kom:erna (ingen särskild afgift för sjukresor); i öfriga 3 kom:er betalas enl. prov.-läk.-taxan.

† Åkersberg (Österåker).

K. Br. 12/1 *1866:* tj.årsb. enl. K. K. 1840. Tj.-omr. Österåkers och Össeby-Garns s:nar; st. »i Garns s:en.» Af K. Br. 24/4 1874 ang. inrättande inom distr:et af ett medikamentsförråd framgår emellertid, att läk.-st. då var vid Åkersberg i Österåkers s:en, där den ock fortf. är belägen. (Förflyttningen synes hafva — af hvad orsak har ej kunnat utrönas — ägt rum närmast före sistn. K. Br., att döma af Med. Styr:ens tryckta läkarförteckningar).

Uppg. från distr:ets läkare: Till tj.-omr. kan äfven i viss mån räknas ett par andra s:nar, i det att »sedan många år existerar en öfverenskommelse med Vada och Angarns kom:er att de deltaga uti läkarens aflöning enligt samma beräkning som för distrikts-kom:erna, emot att läkaren i dessa kom:er följer samma taxa som inom distr:et. Anordningen är anmäld i Med.-styr. af Läkarstyrelsens ordförande». »Läk.-styr. består af 9 medlemmar, af hvilka kommunerna hvart 4:e år på kommunalstämma välja 6. Dessa 6 välja de 3 återstående medlemmarna på lifstid. Dessa och en del andra anordningar äro i enlighet med föreskrifterna i en donation af 1874, i hvilken framlidne Excellensen frih. Åkerhielm på Margretelund donerade bostad åt läkare och lokal till apotek.» Förut har funnits kontr. och 6 mån. ömsesidig uppsägn.-tid, jämte en i kontr. intagen särskild taxa, men den nuv. läk. har intet kontr. (Taxan synes emellertid, af praxis, fortf. tillämpas.) Lönef.: af samtl. ofvannämnda 4 kom:er 6 öre pr fyrk (år 1904 ung. = 2,800 kr.); för den förutnämnda bostaden betalas 100 kr. i hyra.

*** Dalarö.**

K. Br. 30/6 *1871:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840. Tj.-omr. Dalarö och Ornö kapellförs:ar, st. i Dalarö. Läk. skulle antagas af Dalarö kapellförs.

K. Br. 4/12 *1891* (distr:et ombildadt): tj.-årsb. och st.-bidr. 1892—1896. Tj.-omr.: Dalarö, Ornö, Nämndö och Österhaninge s:nar, st. fortf. i Dalarö. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr., af kom:erna 1,075 kr.

K. Br. 2/10 *1896* (ang. bl. a. Dalarö distr.): tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901; i öfr. = föreg.

K. Br. 19/4 *1901:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906; i öfr. = föreg.

C. Dt. 25/5 *1906:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1907—1911; i öfr. = föreg.

*** Gräsö.**

Enligt E. Dt 26/2 1892 *afslogs* framställning om tj.-årsb. och 900 kr. st.-bidr. till en e. prov.-läk. med st. i Öregrund och tj.-omr. af denna stad jämte Gräsö s:en, till hvilken läkares aflöning anslagits, af staden (för all framtid) 600 kr. och af s:nen (för 5 år) 300 kr. Afslaget motiverades därmed, att gällande stadganden ang. st.-bidr. till aflönande af e. prov.-läk. hade afseende å sådan läkare för endast landtkom:er.

K. Br. 10/12 *1892:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1893—1896. Tj.-omr. nu endast af Gräsö s:en, men st. i Öregrund. Lönef.: st.-bidr. 500 kr., af kom:en 500 kr.

K. Br. 2/10 *1896* (ang. 3 distr. i länet): tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901; i öfr. = föreg.

C. Dt 20/12 *1901:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906; i öfr. = föreg.

Anmärkas kan, att e. prov.-läk.-tjänsten i distr:et och stadsl.-befattningen i Öregrund hittills alltid innehafts af en och samma person.

*** Rimbo.**

K. Br. 20/1 *1893:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1893—1896. Tj.-omr. af Bladåkers, Knutby, Fasterna, Rimbo, Rö, Gottröra, Närtuna och Frösunda s:nar; st. vid Rimbo järnv.-st. Lönef.: st.-bidr. 500 kr. (1,200 kr. hade begärts, men af Med.-Styr. afstyrkts såsom mindre behöfligt å denna ort; dock tillstyrkte Styr. »ett mindre bidrag», enär »läkaren under de första åren icke torde kunna påräkna tillräckliga inkomster»); af kom:erna tills. 1,313 kr. — Enl. K. Br. 19/10 1894 skulle Kårsta s:en f. o. m. 1/11 s. å. tillhöra distriktet. (Denna s:en hade redan vid distr:ets bildande ifrågasatts att ingå i detta, men då afböjt.)

K. Br. 2/10 *1896* (ang. 3 distr. i länet): tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901. Tj.-omr. och st. = föreg. (sål. äfven Kårsta s:en med). Lönef.: st.-bidr. 500 kr., af kom:erna 1,410 kr.

K. Br. 13/9 *1901:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906; i öfr. = föreg. — Enl. K. Br. 3/10 1902 medgafs, att Skederids intill Rimbo gränsande s:en finge, under villkor att bidraga med utfästa 100 kr., till 1906 års utgång tillhöra distr:et.

C. Dt 9/11 *1906:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1907—1911; tj.-omr. oförändr. (således de 8 i K. Br. 20/1 1893 uppräknade s:narna samt Kårsta och Skederids s:nar), likaså st:en (Rimbo). Lönef.: st.-bidr. 500 kr. (enl. Med.-Styr:ns förslag; 1,500 kr. hade begärts), af kom:erna 1,510 kr.

Schebo (Skebo).

K. Br. 6/7 *1894:* tj.-årsb. t. o. m. 1899. Tj.-omr. Ununge och Väddö s:nar, st. vid Schebo bruk. Lönef., utfästa af Schebo bruks aktiebolag: 1,500 kr. jämte bostad och vedbrand. Läk.-styr. utgöres af Schebo bruks aktiebolags styrelse, hvilken tillsätter läkaren.

K. Br. 30/11 *1899:* tj.-årsb. 1900—1904; i öfr. = föreg. — Genom K. Br. 31/12 1902 medgafs, att Edsbro s:en, under villkor att bidraga med utfästa 200 kr., finge åren 1903 och 1904 tillhöra distr:et.

K. Br. 16/12 *1904:* tj.-årsb. 1905—1909. Tj.-omr. af Ununge, Edsbro och Häfverö s:nar (Väddö utgick); st. fortf. vid Schebo bruk. Lönef:erna, fortf. 1,500 kr. och bostad, utgå nu fr. kom:erna (Ununge 800 + bostad, Edsbro 200 och Häfverö 500 kr.) Läk.-styr. af 5 ldmtr (Ununge och Häfverö utse hvardera 2, Edsbro 1).

Sundbyberg.

Enl. E. Dt 25/11 1881 fann K. Maj:t icke skäl bifalla und. ans. om inrättande af en distr.-läk.-plats vid Sundbyberg med tj.-omr. af Solna och Bromma s:nar.

K. Br. 30/11 *1888:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, men endast för 5 år. Tj.-omr. Sundbybergs köping och st. därstädes. Utfäst lön 1,200 kr. Läk. skulle antagas af köpingens kom.-nämnd (hvilken väl ock var läk.-styr.)

— Sedan de fem åren utlupit, gjordes ej någon ans. om förnyad tj.-årsb., hvarför denna rätt upphörde. Af denna anledning afslogs, enligt E. Dt. 26/4 1895, framställning om förordnande, med tj.-årsb.-rätt, för en vikarierande e. prov.-läk. i distr:et intill dess att tj.-årsb. ånyo kunde varda distr:et beviljad. — Likaså afslogs, enl. E. Dt. 7/11 1895, en då föreliggande ans. om ej blott tj.-årsb. utan äfven st.-bidr. åt en e. prov.-läkare i köpingen. Tj.-årsb. återficks först genom efterf. K. Br.

K. Br. 28/3 *1896:* tj.-årsb. t. o. m. 1900. Tj.-omr., st. och lönef. desamma som i K. Br. 30/11 1888 omnämnda. Läk. skulle fortf. antagas af kom.-nämnden, som nu uttryckligen angifves vara läk.-styr.

K. Br. 31/12 *1900:* tj.-årsb. t. o. m. 1905. Lönef:erna nu 1,500 kr.; i öfr. = föreg.

K. Br. 2/3 *1906:* tj.-årsb. t. o. m. 1910, i öfr. oförändradt = föreg. Således: tj.-omr. och st. Sundbybergs köping, lönef. 1,500 kr., läk.-styr. = köpingens kom.-nämnd.

Djursholm.

K. Br. 15/11 *1901:* tj.-årsb. t. o. m. 1910. Tj.-omr. Djursholms köping och Danderyds s:en, st. i Djursholm i närheten af Djursholms slott. Lönef.: af köpingen 1,200 kr., af s:nen 300 kr. Läk.-styr. utgöres af Djursholms köpings kom.-nämnds 5 ldmtr och 2 af Danderyds s:ens kom.-nämnd inom nämnden utsedda ldmtr.

Väddö.

K. Br. 8/12 *1905:* tj.-årsb. 1906—1910, tj.-omr. Väddö s:en, st. inom s:nen, nordligast i Ortalalund och sydligast i Elmsta. Lönef. fr. kom:en 1,500 kr. jämte 300 kr. i hyresers. Läk.-styr. utgöres af s:nens kom.-nämnd.

Uppsala län.

† **Löfsta.**

K. Br. 3/7 *1849:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840; st. Löfsta bruk. Såsom tj.-omr. anvisades i det K. Br. Löfsta, Hållnäs, Wesslands, Tolfta och Tegelsmora s:nar; »sökanden» (ägaren af bruket) »obetaget att om anställande af särskild läkare för sistnämnda 3 socknar samt om dessas afskiljande i sådant fall från nyssbesagda distrikt med und. anmälan till Oss framdeles inkomma».

Detta blef också snart fallet, och genom K. Br. 14/4 1851 medgafs tj.-årsb. enligt K. K. 1840 åt en vid Wesslands (Västlands) bruk stationerad distr.-läkare med tj.-omr. af Tolfta, Wesslands och Tegelsmora s:nar. Detta distr. synes hafva snart upphört, men dess s:nar hafva icke återgått till Löfsta distr. Tegelsmora har sedermera ingått i Dannemora e. distr., se nedan.

Uppg. från distr:ets läkare: Tj.-omr. utgöres af Öster-Löfsta och Hållnäs s:nar. St. är fortf. vid Löfsta (Leufsta) bruk (där år 1904 af landstinget uppförts sjukstuga med 12 sängar). Läk.-styr. utgöres af Leufsta fideikommissegendoms innehafvare, hvilken antager läkaren, utan kontrakt men dock med tre månaders uppsägn.-tid. Lönef., utgående fr. nämnda egendom: »kontant 4,000 kr., fri bostad och vedbrand samt en del naturaförmåner upptaxerade till 240 kr.» Härför skall lämnas »fri läkarvård åt alla vid Leufsta bruk, Carlholms bruk (Tierps distrikt) samt Tobo bruk (Dannemora distrikt) anställda tjänstemän och arbetare jämte familjer samt alla under dessa bruk lydande landbönder och dagsverkstorpare...» (antalet häraf: »vid Leufsta 2,200—2,300, vid Tobo och Carlholm 6—700 hvar»). Betr. till bruken ej hörande personer finnas inga taxebestämmelser.

† **Dannemora.**

K. Br. 26/2 *1864:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840; tj.-omr. Films, Dannemora och Tegelsmora s:nar; st. vid Dannemora.

Uppg. från distr:ets läkare: Läk.-st. är vid Dannemora gruffält (Films socken), ungefär 2 km. fr. Dannemora järnv.-st. Läk.-styr. utgöres af disponenten för Dannemora grufvor och disponenten för Österby bruk, båda därtill förordnade af resp. bolagsstyrelser. Socknarna ss. sådana »aflöna icke läkaren och hafva intet med saken att göra». »Läkaren antages för lifstid af läkarestyrelsen efter ansökning, som hittills ej offentligen kungjorts, hos hvar och en af styrelsens medlemmar särskildt. Kontrakt finnes ej.» »Läkaren åtnjuter i kontant lön af Dannemora grufvor 1,500 kr. och af Österby bruk 2,000 kr., dessutom fri bostad med trädgård, fri vedbrand, häst med sommar- och vinteråkdon, kusk och gårdsgosse. För denna lön är läkaren skyldig lämna fri läkarvård åt samtliga under Dannemora grufvor och Österby bruk hörande tjänstemän med familjer, grufarbetare, smeder, bönder, torpare, dagsverkare, stat- och annat tjänstefolk med familjer; att utan särskild ersättning göra sjukresor till nämnda underhafvande, vare sig de äro bosatta inom läkarens tjänstedistrikt eller utom detsamma, att utan ersättning verkställa mindre operationer, tandextraktioner, förlossningar, gifva utlåtande om sinnesbeskaffenhet och utfärda andra attester t. ex. om minderåriges användande i industriellt arbete m. m.; att utan ersättning vårda dem, som intagas på den vid läkarbostaden befintliga sjukstugan. Af de resp. socknarna uppbär läkaren i arfvode tillsammans 110 kr. med skyldighet att lämna fri vård åt socknarnas understödstagare.» I öfr. finnas ej särsk. taxebestämmelser.

† **Älfkarleö** (f. d. Söderfors).

K. Br. 19/12 *1873:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840; tj.-omr. Söderfors och Älfkarleby s:nar; st. vid Söderfors bruk. Genom K. Br. 19/1 1883 medgafs st:ens (liksom distr:ets medikamentsförråds) förflyttning till Älfkarleö, efter hvilken plats distr:et numera benämnes.

Uppg. från distr:ets läkare: St. är belägen 2 minuters väg från Älfkarleö järnv.-st. å Uppsala—Gäfle järnv. Särskild läk.-styr. finns ej; läkaren tillsättes af Styr. för Söderfors bruks aktiebolag, utan kontr. eller uppsägn.-tid. Lönef.: af Söderfors bruk 3,500 kr., bostad och vedbr., 300 kr. i semesterbidrag, 200 kr. i ersättning för gårdskarl; af Skutskärs inom distr:et belägna bruk i fast lön 2,000 kr. samt 10 kr. för hvarje ordinarie (1 gg i veckan) och extra resa (= sammanlagdt något öfver 3,000 kr.). Härför lämnas fri läkarvård åt ofvannämnda bruks samtliga personal.

Södermanlands län.

* **Julita.**

K. Br. 9/11 *1888:* tj.-årsb. enligt K. K. 1840, men endast för fem år; tj.-omr. Julita, Österåkers och Näshulta s:nar; st. i närheten af Äs inom Julita s:en. Läk. skall tillsättas af fem å kom.-st:or valda delegerade (3 af Julita, 1 af hvar af de öfriga s:narna). Utfästa lönef.: af Julita kom. lämplig bostad eller ock 750 kr. i årlig hyresersättning; af åtskilliga jordägare inom förenämnda kom:er »årlig aflöning under fem år i form af ackorder af minst 1,500 kronor». (Kom:erna förklaras i det K. Br. fortfarande skyldiga att deltaga i underhållet af vederb. prov.-läk:s bostad.)

K. Br. 10/6 *1892:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1892—1896. Tj.-omr. och st. = föreg. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr., af kom:erna 1,635 kr.

K. Br. 31/12 *1896:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901. Tj.-omr. och st. = föreg. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr. (distr:t hade begärt 1,500 kr. eller det belopp K. Maj:t ansåge lämpligt), af kom:erna 1,535 kr.

K. Br. 23/11 *1900:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906; i öfr. = föreg., med tillägg af fri bostad.

C. Dt 25/8 1906: *afslag* å framställn. om tj.-årsb. och st.-bidr. (event. å 1,500 kr.) 1907—1911. Med.-Styr. hade afstyrkt, enär handlingarna icke utvisade storleken af Julita kom:s bidrag eller ens huruvida kom:en skulle lämna något bidrag alls. (Österåker och Näshulta hade anslagit resp. 185 och

200 kr., och fyra fastighetsägare hade förklarat sig vilja bidraga med så mycket, att hela läkaraflöningen skulle uppgå till 1,535 kr.)

C. Dt 17/8 *1906:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1907—1911; tj.-omr. och st. = föreg. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr., fr. kom:na fortf. 1,535 kr. (Julita hade nu utfäst 1,150 kr., Österåker och Näshulta fortf. resp. 185 och 200 kr.)

Björnlunda.*

Genom K. Resolution af den 19/3 1812 fastställdes i hufvudsak upprättade bestämmelser för den år 1809 tillkomna s. k. *Rosenbergska Stiftelsen* (kapital 5,000 kronor, hvilket belopp sedermera förökades med 12,000 kr. genom testamentarisk disposition af friherre H. von Wahrendorff), afsedd till beredande af aflöning för en läkarbefattning i Daga härad. Stiftelsen skulle handhafvas af en särskild styrelse under namn af »Direktionen för hälsovården inom Daga härad». Läkaren skulle »bo i Gryts socken, åtminstone ej längre därifrån än i Björnlunda socken». Särskilda bestämmelser ang. läkarens tillsättande gåfvos såväl i denna K. Res. som ock i en af K. Maj:t den 18/11 1812 i ärendet utfärdad instruktion.

Genom K. Br. af den 14/1 1846 förordnades, att läkaren i Daga härad skulle, såsom tillika »extra provinsiallläkare» (i den tidens mening taget) mot i stat fastställt arfvode af 150 rdr b:ko hafva till tjänstedistrikt, jämte Daga härad, äfven Torsåkers och Lästringe s:nar i Rönö härad (dessa s:nar blefvo emellertid genom K. Br. 10/12 1858 tillagda Trosa »extra provinsiallläkardistrikt»).

K. Br. af 22/7 1864 stadgade *dels* att denna »extra provinsiallläkartjänst» i Daga härad (sedermera, den 29/6 1866 uppförd på ordinarie stat) »skall framgent på vanligt sätt i likhet med andra dylika sysslor till ansökning kungöras och tillsättas», *dels* ock med ändring af då gällande bestämmelser ang. Rosenbergska stiftelsen, att »efter yppad ledighet i häradsläkarbefattningen förfares vid dess återbesättande på sätt 9 § i nåd. Instruktionen för Sundhetskollegium 6 dec. 1815 och nåd. Kungörelsen 17 okt. 1840 stadga . . .», etc. Tjänsterna blefvo således åtskilda, men stiftelsens Direktion, som till provinsiallläkaren i Daga härad upplåtit stiftelsens läkarboställe Alma i Björnlunda socken, träffade aftal med denne om fullgörande af den med stiftelsen (donationen) afsedda läkarvården.

Emellertid blef, på därom gjord framställning, genom K. Br. den 9/9 1892 föreskrifvet, att stationen för prov.-läk. i Daga härad (jämte apoteksinrättningen vid Björnlunda) skulle så snart lämpligen kunde ske förflyttas från Alma, (beläget 2·5 km. från Björnlunda järnvägsstation) till Gnesta. Häraf blef en följd, att ofvannämnda mellan Direktionen och prov.-läk:n träffade öfverenskommelse svårligen kunde vidare upprätthållas, och detta föranledde Direktionen att hos K. Maj:t anhålla om tjänstårsrätt åt en särskild läkare för stiftelsen. Beträffande de löneförmåner, en sådan läkare komme att åtnjuta, meddelades därvidlag, »att läkaren, förutom den till minst 500 kronors värde ansedda förmånen af bostället, utaf fondens afkastning komme att uppbära omkring 400 kronor om året samt att tre af häradets socknar, nämligen Björnlunda, Gåsinge och Gryt, förbundit sig att ansvara för ett belopp af tillsammans 600 kronor, därest läkarens inkomster af ackorder eller praktik ej skulle till sistnämnda belopp uppgå». I anledning häraf blef genom

K. Br. 19/10 *1894* medgifvet, att nyssnämnda tre s:nar (om öfriga till häradet hörande s:nar nämnes intet) finge bilda ett Björnlunda e. prov.-läk.-distr. med st. vid Alma, för tiden t. o. m. 1899. Läk.-styr. skulle utgöras af förenämnda Direktion för hälsovården i Daga härad.

K. Br. 18/8 *1899:* tj.-årsb. 1900—1904; i öfr. = föreg. (äfven lönef. = de ofvan omnämnda). Genom K. Br. 15/3 1901 bifölls emellertid en af Direktionen gjord ansökning om tillstånd att flytta läk.-st. från Alma till plats invid Björnlunda järnv.-st.

K. Br. 9/9 *1904:* tj.-årsb. 1905—1909. I öfr. = föreg. (efter K. Br. 15/3 1901).

---

* Såsom af det efterföljande synes, räknar distr:et såsom sådant sin egentliga tillvaro först f. o. m. 19/10 1894; men då detsamma har en lång och tämligen invecklad förhistoria, har det ansetts lämpligt att för denna här afgifva en kortfattad redogörelse. För ytterligare detaljers inhämtande hänvisas till de i denna redogörelse omnämnda K. Bref, Resolutioner m. m., allesammans intagna i samlingsverket »Författningar m. m. angående medicinalväsendet i Sverige». A. H. Wistrand, Stockholm, 1860, sid. 91.

Nyfors.

K. Br. 31/12 *1894:* tj.-årsb. t. o. m. 1899; tj.-omr. det inom Fors' s:en belägna Nyfors municipalsamhälle, sådant det angifvits i K. Br. 22/2 1889; st. »inom samhället». Lönef., af samhället utfästa: 1,000 kr. Läk.-styr. af tre ldmtr, utsedda vid allmänt sammanträde af samhällets röstberättigade invånare.

K. Br. 30/11 *1899:* tj.-årsb. 1900—1904. Tj.-omr. och st. oförändr., likaså lönef. (samhället hade först anslagit endast 500 kr., dock ej längre än tills samhället kunde blifva införlifvadt med Eskilstuna stad, men sedermera höjt lönen till samma belopp som förut, eller 1,000 kr.). Läk.-styr. (af 3 ldmtr. utsedda å *kom.*-st.) = föreg.

K. Br. 2/12 *1904:* tj.-årsb. 1905—1909; i öfr. = föreg. (läk.-styr. = tre ldmtr sägas nu skola utses å *municipal*stämma.)

Under år 1906 har emellertid hela Fors socken — sål. äfven Nyfors munic.-samh. — blifvit införlifvad med Eskilstuna stad.

*** Björkvik.**

K. Br. 3/8 *1900:* tj.-årsb. t. o. m. 1904; tj.-omr. Björkviks och Kila s:nar; st. »i närheten af Danbyholm inom ett afstånd af omkring 1 km. från Björkviks sockens kyrka». Lönef.: 2,000 kr. (1,500 fr. Björkvik och 500 fr. Kila); dessutom hade s:narna beslutit uppföra läkarbostad med nödiga uthus, men härför skulle läkaren erlägga årlig hyra af 500 kr. Läk.-styr. af 8 å kom.-st:or utsedda ldmtr., 4 fr. hvardera s:nen.

K. Br. 17/6 *1904:* tj.-årsb. och *st.-bidr.* 1905—1909. Tj.-omr. och st. = föreg. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr. (1,500 begärda), af s:narna fortf. 2,000 kr.

Oxelösund.

K. Br. 16/11 *1900:* tj.-årsb. 1901—1905; tj.-omr. Oxelösunds munic.-samh., st. »inom samhället». Lönef.: 2,500 kr. jämte 500 kr. hyresers. Läk-styr. af 5 ldmtr., valda å municipalst.

K. Br. 15/7 *1905:* tj.-årsb. 1906—1910, i öfr. = föreg. (I st. för 500 kr. hyresers. får dock, eventuelt, åt läkaren upplåtas kostnadsfri, lämplig bostad.)

*** Aspa.**

C. Dt 7/11 *1902:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1903—1907; tj.-omr. Ludgo, Spelviks, Ripsa, Lids, Runtuna och Bogsta s:nar; st. vid eller i närh. af Aspa gästgifvargård. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr., af kom:erna utfästa 1,500 kr. »däri inberäknadt hyresers.» (K. Maj:t uppställer emellertid ss. villkor utgåendet från orten af 1,000 kr.)

Östergötlands län.

† Motala östra.

K. Br. 21/6 *1844:* tj.-årsb. enligt K. K. 1840 (uppå ansökning af disponenten för Motala mek. verkstad) för den vid Motala verkstad anställde läkaren, hvilkens distrikt skulle utgöras af »Aska härad med närbelägna orter». Tj.-omr. inskränktes, då genom K. Br. 15/2 1861 beviljades tj.-årsb. för en distr.-läk. i Motala köping, hvilkens befattning sedermera genom köpingens öfvergång till stad utbytts mot stadsläkartjänst.

Uppg. från distr:ets läkare: Distriktet består af »Ekebyborna*, Ask, Hvarf och Styra, Västra Stenby, Hagebyhöga, Fifvelstad och Orlunda» (s:nar) »samt Motala mekaniska verkstad, belägen inom Motala socken, som ej tillhör distriktet». Läk.-st. uppgifves endast till »Motala socken» (men är faktiskt i Motala stad). Ss. Läk.-styr. fungerar Styrelsen för Motala mek. verkstads nya aktiebolag. Läkaren har alltid antagits tills vidare och utan uppsägningstid. Lönef.: (af kom:na intet) af verkstaden 2,500 kr. ss. ackord (ej fri bostad), för hvilket verkstadens arbetare och tjänstemän med familjer skola lämnas fri läkarvård. I sammanhang härmed framhåller läkaren att, då verkstadens arbetare till allra största delen äro bosatta utom verkstadens område, i den till distriktet ej hörande Motala s:en, han ej äger befogenhet att vid inträffade epidemier eller eljest ingripa i frågor, som röra dessa arbetares allmänna hälsovårdsförhållanden.

† Torpa.

Distr:et, omfattade endast Torpa s:en med st. vid Ramfall, grundar sin tillvaro på en af framlidne kyrkoherden professor J. Tranér den 11 mars 1825 gjord donation eller sjukvårdsstiftelse (grundkapital 5,000 kr.) som afser »att åt hans födelsebygd, Torpa församling, bereda bättre tillfälle än hittills att njuta läkarvård». Upprättade *reglementen* för denna donation hafva blifvit af K. Maj:t godkända, d. 11/8 1853 och sist *d.* 10/10 *1890.* Ur detta senaste i Saml. af medicinalförfattningar intagna reglemente må anföras följande (som ock till största delen meddelats i infordrade uppgifter från distr:ets läkare):

Läkaren, som »skall vara en i Sverige legitimerad läkare, vid antagandet ej under trettio eller öfver femtio år gammal», tillsättes af sjukvårdsstiftelsens styrelse och åtnjuter därefter »enhanda tjänstårsberäkning och befordringsrätt som civile läkare i statens tjänst». Nyssnämnda styrelse, hvilken tillika är läkardistriktsstyrelse för distriktet, utgöres af »Torpa församlings kyrkoherde, eller den hans tjänst förvaltar, som ordförande, samt 12 redlige, bofaste och vederhäftige socknemän», valde på visst angifvet sätt för fem år i sänder. Läkarens löneförmåner utgöras dels af kontant lön, dels naturaförmåner. Den förra består i en del af räntеafkastningen utaf en af stiftelsens tre fonder, »läkarfonden», och utgick för år 1903 med 1,501 kr. 50 öre. Naturaförmånerna utgöras af rättigheten att ej mindre, med vissa inskränkningar, utan reparationsskyldighet disponera Ramfalls läkarboställe med därtill hörande byggnader m. m., än äfven på vissa villkor njuta afkastningen af »trädgården och 1/4 mtl Ramfall». — För dessa löneförmåners åtnjutande är läkaren skyldig »vårda alla inom Torpa socken boende, densamma tillhörande sjuke, som honom anlita», dock ersättes särskildt skjuts vid sjukbesök m. m.

† Åtvidaberg.

K. Br 22/2 *1841:* tj.-årsb. »med tillämpning af »K. K. 1840; tj.-omr.» Oppeby, Kjettilstads, Åtveds, Dalhems, Tjärstads, Wårdsnäs, Grebo, Wärna och Björsäters församlingar uti Kinda och Bankekinds härader». »Adelswärdska fideikommissinnehafvaren», hvilken gjort ansökningen i ärendet, tillerkändes rätt att antaga läkaren, mot skyldighet att aflöna honom.

Uppg. från distr:ets läkare: Distr:et skulle bestå af »4 s:nar: Åtvid, Grebo, Värna och Björsäter» (ang. denna inskränkning uti den här ofvan angifna omfattningen af distr:et hafva inga bestämmelser i medicinalförfattningarna kunnat anträffas). Läkaren, som antages utan kontr., åtnjuter ej fast lön af distr:et, utan aflönas endast af fideikommissinnehafvaren, med ett arfvode af 2,500 kr. äfvensom med bostad och trädgård (uppskattad till 600 kr.) Härför skall läkaren lämna fri läkarvård till en del af fideikommissets underlydande samt vid Åtvidabergs sjukstuga.

Valdemarsvik.**

K. Br. 21/9 *1850:* på »ans. af invånarne inom Gryts socken af Linköpings län och Tryserums socken af Kalmar län samt i Valdemarsvik», hvilka »vore sinnade att för sig anskaffa och i Valdemarsvik

---

* Belägen i Bobergs härad: öfriga s:nar belägna i Aska härad, som dessutom består af ytterligare 3 s:nar. (Vinnerstad uppgifves ligga utom distriktet och tillhöra Linköpings prov.-läk.-distr.)

** Distr:et i sin nuv. form daterar sig från 1897; men då läkare med tj.-årsb. funnits i Valdemarsvik stationerad ända sedan 1850, har i det efterföljande redogörelsen fått omfatta jämväl tiden före 1897, så mycket mer som en del närmast före det året inträffade förhållanden rör. distr:et äro rätt anmärkningsvärda.

stationera» en läkare, medgafs tj.-årsb. enl. K. K. 1840 åt en sådan läkare. (Något bestämdt tj.-omr. anvisades ej, men utgjordes val af nämnda s:nar och köping.) Sedan på grund häraf läkare verkat inom orten under en tid af öfver 40 år, uppstod fråga om bildandet af ett e. prov.-läk.-distr. enl. 1890 års läkarinstruktion, med tj.-omr. af ofvann. kom:er och därjämte Ringarums s:en i Östergötlands län, samt 1,500 kr. årlig lön. Und. framställning härom afslogs emellertid af K. Maj:t den 12/2 1892, och distr:et fortfor på de gamla villkoren till slutet af maj 1895, då siste tjänsteinnehafvaren erhöll transport till annat distr.

Då härefter val af ny läkare skulle anställas, yppades en del oenigheter inom distr:et, såväl om valsättet som om hvilken läkare borde väljas, i följd hvaraf ock olika personer blefvo af olika partier förklarade för valda till distriktsläkare. Hvarken Med.-Styr. eller K. Befde ansåg sig kunna afgöra dessa tvistigheter, utan saken hänsköts till K. Maj:t, som genom K. Br. den 28/5 1897 förklarade den då tjänstgörande läkaren berättigad till tj.-årsb. till utgången af september s. å., efter hvilken tid bestämmelserna i K. Br. 21/9 1850 icke vidare skulle gälla; samtidigt gafs hänvisning att, om tj.-årsb. därefter önskades, inkomma med und. framställning i enl. med § 41 mom. 4 i 1890 års läk.-instr. Dylik framställning inkom snart från distr:ets kom:er,* och genom

K. Br. 17/12 *1897* medgafs tj.-årsb. intill 1/10 1902 för ett distr., bestående af Valdemarsviks köping, Gryts och Tryserums s:nar samt den del af Ringarums s:en, som tillhör Hammarskinds södra länsmansdistrikt; st. i Valdemarsvik. Lönef.: 1,000 kr. Läk.-styr. af 7 ldmtr, valda en af köpingen och två af en hvar af kom.-st:orna i de 3 s:narna.

K. Br. 11/4 *1902:* tj.-årsb. intill 1/10 1907; i öfr. = föreg.

† Rejmyra.

K. Br. 29/5 *1860:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840; tj.-omr. Skedevi och Regna s:nar; st. vid Rejmyra glasbruk.

Uppg. från distr:ets läkare: Läk.-styr. finns ej; dess åligganden utöfvas af disponenten vid Rejmyra glasbruk. Några särsk. best:er ang. entledigande, tiden för läkarens anställning eller uppsägningstid finnas ej. Läkaren åtnjuter icke någon kontant lön af distriktet ss. sådant, men får af Skedevi kom. fri bostad och af Rejmyra glasbruk fri vedbrand. F. ö. får läkaren ersättning i form af fasta ackord från Rejmyra glasbruk (1,500 kr.), Häfla bruk (400 kr.) och Skedevi kom. (400 kr.), hvarjämte med tjänsten är förenad befattning ss. läkare vid Rejmyra sjukstuga, med 1,000 kr. lön från landstinget.

*** Stegeborg.**

K. Br. 17/3 *1892* (ans. gjordes redan 1889): tj.-årsb. utan tidsbegränsning, så länge utfästa löneförmåner (se nedan) utgå; tj.-omr. S:t Annæ, Skällviks, Rönö, Börrum och Östra Ny s:nar; st. vid Stegeborg. Lönef.: 1,000 kr. och bostad. Läk.-styr. af fem vid kom.-st:or utsedde ldmtr, en fr. hvar af s:narna.

K. Br. 8/3 *1895:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1896—1900. Tj.-omr. och st. oförändrade. Lönef.: st.-bidr. 500 kr. (1,000 kr. begärda); fr. kom:erna 1,000 kr. och bostad.

K. Br. 8/2 *1900:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1901—1905. I öfr. = föreg.

C. Dt 5/5 *1905:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1906—1910. Tj.-omr. och st. oförändrade. Lönef.: st.-bidr., nu höjdt till 1,000 kr., fr. kom:erna fortf. 1,000 kr. och bostad (S:t Annæ s:en hade skriftligen »åtagit sig ansvaret för ordentliga utbetalandet» af kom:ernas kontanta bidrag 1,000 kr.).

Jönköpings län.

† Nässjö.

K. Br. 1/4 *1881:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840; tj.-omr. Nässjö s:en, st. i Nässjö. Läk. skulle antagas af kom.-st:an eller genom af denne utsedde delegerade.

Uppg. af distr:ets läkare: Läk.-styr. utgöres af Nässjö s:ens kom.-nämnd. Läk. antages tills vidare med tre månaders uppsägn.-tid; intet kontrakt. Lönef.: 800 kr.

---

* Äfven från läk.-styr. i distr:et hade inkommit en und. ansökning, gående ut på att 1850 års K. bref fortf. skulle tillämpas; detta afslogs dock af K. Maj:t genom efterfölj. K. Br. (af 17/12 1897).

Värnamo.

K. Br. 12/3 *1886:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, men endast för 5 år; tj.-omr. Värnamo landsförsaml. samt Voxtorps, Fryeleds, Käfsjö, Åkers, Tofteryds, Byarums, Kärda, Hångers, Forsheda, Torskinge och Dannäs s:nar; st. i Värnamo. Utfästa lönef.: 3,500 kr. Läkaren skulle antagas af en kommitté, hvars ledamöter väljas af elektorer, utsedda af kom:erna å kom.-st:or.

K. Br. 19/6 *1891:* tj.-årsb. för 5 år fr. 1/8 s. å. (för obestämd tid hade begärts) tj.-omr. (med bifall till alternativt från orten uppställdt förslag) Värnamo köping ock landtkommun samt Åkers, Tofteryds och Byarums s:nar (det andra alternativet afsåg att distr:et skulle få samma omfattning som förut, med tillägg af 3 s:nar); st. i Värnamo köping. Läkaren »skulle erhålla i löneinkomster» 4,000 kr. och antagas af en redan tillsatt läkardistriktsstyrelse (om dess sammansättn. nämnes intet i det K. Br.).

K. Br. 18/12 *1896:* tj.-årsb. till 1/8 1901; tj.-omr. = närmast föreg. — jämför dock nedan! — st. fortf. i Värnamo köping. Lönef. utgå såväl från distr:ets kom:er (sål. Värnamo köping och landskom. samt Åkers, Tofteryds och Byarums s:nar) som ock en mängd andra i distr:et ej ingående s:nar — hufvudsakligast desamma, som enligt här ofvan under förra perioden sist omnämndt alternativ skulle tillhöra distriktet, men af K. Maj:t därifrån uteslötos — nämligen Voxtorps, Tånnö, Fryeleds, Hagshults, Kärda, Käfsjö, Rydaholms, Gällaryds, Dannäs, Forsheda och Torskinge s:nar; och utgjorde lönef. fr. Forsheda och Torskinge kom:er 2 öre pr fyrk, från samtliga öfriga kom:er 1,580 kr. — Läk.-styr. angifves nu skola bestå »af 5 ldmtr, utsedda af särskilda å kom.-st:or valda delegerade, en för hvarje af de till läkarens aflöning bidragande kom:er, utaf hvilka delegerade de från kom:erna inom Östbo härad tillsätta fyra ldmtr i styrelsen och de från kom:erna inom Västbo härad den återstående ledamoten».

K. Br. 31/5 *1901:* tj.-årsb. till 1/8 1906; tj.-omr. minskadt med Byarums s:en, som ej velat utgöra bidrag, och består således af Värnamo köping och landskom., Åkers och Tofteryds s:nar; st. fortf. i Värnamo köping. Lönef., äfven nu utgående från samtliga de under föreg. period bidragande s:narna, (undantagandes Byarum), uppgå nu till 2,005 kr. Dessutom skulle läk. f. o. m. 1901 tillika vara läkare vid sjukstugan i Värnamo med 1,200 kr. arfvode. Läk.-styr. = föreg.

K. Br. 3/8 *1906:* tj.-årsb. till 1/8 1911; tj.-omr. och st. oförändradr. Till utgörandet af lönef:erna, 2,005 kr., bidraga fortf. äfven en del i distr:et ej ingående s:nar, omnämnda under K. Br. 18/12 1896 här ofvan (Voxtorp, Tånnö o. s. v.). Äfven Läk.-styr oförändr. Fortf. också 1,200 kr. arfvode ss. sjukstugeläkare. Distr:et således i allo oförändradt detsamma såsom under nästföreg. period.

*** Södra Unnaryd.**

K. Br. 18/12 1891: *afslag* å ansökning, »i det skick den då förekommit», om st.-bidr. för en e. prov.-läk. med tj.omr. af Södra Unnaryds, Jälluntofta, Femsjö, Långaryds, Färgaryds och Kållerstads s:nar.

K. Br. 10/12 *1892:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1893—1896; tj.-omr. samtl. de s:nar, hvilka nämnas i föreg. K. Br., samt dessutom den del af Bolmsö s:en, som ligger väster om sjön Bolmen; st. i Södra Unnaryds kyrkoby. Lönef.: st.-bidr. 1,450 kr., ldst.-bidr. 500 kr., af distr. kom:er 950 kr. (Södra Unnaryd 253: 69, Jälluntofta 70: —, Femsjö 79: 52, Långaryd 325: —, Färgaryd 121: 79, Kållerstad 60: —, Bolmsö 40: —) samt dessutom från Ås s:en, som ej ingick i distr:et, 50 kr.

K. Br. 4/12 *1896:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901; st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 500 kr., ortsbidrag 1,000 kr. 52 öre; i öfr. = föreg. (kom. bidragens fördelning dock ej angifven).

K. Br. 25/1 *1901:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906; i öfr. = föreg. (ortsbidr. nu återigen 1,000 kr. jämnt).

C. Dt 7/4 *1906:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1907—1911; i öfr. = föreg.

Tranås.

E. Dt 24/7 1885: *afslag* å und. ans. om tj.-årsb. (enl. K. K. 1840) för en distr.-läk. i Tranås köping med tj.-omr. af nämnda köping samt Säby, Linderås, Frinnaryds, Marbäcks, Lommaryds och Adelöfs s:nar. Med.-Styr. hade afstyrkt, enär läkarens lön satts till endast 500 kr.

K. Br. 1/4 *1887:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, men endast för fem år; tj.-omr. Tranås köping, Linderås och Frinnaryds s:nar; st. i Tranås köping. Utfästa lönef. 1,050 kr.; läkaren skulle antagas af en kommitté, hvars ldmtr väljas af elektorer, utsedde af kom:erna å kom.-st:or.

Då distr:et skulle för tiden efter 1/8 1892 anhålla om förlängd tj.-årsb., kombinerades frågan med begäran om st.-bidr. (för 5 år) å 1,500 kr. De sökande kom:erna voro dels desamma som de i K. Br. 1887 omnämnda, hvilka anslagit tillsammans 1,225 kr. (Linderås 150, Frinnaryd 75, Säby 500, samt Tranås köping, under villkor af fri läkarvård för köpingens understödstagande fattiga, 500 kr.) dels ock Lommaryds s:en, hvilken anslagit 100 kr. (ortsbidraget således inalles 1,325 kr.). Uti infordradt yttrande anmärkte Med.-Styr., bl. a., att det af köpingen uppställda villkoret »måste anses olämpligt, sedan taxa utfärdats, som på ett billigt sätt för kom:erna ordnade denna angelägenhet, hvarföre läkaren, som icke finge öfverskrida nämnda taxa, ej heller torde på förhand tillförbindas att lämna läkarvård mot lägre ersättning än taxan bestämde». På grund häraf och då »K. Maj:ts Befhde ej uttryckligen vitsordat att kom:nerna vore i behof af det begärda st.-bidr. för att bereda läkaren tillräckligt stor lön», fann K. Maj:t, enl. E. Dt 1/4 1892, ansökningen i sålunda föreliggande skick icke böra bifallas.

Med anl. af detta afslag blef distr:et för en tid utan tj.-årsb., i det att först genom

K. Br. 10/3 *1893* beviljades tj.-årsb. till utgången af 1897. Tj.-omr. blef Tranås, Säby, Linderås, Frinnaryds och Lommaryds kom:er; st. i Tranås. Utfästa lönef.: 1,275 kr. Läk.-styr. af 5 ldmtr, af hvilka hvarje kom. ägde att å kom.-st:a välja 1. (Genom K. Br. 27/10 1893 blef en med. lic., hvilken 1/8 1892—14/7 1893, då han antogs till e. prov.-läkare i distr:et, uppehållit tjänsten, tillerkänd tj.-årsb. för denna mellantid.)

K. Br. 1/10 *1897:* tj.-årsb. 1898—1902; tj.-omr. minskadt med Lommaryds s:en och sål. bestående af endast Tranås, Säby, Linderås och Frinnaryds kom:er; st. fortf. i Tranås. Lönef. »minst 1,125» kr. Läk.-styr. består fortf. af 5 ldmtr (2 af Tranås köping och 1 af enhvar af de öfriga kom:rna).

K. Br. 24/6 *1902:* tj.-årsb. 1903—1907; i öfr. = föreg.

Hvetlanda.

K. Br. 17/7 *1896:* tj.-årsb. t. o. m. 1900; tj.-omr. Hvetlanda bysamhälle (som äfven är st. för en ord. prov.-läkare); st. »inom samhället». Lönef.: 1,500 kr., »däraf 600 kr. skulle utgå såsom arfvode för befattningen vid sjukstugan» (Östra Härads sjukstuga i Hvetlanda), »600 kr. betalas ur municipalkassan och 300 kr. motsvara hyra för till läkaren upplåten bostad». Läk.-styr. består af tre ldmtr, af hvilka minst en tillika skall vara ldmt i styrelsen för omförmälda sjukhus (sjukstuga), samt utses af samhällets röstberättigade invånare vid allmänt sammanträde.

K. Br. 28/9 *1900:* tj.-årsb. t. o. m. 1905; tj.-omr. af Hvetlanda munic.-samh. Lönef. 1,500 kr., »hvaraf 800 kr. skulle utgå ss. arfvode för den med e. prov.-läkartjänsten förenade befattningen ss. läkare vid Östra härads sjukstuga», äfvensom fri bostad m. m. Läk.-styr. = föreg. (utses nu å »municipalstämma»).

K. Br. 9/2 *1906:* tj.-årsb. t. o. m. 1910. Lönef.: 1,900 kr. samt bostad med nödiga uthus och trädgård; af den kontanta lönen utgår numera 1,200 kr. för ofvannämnda sjukstugeläkarbefattning. I öfr. oförändradt (såled. läk.-styr. af 3 å munic.-st:a utsedda ldmtr).

*** Mulseryd.**

K. Br. 23/3 *1899:* tj.-årsb. och st.-bidr. t. o. m. 1903; tj.-omr. af Mulseryds, Bottnaryds, Angerdshestra, Bondstorps, Stengårdshults och Norra Unnaryds s:nar; st. vid säteriet Röksberg i Mulseryds s:en. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 750 kr., fr. kom:erna 830 kr.

C. Dt 23/1 *1903:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1904—1908. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 750 kr., af kom:erna 850 kr.; i öfr. = föreg.

Kronobergs län.

*** Elmhult.**

E. Dt 12/10 *1888: afslag*, för det dåvarande, å nnd. ans. om rätt till tj.-årsb. för en e. prov.-läk. med tj.-omr. af Stenbrohults, Virestads, Pjetteryds och Göteryds s:nar i Kronobergs län samt Loushults s:en i Kristianstads län, med st. i Elmhult. Nämnda s:nar (jämte Malmö trämassefabriks aktiebolag samt Delary sjuk- och begrafningskassa) hade utfäst årlig lön af 1,000 kr. för 5 år, hvarjämte sparbanken i Elmhult skulle för samma tid hyresfritt upplåta bostad åt läkaren; Virestad och Loushults s:nar hade emellertid förklarat sig vilja bidraga endast under förutsättning att samtidigt begärd apoteksinrättning komme till stånd.

K. Br. 26/1 *1894:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1894—1898; tj.-omr. = det här ofvan ifrågasatta, med und. af Loushults s:en; st. vid Elmhults järnv.-st. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr., af kom:erna 1,075 kr.

K. Br. 22/1 *1898:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1899—1903. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr., af kom:erna 1,000 kr.; i öfr. = föreg.

C. Dt 24/7 *1903:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1904—1908. I tj.-omr:et ingick ss. särskild kom. Elmhults köping, i öfr. var detsamma = föreg., likaså st. Äfven lönef. = föreg. — Genom K. Br. 31/7 1903 bestämdes emellertid, att ofvan nämnda Loushults s:en i Kristianstads län finge, under villkor om årligt bidrag af 100 kr. till läkarens aflöning, tillhöra distr:et, f. o. m. den 1 jan. 1904 räknadt.

*** Ryd.**

K. Br. 31/12 *1894:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1895—1899; tj.-omr. Allmundsryds, Härlunda och Västra Thorsås' s:nar; st. vid Ryds järnv.-st. Lönef.: st.-bidr. 700 kr., af kom:erna 1,000 kr.

K. Br. 23/1 *1899:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1900—1904; i öfr. = föreg.

C. Dt 24/3 *1904:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1905—1909; i öfr. = föreg.

Åsheda (Åseda).

K. Br. 27/9 *1901:* tj.-årsb. 1902—1906; tj.-omr. Åsheda s:en, st. i Åsheda bysamhälle. Lönef. 1,500 kr. Läk.-styr. består af 5 å kom.-st:a utsedde personer.

K. Br. 23/3 *1906:* tj.-årsb. 1907—1911; i öfr. = föreg.

Kalmar län.

† Stranda.

K. Br. 13/9 *1822 till landshöfdingen i Kalmar län* antog och fastställde en af hofmarskalken A. Rappe gjord donation (af Mönsterås gästgifvaregård och en tomt i Mönsterås köping jämte 100 tunnor råg) för åtskilliga ändamål, bl. a. anställande i Stranda härad

af »en skicklig läkare», »som äfven var kunnig fältskär», och som skulle, »under förbindelse att bo och praktisera inom häradet, sköta de fattige sjuke utan arfvode».

Ang. läkarens tillsättning stadgades, att denna tillkomme K. Befhde i Kalmar län »i samråd med den äldsta i länet boende friherre Rappe» — —; »skulle åter ingen af närvarande friherre Rappiska släkten inom länet finnas, så vore intet hinder för eder» (= K. Befhde) »att — — tillsätta — — läkare efter sundhetskollegii förslag». Läkaren skulle alltid, innan han antoges, vara af nämnda kollegium behörigen godkänd. (En samtidigt för läkaren stadgad »rättighet och skyldighet att hålla härads-apotek» upphäfdes redan den 5/7 1827.)

K. Br. 25/2 *1824* (till Sundh.-Koll.) beviljade ifrågavarande läkare, under villkor att han äger behörig kompetens, »lika heder och värdighet med provinsialläkare samt rättighet att vid förenämnda tjänstebefattning beräkna samma tur och befordringsrätt, som blifvit andra civilläkare i nåder tillerkänd».

Uppg. från distr:ets läkare: Läk.-st. är i Mönsterås köping. K. Befhde i Kalmar län utgör styrelse för läkarbefattningen (ang. läkarens *antagande*, se emellertid ofvan!) Lönef.: 1,500 kr. och bostad.

Nybro.

K. Br. 27/8 *1886:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, dock icke längre än till 1890 års utgång; tj.-omr. Nybro köping samt Madesjö och Oskars s:nar; st. i Nybro köping. Läk. skulle antagas af å kom.-st:or utsedde delegerade från de 3 kom:erna.

K. Br. 5/9 *1890:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840 för 10 år f. o. m. 1891; tj.-omr. och st. äfvensom läkartillsättning = föreg. Lönef., af kom:erna utfästa: 1,575 kr.

K. Br. 25/1 *1901:* tj.-årsb. 1901—1910. Tj.-omr. oförändradt (ehuru de i detsamma ingående kom:na nu äro fyra, i det att ur Madesjö utbrutits Örsjö socken). St. fortf. i Nybro köping. Lönef.: 1,600 kr. Läk.-styr. af 5 personer, utsedde å kom.-st:or, 2 för köpingen och 1 för hvar af de 3 socknarna.

Mörtfors.

K. Br. 4/6 *1897:* tj.-årsb. t. o. m. 1901, tj.-omr. Misterhults och Hjorteds s:nar, st. vid Mörtfors. Lönef. 1,000 kr. (550 fr. Misterhult och 450 fr. Hjorted). Läk.-styr. af af 5 å kom.-st:or utsedde personer (3 fr. M. och 2 fr. H.).

K. Br. 13/9 *1901:* tj.-årsb. t. o. m. 1906; i öfr. = föreg. (dock specificeras ej socknarnas resp. belopp).

K. Br. 26/10 *1906:* tj.-årsb. 1907—1911. Lönef. nu 1,500 kr.; i öfr. = föreg.

Grönskåra.

K. Br. 19/1 *1900:* tj.-årsb. t. o. m. 1904, tj.-omr. Kråksmåla och Fagerhults s:nar äfvensom Älghults i Kronobergs län belägna s:en, st. i Grönskåra by. Lönef.: 1,500 kr. (Kråksmåla 700, Fagerhult 300 och Älghult 500.) Läk.-styr. af 5 å kom.-st:or valda personer (2 för K., 1 för F. och 2 för Ä.).

K. Br. 1/7 *1904:* tj.-årsb. 1905—1909, i öfr. = föreg. (lönebeloppen dock ej specificerade).

Gottlands län.

Klintehamn.

K. Br. 27/1 *1893:* tj.-årsb. t. o. m. 1897, tj.-omr. Klinte, Fröjels, Hejde, Väte, Sanda, Mästerby, Västergarns, Eskelhems och Eksta s:nar, st. i Klintehamn. Lönef.: 1,500 kr. Läk.-styr. af 5 personer, utsedde af särskilda å kom.-st:or valda ombud för kom:erna.

K. Br. 19/11 *1897:* tj.-årsb. 1898—1902, tj.-omr. minskadt med Eskelhems s:en, som ej längre velat bidraga till läkares aflönande. I öfr. = föreg. (betr. läk.-styr. tillägges, att de af kom.-st:orna valda ombuden skola vara 1 för hvarje kom.).

K. Br. 10/7 *1902:* tj.-årsb. 1903—1907; i öfr. = närmast föreg.

Blekinge län.

Kyrkhult.

K. Br. 5/8 *1904:* tj.-årsb. t. o. m. 1908, tj.-omr. Kyrkhults s:en, st. vid Tulseboda Lönef.: 1,500 kr. och fri bostad. Läk.-styr. af 5 å kom.-st. utsedde personer.

Kristianstads län.

† Klippan.

K. Br. 14/11 *1862:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, tj.-omr. Gråmanstorps, Vedby, Riseberga, Färingtofta, Kvidinge, Sönnarslöfs, Björnekulla, Broby, Norra Vrams och Stenestads s:nar »jämte de delar af Röstånga och Konga s:nar, som äro belägna inom Norra Åsbo härad» (tj.-årsb.-rätten beviljades »läkaren vid Klippans pappersbruk»).

Uppg. från distr:ets läkare: Tj.-omr. uppgifves något annorlunda än här ofvan näml.: Gråmanstorps, Vedby, Riseberga, Färingtofta, Kvidinge, Västra Sönnarslöfs, Björnekulla, Västra Broby och Stenestads s:nar. St. inom Klippans municipalsamhälle i närheten af Klippans järnv.-st. Med e. prov.-läk.-tjänsten följer platsen som brukslläkare vid Klippans pappersbruk i V. Sönnarslöfs s:en. Någon särskild läk.-styr. finnes ej; läk. tillsättes af Styr. för Klippans pappersbruks aktiebolag; han antages på lifstid, utan något kontr. och utan någon uppsägn.-tid. Läkaren åtnjuter icke någon som helst lön, utan är hänvisad till några ackord (bl. a. med »Klippans bruksarbetare») samt, hufvudsakligast, enskild praktik.

† Båstad.

K. Br. 19/10 *1883*; tj.-årsb. enl. K. K. 1840, tj.-omr. Båstads, Houfs och Västra Karups s:nar äfvensom Skummeslöfs och Östra Karups i Hallands län belägna båda s:nar; st. i Båstads köping. Läkaren skall antagas af vederbörande kom:er genom delegerade, utsedde å kom.-st:or.

Uppg. från distr:ets läkare: »De sista åren har denna sista» (Skummeslöfs) »kommun ej inbetalt lönebidrag på grund af ett kommunalstämmobeslut, som dock ej genom K. Befhde meddelats K. Medicinalstyrelsen». Läkaren antages tills vidare och utan uppsägn.-tid. För detta ändamål väljes en ledamot från hvarje kom. Under tiden mellan läkartillsättningarna fungerar kom.-nämnden i Båstad såsom läk.-styr. — Lönef.: f. n. 1,380 kr. samt (af Båstads kom.) 300 kr. i hyresbidrag. — Inom Houfs och Båstads s:nar skall läkaren lämna fattighjon fri läkarvård. För vissa fall finnes särsk. taxa, som suppleras af prov.-läk.-taxan.

Västra Vram (eller Tollarp).

K. Br. 6/8 *1880* (»ang. tj.-årsb. för en distr.-läkare för Gerts [Gärds] härad i Kristianstads län»): tj.-årsb. enl. K. K. 1840, tj.-omr. (hela) Gärds härad, st. i Västra Vrams by. Ansökning hade af elfva inom Gärds härad belägna kom:er gjorts om anställande för häradet af en »distriktsläkare med aflöning af statsmedel» (provinsiallläkare), hvilket emellertid icke bifölls. — Läkaren skulle utses af delegerade från de till tjänstedistr:et hörande s:narnas kom.-st:or.

K. Br. 10/3 *1893:* Distr:et ombildas enligt läk.-instr. af 1890; tj. årsb. beviljas således på viss tid, t. o. m. 1897. Tj.-omr. inskränkes till V. Vrams, Ö. Vrams, Ö. Sönnars-

löfs, Huaröds, Träne, Djurröds och Esphults s:nar; st. flyttas till Tollarp inom V. Vrams s:en. Lönef.: af kom:erna 980 kr. (V. Vrams s:en 700, de öfriga tills. 280), af 2 enskilda personer 20 kr.

Läk.-styr. af 10 å kom.-st:or utsedde personer, (4 från V. Vram och 1 från en hvar af de öfriga kom:erna.).

K. Br. 8/10 *1897:* tj.-årsb. 1898—1902. Lönef., fortf. 1,000 kr., utgå nu helt från kom:erna. I öfr. = föreg. — Genom K. Br. 25/2 1898 medgafs, att st. tills vidare finge vara förlagd å föreslagen plats vid vägen mellan Tollarps bro och V. Vrams kyrka, omkr. 200 mtr från hitillsvarande stationen.

K. Br. 19/9 *1902:* tj.-årsb. 1903—1907, st. »i V. Vrams eller Tollarps byar i närheten af Tollarps järnvägsstation». I öfr. = föreg.

Åhus.

K. Br. 21/12 *1855:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, på ans. af ägaren till Vidtsköfle m. fl. om tj.-år för en distr.-läkare» i Vidtsköfle och Degeberga socknar i Gerdts (Gårds) härad samt Åhus och Rinkaby socknar i Villands härad — — hvars station kommer att förblifva i Åhus». — Distr:et ägde i denna form bestånd endast t. o. m. 1859.

K. Br. 17/7 *1896:* tj.-årsb. t. o. m. 1901, tj.-omr. Åhus s:en, st. i Åhus by. Lönef. 1,000 kr. Läk.-styr. af 7 å kom.-st. utsedda personer. På förekomna anledningar bestämde K. Maj:t att betr. sättet för meddelande af tj.-ledighet skulle gälla best:erna i allm. läk.-instr. samt rör. ersättning åt läkaren följas prov.-läk.-taxan.

K. Br. 27/9 *1901:* sedan K. Maj:t den 31/12 1897 medgifvit, att visst område af Åhus by och hamnplats finge afskiljas till egen kommun (köping), beviljades tj.-årsb. t. o. m. 1906 för en läkare med »Åhus nuvarande kommun» (= hela Åhus s:en) till tj.-omr. och st. i det för Åhus köping afsedda området. Lönef.: 1.500 kr., som t. v. utgå från s:nen [i sin helhet]; när nyssnämnda område inträdde i köpingsrättigheterna, skulle detsamma — Åhus köping — af lönen utgöra 1,100 kr. och återstående delen af s:nen 400 kr. Läk.-styr., fortf. af 7 personer, utses t. v. af s:nen, å kom.-st.; när Åhus köping färdigbildats, skulle denna utse 3 ldmtr, socknen 4.

Malmöhus län.

† **Trelleborg,** (Skytts härad).

K. Br. 31/8 *1839:* tj.-årsb. (efter i hufvudsak samma grunder som sedermera i K. K. 1840) t. v. åt en för Skytts härad antagen läkare med st. i Trelleborg.

Uppg. fr. distr:ets läkare: Distr:et skulle omfatta endast följande af Skytts härads s:nar: Trelleborgs landsförs. samt Västra Tomarp, Skegrie, Stora Slågarp, Lilla Slågarp, Hammarlöf, Västra Vemmerlöf, Maglarp, Gylle, Kyrkoköpinge, Västra Alstad, Fru Alstad, Gislöf, Dalköpinge och Bösarp. Såsom läk.-styr. fungera »Pastoratsordförandena inom Skytts kontrakt». Läk. antages t. v., utan uppsägn.-tid; åtnjuter ingen kontant lön, ej heller fri bostad eller andra naturaförmåner.

† **Höganäs.**

K. Br. 15/5 *1850:* tj.-årsb. (efter ans. af ägaren till Höganäs stenkolsverk) enl. K. K. 1840; tj.-omr. Allerums, Fleninge, Väsby, Vikens, Brundby (Brunnby), Farhults, Jönstorps (Jonstorps), Välinge och Kattarps s:nar; st. i Höganäs. Distr:et benämnes i detta K. Br. Kulla distr.

Uppg. fr. distr:ets läkare: Tj.-omr. utgöres fortf. af det ofvan nämnda; s:narna äro dock nu 10, i det att Höganäs bruksförsamling bildats. St. är i »Höganäs-Ryd». Läk.-styr. har örut utgjorts

af Styr. för Höganäs stenkolsbolag, men efter detta bolags sammanslagning med Billesholms akt.-bol., Styr. för Höganäs—Billesholms akt.-bol. Denna Styr. antager läk. t. v., utan kontr. eller uppsägn.-tid. E. prov.-läk. såsom sådan åtnjuter ingen lön, men såsom bruksläkare kontant lön 3,500 kr. (1903 endast 1,500), bostad, vedbrand, fri medicin för sig och sin familj samt en häst född. Härför skall han »kostnadsfritt lämna läkarvård åt cirka 4,500 människor». (Distr:ets hela folkmängd utgör öfver 23,000 personer.) Ingen särskild instr. eller taxa finnes.

† Skurup.

K. Br. 25/5 *1869:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840 åt »den läkare, som af Skurups kommun antages»; tj.-omr. Skurups, Slimminge, Örsjö, Solberga och Hassle-Bösarps s:nar, st. i Skurups s:en.

Uppg. fr. distr:ets läkare: Läk.-styr. utgöres af Skurups kom.-nämnd. Läk. väljes på kom.-st. med Skurups s:en och antages för lifstid. Han åtnjuter ingen lön eller andra förmåner, annat än att bostad finnes i Skurups by att hyra för 250 kr. pr år samt med skyldighet att verkställa alla reparationer inomhus. Denna »förmån» har dock ej af den nuv. läk. användts, enär ifrågavarande bostad »ligger för långt (c:a 2 km.) från järnvägsstationen och i öfrigt är bristfällig». St. angifves vara »Skurup» (= vid Skurups järn.v-st.) Särsk. instr. eller taxa finnes ej.

† Eslöf.

K. Br. 11/5 *1866:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, tj.-omr. Västra Sallerups, Näs, Gullarps, Strö och Borrlunda s:nar, st. vid Eslöf.

Uppg. fr. distr:ets läkare: Tj.-omr. fortf. det ofvan angifna, nu på följ. sätt fördeladt: V. Sallerups s:en (= V. Sallerups kom. med V. Sallerups munic.-samh. samt Eslöfs köping), Trollenäs s:en (= Näs och Gullarps sammanslagna s:nar) samt Västra Strö och Borrlunda s:nar. St. i Eslöf. »För läkardistriktsstyrelsens tillsättning och sammansättning finnes här ingen särskild föreskrift. Distriktet bildades 1866 på begäran af några närboende godsägare, hvilka bildade styrelse och tillförsäkrade distriktets förste läkare en bestämd inkomst i form af årsackord. Styrelsens ordförande är f. n. disponent Ch. E. N. i Eslöf.» — Läkaren antages för lifstid, utan kontr., åtnjuter ss. e. prov.-läk. ingen lön eller andra förmåner. Särsk. instr. eller taxa finnes ej.

Svedala.

K. Br. 6/5 *1886:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, men endast för 5 år, tj.-omr. Svedala, Västra Kärrstorps och Skabersjö s:nar, st. i närheten af Svedala järnv.-st. Lönef. (utfästa för 1885—1889) 1,500 kr. (1,250 fr. Svedala, 125 fr. hvar af de öfr. s:narna). Läkaren skulle antagas af en kommitté af fem vid kom.-st:or utsedde delegerade för distr:et (3 + 1 + 1).

K. Br. 16/10 *1891:* tj.-årsb., enl. läk.-instr. 1890, för ytterl. fem år, tj.-omr. utvidgadt med Gustafs och Lyngby s:nar, st. = föreg. Lönef.: ldst.-bidr. 750 kr., af kom:erna 1,050 kr. (däraf fr. Svedala 700, uti hvilket inberäknats 300 kr. ss. hyresbidr.). Läk.-styr af sju vid kom.-st:or utsedde delegerade (3 för Svedala, 1 för hvar af de 4 öfr. s:narna).

K. Br. 29/1 *1897:* tj.-årsb. till 16/10 1901; i öfr. = nästföreg.

K. Br. 18/10 *1901:* tj.-årsb. t. o. m. 1906; i öfr. oförändr.

K. Br. 29/11 *1906:* tj.-årsb. 1907—1911; tj.-omr. och st. = föreg. (st:en skall vara »inom Svedala municipalsamhälle»). Lönef. = föreg. (ldst:ets bidrag utfäst för åren 1905—1909), likaså läk.-styr.

Teckomatorp.

K. Br. 5/10 *1888:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, men endast för 5 år, tj. omr. Norrhviddinge, Dagstorp, Svalöfs, Tirups, Felestads, Kågeröds, Torrlösa, Halmstads, Annelöfs, Norra Skreflinge och Asks s:nar, st. vid Teckomatorps järnv.-st. Lönef.: ldst.-bidr. 750 kr., fr. kom:erna (Asks s:en bidrog dock ej) 750 kr., hvarjämte Norra Skreflinge s:en skulle lämna läkaren fri bostad eller hyresersättn. af högst 100 kr. Läk-styr. utses af ombud fr. de bidragande s:narna.

K. Br. 14/4 *1893:* tj.-årsb. enl. läk.-instr. 1890 för *fyra** år (1894—1897); tj.-omr. ombildadt, i det att 2 s:nar (Ask och Dagstorp) utgå, 2 nya tillkomma (Billeberga och Kjells-Nöbbelöf). I öfr. = föreg.

K. Br. 27/5 *1898:* tj.-årsb. t. o. m. 1902; tj.-omr. inskränkt till 9 s:nar (Tirup och Felestad utgå), st. oförändrad. Lönef. fortf. 750 kr. ldst.-bidr. och från kom:nerna (dock ej Annelöf) sammanlagdt 750 kr. + 100 kr. i hyresersättning. (Billeberga och Svalöf frångingo förut uppställdt villkor betr. afgifter för sjukbesök m. m., detta i anl. af Med.-Styr:s därpå grundade afslagsyrkande.) Läk.-styr. bestämmes nu skola bestå af 5 personer, fortf. utsedda af särskilda å kom.-st:or valda ombud, ett för enhvar af bidragande kom:erna. — (Af det K. Br. framgår, att distr:et för tiden 1/1 1898—27/5 s. å. [beslutets dag] var utan tj.-årsrätt.)

K. Br. 27/2 *1903:* tj.-årsb. t. o. m. 1907. Tj.-omr. ånyo ombildadt, Annelöf utgår, Tirup och Felestad återinträda, hvarjämte tillkommer Reslöfs s:en. S:narna i distr:et äro således följande: Norrhviddinge, Svalöf, Kågeröd, Torrlösa, Halmstad, Norra Skreflinge, Billeberga, Kjells-Nöbbelöf, Tirup, Felestad och Reslöf. St. oförändrad. Lönef. till beloppen fortf. = föreg.: ldst.-bidr. 750, fr. (samtliga) kom:erna 750 + 100 kr. i hyresbidr. Läk.-styr. = föreg.

Hvällinge.

K. Br. 28/3 *1890:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, men endast för fem år. Tj.-omr. Södra Åkarps, Gessie, Eskilstorps, Hököpinge, Västra Ingelstads, Tygelsjö, Östra Grefvie, Hvällinge, Stora Hammars, Håslöfs, Fuglie, Rengs och Bodarps s:nar; st. inom Hvällinge s:en. Lönef.: ldst.-bidr. (utlofvadt) 750 kr., af kom:erna 1,500 kr., af hvilket belopp Hvälinge kom., som därjämte åtagit sig lämna läk. fri bostad, förbundit sig att utgöra 950 kr. under villkor att kom:en ensam komme i åtnjutande af det event. ldst.-bidr:et 750 kr. (Detta enl. ingressen till det K. Br., som dock i sin »kläm» icke nämner något om detta villkor.) Läk. antogs af nämnda kom:ers å kom.-st:or utsedde delegerade (antalet ej uppgifvet).

K. Br. 31/12 *1894:* tj.-årsb. (enl. läk.-instr. 1890) t. o. m. 1899; tj.-omr. utökadt med Mellan-Grefvie s:en, st. nu vid Hvällinge järnv.-st. Ldst.-bidr. och kommunalt bidrag till beloppen = föreg. (Hvällinge bidrager dock nu med 1,000 kr., fortf. med ofvan nämnda villkor, och jämväl nu fri bostad.) Läk.-styr. af fem pers:er, utsedda af särskilda å kom.-st:or valde delegerade, en för hvarje s:en.

K. Br. 14/7 *1899:* tj.-årsb. t. o. m. 1904; tj.-omr. och st. oförändr. Lönef.: ldst.-bidr. fortf. 750 kr., af kom:erna 1,555 kr., däraf Hvällinge nu bidrager med 1,050 kr., äfven nu under villkor att ensam få uppbära ldst.-bidraget, från hvilket de öfriga kom:erna nu uppgifvas hafva afstått. Fri bostad, som denna gång ej var utfäst, göres dock i det K. Br. till villkor för tj.-årsb. Läk.-styr. skall nu bestå af sex pers:er, utsedde på ofvan angifvet sätt.

K. Br. 5/8 *1904:* tj.-årsb. 1905—1909, tj.-omr. ytterligare utökadt med staden Skanör med Falsterbo, st. oförändr. Lönef.: ldst.-bidr. 750 kr., af samtl. femton kom:er (sål. äfven staden) 1,595 kr., däraf Hvällinge (förutom bostad) 1,055 kr., fortf. under förberördt villkor (äfven nu afstodo de öfriga kom:erna fr. ldst.-bidr.). Läk.-styr. nu af sju personer och f. ö. = föreg.

Löberöd.

K. Br. 30/7 *1886:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, dock ej längre än t. o. m. 1889; tj.-omr. Harlösa, Hammarlunda, Högseröds, Västerstads, Gudmundtorps, Hurfva, Holmby,

* I ans. begärdes för 5 år, f. o. m. 1893.

Hellestads, Refvinge, Silfåkra och Våmbs s:nar; st. vid Löberöds järnv.-st. Lönef. ej nämnda; endast *det* säges, att »Västerstads, Hurfva, Holmby och Våmbs s:nar förklarat sig ej vilja bidraga till den ifrågasatta distr.-läk:ns aflönande och förseende med bostad». Läk. antages af å kom.-st:or utsedde delegerade (antalet ej nämndt) fr. dem bland distr:ets kom:er, hvilka bidraga till hans aflönande.

K. Br. 18/4 *1890:* tj.-årsb. fortf. enl. K. K. 1840, men endast för fem år f. o. m. 1890. Tj.-omr. minskadt med Hellestads och Hurfva s:nar; st. oförändr. Lönef.: ldst.-bidr. 750 kr., från kom:nerna likaledes 750 kr., för hvilket belopp äfvensom årlig hushyreersättning af minst 250 kr. Harlösa kom. förbundit sig ensam svara. Läkaren antages såsom i föreg.

K. Br. 1/2 *1895:* tj.-årsb. (enl. läk.-instr. 1890) t. o. m. 1899. Tj.-omr. nu af 8 s:nar (Harlösa, Hammarlunda, Högseröd, Västerstad, Gudmundtorp, Holmby, Refvinge och det återinträdda Hurfva; Silfåkra och Våmb utgå). St. oförändr. Lönef. uppgifvas sålunda, att »Malmöhus läns landsting samt Harlösa och några andra af ifrågavarande socknar anslagit 1,500 kr. årligen, hvarjämte Harlösa kommun förbundit sig ansvara för erläggande till läkaren under samma tid af hyresersättning till belopp af minst 250 kr. om året.» Således i det hela = föreg. Läk.-styr. af fem pers:er, utsedde af särskilda å kom.-st:or valde delegerade, en för hvarje bidragande kom.

K. Br. 2/2 *1900:* tj.-årsb. t. o. m. 1904; tj.-omr. och st. = nästföreg. Lönef.: ldst.-bidr. fortf. 750 kr., af *samtliga* kom:erna 750 kr. jämte »hyresersättning». Läk.-styr. af fem pers:er, utsedda af delegerade ss. ofvan, en från hvarje distr:et tillhörande s:en (enär *alla* nu bidraga).

K. Br. 20/1 *1905:* tj.årsb. t. o. m. 1909, i öfr. = föreg. (hyresersättningens belopp angifves = 250 kr.).

Veberöd.

K. Br. 1/2 *1895:* tj.-årsb. t. o. m. 1899, tj.-omr. Veberöds, Efverlöfs, Blentarps, Hellestads, Silfåkra, Dalby, Bonderups och Göddelöfs (Gödelöfs) s:nar; st. i Veberöd. Lönef.: ldst.-bidr. 750 kr., fr. kom:er 750 kr. jämte 250 kr. hyresersättn. Läk.-styr. af fem pers:er, utsedde af särskilda å kom.-st:or valde delegerade, en för hvarje bidragande s:en.

K. Br. 16/3 *1900:* tj.-årsb. t. o. m. 1904, tj.-omr. och st. = föreg. (Våmbs s:en nekad inträde, efter afstyrkande af förste prov.-läkaren.) Lönef.: ldst.-bidr. fortf. 750 kr., af kom:er 700 kr. och 250 kr. hyresersättn. Läk.-styr. = föreg.

K. Br. 3/2 *1905:* tj.årsb. t. o. m. 1909; i öfr. oförändradt (kom.-bidraget dock höjdt till 1,000 kr., såsom lön och hyresersättning).

Bjuf.

K. Br. 28/9 *1894:* tj.-årsb. till 1/10 1899; tj.-omr. endast Bjufs kom. (en annan kort förut gjord ansökning* afsåg äfven Norra och Södra Vrams s:nar); st. i närheten af Bjufs grufvor. Utfästa lönef.: af Bjufs kom. 300 kr. hyresbidrag, af Kropps akt.-bol. 1,200 kr., däri inberäknadt stenkol, af ägaren till Ljungsgårda grufva 175 kr. Läk.-styr. af fem pers:er, däraf 2 utsedda af Kropps akt.-bol., 2 af Bjufs s:ens kom.-st:a och 1 af ägaren till Ljungsgårda grufva.

K. Br. 19/5 *1899:* tj.-årsb. till 1/10 1904; tj.-omr. och st. oförändr. Lönef.: af Bjufs kom. 400 kr. hyresbidr., af Billesholms—Bjufs akt.-bol. (som efterträdt Kropps akt.-bol.)

---

* Ej gjord af *kommun* eller kommuner, ss. i läk.-instr. 1890 föreskrifves, hvarför den ej kunde bifallas.

2,000 kr., däri inberäknadt värdet af fria stenkol. Läk.-styr. fortf. af fem personer, nu utsedda 3 af Billesholms—Bjufs akt.-bol. och 2 af Bjufs kom.-st:a.

K. Br. 26/8 *1904:* tj.-årsb. till 1/10 1909; tj.-omr. och st. oförändr. Lönef.: af Bjufs kom. 700 kr. hyresbidr., af Höganäs—Billesholms akt.-bol. (som nu öfvertagit Bjufs grufva) 2,200 kr., däri inberäknadt värdet af fria stenkol. Läk.-styr:s fem ldmtr utses, 3 af sistn. bolag, 2 af Bjufs kom.-st:a.

Limhamn.

K. Br. 28/1 *1898:* tj.-årsb. t. o. m. 1902, tj.-omr. Hyllie s:en, st. i Limhamn. Lönef.: 1,000 kr., utgående från Hyllie s:en och Limhamns (dåvar.) municipalsamhälle. (Af s:nen för dess bidrag till en början uppställdt villkor om fri läkarvård för dess understödstagare hade sedermera frånträdts till följd af Med.-Styr:ens på villkoret grundade afslagsyrkande.) Läk.-styr. af 7 pers:er, valda 3 af Hyllie s:ens kom.-st:a, 2 af Limhams munic.-samh. å allmänt sammanträde och 2 af Limhamns sjukvårdsförening; skulle denna upphöra, utse de förstnämnda 4 resp. 3 ldmtr.

K. Br. 18/7 *1902:* tj.-årsb. t. o. m. 1907; tj.-omr. och st. oförändr. »Aflöningsförmåner som förut.» Läk.-styr. af 7 å Hyllie s:ens kom.-st:a valda pers:er.

Käflinge (Keflinge).

K. Br. 23/2 *1900:* tj.-årsb. t. o. m. 1904, tj.-omr. Käflinge, Högs, Löddeköpinge, Barsebäcks, Hofterups, Västra Karleby, Dagstorps, Söderhviddinge, Stora Harrie, Västra Hoby, Lackalänga och Stäfvie s:nar; st. i närheten af Käflinge järnv.-st. Lönef.: ldst.-bidr. 750 kr., af kom:erna 1,000 kr., däraf 250 ss. hyresersättn. Läk.-styr. af 7 pers:er, utsedde af särsk. å kom.-st:or valde delegerade (2 fr. Käflinge och 1 fr. en hvar af de öfriga s:narna).

K. Br. 13/5 *1904:* tj.-årsb. t. o. m. 1909; i öfr. = föreg. (Distr:ets namn stafvas i detta K. Br.: Kjäflinge.)

Hör.

K. Br. 8/4 *1904:* tj.-årsb. t. o. m. 1908, tj.-omr. Stehags, Hallaröds, Munkarps, Norra Rörums och Hörs s:nar i länet äfvensom Tjörnarps och Häglinge s:nar af Kristianst. l., st. i Hör. Lönef.: (fr. kom:erna) 1,750 kr. Läk.-styr. af 5 pers:er, utsedde för fem år af särskilda å kom.-st:or valde ombud (2 fr. Hörs s:en, 1 för hvar af de öfr.).

Hallands län.

Oskarström.

K. Br. 31/8 *1894:* tj.-årsb. t. 1/9 1899, tj.-omr. Slättåkra och Enslöfs s:nar, st. vid Oskarströms fabrik i Slättåkra. Utfästa lönef.: af kom:erna 700 kr. (S. 500 och E. 200), af Skandinaviska jutespinneri- och väfveriaktiebolaget vid Oskarström 2,500 kr. samt bostad och vedbrand. Läk.-styr. utgöres af nyssnämnda bolags styrelse, hvilken således antager läkaren.

K. Br. 2/6 *1899:* tj.-årsb. t. 1/9 1904; i öfr. = föreg.

K. Br. 8/7 *1904:* tj.-årsb. t. 1/9 1909; i öfr. = föreg., dock med den förändring att ofvannämnda bolags kontanta bidrag nu utgår med 3,000 kr.

*** Ullared.**

C. Dt 12/8 *1904:* tj. årsb. och st.bidr. 1905—1909, tj.-omr. Ullareds, Köinge, Okome, Gällareds, Fagereds, Källsjö och Svartrå s:nar, st. inom Ullareds s:en. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 1,000 kr., af kom:erna 750 kr. hyresbidr. (Enl. Läk.-styr:ens skrifv. 16/10 1904 till Med.-Styr. med begäran om tjänstens annonsering utgöras emellertid lönef:erna af 2,500 kr. och *fri bostad;* Ullareds kom. skulle näml. hafva förbundit sig att med bidrag af de öfriga s:narna tillhandahålla läkaren fri bostad.)

Göteborgs och Bohus län.

† Fässberg (förut Mölndal).

K. Br. 31/10 *1862:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840; tj.-omr. Mölndals by med kvarnar och fabriker, Mölndal Letsegård 1/2 mantal o. s. v. (uppräknas ytterligare 6 gårdar, allt i Fässbergs socken). Stationen ej i K. Brefvet bestämd, men var i Mölndals by.

K. Br. 1/7 *1882:* Ditr:et utsträckes till hela Fässbergs s:en och benämnes Fässbergs distrikt. —

Uppg. fr. distr:ets läkare: Läkaren väljes af kom.-st:an och antages »med sex (möjligen tre) månaders uppsägningstid». Lön 1,500 kr., med skyldighet härför att bo i Mölndals by och utan särskild afgift sköta kom:nens fattiga. Särsk. taxa för utom byn boende. Ingen särskild läk.-styr.

*** Orusts västra härad.**

K. Br. 27/3 *1885:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840; tj.-omr. Orusts västra härad med und. af Gåsön och Skaftön; st. i Nösund inom Tegneby s:en. Läkaren antages af ordförandena i vederb. församlingars kom.-st:or jämte domhafvanden och kronofogden i orten. — K. Br. 5/8 1892 inneh. bl. a. afslag å framställning att st. skulle flyttas till Morlanda s:en i närheten af därv. apotek.

K. Br. 14/7 *1893:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1893—1897. Tj.-omr. oförändr., men st. i närh. af apoteket vid Kårehogen. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., från 3 kom:er i distr:et 1,500 kr. (däraf från Morlanda 1,300 kr., under villkor att kom:en finge minska det utfästa bidraget med af ldst:et på sedvanligt sätt beviljadt belopp, i detta fall 500 kr.).

K. Br. 10/12 *1897:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1898—1902, för öfr. i det närmaste lika med föreg.

K. Br. 31/12 *1902:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1903—1907. St.-bidr. fortf. 1,500; likaså ortsbidr. fortf. 1,500 kr., ehuru något annorlunda fördeladt. I öfr. lika med föreg.

Styrsö och Öckerö.

K. Br. 19/2 *1869 till* [den genom detta K. Bref upphörande] *Karantänskommissionen i Göteborg*, ang. förändrad organisation af karantänsinrättningen på Känsö, stadgar bl. a. »att de mellan två läkare nu fördelade göromål skola uppdragas åt en karantänsläkare, hvilken tillika skall åligga att, då hans tjänstgöring såsom karantänsläkare icke därför lägger hinder i vägen, enligt gällande provinsialläkarinstruktion besörja den allmänna hälso- och sjukvården samt utföra de rättsmedicinska förrättningar Vår Befallningshafvande i länet kan honom uppdraga inom de Känsö närgränsande församlingar Styrsö och Öckerö»; vidare att karantänsläkaren skall af K. Maj:t utnämnas efter förslag af Sundhetskollegium, som vid inträffande ledighet af läkarbefattningen, bör densamma på vanligt sätt till ansökning kungöra.

I tillika fastställd utgiftsstat upptogs läkarens lön till 1,500 kr., hvartill kom »den hittills i stat upptagna godtgörelse för ved och skrifmaterialier».

K. Maj:ts nåd. förnyade reglemente d. 29/9 *1899* för karantänsinrättningen på Känsö* upprepar i § 6 ofvananförda bestämmelser om läkarens tillsättning — dock skulle läkaren numera förordnas endast för fem år i sänder — och i § 7, tredje stycket, skyldigheten för läkaren beträffande Styrsö och Öckerö församlingar, att gälla »tills vidare».

C. Dt 24/7 *1885:* lönef. bestämmas till 3,000 kr., (med rätt för läkaren att efter tio års väl vitsordad tjänstgöring åtnjuta ålderstillägg med 500 kr.) vidare ersättn. med 200 kr. för ved och skrifmaterialier, samt slutligen »fri bostad i den större åt karantänschefen nu upplåtna boställsvåningen».

C. Dt 28/11 *1902:* förenämnda lönebelopp 3,000 kr. förhöjes nu till 4,000 kr., för öfr. oförändr. lönef.

Läkarbefattningen i fråga har i K. Med.-Styr:ens tryckta läkarmatriklar rubricerats ss. extra provinsialläkartjänst.

*** Tjörn.**

K. Br. 5/8 *1892* (som reglerade bl. a. läkarförhållandena för Tjörn): tj.-årsb. och st.-bidr. 1892—1896, tj.-omr. af Tjörns härad; st. inom Stenkyrka s:en å ort som K. Bfhde ägde bestämma. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., fr. kom:erna 1,500 kr., fr. ldst. 500 kr.** Dessutom hade 3 af kom:erna (Stenkyrka, Klöfvedal och Valla) utfäst sig att förhyra lämplig bostad åt läkaren, intill dess att, efter bestämmande af stationens läge, egen bostad kunde åt läkaren uppföras. Medel därtill funnos på grund af en till förmån för Tjörns härad gjord donation å 17,500 kr., afsedd att användas »till anskaffande af ett passande boställe med så centralt läge som möjligt å Tjörn för en blifvande läkare och en apotekare därstädes».

K. Br. 27/11 *1896:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901; st. nu bestämd till Lilldal i Stenkyrka s:en. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., från kom:er och ldst. tillsammans 1,500 kr.

C. Dt 20/12 *1901:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906; i öfr. = föreg.

C. Dt 29/11 *1906:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1907—1911; i öfr. oförändr.

*** Kungshamn.**

K. Br. 24/2 *1893:* tj.-årsb. t. o. m. 1897. Tj.-omr. Kungshamns kom., st. å fiskläget Smögen. Lönef.: 1,500 kr. och hyresersättn. af 500 kr. Läk.-styr. af kom.-nämndens samtliga ldmtr jämte fyra andra å kom.-st:a utsedde pers:er.

K. Br. 18/6 *1897:* tj.-årsb. t. o. m. 1902. Lönef: 1,500 kr.; i öfr. = föreg. Före periodens slut söktes st.-bidr. af 1,000 kr. årligen för tiden 1898—1902, men detta afslogs, enligt E. Dt:s skrifv. 29/4 1898. — Landstinget hade för åren 1898—1901 beviljat årligt bidrag af 500 kr.

C. Dt 31/12 *1902:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1903—1907; tj.-omr. och st. som förut. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., fr. kom:en 1,500 samt fr. ldst. (utfästa dock endast för åren 1903—1906) 500 kr. St.-bidr:et beviljadt endast för den tid af perioden, hvarunder *samtliga* de af kom. och ldst. utfästa bidragen utginge.

Strömstad.

K. Br. 5/2 *1897:* tj.-årsb. t. o. m. 1901. Tj.-omr. Skee, Tjärnö, Hogdals och Näsinge s:nar, st. i Strömstad. Lönef: fr. kom:erna *eller* ldst. 1,500 kr. (ldst. beviljat 500 kr.;

* Närmast föreg. reglemente var af 2/6 1882.

** Ovisst huruvida icke detta blifvit inräknadt i uppgiften om det kom. bidraget.

kom:erna anslagit 1,001 kr.). Läk.-styr. af 5 å kom.-st:or utsedde ldmtr (2 fr. Skee, 1 fr. hvar af de öfriga).

K. Br. 29/11 *1901:* tj.-årsb. t. o. m. 1906; i öfr. = föreg. (kom:ernas anslag denna gång 1,000 kr. jämt).

K. Br. 9/11 *1906:* tj.-årb. 1907—1911; tj.-omr. nu utökadt med Lommelands s:en; i öfr. = föreg.

Fjällbacka.

K. Br. 26/11 *1897:* tj.-årsb. t. o. m. 1901; tj.-omr. Kville och Svenneby s:nar, st. i Fjällbacka. Utfästa lönef.: fr. s:narna 1,040 kr., ldst.-bidr. 500. Läk.-styr: 7 valde pers:er

Genom K. Br. 22/12 1898 förordnades att Bottna s:en skulle f. o. m. 1899 tillhöra distr:et.

K. Br. 30/12 *1901:* tj.-årsb. 1902—1906: tj.-omr. och st. oförändr. (efter K. Br. 22/12 1898). Lönef.: från de 3 kom:erna 1,000 kr., fr. ldst. 500 kr. Läk.-styr. af 9 vid kom.-st:or utsedda ldmtr (5 fr. Kville, 2 fr. Svenneby och 2 fr. Bottna).

K. Br. 28/9 *1906:* tj.-årsb. 1907—1911; i öfr. = föreg.

Fiskebäckskil.

K. Br. 10/11 *1899:* tj.-årsb. t. o. m. 1904; tj.-omr. Skaftö, Fiskebäckskils, Södra Grundsunds, Dragsmarks och Bokenäs kom:er, st. i Fiskebäckskil. Lönef.: fr. distr:ets kom:er (dock ej Södra Grundsund) och Fiskebäckskils badhusaktiebolag (som utfäst 500 kr. årl.) 1,500 kr. Läk.-styr. af 5 å kom.-st:or valda pers:er (2 fr. Fiskebäckskil samt 1 fr. hvar af Skaftö, Dragsmark och Bokenäs).

K. Br. 17/2 *1905:* tj.-årsb. t. o. m. 1909, tj.-omr. och st. oförändr. Lönef.: ldst.-bidr. 500 kr. (dock utfäst endast t. o. m. 1906), fr. kom:erna (sål. äfven Södra Grundsund, som nu utfäst 150 kr.) samt Fiskebäckskils badhusaktiebolag 1,650 kr. (Sammanlagda beloppet, 2,150 kr., af Kungl. Maj:t, ss. numera vanligt, gjordt till villkor för tj.-årsb., hvadan ldst.-bidr:et antagl. utgår äfven för tiden *efter* 1906.) St.-bidr. å 500 kr. var begärdt, men afstyrktes af Med.-Styr., ss. obehöfligt, och afslogs af K. Maj:t. — Läk.-styr. nu af 6 å kom.-st:or valda personer (2 fr. Fiskebäckskil, 1 fr. hvar af de öfr.).

Ljungskile.

Enl. C. Dt 7/3 1901 *afslog* K. Maj:t för det dåvarande gjord framställning om tj.-årsb. åt en e. prov.-läkare för 5 angifna kom:er med st. i Ljungskile, till lön för hvilken läkare Ljungs kom. *garanterat* 1,500 kr. årligen under fem år och länets ldst. anslagit bidr. af 500 kr. årl. Med.-Styr. hade i sitt utlåt. anfört, att med hänsyn till att kostnadsfri bostad eller hyresersättning icke utlofvats åt läkaren, Styr. ansåge årliga aflöningen åt denne böra uppgå till minst 2,200 kr.

K. Br. 31/12 *1901:* tj.-årsb. 1902—1906, tj.-omr. detsamma som det förut föreslagna, eller Ljungs, Resteröds, Grinneröds, Hjärtums och Västerlanda kom:er; st. i Ljungskile. Lönef.: 1,500 kr. och i hyresersättn. 500 kr. (förstnämnda 3 kom:er anslagit 940 kr. jämte hyresersättningen, Uddevalla sparbank en gång för alla 300 kr. samt landstinget 500 kr. årl.). Läk.-styr. af 5 å kom.-st:or utsedde pers:er, 3 för Ljung, 1 för Resteröd och 1 för Grinneröd.

K. Br. 9/11 *1906:* tj.-årsb. 1907—1911; tj.-omr. och st. = föreg. Lönef.: från kom:erna och vederb. ldst. tillhopa 2,000 kr. ss. aflöning och hyresersättn. Läk.-styr. = föreg.

Älfsborgs län.

† **Trollhättan** (1 förste och 1 andre e. prov.-läkare).

K. Br. 28/5 1839 medgifver, »att vid nya Trollhätte kanalverk anställd läkare, då han är till bataljonsläkartjänst fullt kompetent, må åtnjuta tur och befordringsrätt lika med bataljonsläkare i armén». Distriktsläkare i egentlig mening anställdes för orten först genom efterföljande K. Bref.

K. Br. 21/12 *1877:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840 för en läkare inom Trollhättans kom. (= för *förste* e. prov.-läkaren i Trollhättan).

K. Br. 22/2 *1889:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, dock endast för 5 år, för en *andre* distriktsläkare (e. prov.-läkare) i Trollhättans kom., med st. vid Trollhättan. Läkaren antages af kom.-st:an och åtnjuter i årlig lön 1,000 kr.

K. Br. 2/2 *1894:* tj.-årsb. t. o. m. 1898 åt den *andre* e. prov.-läkaren. Tj.-omr., st. och lön åt denne = föreg. Läk.-styr. utgöres af kom.-nämnden i T., och skall »vid uppkommande ledighet ny läkare antagas på sätt i gällande ordning för läkartjänsterna i Trollhättan finnes bestämdt». (Denna »ordning» är af kom.-st:an gillad och antagen den 4 sept. 1888 samt har den 18 mars 1889 blifvit af Med.-Styr. fastställd.)

K. Br. 17/2 *1899:* tj.-årsb. t. o. m. 1903 åt den *andre* e. prov.-läkaren. I öfrigt alldeles = föreg.

K. Br. 16/10 *1903:* tj.-årsb. t. o. m. 1908 åt den *andre* e. prov.-läkaren. Tj.-omr. och st. som förut, och äfven f. ö. = föreg., utom att lönen nu utgår med 1,500 kr. (jfr emellertid läkarens uppgifter här nedan).

Uppg. af 1:e e. prov.-läk. i distr:et: ang. hans läkarstation finns icke annat stadgadt, än att han är skyldig att bo inom kom:en. Lönen är i ett för allt 2,000 kr. Äfven 1:e e. prov.-läkaren tillsättes på 5 år (därom finnes emellertid ingen bestämmelse vare sig i förenämnda K. Bref 21/12 1877 eller i ofvan anförda »Ordning») med tre månaders ömsesidig uppsägning (detta sista finns intaget i »Ordningen»).

Uppg. af 2:e e. prov.-läk. i distr:et: läk. antages på 5 år med tre månaders ömsesidig uppsägning (se parenteserna här ofvan). Lönen angifves af honom vara 1,000 kr.; »mot särskild ersättning af 500 kr. har 2:e e. prov.-läkaren att bestrida läkarvården vid Epidemisjukstugan och Fattiggården».

Den här ofvan omnämnda »Ordning för distriktsläkartjänsterna i Trollhättan» innehåller uti I, Allmänna bestämmelser, föreskrifter för läkarnes tillsättande; afd. II utgör »instruktion för 1:e distriktsläkaren» och afd. III »instruktion för 2:e distriktsläkaren».

† **Lilla Edet.**

K. Br. 8/2 *1889:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840. Tj.-omr. Fuxerna s:en, st. vid Lilla Edet. Lönef.: 1,500 kr. och fri bostad. Läkaren antages af kom.-st:an eller genom af densamma utsedde delegerade.

Uppg. af distr:ets läkare: St. ligger inom Lilla Edets munic.-samh., där 3/4 af socknens befolkning äro bosatta. Läk.-styr. finnes ej: läkaren antages och entledigas af Fuxerna s:ens kom.-st:a. Tjänsten tillsättes tills vidare med 6 mån. ömsesidig uppsägningstid. Befordras läkaren till annan tjänst och vill han därför omedelbart afflytta, är han förbunden att under 6 mån. hålla af Med.-Styr. godkänd vikarie. Lönef.: 1,500 kr. och bostad i därför uppfördt, »väl inrättadt» hus. Ingen instruktion eller särskilda bindande föreskrifter för läkaren finnas, men enligt praxis — som uppkommit af viss, i uppgifterna omnämnd anledning — få distr:ets invånare fri läkarvård. Ägaren af Lilla Edets pappersbruk samt »de ekonomist bättre situerade» betala emellertid årsackord.

* **Högsäter.**

K. Br. 4/11 *1892:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1893—1896. Tj.-omr. Torps, Valbo-Ryrs, Färgelanda, Ödeborgs, Högsäters, Rännelanda och Järbo socknar (Råggärds och Lerdals —

se nedan — s:nar ifrågasatta, men af dessa förklarade sig Råggärds s:en ej vilja tillhöra detta distr.): st. inom Högsäters s:en. Lönef.: st.-bidr. 1,200 kr., af förstnämnda 7 kom:er 1,200 kr. Genom K. Br. 24/8 1894 föreskrefs, att Lerdals s:en skulle f. o. m. 1/9 1894 tillhöra distr:et och bidraga med 50 kr.

K. Br. 18/12 *1896:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901. Tj.-omr. nu utvidgadt med Råggärds s:en och omfattar således hela Valbo härad; st. = föreg. Lönef.: st.-bidr. 1,100 kr. (1,200 kr. begärda); fr. kom:erna (undantagandes Valbo-Ryr) 1,180 kr.

K. Br. 6/9 *1901:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906. Tj.-omr. och st. = föreg. Lönef.: st.-bidr. 1,200 kr., ldst.-bidr. 500 kr. och från kom:erna 1,465 kr.

K. Br. 31/12 *1906:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1907—1911; tj.-omr. och st. = föreg. Lönef.: st.-bidr. 1,200 kr., ldst.-bidr. 500 kr., från kom:erna 1,240 kr.

*** Ed.**

K. Br. 6/4 *1894:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1894—1898. Tj.-omr. Gesäters, Rölanda, Töftedals, Dals-Eds och Håbols s:nar; st. vid eller i närh. af Eds järnv.-st. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr. (1,500 kr. begärda), fr. s:narna 1,000 kr.

K. Br. 4/11 *1898:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1899—1903. Tj.-omr. och st. = föreg. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr., fr. *4* s:nar 1,000 kr. (Gesäters s:en vill ej bidraga, men får fortf. tillhöra distr:et.)

C. Dt 16/10 *1903*: tj.-årsb. och st.-bidr. 1904—1908. Tj.-omr. och st. = föreg. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr., fr. kom:erna 1,000 kr. Dessutom ldst.-bidr. *1903—1907* (ej af K. Maj:t uppställdt ss. villkor för tj.-årsb.) å 500 kr. (Nössemarks s:en var af 1:e prov.-läkaren ifrågasatt att ingå i distr:et, men hade uttalat sig däremot.)

Kinna.

K. Br. 1/6 *1894:* tj.-årsb. t. o. m. 1898. Tj.-omr. Kinna, Torestorps, Öxabäcks, Ellekulla och Seglora s:nar; st. i Kinna by. Lönef.: 1,275 kr. Läk.-styr. af 7 å kom.-st:or valda ldmtr (3 fr. Kinna, 1 fr. hvar af de öfr.).

K. Br. 10/6 *1898:* tj.årsb. 1899—1903; i öfr. = föreg.

K. Br. 10/7 *1903:* tj.-årsb. 1904—1908; i öfr. = föreg.

*** Herrljunga.**

K. Br. 22/2 *1895:* tj.-årsb. t. o. m. 1899. Tj.-omr. Herrljunga, Tarsleds, Remmene, Fölene, Äggvena, Algutstorps, Kullings-Sköfde, Tumbergs, Södra Härene, Bråttensby och Landa, Siene samt Hudene s:nar (V. Bitterna i Skaraborgs län vägrad inträda); st. vid Herrljunga järnv.-st. Lönef.: 1,020 kr., däraf fr. Herrljunga s:en 700 kr. (i det K. Brefvet garanteras läkaren ej mer än 1,000 kr.). Läk.-styr. af fem pers:er, utsedde af särskilda å kom.-st:or valda delegerade, 7 för Herrljunga och en för hvar af de öfriga s:narna.

K. Br. 24/11 *1899:* tj.-årsb. 1900—1904. Tj.-omr. nu utvidgadt med Asklanda, Gällby, Hofs, Källunga, Ljurs, Norra Säms, Nårunga, Kvinnestads, Skölfvene, Södra Björke och Vesene s:nar. Lönef.: af kom:erna och ldst. tillsammans 1,255 kr. Läk.-styr. fortf. bestånde af fem pers:er, men annorl. tillsatt: 1 utses af ldst., de öfriga fyra af kom:erna genom särskilda å kom.-st:or valda delegerade, 2 för Herrljunga och 1 för hvar af de öfriga till läkarens aflöning bidragande s:narna. — Ifrågasatts hade, att utom de nytillkomna s:narna — samtliga tillhörande Gäsene härad — äfven öfriga inom detta härad belägna s:nar skulle tillhöra distr:et. I nyssnämnda K. Bref anbefalldes därför Med.-Styr. att, efter verkställd utredning, till K. Maj:t göra erforderlig framställning i ärendet; e. prov.-läkaren förklarades skyldig under-

kasta sig tj.-omr:ets eventuella utvidgning. I följd häraf blef genom *K. Br.* 22/6 *1900* föreskrifvet, att jämväl Grude, Alboga, Ornunga, Eriksbergs, Broddarps, Mjälldrunga, Molla, Hellestads, Öra och Ods socknar skulle t. o. m. 1904 tillhöra Herrljunga distr.

C. Dt 12/8 *1904:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1905—1909. Tj.-omr. fortf. detsamma som i K. Br. 22/6 1900 bestämts, alltså 34 socknar; st. fortf. vid Herrljunga järnv.-st. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr. (landstinget hade begärt 1,500), af ldst. 500 kr. och från 28 af distr:ets kom:er 1,000 kr. En samtidigt af Herrljunga kom. gjord und. ansökan att den dåvarande e. prov.-läkaren finge till tjänsten förordnas, utan att densamma ledigförklarades, afslogs.

*** Bjärke härad.**

C. Dt 31/10 *1902:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1903—1908. Tj. omr. Bjärke härads samtliga s:nar (St. Mellby, Magra, Erska och Lagmansered); st. vid Sollebrunns järnv.-st. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., fr. kom:erna 1,000 kr. och antingen lämplig bostad eller ock minst 400 kr. hyresersättn.; ldst.-bidr. 500 kr.

Skaraborgs län.

Töreboda.

K. Br. 18/11 *1887:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, men endast för fem år. Tj.-omr. Fredsbergs, Björkängs, Halna, Fägreds och Bäcks s:nar (den sistnämnda dock endast under villkor om 50 kr. bidrag); st. i Töreboda af Björkängs s:en. Af förstnämnda 4 s:nar utfäst aflöning: 850 kr. jämte den till 350 kr. uppskattade förmånen af fri bostad. (Ifrågasatt var, att jämväl Ekeskogs och Mo s:nar skulle ansluta sig till distr:et och liksom Bäcks s:en betala bidrag af 50 kr. hvardera.) Läkaren antages af delegerade, utsedda å kom.-st:or.

K. Br. 7/4 *1893:* tj.-årsb. (enl. 1890 års läk.-instr.) t. o. m. 1897. Tj.-omr. och st. = föreg. (Bäcks s:en således inbegripen). Sättet för läkarens antagande oförändr. Lönef.: 950 kr. jämte (af Björkängs s:en) fri bostad, fortf. uppskattad till 350 kr. årl. Begäran om 800 kr. st.-bidr. afslogs.

K. Br. 29/10 *1897:* tj.-årsb. 1898—1902. Tj.-omr. nu minskadt med Fägreds s:en, som förklarat sig ej längre vilja bidraga till läkarens aflöning; st. = föreg. Lönef.: 1,050 kr. (bostad ej nämnd). Läk.-styr. af fem å kom.-st:or valda pers:er. Äfven denna gång hade st.-bidr. begärts, till belopp af 500 kr., men beviljades icke. — Genom K. Br. 8/2 *1901* medgafs, att Fägreds (Fägre) s:en, som nu anslagit 200 kr. bidr., fick återinträda i distr:et f. o. m. 1/3 1901, i anl. hvaraf läk.-styr:ens medlemsantal höjdes till 6 (2 fr. Björkäng, 1 fr. hvar af de öfr. kom:erna.)

K. Br. 12/9 *1902:* tj.-årsb. 1903—1907. Tj.-omr. ånyo endast af Fredsbergs, Björkängs, Halna och Bäcks s:nar; st. = föreg. Lönef.: 1,050 kr. Läk.-styr:s medlemsantal minskadt till 5. För tredje gången hade st.-bidr. (1,000 kr.) begärts, men denna begäran blef jämväl nu afslagen.

Tidaholm.

K. Br. 8/2 *1889:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, men endast för fem år. Tj.-omr. Agnetorp, Acklinga, Baltacks, Daretorps, Velinge, Hömbs och Vättacks s:nar; st. vid Tidaholm i Agnetorp. Lönef.: 1,500 kr., däraf fr. kom:erna 740 kr. och af enskild person i Vättack

10 kr., från tändsticksfabriksaktiebolaget Vulcan 750 kr. Läkaren antages af delegerade, utsedda å kom.-st:or.

K. Br. 29/6 *1894:* tj.-årsb. enl. (läk.-instr. 1890) för 1894—1898. Tj.omr. minskadt med Velinge och Vättacks s:nar; st. = föreg. Lönef.: från kom:erna 575 kr., från bolaget Vulcan 925 kr. Läk. antages af en styrelse, utsedd af ombud för de 5 kom:erna i distr:et.

K. Br. 3/6 *1898:* tj.-årsb. 1899—1903. Tj.-omr. blef, sedan de kom:er, hvilka tillsammans med den nu tillkomna Tidaholms köping utgjort distr:et, förklarat sig icke vilja längre bidraga till läkarens aflöning, inskränkt till att omfatta endast nämnda köping (dåv. folkmängd omkring 3,000). Lönef.: af köpingen 1,000 kr. Dessutom hade bolaget Vulcan förbundit sig att för läkarvård åt dess fabriks tjänstemän och arbetare utbetala 2,000 kr. Läk.-styr:en utgöres af köpingens hälsovårdsnämnd, som ock antager läkaren.

K. Br. 10/7 *1903:* tj.-årsb. 1904—1908. Tj.-omr. = nästföreg. Lönef.: af köpingen 1,000 kr. (något ackord fr. bolaget Vulcan omnämnes icke). Läk.-styr. utgöres nu af fem å kom.-st:a utsedda, inom köpingen boende ldmtr (det hade näml. ansetts oegentligt att hälsovårdsnämnden, i hvilken läkaren var själfskrifven ledamot, skulle utgöra läk.-styr.).

Grästorp.

E. Dt 20/8 1885: *afslag* å framställning om tj.-årsb. för en i Grästorp stationerad distr.-läk. med tj.-omr. af åtskilliga s:nar i Åse och Viste härad, hvilka sammanskjutit läkaraflöning för 10 år men därvid villkorligt inblandat fråga om apoteksanläggning m. m.

K. Br. 11/6 *1886:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, men endast för tio års tid, sedan Åse och Viste häraders kretsafdelning af Skaraborgs läns hush.-sällskap gjort förnyad framställning i ärendet. Tj.-omr. Särestads, Tängs, Håle, Flo, Ås, Tuns, Friels, Tengene, Trökärna, Malma, Hyringa och Bjärby s:nar, st. i Grästorp inom Tengene s:en. Lönef.: 2 öre per fyrk inom kom:erna, hvarigenom och enär de 12 kom:ernas fyrktal uppginge till något mer än 6,000,* läkaren garanterades årlig lön af fullt 1,200 kr. Läk. antages af 12 å kom.-st:or utsedde delegerade, en för hvar af kom:erna.

E. Dt 29/1 1897 afslag å framställning om tj.-årsb. och *st.-bidr.* under ny tioårsperiod (äfvensom angående apoteks inrättande). Kom:erna hade endast villkorligt utfäst bidrag, som därtill voro till beloppen obestämda och ej beräknades högre än 600 kr. Flere afstyrkanden, särskildt af Med.-Styr. — Tj.-årsb.-rätten återficks först genom:

K. Br. 5/5 *1899:* tj.-årsb. t. o. m. 1908. Tj.-omr. utvidgadt, bestående af hela Åse och Viste härader med undantag af Tängs, Bärebergs, Levene och Slädene s:nar; st. vid eller i närheten af Grästorps järnv.-st. Lönef: 1,100 kr. Läk.-styr. af 5 per:ser, utsedde af å kom.-st:or valde delegerade, en för hvar bidragande socken, »på det sätt att de delegerade från Åse härad utse två inom samma härad bosatta personer och de delegerade från Viste härad tre ledamöter, bosatta inom sistnämnda härad».

Värmlands län.

† Arvika.

K. Br. 18/5 *1855:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840 åt en af Arvika köping antagen läkare, hvilken skulle äga »skyldighet att med station i köpingen, fullgöra de uppdrag inom Arvika» [*ordinarie*] »distrikt**, som kunna honom af Wår Befallningshafvande varda ålagde». Denna rättighet begagnades emellertid icke åren 1859—1868, såsom framgår af Med.-Styr:s tryckta läkarförteckningar för sagda år (jfr ock not i Wistrands medicinalförfattningar sid. 516). Först 1869 års läkarförteckning upptager en distr.-läk. i Arvika, utnämnd 1868.

* Bör vara 60,000.

** Vanligen anses dock tj.-omr. utgöras endast af Arvika köping; jfr de å nästa sida införda »Uppg. fr. distr:ets läkare».

Uppg. fr. distr:ets läkare: Tj.-omr. = Arvika köping; om bostad intet bestämdt. Kontant lön f. o. m. 1/1 1904 höjd till 1,000 kr. jämte 300 kr. för skötsel af epidemisjukstuga. Läk.-styr. utgöres af kommunalstyrelsen i Arvika.

† Uddeholm.

K. Br. 17/10 *1843:* tj.årsb. enl. K. K. 1840. Tj.-omr. Älfdals härads nedre tingslag. Lönef. för ifrågavarande läkare (egentligen bruksläkare för Uddeholms bolag) voro 500 rdr banko jämte fri kost och ersättning för resekostnader.

Uppg. fr. distr:ets läkare: Tj.-omr. utgöres af Ekshärads, Gustaf Adolfs och 3/4 af N. Råda s:nar (folkmängd 16,000 pers., ytvidd c:a 16 □-mil). Lönef.: 2,000 kr. kontant jämte fri bostad och vedbrand (hvaraf s:narna betala 1,000 kr. och Uddeholms aktiebolag 1,000 kr. + förmånerna) dessutom 800 kr. för skötande af länets sjukstuga vid Uddeholms bruk. (Härtill kommer flere »fasta ackord», c:a 3,400 kr.) Läk.-styr. ntgöres af Styr. för Uddeholms aktiebolag (under hvilket 2/3 af distriktets invånare äro underlydande); nämnda Styr. antager ock läkaren, med tjänstgöringstid tills vidare.

† Gillberga.

K. Br. 1/3 *1853:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840 för »den läkare, som inom Gillberga och Långseruds församlingars pastorat i Värmlands län kan blifva anställd».

Uppg. fr. distr:ets läkare: Tj-omr. fortf. det ofvan angifna. »Läkarkommitté finnes vald sedan flere år tillbaka, bestående af en medlem från hvarje socken samt en ordförande. Läkaren har antagits tills vidare med sex månaders uppsägningstid». Lönef.: från distr:et 1,085 kr., boställe m. m. »Dessutom har Stafnäs församling biträdt med 415 kr. årligen». —

Stationen är f. n. i Heljebol, postadr. Högsätersby.

Molkom.

K. Br. 11/12 *1891:* tj.-årsb. 1892—1896. Tj.-omr. Nyeds, Älfsbacka samt Öfre och Nedre Ulleruds s:nar, st. vid Molkom. Lönef.: 1,500 kr. Läkaren antages af en styrelse, bestående af 5 vid kom.-st:or utsedde delegerade för distr:et, 2 för Nyeds s:en och 1 för hvar af de öfr.

K. Br. 28/3 *1896:* tj.-årsb. 1897—1901. I öfr. = föreg.

K. Br. 15/11 *1901:* tj.-årsb. 1902—1906. I öfr. = föreg., utom det att till lönen (1,500 kr.) tillkommer 475 kr. hyresbidr.

K. Br. 20/4 *1906:* tj.-årsb. 1907—1911. Lönef.: 1,500 kr. samt såsom hyresbidr. 500 kr.; i öfr. oförändr.

*** Järnskog.**

K. Br. 23/9 *1892:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1892—1896. Tj.-omr. Järnskogs, Skillingemarks, Östervallskogs och Köla s:nar; st. å Skönnerud inom Järnskogs s:en. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr., fr. kom:erna 1,050 kr.

K. Br. 2/10 *1896:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901; i öfr. = föreg.

K. Br. 26/7 *1901:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906; i öfr. = föreg.

K. Br. 20/4 *1906:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1907—1911; i öfr. = föreg.

*** Charlottenberg.**

K. Br. 13/12 *1895:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1896—1900. Tj.-omr. Eda och Gunnarskogs s:nar samt Bogens kapellförs.; st. vid Charlottenbergs järnv.-st. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr., fr. kom:erna 1,000 kr.

K. Br. 18/5 *1900:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1901—1905; i öfr. = föreg.

C. Dt 6/10 *1905:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1906—1910; i öfr. = föreg. (kom:ernas bidrag så fördeladt: Eda 800, Gunnarskog 185 och Bogen 15 kr.

Kil.

K. Br. 8/5 *1896:* tj.-årsb. t. o. m. 1900. Tj.-omr. Stora Kils, Frykeruds och Grums s:nar; st. vid Kils järnv.-st. Lönef.: 1,000 kr. Läk.-styr. af 3 pers:er (1 för hvarje s:en), utsedda å kom.-st:or.

K. Br. 14/12 *1900:* tj.-årsb. 1901—1905. Tj.-omr. Stora Kils, Frykeruds och Nor's s:nar (däremot hade Grums s:en förklarat sig icke vilja kvarstå). Lönef.: 1,500 kr. I öfr. = föreg.

K. Br. 27/10 *1905:* tj.-årsb. 1906—1910; i öfr. oförändr.

Glafva.

K. Br. 22/1 *1898:* tj.-årsb. t. o. m. 1902. Tj.-omr. Glafva s:en; st. å hemmanet Västra Knoll. Lönef.: af kom:en utfäst* 2,000 kr. »förutom särskild betalning efter taxa eller träffad öfverenskommelse för de fall, då läkaren anlitades». — Läk.-styr. af 5 pers:er, utsedde å kom.-st:a.

K. Br. 20/2 *1903:* tj.-årsb. t. o. m. 1907. Tj.-omr. = föreg., men st. å egendomen Västby invid Hillringsbergs bruk. Lönef.: 1,500 kr. jämte fri bostad. Läk.-styr. oförändr.

Genom K. Br. 24/3 1904 förklarades den omständigheten, att de af Glafva kom. för åren 1898—1902 utfästa lönef:erna för e. prov.-läkaren i distr:et icke till fullo utgått, icke utgöra hinder för nuv. e. prov.-läkaren i distr:et C. A. B. att beräkna tjänsteår för den tid af nämnda femårsperiod som han innehaft tjänsten, eller 8/9 1899—31/12 1902. För denna tid hade näml. bemälde e. prov.-läkare af Med.-Styr. frånkänts tjänstårsrätt, enär det efter en af Styr. »på gifven anledning» gjord utredning uppdagats, att, i strid mot bestämmelserna i förenämnda K. Br. 22/1 1898, en del af e. prov.-läkarlönen utgått i form af bidrag till kom:en af 2 inom densamma belägna bruk.

*** Töcksmark.**

K. Br. 16/11 *1900:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1901—1905. Tj.-omr. Töcksmarks och Västra Fågelviks s:nar; st. invid Töcksmarks kyrka. Lönef. st.-bidr. 750 kr., (beviljadt med anledande af 1:e prov.-läkarens framställning i hans öfver kom:ernas und. ansökning om endast tj.-årsb. infordrade yttrande); från kom:nerna 1,500 kr.

C. Dt 16/9 *1904:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1906—1910. Tj.-omr., st. och lönef. oförändr.

Ransäter.

K. Br. 31/12 *1902:* tj.-årsb. 1903—1912. Tj.-omr. Ransäters och Sunnemo s:nar, samt *del* af Norra Råda s:en (= södra delen af s:nen till och med hemmanen By, Nybacka, Östra och Västra Skymnäs i norr och intill sockengränsen mot Fryksdalen i väster). St. vid Munkfors bruk i Ransäters s:en. (Distr:et skall enligt det K. Br. benämnas *Ransäter.*) Lönef., utfästa af s:narna och Uddeholms aktiebolag: 1,500 kr. jämte fri bostad och vedbrand. Läk.-styr. af 5 pers:er, däraf 3 utsedde å kom.-st:or (2 för Ransäter och 1 för Sunnemo) samt 2 af Styr. för Uddeholms aktiebolag. Statistiska uppgifter för *hela* Norra Råda s:en skola fortf. lämnas till e. prov.-läk. i Uddeholms distr.

---

* Angående löneförmånernas utgående i verkligheten, se nedan under detta distr. (K. Br. 24/3 1904)

Malsjö.

K. Br. 22/9 *1905:* tj.-årsb. t. o. m. 1909, tj.-omr. Grums, Borgviks, Eds och Värmskogs s:nar, st. i Malsjö af Grums s:en. Lönef.: från kom:erna 1,500 kr. och bostad. Läk.-styr. af 5 pers:er, af hvilka Grums kom.-st:a utser 2, de öfriga s:narnes kom.-st:or hvar sin.

Örebro län.

† Ljusnarsberg.

K. Br. 4/12 *1863:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840 åt en läkare med Nya Kopparbergs bergslags härad såsom distr. och st. i Ljusnarsbergs kyrkoby.

Uppg. fr. distr:ets läkare: Distr:et omfattar Ljusnarsbergs s:en (dåv. invån.-antal 11,195). St. är i Kopparberg. Läk.-styr. utgöres af 3 å kom.-st:a valde pers:er. Läkaren antages tills vidare med 6 månaders ömsesidig uppsägningsrätt; kontrakt, innehållande flera angifna extra förbindelser för läkaren, upprättas. Lönef.: kontant lön 2,000 kr. äfvensom fri bostad. Af fattigvårdsstyrelsen uppbär läkaren 1,000 kr., af sjukstugestyrelsen 600 kr., hvarför den egentliga lönen såsom e. prov.-läkare endast utgör 400 kr. jämte fri bostad. Fr. o. m. 1902 finnes inom distr:et epidemisjukstuga, som af läkaren skötes mot 300 kr. fr. kom:en, hvilken ersättning dock är förbunden med åtskilliga betungande villkor. »Från och med 1 januari 1906 öfvertager landstinget inom Örebro län sjukstugan, hvarför lönen därför sedermera utgår från landstinget. Af den utlofvade lönen af 2,000 kronor från kom:en komma då 600 kr. att afdragas.» Af läk.-styr. utfärdad särskild taxa för läkaren finnes. Läkaren är äfven förbunden att ej utan läk.-styr:ens medgifvande åtaga sig ackord utom distr:et. För öfr. anföras af läkaren flera exempel på de inskränkningar och förpliktelser, som röra hans tjänsteverksamhet och föranleda till att hans ställning är ytterst osäker.

† Edsberg.

K. Br. 18/12 *1868:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840. Tj.-omr. Edsbergs, Hackvads, Knista, Hidinge, Kvistbro, Skagershults och Tångeråsa s:nar; st. inom Edsbergs s:en.

Uppg. fr. distr:ets läkare: Till distr:et skulle höra jämväl Kräklinge s:en. Läk.-styr finnes, bestående af en medlem (med suppleant) för hvarje af de åtta s:narna, hvilka ldmtr väljas på kom.-st:or Af dessa utses en till ordförande, som har närmaste inseendet öfver läkarbostället, utbetalar läkarens lön etc. Läkaren antages tills vidare med sex månaders ömsesidig uppsägningsrätt, enl. kontr. Lönef.: 1,500 kr. samt fri bostad i läkarbostället, som tillika var ursprungligen afsedt äfven till lokal för apotek, ehuru den till följd af olämplig inredning ej därtill begagnas; dessutom planteringsland m. m. Särskild instruktion finnes i kontraktet.

† Lindesberg.

K. Br. 8/2 *1878:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840. Tj.-omr. Lindes bergsförs. (Lindesbergs landsförsamling); st. i Lindesbergs stad.

Uppg. af distr:ets läkare: Läk.-styr. utgöres af s:nens kom.-nämnd. Läkaren antages utan kontr., men är förpliktad att, om han vill afflytta, iakttaga sex mån. uppsägn.-tid Lönef.: 1,500 kr. samt i hyresersättn. 500 kr.

† Ämmeberg.

K. Br. 17/4 *1868:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840. Tj.-omr. »Hammars socken, med undantag af ön Stora Aspan och den väster och sydost därom på västra stranden af Vettern belägna del af socknen»; st. vid Ämmebergs bruk.

Uppg. fr. distr:ets läkare: Tj.-omr. angifves omfatta »Hammars socken med undantag af den del som är belägen väster om Vettern», hvilket skulle vara i sjukvårdshänseende ganska lämpligt. »Läk.-styr. utgöres af bolaget Vieille Montagne, som antager läkaren på obestämd tid, tills vidare.» Lönef., utbetalta af bolaget: »250 kr. hvarje månad; 1,50 kr. för år och arbetare, hvilken summa utgör omkring

1,300 kronor; 500 kr. årligen för bolagets tjänstemän; fri bostad, ved och elektricitet till belysning». Härför skall lämnas sjukvård åt bolagets tjänstemän och arbetare jämte deras familjer, omkring 3,500 personer, hvarjämte vissa intyg skola afgiftsfritt utfärdas.

† Ramsberg.

K. Br. 4/9 *1858:* tj.-årsb. (= enl. K. K. 1840) »åt den inom Ramsbergs bergsförsamling anställde läkare». Lönen torde hafva utgjort 3,000 kr., åtm. under åren närmast före 1892.

K. Br. 30/9 *1892:* tj.-årsb. (enl. läk-instr. 1890) och st.-bidr. 1892—1896; tj.-omr. Ramsbergs s:en; st. i Ramshytte kyrkoby. Lönef.: st.-bidr. 500 kr., från s:nen 2,000 kr. — Mot periodens slut begärdes förnyadt st.-bidr. för åren 1897—1901, denna gång å 1,000 kr.; — s:nen skulle nu aflöna läkaren med 1,500 kr. — men genom nåd. beslut den 15/5 1896 (se E. D:ets skrifv. s. d.) fann K. Maj:t icke skäl bifalla denna ansökning. Emellertid synes *tj.-årsb.* fortfarande tillkomma läkaren (enligt K. Kung. 1840?); hans befattning upptages åtminstone i Med.-Styr:s läkarförteckning under rubriken provinsial- och extra provinsialläkartjänster.

Uppg. fr. distr:ets läkare: Ramsbergs kom.-nämnds ordförande »har närmaste tillsyn öfver läkaren», som på förslag af kom.-nämnden antages å allmän kom.-st:a, med ömsesidig uppsägningstid; kontr. finnes sedan 1885, innehållande en del förbindelser och taxebestämmelser samt skyldighet att dagligen minst en gång tillse de å därvarande sjukstuga intagna sjuke. Lönef.: 3,000 kr., bostad och vedbrand, trädgård med planteringsland.

Hjortkvarn.

K. Br. 12/5 *1848:* tj.-årsb. enl. K K. 1840 för en läkare med distr. af »Boo, Bysta, Skogaholms, Lämneå, Skönnarbo och Folkströms samt Öfre och Nedre Haddebo *bruks-* och *landtegendomar* inom dels Nerikes dels Östergötlands län» med därunder lydande hemman och öfriga lägenheter samt »med bostad å Lilla Booskulla hemman under Boo egendom i Nerikes län». Lönen skulle utgå med »minst 666 rdr 32 sk. banko». — På en sedermera af Boo och Svennevads s:nar »med anledning af ändrade förhållanden» gjord und. ansökning beslöts genom

K. Br. 9/2 *1894:* »att i stället för det genom nåd. brefvet af 12/5 1848 inrättade Boo läkardistrikt må bildas ett af Boo och Svennevads kommuner bestående extra provinsialläkardistrikt», med tj.-årsb. till 1 april 1898; st. vid Hjortkvarns järnv.-st. Lönef.: 1,300 kr. jemte bostad. Läk.-styr. af 5 å kom.-st:or valda ldmtr.

K. Br. 19/11 *1897:* tj.-årsb. till 1/4 1903; i öfr. = föreg.

K. Br. 13/2 *1903:* tj.-årsb. till 1/4 1908; i öfr. = föreg.

Hallsberg.

K. Br. 11/12 *1891:* tj.-årsb. 1892—1896. Tj.-omr. Hallsbergs, Kumla, Hardemo, Lerbäcks och Viby s:nar; st. invid Hallsbergs järnv.-st. Lönef.: 1,500 kr. Läk.-styr. af 11 vid kom.-st:or utsedde delegerade (3 fr. Hallsberg, 2 fr. hvar af de öfr. s:narna).

K. Br. 2/10 *1896:* tj.-årsb. 1897—1901; i öfr. = föreg.

K. Br. 20/12 *1901:* tj.-årsb. 1902—1906; i öfr. = föreg.

Fellingsbro.

K. Br. 8/12 *1893:* tj.-årsb. 1894—1898. Tj.-omr. Fellingsbro s:en; st. vid eller i närh. af Fellingsbro järnv.-st. Lönef.: 1,000 kr. Läk.-styr. af 3 ldmtr., valde å kom.-st:a.

K. Br. 14/10 *1898:* tj.-årsb. 1899—1903. I öfr. = föreg.

K. Br. 26/6 *1903:* tj.-årsb. 1904—1908. I öfr. = föreg., med undantag af att lönef. nu utgöra 1,000 kr. jämte fri bostad eller 500 kr. hyresbidr.

Asker.

Enl. E. Dt 16/8 1895 *afslogs* begäran om st.-bidr. af 1,400 kr. (event. lägre belopp) under fem år till aflönande af en e. prov.-läkare för Askers, Lennäs och St. Mellösa s:nar med st. vid Odensbacken och med lön från kom:erna af 1,400 kr. Med.-Styr. skulle velat tillstyrka tj.-årsb. — men ej statsbidrag — därest icke en af de sökande kom:erna vid sitt bidrags utgörande fäst villkoret att ett medikaments-förråd — för öfrigt afstyrkt af K. Befhde och 1:e prov.-läkaren — samtidigt blefve utan kostnad för kom:en inrättadt.

K. Br. 20/3 *1896:* tj.-årsb. t. o. m. 1900. Tj.-omr. ofvannämnda tre socknar, st. i Odensbacken. Lönef. 1,400 kr. (Asker 650, Lennäs 350, St. Mellösa 400). Läk.-styr af 9 å kom.-st:or valde ldmtr (4 fr. Asker, 3 fr. St. Mellösa och 2 fr. Lennäs).

K. Br. 29/6 *1900:* tj.-årsb. 1901—1905; i öfr. = föreg.

K. Br. 15/12 *1905:* tj.-årsb. 1906—1910, tj.-omr. och st. oförändr. Lönef. af kom:nerna utfästa 1,500 kr. samt (tillagdt af K. Maj:t, i anl. af Med.-Styr:ens yttrande) fri bostad eller däremot svarande hyresersättn. Begärdt st.-bidr. (beloppet ej nämndt) afslogs däremot. Läk.-styr. oförändr.

Västmanlands län.

† Ramnäs.

K. Br. 11/6 *1858:* tj.-årsb. enligt K. K. 1840 (på ansökan af åtsk. bruksägare). Tj.-omr. »Ramnäs och Sura socknar, norra delen af Munktorps socken eller trakten norr om Salsäter samt delar af Harakers och Fläckebo socknar, som äro belägna på västra sidan om Svartån»; st. på Ramnäs.

Uppg. fr. distr:ets läkare: »Distriktet omfattar Ramnäs och Sura s:nar samt delar af Fläckebo och Harakers s:nar »(Munktorps sockendel omnämnes ej)» i Västerås län och utgöres af de inom dessa socknar liggande bruken: Ramnäs-Seglingsbergs br., Surahammars br., Svanå br. och Virsbo br.» Läk.-st:ens läge, 25 minuters gångväg från Ramnäs järnv.-st. synes olämpligt. Läk.-styr. utgöres af »styres-männen i ofvannämnda bruk, som äro intressenter i läkardistriktet» (dessa styresmän uppräkas); en af dessa är ordförande. Läk. antages genom kontr. med bruken, tills vidare och med 6 månaders ömsesidig uppsägn.-rätt. Lönef., utgående från bruken: 4,800 kr. och bostad (värderad till 500 kr.), för hvilken lön alla brukens underhafvande och arrendatorer skola hafva läkarvård.

*** Kungsör.**

K. Br. 17/6 *1893:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1894—1898. Tj.-omr. Kung Karls, Torpa och Kungs-Barkarö s:nar i Västmanlands samt Öja och Västermo s:nar i Södermanlands län; st. vid Kungsör. Lönef.: st.-bidr. 500 kr., från kom:erna 1,000 kr.

K. Br. 8/7 *1898:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1899—1903; i öfr. = föreg.

C. Dt 17/6 *1903:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1904—1908. Lönef.: st.-bidr. 800 kr.; från Kung Karls s:en (som under ärendets handläggning höjt sitt bidrag med 200 kr.) 800 kr.; fr. Torpa 225 och fr. Öja 175 kr. I öfr. = föreg.

Västanfors.

K. Br. 23/8 *1895:* tj.-årsb. t. o. m. 1900 (st.-bidr. vägradt). Tj.-omr. Västanfors s:en, st. i Aspbenning. Lönef.: 1,500 kr. Läk.-styr. af 5 å kom.-st:a valda ldmtr.

K. Br. 14/12 *1900:* tj.-årsb. 1901—1905 (st.-bidr. denna gång ej begärdt). Lönef.: 1,500 kr. jämte fri bostad eller 500 kr. i hyresersättn. I öfr. = föreg.

K. Br. 23/2 *1906:* tj.-årsb. t. o. m. 1910. I öfr. = föreg.

*** Östervåla.**

Genom K. Br. 6/7 1894 föreskrefs, att prov.-läk.-st:en i det då benämnda Våla distr., som samtidigt utvidgades med en del kom:er, så att det f. o. m. 1905 omfattade samtliga till Salbergs-Väsby fögderi hörande kom:er, skulle flyttas från Västra Lakbäck i Nora s:en till Heby järnv.-st. och distr:et benämnas Heby prov.-läk.-distr. I anl. häraf uppstod fråga om inrättande af ett Östervåla e. prov.-läk.-distr., omfattande Nora, Östervåla och Harbo s:nar. Dessa hade dels antagit ett af direktionen för Våla distr:ts läkar- och apotekarbostäder gjordt erbjudande att öfvertaga ägande- och dispositionsrätten till nämnda bostäder jämte 1/8 mantal Västra Lakbäck dels ock utfäst aflöning åt en e. prov.-läk. Vid föredragning af und. ansökning i ärendet fann K. Maj:t godt att genom

K. Br. 13/12 *1895* bevilja tj.-årsb. och st.-bidr. 1896—1900 åt en e. prov.-läk. med distr. af sistnämnda tre kom:er och st. vid eller i närh. af Östervåla kyrka. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr., från kom:erna (und. Nora s:en, som ej beviljat bidrag) 800 kr., från ldst. 200 kr.

K. Br. 27/4 *1900:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1901—1910; i öfr. = föreg.

Skinnskatteberg.

K. Br. 10/7 1843, ang. tj.-årsb. för en distr.-läk. vid Skinnskatteberg, biföll ansökan af ägarne till Riddarhytte koppar- och järnverk i Skinnskattebergs s:en samt Malingsbo och Björsjö bruk om tj.-årsb. för en distr.-läk. med tj.-omr. af »de socknar, inom hvilka dessa tre bruksinrättningar med underlydande hemman äro belägna»; st. var vid Riddarhyttan. — Härefter utkom

K. Br. 9/11 1849, »ang. tjänsteårsberäkning för en distriktsläkare vid Skinnskatteberg (vid Färna)», som biföll ansökan att »läkaren vid Färna och Bockhammars bruks- och landtegendomar» finge åtnjuta tj.-årsb. enl. K. K. 1840. Såsom tj.-omr. anvisades »hela Skinnskattebergs härad, bestående af Skinnskattebergs, Gunnilbo och Heds s:nar». I -Med.-Styr:s tryckta läkarförteckningar f. o. m. 1857 (det första år då de särsk. provinsial- och distriktsläkartjänsterna angifvas) t. o. m. 1866 står distr.-läk.-tjänsten i »Skinnskatteberg» antecknad såsom vakant; därefter förekommer densamma ej vidare förr än efter 1890. Likaså står distr.-läk.-tjänsten i »Färna» angifven såsom vakant åren 1858—1866 och 1873—1878, hvarefter densamma ej vidare upptages. De båda distr.-läk.-tjänsterna hafva således under en tid upptagits såsom samtidigt bestående, ehuru delvis omfattande samma område; jfr ock nedanstående.

K. Br. 15/3 *1890:* »med återkallande af det i nåd. brefvet den 10/7 1843 gjorda medgifvandet af tjänsteårsberäkning för en läkare vid Riddarhytte koppar- och järnverk i Skinnskattebergs bergslag samt Malingsbo och Björsjö bruk i Västerbergslagen äfvensom med förklarande att Skinnskattebergs härads läkardistrikt [= Färna distrikt] skall minskas med Skinnskattebergs socken»* medgafs tj.-årsb. enl. K. K. 1840, men endast för 5 år, »åt en vid Skinnskattebergs bruk stationerad af kommunalstämman i socknen antagen distriktsläkare med tjänstgöringsområde af Skinnskattebergs kommun». Lönef., utfästa af s:nen: 1,500 kr., bostad, vedbrand.

K. Br. 8/2 *1895:* tj.-årsb. t. o. m. 1899. Tj.-omr. Skinnskattebergs s:en, st. i närh. af s:nens kyrka. Lönef. af kom:en 1,500 kr., hvarjämte kom:en ansvarade för Skinnskattebergs bruksägares åtagande att för fem år (1895—1899) bereda läkaren fri bostad och vedbrand. — Läk.-styr. af 5 å kom.-st:a valda ldmtr.

K. Br. 23/2 *1900:* tj.-årsb. t. o. m. 1904. I öfr. = föreg. (i tillämpl. delar).

K. Br. 14/10 *1904:* tj.-årsb. t. o. m. 1909; i öfr. = föreg.

---

* Med.-Styr. hade hemställt jämväl om återkallande af den i ofvannämnda K. Bref 9/11 1849 beviljade tj.-årsb. för läkare vid Färna etc.

Kopparbergs län.

Avesta.

K. Br. 10/7 *1874:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, tj.-omr. Avesta kom. samt Grytnäs och Folkärna s:nar, st. vid Avesta. Läkaren antogs af disponenten för Avesta—Garpenbergs aktiebolag.*

K. Br. 8/12 *1899:* Sedan distr:ets läkare (som oafbrutet sedan 1874 innehaft tjänsten) förklarat sig vilja afgå och fråga uppstått om distr:ets ombildande enl. 1890 års läk.-instr., beviljades genom sistn. K. Bref tj.-årsb. 1900—1904 åt en e. prov.-läk. med tj.-omr. af Avesta och Grytnäs s:nar samt st. inom Avesta stationssamhälle. (Folkärna s:en hade förklarat sig vilja utgå.) Lönef.: 1,500 kr. (hälften fr. hvardera kom:en). Läk.-styr. af 5 pers:er, 1 utsedd af K. Befhde., de öfriga af kom:erna (2 fr. hvardera).

K. Br. 25/11 *1904:* tj.-årsb. 1905—1909. Tj.-omr., st., lönef. och läk.-styr. = föreg.

† Lima.

K. Br. 1/2 *1878:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840 för en inom Lima och Transtrands kom:er anställd distr.-läk. (Nämnda kom:er hade *jämväl* hos K. Maj:t anhållit om »en ny *provinsial*-läkartjänst inom Västerdalarna, hvilken skulle omfatta de mest aflägset belägna socknarna i Nås prov.-läkardistrikt»; men K. Maj:t fann icke för det dåvarande skäl göra framställning i ärendet till Riksdagen.) Lönef., af kom:erna då anslagna: 2,000 kr. och bostad.

Uppg. fr. distr:ets läkare: Läk.-st. är »i närheten af Lima kyrka». Lönef. utgöra nu 3,500 kr. af distr:ets s:nar, 500 kr. af ldst. samt fri bostad med 8 rum och kök med nödiga uthus. (Dessutom ackord med kom:erna å 1,800 kr. »för de patienter, som behöfva läkaren i hemmet».) I vissa fall särskild taxa. Läk.-styr. af 7 ldmtr., 3 från Transtrand, 4 från Lima, tillsatta af resp. kom.-st:or. Vid läkartillsättning upprättar denna Styr. ett förslag på 3 af de sökande; valet sker sedan å resp. kom.-st:or, med 1 röst för hvarje röstande. Läkaren antages tills vidare och med sex månaders uppsägn.-tid.

† Husby.

K. Br. 10/4 *1874:* Tj.-årsb. enl. K. K. 1840 för en af disponenten för Klosters aktiebolag antagen läkare »med station vid Stjärnsunds bruk och med tjänstgöringsdistrikt af Klosters, Långshyttans, Stjärnsunds och Engelsfors bruksegendomar samt öfriga delar af Husby socken i Kopparbergs län och Edskens bruksegendomar i Gäfleborgs län». — Genom K. Br. 10/7 1903 blef, på bolagets anhållan, st:en flyttad till Långshyttan, därvid uttryckligen förklarades, att rätten till tj.-årsb. enl. förenämnda K. Br. 10/4 1874 bibehölls.

Uppg. fr. distr:ets läkare: Distr:et omfattar »Husby socken, i hvilken Långshyttans samt Stjärnsunds bruk äro belägna. Likaså Rällingsbergs grufva. Klosters, Engelsfors och Edskens bruk äro nedlagda». Den i K. Br. 10/4 1874 disponenten för Klosters aktiebolag medgifna tillsättningsrätten utöfvades vid sista tillfället (1903) först efter samråd med kom.-st:an i Husby s:en. Någon särskild läk.-styr. finnes ej. Läkaren, som antages tills vidare (om uppsägningstid är intet bestämdt) åtnjuter af s:nen 2,000 kr. i lön och har dessutom ackord med Klosters bolag å 2,000 kr..

† Svärdsjö.

K. Br. 24/11 *1882:* tj.-årsb. lika med civile läkare i statens tjänst** för en distr.-läk. med tj.-omr. af Svärdsjö och Envikens förs:ar jämte Svartnäs kapellag; st. i närh. af Svärdsjö kyrka. Läkaren skulle antagas genom deputerade, utsedde å Svärdsjö och Envikens kom.-stor.

---

* Bolaget var i konkurstillstånd 1879—1883 och utöfvade därefter icke någon verksamhet. Se Pontins med.-förf. för år 1899, sid. 106.

** K. K. 1840 åberopas ej.

Uppg. fr. distr:ets läkare: Någon särskild vald läk.-styr. finnes ej; ss. sådan fungera kom.-st:orna i Svärdsjö och Envikens s:nar, hvilka st:or ock tillsätta läkaren. Tillsättandet sker tills vidare och med 6 mån. ömsesidig uppsägn.-tid, enl. kontr. Lönef.: fr. kom:erna 2,500 kr. Särsk. taxa (specificerad i uppgifterna) finnes intagen i nyssberörda kontr.

*** Malung.**

K. Br. 19/2 *1886:* tj.-årsb. enl. K. Kung. 1840; tj.-omr. Malugns s:en, st. »inom densamma». Lönef.: 3,000 kr. och bostad (utfästa »äfven med bibehållande af de skyldigheter, som hittills ålegat kommunen beträffande underhåll af provinsialläkarbostad»). Läkaren skall antagas af s:nen å »kommunalstämma, i behörig ordning».

K. Br. 4/12 *1891:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1892—1896. Tj.-omr. = föreg.; st. i närh. af Malungs kyrka. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., af s:nen 1,500 kr.

K. Br. 25/9 *1896* (ang. bl. a. Malungs distr.): tj.-årsb. och st.-bidr. 1897- -1901; i öfr. = föreg.

K. Br. 15/2 *1901:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906; i öfr. = föreg.

C. Dt 6/7 *1906:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1907—1911; i öfr. = föreg.

† Stora Tuna.

K. Br. 23/5 *1879:* tj.-årsb. enl. K. Kung. 1840; tj.-omr. Stora Tuna förs. jämte Amundsbergs(Amsbergs)kapellag; st. »inom Stora Tuna församling». Läk. skulle antagas »i behörig ordning af socknemännen på kommunalstämma eller på kommunalstämmans uppdrag af kommunalnämnden». — Genom K. Maj:ts beslut 1/7 1897 afskildes från församlingen Borlänge köping såsom egen kom., men den tillhörde fortf. distr:et. Härefter blef genom K. Br. 3/3 1899, med ändr. af de i nåd. brefvet 23/5 1879 meddelade föreskrifterna om sättet för läkarens antagande, föreskrifvet, att en särsk. läk.-styr. skulle finnas, bestående af åtta å kom.-st:or valda pers:er, sex af Stora Tuna kom. och två af Borlänge köping; denna läk.-styr. ägde antaga läkaren (samma best:er, som i ej statsunderstödda distrikt enl. läk.-instr. 1890. Det nu föreskrifna valsättet hade emellertid redan vid läkartillsättningen 21/8 1898 tillämpats, i anl. hvaraf och enär valsättet icke öfverensstämde med det i K. Br. 23/5 1879 föreskrifna, Med.-Styr. förklarade sig hindrad anteckna den valde till tjänsteårsberäkning. (Med.-styr. utfärdade emellertid den 14/10 1898 interimistiskt förordnande för ifrågavarande läkare.) Sedermera blef ansökan att denne läkare måtte förklaras hafva blifvit 21/8 1898 i laga ordning utsedd till e. prov.-läkare i distr:et af K. Maj:t uti förenämnda K. Br. 3/3 1899 afslagen.)

Uppg. fr. distr:ets läkare: St:en är i Borlänge köping. Läkaren, som antages genom kontr., tills vidare och med 6 månaders uppsägn., åtnjuter i kontant lön 2,000 kr. Särskild taxa finnes.

Orsa.

K. Br. 29/5 *1891:* tj.-årsb. för 5 år; tj.-omr. Orsa s:en och Skattunge kapellag, st. i Orsa kyrkoby. Lönef., utfästa af Orsa s:en: 3,000 kr., bostad samt 100 kr. för eldning och städning, att utgå från s:nens skogsmedelsfond. Läkaren skulle i behörig ordning antagas af en utaf kom.-nämnden i socknen utsedd styr.

K. Br. 13/3 *1896:* tj.-årsb. t. o. m. 1900; tj.-omr. och st. = föreg. Lönef. »som dittills, eller 3,500 kr. i årlig lön och fri bostad» (jämför dock ofvanstående!). Läk.-styr. utgöres af s:nens kom.-nämnd.

K. Br. 2/11 *1900:* tj.-årsb. t. o. m. 1905; tj.-omr. och st. = föreg. Lönef. »som hittills — eller 3,500 kronor i årlig lön och 500 kronor om året i hyresersättning —» (jämför emellertid motsvarande bestämmelser i nästföreg. båda K. Bref!). Läk.-styr. = föreg.

K. Br. 25/8 *1905:* tj.-årsb. 1906—1910; i öfr. oförändr.

*** Rättvik.**

E. Dt 7/10 1887: *afslag* å ansökan om tj.-årsb. åt en läkare för Rättviks s:en med lön af 1,000 kr. och godtgörelse enligt särsk. taxa. Med.-Styr. hade i sitt afgifna yttrande afstyrkt, bl. a. emedan kom:ens förbindelse beträffande läkarens aflöning ej syntes afse vare sig all framtid eller viss bestämd tid af minst fem år, hvarjämte lönen vore för ringa och taxan för låg.

K. Br. 13/9 1889: Ny framställning, denna gång på initiativ af Boda och Ore s:nar, hvilka skulle tillsammans med Rättviks s:en bilda ett distr., *afslogs*. Boda hade anslagit 250 kr. årl., Ore 300 kr. årl. och Rättvik liksom förra gången 1,000 kr., nu uttryckligen för fem års tid, jämte för resa inom s:nen fem kronor och fri skjuts. Dessutom hade Boda och Ore s:nar uppställt vissa villkor för utgörandet af sina bidrag. Förste prov.-läkaren och Med.-styr. hade på grund häraf afstyrkt.

K. Br. 4/12 *1891:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1892—1896; tj.-omr. Rättviks, Boda och Ore s:nar, st. i Rättvik. Lönef.: st.-bidr. 1,400 kr., från kom:erna 1,400 kr.

K. Br. 25/9 *1896:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901. Lönef.: st.-bidr. 1,400 kr., från kom:erna 1,410 kr. I öfr. = föreg.

K. Br. 25/1 1901: afslag å framställning om nåd. riksdagsproposition att distr:et måtte öfverflyttas på ordinarie stat. Med.-styr. hade afstyrkt, under hänvisning till det af 1885 års kommitterade gjorda uttalandet att vidare utveckling af provinsialläkarinstitutionen ej vore nödvändig, och med framhållande af att »ett bifall till framställningen skulle innebära ett afvikande från den under ett årtionde konsekvent följda vägen».

K. Br. 30/8 *1901:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906; tj.-omr. nu inskränkt till Rättviks och Boda s:nar, st. fortf. i Rättvik. Lönef. till beloppen i det närmaste = föreg. Äfven nu hade, dock endast eventuellt, begärts distr:ets förvandling till ordinarie, hvilket emellertid också nu afslogs.

Såsom bevis på de svårigheter, hvilka mött för distr:ets bildande under denna period, må anföras följande. Ore hade först utfäst 250 kr. lön, därefter förklarat sig utgå ur distr:et och vägrat bidrag. Boda hade först beslutat icke deltaga i ansökningen om st.-bidr., därefter och sedan enskilda socknemän utfäst 100 kr. årl. biträdt densamma samt slutligen, »på det att läkarens aflöning skulle uppgå till samma belopp som förut», bidragit med 200 kr. Härefter hade Rättvik, som till en början utfäst 1,050 kr., höjt sitt bidrag till 1,200 kr. Dessutom hade besvär anförts öfver Boda socknemäns beslut om bidrag af 200 kr., men af K. Befhde ogillats.

C. Dt 30/3 *1906:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1907—1911, tj.omr. och st. = föreg. Lönef.: st.-bidr. 1,400 kr., fr. kom:erna 1,400 kr. (Rättvik 1,200, Boda 200 kr.).

Grängesberg.

K. Br. 8/2 *1900:* tj.-årsb. t. o. m. 1904. Tj.-omr. enligt särskild karteskiss och bestående af Grängesbergs grufskog i Grangärde s:en = samtliga inom denna grufallmänning belägna torp och lägenheter äfvensom Grängesbergs och Björnbergs gruffält (dessa senare gruffält utgjorde numera med gemensamt kapell och gemensamt aflönad präst försedda samhällen med tills. ungef. 2,000 invånare, däraf c:a 1,700 anställda i grufbolagens tjänst). Läkarens st. »vid Grängesbergs grufvor»; hans lönef., utfästa af »Grängesbergs gemensamma förvaltning», 2,000 kr. jämte bostad. Ärenden ang. e. prov.-läk.-tjänsten »handhafvas af Grängesbergs gemensamma förvaltnings förtroendemän såsom distriktsstyrelse», hvilken ock antager läkare. — I sammanhang härmed föreskrefs, att vederb. kom.-nämnds och prästerskaps uppg. ang. hälso- och sjukvård m. m. skulle för ifrågavarande område af Grangärde s:en fortf. afgifvas till prov.-läkaren i Grangärde distr.

K. Br. 25/11 *1904:* tj.-årsb. 1905—1909; i öfr. = föreg.

Älfdalen.

K. Br. 30/6 *1893:* tj.-årsb. t. o. m. 1898; tj.-omr. Älfdalens s:en, st. i närh. af s:nens kyrka (föreslagna hade varit de närmast kyrkan belägna byarna Kyrkobyn och Öster-

myckeläng). Lönef.: 3,000 kr. och bostad eller 500 kr. hyresersättn. Läk.-styr. af fyra å kom.-st:a utsedda ldmtr.

K. Br. 22/12 *1897:* tj.årsb. 1899—1903. I öfr. = föreg., med undantag af att läk.-styr:ens ldmtr nu bestämdes skola vara tre.

K. Br. 6/2 *1903:* tj.-årsb. 1904—1908. I öfr. = nästföreg.

Särna.

K. Br. 1/2 *1895:* tj.-årsb. till 1/7 1899; tj.-omr. Särna s:en med Idre kapellag; st. i Särna kyrkoby. Lönef.: 3,500 kr. och bostad eller (tills sådan hunnit anskaffas) 500 kr. i hyresersättn. Läk.-styr. af fem å kom.:st:a utsedda ldmtr. — (En under år 1894 gjord ansökning hade afslagits, enär kom:en ss. villkor för läkares anställande stadgat taxa, som i vissa fall understeg allm. läkartaxan af år 1890.)

K. Br. 3/3 *1899:* tj.-årsb. till 1/7 1904. I öfr. = föreg.

K. Br. 1/7 *1904:* tj.-årsb. till 1/7 1909. I öfr. = föreg.

Smedjebacken.

K. Br. 4/10 1834 angående läkare i Väster-bergslagen medgaf tj.-årsb. för en läkare med distr. af »Grangärdes, Ludvika, Norrbärkes och Söderbärkes socknar och bostad inom 1/4 mil från Norrbärkes kyrka.» Särsk. reglemente fastställdes, enligt hvilket bl. a. läkaren, som skulle «vara doktor eller åtminstone medicine licentiat och kirurgie magister», skulle »kallas genom på aflöningen grundadt val, hvars förlopp hos K. Sundhetskollegium genom bergmästare-ämbetet anmäles, i förening med anhållan om nådig fullmakts utverkande». Nyssnämnda aflöning beräknades till 400 rdr banko och dess utgående fästes vid vissa egendomar »i hvars hand de komma må». Särskild taxa utfärdades. — Denna tjänst torde hafva funnits till t. o. m. år 1875.

K. Br. 20/10 *1876* »ang. upphörande af bergslagsläkartjänsten i Väster-bergslagen och tjänsteårsberäkning för en distriktsläkare i Smedjebacken af Stora Kopparbergs län» beviljar tj.-årsb. enl. K. Kung. 1840 åt en läkare med distr. af Norrbärkes, Söderbärkes, Ludvika och Malingsbo s:nar och st. i Smedjebacken, efter hvilken ort distr:et nu skulle benämnas. Läk. skulle utses af delegerade från förstnämnda tre s:nars kom.-st:or och ägde »uppbära afkastningen af lägenheten Marieberg». — Emellertid synes den sålunda beviljade rätten till tj.-årsb. icke hafva begagnats, ty tjänsten står i Med.-styr:s matriklar för 1877 och 1878 antecknad såsom vakant och upptages sedan icke vidare. E. D:ets ämbetsskrifvelse 26/4 1895 till Med.-styr. meddelar ock, att gjord framställning om tj.-årsb. för en vikarierande e. prov.-läkare i Smedjebacken ej kunnat bifallas, »då ordinarie dylik läkarbefattning med rätt till tjänsteårsberäkning för innehafvaren för närvarande saknas».

K. Br. 20/4 *1897:* tj.-årsb. t. o. m. 1901; tj.-omr. och st. desamma som de i K. Br. 20/10 1876 bestämda. Lönef.: 1,350 kr. och bostad. Läk.-styr. af fem å kom.-st:or valda ldmtr (2 fr. Norrbärke, 1 fr. hvar af de öfriga).

K. Br. 31/1 *1902:* tj.-årsb. t. o. m. 1906; tj.-omr. nu endast Norrbärke, Söderbärke och Malingsbo s:nar (i det att Ludvika s:en genom K. Br. 23/11 1900 medgifvits rätt att för fem år fr. o. m. 1902 utgöra eget e. prov.-läk. distr.); st. fortf. i Smedjebacken. Lönef: fr. de 3 kom:erna 1,500 kr. och, af Norrbärke ensamt, 500 kr. i hyresersättn. Läk.-styr. fortf. af fem å kom.-st:or utsedda ldmtr (3 fr. Norrbärke, 1 fr. hvar af de öfriga).

K. Br. 7/12 *1906:* tj.-årsb. 1907—1911; tj.-omr. och st. äfvensom läk.-styr. = föreg. Lönef. höjda till 2,450 kr., i ett för allt.

By.

K. Br. 10/11 *1899:* tj.-årsb. t. o. m. 1904; tj.-omr. By s:en, st. vid Hede gård. Lönef.: 1,000 kr., hvarjämte läkaren skulle på kom:ens bekostnad erhålla »bostadsförmåner» (enligt

ett mellan Horndals järnverksaktiebolag och By kom. för åren 1900—1904 upprättadt kontr.) = bostadslägenhet jämte nödiga uthus, trädgård och potatisland, till värde af 500 kr. Läk.-styr. af fem å kom.-st:a utsedda ldmtr.

K. Br. 18/11 *1904:* tj.-årsb. t. o. m. 1909; i öfr. = föreg. (i tillämpliga delar; »enahanda bostadsförmåner, som hittills till läkaren utgått»).

Ludvika.

E. Dt 5/8 1898: *afslag* å ansökan om tj.-årsb. åt en e. prov.-läk. för Ludvika s:en, med st. i närh. af Ludvika kyrka och lönef. af 1,000 kr. samt bostad. De flesta hörde hade afstyrkt, förnämligast därför, att s:nen borde anses bunden af sitt ingående uti Smedjebackens extra distr. för femårsperioden 1897—1901 och emedan behof af särskild läkare för Ludvika ej förefunnes.

K. Br. 23/11 *1900:* tj.-årsb. 1902—1906; tj.-omr. Ludvika s:en, st. i Ludvika kyrkoby. Lönef., i det K. Brefvet nämnda ss. villkor: »årlig aflöning af minst 1,500 kronor» (kom:en hade utfäst 1,000 kr. jämte 500 kr. i hyresersättning). Läk.-styr. af fem å kom.-st:a valda ldmtr.

K. Br. 24/8 *1906:* tj.-årsb. 1907—1911; tj.-omr. = föreg., st. inom Ludvika munic.-samh. Lönef.: fr. kom:en 1.500 kr. Läk.-styr. = föreg.

Gäfleborgs län.

† Hofors.

K. Br. 31/7 *1861:* tj.-årsb. enl. K. Kung. 1840; tj.-omr. Torsåkers och Ofvansjö s:nar, st. vid Hofors bruk. — Efter ansökan af disponenten för Hofors aktiebolag, hvartill samtliga vederbörande tillstyrkt bifall, blef på grund af förändrade lokala förhållanden st:en flyttad till Storviks järnvägsst. genom K. Br. 24/11 1893.

Uppg. fr. distr:ets läkare: Distr:et skulle, förutom ofvannämnda båda s:nar, bestå äfven af Järbo s:en. Läk.-styr. utgöres af »Hofors bruk, representeradt af dess disponent». Läkaren antages tills vidare, utan kontr. och uppsägn.-tid; hans lönef., 2,100 kr., utgå fr. Hofors bruk; fr. kom:erna intet. Förr hade läkaren fri bostad, som dock under slutet af förre tj.-innehafvarens tid indrogs.

† Delsbo.

K. Br. 30/1 *1873:* tj.-årsb. enl. K. Kung. 1840; tj.-omr. Delsbo tingslag = Delsbo, Bjuråkers och Norrbo s:nar, st. »vid Johannisberg nära gränsen mellan Delsbo och Bjuråkers socknar».

Uppg. fr. distr:ets läkare: Någon läk.-styr. finnes ej. Vid val af läkare tillsättes en kommitté af 4 pers. från Delsbo och 3 från Bjuråker; Norrbo, som ej bidrager till läkaraflöningen, utser icke någon dylik ledamot. Läkaren antages utan kontr. eller uppsägn.-tid. Lönef. äro 2,000 kr., bostad och trädgård. »Efter antagandet har läkaren dessutom beviljats 110 kr. såsom vedbidrag och 50 kr. till telefon.» Särskild taxa finnes m. fl. förbindelser.

† Sandviken.

K. Br. 15/7 *1881:* tj.-årsb. enl. K. Kung. 1840; tj.-omr. Högbo och Årsunda s:nar, st. vid Sandvikens bruk. Läkaren antages af Sandvikens bruks ägare eller disponent.

Uppg. fr. distr:ets läkare: St:en är f. n. i Yttre Sandviken, invid brukets gräns, c:a 900 mtr. från järnv.-st:en. Läkaren antages tills vidare och har två årsackord, å 500 kr. hvartdera, med s:narna, dock under vissa villkor. F. o. m. 1905 tillämpas den allm. prov.-läk.-taxan oafkortad.

† Ljusne.

K. Br. 29/7 *1876:* tj.-årsb. enl. K. Kung. 1840; tj.-omr. »Ljusne och Ala sågverk med Maråkers bruk äfvensom byarna Norr- och Sör-Ljusne inom Söderala socken af Gäfleborgs län»; st. vid Ljusne bruk. Läkaren tillsättes af ägaren till Ljusne sågverk.

Uti und. skrifv. af 3/10 1900 meddelade Med.-Styr. sig hafva fått kännedom om att tjänstens senaste innehafvare blifvit af Ljusne-Voxna aktiebolag (som numera ägde Ljusne sågverk) uppsagd till aflyttning, på grund hvaraf Styr. hemställde att, »då å ena sidan bruksägarens rätt att uppsäga läkaren icke torde kunna bestridas, men det å andra sidan syntes betänkligt, att den offentliga hälso- och sjukvården äfvensom rättsmedicinen inom ett så stort distrikt fortfarande skulle vara anförtrodda åt en läkare med den osäkra och osjälfständiga ställning, som, efter hvad som inträffat, måste anses tillkomma den af ägaren till Ljusne sågverk antagne läkaren», K. Maj:t ville förklara, att den genom nåd. bref den 29 juli 1876 läkaren i Ljusne distr. medgifna rätt till tj.-årsb. skulle upphöra. Detta bestreds af Ljusne-Voxna aktiebolag, och efter i ärendet förebragt utredning fann K. Maj:t, enligt nåd. Bref till Med.-Styr. 19/1 1901,* med afseende å hvad i ärendet blifvit upplyst i fråga om det mellan Ljusne-Voxna aktiebolag, å ena, samt den nyantagne läkaren, å andra sidan, upprättade kontrakt, någon vidare åtgärd i ärendet icke för det dåvarande erforderlig, ägande Med.-Styr. dock, »därest anledning därtill skulle förekomma, ånyo göra und. framställning i ämnet».

Uppg. från distr:ets läkare: »Distriktet omfattar Ljusne kapellförsamling af Söderala kommun och Gäfleborgs län. Kapellförsamlingen bildades 1895 och fick samma omfattning som det 1876 bildade läkardistriktet. . . » — Mellan nuvarande tjänsteinnehafvaren och Ljusne-Voxna aktieboiag upprättades i oktober 1900 kontr. med 6 månaders ömsesidig uppsägn.; kontraktet fick dock ej å någonderna sidan uppsägas före den 15 april 1905. Lönef. utgå med 4,300 kr. (3,300 från Ljusne och 1,000 från Ala) samt bostad jämte en del andra naturaförmåner, bland hvilka här må nämnas fria skjutsar vid sjukbesök. Nuv. läkaren har på sista åren från Ljusne erhållit personligt lönetillskott af 300 kr. För dessa lönef. skall fri läkarvård meddelas åt så godt som alla *inom* distriktet (4,388 personer vid 1903 års början) samt äfven befolkningen i de *utom* distriktet liggande Gullgrufvans och Sannäs egendomar.

† Gysinge.

K. Br. 9/7 *1847* bifaller ansökning af disponenten till Gysinge bruk om tj.-årsb. enl. K. Kung. 1840 »för bruksläkaren vid Gysinge», hvilket till distrikt fick Österfärnebo, Hedesunda och Årsunda s:nar.

Uppg. från distr:ets läkare: »Distriktet omfattar Österfärnebo och Hedesunda socknar med Gysinge bruk, beläget i Österfärnebo» [Årsunda s:en ingår nu i Sandvikens e. distr.]. St:en är vid Gysinge bruk. Läk.-styr. finnes sedan hösten 1902, bestående af två ldmtr från hvardera s:nen; ldmtrna utse sinsemellan ordförande. Läkaren antages (utan kontr.) tills vidare och med sex månaders ömsesidig uppsägn.-tid. Lönef.: från Österfärnebo 1,000, från Hedesunda 800 kr. Dessutom af Gysinge bruk ackord å 1,000 kr., bostad och vedbrand samt häst för tjänstresor.

† Ockelbo.

K. Br. 9/11 *1849:* på ansökn. af ägaren till »Ugglebo eller Ockelbo järnverk» beviljades tj.-årsb. enl. K. Kung. 1840 åt bruksläkaren vid detta järnverk; hans tj.-omr. bestämdes till Ockelbo s:en. — I efterfölj. K. Bref uppgifves att tjänsten »allt sedan 1878 varit obesatt».

K. Br. 3/8 *1888:* tj.-årsb. enl. K. Kung. 1840. Tj.-omr. »Ockelbo och Åmots kommun» (= Ockelbo s:en och Åmots kapellag). Lönef.: af Ockelbo s:en 2,000 kr. Läkaren skulle antagas af kom.-st:a eller af genom densamma utsedda delegerade.

Uppg. fr. distr:ets läkare: St:en är belägen omkr. 1/2 mil från Ockelbo järnv.-st. Läk.-styr. finnes ej; läkaren antages af kom.-st:an (om delegerade nämnes intet). Läk. antogs förut på 5 år, men vid utgången af sista femårsperioden beslöt kom.-st:an att ej förklara tjänsten ledig till ansökan utan hos Med.-Styr. för nuv. tj.-innehafvaren begära förordnande tills vidare (utfärdadt 12/10 1900); kontr. eller uppsägn.-tid finnas ej. Lönef.: 2,000 kr., »hvarifrån afgår för hyra af bostad i kommunens boställe för läkare och apotekare 800 kronor». Fri läkarvård för sådana fattiga inom kom:en, hvilka åtnjuta helt underhåll.

---

* I detta K. Bref finnes närmare redogjordt för gången af nyssnämnda utredning.

† Bergsjö.

K. Br. 2/5 *1879:* tj.-årsb. enl. K. Kung. 1840; tj.-omr. Bergsjö, Hassela, Gnarps, Harmångers och Jättendals s:nar; st. i Bergsjö. Läkaren utses af delegerade från s:narnas kom.-st:or. — I efterföljande K. Brefs ingress heter det, att nämnda socknar »underlåtit anställa distriktsläkare».

K. Br. 23/5 *1890:* tj.-årsb. enl. K. Kung. 1840; tj.-omr. detsamma som i K. Br. 2/5 1879; st. inom eller i närheten af Bergsjö kyrkoby. Lönef. fr. kom:erna 1,500 kr. Läkarval = föreg.

Uppg. från distr:ets läkare: Läkaren antages tills vidare, utan kontr. och utan uppsägn.-tid. Särsk. taxa finnes. »Den 9 maj 1891 beslöts, att läkarstyrelsens »(dess sammansättning nämnes ej)» ordförande skall bevilja tjänstledighet; till följd däraf har styrelsen ej sammanträdt sedan den 6 augusti 1892, då jag (= nuv. tj.-innehafv.) antogs.»

*** Los.**

K. Br. 17/3 *1893:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1893—1897; tj.-omr. Los s:en med Hamra kapell samt Kårböle kapellag; st. i Ryggskogs by. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., från Los s:en 1,500 kr. — Genom K. Br. 6/10 1893 bestämdes Grufbyn (Grufby by) såsom st.

K. Br. 30/7 *1897:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1898—1902; i öfr. = föreg. (station i Grufby by).

C. Dt 29/8 *1902:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1903—1907; i öfr. = föreg.

C. Dt 9/11 *1906:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1908—1912; tj.-omr. oförändr., st. nu i Kyrkbyn af Los s:en (skall förläggas dit »så snart lämpligen kan ske»). I öfr. = föreg.

Ofvanåker.

K. Br. 2/4 *1897:* tj.-årsb. t. o. m. 1901; tj.-omr. Ofvanåkers s:en och Öjungs kapellag; st. i Edsbyn. Lönef.: af Ofvanåkers s:en 1,000 kr. Läk.-styr. af 3 å kom.-st:a valde ldmtr.

K. Br. 15/3 *1901:* tj.-årsb. 1902—1906; tj.-omr., st. och läk.-styr. = föreg. Beträffande lönef. hade kom:en utfäst samma belopp som förut eller 1,000 kr., men i K. Brefvet uppställdes såsom villkor utgående af »en årlig aflöning af minst 1,500 kronor».

K. Br. 7/4 *1906:* tj.-årsb. 1907—1911; i öfr. = föreg. (denna gång hade kom:en utfäst 1,500 kr. lön).

Arbrå.

K. Br. 3/12 *1898:* tj.-årsb. t. o. m. 1903; tj.-omr. Arbrå s:en, st. vid eller i närh. af Vallsta järnv.-st. Lönef. 1,500 kr. (s:nen hade till en början utfäst endast 1,000 kr., som emellertid, i anledning af Med.-Styr:s endast under villkor om 1,500 kr. lön gifna tillstyrkande, under ärendets gång höjdes till sistn. belopp). Läk.-styr. af tre å kom.-st:a valda, inom s:nen boende pers:er.

K. Br. 5/6 *1903:* tj.-årsb. t. o. m. 1908; tj.-omr. = föreg.; st. nu vid eller i närh. af Arbrå järnv.-st. Lönef.: 1,500 kr., hvarjämte vid Arbrå järnv.-st. skulle, mot skälig hyra, åt läkaren tillhandahållas passande bostad (villkoret uppställdt i anl. af genom Med.-Styr. uttalad farhåga rör. svårighet med bostadsfrågan). Läk-styr. = föreg. Dessutom blef, på förekommen anledning, i det K. Brefvet till iakttagande framhållet, »att läkaren icke är pliktig att, allenast mot åtnjutande af den sålunda bestämda aflöningen, bestrida sjukvården åt socknens fattiga».

*** Enånger.**

K. Br. 22/12 *1898:* tj.-årsb. t. 1/10 1903; tj.-omr. »Enångers och Njutångers socknar jämte Nianfors kapellförsamling, dock med undantag af den del af Njutångers socken, som tillhör Iggesunds bruk och Norra Iggesunds by»; st. i närh. af Enångers kyrka. Lönef., af K. Maj:t gjorda till villkor för tj.-årsb.: 1,500 kr. (i enlighet med Med.-Styr:s förslag, kom.-erna hade anslagit endast 1,000 kr.). Läk.-styr. af 3 å kom.-st:or valda per:ser (2 af Enånger, 1 af Njutånger). — Kom.-nämnds och prästerskaps uppgifter ang. hälso- och sjukvård skola för *hela* Njutångers s:en fortf. lämnas till prov.-läkaren i Hudiksvalls distr.

K. Br. 17/7 *1903:* tj.-årsb. t. 1/10 1908. Lönef. nu utfästa till 1,625 kr. jämte bostad; i öfr. = föreg.

C. Dt 29/7 *1904:* st.-bidr. å 1,000 kr. f. o. m. 1/10 1904 till 1/10 1908. Sådant hade begärts å 1,500 kr., efter det läkaren förklarat sig villig att underkasta sig de förändringar, som blefve en följd af st.-bidrags beviljande. Med.-styr. ansåg anl. saknas för beviljande af högre st.-bidr. än 1,000 kr. — I följd af st.-bidr:et upphäfdes de i K. Br. 17/7 1903 gifna bestämmelserna om läk.-styr.

Bollnäs.

K. Br. 10/12 *1859:* tj.-årsb. enl. K. Kung. 1840; tj.-omr. Bollnäs, Alfta, Ofvanåkers och Voxna s:nar; st. i Bollnäs. — Efter 1881 upptages denna tjänst icke vidare i Med.-Styr:s tryckta läkarförteckningar.

K. Br. 22/12 *1886:* tj.-årsb. enl. K. Kung. 1840, dock endast »för tiden från och med juni månad 1886 till 1889 års slut». Tj.-omr. Bollnäs s:en, st. i Bollnäs. Lönef.: af kom:en utfästa 2,000 kr. Läk. antages af kom.-st:an.

K. Br. 16/5 *1890:* tj.-årsb. 1890—1894; tj.-omr. och st. = föreg.; likaså lönen, dock »med den förändring att de personer, som af kommunalnämndens ledamöter kunde erhålla bevis om sin fattigdom och medellöshet, skulle erhålla fri läkarvård» (om detta villkor nämnes intet i själfva »klämmen» af det K. Brefvet, som endast säger, att tj.-årsb. beviljats »på de villkor och med iakttagande af de bestämmelser, som i merberörda nåd. Bref» [af 22/12 1886] »finnas stadgade»). Ang. läk.-styr. nämnes intet. Under åren 1895 och 1896 synes distr:et ej hafva åtnjutit tj.-årsb.

K. Br. 26/3 *1897:* tj.-årsb. t. o. m. *1899;* tj.-omr. Bollnäs s:en jämte kapellförs:arna Annefors och Katrineberg; st. fortf. i Bollnäs. Utfästa lönef. = nästföreg.; af K. Maj:t tillägges emellertid nu: »skolande extra provinsialläkaren ställa sig till efterrättelse nådiga läkartaxan den 31 oktober 1890». Läk.-styr. af tre å kom.-st:or utsedda ldmtr.

K. Br. 23/2 *1900:* tj.-årsb. t. o. m. 1904. I öfr. = nästföreg. (dock ej tillägget om läkartaxan).

K. Br. 31/12 *1904:* tj.-årsb. t. o. m. 1909; i öfr. = nästföreg.

Genom K. Br. af 17/3 1905 beviljades tj.-årsb. åt e. prov.-läkaren i distr:et personligen f. o. m. 1905, utan hinder af att denne, som till tjänsten ånyo antagits den 28/12 1904, icke blifvit antagen i den ordning förenämnda K. Br. 31/12 1904 föreskrifver.

Färila.

K. Br. 22/12 *1899:* tj.-årsb. t. o. m. 1904; tj.-omr. Färila s:en med undantag af Kårböle kapellförs. (som hör till Los extra distr.); st. i närh. af Färila kyrka. Lönef.: 1,500 kr., af kom:en utfästa, hvarjämte K. Maj:t tillagt bestämmelse om fri bostad. Läk.-styr. af fem å kom.-st:a utsedda pers:er.

K. Br. 5/2 *1904:* tj.-årsb. 1905—1909; tj.-omr. och st. äfvensom läk.-styr. = föreg. Lönef., af kom:en utfästa: 1,500 kr. och bostad.

Västernorrlands län.

† Vifstavarf.

K. Br. 18/2 *1870:* tj.-årsb. enl. K. Kung. 1840; tj.-omr. Ljustorps, Hässjö, Timrå, Alnö och Sköns s:nar, st. vid Vifsta varf.

Uppg. från distr:ets läkare: Distr:et omfattar numera endast Sköns, Timrå, Hässjö och Ljustorps socknar. [Alnö s:en bildar numera Alnö e. distr.]. »Läkardistriktsstyrelsen består sedan gammalt af disponenterna för 3 större sågverk: Sund, Skönvik och Vifstavarf. Huru och af hvad myndighet denna styrelse är tillsatt torde vara obekant». Denna styr. antager läkaren, tillsvidare, utan uppsägningstid och utan kontrakt, »hvadan undertecknad måste finna sig i att en af ofvannämnda disponenter — — sedan jag tjänstgjort utan anmärkning i 5 år, utan känd anledning nedtvang den från detta rika bolag utgående ackordsumman med 500 kr.» Lönef. utgöras af s. k. garanterade ackord (summa 5,200 kr. hvaraf 2,500 kr. skulle räknas som »lön»), dessutom fri bostad samt ersättn. för vedbrand med 400 kr.

Genom K. Br. 9/3 1906 föreskrefs, att Skönsmons munic.-samh. skulle öfverflyttas fr. distr:et till Sundsvalls prov.-läk.-distr.

† Ytterlännäs.

K. Br. 17/6 *1870:* tj.-årsb. enl. K. Kung. 1840; tj.-omr. Ytterlännäs, Dals, Torsåkers och Gudmundrå s:nar; st. i Ytterlännäs s:en. I ingressen till detta K. Br. heter det att »sjökaptenen Johan Nyberg genom gåfvobref den 3 maj 1866, i anseende till behofvet af en i Ytter-Lännäs stationerad läkare, gifvit ett kapital af 10,000 kronor, hvaraf årliga räntan skulle användas till aflöning åt en sådan läkare» samt att »kommunerna jämväl gått i författning om inköp af 1/4 mantal Svedje till boställe för den blifvande läkaren».

Uppg. från distr:ets läkare: Distr:et består af Ytterlännäs, Torsåkers och Dals socknar [Gudmundrå s:en utgör numera ett likanämndt e. prov.-läk.-distr.]; st:en är nu i Nyland. Läk.-styr. af 4 ldmtr., af hvilka 2 väljas af Ytterlännäs, och 1 af hvardera af Torsåker och Dal. Läkaren antages tillsvidare, utan kontr. Lönef.: dels kontant lön 1,000 kr., dels räntan (i allmänhet 500 kr.) å förenämnda donation å 10,000 kr., dels ock bostad, för hvilken dock 125 kronor tomtafgäld skall af läkaren själf utgöras.

Gudmundrå.

K. Br. 15/3 *1890:* tj.-årsb. enl. K. Kung. 1840, men endast för *tio* års tid; tj.-omr. Gudmundrå s:en, st. »inom densamma». Lönef.: af kom:en utfäst »bidrag» 1,000 kr. Läkaren skulle antagas af socknemännen å kom.-st:a eller af där utsedde delegerade.

K. Br. 16/3 *1900:* tj.-årsb. till 24/4 1910; tj.-omr. oförändr., st. nu bestämd till (den kom:en tillhöriga läkarbostaden i) Kramfors. Lönef. fortf. 1,000 kr. Läk.-styr. af fem å kom.-st:a valda pers:er. S:nen hade anhållit om rätt för utsedd distr.-styr. att antaga läkare för hela ifrågav. tidsperiod eller ock för viss kortare tid, men härom nämner det K. Br. intet.

*** Ramsele.**

E. Dt 11/5 1888: *afslag* å en af Ramsele socknemän gjord, af samtl. vederb. afstyrkt ansökning om tj.-årsb. för en distr.-läk. med Ramsele s:en till tj.-omr. och st. i närh. af Ramsele kyrka.

K. Br. 12/5 *1892:* tj.-årsb. t. o. m. 1896; tj.-omr. Ramsele och Edsele s:nar, st. i närh. af Ramsele kyrka. Lönef., af kom:erna utfästa: 1,800 kr. (Ramsele 1,500 och Edsele 300*) Läk.-styr. af nio (= 6 + 3) vid kom.-st:or utsedde ldmtr.

---

* Edsele kom. hade för utgörandet af sitt bidr. uppställt ss. villkor att läk. skulle, utan särsk. ersättn. af kom:en, inom s:nen, i närh. af kyrkan, hålla minst 6 allmänna mottagningar om året; om detta villkor nämnes dock ingenting i det K. Brefvets »kläm».

K. Br. 25/9 *1896:* tj.-årsb. (begärdt st.-bidr. vägradt) t. o. m. 1901. I öfr. = föreg. (om något villkor för Edsele s:ens bidr. å 300 kr. nämnes intet).

K. Br. 15/2 *1901:* tj.-årsb. och *st.-bidr.* 1902—1906. Tj.-omr. och st. oföränd. Lönef.: st.-bidr. 700 kr. och ldst.-bidr. 500 kr.; af kom:erna 1,000 kr. (Ramsele 800, Edsele 200).

*** Anundsjö.**

K. Br. 23/9 *1892:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1892—1896; tj.-omr. Anundsjö s:en, st. »i Bredbyn eller trakten närmast däromkring». Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr., af kom:en 1,500 kr. jämte bostad eller 750 kr. i hyresersättn.

K. Br. 25/9 *1896:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901. I öfrigt = föreg. (alternativet fri bostad dock uteslutet).

K. Br. 21/6 *1901:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906. I öfr. = föreg., äfven beträffande lönef:erna, i det att det begärda st.-bidr:et å 1,000 kr. beviljades endast under förutsättn. af fortf. 1,500 kr. i lön och *750* kr. i hyresersättn. (kom:en hade denna gång anslagit blott 500 kr. i hyresersättn.).

C. Dt 27/4 *1906:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1907—1911; i öfr. = föreg. (Denna gång hade kom:nen anslagit *750* kr. i hyresersättn., jämte lönen 1,500 kr.)

Alnö.

K. Br. 22/12 *1892:* tj.-årsb. (begärdt st.-bidr. å 1,500 kr. vägradt) för fem års tid fr. 7/5 1893. Tj.-omr. Alnö s:en, st. i Alvik. Om lönef. säges i det K. Brefvet ej annat, än att Med.-Styr. tillstyrkt under förutsättn. af 1,500 kronors aflöning åt läkaren (jfr nedan). Läk.-styr. af fem vid kom.-st:a utsedda ldmtr.

K. Br. 7/5 *1897:* tj.-årsb. 7/5 1898—6/5 1903; tj.-omr. och st. oföränd. Lönef.: desamma »som förut» (jfr nästföreg.) eller 1,500 kr. och bostad. Läk.-styr. = föreg.

K. Br. 31/10 *1902:* tj.-årsb. 7/5 1903—6/5 1908: i öfr. = nästföreg.

*** Indalsliden.**

C. Dt 5/12 *1902:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1903—1907; tj.-omr. Indals-Lidens och Holms s:nar, st. i närh. af Indals-Lidens kyrka. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr. (1,500 kr. hade begärts), ldst.-bidr. 500 kr., af kom:erna 1,000 kr. i lön och 500 kr. i hyresersättn.

*** Tåsjö.**

C. Dt 8/4 *1904:* tj.-årsb. och st.-bidr. t. o. m. 1908; tj.-omr. Tåsjö s:en, st. i närh. af Tåsjö kyrka. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 500 kr., af kom:en 1,000, kr., hvarjämte, på Med.-Styr:ens förslag, K. Maj:t ss. villkor föreskref att »lämplig bostad af Tåsjö socken mot skälig hyra tillhandahålles läkaren».

Nätra.

K. Br. 7/4 *1905:* tj.-årsb. t. o. m. 1909, tj.-omr. Nätra s:en, st. i Bjästa kyrkoby. Lönef. fr. kom:nen 2,000 kr. i lön och 300 kr. i hyresbidrag tillagdt af K. Maj:t ss. villkor: att lämplig bostad mot skälig hyra tillhandahålles läkaren. Läk.-styr. af fem inom orten boende män.

Jämtlands län.

*** Stugun.**

K. Br. 28/1 *1887:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, men endast för fem år. Tj.-omr. Stuguns s:en och Borgvattnets annexförs.; st. inom Stuguns s:en. Lönef., af Stuguns kom. utfästa: 1,500 kr. i lön och 500 kr. ss. hyresersättn. Läkaren skulle antagas af Stuguns s:en å kom.-st:a eller af å kom.-st:a utsedda delegerade.

K. Br. 12/5 *1892:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1892—1896; tj.-omr. Stuguns och Borgvattnets socknar) och st. oförändr. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr. af kom:en ss. förut 1,500 kr. lön och 500 kr. hyresersättn.

K. Br. 25/9 *1896:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901. Tj.-omr. oförändr., st. nu närmare bestämd till »i närheten af apoteket i Stuguns kyrkoby». Lönef. = föreg. (kom:ens bidrag emellertid utfästa för *10* år).

K. Br. 25/10 *1901:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1911. I öfr. = föreg.

*** Föllinge.**

K. Br. 4/7 *1889:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, men endast för fem år. Tj.-omr. Föllinge, Laxsjö och Hotagens s:nar; st. i närh. af Föllinge kyrka. Lönef., af kom:nerna utfästa: 1,300 kr. jämte bostad eller 500 kr. hyresersättn. Läkaren skulle antagas af fem å kom.-st:or valda delegerade (3 fr. Föllinge, 1 fr. Laxsjö och 1 fr. Hotagen).

K. Br. 28/9 *1894:* tj.-årsb. och *st.-bidr.* 1894—1898. Tj.-omr. och st. oförändr. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., af kom:erna 1,500 kr.

K. Br. 29/7 *1898:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1899—1903; i öfr. = föreg.

C. Dt 22/1 *1904:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1904—1908; i öfr. = föreg. — Samtidigt afslogs af kom:erna subsidiärt gjord und. ansökning att, om under perioden »skulle finnas möjlighet därtill», distr:et måtte förändras till ordinarie; detta hade af Med.-Styr. afstyrkts (motiv: ej lämpligt i ett enstaka fall; ifrågasatt allmän distriktsreglering).

*** Hammerdal.**

K. Br. 24/2 *1893:* tj.-årsb. t. o. m. 1897; tj.-omr. Hammerdals och (den därifrån efter 1893 års ingång ss. egen kom. afskilda) Gåxsjö s:nar, st. i närh af Hammerdals kyrka. Lönef.: (af Hammerdals s:en 1892, således före delningen, anslagna) 1,500 kr. Läk.-styr. (antalet ldmtr ej nämndt) väljes å kom.-st:or.

K. Br. 30/7 *1897:* tj.-årsb. och *st.-bidr.* 1898—1902. Tj.-omr. och st. oförändr. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr. (1,500 kr. begärda); af kom:nerna 1,500 kr.

C. Dt 5/12 *1902:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1903—1907. Lönef.: st.-bidr. höjdt till 1,500 kr., af kom:erna fortf. 1,500 kr. I öfr. = föreg.

*** Frostviken.**

K. Br. 18/12 *1896:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901; tj.-omr. Frostvikens s:en; st. i Gäddede by eller i närh. af Frostvikens kyrka. Lönef.: st.bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 500 kr., af kom:en 1,500 kr. Samtidigt beslöt K. Maj:t, att bestämmelserna om prov.-läkarens i Ströms distr. tjänstresor i vissa fall till Gäddede kyrkoby och Ankarede kapell skulle upphöra att gälla.

Genom K. Br. 22/12 1899 och 21/12 1900 medgafs, att e. prov.-läkaren i F. distr. finge på statens bekostnad företaga tjänsteresor, enligt det förra nåd. brefvet två gånger

hvartdera af åren 1900 och 1901 till Ankarede kapell och enligt det senare en gång år 1900 till Sjougdnäsets kapell.

K. Br. 12/7 *1901:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906; tj.-omr. och st. oförändr.; likaså st.-bidr:ets och det kommunala bidr:ets belopp (om ldst.-bidr. nämnes intet). Tj.-resor gm extra prov.-läkaren under denna femårsperiod medgifvas 2 ggr årligen till Ankarede kapell och en gg årligen till Sjougdnäsets kapell.

C. Dt 7/4 *1906:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1907—1911; tj.-omr., st. och lönef. = föreg. (intet ldst.-bidr.). Tj.-resorna till Ankarede kapell (2 ggr årligen) och till Sjougdnäsets kapell (1 gg årligen) fortfara.

*** Rätan.**

K. Br. 5/8 *1898:* tj.-årsb. t. o. m. 1901 (orten hade emellertid anslagit läkareaflöning för *fem* år). Tj.-omr. Rätans, Klöfsjö och Öfverhogdals s:nar, st. i Rätansbyn. Lönef.: 1,000 kr. (Rätan 800, Klöfsjö 150 och Öfverhogdal 50). Läk.-styr. af 5 å kom.-st:or utsedda ldmtr (3 för Rätan, 1 för hvardera af de öfriga s:narna).

K. Br. 26/5 *1899:* st.-bidr. 1899—1901 af 1,000 kr., beviljadt på framställning af läk.-styr. och med hänsyn till af densamma anförda grunder (distr:ets fattigdom m. m.). Samtidigt upphäfdes best:erna i K. Br. 5/8 1898 ang. läk.-styr. och förfarandet vid tjänstens tillsättande; i stället skulle, naturligtvis, gälla best. i § 41 mom. 1 och 2 af gällande läkarinstruktion.

K. Br. 21/6 *1901:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906. Tj.-omr. oeh st. oförändr. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr., fr. kom:erna 1,000 kr.

C. Dt 30/3 *1906:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1907—1911; i öfr. = föreg.

Näskott.

K. Br. 22/12 *1899:* tj.-årsb. 1900—1904; tj.-omr. Näskotts och Alsens s:nar; st. inom Näskotts s:en. Lönef., af K. Maj:t föreskrifna ss. villkor: 1,500 kr. lön och »lämplig bostad, utan kostnad för läkaren» (kom:erna hade endast anslagit 500 kr. hvardera, i ett för allt). Läk.-styr. af fem å kom.-st:or utsedda pers:er (3 fr. Alsen, 2 fr. Näskott).

K. Br. 2/12 *1904:* tj.-årsb. 1905—1909; tj.-omr. och st. oförändr. Lönef., af K. Maj:t föreskrifna: 1,500 kr. i lön och antingen lämplig bostad, som utan kostnad för läkaren skulle honom tillhandahållas, eller ock en hyresersättn. af tillsammans minst 500 kr. (kom:erna hade anslagit 1,500 kr. i lön och 200 kr. i hyresersättn.). Läk.-styr. = föreg.

Västerbottens län.

*** Byske.**

K. Br. 10/8 *1887:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, men endast för fem år. Tj.-omr. Byske s:en; st. inom s:nen. Af kom:nen anslagen lön 1,500 kr., hvarjämte kom:en förbundit sig att åt läkaren »upplåta fri bostad i sockenstugan». Läk. skulle antagas af kom.-st:an eller genom af densamma utsedda delegerade.

K. Br. 26/2 *1892:* tj-årsb. och st.-bidr. 1892—1896; tj.-omr. fortf. Byske s:en, st:en nu angifven till Byske kyrkoby. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr., af kom:nen 1,500 kr. jämte bostad och vedbrand.

K. Br. 29/5 *1896:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr., hvarjämte i det K. Brefvet, som är gemensamt för 6 extra distrikt inom länet, angifves, att landst. och vederb. kom. anslagit »minst 1,500 kr.»

K. Br. 19/4 *1901:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906. I öfr. = föreg. (ldst:ets bidr. angifves till 750, kom:ens likaledes 750).

C. Dt 25/5 *1906* (ang. bl. a. Byske distr.): tj.-årsb. och st.-bidr. 1907—1911; i öfr. = föreg.

*** Burträsk.**

K. Br. 2/12 *1887:* tj.-årsb. enligt K. K. 1840, men endast för fem år. Tj.-omr. Burträsks s:en, st. inom densamma. Af kom:en anslagna lönef.: 2,000 kr. och bostad. Läkaren skulle antagas af kom.-st:an eller genom af densamma utsedda delegerade.

K. Br. 12/5 *1892:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1892—1896. Tj.-omr. oförändr., st:en angifves af kom:en vara i Gammalbyn. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 750 kr. (med villkor att ldst:et ej skulle behöfva ytterligare bidraga »till läkare för skötande af sjukstuga inom nämnda kommun»), af kom:en 1,500 kr.

K. Br. 29/5 *1896:* tj.-årsb. och st. bidr. 1897—1901; tj.-omr. och st. (Gammalbyn) = föreg. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr.; af ldst. och vederb. kom. «minst 1,500 kr.» (Se ofvan under Byske distrikt, samma K. Bref.)

K. Br. 19/4 *1901:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906; tj.-omr. och st. oförändr. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 750 kr., af kom:en 750 kr.

C. Dt 25/5 *1906:* (ang. bl. a. Burträsks e. distr.): tj.-årsb. och st.-bidr.1907—1911; i öfr. = föreg.

*** Degerfors.**

K. Br. 26/2 *1892:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1892—1896; tj.-omr. Degerfors s:en; st. i Degerfors kyrkoby. Lönef.: st.-bidr. 1,200 kr., af kom:en 1,500 kr. (härför äfven läkarvård vid blifvande sjukstuga i s:nen).

K. Br. 29/5 *1896:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901; tj.-omr. och st. oförändr. Lönef.: st.-bidr. 1,200 kr., af ldst. och vederb. kom. »minst 1,500 kr.» (se ofvan under Byske distr., samma K. Bref).

K. Br. 19/4 *1901:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906; tj.-omr. och st. oförändr. Lönef.: st.-bidr. 1,200 kr., af ldst. 750, af kom:en 750 kr.

C. Dt 25/5 *1906* (angående bl. a. Degerfors e. distr.): tj.årsb. och st.-bidr. 1907—1911; i öfr. oförändr.

*** Vilhelmina.**

K. Br. 22/12 *1892:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1893—1896; tj.-omr. Vilhelmina s:en, st. i Vilhelmina kyrkoby. Lönef.: st.bidr. 1,500 kr., af ldst. 750 kr. (utfästa för 5 år), af kom. 750 kr. (utfästa för 5 år).

K. Br. 29/5 *1896:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., af ldst. och vederb. kom. »minst 1,500 kr.» (se ofvan under Byske e. distr., samma K. Bref). I öfr. = föreg.

K. Br. 19/4 *1901:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906; i öfr. = här ofvan enligt K. Br. 22/12 1892. — Genom K. Br. 31/12 1901 medgafs, att e. prov.-läk. i V. finge på statens bekostnad 2 ggr under hvart och ett af åren 1902—1906 företaga tjänsteresor till Fattmomakke och Dikanäs kapellplatser.

C. Dt 25/5 *1906* (ang. bl. a. Vilhelmina e. distr.): tj.-årsb. och st.-bidr. 1907—1911, i öfr. oförändr. ss. enligt K. Br. 19/4 1901, sål. st.-bidr. 1,500, ldst.-bidr. 750, fr. kom:en 750 kr.).

*** Bygdeå.**

K. Br. 18/8 *1893:* tj.-årsb. t. o. m. 1897; tj.-omr. Bygdeå s:en, st. vid Robertsfors bruk. Lönef.: af kom. 1,500 kr., af ldst. 450 kr., hvarjämte ägaren af Robertsfors förbundit sig upplåta fri bostad med ved. Läk.-styr. af tre å kom.-st:a utsedda pers:er.

K. Br. 29/5 *1896:* tj.-årsb. och *st.-bidr.* 1898—1901. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr., af ldst. och vederb. kom. »minst 1,500 kr.» (se ofvan under Byske e. distr., samma K. Br.)

K. Br. 26/4 *1901:* tj.-årsb. och st.-bidr. för år 1902. I öfr. = föreg.

C. Dt 11/4 *1902:* tj.-årsb. och st.bidr. 1903—1906 (kom:en hade anslagit aflöning för 1903—1907, men ldst:et, som beviljat bidr. jämväl för lika lång tid, hade anhållit om st.-bidr. för 4 år f. o. m. 1903). Tj.-omr. och st. oförändr., likaså lönef. (st.-bidr. 1,000, af ldst. och kom. tillsammans 1,500 — hälften hvardera),

C. Dt 25/5 *1906:* (ang. bl. a. Bygdeå e. distr.): tj.-årsb. och st.-bidr. 1907—1911; i öfr. oförändr.

*** Bjurholm.**

K. Br. 22/12 *1893:* tj.årsb. och st.-bidr. 1894—1898; tj.-omr. Bjurholms och Örträsks s:nar, st. i Bjurholms by. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 750 kr. af kom:erna 750 kr. (resp. 600 och 150).

K. Br. 22/1 *1898:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1899—1903; i öfr. = föreg.

C. Dt 26/6 *1903:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1904—1908; i öfr. = föreg.

*** Jörn.**

K. Br. 31/12 *1894:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1895—1899; tj.-omr. Jörns s:en, st. i Jörns kyrkoby. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 750 kr., från kom. 750 kr.

K. Br. 23/1 *1899:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1900—1904; i öfr. = föreg.

Enligt C. Dt 30/12 1901 afslog K. Maj:t gjord ansökning om, bl. a., flyttning af läkarst. till Jörns järnv.-st. (i sammanhang med begärdt inrättande å sistn. plats af en apoteksinrättning, hvilket ock afslogs). Den önskade förflyttningen af läkarst. medgafs emellertid sedermera genom K. Br. 23/1 1903.

C. Dt 15/4 *1904* (ang. bl. a. Jörns e. distr.): tj.-årsb. och st.-bidr. 1905—1909; i öfr. = föreg. (st:en sål. fortf. vid Jörns järnv.-st.)

(Enl. K. Br. 4/3 1870 hade prov.-läk. i Skellefteå att, på förordn. af Kon. Bef., 2 ggr årligen företaga tj.-resa till bl. a. Jörns kyrkoby; detta upphäfdes gm K. Br. af 4/12 1891 ang. st.-bidr. till Norsjö e. distr., se nedan.)

*** Dorotea.**

K. Br. 26/2 *1897:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901; tj.-omr. Dorotea s:en, st. »i socknens kyrkoby eller å annan lämplig plats i närheten däraf». Lönef: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 750 kr., af kom. 750 kr.

K. Br. 19/4 *1901* (ang. bl. a. Dorotea e. distr.): tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906; i öfr. = föreg.

Genom K. Br. 5/12 1901 medgafs, att e. prov.-läkaren i D. distr. finge två ggr under hvarje år 1902—1906 företaga tjänsteresor på statens bekostnad till Risbäcks kapell.

C. Dt 25/5 *1906* (ang bl. a. Dorotea e. distr.): tj.-årsb. och st.-bidr. 1907—1911; i öfr. oförändr. ss. enligt K. Br. 19/4 1901. C. Dt 9/11 1906: tj.-resor till Risbäcks kapell 2 ggr årligen under perioden (se ofvan).

*** Tärna.**

K. Br. 17/12 *1897:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1898—1902. Tj.-omr. Tärna kapellförs. och närliggande fjällbygd i Stensele och Sorsele s:nar, eller närmare angifvet: »dels Tärna kapellförsamling, dels af Stensele socken de *byar och lägenheter*, som äro belägna väster om en linje, dragen från Vilhelmina sockengräns mellan sjöarna Gippmockträsk och Ullisjaur till Sorsele sockengräns vid Fårträsket, eller byområdena» — — (här uppräknas i det K. Br. 15 sådana) — — »dels ock af Sorsele socken de *byar* och *lägenheter*, som äro belägna väster om en linje dragen från Stensele sockengräns vid Fårträsk strax öster om Giltjaur till östra ändan af Sandselet i Vindelälfven samt därifrån vinkelrätt mot Norrbottensgränsen, eller byområdena» — — (= 13 likaledes uppräknade sådana). St. i närh. af Tärna kyrka. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. (först, 1896, utfäst till 750 kr., sedermera, 1897, förhöjdt till) 1,250 kr., af Tärna kapellförs. 250 kr. (utfäst för 10 år), hvarjämte församlingen »med enskild person träffat aftal om upplåtande åt en blifvande extra provinsiallläkare i Tärna, mot 100 kr. årlig hyra, af bostad jämte kök och öfriga erforderliga lägenheter å kyrkoplatsen».

Föreskrift lämnades tillika att uppgifterna om hälso- och sjukvård m. m. från de angifna byområdena i Stensele och Sorsele s:nar fortf. skulle aflemnas till prov.-läkaren i Lycksele distr.

Tj.-omr. blef under denna period minskadt, i det att genom *K. Br.* 14/7 *1899*, då Stensele och Sorsele båda extra distrikt inrättades, förklarades, att Tärna e. prov.-läk.-distr. f. o. m. 1900 skulle utgöras endast af Tärna kapellförs. samt de till Stensele s:en hörande byområdena Forsmark, Järfsjön, Hällnäs, Nordanås, Höglund, Umnäs, Holmträsk och Fjällsjö. Samtidigt bestämde K. Maj:t — med ändring af därom i K. Br. 17/12 1897 gifna föreskrifter — att uppgifterna om hälso- och sjukvård m. m. från den del af Stensele s:en, som således fortf. skulle tillhöra Tärna e. distr., skulle f. o. m. 1900 afgifvas till e. prov.-läk. i Stensele distr.

C. Dt 11/4 *1902:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1903—1907; tj.-omr. detsamma som det i K. Br. 14/7 1899 angifna. St. fortf. i närh. af Tärna kyrka. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 1,000 kr., af Tärna kapellförs. 500 kr. De i K. Br. 14/7 1899 gifna best:erna ang. uppgifter om hälso- och sjukvård m. m. (se ofvan) återupprepas. Äfven i C. D:ets ämbetsskrifvelse 15/4 1904 ang. bl. a. Stensele e. distr. intagas enahanda best:er.

Genom K. Br. 18/10 1895 hade medgifvits tjänsteresor till Tärna af prov.-läk. i Lycksele distr., 1 eller 2 ggr. under hvartdera af åren 1896 och 1897.

*** Sorsele.**

K. Br. 14/7 *1899* (ang. äfven Stensele e. distr.): tj.-årsb. och st.-bidr. 1900—1904; tj.-omr. Sorsele s:en (hvaraf en del dittills tillhört Tärna e. distr., se ofvan); st. i närh. af Sorsele kyrka. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 750 kr., af kom. 750 kr.

Ett under ärendets behandling väckt förslag att, med anledning af den obetydliga påräkneliga praktiken, fri bostad måtte läkaren beredas hade af kom:en i infordradt yttrande afböjts, hvaremellertid s:nen liksom ock Stensele betr. *sin* läkare, »gått i författning om att lämpliga lokaler skulle mot skälig hyra finnas för läkarne tillgängliga vid tiden för deras anställande».

Tillika föreskrefs, att de i K. Br. 21/5 1874 och 3/11 1893 medgifna tjänsteresorna af prov.-läk. i Lycksele till Sorsele kyrkoplats skulle f. o. m. utgången af 1899 upphöra.

C. Dt 15/4 *1904:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1905—1909; i öfr. oförändr. (dock nämnes intet om bostadsfrågan).

*** Stensele.**

K. Br. 14/7 *1899* (ang. äfven Sorsele e. distr.): tj.-årsb. och st.-bidr. 1900—1904; tj.-omr. »Stensele socken, med undantag af byområdena Forsmark, Järfsjön, Hällnäs, Nordanås.

Höglund, Umnäs, Holmträsk och Fjällsjö» (som bibeköllos åt Tärna e. distr., se detta distr.); st. i närh. af Stensele kyrka. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 750 kr., af kom. 750 kr. (Betr. bostadsfrågan se det under Sorsele e. distr. anförda). Tillika föreskrefs, att uppgifter om hälso- och sjukvård m. m. från den del af s:nen, hvilken fortf. skulle tillhöra Tärna e. distr., skulle efter ingången af 1900 afgifvas till e. prov. läk. i *Stensele* distr. Detta upprepas sedermera i K. Br. af 11/4 1902 ang. Tärna e. distr. samt i närmast efterf. ämbetsskrifvelse fr. C. D:et.

C. Dt 15/4 *1904:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1905—1909; i öfr. oförändr. (dock nämnes intet ang. bostadsfrågan).

Löfånger.

K. Br. 22/12 *1899:* tj.-årsb. 1900—1904; tj.-omr. Löfångers s:en, st. i närh. af Löfångers kyrka. Lönef.: 1,500 kr., hvarjämte s:nen tillförsäkrat läkaren fri bostad. Läk.-styr. af tre å kom.-st. utsedda pers:er.

K. Br. 3/6 *1904:* tj.-årsb. 1905—1909 (begäran om st.-bidr. å 1,500 kr. afslogs). Tj.-omr. och st. oförändr., likaså läk.-styr. Lönef.: ldst.-bidr. 750 kr., af kom. 750 kr. och bostad. (Kom:en hade nu låtit uppföra bostad åt e. prov.-läkaren.)

*** Norsjö.**

K. Br. 4/12 *1891:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1892—1896; tj.-omr. Norsjö och Malå s:nar, st. i Norsjö s:ens kyrkoby. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., af kom:erna tillsammans 1,500 kr. Prov.-läkarens i Skellefteå distr. tjänsteresor (enl. K. Br. 4/3 1870) 2 ggr om året till Norsjö, Jörns och Malå kyrkobyar skulle upphöra med utgången af 1891.

K. Br. 29/5 *1896* (ang. bl. a. Norsjö distr.): tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., af ldst. och vederb. kom:er »minst 1,500 kronor» (jfr Byske distr.). Äfven för öfr. = föreg.

C. Dt 29/11 *1901* (ang. bl. a. Norsjö distr.): tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906: Tj.-omr. nu inskränkt till endast Norsjö s:en (Malå bildar i st. eget e. distr.); st. oförändrad = Norsjö by. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 750 kr., af Norsjö kom. 750 kr.

C. Dt 25/5 *1906* (ang. bl. a. Norsjö distr.): tj.-årsb. och st.-bidr. 1907—1911; i i öfr. = föreg.

*** Malå.**

C. Dt 29/11 *1901* (ang. bl. a. Malå distr.): tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906. Tj.-omr. Malå s:en (dittills ingående i Norsjö e. distr.); st. i Malåträsks by. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 750 kr., af Malå kom. 750 kr. samt såsom hyresbidr. 300 kr.

C. Dt 25/5 *1906* (ang. bl. a. Malå distr.): tj.-årsb. och st.-bidr. 1907—1911: i öfr. = föreg.

(Jfr ofvan under Norsjö distr., K. Br. 4/12 1891, hvaraf framgår, att dessförinnan af prov.-läk. i Skellefteå distr. företagits tjänsteresor 2 ggr årligen till bl. a., Malå kyrkoby.)

Norrbottens län.

*** Gellivare.**

K. Br. 30/11 *1888:* tj.-årsb. enl. K. K. 1840, men endast för fem år. Tj.-omr. den del af Gellivare s:en, som ligger inom två mil från Gellivare kyrkplats, där läkaren skulle hafva sin st. Läkaren antages af »The Swedisch and Norwegian Railway Company limited»,

hvilken gjort ansökan i ärendet och som förbundit sig att under minst fem år aflöna läkaren med 3,000 kr. årl. (Tillika hade bolaget, i händelse af bifall till ansökningen, utfäst sig utvidga en af bolaget i Gellivare anlagd sjukstuga, så att den omfattade minst 60 sängar, och medgifvit, att äfven andra än i bolagets tjänst anställda personer finge intagas mot lindrig afgift.)

K. Br. 4/12 *1891* (ang. 4 distr. i länet): tj.-årsb. och *st.-bidr.* 1892—1896. Tj.-omr. nu utvidgadt till hela Gellivare s:en, st. Gellivare by. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 750 kr., af kom. 750 kr. »förutom hyvesersättning». — (Ldst:et, som gjort und. ansökning om st.-bidr. till såväl detta distr. som tre andra e. distr. (Öfvertorneå, Jockmock, Arvidsjaur) i länet, hade eventuellt begärt inrättande af 4 nya *ordinarie* prov.-läk.-distrikt, hvilket emellertid K. Maj:t förklarade »icke böra för det närvarande till någon Vår åtgärd föranleda».)

K. Br. 25/9 *1896* (ang. 4 distr. i länet): tj -årsb. och st.-bidr. 1897—1901. Tj.-omr. och st. oförändr. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., af ldst. *och* vederb. kom. 1,500 kr., hvarjämte af vederb. kom. utfästs 750 kr. årligen ss. hyresersättning.

C. Dt 31/12 *1901* (ang. 3 distr. i länet): tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906; tj.-omr.* och st. oförändr. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 500 kr., af kom. 1,000 kr. i lön och 750 kr. i hyresersättn. (jfr ock, i fråga om statistiska uppgifter, K. Br. 4/11 1904 ang. Gellivare Malmbergs extra distrikt, se nedan).

C. Dt 7/7 1905: e. prov.-läkaren i G. distrikt har att 2 ggr under hvart och ett af åren 1906—1910 på statens bekostnad företaga tjänstresor till Hackas och Ullati byar.

*** Öfvertorneå.**

K. Br. 4/12 *1891* (ang. 4 distr. i länet): tj.-årsb. och st.-bidr. 1892—1896; tj.-omr. Öfvertorneå och Hietaniemi s:nar., st. i Matarengi kyrkoby. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 750 kr., af Öfvertorneå kom. 750 kr. »förutom hyresersättning» (jfr ock samma K. Br. under Gellivare e. distr.).

K. Br. 25/9 *1896* (ang. 4 distr. i länet): tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901; tj.-omr. och st. oförändr. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., af ldst. *och* vederb. kom. 1,500 kr., hvarjämte Öfvertorneå kom. utfäst fri bostad.

C. Dt 31/12 *1901* (ang. 3 distr. i länet): tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906; tj.-omr. och st. oförändr. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 750 kr., af Öfvertorneå kom. såsom lön och hyresersättning tillhopa 1,500 kr.

*** Jockmock.**

K. Br. 4/12 *1891* (ang. 4 distr. i länet): tj.-årsb. och st.-bidr. 1892—1896; tj.-omr. Jockmocks s:en med Kvickjocks kapell; st. i Jockmocks kyrkoby. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr. ldst.-bidr. 750 kr., af Jockmocks kom. 750 kr., »förutom hyresersättning» (beloppet ej nämndt). (Jfr ock samma K. Br. under Gellivare e. distr.)

K. Br. 25/9 *1896* (ang. 4 distr. i länet): tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901; tj.-omr. och st. oförändr. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst. *och* vederb. kom. 1,500 kr., hvarjämte Jockmocks kom. utfäst fri bostad.

C. Dt 31/12 *1901* (ang. 3 distr. i länet): tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906. Tj.-omr. och st. oförändr. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 500 kr., af Jockmocks kom. 1,000 kr. i lön och antingen fri bostad eller ett hyresbidr. af 750 kr.

*** Älfsby.**

E. Dt 15/2 1895: *afslag* å ans. om tj.-årsb. och st.bidr., för fem år, åt en e. prov.-läk. med Älfsby s:en till tj.-omr. och st. i Älfsby kyrkoby. Såsom lönef. voro af ldst:et utfästa 750 kr. »under

* Tj.-omr. inskränktes emellertid sedermera, genom tillkomsten af Gellivare Malmbergs e. distr. (se detta).

förutsättning dels att Älfsby socken därtill bidroge med lika stor summa och därjämte antingen bekostade fri bostad åt läkaren eller erlade en årlig hyresersättning af 750 kr.» (kom:en hade anslagit 750 kr. och fri bostad), »dels ock att staten lämnade enahanda belopp som landstinget och socknen tillsammans». På grund af nämnda förutsättning och enär »K. Maj:t fnnnit ett så betydande bidrag af statsmedel icke böra för ändamålet anvisas», fann K. Maj:t ej skäl bifalla ansökningen.

K. Br. 31/1 *1896:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1896—1900; tj.-omr. och st. = de ofvan ifrågasatta. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr., ldst.-bidr. 750 kr., af kom. 750 kr. och bostad.

K. Br. 14/12 *1900:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1901—1905; i öfr. = föreg. (dock, hvad bostadsfrågan angår, eventuellt hyresersättning).

C. Dt 26/1 *1906:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1906—1910, tj.-omr. och st. oförändrade. Lönef.: st.-bidr., nu höjdt till 1,500 kr., ldst.-bidr. 750 kr., fr. kom:en 750 kr. äfvensom hyresersättn. med enahanda belopp.

*** Edefors.**

K. Br. 22/1 *1898:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1898—1902; tj.-omr. Edefors s:en, st. i Harads by. Lönef.: st.-bidr. 1,000 kr., ldst.-bidr. 750 kr., af kom. 750 kr. jämte fri bostad eller hyresersättn. till samma belopp.

C. Dt 19/12 *1902:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1903—1907; tj.-omr. och st. oförändr. Lönef.: st.-bidr., förhöjdt till 1,500 kr. ldst.-bidr. 750 kr., af kom. 750 kr. och bostad.

*** Arvidsjaur.**

K. Br. 4/12 *1891* (ang. 4 distr. i länet): tj.-årsb. och st.-bidr. 1892—1896. Tj.-omr. Arvidsjaurs och Arjepluogs s:nar, st. i Arvidsjaurs kyrkoby. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 750 kr., af vederb. kom. 750 kr. »förutom hyresersättning» (beloppet ej nämndt) (jfr ock samma K. Br. under Gellivare e. distr.).

K. Br. 25/9 *1896* (ang. 4 distr. i länet): tj.-årsb. och st.-bidr. 1897—1901. Tj.-omr. och st. oförändr. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., af ldst. *och* vederb. kom. 1,500 kr.; af kom:erna dessutom 750 kr. såsom hyresersättn.

C. Dt 24/1 *1902:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906: tj.-omr. nu inskränkt till endast Arvidsjaurs s:en (Arjepluog får enl. samma nåd. beslut bilda eget e. distr.); st. oförändr. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 500 kr., af Arvidsjaurs kom. 1,000 kr. i lön och 750 kr. i hyresersättn.

*** Arjepluog.**

C. Dt 24/1 *1902:* tj.-årsb. och st.-bidr. 1902—1906; tj.-omr. Arjepluogs s:en (som dittills ingått i Arvidsjaurs e. distr.); st. i Arjepluogs kyrkoby eller dess omedelbara närh. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 750 kr., af kom. 1,000 kr. i lön och 750 kr. i hyresersättn.

*** Kiruna.**

C. Dt 23/1 *1903:* tj.-årsb. och st.-bidr. t. o. m. 1907; tj.-omr. Kiruna stationssamh. i Juckasjärvi s:en, st. i Kiruna. Lönef.: st.-bidr. 1,500 kr., ldst.-bidr. 500 kr., af Juckasjärvi kom. 1,000 kr. och af Luossavara-Kirunavara aktiebolag fri bostad (5 rum och kök samt nöd. uthus).

Gellivare Malmberg.

Enligt C. Dt 31/12 1903 *afslogs* Akt.-bol. Gellivare Malmfälts und. ansökning om tj.-årsb. åt »den läkare, som komme att ombesörja sjukvården vid bolagets afdelning i Malmberget» och åt hvilken bolaget vore villigt anslå »minst 3,000 kr. om året» jämte 750 kr. i hyresersättn. Tj.-omr. hade bolaget tänkt

sig skola utgöras af »det område, hvaröfver bolaget disponerade, på och invid Malmberget». I infordradt yttr. afstyrkte Med.-Styr. under »erinran, hurusom de nti 41 § af nåd. läkarinstrnktionen den 31 oktober 1890 förekommande bestämmelser ang. anordnande af extra provinsialläkardistrikt icke syntes kunna föranleda till inrättande af nya extra provinsialläkartjänster, hvilkas innehafvare uteslutande skulle antagas af ett bolags styrelse».

K. Br. 4/11 *1904:* tj.-årsb. 1905—1909. Tj.-omr. »bestående af de utaf aktiebolaget Gellivare Malmfält och bergverksaktiebolaget Freja ägda eller disponerade områden och hemmansdelar å och vid Gellivare Malmberg och Koskullskulle äfvensom af det område af kronomark därsammastädes, som af Oss till bebyggande af enskilda upplåtits eller kan komma att upplåtas». St. vid Gellivare Malmberg. Denna gång hade ansökningen gjorts af Gellivare s:ens kom.-nämnd, på uppdrag af Gellivare kom.-st:a, som utfäst ss. lönef.: 2,000 kr. i lön och 750 kr. i hyresbidr. — Tillika bestämdes, att statistiska uppgifter för *hela* Gellivare s:en skulle fortf. lämnas till e. prov.-läk. i Gellivare distr.

Summa 169 extra provinsialläkardistrikt, hvaraf
43 distrikt enligt 1840 års K. Kungörelse eller än äldre bestämmelser,
58 distrikt med statsbidrag och
67 » utan » , hvartill kommer
1 » (Styrsö och Öckerö) med särskild ställning (se sidd. 71 och 72).

FÖRTECKNING

ÖFVER

DE EXTRA PROVINSIALLÄKARDISTRIKTEN

MED DITHÖRANDE SOCKNAR (KOMMUNER) OCH DERAS FOLKMÄNGD

ANGIFVANDE TILLIKA

DE ORDINARIE PROVINSIALLÄKARDISTRIKT, DIT SOCKNARNA (KOMMUNERNA) NU HÖRA OCH DIT DE ENLIGT KOMMITTÉNS FÖRSLAG TILL DISTRIKTSINDELNING SKULLE KOMMA ATT HÖRA.

Uppgifterna beträffande de i de extra provinsialläkardistrikten ingående kommunerna äro, där icke annan källa angifves, hämtade från en i Kungl. Medicinalstyrelsen öfver dessa distrikt förd liggare, hvilken inom kommittén kompletterats till och med år 1906. Uppgifterna böra emellertid, i hvad angår 1840 års eller än äldre distrikt, jämföras med af läkarne i dessa senare distrikt härom lämnade uppgifter (se under bil. III a).

Folkmängdsuppgifterna äro, där annat ej anmärkts, hämtade ur Kungl. Statistiska Centralbyråns »uppgift å folkmängden inom hvarje kommun . . . den 31 December 1903.»

Distriktens stationer finnas angifna i Bil. III a.

Förteckning

öfver de extra provinsialläkardistrikten.

Socknar eller kommuner.	Invånareantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Stockholms län.			
Botkyrka.			
Botkyrka	2,731	Stockholm.	Tumba.
Salem	1,246	»	»
Summa	**3,977**	—	—
Värmdö.			
Värmdö	2,481	Stockholm.	Vaxholm.
Vaxholms landsförsamling	569	»	»
Djurö	1,099	»	»
Möja	772	»	»
Gustafsberg	2,187	»	Stockholm.
Ingarö	729	»	»
Bo	735	»	»
Summa	**8,572**	—	—
Åkersberg (Österåker).			
Österby-Garn	1,379	Stockholm.	Rimbo.
Österåker	2,462	Norrtälje.	Vaxholm.
Summa	**3,841**	—	—
Dalarö.			
Österhaninge	1,930	Sotholm.	Västerhaninge (= Sotholm).
Ornö	466	»	»
Nämdö	256	»	»
Dalarö	759	»	»
Summa	**3,411**	—	—
Gräsö.			
Gräsö	1,310	Östhammar.	Östhammar.
Summa	**1,310**	—	—
Rimbo.			
Närtuna	957	Sigtuna.	Rimbo.
Gottröra	745	»	»
Kårsta	847	»	»
Frösunda	898	»	»
Knutby	1,668	Östhammar.	Rimbo.
Bladåker	881	»	»
Skederid	816	Norrtälje.	»
Rimbo	1,713	»	»
Rö	824	»	»
Fasterna	1,403	»	»
Summa	**10,752**	—	—
Schebo.			
Ununge	1,692	Östhammar.	Rimbo.
Edsbro	1,617	»	»
Häfverö	2,843	»	Östhammar.
Summa	**6,152**	—	—
Sundbyberg.			
Sundbybergs köping	3,031	Stockholm.	Stockholm.
Summa	**3,031**	—	—

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Djursholm.			
Danderyd	826	Stockholm.	Stockholm.
Djursholms köping .	1,757	»	»
Summa	**2,583**	—	—
Väddö.			
Väddö	3,911	Norrtälje.	Norrtälje.
Summa	**3,911**	—	—
Summa för länet	**47,540**	—	—
Uppsala län.			
Löfsta.			
Öster-Löfsta (med Löfsta bruk) . . .	3,720	Tierp.	Tierp.
Hållnäs	3,047	»	»
Summa	**6,767**	—	—
Dannemora.			
Dannemora	1,326	Tierp.	Tierp.
Film (med Österby bruk)	2,453	»	»
Tegelsmora	1,990	»	»
Summa	**5,769**	—	—
Älfkarleö.			
Söderfors[1]	2,228	Tierp.	Tierp.
Älfkarleby	9,663	»	—
Summa	**11,891**	—	—
Summa för länet	**24,427**	—	—

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Södermanlands län.			
Julita.			
Julita	3,207	Vingåker.	Vingåker.
Österåker	1,696	»	»
Näshulta	1,804	Eskilstuna.	Eskilstuna.
Summa	**6,707**	—	—
Björnlunda.			
Gåsinge[2]	1,608	Daga.	Sparreholm.
Björnlunda	1,930	»	»
Gryt	1,688	»	»
Summa	**5,226**	—	—
Nyfors.			
Nyfors municipalsamhälle	[3]6,191	(Eskilstuna).[4]	—
Summa	**6,191**	—	—
Björkvik.			
Kila	2,113	Nyköping.	Bettna.
Björkvik	3,654	Katrineholm.	»
Summa	**5,767**	—	—
Oxelösund.			
Oxelösunds municipalsamhälle . . .	[5]1,650	Nyköping.	Nyköping.
Summa	**1,650**	—	—

[1] Af Söderfors socken hör en del (360 personer) till Gäfleborgs län (Gäfle provinsialläkardistrikt).
[2] Till Gåsinge kommun höra ytterligare 21 i Dillnäs kyrkoskrifna personer.
[3] Uppgiften, hämtad ur förste provinsialläkarens i länet årsberättelse för år 1904, afser folkmängden den 1/1 1904.
[4] Nyfors municipalsamhälle (jämte Fors socken i öfrigt) har under år 1906 införlifvats med Eskilstuna stad.
[5] Se anm. 3 vid Nyfors. Oxelösund ligger inom S:t Nikolai s:en (Nyköpings landsförs.).

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Aspa.			
Ripsa	786	Nyköping.	Sparreholm.
Lid	689	»	Nyköping.
Runtuna	1,204	»	»
Ludgo	1,135	»	»
Spelvik	288	»	»
Bogsta	485	»	»
Summa	**4,587**	—	—
Summa för länet	**30,128**	—	—

Östergötlands län.

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Motala östra.[1]			
Ekebyborna	874	Linköping.	Motala.
Ask	252	»	»
Hvarf	642	»	»
Styra	350	»	»
Västra Stenby . . .	1,211	»	»
Hagebyhöga	595	»	»
Fifvelstad	855	»	»
Orlunda	526	»	»
Summa[2]	**5,305**	—	—
Torpa.			
Torpa	1,293	Boxholm.	Kisa.
Summa	**1,293**	—	—
Åtvidaberg.[3]			
Oppeby	1,459	Kisa.	Kisa.
Kettilstad	1,646	»	Åtvidaberg.
Tjärstad	2,108	»	Kisa.
Vårdnäs	1,971	»	Linköping.
Grebo	1,171	Linköping.	Åtvidaberg.
Värna	923	»	»
Björsäter	1,425	»	»
Åtvid	3,540	»	»
Dalhem (Kalmar län)	1,598	Tjust.	Gamleby (= Tjust).
Summa	**15,841**	—	—
Valdemarsvik.			
Ringarum (den del af socknen, som tillhör Hammarkinds härads södra länsmansdistrikt) . . .	?	Söderköping.	Söderköping.
Valdemarsviks köping	750	»	»
Gryt	2,449	»	Stegeborg.
Tryserum (Kalmar län)	2,303	Tjust.	Gamleby (= Tjust).
Summa	[4]**5,502**	—	—
Rejmyra.			
Regna	2,023	Tjällmo.	Tjällmo.
Skedevi	4,006	»	»
Summa	**6,029**	—	—

[1] Distriktets nedan angifna omfattning hämtad ur uppgifter från läkaren i distriktet; jfr sid. 59.
[2] Dessutom Motala mek. verkstad i den distriktet ej tillhörande Motala socken.
[3] Obs. å sid. 59 den af distriktets läkare lämnade uppgiften att distriktet skulle bestå endast af socknarna Åtvid, Grebo, Värna och Björsäter.
[4] Obs. emellertid, att i siffran icke ingår folkmängdstalet för den del af Ringarums socken, som tillhör distriktet. Folkmängdssiffran för Valdemarsviks köping endast ungefärlig.

Socknar eller kommuner.	Invånareantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Stegeborg.			
Börrum	424	Söderköping.	Stegeborg.
Skällvik	1,213	»	»
S:t Anna	1,997	»	»
Östra Ny	866	»	»
Rönö	670	»	»
Summa	**5,170**	—	—
Summa för länet	[1]**39,140**	—	—

Jönköpings län.

Socknar eller kommuner.	Invånareantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Nässjö.			
Nässjö	5,070	Jönköping.	Nässjö.
Summa	**5,070**	—	—
Värnamo.			
Tofteryd	2,116	Värnamo.	Värnamo.
Värnamo	3,721	»	»
Värnamo köping	1,045	»	»
Åker	1,742	»	»
Summa	**8,624**	—	—
Södra Unnaryd.			
Södra Unnaryd	2,168	Gislaved.	Södra Unnaryd.
Jäluntofta	404	»	»
Femsjö	788	Gislaved.	Södra Unnaryd.
Långaryd	3,398	»	»
Färgaryd	1,255	»	»
Kållerstad	543	»	»
Bolmsö socken, den del, som ligger väster om sjön Bolmen[2]	321	Värnamo.	Värnamo.
Summa	**8,877**	—	—
Tranås.			
Frinnaryd	789	Eksjö.	Nässjö.
Linderås	1,708	»	»
Säby	5,187	»	»
Tranås köping	1,901	»	»
Summa	**9,585**	—	—
Hvetlanda.			
Hvetlanda municipalsamhälle	[3]1,790	Hvetlanda.	Hvetlanda.
Summa	**1,790**	—	—
Mulseryd.			
Bottnaryd	1,227	Jönköping.	Jönköping.
Mulseryd	774	»	»
Angerdshestra	544	»	»
Bonstorp	577	»	»
Stengårdshult	561	Gislaved.	Gislaved.
Norra Unnaryd	675	»	»
Summa	**4,358**	—	—
Summa för länet	**38,304**	—	—

[1] Siffran är för låg; jfr noterna under Motala östra och Valdemarsviks distrikt.

[2] Folkmängdsuppgiften för denna del af Bolmsö s:n erhållen på det sätt, att från distriktets folkmängd, som enl. 1:ste provinsialläkarens i länet årsberättelse för år 1904 utgjorde den 1/1 1904 8,877 personer, frånräknats summan af folkmängderna i de öfriga i distriktet ingående socknarna, 8,556 personer.

[3] Uppgiften, hämtad ur 1:ste provinsialläkarens i länet årsberättelse för år 1904, afser folkmängden den 1/1 1904.

Kronobergs län.

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Elmhult.			
Virestad	4,075	Växjö.	Vislanda.
Stenbrohult	2,458	»	»
Elmhults köping . .	987	»	»
Pjätteryd	1,963	Ljungby.	»
Göteryd	2,987	»	Markaryd.
Loshult (Krist. l.) . .	1,955	Broby.	Broby.
Summa	**14,425**	—	—
Ryd.			
Almundsryd	3,890	Tingsås (Tingsryd).	Tingsryd.
Västra Torsås . . .	3,391	Växjö.	Vislanda.
Härlunda	1,602	Tingsås (Tingsryd).	»
Summa	**8,883**	—	—
Åseda (Åsheda).			
Åseda (Åsheda) . . .	3,384	Lenhofda.	Lenhofda.
Summa	**3,384**	—	—
Summa för länet	**26,692**	—	—

Kalmar län.

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Stranda.			
Ålem (med Pataholms köping)	4,899	Kalmar.	Kalmar.
Mönsterås	3,294	Oskarshamn.	Högsby.
Mönsterås köping . .	1,295	Oskarshamn.	Högsby.
Döderhult (med Påskallaviks köping	5,272	»	»
Summa	**14,760**	—	—
Nybro.			
Oskar	1,461	Söderåkra.	Emmaboda.
Madesjö	6,778	Kalmar.	»
Nybro köping . . .	808	»	»
Örsjö	1,495	»	»
Summa	**10,542**	—	—
Mörtfors.			
Hjorted	3,918	Vimmerby.	Mörtfors.
Misterhult[1]	6,009	Oskarshamn.	»
Summa	**9,927**	—	—
Grönskåra.			
Fagerhult	2,523	Högsby.	Högsby.
Kråksmåla	1,973	»	»
Älghult (Kronob. l.)	4,664	Lenhofda.	Lenhofda.
Summa	**9,160**	—	—
Summa för länet	**44,389**	—	—

Gottlands län.

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Klintehamn.			
Sanda	819	Visby.	Visby.
Mästerby	382	»	»
Västergarn	288	»	»

[1] = Misterhults kommun (5,625 inv.) + Figeholms köping (384 inv.).

Socknar eller kommuner.	Invånareantal.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Hejde	550	Visby.	Visby.
Väte	563	»	»
Klinte	1,162	»	»
Fröjel	561	»	»
Eksta (Eista)	603	Hemse.	Hemse.
Summa	**4.928**	—	—
Summa för länet	**4.928**	—	—

Blekinge län.

Socknar eller kommuner.	Invånareantal.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Kyrkhult.			
Kyrkhult	5,020	Jämshög.	Jämshög.
Summa	**5,020**	—	—
Summa för länet	**5.020**	—	—

Kristianstads län.

Socknar eller kommuner.	Invånareantal.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Klippan.			
Riseberga	3,684	Ängelholm.	Klippan.
Färingtofta	1,388	»	»
Gråmanstorp	2,696	»	»
Vedby	1,465	»	»
Björnekulla	1,956	»	»
Västra Broby	1,397	»	»
Kvidinge	2,351	»	»
Västra Sönnarslöf	1,254	»	»
Stenestad	662	Ängelholm	Klippan.
Norra Vram (Malmöhus län)	1,027	Hälsingborg.	Hälsingborg.
Summa	**17.880**	—	—
Båstad.			
Västra Karup	2,817	Ängelholm.	Ängelholm.
Båstad (med Båstads köping)	1,056	»	»
Hof (Houf)	1,095	»	»
Östra Karup (Hallands län)	1,247	Halmstad.	Halmstad.
Skummeslöf (Hallands län)	795	»	»
Summa	**7,010**	—	—
Västra Vram eller Tollarp.			
Västra Vram	2,500	Kristianstad.	Kristianstad.
Östra Vram	394	»	»
Esphult	930	»	»
Träne	1,294	»	»
Djurröd (Görröd)	795	»	»
Hufvaröd	1,028	Brösarp.	Maglehem (= Brösarp).
Östra Sönnarslöf	1,006	»	»
Summa	**7,947**	—	—
Åhus.			
Åhus	3,678	Kristianstad.	Kristianstad.
Summa	**3,678**	—	—
Summa för länet	**36.515**	—	—

Malmöhus län.

Socknar eller kommuner.	Invånaretal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Trelleborg (= Skytthärads extra provinsialläkardistrikt).			
Hammarlöf	681	Anderslöf.	Svedala.
Västra Vemmerlöf .	309	»	»
Trelleborgs landsförsamling	4,391	»	»
Maglarp	600	»	»
Västra Tommarp . .	204	»	»
Skegrie	544	»	»
Västra Alstad . . .	1,239	»	»
Fru Alstad	607	»	»
Bösarp	664	»	»
Gylle	533	»	»
Kyrkoköpinge . . .	538	»	»
Stora Slågarp . . .	289	»	»
Lilla Slågarp . . .	799	»	»
Dalköpinge	136	»	»
Gislöf	956	»	»
Summa	**12,490**	—	—
Höganäs.			
Allerum	2,478	Hälsingborg.	Hälsingborg.
Flenninge	1,460	»	»
Höganäs bruksförs. .	4,570	»	»
Väsby	3,674	»	»
Viken	970	»	»
Brunnby (med Arilds kapell)	3,313	»	»
Farhult	1,186	»	»
Jonstorp	1,731	»	»
Välinge	2,018	Hälsingborg.	Hälsingborg.
Kattarp	2,042	»	»
Summa	**23,442**	—	—
Skurup.			
Örsjö	910	Anderslöf.	Ystad.
Solberga	326	»	»
Hasle-Bösarp	198	»	»
Slimminge	1,677	»	»
Skurup	3,382	»	»
Summa	**6,493**	—	—
Eslöf.			
Trollenäs (= Näs med Gullarp)	1,594	Malmö.	Teckomatorp.
Västra Strö	489	Hälsingborg.	»
Östra Strö	948	Hörby.	Hörby.
Västra Sallerup . .	3,731	Malmö.	Teckomatorp.
Eslöfs köping . . .	2,113	»	»
Borrlunda	531	Hörby.	Hörby.
Summa	**9,406**	—	—
Svedala.			
Västra Kärrstorp . .	599	Malmö.	Svedala.
Svedala	4,433	Anderslöf.	»
Lyngby	1,103	Malmö.	»
Skabersjö	876	»	»
Gustaf	2,181	Anderslöf.	»
Summa	**9,192**	—	—
Teckomatorp.			
Kågeröd	1,744	Hälsingborg.	Teckomatorp.
Halmstad	761	»	»

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsiallä-kardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsiallä-kardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommittens förslag skulle komma att höra.
Billeberga	1,440	Hälsingborg	Teckomatorp.
Tirup	589	»	»
Felestad	251	»	»
Norra Svalöf	1,551	»	»
Norrhvidinge	1,055	»	»
K(j)ells-Nöbbelöf	491	»	»
Torrlösa	1,789	»	»
Norra Skreflinge	825	»	»
Reslöf	1,816	»	»
Summa	**12,312**	—	—
Hvällinge.			
Västra Ingelstad	728	Malmö.	Svedala.
Östra Grefvie	678	»	»
Mellan-Grefvie	252	»	»
Södra Åkarp	643	»	»
Gessie	414	»	»
Eskilstorp	304	»	»
Hökopinge	1,035	»	»
Tygelsjö	1,118	»	»
Reng	767	Anderslöf.	»
Stora Hammar	468	»	»
Håslöf	427	»	»
Bodarp	372	»	»
Hvällinge (Hvellinge)	1,410	»	»
Fuglie	521	»	»
Skanör med Falsterbo	911	»	»
Summa	**10,048**	—	—
Löberöd.			
Refvinge	456	Malmö.	Lund.
Högseröd	1,817	Hörby.	Hörby.
Harlösa	1,280	»	»
Hammarlunda	1,028	Hörby.	Hörby.
Gudmundtorp	1,262	»	»
Hurfva	681	»	»
Holmby	851	»	»
Västerstad	1,714	Åsum.	»
Summa	**9,089**	—	—
Veberöd.			
Silfåkra	631	Malmö.	Sjöbo.
Hällestad	1,026	»	»
Dalby	1,549	»	Lund.
Bonderup	877	»	»
Efverlöf	800	»	Sjöbo.
Veberöd	1,498	»	»
Blentarp	1,493	»	»
Göd(d)elöf	596	»	Lund.
Summa	**8,470**	—	—
Bjuf.			
Bjuf	3,437	Hälsingborg.	Hälsingborg.
Summa	**3,437**	—	—
Limhamn.			
Hyllie (med Limhamns kapell)	7,517	Malmö.	Lund.
Summa	**7,517**	—	—
Käflinge (Keflinge).			
Stora Harrie	888	Malmö.	Teckomatorp.
Hög (Höj)	422	»	»
Käflinge	1,909	»	»
Västra Karleby	1,359	»	»
Söderhvid(d)inge	565	»	»

Socknar eller kommuner.	Invånareantal.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Dagstorp	396	Malmö.	Teckomatorp.
Barsebäck	902	»	»
Hofterup	576	»	»
Löddeköpinge (Lyddeköpinge)	999	»	»
Stäfvie	622	»	Lund.
Lackalänga	1,626	»	Teckomatorp.
Västra Hoby	365	»	»
Summa	**10,629**	—	—
Hör.			
Hallaröd	630	Hälsingborg.	Hörby.
Stehag	1,382	»	»
Norra Rörum	1,154	Hörby.	»
Hör	2,450	»	»
Munkarp	673	»	»
Tjörnarp (Kristianstads län)	1,030	Hessleholm.	Hessleholm.
Häglinge (Kristianstads län)	978	»	»
Summa	**8,297**	—	—
Summa för länet	**130,822**	—	—

Hallands län.

Socknar eller kommuner.	Invånareantal.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Oskarström.			
Enslöf	3,265	Halmstad.	Halmstad.
Slättåkra	2,627	»	»
Summa	**5,892**	—	—
Ullared.			
Gällared	875	Falkenberg.	Köinge.
Fagered	834	»	»
Källsjö	406	Falkenberg.	Köinge.
Ullared	646	»	»
Okome	1,062	»	»
Köinge	577	»	»
Svartrå	483	»	»
Summa	**4,883**	—	—
Summa för länet	**10,775**	—	—

Göteborgs och Bohus län.

Socknar eller kommuner.	Invånareantal.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Fässberg (förut ***Mölndal***).			
Fässberg	6,578	Göteborg.	Göteborg.
Summa	**6,578**	—	—
Orusts västra härad.			
Tegneby	2,100	Orust.	Kårehogen.
Röra	1,734	»	»
Morlanda	3,538	»	»
Gullholmens kapell .	729	»	»
Käringöns » .	592	»	»
Mollösunds » .	1,006	»	»
Summa	**9,699**	—	»
Styrsö och Öckerö.[1]			
Styrsö	2,223	Göteborg.	Göteborg.
Öckerö	3,847	»	»
Summa	**6,070**	—	—

[1] Läkaren i distriktet är tillika läkare vid karantänsanstalten i Känsö; jfr bil. III a (sid. 71 o. f.).

Socknar eller kommuner.	Invånareantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs komma att förslag skulle höra.
Tjörn.			
Stenkyrka (med Rönnängs kapell och Klädesholmens kapell	6,478	Orust.	Tjörn.
Valla	2,071	»	»
Klöfvedal	1,462	»	»
Summa	**10,011**	—	—
Kungshamn.			
Kungshamns kapell .	**2,926**	Håby.	Håby.
Summa	**2,926**	—	—
Strömstad.			
Skede (Skee)	6,459	Tanum.	Tanum.
Tjärnö	2,290	»	»
Näsinge	1,185	»	»
Hogdal	1,669	»	»
Lommeland	946	»	»
Summa	**12,549**	—	—
Fjällbacka.			
Kville (med Fjällbacka kapell) . .	5,824	Håby.	Tanum.
Svenneby	1,503	»	»
Bottna	650	»	»
Summa	**7,977**	—	—
Fiskebäckskil.			
Skaftö	1,341	Orust.	Kårehogen.
Fiskebäckskil . . .	645	»	»
Grundsund	1,051	»	»
Bokenäs	1,468	Uddevalla.	Uddevalla.
Dragsmark	570	»	»
Summa	**5,075**	—	—
Ljungskile.			
Resteröd	530	Uddevalla.	Uddevalla.
Ljung	1,471	»	»
Grinneröd	800	»	»
Hjärtum	3,093	»	»
Västerlanda	1,996	»	»
Summa	**7,890**	—	—
Summa för länet	**68,775**	—	—

Älfsborgs län.

Socknar eller kommuner.	Invånareantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs komma att förslag skulle höra.
Trollhättan.[1]			
Trollhättan	6,075	Vänersborg.	Trollhättan.
Summa	**6,075**	—	—
Lilla Edet.			
Fuxerna	2,417	Vänersborg.	Trollhättan.
Summa	**2,417**	—	—
Högsäter.			
Torp	1,092	Vänersborg.	Bäckefors.
Valbo-Ryr	758	»	»
Färgelanda	3,048	»	»
Ödeborg	1,205	»	»
Högsäter	2,443	Mellerud.	»

[1] I distriktet finnes en 1:ste och en 2:dre extra provinsialläkare.

Socknar eller kommuner.	Invånareantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Rennelanda	1,023	Mellerud.	Bäckefors.
Råggärd	962	»	»
Lerdal	1,006	»	»
Järbo	1,181	»	»
Summa	**12,718**	—	—
Ed.			
Rölanda	1,596	Mellerud.	Bäckefors.
Gesäter	511	»	»
Dals-Ed	2,742	N:a Dalsland.	»
Töftedal	978	»	»
Håbol	1,415	»	Billingsfors.
Summa	**7,242**	—	—
Kinna.			
Seglora	2,279	Borås.	Borås.
Kinna	2,073	Mark.	Skene.
Torestorp	1,389	»	»
Öxabäck	1,413	»	»
Ellekulla	630	»	»
Summa	**7,784**	—	—
Herrljunga.			
Herrljunga	1,081	Alingsås.	Herrljunga.
Tarsled	456	»	»
Remmene	357	»	»
Fölene	422	»	»
Äggvena	417	»	»
Algutstorp	480	»	Alingsås.
Kullings-Sköfde	1,171	»	Herrljunga.
Tumberg	354	»	»
Södra Härene	530	Alingsås.	Herrljunga.
Bråttensby[1]	329	»	»
Landa[1]	134	»	»
Siene	571	»	Alingsås.
Södra Björke	216	»	Herrljunga.
Vesene	458	»	»
Grude	276	»	»
Gällby	169	»	»
Hudene	1,161	»	»
Hällestad[2]	455	»	»
Skölfvene	357	»	»
Hof	507	»	»
Norra Säm	144	»	»
Källunga	396	»	»
Eriksberg	562	»	»
Broddarp	310	»	»
Mjäldrunga	414	»	»
Od	906	»	»
Öra	321	»	»
Alboga	422	»	»
Molla	602	»	»
Nårunga	613	»	Alingsås.
Ljur	488	»	Herrljunga.
Ornunga	540	»	»
Kvinnestad	390	»	»
Asklanda	244	»	»
Summa	**16,253**	»	—
Bjärke härad.			
Stora Mellby	2,092	Vänersborg.	Sollebrunn.
Magra	1,061	»	»

[1] Till Bråttensby och Landa kommun, som utgöres af Bråttensby förs. och Landa förs., höra ytterligare 47 i Hällestad kyrkoskrifna personer.
[2] Se not härofvan.

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Erska	1,101	Vänersborg.	Sollebrunn.
Lagmansered	945	»	»
Summa	**5,199**	—	—
Summa för länet	**57,688**	—	—

Skaraborgs län.

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Töreboda.			
Fredsberg	2,131	Hofva.	Älgarås.
Björkäng	2,141	»	»
Bäck	472	»	»
Halna	861	»	»
Summa	**5,605**	—	—
Tidaholm.			
Tidaholms köping	4,384	Hjo.	Hjo.
Summa	**4,384**	—	—
Grästorp.			
Särestad	793	Vara.	Grästorp.
Håle	486	»	»
Flo	1,443	»	»
Ås	676	»	»
Sal	412	»	»
Vänersnäs	1,103	»	»
Tun	613	»	»
Karaby	423	Vara.	Grästorp.
Friel	540	»	»
Tengene	935	»	»
Grästorps köping	481	»	»
Trökörna	950	»	»
Malma	913	»	»
Längnum	310	»	»
Hyringa	730	»	»
Främmestad	1,373	»	»
Flakeberg	703	»	»
Bjärby	343	»	»
Sparlösa	1,123	»	»
Summa	**14,350**	—	—
Summa för länet	**24,339**	—	—

Värmlands län.

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Arvika.			
Arvika köping	3,715	Arvika.	Arvika.
Summa[1]	**3,715**	—	—
Uddeholm.			
Ekshärad	7,284	Filipstad.	Filipstad.
Gustaf Adolfs kapell	2,415	»	»
Norra Råda norra delen (= 3/4 af s:nen, se sid. 78.; jfr Ransäters distrikt)[2]	6,787	»	»
Summa	**16,486**	—	—

[1] Distriktet kan emellertid på sätt och vis sägas utgöras af hela Arvika nuvarande provinsialläkardistrikt (se sid.) med 23,359 invånare.

[2] Folkmängdsuppgiften för denna del af Norra Råda s:n erhållen på det sätt. att från distriktets folkmängd, som enligt 1:ste provinsialläkarens i länet årsberättelse för år 1904 utgjorde den 1/1 1904 16,486 personer, frånräknats summan af folkmängderna i de öfriga i distriktet ingående socknarna, 9,699 personer. Folkmängden i Norra Råda s:n var enligt Kungl. Stat. Centralbyråns »uppgift å folkmängden inom hvarje kommun . . . den 31 dec. 1903» 8,787 personer.

Socknar eller kommuner.	Invånartal.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Gillberga.			
Gillberga	2,648	Arvika.	Säffle.
Långserud	2,374	»	»
Summa	**5,022**	—	—
Molkom.			
Öfre Ullerud	2,644	Karlstad.	Molkom.
Nedre Ullerud . . .	3,151	»	»
Nyed	4,556	Filipstad.	»
Älfsbacka	868	»	»
Summa	**11,219**	—	—
Järnskog.			
Östervallskog	1,187	Silbodal.	Årjeng.
Skillingemark . . .	1,016	»	Charlottenberg.
Järnskog	2,782	»	»
Köla	2,675	Arvika.	»
Summa	**7,660**	—	—
Charlottenberg.			
Eda	6,231	Arvika.	Charlottenberg.
Gunnarskog	5,048	»	»
Bogens kapell . . .	320	»	»
Summa	**11,599**	—	—
Kil.			
Stora Kil	3,579	Karlstad.	Kil.
Frykerud	3,016	»	»
Nor	3,386	»	»
Summa	**9,981**	—	—

Socknar eller kommuner.	Invånartal.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Glafva.			
Glafva	3,569	Arvika.	Arvika.
Summa	**3,569**	—	—
Töcksmark.			
Västra Fågelvik . .	1,117	Silbodal.	Årjeng.
Töcksmark	1,746	»	»
Summa	**2,863**	—	—
Ransäter.			
Ransäter	4,613	Karlstad.	Molkom.
Sunnemo	1,901	Filipstad.	Filipstad.
Norra Råda socken, södra delen: t. o. m. hemmanen By, Nybacka, Östra och Västra Skymnäs i norr och intill sockengränsen mot Fryksdalen i väster (jfr Uddeholms distrikt)[1]	2,000	»	»
Summa	**8,514**	—	—
Malsjö.			
Grums	3,067	Karlstad.	Kil.
Borgvik	1,427	»	Säffle.
Ed	2,441	Näs.	»
Värmskog	1,459	Arvika.	Arvika.
Summa	**8,394**	—	—
Summa för länet[2]	**89,022**	—	—

[1] Se noten under Uddeholms extra distrikt, mutatis mutandis.
[2] Jfr emellertid noten under Arvika distrikt.

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Örebro län.			
Ljusnarsberg.			
Ljusnarsberg (Nya Kopparberget) . .	11,252	Grythyttehed.	Grythyttehed
Summa	**11,252**	—	—
Edsberg.			
Hackva(d)	679	Örebro.	Fjugesta.
Edsberg	1,755	»	»
Knista	1,957	Karlskoga.	»
Hidinge	2,105	»	»
Kvistbro	3,794	»	»
Tångeråsa	642	Örebro.	»
Skagershult	1,601	»	»
Summa	**12,533**	—	—
Lindesberg.			
Lindesbergs landsförsamling (med Guldsmedshyttans kapell)	8,987	Nora.	Frövi.
Summa	**8,987**	—	—
Ämmeberg.			
Hammars socken, större delen[1] . . .	5,910	Askersund.	Askersund.
Summa[2]	**5,910**	—	—
Ramsberg.			
Ramsberg	3,889	Nora.	Frövi.
Summa	**3,889**	—	—
Hjortkvarn.			
Svennevad	2,008	Örebro.	Pålsboda.
Bo	1,725	»	»
Summa	**3,733**	—	—
Hallsberg.			
Hallsberg	3,145	Örebro.	Pålsboda.
Kumla	8,011	»	»
Lerbäck	6,468	Askersund.	Askersund.
Hardemo	1,919	Örebro.	Fjugesta.
Viby	4,313	Askersund.	Askersund.
Summa	**23,856**	—	—
Fellingsbro.			
Fellingsbro	7,050	Örebro.	Frövi.
Summa	**7,050**	—	—
Asker.			
Asker (med Brefvens bruk)	5,108	Örebro.	Pålsboda.
Lännäs	2,287	»	»
Stora Mellösa . . .	3,790	»	»
Summa	**11,185**	—	—
Summa för länet[3]	**88,395**	—	—

[1] Den andra, mindre delen af socknen hör till Askersunds provinsialläkardistrikt.
[2] Utgör invånarantalet i *hela* Hammars socken den 31/12 1903.
[3] Siffran är något för hög, jfr noten under Ämmebergs distrikt.

Västmanlands län.

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Ramnäs.			
Ramnäs	2,911	Västerås.	Västerås.
Sura	2,604	»	»
Munktorps socken, delen norr om Salsäter[1]	?	»	Bernshammar.
Fläckebo socken, delen väster om Svartån[1]	?	»	Västerås.
Harakers socken, delen väster om Svartån[1]	?	»	»
Summa[2]	**5,515**	—	—
Kungsör.			
Kungs-Barkarö . . .	640	Västerås.	Bernshammar.
Kung-Karl (Karlskyrka)	2,720	»	»
Torpa	1,362	»	»
Öja (Södermanlands län)	1,601	Eskilstuna.	Eskilstuna.
Västermo (Södermanlands län)	1,760	»	»
Summa	**8,083**	—	—
Västanfors.			
Västanfors	5,233	Norberg.	Ängelsberg.
Summa	**5,233**	—	—
Öster-Våla.			
Öster-Våla	3,711	Heby.	Heby.
Nora	3,273	»	»
Harbo (länsdel)[3] . .	1,337	»	»
Summa	**8,321**	—	—
Skinnskatteberg.			
Skinnskatteberg . .	4,004	Västerås.	Bernshammar.
Summa	**4,004**	—	—
Summa för länet[4]	**31,156**	—	—

Kopparbergs län.

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Avesta.			
Grytnäs	2,462	Hedemora.	Hedemora.
Avesta (länsdel)[5] . .	3,945	»	»
Summa	**6,407**	—	—

[1] Den andra delen af socknen tillhör Västerås provinsialläkardistrikt.
[2] Uti 1:ste provinsialläkarens i länet årsberättelse för år 1904 uppgifves folkmängden i hela distriktet vid nämnda års början vara 5,515 personer (hvilken folkmängd dock endast är summan af invånarantalet i Ramnäs och Sura socknar).
[3] Af Harbo socken höra 20 personer i kommunalt hänseende till Bälinge kommun i Uppsala län.
[4] Siffran är något för hög till följd af det i noten under Ramnäs distrikt angifna förhållandet.
[5] Avesta församling omfattar ytterligare 68 personer, som i kommunalt hänseende räknas till Norbergs kommun af Västmanlands län.

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen, (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Lima.			
Lima	2,659	Nås.	Malung.
Transtrand	1,937	»	»
Summa	**4,596**	—	—
Husby.			
Husby[1]	5,348	Hedemora.	Hedemora.
Summa	**5,348**	—	—
Svärdsjö.			
Svärdsjö med Svartnäs bruksförsamling	5,829	Falun.	Falun.
Enviken	2,317	»	»
Summa	**8,146**	—	—
Malung.			
Malung med Tyngsjö kapell	6,791	Nås.	Malung.
Summa	**6,791**	—	—
Stora Tuna.			
Stora Tuna med Amsbergs kapell . . .	16,808	Falun.	Borlänge.
Borlänge köping . .	1,156	»	»
Summa	**17,964**	—	—

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Orsa.			
Orsa med Skattunge kapell	7,155	Mora.	Mora.
Summa	**7,155**	—	—
Rättvik.			
Rättvik med Dådrans och Bingsjö kapell	8,822	Leksand.	Rättvik.
Boda	2,248	»	»
Summa	**11,070**	—	—
Grängesberg.			
Grängesbergs grufskog i Grangärde socken samt Grängesbergs och Björnbergs gruffält	?	Grangärde.	Ludvika.
Summa[2]		—	—
Älfdalen.			
Älfdalen med Evertsbergs kapell . . .	4,822	Mora.	Älfdalen.
Summa	**4,822**	—	—
Särna.			
Särna med Idre kapellag	2,209	Mora.	Älfdalen.
Summa	**2,209**	—	—

[1] Jfr sid. 84.

[2] Jfr sid. 86, hvaraf synes, att invånarantalet år 1900 var cirka 2,000. Enligt 1:ste provinsialläkarens i länet årsberättelse för år 1904 utgjorde folkmängden i Grangärde provinsialläkardistrikt med Grängesbergs extra provinsialläkardistrikt d. 1/1 1904 10,887 personer.

Socknar eller kommuner.	Invånareantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Smedjebacken.			
Norrbärke	8,491	Grangärde.	Ludvika.
Söderbärke	4,525	»	»
Malingsbo	694	»	»
Summa	**13,710**	—	—
By.			
By	5,493	Hedemora.	Hedemora.
Summa	**5,493**	—	—
Ludvika.			
Ludvika	5,841	Grangärde.	Ludvika.
Summa	**5,841**	—	—
Summa för länet[1]	**99,552**	—	—
Gäfleborgs län.			
Hofors.			
Ofvansjö	7,725	Gäfle.	Ockelbo.
Torsåker	7,293	»	»
Summa	**15,018**	—	—
Delsbo.			
Norrbo	1,160	Hudiksvall.	Hudiksvall.
Bjuråker	3,830	»	»
Delsbo	5,571	»	»
Summa	**10,561**	—	—
Sandviken.			
Högbo (med Sandvikens bruk)	7,615	Gäfle.	Gäfle.
Årsunda	2,445	»	»
Summa	**10,060**	—	—
Ljusne.			
Ljusne och Ala sågverk med Maråkers bruk och byarna Norr- och Sör-Ljusne inom Söderala socken	[2]4,448	Söderhamn.	Söderhamn.
Summa	**4,448**	—	—
Gysinge.			
Hedesunda	4,946	Gäfle.	Gäfle.
Öster-Fernebo . . .	3,792	»	»
Summa	**8,738**	—	—
Ockelbo.			
Ockelbo (med Åmots kapell)	8,712	Gäfle.	Ockelbo.
Summa	**8,712**	—	—
Bergsjö.			
Harmånger	2,747	Hudiksvall.	Bergsjö.
Jättendal	1,261	»	»
Gnarp	4,071	»	»

[1] I denna summa är Grängesbergs distrikt (cirka 2,000 pers. år 1900) ej inräknadt. Jfr not 2 å föreg. sida.
[2] Uppgiften, hämtad från 1:ste provinsialläkarens i länet årsberättelse för år 1904, afser folkmängden i distriktet vid nämnda års början.

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Bergsjö	3,930	Hudiksvall.	Bergsjö.
Hassela	2,193	»	»
Summa	**14,202**	—	—
Los.			
Los (med Hamra kapell)	2,514	Järfsö.	Los.
Kårböle kapellag . .	[1]325	»	»
Summa	**2,839**	—	—
Ofvanåker.			
Ofvanåker med Öjungs kapellag	4,309	Alfta.	Edsbyn.
Summa	**4,309**	—	—
Arbrå.			
Arbrå	5,073	Järfsö.	Ljusdal.
Summa	**5,073**	—	—
Enånger.			
Enånger	2,878	Hudiksvall.	Hudiksvall.
Njutånger, med undantag af den del af socknen, som tillhör Iggesunds bruk och Norra Iggesunds by	?	»	»
Nianfors kapell . . .	380	»	»
Summa[2]	**3,258**	—	—
Bollnäs.			
Bollnäs (med Annefors kapell och Katrinebergs kapell)	12,625	Alfta.	Edsbyn.
Summa	**12,625**	—	—
Färila.			
Färila (dock ej Kårböle kapell, se ofvan)	[3]4,836	Järfsö.	Ljusdal.
Summa	**4,836**	—	—
Summa för länet[4]	**104,679**	—	—

Västernorrlands län.

Vifsta varf.			
Skön	[5]11,358	Sundsvall.	Sundsvall.
Timrå	5,709	»	»
Ljustorp (med Lagfors bruk)	2,593	Härnösand.	Härnösand.
Hässjö (med Lögdö bruk)	3,709	»	»
Summa	**23,369**	—	—

[1] Se noten vid Färila distrikt.

[2] Enligt 1:ste provinsialläkarens i länet årsberättelse för år 1904 uppgifves distriktets folkmängd vid nämnda års början vara 3,258 pers. (hvilken summa dock endast utgör sammanlagda invånarantalet i Enångers socken och Nianfors kapell).

[3] Uppdelningen på Färila socken och tillhörande Kårböle kapell af deras sammanlagda invånarantal, 5,161 pers., är endast ungefärlig.

[4] Siffran är för låg, jfr noten under Enångers distrikt.

[5] I denna siffra ingår emellertid invånarantalet i Skönsmons municip.-samh., som genom K. Br. 9/5 1906 från distr:et flyttats tillbaka till Sundsvalls *ordinarie* distrikt.

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Ytterlännäs.			
Torsåker	1,305	Sollefteå.	Sollefteå.
Ytterlännäs	6,010	»	»
Dal	1,096	»	»
Summa	**8,411**	—	—
Gudmundrå.			
Gudmundrå	8,442	Härnösand.	Härnösand.
Summa	**8,442**	—	—
Ramsele.			
Ramsele	3,827	Fjällsjö.	Ramsele.
Edsele	1,730	»	»
Summa	**5,557**	—	—
Anundsjö.			
Anundsjö	6,929	Örnsköldsvik.	Anundsjö.
Summa	**6,929**	—	—
Alnö.			
Alnö	6,770	Sundsvall.	Sundsvall.
Summa	**6,770**	—	—
Indalsliden.			
Indals-Liden	2,711	Sundsvall.	Indals-Liden.
Holm	1,297	»	»
Summa	**4,008**	—	—
Tåsjö.			
Tåsjö	3,243	Fjällsjö.	Hoting.
Summa	**3,243**	—	—
Nätra.			
Nätra	5,443	Örnsköldsvik.	Örnsköldsvik.
Summa	**5,443**	—	—
Summa för länet	[1]**72,172**	—	—

Jämtlands län.

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Stugun.			
Stugun	2,642	Ragunda.	Ragunda.
Borgvattnet	717	»	Hammerdal.
Summa	**3,359**	—	—
Föllinge.			
Föllinge	2,243	Östersund.	Föllinge.
Laxsjö	1,053	»	»
Hotagen	927	»	»
Hotagens lappförsamling	160	»	»
Summa	**4,383**	—	—
Hammerdal.			
Hammerdal	4,221	Ström.	Hammerdal.
Gåxsjö	830	»	»
Summa	**5,051**	—	—
Frostviken.			
Frostviken	2,028	Ström.	Gäddede.
Frostvikens lappförsamling	272	»	»
Summa	**2,300**	—	—

[1] Siffran är för hög, jfr not 5 å föreg. sida.

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Rätan.			
Öfver-Hogdal	343	Sveg.	Sveg.
Rätan	1,490	Berg.	Hofverberg (= Berg).
Klöfsjö	1,050	»	»
Summa	**2,883**	—	—
Näskott.			
Näskott	1,093	Östersund.	Östersund.
Alsen	2,440	Undersåker.	Mörsil (= Undersåker)
Summa	**3,533**	—	—
Summa för länet	**21,509**	—	—

Västerbottens län.

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Byske.			
Byske	9,022	Skellefteå.	Byske.
Summa	**9,022**	—	—
Burträsk.			
Burträsk	8,509	Nysätra.	Burträsk.
Summa	**8,509**	—	—
Degerfors.			
Degerfors	7,640	Umeå.	Vindeln.
Summa	**7,640**	—	—
Vilhelmina.			
Vilhelmina	6,860	Åsele.	Vilhelmina.
Summa	**6,860**	—	—
Bygdeå.			
Bygdeå (med Robertsfors bruksförsamling)	6,334	Nysätra.	Robertsfors.
Summa	**6,334**	—	—
Bjurholm.			
Bjurholm	4,234	Nordmaling.	Nyåkra.
Örträsk	1,036	Lycksele.	Lycksele.
Summa	**5,270**	—	—
Jörn.			
Jörn	4,052	Skellefteå.	Norsjö.
Summa	**4,052**	—	—
Dorotea.			
Dorotea (med Risbäcks kapell) . . .	3,502	Åsele.	Hoting.
Summa	**3,502**	—	—
Tärna.			
Tärna kapellförsaml.	1,269	Lycksele.	Stensele.
Af Stensele socken: byområdena Forsmark, Järfsön, Hällnäs, Nordanås, Höglund, Umnäs, Holmträsk och Fjällsjö	?	»	»
Summa	[1] **1,269**	—	—

[1] Uppgiften hämtad från 1:ste provinsialläkarens i länet årsberättelse för år 1904 (men afser tydligen endast invånarantalet i Tärna).

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Sorsele.			
Sorsele	3,102	Lycksele.	Sorsele.
Summa	**3,102**	—	—
Stensele.			
Stensele socken (utom de byområden däraf, som tillhöra Tärna extra provinsialläkardistrikt; se ofvan)	[1]3,148	Lycksele.	Stensele.
Summa	**3,148**	—	—
Löfånger.			
Löfånger	4,157	Nysätra.	Robertsfors.
Summa	**4,157**	—	—
Norsjö.			
Norsjö	5,134	Skellefteå.	Norsjö.
Summa	**5,134**	—	—
Malå.			
Malå	2,659	Lycksele.	Norsjö.
Summa	**2,659**	—	—
Summa för länet	**70,658**	—	—

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsiallläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle höra.
Norrbottens län.			
Gellivare.			
Gellivare socken (utom vissa områden däraf, som tillhöra Gellivare-Malmbergs extra distrikt; se nedan)	[2]13,670	Öfver-Kalix.	Gellivare.
Summa	**13,670**	—	—
Öfver-Torneå.			
Öfver-Torneå	3,499	Haparanda.	Matarengi.
Hietaniemi	2,024	»	»
Summa	**5,523**	—	—
Jockmock.			
Jockmock (med Kvickjocks kapell) . . .	4,940	Öfver-Luleå.	Jockmock.
Summa	**4,940**	—	—
Älfsby.			
Älfsby	5,215	Piteå.	Öjebyn.
Summa	**5,215**	—	—
Edefors.			
Edefors	2,515	Öfver-Luleå.	Gammelstaden.
Summa	**2,515**	—	—

[1] Denna siffra afser emellertid *hela* Stensele socken; om invånarantalet i det inskränktare område, som utgör Stensele extra distrikt, har ingen uppgift kunnat erhållas. Jfr noten under Tärna distrikt.

[2] Uppgiften afser folkmängden i *hela* Gellivare socken; den 31/12 1903 var Gellivare-Malmbergs extra distrikt ej ännu skildt från Gellivare distrikt.

Socknar eller kommuner.	Invånarantal.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) f. n. hörer.	Provinsialläkardistrikt, dit socknen (kommunen) enligt kommitténs förslag skulle komma att höra.
Arvidsjaur.			
Arvidsjaur	5,627	Piteå.	Arvidsjaur.
Summa	**5,627**	—	—
Arjepluog.			
Arjepluog	2,424	Piteå.	Arjepluog.
Summa	**2,424**	—	—
Kiruna.			
Kiruna stationssamhälle	[1]2,846	Vittangi.	Vittangi.
Summa	**2,846**	—	—
Gellivare Malmberg.			
De af A.-B. Gellivare Malmfält och Bergverksaktiebolaget Freja ägda eller disponerade områden och hemmansdelar å och vid Gellivare Malmberg och Koskullskulle, äfvensom till bebyggande af enskilda upplåten kronomark	?	Öfver-Kalix.	Gellivare.
Summa[2]		—	—
Summa för länet	**42,760**	—	—

[1] Uppgiften, hämtad ur 1:ste provinsialläkarens i länet årsberättelse för år 1904, afser folkmängden i distriktet den 1/1 1904.

[2] Se noten vid Gellivare distrikt.

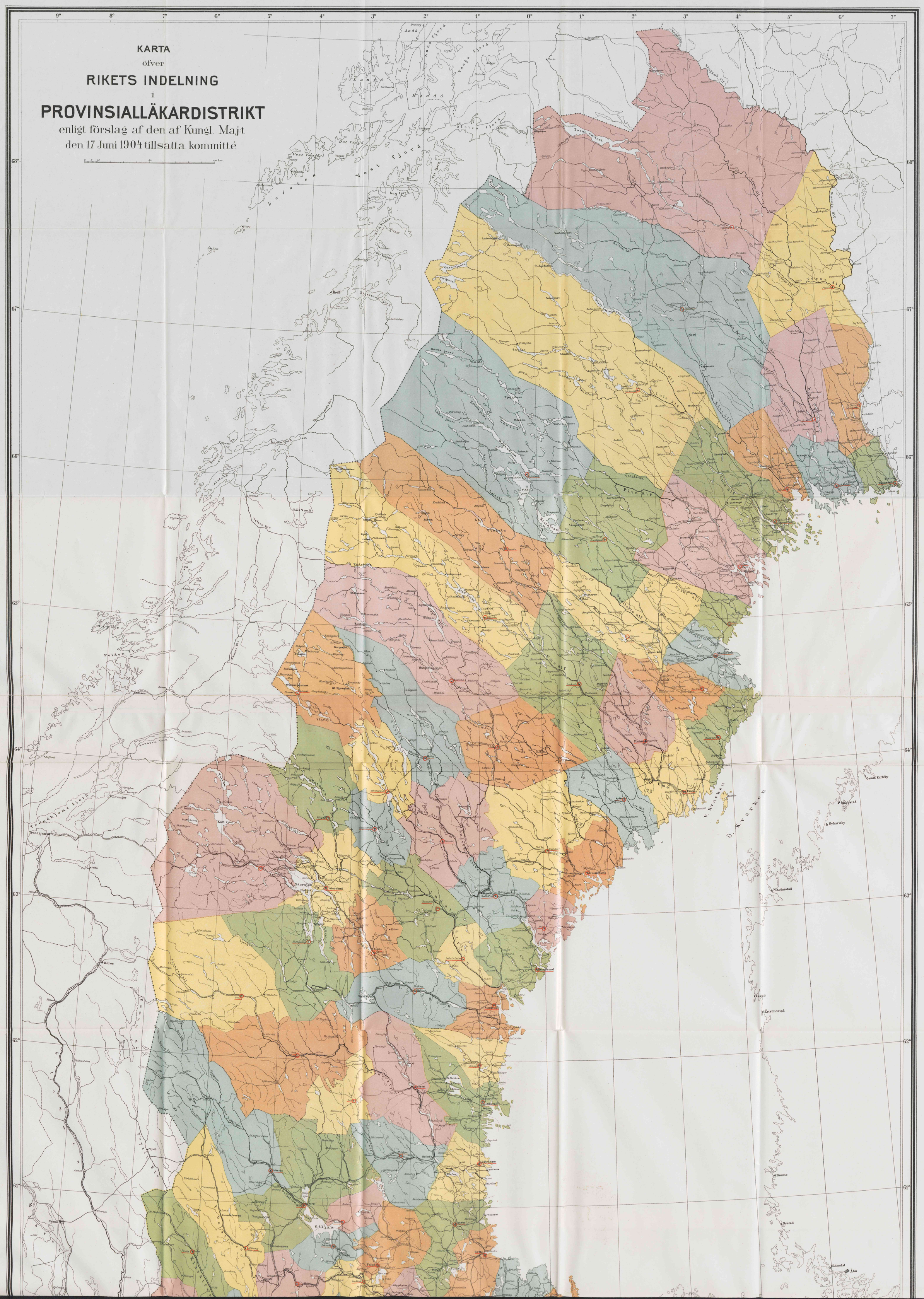
KARTA
öfver
RIKETS INDELNING
i
PROVINSIALLÄKARDISTRIKT
enligt förslag af den af Kungl. Maj:t
den 17 Juni 1904 tillsatta kommitté
Torne dalen
Pite alf
Lule alf
Ume alf
Skellefte alf
Umeå
Luleå
Piteå
Skellefteå
Gamla Karleby
Nykarleby
Nikolaistad
Kristinestad
Raumo
Nystad
Ködendal
Åbo
Ö. Kvarken
V. Kvarken

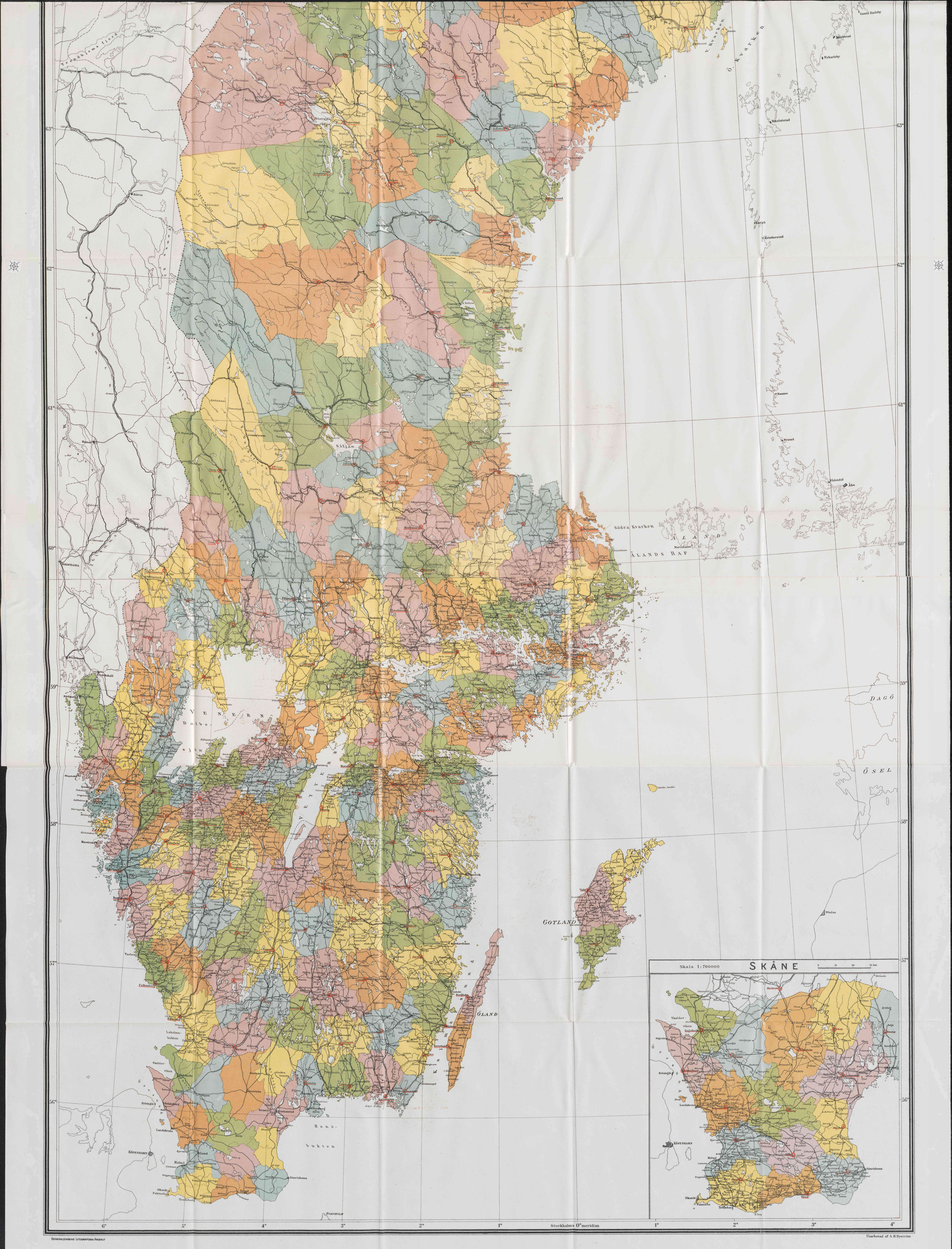
Skala 1:700000
SKÅNE
Stockholms 0° meridian
Utarbetad af A. H. Bystrom
Generalstabens Litografiska Anstalt
Trondhjems fjord
Trondhjem
Levanger
Röros
Hamar
Kongsvinger
KRISTIANIA
Kristiansand
Stavanger
Haugesund
Bergen
Storsjön
Östersund
Sundsvall
Gävle
Falun
Hedemora
Säter
Borlänge
Mora
Siljan
Umeå
Luleå
Gamla Karleby
Nykarleby
Nikolaistad
Kankö
Kristinestad
Raumo
Nystad
Åbo
Åbo
Mariehamn
ÅLANDS HAF
Södra Kvarken
Ö. Kvarken
V. Kvarken
DAGÖ
ÖSEL
GOTLAND
ÖLAND
VENERN
VETTERN
Hanö-bukten
Skelder-viken
Laholms-bukten
KÖPENHAMN
Malmö
Lund
Landskrona
Helsingborg
Ängelholm
Kristianstad
Karlshamn
Karlskrona
Simrishamn
Ystad
Falsterbo
Trelleborg
Falkenberg
Halmstad
Varberg
Kungsbacka
Göteborg
Strömstad
Fredrikshald
Fredrikstad
Arendal
Christiansand
Stockholm
Nyköping
Motala
Linköping
Jönköping
Kalmar
Visby
Borgholm
Ystad
Malmö
Lund
Helsingborg
Landskrona
Kristianstad
Simrishamn
Skanör
Falsterbo
Trelleborg
Ystad
Eslöf
Hässleholm
Markaryd
Laholm
Engelholm
Helsingborg
Landskrona
Lund
Malmö
Ystad
Simrishamn
Kristianstad
Hässleholm
Markaryd
Skanör
Falsterbo
Trelleborg
KÖPENHAMN